

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*

Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.

ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”

GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.

BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

De bloeiende Kroon. — Van Zendingsaangelegenheden: Meer eenheid in den Medischen dienst; Twee belangrijke uitvindingen; Een jubilecrende Vereeniging; Jubileum Ds. D. Bakker; J. Dammerboer †. — Brief van Ds. Lambooy. — Opmerkelijke gebedsverhooring? — Een uitgeworpene. — Wonosari. — Wie zorgt voor uw begrafenis — Herinneringen aan Kwitangs vorig kerkgebouw. — Een terugblik. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

De bloeiende Kroon.

Maar op Hem zal zijne kroon bloeien.

Ps. 132 : 18 b.

In zijn aangrijpend slot zingt Ps. 132 ons rijk en heerlijk van Zions Vorst, uit Davids huis gesproken.

De Geest des Heeren teekent ons hier zijn alles overtreffende uitnemendheid in een drietal sprekende beelden, diep van zin en vol van gedachten. Eerst in het beeld van den uitspruitenden hoorn, symbool van onoverwinnelijke kracht; daarna in het beeld der lichtende lamp, zinnebeeld van nooit falende wijsheid; en eindelijk in het beeld der bloeiende kroon, ons teekenend de volle levenstriumf van onzen Heiland en Koning Jezus Christus.

Die beeldspraak der bloeiende kroon is ontleend aan het leven der plantenwereld. Als een boom in vollen bloei staat, ontplooit zich heel de rijkdom van zijn levenskracht. De bloeiende kroon symboliseert de gedachte van volkomen levenstriumf.

En nu zingt de dichter-profeet in Ps. 132 van uw Heiland: „*Op Hem zal zijne kroon bloeien.*”

Bij Zijn komst op aarde scheen het echter juist omgekeerd te gaan. Niet de bloeiende kroon der heerlijkheid maar het tegendeel:

Zijn hoofd bedekt met wonden,
Belaan met smaad en hoon.
Zijn hoofd ten spot ombonden
Met eenen doornenkroon.

Om onzer zonden wil!

Als 't oog ons helder openging voor eigen zonde en schuld en Gods genade bij 't licht van 't Woord ons bracht tot Hem — dan verstaan we het: dat was mijn kroon.

Ja ik bracht Hem die slagen,
die smarten en dien hoon.
Ik deed dat kleed Hem dragen,
dat riet, die doornenkroon.

Maar toen Hij die doornenkroon gedragen had en voor ons den dood, onzen dood, had gesmaakt — toen kwam het: „*Op Hem zal zijne kroon bloeien.*”

't Begon al op den Paaschmorgen: Levensoverwinning over den dood.

En daarna de kroning: dat machtig opvaren naar omhoog, dat ingaan in de hemelen, dat plaats nemen op den troon aan Gods rechterhand, dat ontvangen der kroon.

Dien de heidenen hoonden
En met doornen kroonden,
Leeft als aller Heer.
Dien de vloek belaadde,
Dien de wereld smaadde,
Leeft gekroond met eer.

En Zijn kroon bloeit. Het is een levende, een bloeiende kroon. Zijn koninklijk leven bloesemt bloesem. Want Zijn kroon is niet slechts een symbool, een teeken van majesteit en levenstriumf, maar echte, volle levensontplooiing, waarlijk een kroon, die leeft.

De kroon van den gekroonden Christus bloeit in steedsrijker ontluikenden bloei.

Zij bloeit in de toebrenging van Zijn volk, want elke ziel, waarin het leven der genade uit Christus doorbreekt in oprecht geloof en waar-

achtige bekeering, is een bloemknop ontluikend aan Zijn bloeiende kroon, een levende parel in de levenskroon van den levensvorst.

Zij bloeit in de uitbreiding van Zijn rijk op aarde onder alle volk en taal en natie, want waar Zijn rijk komt, daar werkt de koninklijke majesteit van Christus, daar triumfeert Zijn levenskracht en bloesemt Zijn kroon.

Lezer, zijt ook gij een bloemknop in Zijn kroon?

Leeft Christus ook in U? Zie toe, dat gij ondanks uw Christelijken naam straks niet verwerpelijk zijt omdat de levensgemeenschap met Christus u ontbreekt!

Het echte, het blijvende leven ligt alleen in de geloofsgemeenschap met Christus. En indien gij dit kent, vergeet het dan niet, dat Hij is en al meer wezen moet het leven van uw leven en gij moet zijn een ontluikende bloem in Zijn bloeiende kroon.

En laat dan het profetisch psalmwoord u ook zeggen, wat het worden zal. „*Op Hem zal zijne kroon bloeien.*” Dat teekent en waarborgt de toekomst.

Nu nog ontplooit zich bij ons de bloemknop van het leven slechts zeer gebrekkig. 't Is nog slechts een klein beginsel. Maar elke bloemknop zal eenmaal ten volle ontluiken want „*Op Hem zal zijne kroon bloeien.*” Dat is de verwachting des eeuwigen levens.

Voorts „*Op Hem zal zijne kroon bloeien*” — ook onder de Javanen en Soembaneezen en onder alle volken der aarde, want ook daar heeft de Heere Zijne gekenden. De levenskracht van Christus zal leven wekken, waar nu nog alleen de doodschaduw zich spreiden. Dat is de gewisse zendingsverwachting.

En aan zijn bloeiende kroon verwelkt, verdort, ontvalt geen enkele bloem. Elke bloesem en alle bloesems saam zullen in vollen levensontplooiing eeuwig bloeien, want:

Eeuwig bloeit de gloriekroon

Op het hoofd van Davids grooten Zoon.

Z.

W. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

Meer eenheid in den Medischen dienst.

In de organisatie van de Zending der Gereformeerde Kerken wordt sinds 1896 het schriftuurlijk beginsel in praktijk gebracht, dat de Zending behoort uit te gaan van de kerk als instituut. Dit beginsel brengt mee, dat elke zendende Kerk in samenwerking met de met haar medewerkende kerken geheel vrij is in de regeling van den zendingsarbeid en alleen gebonden is aan de algemeene bepalingen, die de Generale Synode heeft vastgesteld. Deze zeer gedecentraliseerde organisatie van den zendingsarbeid onzer kerken heeft ongetwijfeld in de praktijk vele voordeelen boven de gecentraliseerde organisatie van de Zendingen, die uitgaan van een Genootschap of Vereeniging. Sinds de lijnen worden gevolgd, die door de Generale Synode van Middelburg in 1896 zijn getrokken, is onze zending tot een

bloei gekomen, die dertig jaar geleden niemand heeft durven verwachten. De zendingsactie onzer kerken is in dien tijd ongeveer vertienvoudigd. De organisatie onzer zending naar de lijnen van Middelburg heeft in die jaren proefondervindelijk den toetst voortreffelijk doorstaan. Maar dit neemt niet weg, dat de zoo sterk gedecentraliseerde inrichting van ons zendingswerk in de praktijk ook wel enkele schaduwzijden toont, die misschien wel zouden kunnen verdwijnen, zonder dat ons mooie beginsel daardoor ook maar in het minst in het gedrang behoefde te komen. Het is inzonderheid de Medische dienst, waarbij wat meerder eenheid wellicht wel zeer gewenscht wezen zou. De instructiën alsmede de regelingen voor salaris en pensioen loopen nog al sterk uiteen. Vooral voor wat betreft de bepalingen inzake de uitoefening van particuliere praktijk door de missionaire artsen,

en de bestemming der daarvoor ontvangen honoraria, verschillen zeer. Sommige kerken laten niet alleen de uitoefening van particuliere praktijk geheel vrij, maar geven ook aan haar missionaire artsen het recht om over de daarvoor ontvangen honoraria geheel of ten deele ten eigen bate te beschikken. Andere kerken echter achten dit verkeerd en laten de uitoefening van de particuliere praktijk slechts toe in geval van noodzakelijkheid, terwijl de daarvoor ontvangen honoraria door de missionaire artsen in de hospitaalkas moeten worden gestort.

Er is dus nog al heel wat verschil in de regeling van den Medischen dienst. We laten thans in het midden welke regeling het beste is. Het is ditmaal ons doel alleen om op die verschillen de aandacht te vestigen. Meermalen is ons door Zendingsarbeiders van Midden-Java ook wel door missionaire artsen, medegedeeld, dat dit wel eens tot minder aangename verhoudingen onderling aanleiding gaf. Meer eenheid zou in dit opzicht wel zeer gewenscht zijn.

Van nog meer belang wellicht zou het echter zijn, dat er wat meer eenheid kwam in het optreden van den medischen dienst onzer Zending bij de Regeering. Het spreekt van zelf, dat de medische zending veelvuldig met de Regeering in aanraking komt. Finantieel drijft de medische dienst voor een groot deel op de kurk der Regeeringssubsidie. Zooals het thans is gerege'd moet elk missionair arts, die als directeur aan het hoofd staat van een zendingshospitaal bij voorkomende moeilijkheden afzonderlijk met de Regeering onderhandelen. Op Midden-Java hebben we vijf Zendingshospitalen, die tegenover de Regeering elk geheel op zich zelf staan zonder eenigen band van samenhoorigheid onderling. En hier te lande staat het evenzoo. Als er ten behoeve van den medischen dienst wat te doen is bij de Regeering treedt elke zendende Kerk afzonderlijk met de Regeering in onderhandeling, waarbij het geenszins uitgesloten is, dat de verschillende kerken, wel eens een verschillende gedragslijn kunnen volgen.

Ongetwijfeld zou het aan den invloed, die op de Regeering, zoo wel in Indië als hier te lande kan worden geoefend, zeer ten goede komen, indien er wat meer eenheid kwam in het optreden bij de Regeering. Meerdere samenwerking in den medischen dienst tegenover de Regeering zou naar het ons voorkomt aan de Zending ten goede komen. Vooral ook omdat de tegenwoordige subsidieregeling nog veel te wenschen overlaet.

Het komt ons voor, dat er zeer wel wat meer eenheid en samenwerking ter zake van den medischen dienst zou kunnen komen, zonder dat er aan de zelfstandigheid van elke zending te kort werd gedaan. Misschien verdient het overweging of het niet gewenscht wezen zou, dat de verschillende zendingen die op Midden-Java een medische dienst onderhouden hier te lande eene commissie in het leven riepen, om haar te dienen van advies en hulp. Aan zulk een commissie zou kunnen worden opgedragen de kerken betreffende den medischen dienst voor te lichten over alle zaken, waarin zij voorlichting mochten begeeren, alsmede de behartiging van alle gemeenschappel'ijke belangen bij de Regeering, en voorts het verleen van alle gewenschte h'ulp, zooveel dit mogelijk zou blijken. Wanneer dan uit den kring van elke zending iemand aangewezen werd om in die commissie zitting te nemen, zou daardoor van zelf wat meer contact tusschen de verschillende zendingen worden geboren en meerdere eenheid in de regeling van den Medischen dienst worden bevorderd, zonder dat de zelfstandigheid van elke zending schade zou lijden. Voorts zou het van groot belang zijn voor den medischen dienst onzer zending op Midden-Java, dat er een Gemeenschappel'ijke Raad van Toezicht werd ingesteld, die geregeld toezicht hield op alle hospitalen, de algemeene belangen behartigde, en de onderhandelingen met de Regeering voerde; een en ander krachtens daartoe verleende opdracht. Het spreekt van zelf: elke zending moet baas blijven in eigen huis. Daaraan mag niet getornd worden. Maar dat behoeft geenszins te beletten dat er door goed overleg wel wat meer eenheid en samenwerking kon worden verkregen. Dit zou aan het gemeenschappelijk doel zeer ten goede komen.

Twee belangrijke uitzendingen.

Vrijdag 8 Januari a.s. staat er een zeer belangrijke vergadering gehouden te worden in de kapel van het Luthersche diaconessenhuis aan den Koniginneweg te Amsterdam. Het Hoofdbestuur van het Ned. Bijbelgenootschap is voornemens, dien dag twee mannen af te vaardigen tot haar dienstwerk in Indië. Al de zendingen en al de corporaties, die daarbij betrokken zijn, ontvingen een uitnoodiging tot het zenden van een deputatie. Vooreerst zal dien dag de nieuw benoemde Zendingsconsul Dr. N. A. C. Slotemaker de Bruine door het Hoofdbestuur officieel worden afgevaardigd tot

het hoogst belangrijke werk, dat hem straks in Indië wacht. Meermalen heeft het Zendingsblad op de hooge beteekenis van het consulaat voor het werk der zending in Ned.-Indië gewezen. We behoeven dit niet te herhalen. Ook is bij het bericht der benoeming van Dr. N. A. C. Slotemaker de Bruine reeds een en ander omtrent hem meegedeeld. Wij vertrouwen ten volle, dat hij de plaats, die de tegenwoordige consul de heer D. Crommelin, zoo voortreffelijk tot aller tevredenheid vervulde, op waardige wijze zal innemen en voor dezen zoo gewichtigen post de geschikte man zal zijn.

Moge de Heere hem en zijn gezin in welstand brengen op de plaats zijner bestemming en worde zijn arbeid voor het werk der zending in geheel Ned.-Indië ten rijken zegen gesteld!

De tweede, die 8 Januari zal afgevaardigd worden is Dr. L. Onvlee Jr., die in dienst van het Ned. Bijb. Genootschap zal gaan naar het eiland Soemba.

In overleg met de deputaten voor de zending op Soemba is de heer Onvlee enkele jaren geleden door het Ned. Bijb. Genootschap aangenomen ter opleiding voor taalgeleerde om na volbrachte academische studie naar het eiland Soemba te gaan en daar door taalstudie en later door Bijbelvertaling het Bijb. Genootschap en de Zending te dienen. De Heer Onvlee is candidaat in de Theologie en docter in de Letteren en Wijsbegeerte. Hij heeft eerst in de Theologie gestudeerd aan de Vrije Universiteit en later in de Oostersche talen aan de Universiteit te Leiden. Zijn doctoralen titel heeft hij verworven met een proefschrift, dat tot opschrift heeft: „Eenige Soembasche vertellingen”. Wie afgaande op dien titel mocht meenen in dit boek enkel vertellingen te vinden, die hij op zijn gemak bij een kopje thee voor een beetje uitspanning zou kunnen lezen, vergist zich echter deerlijk. Dit proefschrift met dien eenvoudigen titel is een zeer geleerd boek, waaruit blijkt, dat Dr. Onvlee al heel veel van de Soembasche taal kent.

Het spreekt van zelf, dat de uitzending van Dr. L. Onvlee voor onze Zending op Soemba van buitengewone beteekenis is. Ofschoon Dr. Onvlee uitgaat in dienst van het Ned. Bijb. Genootsch., zal toch de vrucht van zijn arbeid onder den zegen des Heeren vooral ten goede komen van de Zending op Soemba. Wel zal Dr. Onvlee natuurlijk geen rechtstreeks Zendingswerk hebben te verrichten. Zijn arbeid is allereerst de taal der Soembaneezen te bestudeeren.

Op Soemba worden onderscheidene talen

en dialecten gesproken. Maar geen enkele van die talen heeft zich tot nu toe ontwikkeld tot een schrijftaal, met een eigen litteratuur. Het spreekt dus ook van zelf dat de Bijbel nog niet in één der Soembasche talen is overgezet. Indien het aan Dr. Onvlee na nauwgezette studie blijkt, dat b.v. de meest gesproken taal op Soemba geschikt is om op den duur ook als schrijftaal te kunnen dienen, dan zal hij moeten beginnen met de vertaling der Heilige Schrift. Het is een zwaar en zeer belangrijk werk waarvoor Dr. Onvlee wordt uitgezonden. We hopen van harte dat de Heere hem tot dien reuzen-arbeid sterke en zijn werk, dat jaren van inspanning zal vragen, moge doen slagen! —

Terwijl we dit schrijven staan we nog voor de vergadering van 8 Januari '26. We kunnen dus van die vergadering nog geen verslag mededeelen. Als echter dit No. van het Zendingsblad verschijnt is die vergadering reeds gehouden. Wellicht geven we in het No. van Februari nog een korte mededeeling van hetgeen daar is geschied.

Een jubilerende Vereeniging.

De Gereformeerde Zendingsbond zal weldra haar zilveren jubileum vieren. Den 6en Februari 1926 zal het vijfentwintig jaar zijn geleden, dat deze bond is opgericht. Van al de Nederlandsche Zendingen, die in Indië werken, staat deze bond wat de beginselen betreft het dichtst bij de zending van de Geref. Kerken. De Gereformeerde Zendingsbond is klein begonnen, maar hij heeft zich reeds ontwikkeld tot een beduidende zending. Wellicht is er geen enkele Zending in ons land, die nog zoo ruime gelegenheid heeft haar organisatie te verbreedten, haar inkomsten te vermeerderen en haar arbeid op het zendingsveld uit te breiden, dan juist de Gereformeerde Zendingsbond. Achter den bond staat bijna heel de kring in de Ned. Herv. Kerk, die nog de Gereformeerde belijdenis liefheeft. De tegenwoordige Zendingsdirector van den Geref. Zendingsbond, Ds. W. Bieshaar te den Haag, heeft een Gedenkboek geschreven, dat weldra zal uitkomen. Het zal verschijnen in een oplage van 5000 exemplaren. We hopen dat die oplage veel te klein zal blijken. De groep in het land, die dezen Zendingsbond steunt en behoort te steunen is zoo talrijk, dat er heel wel 10000 exemplaren van dit Gedenkboek mogen worden geplaatst.

En ook buiten die groep is er nog wel belangstelling in het werk van den Geref. Zendingsbond. We vertrouwen, dat er ook in de Gereformeerde Kerken nog velen zijn,

die zich nog wel herinneren den naam van wijlen A. A. van den Loosdrecht, één der eerste zendelingen van den Zendingsbond, die op Midden Celebes met zooveel toewijding het werk begon en op zoo droeve wijze

Jubiläum Ds. D. Bakker.

11 November 1865 — 11 November 1925.

11 November j.l. werd Ds. D. Bakker 60 jaar en was het tevens ruim 25 jaar gele-

omkwam. Gaarne zal men van den door hem aangevangen en door anderen voortgezette arbeid willen hooren.

Het Zendingsblad biedt den jubileënden Zendingsbond zijn hartelijken ge'ukwensch. Moge de zegen des Heeren dezen bond en zijn arbeid in rijke mate doen bloeien.

24 Dec. '25.

W. B.

den, dat hij zijn werk op Java aanvaardde. Uit zijn medewerkers en vrienden had zich een comité gevormd, dat het plan vormde dien dag te maken tot een feestdag voor Ds. Bakker. En dat plan is uitstekend geslaagd. Het is een mooie avond geweest, de avond van den 11den November 1925 in de Gereformeerde Kerk te Djokja. Maar alvorens daar iets meer van te vertellen ga een korte schets van den levensloop van Ds. Bakker vooraf.

11 November 1865 werd hij te Heer Huguwaard geboren. Zijn vader, boer, krachtadig bekeerd onder de prediking van Ds. Van Lingen, interesseerde zich bijzonder voor het kerkelijk en geestelijk leven dier dagen en ging in kleinen kring meermalen voor. Behalve Dirk, waren er in het gezin nog twee jongens, die echter beiden op ongeveer 18-jarigen leeftijd vrij plotseling overleden.

In 1878 ging hij naar het gymnasium te Zetten en vandaar in 1883 naar Amsterdam om aan de Vrije Universiteit te studeeren voor predikant, gedreven door de begeerte anderen het heerlijke Evangelie te mogen brengen, waarvan hij den rijkdom en de zaligheid aan eigen hart had ervaren.

In December 1888 werd door hem het candidaatsexamen afgelegd en in Juli daarop volgend het doctoraal. Spoedig daarop 29 September 1889 deed hij zijn intrede te Apeldoorn. Drukke bezigheden hebben hem verhinderd zijn studie voort te zetten en den docterstitel te halen. Maar voor het gezag van zijn woord doet dat niets af, heeft hij dien titel niet noodig!

Van Apeldoorn vertrok hij in Juli '92 naar Broek op Langendijk en na zesjarigen arbeid aldaar vertrok hij naar Sneek. Daar heeft hij maar kort gearbeid, want reeds spoedig kwam de roeping der Friesche kerken om zich te geven voor den Zendingsarbeid op Java. Reeds in Febr. 1900 werd hij te Heeg bevestigd en 22 Maart werd de reis naar Indië aanvaard.

In dien tijd was in Holland het zendingswerk in Gereformeerde kringen theoretisch heel mooi voor elkaar, maar op het zendingsveld was nog zoo oneindig veel te doen, het aantal arbeiders was zoo gering, zoo vele moeilijkheden van allerlei aard bemermden den arbeid. In andere zendingskringen werd zelfs lichtelijk spottend gewezen op de mooie woorden en prachtige principieele opvattingen der Gereformeerden, maar zoo vroeg men, waar blijven nu de daden? Waar zijn de mannen die uitgaan? Amerika bood zelfs de mannen aan om uit te zenden naar Java mits Holland slechts betaalde! Maar weldra bleek, dat ook in Holland nog wel mannen te vinden waren, die zich wilden geven aan den zendingsarbeid, dat men de woorden zou omzetten in daden, dat het principieele het begin zou zijn van nieuwe groote actie!

Aan Ds. Bakker komt de eer toe dat te hebben getoond door een daad en veel is door zijn komst op het zendingsveld veranderd en verbeterd. Met alle waardeering voor hen, die reeds voor hem hier arbeidden,

mag dat gezegd! Na eenigen tijd rondgereisd — o.a. werd eerst een bezoek gebracht aan den bekenden Dr. Pruys, later directeur van het Petronella hospitaal, toen ter tijd nog officier van gezondheid te Malang, zwager van Ds. Bakker — en rondgekeken te hebben, vestigde Ds. Bakker zich te Keboemen en begon den arbeid met alle gaven en krachten, hem door God geschenken.

Aan den zendingsarbeid in engeren zin, de prediking van het Evangelie, heeft Ds. Bakker zich niet lang kunnen geven, want nog geen zes jaar later werd hij reeds geroepen tot anderen arbeid. Men zag in, dat men voor den zendingsarbeid noodig had, daarvoor speciaal opgeleide inheemsche krachten en Ds. Bakker werd met hun opleiding belast. In Juni 1906 vestigde Ds. Bakker zich te Djokja, waar de eerste zeer eenvoudige „theologische school” op Midden-Java gevestigd werd. Maar de eerste liefde bleef. Waar hij kon, nam hij deel aan de rechtstreeksche prediking van het Evangelie en de verzorging van een zendingssterrein; dikwijls nam hij het werk waar voor een miss. predikant, die met verlof was en wat hij voor den rechtstreekschen zendingsarbeid in Djokja al die jaren geweest is, dat kunnen Ds. Zwaan en Ds. Pos getuigen.

Tot midden 1921, dus meer dan 10 jaar achter elkaar, bleef Ds. Bakker doorwerken. Toen ging hij met verlof naar Holland. In het begin van 1913 keerde hij terug, om zijn werk te hervatten. Een tweede periode van rust nam Ds. Bakker, toen hij in het midden van 1921 opnieuw met verlof ging. Een periode van rust? Nee! Rust kent Ds. Bakker niet. Hoeveel heeft hij ook tijdens zijn verlof niet gedaan voor het zendingswerk in het algemeen, voor de Europeesche Gereformeerde Kerk van Djokja enz. Begin 1923 werd het opleidingswerk te Djokja weer hervat.

Een blijde dag was het voor Ds. Bakker, toen in Juli van dit jaar de nieuwe opleiding voor pandita's djawa kon beginnen. Reeds lang had Ds. Bakker ingezien, dat een betere opleiding broodnoodig was. Men moest helpers hebben, die Hollandsch kennen, die in algemeene ontwikkeling niet achterstaan bij de meer ontwikkelenden van het Javaansche volk; helpers, die door bestudeering van Hollandsche werken zich verder kunnen bekwamen enz. Begin Juli werd de nieuwe opleidingsschool geopend en zag Ds. Bakker zijn wensch vervuld! Ongetwijfeld is het hem ook een oorzaak van groote vreugde, dat zijn zoon, Dr. F. L. Bakker,

met hem aan die nieuwe school arbeidt!

Aan de oude school werden in totaal 53 helpers voor de zending opgeleid. Een van hen, Sopater, is thans beroepen door de Javaansche gemeente te Djokja. Deze zal weldra de eerste Inlandsche predikant op Midden Java zijn, en de dag van zijn bevestiging in het ambt zal zeker voor Ds. Bakker een van zijn mooiste levensdagen worden. Zijn eerste leerling, die niet meer slechts helper, maar Javaansch predikant zal zijn!

Naast het werk aan de opleidingsschool heeft Ds. Bakker nog zoo veel ander arbeid verricht, zooveel, dat het onmogelijk is daarvan in kort bestek een overzicht te geven. Jarenlang is hij redacteur geweest van het Zendingstijdschrift „De Macedoniër”; het Kerkblad der Gereformeerde Kerken in Indië telde hem van het begin af onder zijn trouwste medewerkers: meerdere werkjes verschenen van zijn hand in het Javaansch, o.a. een verklaring van „Het kort begrip”; nu wordt een begin gemaakt met de uitgave van een dogmatiek in het Javaansch; en dan de scholen! Hoeveel heeft Ds. Bakker niet gedaan voor den groei van het Chr. onderwijs op Midden-Java, ja voor dat onderwijs in geheel Indië! Nog steeds is hij voorzitter van minstens een zestal schoolverenigingen, voorzitter van de Vereniging „Het Christelijk Onderwijs”, lid van het bestuur van den Schoolraad enz. Op het gebied van het Chr. Onderwijs in Indië is zooveel tot stand gekomen in de laatste 10 jaren. En voor een groot deel is dat mede te danken aan den arbeid van Ds. Bakker. En dan zijn werk voor het Gereformeerd Kerkelijk leven in Indië. Meer speciaal voor Djokja, zeker, maar ook voor de andere Gereformeerde Kerken. Hoe menigmaal werden niet Woord en Sacramenten door hem bediend! Hoe worden op de classisvergaderingen zijn adviezen op hoogen prijs gesteld! Hoeveel moeilijkheden heeft hij niet al helpen opknappen. Hoe heeft hij door zijn vast geloof, zijn bezielend voorbeeld die kerken altijd den weg gewezen naar het ideaal!

Ontzaglijk veel is door hem verricht! Ook op ander terrein des levens!

En nu is hij 60 jaar geworden! Wie ziet het hem aan? Zeker, zijn haar is grijs; zijn baard vertelt u, dat hij niet jong meer is. Maar daarnaast dat tintelend oog, die nog zoo veerkrachtige stap; van aftakeling is nog geen sprake... 25 jaar zwaren arbeid in dienst der Zending! En nog altijd de voortrekker; de raadsman; nog altijd vol

werklust en bezieling! Hoeveel arbeid wordt nog door hem verricht. Hoe menig jongere voelt zich beschaamd bij 't zien van al het werk, dat ds. Bakker nog steeds verricht.

Is het wonder, dat men op Midden-Java den 60sten verjaardag van dezen Zendingsarbeider niet onopgemerkt voorbij wilde laten gaan? Is het wonder, dat men behoefte gevoelde samen te komen om God te danken voor alles, wat hij schonk in Ds. Bakker, ook om Ds. Bakker te toonen dank en waardeering, sympathie en liefde voor zijn werk en zijn persoon? Immers neen!

En zoo kwamen ze dan samen de Djokja-neezen, bruinen en blanken, de vrienden buiten Djokja, om met de familie Bakker in blijdschap en vreugde God te danken.

Ds. Pos, voorzitter van het comité, had de leiding en ontving de familie Bakker met een korte hartelijke toespraak, liet daarna zingen het bekende vers van Ps. 134: „Dat 's Heeren zegen op U daal...”, ging voor in dank aan God.

En daarna kwam de stroom van toespraken, eindeloos schier, zooals de schare vrienden van Ds. Bakker schier eindeloos is! Ieder spreker kreeg slechts 5 min. en toch werd het nog bijna 2 uur in den nacht, voordat alles afgevoerd was.

Eerst was het Ds. Pos, die namens Generale Deputaten Ds. Bakker gelukwenschte en hem een prachtig schied'rij aanbood. Daarop kreeg Resident Dingemans (die met zijn echtgenoot aanwezig was) het woord; enkele oude herinneringen werden opgehaald en de verklaring werd afgelegd hoe Ds. Bakker hem tot zegen was geweest.

Het is een onbegonnen werk hier weer te geven alles wat werd gezegd; daarom zullen we volstaan met eenvoudig op te noemen allen die het woord voerden. Een-tonig? Goed, maar het toont U toch zoo duidelijk de groote waardeering voor Ds. Bakker en zijn werk!

De heer Koelewijn sprak namens den grooten Djokjasche kring, waartoe ook zooveel Hervormde broeders en zusters behooren; de heer Schmidt namens de Gereformeerde Kerk van Djokja; Ds. Van Dijk namens de Zendingsarbeiders op het zendingsveld der Gereformeerde Kerken; de heer De Riemer van Buitenzorg namens het comité, dat gelden verzamelde voor de nieuwe opleidingsschool om ook arme begaafde Javaansche jongens in de gelegenheid te stellen daar te studeeren; R. Samuel namens den Javaanschen Kerkeraad; Sopater, de door de Djokjasche gemeente beroepen predikant, namens de oud-leerlingen; Soerodjo

namens de tegenwoordige leerlingen; R. Soedikoeno namens het Inlandsch personeel van het Zendingshospitaal; Dr. Offringa namens het Europeesch personeel; Ds. Merklijn namens kerk en schoolbestuur te Magelang; de heer Schuyt namens de familie; de heer Pik van Malang namens de zendelingen op Oost-Java; Ds. Netelenbos namens de kring en zending te Poerworedjo; Dr. Van Andel voor Solo; de heer de Vries namens de Gereformeerde Kerk te Batavia; de heer Toet namens die te Soerabaja en ten slotte sprak de heer Harkema nog een persoonlijk woord.

Bijna alle toespraken gingen vergezeld van het aanbieden van een geschenk. En zonder dat de andere gevers zich daarvan iets behoeven aan te trekken, mag wel even gezegd, dat Ds. Bakker zich het meest ingenomen toonde met het geschenk dat de heer De Riemer hem aanbood, de som gelds voor zijn school! Maar ook de andere geschenken werden door hem dankbaar aanvaard. Samen vormen ze een complete meubilleering van zijn studeerkamer.

De toespraken werden afgewisseld door zang van het bekende zangkoortje onder leiding van den heer J. J. Z. Offringa en door muziek van de Djokjasche musici, de heeren Van Rooy, Götz en Vincent. Muziek en zang droegen er niet weinig toe bij om den avond te doen slagen.

Als laatste spreker voerde Ds. Bakker zelf het woord. Hij begon met te zeggen, dat hij de rekening van zijn leven heel anders opmaakt, dan door de verschillende sprekers was gedaan. Wanneer hij het verloop van tijdperk van 25 jaar overziet, dan ziet hij bij zichzelf een groot tekort, maar gelukkig bij God een overvloed van genade. De dank hem gebracht voor al zijn arbeid, brengt hij aan God en vele zijner medewerkers. Hij dankt God, dat hij als middel in Zijn hand iets heeft mogen doen, iets heeft mogen zijn. Hij is dankbaar voor alle goede woorden tot hem gesproken, onmogelijk is het alle sprekers een voor een te beantwoorden, daarom dankt hij hen al'en gezamenlijk. Maar toch wil hij zeggen, dat hij in het bijzonder dankbaar is voor de woorden van den Resident, van den heer Riemer en van de broeders van Oost-Java.

De gedachte was wel eens in zijn hart opgekomen den 11den November onopgemerkt, in stilte te zien voorbij gaan. Maar hij begrijpt, dat dit niet goed geweest zou zijn. Er is zooveel reden voor hem persoonlijk om God te danken, dat het van groote on-dankbaarheid zou getuigen, dat niet te doen. Gaarne aanvaardt hij al de blijken van

waardeering en dank, van sympathie en liefde als een goede gave Gods, waarvoor hij Zijn Hemelschen Vader dankt.

Eigenlijk is het een eigenaardige gewoonte om op elken verjaardag bij onze jaren er één op te tellen. We zouden er beter een af kunnen trekken. Want elk jaar brengt ons toch weer een jaar dichter bij het einde. Het einde, dat voor ieder komt. Hoe zal dat einde zijn? Daar komt het toch maar op aan!

„Hoe lang zal God mij”, aldus Ds. Bakker, „nog schenken.” Zullen het nog vele of weinige jaren zijn? Nog vele? Het zal goed zijn, want ik ben nog vol arbeidslust! Maar nog weinige? Ook dan zal het goed zijn, want ik mag met Paulus uit genade zeggen: 't beste is om ontbonden en met Christus te zijn.”

't Was bij tweeën, toen eindelijk Ds. Pos in een kort slotwoord allen dankte die tot het welslagen van den feestavond hadden meegewerkt. In het feit, dat het zoo laat geworden is, ziet Ds. Pos een beeld van het leven van Ds. Bakker. Dat leven is nog niet gekomen tot het middernachtelijk uur, maar wel mogen we zeggen, dat het reeds genaderd is tot 8 uur in den avond. En het middernachtelijk uur zal komen. Maar geen nood. De Hoeder Israëls sluimert niet! Zal ook niet sluimeren wanneer in het leven van Ds. Bakker het middernachtelijk uur slaat, wanneer de stervensure daar is!

Moge het ook verder zijn in het leven van Ds. Bakker, in het leven van ons allen: Soli Deo Gloria.

Na het zingen van ps. 150 : 1 ging Dr. van Andel voor in dankzegging en gebed.

11 November is weer voorbij. We hebben Ds. Bakker mogen zeggen, hoe we hem waardeeren om zijn werk en om zijnszelf wil. En Mevr. Bakker hebben we daarbij niet vergeten, ook al viel alle nadruk op haar man en diens werk. Vergeten? Neen we weten te goed hoe grooten steun ze steeds voor haar man geweest is, dat het ook aan haar te danken is, dat Ds. Bakker zooveel heeft kunnen doen.

We hebben God mogen danken voor alles, wat hij schonk in Ds. Bakker! 't Was goed dat te mogen doen.

Spare de Heere Ds. Bakker nog lange jaren voor de zijnen, voor zijn werk, voor allen arbeid in Zijn Heerlijk Koninkrijk! Zegene God Ds. Bakker nog en stèle Hij hem nog tot een rijken zegen!

En moge eenmaal vervuld worden het woord, Dat Resident Dingemans sprak:

„Eenmaal hebt ge een onderscheiding ont-

vangen van onze geeerbiedigde koningin. Moge het U eenmaal gegeven zijn een nog veel waardevoller onderscheiding te ontvangen van den Hoogsten Koning, in Wiens dienst ge staat, wanneer het U moge tegenklinken uit Zijn mond: Kom in, gij gezegende dienstknecht des Heeren." W. S.

J. Dammerboer. †

De nestor van alle Nederlandsche zendelingen J. Dammerboer is den 9 October 1925 op ruim 95-jarigen leeftijd te Buitenzorg overleden. Na een kortstondige opleiding is hij door de Ermelosche Zendingsgemeente onder leiding van Ds. Witteveen den 27 October 1858 uitgezonden. Zijn eerste standplaats was Pangaroetan op Sumatra. In de eerste jaren heeft zending Dammerboer met veel moeilijkheden te kampen gehad. De bevolking toonde niet de minste toenadering en de Ermelosche Zendingsgemeente was niet bij machte haren zending financieel voldoende te steunen. Het was voor Dammerboer wat het financiële betreft een uitkomst, dat in 1864 het Java-Comité de arbeid van de Ermelosche Zendingsgemeente op Sumatra overnam. In datzelfde jaar vestigde Dammerboer zich te Hoeta Rimbaroe. In 1865 trad Dammerboer in het huwelijk. Datzelfde jaar mocht hij zijn eerstelingen doopen. En sinds breidde de Gemeente zich allengs uit.

Bijna 60 jaren heeft Dammerboer de zending gediend. En in al die jaren is hij slechts eenmaal met verlof in Nederland geweest. Schier onafgebroken heeft hij die zestig jaren met taale volharding en onvermoeibare toewijding zijn arbeid verricht.

Den 1en Juni 1918 heeft hij op vriendelijke aandrang nog half onwillig het werk neergelegd. Hij was reeds 88 jaar toen hij zijn geliefd Hoeta Rimbaroe verliet om het verdere van zijn levensavond op Java door te brengen. Eindelijk heeft de Heere dezen trouwen dienstknecht, die op aarde bijna geen rust heeft gekend, geroepen om in te gaan in de eeuwige rust.

De Nederlandsche Regeering heeft eenige jaren geleden de verdienste van Dammerboer erkend door hem te benoemen tot Officier in de Orde van Oranje Nassau.

W. B.

Soemba.

Brief van Ds. Lambooy.

Ds. Lambooy zond ons 't volgende schrijven:

Pajeti, 1 October 1925.
Zeer geachte Broeders!

In mijn vorig schrijven heb ik nog ver-

geten U iets mede te deelen aangaande eenige rampen die de scholen van Midden-Soemba getroffen hebben. Wij zijn dit jaar niet gelukkig, maar moeten voorwaarts. De onderwijzerswoning van Tidas is afgebrand en de school van Kapoendoek en de school van Tawoei, tezamen zeer groote schade veroorzakende. De oorzaken moeten we waarschijnlijk zoeken in de geschiedenis met Landoe Oerang.¹⁾ Velen dachten: als de wereld toch vergaat, is er geen school meer nodig. Of misschien is mijn vermoeden nog juist dat men een overwinning zag van de Soembaneezen over de Hollanders, dus dat de gehate school er maar het eerst aan moest. Duidelijk blijkt dit uit het geval met de school van Kapoendoek. De vorst was door het Bestuur gevangen genomen en net was hij op weg, of men stak, uit wraak, de school in brand, daarmede bedoelende het Bestuur te treffen, en met zeer groote moeite is de school weer gedeeltelijk opgebouwd. De woning te Tidas staat ook bijna weer overeind. En voor de school te Tawoei is een voorloopige loods gezet. Het werk gaat zijn geregelden gang: te Pajeti de diensten en catechisaties en het andere werk. Toch zijn we hier iets nieuws begonnen, d.w.z. iets wat de laatste jaren niet meer gebeurde. Elken Vrijdagmiddag komen er een stuk of tien à twaalf gemeenteleden, die wat meer onderricht gehad hebben, meest uit het ziekenhuis, en dan bespreken we gemeenschappelijk een onderwerp. Dan gaat men den daarop volgenden Zondag twee aan twee de kampongs in, die in den omtrek liggen. Den volgenden Vrijdag wordt eerst het resultaat medegedeeld. Hierdoor wordt bereikt, dat een groot aantal menschen geregeld het Evangelie hooren.

In Lalatang zijn er ongeveer honderd menschen, die week aan week dooponderricht krijgen, terwijl er zeer veel meerderen zijn, die het Evangelie te hooren krijgen. Elken Zondag wordt er dienst gehouden en na afloop krijgen de volwassene catechisatie, terwijl de jongeren dat Maandags en Zondagsmiddags krijgen. Zoo is er ook een beginsel van catechismusprediking.

In Napoe zijn ook velen, die nu geregeld luisteren, nadat er een oud-leerling van den Normaalcurcus heen gestuurd is, die nog geen plaats heeft als onderwijzer en waarschijnlijk naar de opleidingsschool in Karoeni gaat.

Telkens worden de onderwijzers aange-

¹⁾ Landoe Oerang is de jongeling op Midden-Soemba, die door zijn droomen zulk een beweging onder de bevolking veroorzaakte.

spoord te werken onder de menschen uit hun landstreek. Het aantal menschen dat nu geregeld elke week het evangelie hoort, is ver over de duizend, ongetreftend de circa 800 kinderen die het dag aan dag hooren.

Groote schokkende gebeurtenissen vinden niet plaats, maar er is sterke vooruitgang te bespeuren die grooten moed geeft voor de toekomst.

Met ons gaat het gelukkig goed. Ofschoon er op Pajeti nog wel eens ziekte voorkomt.

U zult zich misschien wel eens afgevraagd hebben hoe het komt dat Mevr. Krijger ondanks hare ziekte nog niet is vertrokken, maar voortdurend probeert de dokter het weer eens en het is zeer verklaarbaar dat de fam. Krijger niet dan in de uiterste noodzakelijkheid tot vertrek besluit.

Met het ziekenhuis gaat het uitstekend; de dokter die er is, komt geregeld en helpt zooveel hij kan. In dien opzichte zijn we sterk vooruit gegaan.

Mag ik U tenslotte nog lastig vallen over de woning van de nieuwe zuster, die komen zal. In het zusterhuis is de fam. Krijger ondergebracht, die de beschikbare ruimte ten zeerste noodig heeft. Behalve de voorgalerij zijn er drie kamers die door een gezin van vier menschen volstrekt in beslag genomen worden. Dus voor de zuster is geen plaats. Nu hebben wij haar zoolang in huis opgenomen, maar om verschillende redenen zouden wij graag zien dat dit voor de opvolger niet noodig was. Het is voor de zuster aangenamer een eigen ruimte ter beschikking te hebben, en daarom is verleden jaar door de Alg. Verg. al gevraagd om f5000, (vijf duizend gulden) voor den bouw van een paviljoen. U zult moeten toestemmen dat dit niet veel is, als U bedenkt dat er eigenlijk een huis had moeten gebouwd worden voor de fam. Krijger, wat op veel meer had te staan gekomen.

Gods zegen zij met U en uw arbeid.

Uw br. in Christus,

P. J. LAMBOOY.

A. M. LAMBOOY—Verhoef.

Opmerkelijke gebedsverhooring?

In het Novembernummer ¹⁾ van 1924 werd verteld van de ervaringen van onzen goeroe-indijl Soedarmadi te Poerbolingo. Hij was uitgenoodigd door een kring Islampropagandisten van de Mohammadijah-partij, (moderne Islammers) om over den godsdienst te debatteeren. Hij had de uitnodiging aangenomen, doch alleen op voorwaar-

de, dat er geen woordenstrijd zou zijn, doch dat hij thetisch de Christelijke leer zou voordragen. Ook zóó was het een gewaagde onderneming, aangezien men niet met oprechte waarheidzoekers te doen had, maar met geslepen tegenstanders, die net als de Farizeën van ouds op de loer liggen, om iets uit den mond te bejagen.

De vrienden gevoelden dit. De Javaansche broeders kwamen dan ook in Trenggiling (het zendingsziekenhuis) samen om een gedurig gebed voor hem te doen opgaan, zooals ik later hoorde.

De uitslag was zooals door de kleinartigen voorspeld was: een mislukking. Den volke werd kond gedaan dat de Christen-goeroe het afgelegd had. Groote vreugde en veel bespottung tot in de Inlandsche pers toe, aan de overzijde. Bij de onzen verslagenheid. Het gebed scheen niet verhoord! Hoofdschuddend sprak men ervan, dat nu de deuren voor de Evangelisatieverkondiging in Poerbolingo en omgeving gesloten waren.

Hadden die kleinmoedigen gelijk?

Laten wij het in het midden laten, of het verstandig was geweest om op de uitnoodiging van Mohammadijah in te gaan.

Wanneer Gods dienstknecht na ernstig gebed meent zich niet te mogen onttrekken, wanneer hem door wien ook rekenschap van zijn geloof wordt gevraagd, dan betwist ik ieder het recht om te zeggen dat hij niet juist handelde, indien de uitslag niet zoo is, als men het liefst zou hebben. Hij staat en hij valt zijn eigen Heere. Ik geloof ook in dezen aan de leiding des Geestes en heb dáár meer vertrouwen in dan in mensche-lijke taktiek!

Doch dit nu daargelaten.

Ernstiger is de vraag: was het gebed onverhoord gebleven? 't Scheen zoo. Zelfs werd er geklaagd, dat de deuren tengevolge van die bijeenkomst gesloten waren geworden. Was dat zóó?

Enigen tijd later spreekt Soedarmadi voor de schare, die op de komst van den dokter wacht in het polikliniekgebouwtje in Serang, de Chineesche wijk, waar ons ziekenhuis een filiaal stichtte tot uitreiking van medicijnen. De stof der prediking is ontleend aan Romeinen 3: „zij hebben allen gezondigd en worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade door de verlossing die in Christus Jezus is”.

Daar was één man onder het gehoor, die meer intensief dan anderen oplette.

Wonderlijke prediking: Zooiets had hij nog nooit gehoord! Om niet gerechtvaardigd? Om niet Gods zegen deelachtig?

¹⁾ N.I. van „Uit Poerbolingo”.

Hij had met veel moeite de Arabische letter geleerd.

Thuis lag de Koran, dat groote, geheimzinnige Heilige Boek. Dat was nog een erfstuk van vader geweest, dien vromen, wijzen man, die voor velen een vraagbaak geweest was, kennende diepzinnige geheimleeren. Het boek werd bewaard in een doek gewonden en mocht niet door onreine handen worden aangevat. De bron van veel heil!

Daarbij lag een plankje, afstammend uit de grijze oudheid, van vader op zoon overgegeven. Het was al heelemaal vermolmd, maar duidelijk waren toch de tooverfiguren nog te onderscheiden. Hoe menigmaal was bij belangrijke beslissingen het geraadpleegd om te weten, op welken dag en op welke wijze men zegen kon verwachten. Hoe was hij zelf na den dood zijns vaders niet voor velen ten raadsman geweest, hij, die meer dan zijn dorpsgenooten den godsdienst zoowel als de geheimleer kende en beoefende!

Maar als hij zijn gedachten liet gaan over de groote vragen van tijd en eeuwigheid, dan hechte hij meer nog dan aan al de geheimzinnige krachten, waarover de kennis van de geheimleer hem deed beschikken, aan het vervullen der godsdienstplichten: het dagelijksche bidden op de gezette tijden, en aan een goeden levenswandel. F'ink iive'ig in het dagelijksch werk zijn en zachtmoedig tegen de menschen, drift, toorn, leedgevoelens weten te beheerschen. Dáár kwam 't ten slotte voor ons, menschen, op aan!

En nu hoort hij daar, dat dit alles geen waarde heeft, maar dat Gods Zegen geschonken wordt om... om **niets!**

Het kon niet anders, of die prediking wekte eerst een gevoel van onzegbaren werzin in hem op. Zijn geestelijk goed, het fundament, waarop zijn leven tot nu gebouwd was, was aangetast. Toch kon hij op de 8 K.M. lange wandeling naar huis, het niet van zich zetten. Geen ijver, geen braafheid, geen zachtmoedigheid komt in aanmerking. De genade Gods wordt geschonken om niets!

Later kwam de goeroe-indijl, die zijn aandacht had opgemerkt, hem opzoeken en las hem voor uit diens Heilig Boek, in het Javaansch geschreven. Hij zelf kon het niet lezen, want hij kende slechts de Arabische letter, niet de Javaansche. Maar wonderlijk schoon was het!

Een dorpsgenoot, die last had van een stijven arm, ten gevolge van littekenvorming van een genezen wond in den oksel van den elleboog, wordt door den goeroe-indijl overgehaald naar 't ziekenhuis te gaan. Daar hoort hij dagelijks de prediking.

Zijn vriend zoekt hem dikwijls op en weet het dan zóó in te richten, dat hij aanwezig is als de goeroe de zaal bezoekt, waar de man met den stijven arm ligt. En van uit dat tweetal verspreidt zich het gerucht in twee, drie andere desa's.

20 September was voor de gemeente te Poerbolingo een onvergetelijke dag.

Tien volwassenen en elf kinderen werden door den doop in de gemeente opgenomen. Sedert mijn komst op Java heb ik nog nimmer het voorrecht gehad zooveelen in één dienst het Heilig Sacrament uit te reiken. De Kerk was stampvol. Drie en dertig menschen waren opgekomen uit die verre dessa's. Onder hen waren er die een 16 K.M. hadden moeten loopen, naar Javaansche gewoonte zonder nog iets genuttigd te hebben. Eén gezin bestaande uit man en vrouw en vier kleine kinderen kwam een half uur te laat. Wij wachtten geduldig op hen. Wie zou het kunnen kwalijk nemen, wetende, dat zij reeds om drie uur in den nacht waren vertrokken en twee rivieren hadden moeten doorwaden.

Onder de gedoopten was de eerste de man van de geheimleer, hij ontving het Doopwater, doch niet dan na in de week te voren eerst en Koran en tooverplankje en met Arabisch schrift geschreven boekjes vol geheimleer te hebben uitgeleverd. Ik zond ze op naar Dr. F. L. Bakker ter nader onderzoek.

Ik begon de predikatie met te herinneren aan het gebed, dat onverhoord scheen gebleven te zijn. De deuren schenen gesloten. Intusschen opende Hij, die opent en niemand sluit, dáár waar voorheen nooit gewerkt was, de deuren.

Zouden wij Hem niet verder aangrijpen om nog meerderen zegen?

Er is zooveel reden toe.

Ten eerste mijn hart is verblijd en bemoedigd, maar daarnaast ook vol droefheid en zorg. Eén die met de andere maanden lang Zondags opging naar Poerbolingo om onderricht te worden, ging ten slotte terug. Hij vindt zijn levensonderhoud in het de menschen helpen met allerlei bijgevoegde praktijken. Het was hem te zwaar het al'es te moeten opgeven om Christus wil. De ondervinding leert, dat, wie eerst meegaat en dan terugwijkt, van een vriend vaak verandert in den bittersten tegenstander.

Dan het is zóó schrijnend pijnlijk telkens weer te moeten ervaren, dat Jezus kwam om vuur en vijandschap te werpen op de aarde en dat het Evangelie de liefelijkste banden verscheurt. Onder die nieuwe Christenen zijn er, wiens vrouw in toorn

wegliep, wier dochter, door haar man verlaten werd, wier eigen kinderen zich tegen haar stelden. Ook die door de dorpsgenooten gedreigd werden met verlies van land en goed. O hoe vreeselijk is het toch Evangelieprediker te moeten zijn! Hoe kan het hart daaronder lijden, zoo gauw als wij de gevolgen ernstig indenken! Maar welk een hoog opgestapelde stof voor gebed ligt daar ook.

Ten tweede: wat wil de Heere? Een afstand van een 16 K.M. is te groot. Moeten wij er iemand plaatsen? Zoo ja, wie dan? Door verkeerde keuze wordt zooveel bedorven. Bidt dan den Heere des oogstes dat Hij zelf arbeiders uitstoote in Zijn oogst. Is aanvankelijke verhooring geen grond om meerder te verwachten?

Poerbolingo. B. J. ESSER.

Een uitgeworpene.

De overgang van den Javaan tot het Christendom gaat, zooals ge weet, meestal gepaard met meerder of minder tegenstand van zijn omgeving. Dat is ook wel te begrijpen. Christus heeft gezegd, dat Zijn Evangelie een breuk zal slaan in de gezinnen, in de volkeren, in heel de wereld.

En daarom — zoodra de famië begint te bemerken dat één uit haar kring onder den invloed van onze prediking komt — tracht zij op allerlei manier te verhinderen, dat die man of vrouw, jongen of meisje tot een belijde keuze zal komen.

Zoo hebben we in Koeto-ardjo een paar jonge menschen, die gaarne 's Zondags in de kerk komen, maar wien het door de ouders haast onmogelijk gemaakt wordt.

Ook herinnert ge u den strijd, dien het Mbok Atmo gekost heeft, eer ze zich de vrijheid wist te veroveren om geregeld met de Christelijke gemeente te kunnen saam'even. Ze heeft er de scheiding van echtgenoot voor over gehad.

Doch de ervaring leert in de meeste gevallen, dat bij volhardende trouw aan het Evangelie de tegenstand op den duur wel te overwinnen is. Ziet men eenmaal, dat er toch niets aan te doen is. dan legt de familie zich maar bij den toestand neer.

Daarom trof het me zeer, toen ik verleden week in Tlepok een jongen man uit Toengoe-redjo ontmoette, van wien ik hoorde, dat zijn uitkomen voor het Christendom hem een groot offer heeft gekost.

Ik vroeg hem, wat hij te Tlepok kwam doen, zoo midden in de week. En toen vertelde hij me, dat hij voorloopig bij den gemeente-voorganger in huis was. Hij werkte

mee aan den bouw van de school en de goeroe-woning daar. Hoe het later met hem zou gaan, als die bouw afgevoerd was, dat liet hij aan God over. Zijn toestand was zeer onzeker. Want zijn ouders hadden hem bevestigd de deur gewezen, toen hij zich bij de Christenen ging aansluiten. Ze wilden niet meer met hem spreken, en hem ook liefst niet meer zien.

En ook zijn naaste familie, die nog al belijst Mohamedaansch is, heeft a'len omgang met hem afgebroken. Zelf was deze jonge man vroeger ook een trouw opvolger van de godsdienstige voorschriften van het Mohamedanisme. Maar het Woord der Zaligheid heeft hem aangegrepen. En hij wil er niet meer van scheiden. Maar nu moet hij scheiden van den kring, waarin hij van zijn jeugd af is opgegroeid.

We weten wel, dat, wie tot Christus wil komen, daarvoor alles moet kunnen verlaten. Maar deze waarheid blijft meest buiten ons staan, omdat het komen tot den Zaligmaker ons juist zoo makkelijk gemaakt werd; onze ouders hebben er ons toe aangemoedigd; onze predikant heeft het ons op 't hart gebonden; onze omgeving wees ons op den weg des levens. Voor ons dreigt veeleer het gevaar, dat we — zonder een in strijd verworven zelfsovertuiging — ons opmaken tot de belijdenis van 's Heeren Naam.

En daarom greep het me weer zoo aan, dat ik hier, — niet voor het eerst natuurlijk — iemand ontmoette, wien het komen tot Christus groote zelfverloofening heeft gekost.

Deze jonge man staat nu alleen. Een uitgeworpene uit den kring van zijn familie. Hun huis en hart is voor hem gesloten.

Denk het u eens in.

Gelukkig vindt hij te Tlepok een nieuw gemeenschapsleven. Hij ervaart daar de vervulling van Christus' woord, dat ieder die om Zijnentwil iets verlaten moet, niet beschaamd zal uitkomen. En zijn toekomst is in Gods hand.

Wat deze man het meest noodig heeft, is genade om bij de goede keuze te volharden; trouw te blijven aan Hem, Dien hij als zijn Heere leerde belijden.

Laten de gemeenten in het vaderland, laat ieder uwer, die zijn verantwoordelijkheid voor de zending kent, het gebed voor onzen arbeid niet vergeten.

Gedenkt niet alleen den nood van Mohamedaan en heiden.

Wilt ook de pas tot het licht gekomenen een plaats geven in Uw voorbede; dat ze sterk mogen zijn, en voortgaan van kracht tot kracht.

Opdat — mede door hun geloovigen wandel — hun familiekring voor Christus gewonnen worde.

„Uit Poerworedjo”.

Wonosari.

Sedert de oprichting van het hulphospitaal in 1913, en het ontstaan der gemeente in 1919 heeft ook Wonosari, de grootste afdeling van het gewest Djokja, een deel van de zendingsbelangstelling gekregen. De kleine gemeente in Wonosari en Wiladeg ontving voor enkele jaren een goeroe Indijl. Een Colporteur werd in Wonosari aangesteld, die thans naar Djepitoe overgeplaatst is, en begin dezes jaars kwamen er twee scholen, namelijk in Wonosari en in Djepitoe. Daarin bestaat op 't oogenblik onze bearbeiding van Wonosari.

Dat weinige wat geschiedt wordt echter rijk gezegd. Rondom de school in Djepitoe ontstaat een kring van belangstelling. De colporteur in Djepitoe houdt daar samen met de beide onderwijzers des Zondags koempoelan. Onderscheidene menschen uit Djepitoe en omstreken bezoeken deze koempoelan. Zelf heb ik reeds enkele van deze belangstellenden ontmoet in Wonosari. Een dagreis (bijna 40 K.M. door bergachtig terrein) hadden ze gemaakt om ook het leven der Chr. gemeente in Wonosari eens te zien. De aanwezigheid van deze school heeft de inwoners van Djepitoe er toe gebracht om nog wat meer van de zending te vragen. Ze hebben het verzoek ingediend om, met het oog op den grooten afstand naar Wonosari, een eigen polikliniek in Djepitoe te mogen ontvangen. Na een ingesteld onderzoek is Dr. Offringa tegenover deze zaak zeer gunstig gestemd en waarschijnlijk zal Djepitoe binnen niet te langen tijd zijn eigen polikliniek ontvangen, die zooveel mogelijk door de bevolking zelf zal worden betaald.

Ook in Wonosari zelf werkt de goeroe zeer gezegend. Er komen voortdurend enkele nieuwe menschen in de koempoelan. De verhouding van mandoer en goeroe Indijl tot de Jav. bestuursambtenaren, tot de prijaji's in Wonosari is zeer gunstig. Toch doen van deze prijaji's slechts weinigen den beslissenden stap. Maar wel bereid God mischien in stilte een rijke uitbreiding der gemeente in de toekomst voor.

Reeds enkele jaren zijn we bezig te trachten in Wonosari een H. J. S. op te richten, maar onze pogingen konden tot dusver nog niet slagen. Het Gouv. stond de oprichting dezer school nog niet toe.

We voelen schier dagelijks de dringende

noodzakelijkheid van uitbreiding van den arbeid hier. Ook thans bereiken mij verschillende verzoeken van de Jav. bestuursambtenaren om Ind. scholen op te richten, maar aangezien in dit gebied bijna niet anders dan dessor scholen kunnen opgericht worden, brengt dit aanzienlijke kosten voor de zending met zich. De geheele school, gebouw, banken enz. moet door de Zending worden betaald. Oprichting van zulke scholen is duur, en toch is dat in dit gebied de eenige mogelijkheid van uitbreiding. Amsterdam gaf daarvoor reeds een belangrijk bedrag, dat voor de oprichting der scholen in Wonosari en Djepitoe en elders gebruikt is.

Bovendien zou het wenschelijk zijn op verschillende plaatsen colporteurs te zetten om te trachten voorloopig de belangstellenden om zich te verzamelen, terwijl nu reeds Wiladeg en Djepitoe wachten op een eigen goeroe Indijl. In dit nog weinig onder Moh. invloed staande en door de Roomschen nog niet bezochte terrein liggen nog mogelijkheden van beteekenis. Groote waarde zou het hebben, indien we thans door middel van de oprichting van volksscholen, aanstelling van enkele colporteurs en goeroes Indijl, waarbij in de toekomst nog wel enkele polikliniek als bovenbedoeld komt, en voorts door het oprichten van een H. I. S., ons hier stevig konden vestigen. De mogelijkheden en moeilijkheden van Wonosari zouden het er recht op geven als een afzonderlijk zendingsterrein verzorgd te worden. Een Miss. predikant zou hier volop werk vinden. Het zou het ten volle waard zijn een eigen actie voor Wonosari te beginnen.

Wonosari heeft een bevolking van 250.000 zielen, terwijl de bevolking van Soemba ruim 100.000 zielen telt. Op Soemba zijn 5 Miss. predikanten en ongeveer 50 zendingscholen met ruim 2500 leerlingen. Wel moeten we er op letten, dat het oppervlak van Soemba bijna tien maal zoo groot is als Wonosari. Daardoor wordt de arbeid wel veel moeilijker. Maar toch blijkt nog duidelijk, dat wat op 't oogenblik in Wonosari geschiedt, beschamend weinig is.

Aan alle behoeften op het zendingsterrein kunnen we slechts voor zulk een gering deel voldoen, dat het soms benauwend wordt een plaats te hebben in dit zendingswerk. Het zal wel in elken arbeid in het koninkrijk Gods zoo zijn, dat de behoeften van den arbeid zooveel grooter zijn dan onze kracht reikt, maar deze behoeften der zending zijn zulke sprekende behoeften, ze roepen zoo om vervulling, ze liggen zoo vlak en zoo open voor het gezicht, ze dringen zich zoo

aan u op, dat er vaak een groote mate van zelfbeheersching noodig is om te beseffen, dat de voortgang van den arbeid niet alleen door de behoefte, maar ook door de financiële mogelijkheid bepaald wordt. Het koninkrijk Gods zou zich o zooveel sneller kunnen uitbreiden, indien..... Maar dat is alles menschelijk gedacht. Dat is geheel in Gods hand.

Ik heb slechts de roeping u op de nooden der zending te wijzen, hoewel het vaak moeilijk is de hier vlak voor de hand liggende behoeften, die we met een teekenend woord, dat in dit geval geen cliché is, schreiende behoeften kunnen noemen, u zoo te teekenen, dat ge dezelfde ontroering voelt als wij bij het aanschouwen van dit groote volk, welks ellende alleen genezen kan worden door de schatten van het Evangelie. Gij hebt de roeping ook naar vermogen te geven voor dezen arbeid. Uw gaven zijn een vertroosting voor de arbeiders op het zendingsterrein. Ze ontbinden ons de handen en voeten. Ze stellen ons in staat om in telkens wijder gebied het Evangelie uit te dragen, en door de plaatsing van Jav. zendingsarbeiders de prediking van het Evangelie een vaste plaats te geven in het volksleven. Middellijk verhaasten ze de komst van het koninkrijk Gods, op welks verkondiging vele zielen wachten.

Zoo zet ik maar weer Wonosari op zij, totdat de tijd komt, dat het meer geholpen kan worden. God kan ook met het weinige hier wonderen doen. Dat alleen is de kracht om te wachten op de middelen, die tot een krachtige bearbeiding van Wonosari in staat zullen stellen.

Djokja.

A. POS.

Wie zorgt voor uw begrafenis.

Dat is óók een vraag, die men iemand voorlegt, als hij wat al te dikwijls naar den Christen-goeroe gaat.

Dooden begraven is de plicht van de dorpsgemeenschap. Maar wie Christen wordt, komt eenigszins buiten de gemeenschap te staan. Hij doet niet meer mee aan de gebruikelijke offermaaltijden. Ook wendt hij zich af van de plechtigheden der Mohamedanen.

Wat moet er nu gebeuren, als ge komt te sterven? De dorpsmensen zullen dan niet weten, op welke wijze ze u de laatste eer behooren te betoonen. Ook willen ze het niet doen, want ge hebt u van hen afgekeerd.

Natuurlijk treedt hier de Christelijke gemeenschap volgaarne op, om den laatsten liefdeplicht aan de ontslapenen te bewijzen.

Ik was te Tlepok; bracht daar een bezoek ten huize van onzen ijverigen colporteur Pawiza-dimedja (zie ons blad Juli 1925 bl. 2 en 3). Hij was natuurlijk niet thuis; maar kwam al heel spoedig opdagen; warm, vermoeid, in groote spanning.

Hij had een drukken morgen achter den rug. Want er was den vorigen nacht een Christen te Ketijoedan overleden (1½ uur ten Z. van Tlepok). 's Morgens vroeg was Pawira er al heen geweest, om alles voor de begrafenis in orde te maken, en de geloofsgenooten op te wekken, om allen tegen 4 uur in het sterfhuis aanwezig te zijn. Ook had hij de menschen van Tlepok aangespoord om hun deelneming te gaan betuigen.

„Want, mijnheer, nu komt het er op aan, om aan de Mohamedanen te toonen, dat we elkander trouw zijn en op elkander kunnen rekenen. Die menschen van Ketijoedan, wat hebben ze 't dikwijls moeten hooren, dat ze niet op behoorlijke manier ter aarde besteld zouden worden, als ze Christenen werden. Maar we zullen het nu laten zien, dat we voor elkaar zorgen tot het einde toe.”

Natuurlijk ben ik 's middags mee geweest naar Ketijoedan. In het sterfhuis hielden we een samenkomst, waaraan ook de loerah en andere dorpsgrooten deelnamen. We getuigden daar van de hoop der zalige opstanding door de kracht van Jezus' offer. Velen hebben het gehoord; want buiten zaten heel wat menschen, die de eerste Christelijke begrafenis in dat dorp wel eens wilden bijwonen.

En toen hebben we den ontslapene grafwaarts gedragen. Het was een eenvoudige plechtigheid. Het was ons allen goed, op deze plaats ons te weten onderdanen van den grooten Koning, die den dood heeft overwonnen.

En met ootmoedig geloof vroegen we Hem, dat Hij door de werking Zijner almachtige genade vele dooden in dit dorp mocht brengen tot een nieuw leven, het leven van de kinderen Gods, dat niet eindigt op een kerkhof, maar na zijn taak op aarde volbracht te hebben, vernieuwd wordt tot de heerlijkheid des hemels.

„Uit Poerworedjo.”

Herinneringen aan Kwitang's vorig kerkgebouw.¹⁾

(Op verzoek in 't Zendingsblad geplaatst.)

Voor men eene nieuwe woning gaat be-

¹⁾ Rede uitgesproken op den ontmoetingsavond in de Kwiting-kerk, d.d. 30 September jl.

trekken, doorleeft men nog eens gaarne in gedachten al het goede, dat men heeft genoten 'en al de zorgen, die men heeft gehad in het vorig huis, vooral zoo men daar gewoond heeft eenige tientallen van jaren achtereen.

Zoo ook, wanneer men een nieuw kerkgebouw in gebruik gaat nemen, doemen a's van zelf in de herinnering op, al de zegeningen in het oude kerkgebouw genoten en

gegaan, zonder meermalen voor de gemeente te zijn opgetreden, zoowel in het Hollandsch als in het Maleisch.

Er ontstond tusschen Ds. Huijsing en mij eene intieme vriendschapsband, die is blijven bestaan. In 1899 repatrieerde Ds. Huijsing en ging ook ik met verlof.

Pas een paar jaar was ik in Indië, toen Ds. Huijsing mij polste, of ik genegen zou zijn, predikant van Kwitang te worden, be-

den arbeid daar verricht, bijna 40 jaren lang.

En deze herinneringen aan Kwitang's vorig kerkgebouw, wie kan ze beter in herinnering brengen dan ondergeteekende, die even lang in betrekking tot de gemeente van Kwitang heeft gestaan als het vorig kerkgebouw daar dienst heeft gedaan.

Dat kerkgebouw is 12 December 1886 in gebruik genomen, drie weken vóór ik hier in Indië voet aan wal zette. En de eerste Hollandsche godsdienstoefening, die ik hier in Indië bijwoonde, als ook de eerste godsdienstoefening in het Hollandsch in Indië door mij gehouden, was in Kwitang's kerkgebouw. En mijn eerste vriend in Indië is geweest Ds. Huijsing, Kwitang's predikant.

5 Januari 1887 kwam ik aan in Indië. Nog die zelfde maand kerkte ik op Kwitang. Ds. Huijsing had tot tekst Joh. 12:24: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zoo blijft hetzelfde alleen; maar indien het sterft, zoo brengt het veel vrucht voort. Den daaropvolgenden Zondag ging ik de gemeente voor in den dienst des Woords en sprak over den hoofdmans van Kapernaum. En sedert is geen jaar voorbij-

paardelijk voor de Maleische gemeente en het zendingswerk. Uit gebrek aan middelen is het niet tot een beroep gekomen.

Opnieuw werd mij den weg geopend te gaan in dienst der zending van de Gereformeerde kerk, in 1900 tijdens mijn verlof, en in 1903 bij schrijven van Ds. Adriaanse. Ik meende echter aan die roeping niet te mogen voldoen.

De nauwe betrekking met Kwitang's gemeente bleef bestaan, ook na mijn terugkeer naar Indië, einde 1900. Kort te voren was Ds. Wijers predikant van Kwitang geworden, en nu ontstond tusschen Ds. Wijers en mij die zelfde vriendschapsband, die vroeger had bestaan tusschen Ds. Huijsing en mij. En toen 10 jaar later kwam mijn uittreden uit den dienst der Ned. Zendingsvereniging, en Kwitangs gemeente mij als haar predikant beriep, stond niets mij meer in den weg die roeping op te volgen.

En toen volgden 10 jaren dat ik de gemeente diende, en haar voor ging elken Zondag in Kwitang's vorig kerkgebouw.

Mij dunkt bij de herinneringen aan Kwitang's voormalig kerkgebouw, mogen deze

herinneringen van meer persoonlijke aard ook wel worden genoemd.

Kwitang is in het Gereformeerd kerkelijk leven in Indië een historisch plekje, en hoe Kwitang dat geworden is, en het kerkgebouw juist daar is verrezen, is zeer interessant.

Zending E. Haan, in 1873 uitgezonden, vestigde zich voorloopig op Batavia met de opdracht onder de Inlandsche bevolking te werken, tot er eene uitdrukkelijke aanwijzing kwam naar het op de Westkust van Sumatra gelegen eiland Engano te gaan waarop Zendingen mannen de aandacht hadden gevestigd als een geschikt arbeidsveld voor de Christelijke Gereformeerde kerk.

Maar die aanwijzing kwam niet, en zoo bleef zending Haan op Batavia, en vond daar werk onder Europeaan en Maleier.

En nu waren het juist de menschen van Kwitang, die zijn hulp inriepen. Enkele Inlandsche Christenen daar, Javanen en Amboneezen, vroegen zending Haan voor hen Maleische Godsdienstoeëning te houden, en Indo-Europeanen verlangden samenkomsten in de Hollandsche taal. Aan beider verlangen werd voldaan. De woning van een hunner werd plaats van samenkomst. Het huis was diep in kampoeng Kwitang gelegen, waar geen voertuig kon komen en waar het 's avond zoo donker kon zijn en bij regenachtig weer zoo morsig, dat ik gaarne geloof, wat men mij eens heeft verteld, dat Ds. Haan eens van de samenkomst teruggekeerd in een sloot is terecht gekomen.

Op Kwitang had Ds. Haan zijn werk gevonden, en op Kwitang werd nu voor hem een huis gekocht, en naast dat huis een bamboezen kerkgebouw, daar, waar thans de fröbelschool staat. Hoeveel die kerk gekost heeft, weet ik niet. Destijds was alles zoo eenvoudig en klein. Weet ge hoeveel het eerste Soendaneesche kerkgebouw heeft gekost? f30.— zegge f30.—. Nu heeft de bamboezen kerk van Kwitang meer gekost, maar ik denk toch niet meer dan f1000. Dat oude gebouwtje stond er nog toen ik in Indië kwam; er werd toen fröbelschool in gehouden, totdat de fröbelschool kreeg haar huidige gebouw.

Er heeft gevaar bestaan, dat de gemeente met kerk en predikant verhuizen zou van Kwitang naar Meester Cornelis. In 1882 werd Ds. Haan opgevolgd door Ds. Huijsing, en Ds. King was naar Nederland vertrokken en daar predikant geworden in de Christelijke Gereformeerde kerk. Ds. King had op Meester Cornelis gewerkt en daar de Rehoboth-kerk gebouwd, en hij zag daar

gaarne zijn arbeid voortgezet, en wou met het oog daarop de Rehobothkerk aan de Kwitang-gemeente ten geschenke geven, zoo deze haar predikant op Meester-Cornelis wou laten wonen.

Ds. Huijsing kwam met dit voorstel naar Batavia, maar de gemeente van Kwitang wou er niets van weten. Meester Cornelis, zeiden zij, is het Bethanië van Batavia, en niet in Bethanië, maar in Jeruzalem, in het centrum moet onze predikant wezen en bovendien hier op Kwitang heeft Ds. Haan gewoond en gewerkt, hier is zegen genoten, hier moeten wij blijven.

Goed en wel, zei Ds. Huijsing, maar dan moet er een nieuwe kerk worden gebouwd, want de bamboezen kerk wordt te klein en houdt het ook niet lang meer uit. En toen was er warmte bij de Kwitangers en ook offervaardigheid; zij behoorden bijna allen tot de „kleine luiden”, maar ieder offerde zijn penningske; er waren er zelfs die gaven boven vermogen. En zoo kwam de gemeente in 1886 aan haar steenen kerkgebouw.

En Meester Cornelis dan, vraagt ge? O, daar wist Ds. Huijsing wel raad op. Hij schreef aan Ds. King, dat de Kwitangers van verhuizen naar Meester Cornelis niets wilden weten, maar hij voor dit „Bethanië” toch zou doen, wat hij kon, en stelde daarom voor de Rehobothkerk aan de gemeente van Kwitang te verhuiren. En dit gebeurde. Ds. King verhuurde de Rehobothkerk aan de gemeente voor f0.75 per jaar, met contract. En deze huur is altijd trouw betaald.

Later is de Rehobothkerk in andere handen overgegaan, maar tot op den huidige dag wordt er 2 maal per maand van wege Kwitang's kerk godsdienstoeëning gehouden, en Zondagschool, en ook catechesaties, wanneer zulks noodig was, of is.

Als ik deze dingen in herinnering breng, dan voelt ge, welk een historisch plekje Kwitang is geworden voor de gemeente, en zij blij mag wezen, dat de nieuwe kerk is gebouwd daar waar de oude heeft gestaan, ja zelfs is opgetrokken op de oude fondamenteën.

(Slot volgt).

Een Terugblik.

Balanstijd! Ook ons werk achter de vuurlinie, het werk, dat de Engelschen „home base” noemen. Het ligt voor de hand eens te resumeeren, wat in 1925 passeerde en ons te realiseeren wat 1926 ons brengen zal.

1925 zette in met een belangrijk tekort op de post Zendingsonderwijs in Suriname.

„Wo in aller Welt sollt Ihr das Geld herholen" vroeg de inspecteur der scholen aan het Bestuur te Herrnhut. Nog meer bezuinigen? De uiterste grens was bereikt. Bezuiniging kan zoover gaan, dat zij in liquidatie overgaat.

Afschaffen van de Fröbelklassen zou eenige besparing brengen. Maar daar wacht Rome met zijn welingerichte fröbelklassen juist op. Als zij maar eerst de kleuters hebben, dan komt de rest vanzelf wel.

Een tweede bezuinigingsobject zou kunnen zijn: Opheffen van het internaat voor a.s. onderwijzers. Maar dat mag toch niet. De Herrnhutter-broeders kunnen al geen eigen onderwijzersopleiding in Suriname bekostigen. Zelfs een eenvoudig opgezette Normaalschool was niet mogelijk, men moest bij de opleiding leentjebuur spelen bij het openbaar onderwijs. Om nu in de belangrijke en gevaarlijke puberteitsleeftijd nog zooveel mogelijk contact met de a.s. onderwijzers te hebben werd het internaat in het leven geroepen. Moest dat nu prijsgegeven? Maar als men dan straks voor het zend. onderwijs de eerste de beste maar moet benoemen, kan men dan nog van echt Christelijk onderwijs spreken?

Bezuiniging op de gebouwen? „Maar reparatiën, ook hoog noodige, wachten reeds zoo lang. En als men nog langer wacht (het klimaat spreekt hier ook een woordje mee) stort alles ineen."

Deze en dergelijke gedachten heeft het Bestuur te Herrnhut in ernstige overweging genomen. Maar noch voor het een, noch voor het ander durfde het de verantwoordelijkheid aanvaarden. Zijn bede om hulp vond in Nederland maar ten deele gehoor. Het Zendingsblad voor de Geref. Kerken verleende nog de meeste medewerking. Maar ook zoo kwam men er niet. Toen kwam in September de groote stap. Herrnhut zag geen kans meer het Zend. onderwijs te financieren en wenschte het geheel of gedeeltelijk over te dragen aan een Comité uit Nederland. Men moet eenigszins met de Broedergemeente meegeleefd hebben om te kunnen gevoelen, wat dit besluit haar kostte.

Toen wij in den Haag hierover vergaderden met afgevaardigden uit Herrnhut, Zeis en van de Haagsche maatschappij, bleek wel, dat de overname door een Comité of bestuurslichaam uit Nederland eenerzijds slechts verplaatsing der financieele moeilijkheden zou geven, anderzijds door onbekendheid met psyche en mentaliteit van den Surinamer (zie Zendbl. van November 1925) moeilijkheden van anderen aard zou bren-

gen. Dus besloot men Herrnhut te verzoeken hun tot dusver zoo rijk gezegend werk te willen voortzetten.

Direct kwam echter weer de vraag naar voren: „Maar hoe dan met de financiën?" Dat de verantwoordelijkheid van Christelijk Nederland na deze bespreking veel zwaarder is geworden is duidelijk, en dat nieuwe wegen gezocht moeten worden eveneens. Maar (dit artikeltje werd reeds te lang) ...hierover een volgende maand.

In November mocht ik de volgende giften voor het Zendingsonderwijs ontvangen:

Van N.V. Dagbl. en Drukkerij Standaard f1.50; W. te G. N. f10; Personeel Ulo-school, 's Gravenzande f8.20; Standaard (andermaal) f2.50 (en f2 voor de melaatschen); „Een ambtenaar", De Lutten f1; mej. F. J. v. B. C., Utrecht (busje Johanna-school) f10; H. v. d. B. te Dordrecht f5.

Allen zeer hartelijk dank!

J. VAN KEULEN,

Bilderdijkstraat 12.

Hilversum, Postrek. 95494.

Korte Berichten.

Mevr. M. J. Weijers-Heijblom. †

Na een kortstondige ongesteldheid is Dinsdagmorgen 3 November l.l. in het ziekenhuis te Bandoeng zeer onverwachts overleden Mevr. de Wed. M. J. Weijers-Heijblom. Zij had kort te voren een woning gehuurd te Bandoeng, die zij echter nog niet had betrokken. Van uit die woning is zij Donderdag 5 November begraven te Tjimahi, waar ruim 2 jaar te voren haar man, wijlen Ds. Weijers, zijn laatste rustplaats vond. Mevr. Weijers-Heijblom was om haar persoon en arbeid zeer geacht en bemind.

Dr. L. W. Vogelesang.

D.V. zal Dr. L. W. Vogelesang met de „Slamat" die in Januari naar Java vertrekt, terugkeeren naar Poerboelingo. Dokter en Mevr. Vogelesang zijn zeer wel en aanvaardden met opgewektheid de terugreis naar hun arbeidsveld.

We hopen in het Zendingsblad van Februari een foto van Dr. Vogelesang en zijn gezin te kunnen opnemen.

Dr. D. Verhagen.

Het adres van Dr. D. Verhagen is thans Oude Gracht 27 Utrecht.

Mej. Dr. G. J. Dreckmeier.

Het adres van Mej. Dr. G. J. Dreckmeier tijdens haar verlof is Hoogt 14, Utrecht.

Dr. Rado.

Naar we vernemen zal Dr. Rado waarschijnlijk een andere betrekking aanvaarden en daardoor den Med. dienst der Zending te Poerbolinggo verlaten.

Ds. K. van Dijk.

We vernamen dat Ds. K. van Dijk, Frieslands missionaire predikant te Keboemen, die met verlof naar Holland komt, passage heeft besproken op de „J. P. Coen” die 24 Februari a.s. van Batavia vertrekt.

Mej. H. Clevering.

Wat reeds lang gevreesd werd moest gebeuren. Mej. H. Clevering is wegens haar wankele gezondheid genoodzaakt Soemba te verlaten en te repatriëren naar Holland.

Voor de Soemba-Zending, inzonderheid van het hospitaal te Pajeti is dit een zware slag. Vooral nu Dr. D. H. Krijger wegens ziekte in zijn gezin eveneens moest terugkeeren.

Mej. K. E. Jacksteit.

Mej. K. E. Jacksteit te Apeldoorn is benoemd tot onderwijzeres bij het bijzonder onderwijs te Poerworedjo.

Zij hoopt met de „Johan de Wit,” die 16 Maart a.s. uitvaart te vertrekken naar Java.

Een koperen feest.

Den 13en Oct. l.l. was het 12½ jaar geleden, dat het eerste begin werd gezien van Samarang's Gereformeerd Kerkelijk leven. Op dien datum werd ten huize van Ir. Knol onder leiding van Ds. D. Bakker een godsdienstoefening geleid. Dat was de eerste stap op den weg naar de institueering van eene Gereformeerde Kerk te Samarang. Sinds heeft de Heere het werk te Samarang zeer gezegend. Samarang's jonge bloeiende Gemeente heeft thans uitzicht in Ds. J. H. Sillevius Smith weldra een eigen dienaar des Woords te zullen ontvangen.

Rectificatie.

In het Zendingsblad van October l.l. is de familienaam van Mevr. Rullmann te Batavia onjuist opgegeven. Die naam moet zijn Pelle.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5.— aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.00, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld, Giro no. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan Drukkerij „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Leestafel.

Dr. J. Ridderbos, Het verloren Paradijs. Een woord met het oog op de aangaande Genesis 2 en 3 gezonden vragen bij J. H. Kok te Kampen.

We hebben deze bezadigde, van diepe studie getuigende brochure met begrijpelijke belangstelling, groote waardeering en volkomen instemming gelezen en herlezen. Slechts een enkel punt, dat echter ter zake niets afdoet, zien we iets anders.

We zijn den geleerden schrijver bijzonder dankbaar voor dit uitnemend woord, dat ter rechter tijd gepubliceerd is.

Gezelle Meerburg Scheurkalender 1926. Bewerkt door Ds. R. E. van Arkel e.a. f0.90, met premieboek: **Het Eene Nood'ge** f1.55. D. H. Littoij Az., Terneuzen.

Een mooie, degelijke kalender.

De Bijbel als boek van schoonheid, door Dr. B. Wielenga. J. H. Kok, Kampen. f5.25, geb. f6.90.

Een prachtig boek, schoon van inhoud en treffelijk van uitvoering. Na de breede in-

leiding behandelend de schrijver in schitterende taal de profetische, priesterlijke en Koninklijke schoonheid van den Bijbel.

Een boek van veel arbeids en van blijvende waarde.

Ter plaatse mijner vreemdelingschappen. Leerrede bij de nederlegging van mijn ambt in de Ned. Herv. Kerk te Asperen op Zondag 1 Nov. 1925 door Dr. C. Veltenaar, bij B. B. Westerhuis te Leeuwarden f0.35.

Met veel genot lazen we deze warme, diep gevoelde preek. De taal had iets beter verzorgd kunnen wezen.

Klaagliederen door Dr. G. Ch. Aalders. Opnieuw uit den grondtekst vertaald en verklaard, bij Kok te Kampen, f1.90.

Rijpe vrucht van dege studie weêrgegeven in eenvoudigen vorm. Dit waardevolle boek leert ons de Klaagliederen verstaan.

Jaarboekje van de Gereformeerde Vereeniging voor drankbestrijding voor het jaar 1926.

Behalve een duidelijk overzicht van de organisatie dezer vereeniging biedt dit jaarboekje een zeer lezenswaardig „mengelwerk”.

Giften.

Ontvangen voor de Gen. Kas der Zending.

Door J. J. Voortman, Rotterdam, aandeel in de op Middachten gehouden Zendingscoll. f408.17. Door Ds. J. Duursema, Groningen, storting van de 10 pCt. der ontvangsten in Gron., Drenthe en Overijssel over 1924 f2500. Gift van A. B. f300. Van P. J. Schreuder, Rotterdam, voor verkochte postzegels, theelood en zilverpapier f8. Door Ds. J. Duursema, Groningen, laatste storting van de 10 pCt. der ontvangsten in Gron., Drenthe en Overijssel over 1924 f2200. Door B. A. Heusinkveld, Ermeloveldwijk, uit het busje van Henk Jansen f13.45. Door Ds. S. Datema, Driebergen, 10 pCt. van de ontvangsten in de Classe Utrecht over 1923 f225.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 23 Dec. '25.

Giro No. 32806.

Voor Djokia.

Classicale Zendingsdag Haarlem 1924 en 1925 f92.50. Geref. Kerk Heemstede f550. Id. Nieuw Vennip f300. Id. Hoofddorp f150. Id. Wormerveer f17.78½. Id. Sloterweg f30.23. Id. Zaandam 2e storting f800. Id. Westzaan f18.50.

W. BREUKELAAR.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Ger. Jonged.v. te Kockange f13.59. Ds. Gerber uit Haulerwijk verz. door de Jonged.v. f76, gev. in de coll. f2.50 is f78.50. J. Mulder te Dwingeloo, een gift f10, 't Nikkertje der School f3.87 is f13.87. D. H. v. d. Kooi te Schouwerzijl, 't Knikkertje der School f5.50. W. H. de Jong te Deventer, v. d. leerl. der School f7. Mej. C. B. Bolt te Hoogkerk, v. d. leerl. der School f4. Ds. Bax te Holten, gev. in de coll. f10. L. H. Bosker te Loppersum, v. d. leerl. der U.L.O. f19.50. Ds. Lammertsma te Appingedam, saldo Kal. f33 en 250 h.c. is f34.25. G. Schooneville te Hollandscheveld, gev. in de coll. f2.50. Mevr. Nawyn te Klazinaveen, v. d. Jonged.v. f25. Mej. W. Dijksterhuis te Warfum, v. d. Schoolk. 280 h.c. is f1.40. J. H. Smeeman te Coevorden, een coll. f26.60. Ds. Goeree te Wagenborgen f3. Ds. Meijer te Marum, saldo Kal. en busje in de Kerk f40. J. Bouwsema te Baflo, saldo Zend.bl. f10. E. Hoekstra te Losdorp, v. d. Schoolk. f11, de Jonged.v. f4.13 is f15.13. S. Walraven te Bedum 200 h.c. is f1. H. Mintjes te Rijssen, v. d. Zendv. f100. Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f2 en f2.50 en f2.50 en f2 is f9. B. Roosjen te Dieren, 't Nikkertje der School f9. J. Groothof te Bedum, gev. in de coll. f5. G. Mul te Garrelsweer, v. d. leerl. der School f25. H. Blanken Wz. te Hoogeveen, v. d. Zend.v. f160. J. Helsloot te Kockange, v. d. Jongel.v. f30. E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f1 en f1 is f2. P. Buikema te Leens, v. d. Zend.v. f200. Mej. A. M. Boersma te Warfum, v. d. Zend.v. f20. T. H. Mulder te N. Weerdinge, v. d. Zend. Comm. f75. H. R. Stuutje te O. Pekela, v. d. Zend. Comm. f100. Ds. D. K. Wielenga, coll. spreekb. te Dwingeloo f26.33. J. Vredevoogd te Middelstum, huisbusje f20. Ds. Bakker te Luiten, busje November f18. Mej. C. v. Dijk te Ulrum, v. d. leerl. der School kl. 1 f5.30, 2e kl. f4.50, 3e en 4e kl. f4.20, 5e en 6e kl. f7.40, 7e kl. f2.50, 8e en 9e kl. f4.10 is f28. Mej. M. A. Pel te Stroobos, v. d. Jonged.v. f10. S. v. Dijk te Appelscha, coll. bruil. v. d. Heer en Mevr. Veldstra f33. Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. uit dankbaarheid f10. L. v. Klinken te Musselkanaal, v. d. Schoolk. f4. J. Koops van Hr. Renting te Erm, bijdrage classe Coevorden f100. Hoogeveen Soembaweeke 1924/25 f175. Woldendorp, Pinkstercoll. f31.34.

Soembaweeke 1925/26.

Groningen 1ste stort. f500. Gasselternijveeën f68.91. Hoogesmilde f132.25. Garrelsweer f268.19. Kielwindweer en nag. f10 is f164.20. Roodeschooi f120.25. Hoogkerk f242.70. Wildervank f218.60.

J. DUURSEMA,

Groningen, 21 Dec. '25.

Quaestor.

Heeresingel 34. Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*

Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR 10.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Op den Strijdwagen. — Van Zendingaangelegenheden: Een Maleisch weekblad voor de Inlandsche Christenen; Afvaardiging Zendingconsul en Taalgeleerde; Nog eens weer Art. 123 R. R. — Dr. W. L. Vogelezang en gezin. — Brief uit Solo. — Kebocmen. — Solo-Hospitaal. — Dr. en Mevr. Slotemaker de Bruine-Rutgers. — Zegeningen op Utrecht's Zendingsterrein. — Zendingsbegroting over 1926 van Noord-Holland. — Kring van Christenen te Pella in West-Soemba. — Herinneringen aan Kwitang's vorig Kerkgebouw. — Karakteristiek der onderscheidene Zendingen. — De bevolking der aarde. — Een paar cijfers over de Protestantsche Zending. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Op den strijdwagen des Konings.

Ps. 45 : 4—5. Gord uw zwaard aan de heup, o Held! uwe majesteit en uwe heerlijkheid; en rijd voorspoediglijk in uwe heerlijkheid, op het woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid; en uwe rechterhand zal u vreeselijke dingen leeren.

Deze Psalm is een lied der liefde, een bruiloftszang voor den Koning.

Die Koning is Christus Jezus. En zijn bruid is de Kerk der geloovigen.

In deze verzen teekent de zanger dien Koning, gelijk hij Hem ziet staan op den strijdwagen, gereed tot de worsteling tegen zijn vijanden, om zijn eeuwig rijk over de gansche aarde uit te breiden.

Gord uw zwaard aan de heup, o Held! — In heldenmoed en heldenkracht bereidt Hij zich ten oorlog. Als een held zich bewust van zijn kracht, geen aarzeling kennend in den aanval op zijn vijanden, zeker van de overwinning. Zoo gordt Hij het zwaard aan de heup, om het straks in het strijdgewoel uit te trekken en zijn tegenstanders ermede neder te vellen.

Uw majesteit en uw heerlijkheid! Gord ze aan, o Held! — Met majesteteitlijke heerlijkheid mag Hij zich kleeden; met Koninklijken luister mag Hij optrekken tot den kamp. Hij behoeft niet gewaarschuwd te worden, als eens een overmoedig vorst: die zich aangordt, beroeme zich niet, als die zich losmaakt. Neen, Hij behoeft geen nederlaag te vreezen. Zijn triomf is gewis. Daarom ga Hij ten strijde in Koninklijk gewaad.

En rijd voorspoedig! In de heerlijke openbaring zijner luisterrijke glorie staat Hij op den strijdwagen en drijft zijn krijgssossen in op het leger zijner vijanden, die vallen en vluchten voor de betooning zijner kracht. Niemand kan Hem weerstaan; niets kan Hem belemmeren. Wonderlijk voorspoedig in zijn strijd, ligt de zege voor Hem gereed.

En heerlijk is zijn strijd! Om het middel, waardoor Hij overwint (gelijk onze Staten-Vertaling hier aanwijst: Hij rijdt „op het woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid”). Of om het doel, dat Hij najaagt (zooals de waarschijnlijk juistere vertaling van Prof. Noordt zij beschrijft: „om den wille van waarheid, zachtheid en recht”).

De strijd des Konings is om de zaak der waarheid; opdat de waarheid overwinne over den leugen; en zij, die in de donkerheid der leugenen gebonden zijn, mogen wandelen in het licht der waarheid. Hij zal de waarheid Gods openbaren en verkondigen; en de verleider der dwalende zielen zal tot zwijgen worden gebracht.

En zijn strijd gaat om de zaak der rechtvaardige zachtmoedigheid, om den wille van zachtheid en recht. Harde en trotsche verdrukking zal ophouden; het onrecht zal worden gebannen. Voor de armen, die door hoogmoedig en onrechtvaardig geweld worden verdrukt, zal verlossing dagen door zijn triomf.

En uw rechterhand zal U vreeselijke dingen leeren! — Door het werk zijner rechterhand, door de betooning zijner groote kracht zal Hij dingen te weten komen, te aanschouwen krijgen, die vrees zullen verwekken onder zijne vijanden. Voor zijn machts-openbaring zullen de tegenstanders zijns koninkrijks bevreesd en verschrikt vluchten.

Zoo hebben de kinderen van Korach in Jeruzalem's tempel gezongen den profetischen geloofs-psalm van den triomfeerenden Koning. Ze hebben gezien den Held, die Israël verlossen zou en de wereld zich zou onderwerpen; ze hebben Hem zien uittrekken op den strijdwagen des Konings.

En wij jubelen dezen triomfzang hen na in voller tonen, omdat we de vervulling dier profetie hebben erkend in den overwinnenden strijd van

Christus Jezus, waarmede Hij heeft gezegepraald en voortgaat te zegevieren over alle zijne vijanden, over alle machten van leugen en geweld en onrecht, om zijn rijk van waarheid en vrede en recht te doen komen over de lengte en breedte der aarde.

Als we met heel de Christelijke Kerk in de Lijdensweken onzen Heiland weer volgen op den bangen weg naar het kruis; dan zien wij toch ook in dien lijdenden Knecht des Heeren den Held, die in de zelfbewustheid zijner kracht den strijd aanbindt tegen de machten der hel, en die niet rust voor de laatste vijand is geveeld. Daar zien we Christus Jezus op den strijdswagen des Konings.

En als dan straks de Paaschmorgen weer aanlicht, jubelen we van den Held, die zich openbaart in zijn majesteit en heerlijkheid, in zijn Goddelijken glans.

Christus heeft gezegepraald! Hij heeft voorspoedig gereden op den strijdswagen des Konings. Hij heeft getriomfeerd over al zijne vijanden.

En Hij blijft triomfeeren. Nog staat Hij op zijn wagen, midden in het gewoel van den strijd voor waarheid en recht, ofschoon zelf onbereikbaar voor de pijlen zijner haters.

Maar wij mogen onder zijn Kruisbanier zijn overwinnings-strijd voortzetten.

Ook door de Zending.

Opdat ook de leugenmacht van Heidendom en Mohamedanisme valle voor Zijn zwaard.

Met het oog des geloofs op den strijdswagen onzes Konings gaan wij voort in den kamp tegen die geweldige machten.

Want eens komt de dag, dat ook Soembanees en Javaan zullen zijn onder de volken, die Hem zullen loven eeuwiglijk en altoos.

N. A.

N. D.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een Maleisch weekblad voor de Inlandsche Christenen.

Voor ons ligt een circulaire, die het belang bepleit van de oprichting van een Maleisch weekblad voor de Inlandsche Christenen in Ned. Indië. Schrijver is de bekende Dr. H. Kraemer, Voorzitter van de Lectuur-Commissie van den Ned. Ind. Zendingsbond:

Aan deze circulaire is het volgende ontleend:

„Gelijk overal elders begint ook in Indië de Pers een macht te worden van de grootste betekenis. Over den geheelen Archipel verspreid, verschijnen eenige honderden dagen weekbladen in de Inlandsche talen.

Bovenaan in dit opzicht staan tegenwoordig wel de Panislamitisch-nationalistisch geredigeerde „Hindia Baroe” en de communistische „Api”.

Onder de Christenen in Indië verschijnen ook geregeld kranten en krantjes, maar daaronder is geen blad van eenige betekenis of leidende kracht. Ze zijn of aan uitsluitend godsdienstige of aan locale belangen gewijd. Sommige dezer organen doen in hun beperkten kring een goed werk, maar er be-

staat dringende behoefte aan een algemeener blad op hooger peil, dat de geesten werkelijk vormt en leidt, dat opvoedend en inspireerend werkt. Het stichten van zulk een weekblad mag zonder overdrijving een belang van groote betekenis genoemd worden.

Het is door het groote gebrek aan samenhang en eenheid in het werk der Protestantische Zending, dat men dit tot nu toe nog niet scherper in het oog heeft gevat en met energie en volharding heeft doorgezet. Vooral om twee redenen.

Buitengewoon groot is het aantal Inlandsche Christenen, dat Maleisch spreekt of voor wie het Maleisch de lecutuurtaal is. In de Buitenbezittingen telt men ze bij honderdduizenden.

Op Java is het aantal Maleisch-lezenden ook heel groot.

Voor die groote Christengemeenschappen bestaat er niet één blad, dat met hun behoeften rekt, dat hun leiding en voorlichting biedt ten aanzien van de gebeurtenissen en vragen van den dag, en ten aanzien van hun geestelijke en stoffelijke belangen.

Het is een Zendingsbelang, het is een algemeen Christelijk belang, het is een maat-

schappelijk belang. In dit belang te voorzien is een arbeid, die krachtig en snel dient aangevat te worden. De eenige afdeeling der Christenheid, die voor de Inlandsche wereld door middel van periodieken behoorlijk en doelbewust voor het publiek treedt, is de Roomsche-Katholieke Missie.

Deze eerste reden is al voldoende om de rechtmatigheid en urgentie van zulk een blad aan te toonen.

De tweede reden is niet minder gewichtig.

De geheele Archipel telt reeds honderduizenden Christenen. Deze gevoelen zich in de meeste opzichten in het geheel niet als een eenheid. Zij weten ook weinig of niets van elkaars leven. Dat is een groot gebrek en komt hier des te schriller uit in tegenstelling tot het sterke en natuurlijke Islamitische eenheidsgevoel.

De eenheid in Christus wordt slechts weinig gevoeld, de eenheid als groep en het gevoel van zedelijke verantwoordelijkheid tegenover de vragen en nooden van henzelf als Christenen en tegenover dit groote land in het algemeen, leven niet. Het zou hun zelfbewustzijn, hun geestelijke kracht en hun beteekenis als groep in dit rijk versterken, wanneer er een orgaan was, dat hen in elkaars leven en in de belangrijke vragen deed meelevén.

Eveneens is het voor hetzelfde doel van groot belang, dat hun blik verwijd wordt door hen van de groote gebeurtenissen in de geheele Christelijke Kerk en in het bijzonder van de Kerken in landen als Britsch-Indië, China en Japan telkens een indruk te geven. Het gevoel van tot een groote wereldgemeenschap te behooren, die het zout der aarde moet zijn, ontbreekt geheel en belet een wijder uitgroei van het geestelijk leven der ontwikkelde Christenen.

Hiermede moge ik volstaan om de noodzaak van zulk een Maleisch blad te bepleiten.

Sinds een jaar bestaat er een Commissie om de stichting van zulk een blad na te streven. Deze Commissie is in het leven geroepen op instigatie van de Lector-Commissie van den Nederlandsch-Indischen Zendingsbond.

Deze Commissie heeft de plannen over in-deeling en redactievoering reeds gereed. Zij heeft den Heer Heertjes van het Seminarie te Depok, een man, die reeds zijn sporen verdiend heeft op het gebied der Maleische journalistiek, bereid gevonden als hoofdredacteur op te treden. Hij is reeds bezig zich een staf van medewerkers te verzekeren.

Een zeer gewichtig punt is daarbij, dat van den aanvang doelbewust wordt aangestuurd op het nemen van Inlandsche medewerkers, die tot Christelijke journalisten moeten ge-

vormd worden. Want het blad, ofschoon door initiatief van Hollandsche zijde ontstaan, mag niet een beschermeling van de Zending of de Indische Kerk zijn, maar moet een eigen orgaan der Christenen worden, waarin zij de leiding krijgen en dat zij als hun „Taman” beschouwen.

Daarom is het ook noodzakelijk, dat er van den beginne naar gestreefd wordt, dat het een onderneming wordt, die op zakelijke basis berust zooals elke behoorlijke krant, en geen bloedarm subsidiekindje, maar een blad, dat bestaat van zijn inkomsten uit abonnementen en advertenties.

Het blad moet evenwel opgezet en er ingewerkt worden. Bijzonderlijk in de Inlandsche wereld moet men er mee rekenen, dat nog weleens stagnatie in abonnementsbetaling voorkomt. Dat kunnen wij alleen overwinnen door het blad door inhoud en illustraties zoo aantrekkelijk te maken, dat men het *gaarne* wil hebben.

Om dat te bereiken is eenige jaren geduld en volhardend werken noodig. Daartoe is evenwel kapitaal onmisbaar. Wij hebben berekend, dat een garantiefonds van f15.000.— ons daartoe de gelegenheid kan geven. Om die reden wenden wij ons vanwege het groote gewicht der zaak met volle vrijmoedigheid tot U om een flinke gift. Wij hebben het vaste vertrouwen, dat deze zaak kan gebeuren en ook moet gebeuren.

Het ligt in het voornemen het eerste nummer in Mei te doen verschijnen. Het schema der rubrieken hebben wij ons ongeveer aldus gedacht:

1. Wanneer noodig, hoofdartikelen over vragen van den dag in binnen- en buitenland, op godsdienstig, politiek, economisch en maatschappelijk gebied.

2. Buitenlandsche en binnenlandsche overzichten.

3. Gewoon nieuws, een rubriek waarop het Inlandsch publiek zeer gesteld is.

4. Rubriek Kerk en Godsdienst, waaronder vallen stukken van stichtelijken aard, inlichtingen over het Christelijk gemeenschapsleven in Indië en daarbuiten, of uit de geschiedenis.

5. Algemeen-ontwikkelde stukken en artikelen over sociale misstanden.

6. Vragenrubriek.

7. Verhalen van goede strekking.

Tot zoover Dr. Kraemer.

Het hier ontwikkelde plan dunkt ons buitengemeen belangrijk. Een positief Christelijk degelijk geredigeerd Maleisch Weekblad voor de Inlandsche Christenen in Indië, kan van de grootste beteekenis worden voor de toekomst.

Van harte hopen we, dat het plan zal slaan.

Wie is bereid met een flinke gift deze zoo dringend noodige zaak te steunen? Moge dit kostelijk plan nu eens niet afspringen op geldgebrek. Een bedrag van f15.000 is waarlijk niet veel voor een zoo belangrijk doel.

Afvaardiging Zendingsconsul en Taalgeleerde.

We hebben Vrijdag 8 Januari een goede ure gehad in de Kapel van het Luth. diacoenhuis te Amsterdam. Dien middag had de afvaardiging plaats van den nieuw benoemden Zendingsconsul Dr. H. A. C. Slotemaker de Bruine en van den taalgeleerde Dr. L. Onvlee. Er was alleen een kring van genoodigden tegenwoordig. De kleine kapel was geheel gevuld. De vraag kwam bij ons op, waarom die afvaardiging slechts in besloten kring moest geschieden. Wij weten wel, dat dit nu eenmaal zoo de gewoonte is. Maar 't kwam ons toch voor, dat het mooie, dat er gesproken is, wel door breeder kring had mogen worden gehoord.

De vergadering werd geopend door Jhr. Quarles van Ufford, de voorzitter van het Ned. Bijbel Genootschap, dat de genoemde mannen uitzendt naar Indië.

Hij wees er op, dat het Bijb. Genootschap speciale taalgeleerden uitzendt voor Bijbelvertaling, daarin gesteund door de Regeering en vooral door de Zending. Op verzoek van de Soemba-Zending werd eenige jaren geleden besloten tot het zenden van een taalgeleerde naar Soemba, waarvoor de heer Onvlee werd gekozen, die nu weldra uitgaan zal. Hij is de vierde taalgeleerde die door het Ned. Bijb. Genootschap wordt uitgezonden. En wat het Zendingsconsulaat betreft, is het Nederl. Bijb. Genootschap het leidend middelpunt geweest, waaromheen de verschillende zendingen zich groepeeren.

Daarna sprak de oud-Zendingsconsul Dr. Baron van Boetzelaar van Dubbeldam. Hij las aan de benoemde functionarissen de instructies voor, waarmede beiden hun instemming betuigden.

Voorts sprak hij zijn opvolger Dr. Slotemaker de Bruine een hartelijk woord toe, waarbij hij herinnerde aan de breede uitbreiding, die het werk van het Zendingsconsulaat allengs verkreeg en de groote beteekenis, die het Consulaat heeft voor den arbeid der Zending.

Toen gaf de Voorzitter het woord aan den bekenden „Soemba-man” Ds. D. K. Wielen-ga, thans predikant te IJlst, vroeger Missionair dienaar des Woords te Pajeti op Soemba. In een treffende toespraak tot Dr. L. Onvlee, wees hij op den moeilijken maar ook zoo gewichtigen arbeid, die hem op Soemba wacht. Voorts dankte hij het Bijbel-

Genootschap voor den gewaardeerden steun, die door de uitzending van Dr. L. Onvlee aan de Soemba-zending geboden wordt.

Hierna sprak Prof. Slotemaker de Bruine, de vader van den jongen Zendingsconsul. Maar niet als vader voerde hij het woord. Hij vertolkte de stem der Gemeente, van wie de Zending uitgaat. En hij deed het in een aangrijpende toespraak, die in menig hart een snaar deed trillen. De Gemeente moet zijn het trouwe „achterland” voor de strijders in de „vuurlinie”.

Ten slotte spraken de beide jonge mannen, die heengaan om als zendingsconsul en als taalgeleerde in Indië te arbeiden. Beider woord maakte een uitnemenden indruk. Het komt ons voor, dat de keuze van Dr. H. A. C. Slotemaker de Bruine tot Zendingsconsul een gelukkige is geweest. En van harte kunnen we de Soemba-Zending geluk wenschen, dat Dr. L. Onvlee als taalgeleerde naar Soemba zal gaan. Zijn arbeid, ofschoon hij niet in directen dienst van de Zending zal staan, kan toch onder den zegen des Heeren voor den Zendingsarbeid op Soemba van de grootste beteekenis worden.

Nog eens weer Art. 123 R. R.

Op de Algemeene Vergadering van de Missionaire Zendingsarbeiders op Soemba, gehouden van 12 tot 16 October j.l., heeft de docent van de Opleidingsschool Ds. L. P. Krijger, een referaat gehouden over Art. 123 van het Regeerings-Reglement. Ook Ds. Krijger is van oordeel, dat dit beruchte Artikel, waarvan de inhoud nu wel algemeen bekend is, hoe eer hoe beter geheel moet worden geschrapt.

Zijne conclusie luidde als volgt:

1e. Artikel 123 moet naar eisch van het door onze Kerken aanvaarde beginsel geheel en zonder meer verdwijnen;

2e. Onze Kerken hebben zich als zoodanig voor een gewijzigd art. 123, dat het recht van inmenging van de Overheid in of zelfs met betrekking tot het heilige handhaaft, niet warm te maken. Zelf zullen zij van zulk een artikel geen gebruik kunnen maken en de maatregelen welke de Overheid op grond van zulk een artikel zou nemen, alleen kunnen aanvaarden, voorzover dit niet strijden zou met den eisch van Handelingen 5 : 29.

3e. Naast intrekking van art. 123 zouden onze Kerken aan de Regeering kunnen verzoeken, maatregelen te beramen in den geest als voorgesteld door Ds. J. D. Wielenga.

Bij de bespreking van dit referaat, nam de vergadering volgens het verslag, dat we daarvan lazen, het volgende voorstel met 5 stemmen voor en 2 blanco aan.

„De vergadering van miss. Dienaren, op

„Soemba, gehoord het referaat van een der „Broeders, is van oordeel dat overeenkomstig het op de gen. Synode van 1914 desbetreffend ingediend rapport, Art. 123 R.R. „geheel, zonder meer, ingetrokken moet worden, en dus de Overheid:

„1. de evangelieverkondiging geheel vrij „moet laten; en

„2. nooit preventief op mag treden door „de vestiging van een bepaalde zending op „een bepaald terrein te verbieden, teneinde „z.g. dubbele zending te weren.”

Met dit oordeel van de Broeders op Soemba kunnen we ons volkomen vereenigen. Het schijnt, dat wat we vroeger wel eens hebben geschreven inzake Art. 123 de gedachte heeft gewekt alsof we het nog niet zoo kwaad zouden vinden, indien inplaats van het tegenwoordig Artikel 123 een ander Artikel kwam, dat aan de Regeering het recht toekende *preventief* maatregelen te mogen nemen om de vestiging van een bepaalde zending op een bepaald terrein te verbieden tot wering van de z.g. dubbele zending.

Dit is echter nooit onze bedoeling geweest.

Steeds is door ons verklaard, dat we van het tegenwoordig Art. 123 absoluut niets goeds weten te zeggen.

In 1914 hebben we zelf medegewerkt aan de vaststelling van het door de Synode goedgekeurde rapport inzake Art. 123. En dit rapport geeft geen onzeker geluid. Het staat voor ons vast als een paal, dat de Regeering de prediking van het Evangelie geheel vrij laten moeten. Het recht om die vrijheid ook maar eenigszins aan banden te leggen mist zij ten eenenmale. Vervanging van Art. 123 door een ander Artikel, dat aan de Regeering de macht verleende *preventief* te mogen optreden, om de vestiging van een bepaalde zending op een bepaald terrein te beletten met het doel om de z.g. dubbele zending tegen te gaan, heeft allerminst onze sympathie.

Maar dat neemt niet weg, dat in die z.g. dubbele zending, naar het ons voorkomt, een ernstig gevaar kan liggen voor de Inl. bevolking. Wanneer op een bepaalde plaats een bepaalde zending werkt, en op die zelfde plaats wil zich ook een andere zending vestigen dan zal de Regeering dit echter niet mogen verhinderen. Maar als het dan bleek, dat die dubbele zending ernstig gevaar veroorzaakte b.v. tot verstoring der openbare orde, dan zouden we niet durven beweren, dat de Regeering daartegen dan niet repressief zou mogen optreden.

Bovendien is er een breed terrein, waar Regeering en Zending veelvuldig met elkander in aanraking komen. De Zendingsmannen doen nog vrij wat meer dan alleen rechtstreeks het Evangelie prediken. Haar arbeid

ligt voor een aanmerkelijk deel in de school en in het hospitaal.

Schooldienst en Med. dienst zijn zeer belangrijke hulpdiensten van de Zending. Op dit terrein vervult de Zending ten deele en in zeker opzicht een stuk van de taak der Overheid. Vandaar dan ook dat de Overheid voor dien arbeid ruime subsidie verleent. Feitelijk drijft de schooldienst en de Med. dienst financieel in hoofdzaak op de kurk der subsidie. Hier ontmoeten dus de Overheid en de Zending elkander. En hier heeft de Overheid wel terdege wat te zeggen. Over de eigenlijke zending, de prediking van het Evangelie heeft de Overheid niets te zeggen, maar wel heeft zij iets te zeggen waar de Zending ten deele de Overheidstaak waarneemt. En nu komt het ons voor, dat de Overheid op dit terrein dus voor zooveel dit aan haar staat, de deur voor dubbele zending wel gesloten mag houden. We kunnen het althans nog niet inzien, dat de Overheid, als b.v. een Zending ergens een Hospitaal heeft gesticht en een andere Zending zou daar eveneens een hospitaal willen stichten, dan eigenlijk geroepen zou wezen daarvoor ook maar weer haar beurs te openen. Zij zou het natuurlijk niet doen. Maar we gelooven ook niet, dat zij daartoe toch eigenlijk wel verplicht wezen zou. Ook Ds. J. D. Wielenga zoekt in deze richting naar de oplossing van het vraagstuk.

Het laatste woord over Art. 123 is evenwel nog bij lange na niet gesproken. Hierover zijn we het echter onder ons vrij wel allen met elkander eens, dat het infame Art. 123 de wereld uit moet en dat de Overheid de prediking van het Evangelie niet aan banden mag leggen. De Zending niet aan een ketting.

W. Br.

Dr. W. L. Vogelesang en gezin.

(Bij de foto).

In het vorige No. stelden we in uitzicht ditmaal een foto te zullen plaatsen van Dr. W. L. Vogelesang en gezin. Dr. Vogelesang was zoo vriendelijk op ons dringend verzoek ons een foto af te staan. Deze mooie foto, die uitnemend is geslaagd biedt ons een sprekend portret van Dr. en Mevr. Vogelesang—Zweers met hun acht kinderen.

Dr. Vogelesang is de nestor onzer actieve missionaire artsen op Java. Hij heeft al heel wat dienstjaren achter den rug. Het was reeds in 1907 dat hij voor het eerst naar Java ging. Men kan het hem echter niet aanzien, dat hij al zoo lang in zeer zwaren arbeid de Zending op Java heeft gediend. Ook Mevrouw is nog in volle kracht.

Het was voor Dr. en Mevr. Vogelesang een groot offer, dat zij bij hun vertrek de oudste

vier kinderen in Nederland moesten achterlaten. Toch verlangden zij beiden om terug te keeren naar het mooie, zij het ook bijzonder zware werk, dat hen in Indië weer wacht. Dat werk heeft al de liefde van beider hart. Met groote opgewektheid en vol moed

die toen nog colporteur was, een tocht gemaakt door het zuiden van de afdeeling Wonogiri. Een groote reis had hij te voet afgelegd, overdag loopend, 's nachts met de menschen pratend. Hij is zelf uit die streek, en daarom trok zijn hart er heen. Toen hij er

hebben zij de reis weer aanvaard.

Stelle de Heere hen nog verscheidene jaren ten rijken zegen voor de komst van zijn Koninkrijk op Midden-Java.

W. B.

Solo, 19 November 1925,

Waarde Vrienden,

Zondag 8 November was voor ons een heel bijzondere dag. Toen werden de voorposten van het zendingswerk weer een heel eind verder vooruit gezet. Tot nu toe waren we in de afdeeling Wonogiri nog nooit verder dan de hoofdplaats geweest. Wel waren er colporteurs, en soms ook goeroe's verder getrokken, maar nog nergens waren groepen Christenen ontstaan, zoodat voor mijn man nog geen directe aanleiding bestond om daarheen te gaan.

Enkele maanden geleden nu was er uit de desa Soembergajam een verzoek om den Doop gekomen van den loerah en zijn vrouw. Die desa is heel ver van Solo. Wonogiri is al ruim 30 K.M. van de stad, en Soembergajam is bijna tweemaal zoo ver.

Elf jaar geleden had de goeroe Petroes,

woonde, was hij zelf nog geen Christen, nu wilde hij zijn vroegere vrienden en zijn familie met het Evangelie bekend maken. Zoo kwam hij ook bij den loerah van Soembergajam, en liet er, toen hij heenging, een Nieuw Testament achter.

Godsdienst is er niet in die streek. Mohammedaansch zijn de menschen door besnijdenis en huwelijksluiting, maar van de beteekenis weten ze niets. Hadji's zijn er niet, santri's vindt men er niet, Mohammedaansche bedehuizen evenmin. Moelijk is het leven daar, want de streek is niet vruchtbaar. In de moeiten van het leven wenden de menschen zich tot een of andere heilige bron of boom, maar een toevlucht in nood kennen ze eigenlijk niet.

In die streek, ver van de stad, moeilijk bereikbaar, bleef dus een Nieuw Testament achter. De man, die het gekocht had, las er in, en liet het weer liggen. Later nam hij het weer op, las weer, begreep er niet veel van, en liet het weer liggen. Zoo ging het door. Een heel enkelen keer ontmoette hij in de stad den goeroe, en praatte eens. Een enkelen keer werd hij bezocht. Zoo ging het elf jaren lang. Maar langzamerhand begon hij

in dat Evangelie toch iets meer te zien. „En”, zoo vertelde hij zelf, „toen las ik: die Mijn woord hoort en gelooft Hem die Mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven; Dit trof mij, dat eeuwige leven heb ik gezocht en gevonden”.

En toen is hij er over gaan spreken met zijn familie en vrienden. Samen lazen ze en samen trachten ze het Evangelie te begrijpen. Ze hadden toen ook andere boeken: een Catechismus, Kort Begrip, en de Verklaring van het Kort Begrip door Ds. Bakker. Eindelijk kwam de Doopaanvraag. Eerst alleen nog maar van den loerah en zijn vrouw. Ze wilden graag in hun desa gedoopt worden, als een getuigenis voor de menschen daar.

Maar toen de ouderlingen er heen gingen voor het Dooponderzoek bleken er elf volwassenen te zijn, die den Doop begeerden. De loerah was duidelijk de leider, hij had hen onderwezen, en bij het onderzoek bleek ook, dat hij met ernst den Bijbel had bestudeerd, en werd van hem getuigd, dat zijn kennis buitengewoon was.

Kort daarna kwamen nog enkele verzoeken om gedoopt te worden. De Kerkeraad van Solo meende eerst, dat het beter was, deze wenschen nog enkele maanden uit te stellen; de goeroe van Wonogiri, die daar nog niet lang geplaatst is, kende hen nog niet. Toch werd er een ouderling heen gezonden, die met den goeroe hun de reden van dat uitstel zou uitleggen, opdat ze er niet verdrietig over zouden worden. Voor een dergelijke teleurstelling zijn de menschen soms zeer gevoelig, en ze begrijpen dikwijls de reden niet goed. Weer werd door een ouderling de lange reis gedaan. Maar bij zijn thuiskomst stelde hij voor, dat de Kerkeraad op het besluit zou terugkomen, en de menschen toch gedoopt zouden worden. Hij had de boodschap overgebracht, hij had lang met die menschen gesproken. En hij was beantwoord met de vraag: hoe lang de kamerling onderwijs genoten had voor den Doop; en of Cornelius al lang bekend was met de goeroe's van zijn tijd voor hij gedoopt werd. En dat zij toch ook geloofden, en ook voornemens waren als Christenen te leven, en dat dit toch veel gemakkelijker gaat, als men eenmaal gedoopt is. De ouderling vond, dat er inderdaad geen reden tot langer uitstel was, en na zijn rapport vond de Kerkeraad dat ook.

Hij bracht ook nog een boodschap mee van den loerah voor den goeroe Petroes. Deze had juist in de week voorafgaande aan ons bezoek te Soembergajam zijn vrouw verloren. Hij zou meegegaan zijn naar de desa, maar nu was het natuurlijk twijfelachtig, of hij zou kunnen gaan. Hij had dan ook in de desa laten weten, dat ze niet op hem

moesten rekenen. Maar de loerah liet hem zeggen, dat in hun desa en in hun landstreek zulk een groote reden van geestelijke blijdschap was, dat daarnaast de aardsche droefheid wegviel, en dat ze er vast op rekenden, dat hij komen zou.

Na dit alles is het niet te verwonderen, dat we met bijzondere blijdschap den verren tocht ondernamen. Om ruim 7 uur 's morgens vertrokken we. Eerst dienst in Wonogiri zelf, waar sinds er een eigen goeroe is, de bijeenkomsten vooruitgaan: er waren 40 menschen.

Toen om 10 uur door naar het zuiden. Het is een prachtige weg, slingerend door het bergland. Nu was alles dor, want er heerscht groote droogte, al sinds maanden. Maar toch was het prachtig. We reden vlak bij het zuidergebergte met zijn grillige steenen en rotsen. Tot aan het groote irrigatiewerk dat het Mangkoenegaransche Rijk in die water-arme streek heeft gebouwd, hadden we een goeden auto-weg. Wel veel hellingen, onverwachte hoogten en diepten, maar met een goede auto en een voorzichtig chauffeur als de onze levert dat geen moeilijkheden op. Bij het reservoir hield de weg op. Brandende zon, nergens schaduw, waar moest de auto heen? Voorzichtig kroop de auto onder langs den dijk naar een naburige desa, waar een paar boomen stonden. Wij wandelden. Eerst den dijk op, nog al hoog, en, boven gekomen, lag in eens aan onze voeten het reservoir, als een meer tusschen het heuvelachtig terrein er omheen. Het was een mooie maar onbeschrijfelijke zonnige en heete weg, en het was half twaalf! Het heette een kwartier loopen naar de desa, het bleek ruim een half uur, langs een voetpad. Alleen halverwege vonden we een enkelen boom, een klein plekje schaduw. Eindelijk waren we er. Een heele groep menschen stond ons op te wachten; ook het onderdistrictshoofd was er voor gekomen, om deze koempoelan mee te maken. We zaten eerst een poosje te praten, en de menschen vertelden ons, hoe ze nooit een God gekend hadden, hoe ze zonder troost geleefd hadden, en hoe nu alles anders was. Toen werd in één dienst Doop en Avondmaal bediend. 17 Volwassenen en 6 kinderen werden gedoopt.

Aan het eind van den dienst vroeg de loerah, of hij nu ook iets zeggen mocht. En daar vertelde hij van den langen weg, dien hij afgelegd had, al die elf jaren, om tot het geloof te komen, en hoe hij, die vroeger God niet kende en geheel verkeerd was nu vergeving van zonden had gevonden. Ten slotte zei hij: nu zal ik ook met U allen God voor dezen dag danken, waarna hij zijn toespraak met gebed eindigde. Dat is wel ontroerend,

zoo iemand, die nooit God gekend heeft, die nooit gebeden had, tot Zijn Vader in de hemelen te hooren spreken. Wij Christenen kunnen ons bijna niet indenken, welk een rijkdom daardoor in zulk een leven komt.

We bleven in de desa den maaltijd gebruiken, en toen het wat koeler werd, gingen we naar huis. Om 6 uur waren we thuis, wel moe, maar het was een goede dag geweest. Het was voor de derde maal in het jaar, dat we een geheel nieuw begin van een gemeente zagen ontstaan.

Maar... wat is het toch nog weinig: in heel die zuidelijke landstreek één groep van 17 menschen. Desa aan desa gaan we voorbij, waar niemand de Heiland kent. Honderden komen we langs de wegen tegen, gebukt onder zware lasten, loopend uren ver om een armoedig bestaan te vinden, zonder een enkele gedachte die hun leven opheft boven de zorg voor het levensonderhoud.

Het lijkt zooveel, als we over de 1000 Christenen hier hebben. En de zendingsberichten vertellen voornamelijk van die 1000, en eigenlijk moesten we veel meer vertellen van die honderdduizenden anderen, die nog geen Christenen zijn.

Het lijkt of we al heel wat bereikt hebben: scholen, ziekenhuis, colportage, zooveel Christenen... en de groote afstanden die de eene kleine groep Christenen van de andere scheiden, herinneren er ons telkens aan, dat het alles nog zoo weinig is. En dat we aan bereiken van heel wat volk nog lang niet toe zijn.

We nemen in den regel de zendingsvrienden in Holland alleen mee naar de desa's waar Christenen zijn, maar we moesten ze eigenlijk van stuk tot stuk den weg kunnen laten zien, die er heen gaat, om hun een indruk te geven van al die desa's waar nog geen Christenen zijn.

Er is zooveel te doen en we zijn met zoo weinigen.

Er zijn nog honderde desa's, waar misschien nog niet eens één Nieuw Testament kwam.

Er is alle reden om met kracht de colportage voort te zetten, om in de verste desa's Gods Woord te brengen. Waar door de groote afstanden ons woord, zelfs het woord van de goero's maar een enkele maal wordt gehoord, daar wijst Gods Woord, in de stilte gelezen, den menschen den weg ten leven.

Waar de colporteur slechts een enkele maal voorbijgaat en een Evangelie achterlaat, daar zien we telkens weer het levende Woord van God licht verspreiden in donkere harten.

Ten slotte: tot in de verste desa's reikt ons gebed, ook Uw gebed, dat Gods Geest, Die de schrijvers van het Evangelie bezielde

en leidde bij hun taak, ook de lezers met Zijn licht bestrale.

Deze brief komt eind December in Holland. Kerstfeest en Nieuwjaar.... Dikwijls dwalen in die dagen onze gedachten naar het vaderland. We denken aan al de vrienden, die we zoo graag persoonlijk elk afzonderlijk zouden willen schrijven, maar de tijd ontbreekt, en al te vlug gaan de dagen om. Een brief als deze is al wat we kunnen doen. Bij het nalezen van de adressenlijst gaan naar ieder van U onze wenschen voor 1926. Zegene de Heere Uw en ons werk in Holland en op Java ook in het komende jaar.

H. A. en J. C. van ANDEL-RUTGERS.

Keboemen.

Ds. K. v. Dijk schrijft o.m. het volgende: Terwijl ik dit schrijf verkeer ik in een gedrukte stemming.

Ik wil niet ondankbaar zijn. En reden om dankbaar te zijn hebben we ook in overvloed. Daav wil ik straks ook van spreken. Maar nu toch eerst van onze moeilijkheden.

Het is vooral in onzen medischen dienst, dat wij veel zorgen gehad hebben den laatsten tijd.

Het is begonnen met Mevrouw Vonk. Dokter en Mevrouw waren een week of drie met vacantie geweest. Dat kòn, nu Dr. Brummelkamp hier een beetje was ingewerkt. En zij beiden hadden er wel groote behoefte aan. Want toen Dr. Vonk hier alleen voor stond, hadden zij het beide wel heel druk, hij met het dokterswerk en zij de administratie en allerlei andere zorgen, die boven hare eigene huishouding voor haar rekening komen.

Toen ze terugkwamen hadden ze veel genoten. Aan Dr. was het terstond te zien, dat het hem goed gedaan had. Maar Mevr. gævoelde zich moe. En na enkele dagen moest ze met hooge koorts het bed houden. Ze werd ernstig ziek. Later bleek ze typhouse koorts te hebben.

Toen Mevrouw Vonk enkele dagen ziek gelegen had, werd Mevrouw Brummelkamp ook ziek, en den dag daaraan ook Dr. Brummelkamp. Ook hun ziekte was ernstig. Het duurt nu al een week of drie, en nog zijn ze niet beter, hoewel het door Gods gunst met al de zieken den goeden kant uit gaat. Zij zijn het gevaar te boven. Mevrouw Vonk is zoo goed als hersteld. Ze moet alleen nog op krachten komen. Maar nu zijn voor een week ook de beide zusters, Ten Kate en Meinders allebei tegelijk ziek geworden. Dezelfde ziekte, die Dr. Brummelkamp en zijn vrouw ook hebben, een ziekte in de ingewanden, die hier in dezen tijd veel voorkomt.

Gij kunt eenigszins begrijpen hoe moeilijk

op die wijze de omstandigheden hier geweest zijn en nog zijn. Van al de Europeanen op het hospitaalterrein bleef alleen Dr. Vonk gespaard voor ziekte, en — diens kracht was voor een deel verlamd door de zorgen, die hij voor zijn vrouw en voor de andere patienten had.

Gelukkig kwam er hulp opdagen. Gedurende ruim twee weken hadden we hier Dr. Muller uit Djogja, die het dokterswerk voor zijne rekening nam. En nu de zusters ziek zijn springt Mevr. den Hoed (die vroeger zelf als zuster in ons hospitaal gewerkt heeft) zooveel mogelijk bij. Ook kregen we hulp van een Javaansche vrouw, die hier in den tijd van Dr. Oosterhuis voor verpleegster en vroedvrouw werd opgeleid, en die nadat zij getrouwd was, zich zelfstandig als vroedvrouw gevestigd had. Door hare meerdere ervaring en hare zelfstandige positie is zij wel in staat aan de andere Javaansche meisjes eenige leiding te geven en op die wijze een zuster te vervangen.

En nu de blijde dingen.

Vooreerst hebben we groote reden tot dankbaarheid daarin dat al onze zieken weer beter worden. Ook de beide zusters, die het 't laatst gekregen hebben, gaan gelukkig goed vooruit. En in de verlegenheid, waarin het hospitaal door al die ziekten kwam, kon toch ook weer voorzien worden. Mijn vrouw kon in de huishoudingen van de doktoren een beetje helpen. Voor het dokterswerk kwam dokter Muller, en nu de zusters ziek zijn is er vooreerst Mevr. den Hoed en voorts konden we die Inlandsche vroedvrouw een poosje krijgen. Zij was juist te Keboemen gelogeerd bij haar familie (ze woont anders te Poerwokerto), en Mevr. den Hoed zou niet hebben kunnen helpen als het een paar maanden later geweest was, want zij gaan in Januari met verlof. Dus in al die dingen heeft de Heere ook weer voorzien. Ook bestuurt Hij het zoo, dat juist dezer dagen het werk in het hospitaal niet zoo overvloedig is. Zoo redt het zich toch.

Maar we hebben andere groote zegeningen.

Gisteren hadden we Avondmaal te Keboemen. Daar deden negen jonge mensen openbare belijdenis. Zeven waren er bij, die reeds in hun jeugd gedoopt waren. Maar ook twee, die nog gedoopt moesten worden. Een van deze laatsten was als patient in het hospitaal voor het eerst met het evangelie in aanraking gekomen. Nu beled hij den Heere als Zijn Zaligmaker. De andere jonge mensen, die belijdenis deden, werken allen in het hospitaal als verplegers of verpleegsters.

In Solo heeft pas een Chineesche leerling van de Kweekschool belijdenis gedaan, dien we mogen rekenen tot de vruchten van den

arbeid aan onze Hollandsch-Chineesche school. Voor dat hij in den loop van dat jaar naar Solo ging, had hij zich reeds als een discipel van Christus geopenbaard. Ook had hij bij mij reeds de catechisatie gevolgd. Ook thans is er onder de leerlingen van de Chineesche school een jongen, die er voor uitkomt, dat hij een Christen wil zijn. Als hij er plaats kan krijgen hoopt ook deze jongen het volgende jaar naar Solo te gaan om opgeleid te worden voor Christelijk onderwijzer.

Ook het aantal onzer zendingsposten zal met het begin van het volgende jaar worden uitgebreid. Twee nieuwe posten zullen er bij komen, en wel eene te Karangtjengis in het Zuiden en op de Oostgrens te Idjo.

Solo-Hospitaal.

Gedurende het afgelopen jaar heeft de verzorging van de linnenkast van ons hospitaal weer geregeld plaats gehad. IJverig is er door de dames, die het goed knippen, onder de voortreffelijke leiding van Mevrouw Buskop, gewerkt, zoodat de ongeveer 40 kransen, die in de 4 classis werkzaam zijn, steeds van naaiwerk konden worden voorzien.

De dames Troost in Baarn hebben met hun kring ook dit jaar voor ons hospitaal genaaid. Men betaalt daar het goed zelf en bovendien wordt ons ieder jaar nog een mooi bedrag toegezonden.

Voor dit medeleven betuigen we hier ook gaarne onzen dank.

De krans te Schipluiden, onder leiding van Mej. C. Drop, schonk ons 9 knipbroekjes. Te Woerden heeft de naaikrans waarvan Mej. G. v. Berneveld het hoofd is, in de maand Juni een tentoonstelling gehouden van de goederen voor het Ziekenhuis bestemd. 't Resultaat was meer belangstelling, meer offervaardigheid voor het Zendingswerk. We ontvingen dan ook nog 60 stuks goed ten geschenke. Woerden's aardige idee vinde, naar wij hopen, navolging. Nog zond een zuster uit Oegstgeest ons 23 waschhandjes.

Bij elkaar konden we dit jaar naar Solo verzenden 3384 stuks.

Zooals uit dit verslag blijkt wordt ons eenvoudige werk wel zeer rijk gezegend. We danken er onzen God voor en we hopen in 1926 onder den zegen des Heeren voort te mogen arbeiden.

J. B. VAN BAREN—

v. d. Voorn, Grootenboer

pres. v. d. Knipkrans.

Delft, December 1925.

Dr. en Mevr. Slotemaker de Bruine-Rutgers.

(Bij de foto).

Het is ons gelukt de hand te mogen leggen op deze twee foto's, ten behoeve van het Zendingsblad. Zij geven ons een duidelijk beeld van Dr. en Mevr. Slotemaker de Bruine-

hij 8 Mei 1923 in het huwelijk trad, is een dochter van wijlen Prof. Dr. F. L. Rutgers, een zuster dus van Mevr. van Andel—Rutgers te Solo en Mevr. Esser—Rutgers te Poerbolingo. Eenigen tijd geleden is het echtpaar Slotemaker de Bruine—Rutgers verblijd met de geboorte van een kind. Met

ne—Rutgers. Gelijk men weet is de vorige maand Dr. Slotemaker de Bruine vertrokken naar Java om den heer Crommelin op te volgen als Zendingsconsul.

Nic. Ahas. Corn. Slotemaker de Bruine is 23 Juli 1895 geboren te Haulerwijk in Friesland. Te Utrecht bezocht hij het Christelijk Gymnasium. Daarna studeerde hij in de Theologie eerst te Utrecht en voorts te Groningen. In 1922 werd hij toegelaten tot de Evangeliebediening. In het voorjaar van 1923 is hij eenige maanden te Graz (Oostenrijk) werkzaam geweest in den arbeid onder de studenten, welke arbeid uitging van de internationale organisatie der Christen-Studenten Vereeniging.

Van 24 Juni 1923 tot 1 Juli 1925 was hij predikant in de Ned. Herv. Kerk te Bergentheim. Wegens zijn benoeming tot Zendingsconsul heeft hij toen de bediening van het Woord neergelegd. Kort voor zijn vertrek heeft hij nog den dokterstitel verworven. Hij promoveerde te Groningen 7 Januari j.l. met een proefschrift over: „Historie en Eschatologie”.

Zijn echtgenoot, Louise Rutgers, met wie

groote opgewektheid is dit gelukkige echtpaar naar Indië vertrokken tot den daar wachtenden arbeid.

W. B.

Zegeningen op Utrecht's Zendingsterrein.

Ds. Netelenbos schrijft:

Zondag 18 October bracht ons veel stof tot dank. Te Tlepok werden elf volwassenen en drie kinderen gedoopt; twee uit Tlepok zelf, vier uit Toenggoelredjo en vijf uit Radjosari.

Slechts zelden komt het voor, dat we zulk een aantal op één Zondag tot de gemeente zien toetreden. En daarom genoten we dien dag dubbel. We weten, dat de arbeid nooit ijdel kan zijn in den Heere. Dat heeft Hij zelf ons door Zijn Apostel doen betuigen. En nu vraagt Hij van ons slechts, dat we in geloovige aanvaarding van dat Woord onze roeping zullen volbrengen. Op Zijn tijd vervult Hij zeker Zijn belofte. Ook leert Hij ons in de Schrift, dat de vervulling van de belofte dikwijls lang op Zich laat wachten. Van de aartsvaders staat er zelfs geschreven: dat zij allen in het geloof gestorven

zijn, de beloften niet verkregen hebbende.

Het valt, dat behoef ik U niet te zeggen, dikwijls moeilijk, jaar in jaar uit de boodschap der zaligheid in grooten kring uit te dragen, zonder dat ze tot de harten schijnt door te dringen. Daar zijn enkele gemeenten waar bijna nooit nieuwelingen toetreden. Voor de mannen, die daar hun roeping zoeken te volbrengen een groote beproeving.

Te inniger dan ook de stille dank, als hier of daar de tijd gekomen is, zooals dien Zondag te Tlepok; en we meerderen hun geloof in den waarachtigen God en in Jezus Christus, hun Verlosser, openlijk hooren uitspreken, dat verlevendigt den moed, niet alleen voor de werkers te Tlepok, maar ook op de andere zendingsposten. Want we gevoelen ons tot een gemeenschappelijken strijd geroepen. En de vreugde van één gemeente is tegelijk vreugde over het geheele terrein.

De groei te Tlepok is zoo echt gezond. Het zijn de Christenen zelf, die door hun voorganger aangespoord worden, om lichtdragers te zijn in hun omgeving. Hij weet hen daartoe te bezielen. Opmerkelijk dat de menschen zich allereerst tot hun familie wenden met de prediking. Dat is trouwens haast overal zoo. Ze gaan er maar niet luk raak op uit, maar hebben een vasten gang in hun werk. En hierin ligt een groote zegen. Want nu sterkt het familieverband onwillekeurig de eenheid der geloovigen. Door tot de gemeente toe te treden, wordt de natuurlijke samenhang verdiept en geheiligd. Zoo hebben de nieuwe Christenen aanstonds hechten steun aan de anderen, die reeds langer den weg des levens betreden.

We ervaren hier de waarheid van ons belijden, dat de weg der verkiesing naar Gods raadsplan in nauw verband staat met de lijn des verbonds.

En verder hopen we, dat deze gedoopten, in den middelijken weg vrucht van het getuigenis der andere Christenen, ook zelf trouw en ijverig hun getuigenis zullen doen uitgaan tot zegen van velen. Dan blijkt het een gestaag' en veelbelovend voortgroeien.

Daartoe moet Gods Geest hen bekwaren.

Ik geloof, dat de menschen uit Toenggoelredjo het 't moeilijkst gehad hebben. Tot hen behoorde de jonge man, wien door zijn ouders het huis ontzegd werd. Ik schreef vroeger reeds over hem (naar ik meen in mijn artikel van 1 September). Het is goed, dat hij thans de besliste keuze door openbare belijdenis heeft bevestigd. Want ik heb eenigen grond om te verwachten, dat de tegenstand nu wat verminderen zal. Meermalen wel heb ik opgemerkt, dat wie vroeger fel vijandig waren, zich er heel spoedig bij neerlegden, als de doop van hun familielid plaats gehad heeft. Met zeker fanatisme berust

men maar in het onvermijdelijke.

Het deed me goed te hooren, dat de moeder van dezen jonge man reeds eenige toenadering betoont. Ze komt wel eens bij de andere Christenen praten. Worde het ook in haar hart licht en vrede.

Dien dag ontmoette ik te Tlepok een nieuwen kerkganger, Hasanbaedi, ook al uit Toenggoelredjo. Al lang heeft hij het te kwaad met een voetwond, waardoor hij werkeloos is geworden. Wirjo behandelt het ongemak; en voorloopig heeft hij succes.

In het huis van dien Kasanbardi wordt nu ook catechisatie gehouden. En verscheidene menschen komen er luisteren.

Deze dingen wijzen er wel op, dat er in dit dorp werking is. Moge het leiden tot bekeering van velen.

Eindelijk nog de mededeeling, dat we gisteren hier te Poerworedjo 3 menschen belijdenis van hun geloof hoorden afleggen. Twee van hen ontvingen tevens den Heiligen Doop. De één was een verpleger uit ons hospitaal; de ander was mbok Atmo. Over haar schreef ik U vroeger reeds. Ze heeft een moeilijken weg doorgemaakt. Na het overlijden van haar jongste kind, dat na korte, zeer hevige ziekte van haar weggenomen werd, kreeg zij met haar zonde te doen. In haar jeugd had ze op de zendingsschool het Evangelie gehoord, en het had haar sedert niet losgelaten. Maar terwille van haar man, die het Christendom zeer vijandig gezind is, had ze jaar op jaar gezwegen. En nu vernam ze in het sterven van het kind de stem Gods, die haar die kleingeloofigheid tot zonde maakte. En ze wilde niet langer aarzelen, die zonde moest nu beleden en weggedaan worden. Groote tegenstand van haar man maakte haar het openlijke toetreden tot de gemeente zeer moeilijk. Maar gisteren heeft ze toch den beslissenden stap gedaan. En het heeft haar op het doornige pad niet aan 's Heeren trouwe hulp ontbroken. Haar beide oudste kinderen zijn op onze Christelijke Holl. Jav. school gebleven, en ook het jongste kind heeft ze bij zich gehouden. De poging van haar man om haar van die kinderen te berooven, is mislukt. Ze kan ze nu opvoeden in de vreeze des Heeren.

Ge begrijpt, dat de gemeente bijzonder met haar meeleeft; en dat we gisteren een goede ure hadden, ons verheugend in het werk Gods, dat hier zoo kennelijk tot openbaring kwam. Weer toonde Hij Zich de machtige, die Zijn geroepenen trots allen tegenstand leidt op den weg van zijn welbehagen.

We predikten over de gelijkenis van den schat in den akker, welks waarde alle ander bezit te boven gaat; die daarom waard is,

dat we er alles voor over hebben.

En het deed ons wonderlijk aan, dat we de waarheid van die gelijkenis weer zoo tref-fend bevestigd zagen.

Worde nu de wensch van deze vrouw nog vervuld, dat ook haar man moge komen tot de kennis der zaligheid. Wij denken aan Paulus, en weten dat bij den Heere niets te wonderlijk is.

Zendings-begrooting over 1926 van Noord-Holland.

Voor 1926 zijn de uitgaven geraamd als volgt:

Hoofddienst en Schooldienst.	
Tractementen en pensioenen	f 20.925.—
Huishuren	„ 1.740.—
Reiskosten	„ 1.680.—
Administratie	„ 600.—
Lesgelden	„ 2.010.—
Extra toelagen Inl. helpers ..	„ 1.200.—
Colportage	„ 4.850.—
Onderhoud gebouwen	„ 1.800.—
Tekort kerkbouw Tjandi Sewoe	„ 1.000.—
Tekort Colportage 1925	„ 1.000.—
Verbouwing huis Pandita Djawa	„ 1.000.—
Aflossing leening	„ 847.50
Bijdrage aan de Kerk te Delft	„ 4.500.—
Bijdrage Zendingstudieraad	„ 150.—
Vergaderingskosten	„ 200.—
10 pCt. Generale kas	„ 4.440.—
Pensioenfond's	„ 1.000.—
Repatriatiefor's	„ 500.—
Schooldienst	„ 11.580.—
Voor scholenbouw	„ 3.000.—

Totaal f 63.982.50

De raming der ontvangsten noemt de volgende cijfers:

Collecte van de Inl. Gemeente en giften	f 1.320.—
Contributiën en giften in Indië van de colportage	„ 2.400.—
Verkoop van boeken door de Colportage	„ 1.500.—
Subsidie van de Regeering voor den Schooldienst	„ 7.680.—
Schoolgelden	„ 960.—
Bijdragen van de Kerken in Noord-Holland	„ 50.122.50

Totaal f 63.982.50

Medische dienst.

Voor wat betreft de ontvangsten en uitgaven in Indië is de concept-begrooting door Dr. J. Offinga nog niet ingezonden. De raming der uitgaven en ontvangsten voor den Medischen dienst betreft dus alleen nog slechts wat er in 1926 hier te lan-

de zal moeten worden betaald en ontvangen.

De uitgaven worden aldus geraamd:

Studietoelagen	f 2.000.—
Bijdrage aan de kerk te Delft	„ 2.500.—
Aflossing leening	„ 847.50
10 pCt. Generale kas	„ 1.000.—
Pensioenfond's	„ 1.500.—
Linnenkast Naaikrans	„ 1.500.—
Vergaderkosten	„ 200.—

Totaal f 9.547.50

De raming der ontvangsten is:

Contributiën en giften door de Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal	f 8.000.—
Uitkeering van Coevorden Adrianistichting	„ 200.—
Bijdragen van de Kerken in Noord-Holland	„ 1.347.50

Totaal f 9.547.50

Men houde hierbij echter wel in 't oog, dat dit alleen de raming is voor wat betreft de betalingen voor de Med. Dienst, die hier te lande moeten geschieden.

Naar deze ramingen zullen dus de Kerken in Noord-Holland in 1926 moeten bijdragen voor heel de Zending f 50.122.50 + f 1.347.50 = f 51.470.—.

De Kerkeraad te Amsterdam heeft deze begrooting nog niet definitief vastgesteld, maar we verwachten, dat de Kerkeraad deze begrooting niet zal wijzigen.

Voorts is er eenig uitzicht, dat het bedrag van f3000 voor schoolbouw op andere wijze zal worden gevonden. Indien dat mag gelukken, dan zullen de Kerken in 1926 bijeen moeten brengen f51470 — f3000 = f48470.

Het vorige jaar was dit cijfer f46820. Het is dus voor 1926 slechts f1650 meer dan voor 1925. Dat valt dus nog wel mee.

Hiervan moet betaald worden: door de Kerken der Classis Amsterdam 56 % van f47470 = f27143.20; door de Kerken der Classis Haarlem 19 % van f48470 = f9209.30; door de Kerken der Classis Alkmaar 8 % van f48470 = 3877.60; door de Kerken der Classis Enkhuizen 8 % van f48470 = 3877.60; door de Kerken der Classis Zaandam 9 % van f48470 = f4362.30.

Elke kerk weet voorts wel op welk percentage zij staat in den Classicalen aanslag. En dan kan elke kerk gemakkelijk berekenen wat in 1926 van haar voor de Zending verwacht wordt.

W. B.

Kring van Christenen te Palla in West-Soemba.

(Bij de foto).

Ze lijken nog wel een beetje „wild”, vindt ge niet, lezer, sommige van de menschen hier op dit plaatje. Maar ze zijn het niet, hoor! 't Zijn leden van onze Zendingsgemeente te Palla, en zulke die het willen worden: katechesanten.

Ik geloof dat zij ons gewoonlijk nog veel minder begrijpen dan wij hen. En dát is al niet zoo heel schitterend! Ik heb wel eens hooren beweren, dat een doopcandidaat uit de heidenen eigenlijk de catechismus onder de knie moest hebben vóór den doop.

Kijk dien ouden baas nu eens aan, die daar op zijn knieën ligt naast onzen helper Soan (de man in het witte pak, heelemaal rechts), of die forsche kerel met zijn naakte

Palla is een erg steenachtig, maar mooi land, erg afgelegen, moeilijk bereikbaar, van bergen omgeven. De bewoners zijn er nog al ijverig, tenminste er zijn nog al wat tuinen. En ze zijn nog al godsdienstig ook, tenminste ik kom er nooit, of de gong gaat er, een teeken dat er weer het een of andere feest is ter eere der Geesten.

Hier in de eenzaamheid ontkiemde het zaad van Gods Woord en droeg vrucht. Verleden jaar mocht ik er de eerstelingen doopen. Ge ziet er hier op het plaatje naast mij staan, de tweede, derde en zesde van links in de achterste rij staande, met hun vrouwen en kinderen, die voor hen zitten, en nog enkele andere. De drie genoemden zijn kamponghoofden. Vooral die, die daar naast mij voor het bord staat heeft nog al invloed bij de menschen. Zoo iemand kan onder bepaalde omstandigheden meer doen dan een aangestelde helper. Jammer maar, dat ze niet meer kennis van de waarheid hebben. 't Is zoo verbazend moeilijk om hen iets te leeren. Ze hebben zulke geheel andere begrippen dan wij en hun gedach- tengang is zoo geheel anders dan de onze.

bovenlijf en zijn grooten hoofd- doek, achter dezelfde helper. 't Zijn beide catechesanten, maar de Heidelberger is nog wat al te zware stof voor hen, zoudt ge ook niet denken? En als ze die er in moesten hebben voor ze gedoopt mochten worden, ik vrees, dat ze ongedoopt zouden sterven. En toch weten deze eenvoudige christenen ook te spreken van ellende, te roemen in de verlossing en te bidden om heiligmaking. Maar ze spreken daarover ook weer zoo geheel anders dan wij gewoon zijn er over te spreken. Maar de grondtoon is dezelfde bij allen, die waar- lijk levend zijn geworden. Hoe zou het anders! En daarom voelen wij ons altijd weer echt thuis onder deze menschen. Al zien sommigen er wat „wild” uit — het zijn toch broeders!

Karoenl.

W. VAN DIJK.

**Herinneringen aan Kwitang's vorig
kerkgebouw.
(Vervolg).**

Maar er is nog meer!
Toen men op Kwitang een kerk wou gaan

bouwen, stond men voor de groote moeilijkheid er grond te krijgen, Kwitang is een particulier land, erger nog: een particulier erf. Het reglement voor particuliere landen is op het land Kwitang niet van toepassing. Heeft iemand een huis op Kwitang, op den grond, waarop het is gebouwd, kan hij geen rechten doen gelden. De landheer kan zelfs tot afbreken dwingen, en grondhuur vragen, zoo veel hij wil, en van zijn land verwijderen, ieder, die hij er niet langer op wil hebben.

En nu is dat land in handen van een Arabier. En nu voelt ge wel, een kerk te bouwen op het erf van een Arabier, dat is al te gewaagd. Maar nu deed zich het gelukkig geval voor, dat er een huis was op Kwitang, maar slechts één huis, waarvan de grond geen eigendom was van den landheer, maar toebehoorde aan den eigenaar van het huis, dat er op stond. En dat huis kwam te koop. En toen was Ds. Huijsing er bij als de kippen, om dat huis te koopen. En nu had de gemeente van Kwitang een plekje gevonden dat niemand haar kon betwisten; een plekje, dat zij tegen geen prijs zou willen loslaten; — een plekje waarop zij nu haar kerk ging bouwen. En zoo destijds de gemeente geen eigenares van dien grond was geworden, dit nieuwe kerkgebouw zou op Kwitang niet zijn verzezen.

Aan weerszijden van dat oude huis stonden bijgebouwen, die nog een tijdlang zijn blijven staan. In die bijgebouwen was één kamer tot logeerkamer ingericht, en ik heb daar dikwijls in geslapen als ik bij de familie Huijsing gastvrijheid genoot. De rij bijgebouwen naar den kant van de fröbelschool werden bouwvallig, en zijn toen afgebroken, terwijl die aan den anderen kant door nieuwe zijn vervangen.

In de kerk was een preekstoel, die echter tijdens Ds. Wijers is vervangen door een platvorm. En op dat platvorm had Ds. Wijers een paar bloempotten geplaatst. De oude Kwitangers konden dit maar half goedvinden. Toen Ds. Wijers voor het eerst niet van daar boven in de lucht, maar gelijkvloers met de gemeente van het platvorm preekte, met rechts en links een bloempot naast zich, zei een oude Kwitanger: Dat is nu net een buffet!" En Ds. Wijers, gevat als hij was, zeide: Juist, dat is het ook, en ik sta achter het buffet, om de geestelijke spijzen uit te deelen.

Ik verheug mij, dat dat platvorm ook in de nieuwe kerk is aangebracht en het moge haar dienaar worden gegeven van daar uit te deelen het brood des levens.

Er was blijdschap bij de gemeente, toen

einde 1886 de kerk in gebruik werd genomen. Zij achtte zich rijk en gelukkig met haar kerkgebouw. Niet alleen de Europeesche gemeente, ook haar andere zuster, de Maleische, achtte zich rijk en gelukkig.

Ja, zij vooral. Eens was er een groote bandjir (overstrooming) op Kwitang, en heel Kwitang stond onder water. En toen kwamen de oude vrouwtjes van Kwitang's gemeente met al haar hebben en houwen, zoo weinig dat zij het onder den arm konden medenemen. En toen gingen zij naar de kerk. En daar ontmoette ik ze, en lachend kwamen ze naar mij toe, en zeiden: „dit is onze kerk en hier zijn wij veilig."

Die oude Kwitangers, die leden der Maleische gemeente, gij moest het niet wagen aan hun kerk te komen, dan zoudt gij hen kunnen zien opvliegen, en het u hooren zeggen in hun eigen taal:

Tempat die Kwitang djangan dirampas; Garedja jang baroe djangan dibongkar.

De nieuwe kerk is opgetrokken op de oude fondamenten. Ook daar wil ik iets van zeggen, en dan wil ik bij die fondamenten gedacht hebben aan het geestelijk fundament, dat gelegd is.

Zeker, de gemeente van Kwitang is gebouwd op het fundament der apostelen en profeten.

Maar ik denk bij dit fundament aan iets anders, aan den bodem, waaruit de kerk hier is gekomen. Zij is opgekomen uit de Indo-Europeesche bevolking. De steenen van dat fundament zijn niet van Europa naar hier gebracht, maar afkomstig uit de eigen bevolking van Ned. Indië.

En is nu de nieuwe kerk opgetrokken op de oude fondamenten, dan zou ik daar in gaarne zien eene profetie van wat de kerk ook in de toekomst zal wezen: een gemeente niet voornamelijk uit totoks bestaande, uit personen, van uit Europa naar hier gekomen, maar eene gemeente die hare leden ook heeft verzameld uit de bevolking hier.

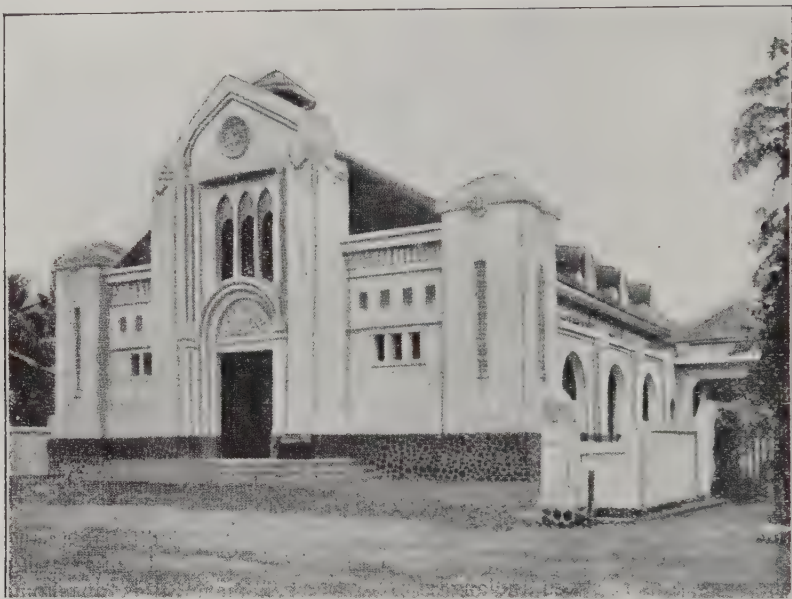
En wilt ge medewerken aan de vervulling van die profetie, dan moet er van u uitgaan Evangeliesatie-arbeid en moet gij uwe zendingsroeping verstaan.

Het terrein van Evangelisatie ligt daar, waar de Europeesche en Inlandsche wereld elkander raken. En naarmate gij dat terrein meer gaat bewerken zal de gemeente ook in contact komen met de eigen bevolking hier, en er voor bewaard blijven, een plant te worden van vreemden oorsprong of een oliedruppel gelijk, die drijft op de wateren van het Indische leven.

En wat de zending aangaat, het hooge

ideaal, dat Ds. Huijsing voor den geest heeft gestaan, is niet meer te bereiken. De zending der Gereformeerden heeft jaren achtereen als een duif gefladderd boven Batavia, en eindelijk op Midden-Java en Soemba een plek gevonden voor het hol van haar voet. En toch kan de kerk van Kwitang ook thans nog haar zendingsroeping vervullen, al is het dan in meer beperkten kring en met ge-

op één erf geweest. De oude, bamboezen kerk stond, waar thans de fröbelschool staat, en daar naast de pastorie. En toen in 1886 de nieuwe kerk verrees, werd ook een pastorie gebouwd met de kerk onder één dak. En de bedoeling was, dat dit zoo zal blijven, ook dan, wanneer de kerk vergroot zou moeten worden. Op die vergrooting was bij den bouw gerekend. Vlak achter de kerk

De Nieuwe Kerk.

ringer krachten. Door de beide Christelijke Hollandsch-Inlandsche en dito Chineesche scholen staat zij met de Inlandsche en Chineesche bevolking in contact, en kan zendingswerk worden verricht, zonder zelf de taal van het volk te hebben geleerd.

Toen 12 December 1886 de kerk in gebruik werd genomen, is er gepreekt, des morgens in het Hollandsch en des middags in het Maleisch. En zoo is het gegaan elken Zondag, al die jaren door, tot de kerk in Januari 11, werd afgebroken.

En wanneer Zondag aanstaande de gewone diensten zullen worden gehouden, dan zal ook des morgens in het Hollandsch en des middags in het Maleisch worden gepreekt. En daarmee zal de nieuwe kerk worden opgetrokken op de oude fondamente in den zin als ik het bedoel.

En ook kerk en pastorie zijn bij elkander gebleven. Ook daarin zie ik het optrekken van de nieuwe kerk op de oude fondamente.

Immers zoo lang de gemeente van Kwitang bestaat, zijn kerk en pastorie samen

en met de kerk onder een dak waren de slaapkamers, die zonder veel kosten bij de kerk konden worden getrokken.

En mocht daardoor de pastorie te klein worden, dan zou tijdig het huis naast de kerk worden gekocht en dit tot pastorie gemaakt. Ds. Huijsing's idealen gingen nog verder. Het huis tusschen de kerk en de oude pastorie moest men ook trachten in bezit te krijgen en ook het huis aan den anderen kant van de kerk. En op die gronden moesten dan komen de noodige Christelijke scholen.

Deze wenschen zijn niet vervuld. Integendeel, de oude pastorie is verkocht, en naast de kerk werd geen terrein gevonden voor de scholen. Maar de scholen zijn er gekomen, en dat is van meer belang. Toen men niet kon, noch naar rechts nog naar links, heeft men voor zich uitgrepen en naar achteren getuurd. En daar vlak achter de Kwitangkerk kwam de Hollandsch-Inlandsche school, en vlak voor de kerk de Paul-Kruger school.

Kerk en Paul-Kruger school werden vroe-

ger door een gracht gescheiden, en waar de Paul-Krugerschool staat, heette niet Kwitang maar Parapatan. Maar nu is de gracht gedempt, en de overkant wordt thans Noord-Kwitang genoemd.

En zoo grijpt Kwitang om zich heen, en wil zij heel Batavia maken tot haar parochie.

Ik wensch de gemeente van Kwitang geluk met haar nieuw kerkgebouw. Ik wensch haar er ook geluk mede, dat die kerk is gebouwd op dat historisch plekje, zoo rijk aan herinneringen, en is opgetrokken op de oude fondamenteen. Ook wensch ik er haar geluk mede, dat kerk en pastorie bij elkan- der zijn gebleven. En ten slotte, wanneer ook dit kerkgebouw 40 jaar zal zijn gebruikt zooals het vorige, dan wensch ik, dat haar huidige predikant ook zal kunnen spreken van herinneringen aan dit kerkgebouw ver- bonden niet minder aangenaam dan mijne herinneringen zijn aan Kwitang's vorig kerk- gebouw.

L. TIEMERSMA.

Op verzoek geplaatst in het Zendingsblad.

W. B.

Karakteristiek der onderscheiden Zendingen.

De oud Zendingconcul Dr. Baron van Boetselaar van Dubbeldam heeft het onder- scheid tusschen de Zendingen der verschil- lende landen in een paar hoofdtrekken aldaar geteekend:

Amerika: lichtzijde: ontzaggelijke organi- satie van alle hulpbronnen, zoowel in per- sonen als in geld. Schadwzijde: het gevaar om van de Zending een zaak van organi- satie en geld te maken en te veel den gees- telijken kant uit het oog te verliezen.

Groot-Brittannië: lichtzijde: de Zending is een volkszaak geworden; voortreffelijke zen- dingsmannen, zoowel in de zendingsleiding thuis, als op het arbeidsveld. Schadwzijde: nationale trots: het Koninkrijk Gods loopt gevaar te worden geïdentificeerd met het Britsche imperium.

Duitsland: lichtzijde: degelijke, weten- schappelijke grondslagen, bij oprechte vroom- heid en groote trouw. Schadwzijde: moeite om de mentaliteit van andere volkeren vol- doende te doorgronden; gevaar van te veel op te leggen, te weinig uit zichzelf te laten groeien.

Frankrijk: lichtzijde: moedig aangrijpen van zeer zware lasten. Schadwzijde: gevaar van meer cultureel, dan religieus te werken.

Zwitserland: lichtzijde: gemakkelijke aan- passing aan ander mentaliteit. Schadu- wzijde: te weinig band tusschen het Duitsche en het Romaansche gedeelte.

Skandinavië: lichtzijde: krachtige home-

base. Schadwzijde: geen eigen koloniën; te weinig ethnologische achtergrond.

Nederland: lichtzijde: degelijke, rustige zendingsarbeid. Schadwzijde: te weinig be- zieling, te groote verdeeldheid.

Laten nu anderen dit hoogst gebrekkige werk maar volmaken en verbeteren. Wan- ner wij nu alle goede eigenschappen van el- kander overnemen en al het verkeerde be- strijden, zal dit dan niet den weg effenen voor de eenheid van alle geloovigen, zal dat niet in het belang zijn van de komst van het Konink- rijk Gods?

Uit „de Mededeelingen.”

De bevolking der aarde.

Hiervoor vonden we de volgende cijfers:

	1910		1920		1924	
Wereld- deelen:	Bevolking $\times 1000$	Aantal inw. p. K.M.2	Bevolking $\times 1000$	Aantal inw. p. K.M.2	Bevolking $\times 1000$	Aantal inw. p. K.M.2
Europa . . .	447 480	45.7	452 102	45	462 227	48.2
Amerika . . .	180 397	4.1	207 919	4.8	227 133	5.2
Afrika . . .	126 854	4.4	132 580	4.6	137 361	4.8
Azië . . .	858 497	20.7	990 809	24.2	1 060 238	24.3
Totaal *	1 620 094	11.1	1 791 456	12.4	1 894 874	12.9

In ronde cijfers:

1600 millioen 1790 millioen 1894 millioen

Toeneming der bevolking:

	Van 1910 op 1920	Van 1920 op 1924	Van 1910 op 1924
Europa . . .	1	2.2	3.30%
Amerika . . .	15.3	9.3	25.9%
Afrika . . .	4.5	3.6	8.3%
Azië . . .	15.4	7	23.5%
Totaal . . .	10.6	5.8	17%

De bevolkingstoename was voor Amerika het grootst (26 pCt.), voor Europa het minst (3 pCt.). In het verschil tusschen de toene- ming in de tienjarige periode 1910—1920 en de toeneming in de vierjarige periode 1920—1924 spiegelt zich de invloed af van den oor- log en de griep in eerstgenoemde periode.

Een paar cijfers over de Protestantsche Zending.

De „Reformirte Kirchenzeitung” deelt mede dat in de 380 Protestantsche zendingsge- nootschappen, die op de wereld zijn, tegen- woordig 29.188 zendingsarbeiders (en -ar- beidsters) werkzaam zijn, behalve de 151.735 hulpkrachten uit de inboorlingen, die hun ter zijde staan. Het geheele getal gedoopten, dat onder dezen zendingsarbeid behoort, be- draagt 6.540.830. Rekent men hierbij de 1.689.116 inboorlingen, die op het moment onderwijs in den Christelijken godsdienst

*) Inclusief Australië.

ontvangen en de 2.535.726 kinderen, die in 50.277 Zondagsscholen nog onder Protestantsch-Christelijken invloed komen, dan blijkt, dat het ledenaantal dergenen, die op het oogenblik onmiddellijk onder leiding der Protestantsche Zending staan, een cijfer haalt van 10.756.672. Dit wijst op een, niet-tegenstaande de nadeelen van den oorlogstijd, krachtig ontwikkelenden arbeid en verheugenden bloei.

Uit: „De Mededeelingen”.

Korte Berichten.

Een Christ. Holl. Inl. School op Soemba.

In het verslag van de l.g. vergadering der Miss. dienaren op Soemba lezen we, dat in November l.l. de Christ. Holl. Inl. School op Soemba zou kunnen worden geopend.

Een heerlijke dag te Poerbolingo.

Dr Esser schrijft:

20 September was voor de gemeente te Poerbolingo een onvergetelijke dag.

Tien volwassenen en elf kinderen werden door den doop in de gemeente opgenomen. Sedert mijn komst op Java heb ik nog nimmer het voorrecht gehad zooveel in één dienst 'n heilig Sacrament uit te reiken. De kerk was stampvol. Drie en dertig menschen waren opgekomen uit die verre dessa's. Onder hen waren er die op hun nuchteren maag een 16 K.M. hadden moeten loopen. Eén gezin bestaande uit man en vrouw en vier kleine kinderen kwam een half uur te laat. Wij wachtten geduldig op hen. Wie zou het kunnen kwalijk nemen, wetende, dat zij reeds om drie uur in den nacht waren vertrokken, en twee rivieren hadden moeten doorwaden.

Een verpleegster voor Soemba.

De vergadering van de Miss. dienaren op Soemba heeft gevraagd om spoedige uitzending van een verpleegster.

De Gereformeerde Kerken.

Er waren 1 Jan. j.l. 721 Geref. Kerken met 576 dienstdoende predikanten met inbegrip van de Missionaire Dienaren des Woords, 216 vacaturen, 540 duizend zielen, 251 duizend belijdende leden. Het aantal dienstdoende predikanten vermeerderde in 1925 met 38, doch verminderde met 16: twee stierven en 14 namen emeritaat.

Lantaarnplaatjes.

Een collectie van circa 60 à 70 lantaarnplaatjes van Java en Soemba zijn voor f 15 verkrijgbaar bij Mevr. de Wed. O. v. d. Velde, Witte Vrouwenstr. 5, Utrecht.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5.— aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.00, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Leestafel.

Tegen en voor de waarheid. Rede uitgesproken ter inleiding van de Generale Synode te Assen, door wijlen Dr. J. C. de Moor, bij Kok Kampen, f 0.50.

Een kostelijk zeldzaam doeltreffend woord. Maar helaas — de laatste rede van dezen zoo rijk begaafden invloedrijken man. Acht dagen na het uitspreken dezer rede was de dag zijner begrafenis.

Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Jaargang 1926 f 0.80 gecart. f 1.— bij Oosterbaan en Le Cointre te Goes.

Wat zouden we toch telkens verlegen zitten als we dit Jaarboek niet hadden. Volstrekt onmisbaar. En Redactie en Uitgevers doen hun best om het zoo goed mogelijk te maken. De nieuwe Classe Zaandam die pas vanaf 1 Jan. bestaat, is er al in opgenomen. Maar bij de vermelding harer deputaten gaat het mis. „Zonder fouten” zal echter wel een opbereikbaar ideaal blijven. Ook omdat de Kerken geen opgaven verstrekken.

Christelijke Encyclopaedie voor het Nederlandsche volk. Onder redactie van Prof. Dr. F. W. Grosheide; Ds J. H. Landwehr; Ds C. Lindeboom en Ds. J. C. Rullemann bij Kok te Kampen. Per deel f 11; geb. in mar. band f 13.

Het eerste deel ligt voor ons. Een prachtwerk naar inhoud en uitvoering. We komen er later nog wel eens op terug. Het zal in 4 of 5 deelen compleet zijn.

Käthe Papke. Die aan de spits staan. Bij L. J. Bosch Jbz. te Baarn.

Een verhaal uit den dertigjarigen oorlog.

in den trant van Gerdes. Zal stellig wel lezers vinden. De strekking is goed en de vertelling boeit wel.

Mededeelingen van het werk des Heeren in onze dagen. Bij J. N. Verhoeve, Den Haag.

Bevat heel wat berichten van heinde en ver.

J. J. Knap, Geplukte Aren, bij J. H. Kok te Kampen f3.90 in leer f6.50.

Een nieuw dagboek van Knap. Dat zegt genoeg. Al deze aren zijn geplukt van den akker des Woords. En elke aar is vol edele tarwe.

Woord en Daad. Tijdschrift van inwendige Zending Hoofdredacteur Prof. Dr. H. M. van Nes.

Dit Tijdschrift begon zijn vijfden jaargang. De inhoud is degelijk. Het wordt uitgegeven bij den Zendingsboekhandel te den Haag, prijs f3.75 per jaar.

Twee belangrijke Uitgaven.

Naar wij vernemen zal bij den Uitgever J. H. Kok te Kampen de volgende maand een herdruk verschijnen van het belangrijke Standaardwerk van Prof Dr. W. Geesink: *Van 's Heeren Ordinantiën*, welk boekwerk reeds zoovele jaren is uitgekocht. Ook deze uitgave zal weer in vier deelen het licht zien, en de prijs zal zóó laag worden gesteld, dat het boek zelfs goedkooper geleverd zal worden dan bij den eersten druk in het jaar 1907. Voor dezen tijd zeker wel vermeldingswaardig!

Bij denzelfden Uitgever zal voorts in den loop van dit voorjaar een wel zèèr bijzonder boek van de pers komen. Het is een prachten en plaatwerk over *Palestina*, van inderdaad uitnemende schoonheid. De Firma Hoffmann te Stuttgart heeft een zeer bekwame fotograaf naar het H. Land gezonden met opdracht van alle belangrijke plaatsen kunstfoto's te nemen. Per kameel, per auto, te paard en te voet heeft deze fotograaf, de heer Ludwig Preis, in 1925 door Palestina gezworven en van zijn arbeid zijn nu een 250-tal platen op zeer bijzondere wijze gereproduceerd, zwart en gekleurd in vierkleurendruk, op speciaal voor deze platen gefabriceerd papier. Het resultaat is een prachtwerk geworden in klein folio formaat, dat aanstonds in alle landen sterk de aandacht heeft getrokken. De heer Kok heeft het uitsluitend recht van uitgave gekocht voor Holland en Koloniën. En om er nu inderdaad een echt-Hollandsch boek van te kunnen maken, heeft de Uitgever Prof. Dr. A. Noordzij bereid gevonden bij al deze platen bijschriften te schrijven.

Dit prachtwerk overtreft zeer verre alles wat tot dusver, in welk land ook, over het Heilige Land verscheen.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Zendingskas.

Door Mej. M. v. d. Bom Charlois, Rotterdam. Uit de Zendingsbus van de Juliana-school f 50.37. Door Ds N. L. Both, Arnhem. Uit de baten van den Zendingsdag Juli 1925 f 100.—. Door Drukkerij „Vada” Wageningen van J. Langendoen, Rockanje f 1.58. Door Mej. Moerkerken, Vlaardingen. Van de Zondagschoolkinderen te Vlaardingen-Ambacht f 50.12½. Door Mej. L. den Hartogh, Klaaswaal, van de leerlingen der Chr. School te Zuid-Beijerland f 3.75. Door R. Reyenga, Donkerbroek, uit het schoolbusje der kinderen van de Chr. School te Donkerbroek f 10. Van J. Kooistra, Makkinka f 1.46. Samen f 11.46. Door D. Romeijn Hzn., Barneveld, bijdr. namens Barneveldsch Hulpzend. Ver. f 15. Door Ds E. H. Broekstra te Rijsburg, 10 pCt. der ontvangsten over 1924, classe Leiden f 425. Door Zendings dep. classe Zutphen te Doetinchem, 10 pCt. der ontvangsten classe Zutphen f 279.16, uit het busje van Harm Smit te Schokland f 5.60. Gift van IJ. Smid te Hindeloopen f 2.50. Gift van P. H. Kroon, Nieuwerbrug a. d. Rijn f 6. Door H. Th. Boersma, uit Zendingsbusje Chr. School f 3.83. Gift van J. W., Den Haag f 5. Van T. S. te M. 140 halve centen f 0.70. Door E. v. d. Beek v. d. Christ. Jav. Boekenfonds van de Geref. Kerken Utrecht en Gelderland f 75. W. BREUKELAAR.

Giro No. 32806.

Voor Djokja.

Van de Geref. Kerk te Koog Zaandijk f 84. Idem, Wormer f 44. Idem, Vijfhuizen f 307. Van E. J. te A. f 10. Van Gravin van Limburg Stirum, geb. van Sminia, voor het Petr. Hospitaal f 50. W. BREUKELAAR.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Mej. N. N. te N. f 1; J. R. v. Til te Leek, uit de spaarpot van N. N. f 22.05; A. Smit te Haren, 3 × 3 m.d.l. contrib. f 20.30 + f 21.10 + f 19.90 = f 61.30; P. Pilon Pz, te Stedum, Zend. v. f 80, schoolk. f 10 = f 90; K. Boonstra te Rinsumageest, v. d. Jongel.-Ver. f 3.27½; Ds. Gerber uit Gasselter-Nijveveen, een gift van N. N. f 15; S. Terpstra te Scheemda, saldo kal. f 21.50; Mej. J. Sikkern Brandsma te Munnekezijl, v. d. Jonged. Ver. f 10; Mej. J. C. Wiersema te Bedum, v. d. Zend.-Ver. f 220; Mej. J. M. van Wijk te Baflo, saldo kal. f 36; O. J. Bouwman te Uithuizen f 20 + f 2.50 + f 10 + f 2.50 = f 35; C. Munk Jr. te De Adel, busje schoolk. f 6.80; E. v. Dijken te Groningen, van Mej. D. R. f 3; P. Teune te Onderdendam, v. d. Zend.-Ver. f 35; E. Renkema te Ennumatil, v. d. kinderen Sperslstra, 120 h.c. + v. d. Zend. f 437.40 = f 438; G. de Vries te Overschild, Zend.-Ver. f 25, Jonged.-Ver. f 2.37,

Knaap.-Ver. *f* 1.62 = *f* 28.99; S. v. d. Zwaag te Ezinge, 't Knikkertje der School *f* 6; Ds. W. Fokkens uit Zuidwolde (Dr.), saldo kal. *f* 6.14; Ds Postema te Veendam, verzam. centen *f* 1.58½; E. Delhaas te N. Buinen, busjes *f* 31, Zend. koll. *f* 45.36, saldo Kal. *f* 22.25½; L. v. Dijken te Stadskanaal, bijdrage *f* 101.72; Ds N. Duursema te N. Amsterdam, gev. i. d. coll. *f* 10, brievenbus *f* 2.50 = *f* 12.50; R. Laning te Sleen, Kerstcoll. *f* 14; J. v. Dalen Az. te Ambt Vollenhove B., bijdrage *f* 50; D. de Vries te Steenwijk, saldo Zendingskas *f* 100; M. v. d. Veen te Houwerzijl, v. d. schoolk. *f* 10.22½; Meij. T. Kool te Meeden, uit de busjes *f* 75; Z. J. Koning te Oostwolde (Old.), saldo Kal. *f* 9.10; H. Rabbers te Emmen, bijdrage *f* 50; W. F. Eugster te Hengelo, saldo Kal. *f* 9.70, Zendblad *f* 38, 't Nikkertje Schuring *f* 3.65 = *f* 51.35; J. Wildvank te Delfzijl, busjes *f* 65; Meij. J. Mulders te Meppel, Kerstcoll. *f* 156.27, busje U. L. O. *f* 5, nag. *f* 3, saldo Kal. *f* 14.08 = *f* 178.35; W. Bosma Jr. te Middelstum, gev. i. d. coll. *f* 2, Jongel.-Ver. A. *f* 13.82, Jongel.-Ver. B. *f* 13.56, Jongel.-Ver. *f* 8.77, 6e kl.-school *f* 12.50; Zend. Comm *f* 120 = *f* 170.65; E. Apel te Hoogkerk, v. d. Zend.ver. *f* 155.32; Ds Weener te Munnekezijs, busjes *f* 101.25; C. Verstroete te Zwolle, v. d. Zend. Comm. *f* 900.

1926.

Meij. J. C. Wiersema te Bedum, busje H. Rietsma *f* 6.37½, J. v. d. Ploeg *f* 6.80½, N. N. *f* 25 = *f* 38.18; Joh. Afman te Groningen, v. N. N. *f* 1; Meij. A. Postema te Oldekerk, v. d. Jongel.-Ver. *f* 27.22; Ger. Kerk te Blokzijl *f* 100; J. Wildvank te Delfzijl, busjes *f* 25; Ds Dijkstra te Bergentheim, Kerstcoll. *f* 34.85; R. Stevens te Hooghalen, saldo Kal. *f* 11.37; R. Spriensma te Gerkesklooster-Stroobos, busjes in de Kerk *f* 44; Ger. Kerk te Midwolde (Old.), saldo Kal. *f* 31.24; J. R. de Jong te 2e Exloermond, busjes *f* 3.03; J. Aarts te Blokzijl, v. d. Zondagschool *f* 15.25; Ds Gerber uit Hoogerwolde, busjes in 1925 *f* 60.57; J. E. v. Buuren te Delfzijl, gev. in de coll. *f* 6; H. Brons Jr. te Scheemda, busje Zondagschool *f* 9.15; H. Wieringa te Tenpost, v. d. Zend.-Ver. *f* 25; L. Smit te Hasselt, v. d. schoolk. *f* 10; Meij. J. Mulders te Meppel, gev. in de coll. *f* 3, lesgeld *f* 1.95 = *f* 4.95; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje W. Wiersema *f* 14.33½, saldo Kal. *f* 13.21½, gev. in de coll. *f* 5 = *f* 32.55; Ds v. Dijken te Nieuwerwoud, Kerstcoll. *f* 52.84, catechisatiebus *f* 16.04 = *f* 69.88; R. Aten te Stadskanaal (Drouwernermond, v. d. Zondagsch. in Eendracht *f* 11.75; J. Wedeveen te Winschoten, v. d. Zend.-Ver. *f* 127.47; Meij. W. J. Swarts te Rudeschool, v. d. schoolk. *f* 3.57; D. Boerema te Midwolde (Old.), v. d. Schoolk. *f* 25; P. Knot te Oldehove, ½ jaarl. contr. *f* 74.80; Ds Stadig te Ezinge, verzam. door W. Oosterhoff, H. v. Dijk, H. Ritsema, G. Rosema, E. Kleiman, O. Lion, P. Buikema, A. Wieringa, M. Vink en T. Schuitema *f* 37.23 saldo Kal. *f* 36 = *f* 73.23; Meij. J. Mulders te Meppel, een catechisatiebus *f* 37.08; C.

Poortman te Valthermond, saldo Kal. *f* 23.45; P. Kieft te Enumatil, v. d. schoolk. *f* 14.27; P. Sennama te Grijskerk, saldo Kal. 25.90, coll. Muziek- en Zangver. *f* 15.33, busjes i. d. Kerk *f* 8.28, A. Broekema 140 h.c. = *f* 0.70 = *f* 50.21; R. Bakering te Tolbert, v. d. Jongel.-Ver. *f* 20; Ds Scholten te Zuidhorn, busje van A. Muller *f* 10.81; Ds Bakker te Lutton, busjes December *f* 18; Ds Kroes te Ruinerwold, v. d. Jongel.-Ver. te Ruinerwold *f* 7.14; A. Brouwer te Gasselternijveveen, busje van A. B. en H. E. *f* 20.60; G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. *f* 10; F. J. Weenink te De Hulst-Nieuwleuzen, gev. i. d. coll. *f* 1; Dr. Bak te Holten, gev. i. d. coll. *f* 10; Ds Visser te Oldemarkt, saldo Kal. en Zend.bl. van J. Vos *f* 19.00; Meij. J. Anholt Jd. te Schoonebeek, v. d. Zend.-Ver. *f* 52.41; Ds Lammertsma te Appingadam gev. i. d. coll. en dakoffier *f* 7.50; Dr Goeree te Wagenborgen van blinde Tine *f* 1.—; K. J. Veenkamp te Garremsmeer *f* 10.— Dr Elzinga te Grootegast, gev. i. d. coll. *f* 5.—; P. Willemse te Veenhuizen, saldo Kal. *f* 4.75; Meij. M. V. v. d. Blom te Olst, saldo Kal. *f* 23.25; J. Stoter Az. in de Zondagschool te Hollandscheveld *f* 7.13½; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje van N. Wiersema en A. Apotheker *f* 5.82 Dr. Meijer te Marum, nog saldo Kal. *f* 4.70; J. Pals te Dalfrum v. d. Jongel.-Ver. *f* 9.20; H. J. Stevern te Hooghalen busjes *f* 39.40; Ds. Heidema te Zuidbroek saldo Kal. *f* 19.34—Zend.bl. *f* 7.— *f* 26.34; P. Smeenk te de Krim bijdragen *f* 185.—; J. P. ten Hagen te N. Amsterdam, v. Javaantje *f* 12.—; Ds. v. Dijk uit Bedum een begrafeniscoll. *f* 3.24½; Ds. v. Dijk te Groningen uit zijn Catechisatiebus *f* 32.80; Joh. Atman te Groningen. van J. M. de K. T. *f* 10.—; G. Bruins te Heemse Kerkcoll. *f* 101.73; Meij. K. Linters te Korterijk, Ambt Hardenburg, saldo Kal. *f* 27.20;

Soembaweek 1924/25.

Enumatil *f* 103.40; Heemse *f* 87.17.

Soembaweek 1925/26.

Stedum *f* 232.—; Uithuizen *f* 539.60; Deventer B. *f* 51.70; Nijveen *f* 94.05; Wetsinge-Sauwerd *f* 139.60; Aduurd + nag. *f* 326.74; Valthermond *f* 75.—; Harkstede *f* 56.70; Pekelderweg 34.19; N. Amsterdam *f* 176.10; Steenwijk *f* 280.47; Roodeschol nag. *f* 6; Meppel + nag. *f* 3.92.—; Oostwolde (Old.) *f* 221.62; N. Buinen *f* 40.75; Munnekezijs *f* 108.75; Gees *f* 45.30; Lutton *f* 106.75; Ruinerwold-Kokange *f* 139.25; Dedemsvaart 244.85; Leek *f* 49.25; Stadskanaal *f* 145.—; Spijk *f* 468.50; Staphorst *f* 26.65; Hasselt Soembaweek *f* 127.88; Zwolle *f* 478.50; Ezinge *f* 84.84; Grootegast *f* 231.50; Bierum *f* 232.—; Schildwolde *f* 91.50; Veenhuizen *f* 21.48; Meeden *f* 44.05; Haren *f* 32½; Hoogkerk, nag. *f* 5.—; Loppersum *f* 218.25; Dalfren *f* 60.—; Hijken *f* 57.50; Bunde + nag. *f* 88.32; Ihrhove *f* 80.—; Neermoor *f* 82.90; Emblichheim + nag. *f* 389.11; Veldhauzen drie giften *f* 33.95.

J. DUURSEMA,

Groningen, 20 Januari '26.
Heeresingel 34, Giro 51619.

Quaestor.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.

Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.

ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”

GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.

BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Stervensvrucht. — Van Zendingsaangelegenheden: De Opleidingsschool te Djokja; De Keucheniusschool; Overdracht van den Med. dienst. — De Familie Wiggers (bij de foto). — Jaarverslag van de Zendingspost Pajeti 1925. — Magelang: Moeilijkheden van den arbeid. — Brief van Dr. J. Berg. — D. H. Krijger. — Wonosobo. — De Familie Silleviss Smitt (bij de foto). — Een blik vooruit. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Stervensvrucht.

Joh. 12 : 24b: „Indien het sterft, zoo brengt het veel vrucht voort.”

De Heiland had zijn schitterenden intocht gedaan in Jeruzalem. De geestdriftige scharen hadden heur Hosanna's uitgegalmd. Door het juichende volk opmerkzaam geworden, wilden zelfs sommige Jodengenooten uit de Heidenen, hier Grieken geheeten, Jezus zien. Dit een en ander deed de aardsche Messias-verwachting bij de twaalfen weer zwellen. In den laatsten tijd hadden zij anders de hoop op de wederoprichting van het Israëlietisch Koninkrijk reeds opgegeven. Maar na zoo'n schitterenden dag kregen zij weer moed. Vol vuur komen Filippus en Andreas het aan Jezus zeggen: ook Grieken willen U zien!

Daar komt de Heiland zijn dwalende jongeren onderwijzen. Ja, de Zoon des menschen zal verheerlijkt worden, maar niet in aen door de discipelen verwachten weg. Met allen ernst, bevestigd met een „Voorwaar, voorwaar”, zegt Hij, dat de wet van het tarwegraan ook voor Hem geldt: alleen door te sterven zal Hij vrucht dragen.

Niet met uiterlijk gelaat, maar door de stilte des doods heen komt het Koninkrijk: niet anders komt de Koning.

Hij ging sterven. De week die begon met den intocht in Jeruzalem, zou eindigen in het graf in Jozefs hof. In plaats van den door de jongeren verwachten Davidstroon, zou op Golgotha het vloekhout worden opgericht. Het edele tarwegraan moet en zal in de donkere aarde, in het graf des doods worden gelegd. Zoo moet het. Zoo wil het de Heiland. Omdat Hij het leven liefheeft wil Hij het verliezen; omdat Hij het sterfelijke en verderfelijke leven eeuwig en onverderfelijk wil maken, haat Hij zelfs dit natuurlijke en staat het gaarne af aan den dood.

Jezus sterft als het tarwegraan, en toch anders dan het tarwegraan. Zijn sterven is Zijn daad. Het tarwegraan ondergaat den dood; Hij sterft den dood. Zoo moest het. Ja, om der gerechtigheid en der waarheid Gods wille kon voor de zonde der wereld niet anders betaald worden dan door den dood van Gods Zoon. Maar er zit nog meer in dat sterven.

Stervend grijpt Jezus den dood aan, kneedt hem, werkt hem om, maakt door Zijn almachtige kracht dien dood tot een levensbron. Stervend wordt de dood de baarmoeder van een machtig leven. Stervend brengt Hij vrucht, veel vrucht voort.

De lijdende en stervende Jezus, dien wij in deze weken volgen op Zijn weg naar het graf, is de groote en machtige Held. Eens riep Hij de dingen, die niet zijn, alsof zij waren, maar op Golgotha den dood ingaande, gaat Hij den dood zijn prooi ontnemen om straks levend te maken die Hij wil.

Daarmede hebben Jezus' dienaars te rekenen. Alle vrucht op den arbeid komt alleen uit den dood en dan door de kracht van den dood van Christus.

De Grieken wilden Jezus zien. Dat zou wel gebeuren, maar eerst moest het graf voor Jezus worden gereed gemaakt, en Hij daarin gelegd. Opstaande uit dat graf zal Hij veel vrucht dragen. Dan zendt Hij den Heiligen Geest, die de dooden levend maakt, — die het Woord gebruikt om geloof te wekken in harten waar on- en bijgeloof tieren, — die Grieken opwekt om Jezus te gaan zien en in Hem te gelooven, — die Mohammedanen en Heidenen verlangend maakt naar de verlossing in Christus, — die eindelijk de vele vruchten doet groeien en rijpen, dat het ruischt als het rijpe koren op de velden.

Hoe dor en dood alles moge wezen, hoe schijnbaar vruchteloos de arbeid der Zending moge zijn, wij houden goeden moed. Het tarwegraan is in de aarde gevallen en gestorven en zal op 's Heeren tijd veel vrucht voortbrengen.

Deze waarheid zal worden verstaan en troostrijk omhelsd door den dienaar, die zelf van dood levend is gemaakt, en er geen bezwaar in heeft, zijn Heer te volgen. „Waar Ik ben”, heeft Jezus gezegd, „aldaar zal ook mijn dienaar zijn. En zoo iemand mij dient, de Vader zal hem eeren.”

Z.

de G.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Opleidingsschool te Djokja.

Gelijk men weet heeft de Opleidingsschool te Djokja thans twee cursussen: een Javaansche cursus, die twee jaar duurt en de leerlingen vormt tot Goeroe-Indjil, helper bij den dienst des Woords, en een Hollandschen cursus, die vijf jaar duurt en die een opleiding biedt, zooals men die noodig acht voor aanstaande Javaansche predikanten.

Beide cursussen zijn in Juli '25 l.l. begonnen.

De Javaansche cursus werd geopend met 23 leerlingen. Allengs is echter gebleken, dat drie van hen niet meê konden. Hun vooropleiding was te gebrekkig. En hunne capaciteiten waren te gering om het ontbrekende in te halen. Mitsdien waren de docenten genoodzaakt dit drietal te verwijderen. Dat was wel pijnlijk. Men had gaarne ook deze leerlingen willen behouden. Te meer omdat de behoefte aan Goeroes Indjil op bijna alle terreinen ontzettend groot is. Maar men kon toch deze jongens niet laten doorstudeeren. Het komt trouwens telkens voor, dat er wel eens enkelen tusschen doorloopen, die blijven geen aanleg genoeg te bezitten. Te minder behoeft ons dit te bevreemden, omdat er bij de toelating van leerlingen voor den Javaanschen cursus nog geen admisse-examen wordt afgenomen. De docenten nemen de leerlingen aan, die door de Missionaire predikanten worden gezonden. Op den duur zal het wel noodig worden, dat er ook bij den Javaanschen cursus een toelatingsexamen wordt ingevoerd. Dan is het gevaar minder groot, dat er later leerlingen wegens ongeschiktheid moeten weggestuurd worden. De Javaansche cursus telt dus nu nog 20 leerlingen. Dit getal is nog aanmerkelijk grooter dan vroeger ooit is bereikt.

Met den Hollandschen cursus gaat het nog niet zeer voorspoedig. Toen in Juli dezen cursus voor de eerste maal werd begonnen, zijn er zes leerlingen aangenomen. Tegen de Kerstvacantie waren er echter maar drie meer over. Twee Javaansche jongelieden moesten weggezonden worden, omdat hun

kennis van het Hollandsch veel te gering was om het onderwijs, dat aan dien cursus in de Hollandsche taal gegeven wordt, te kunnen volgen. Eén van deze twee, overigens een ijverige en degelijke jongen, is overgeplaatst naar den Javaanschen cursus, zoodat hij dus toch voor de Zending zal worden opgeleid. Behalve deze twee is er ook nog een Chinees van den Hollandschen cursus verwijderd. Zijn aanleg was onvoldoende. Hij kon niet behoorlijk mee. De Hollandsche cursus telt thans dus nog slechts drie leerlingen n.l. één Javaan, één Chinees en één Batakker. Vermoedelijk zal echter dit getal in Juli a.s. kunnen aangevuld worden met enkele leerlingen van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

Het stelt wel eenigszins te leur, dat het met den Hollandschen cursus nog niet vlot loopt. Toch behoeft ons dat niet te bevreemden. Gelijk we opmerkten, wordt aan dezen cursus het onderwijs gegeven in het Hollandsch. Dat is noodig, opdat de leerlingen gebruik mogen kunnen maken van Hollandsche boeken. De Javaansche literatuur is zeer arm aan Theologische werken. Christelijke boeken zijn er in het Javaansch bijna niet. Het is dus noodig, dat de leerlingen Hollandsch kennen om Hollandsche boeken te kunnen gebruiken. Maar jongelieden, die zóó goed onze taal kennen, dat zij Hollandsche boeken kunnen bestudeeren, zijn er onder de Javaansche Christenen nog maar weinig. Op den duur zal dit wel beter worden.

Groot zal echter het getal leerlingen van den Hollandschen cursus voorloopig wel niet worden. Maar dat behoeft ook nog niet. Want in de eerstkomende jaren zal er voor de jonge mannen, die deze opleiding hebben genoten, nog slechts weinig plaats wezen. Er zijn nog niet veel gemeenten, die sterk genoeg zijn om een Javaansche predikant te kunnen beroepen.

Bovendien is het beter met een klein getal te werken, waarmede iets bereikt worden kan, dan met een groot getal leerlingen, dat toch eigenlijk niet berekend is voor zijn taak.

Ook is er nog een ander bezwaar, dat misschien nog ernstiger is. Jongelieden, die van hun jeugd af de Hollandsche taal goed hebben geleerd, zijn wel in staat Hollandsche lessen te volgen en Hollandsche boeken te gebruiken, maar bij hen dreigt weêr het gevaar, dat zij hun eigen taal, het Javaansch, niet genoeg kennen en te veel ontwend raken aan het Javaansch milieu. Zij belooften heel veel kans, dat zij later zoozeer aan het Javaansche leven ontgroeid blijken, dat zij niet goed geschikt meer zijn om de desa in te gaan en onder het gewone volk te arbeiden. Het is dan ook in zekeren zin een proefneming, die er thans plaats heeft. De praktijk zal het moeten leeren of er door een Hol'andschen cursus metterdaad een goede opleiding van Javaansche predikanten kan worden verkregen. We hopen van harte, dat de proefneming zal slagen en het zal blijken, dat we hiermede zijn op den juiste weg.

De opleidingsschool huist nu in de gebouwen waarin vroeger de Keucheniuschool was gevestigd. Deze gebouwen voldoen uitstekend.

De Keucheniuschool.

Tegen het eind van het vorige jaar hebben, zooals gewoonlijk, de examens aan de Keucheniuschool te Djokja plaats gehad.

Bij den aanvang van 1925 telde de eerste klas 25 leerlingen. Eén van deze leerlingen is overleden aan typhus. Een vijftal leerlingen moesten in den loop van het jaar wegens onvoldoenden aanleg worden weggezonden. Ofschoon zij bij het toelatingsexamen waren aangenomen, bleek toch, dat zij niet meê konden. En dan is het natuurlijk beter, dat men bijtijds de studie staakt. Aan het overgangsexamen van de eerste naar de tweede klas namen dus slechts 19 leerlingen deel. Hiervan zijn er 16 bevorderd tot de tweede klas. De overige drie zijn naar huis gezonden, omdat ook zij te zwak van aanleg bleken om met vrucht de studie voort te zetten.

De tweede klas had 21 leerlingen. Hiervan zijn er vier blijven zitten, terwijl er 17 tot de derde klas zijn bevorderd.

De derde klas, bestaande uit 22 leerlingen, waaronder één meisje, kon in haar geheel overgaan tot de vierde klas. De vierde of hoogste klas telde 17 leerlingen. Hiervan kregen een drietal geen vergunning om aan het eindexamen deel te nemen, omdat de directeur, Br. D. Koelewijn, oordeelde, dat zij niet aan de eischen van het examen zouden kunnen voldoen. Er waren dus 14 leerlingen, die aan het eindexamen deelnamen.

Van deze 14 waren 11 zoo gelukkig het diploma te verwerven, dat hun recht geeft om als Javaansch onderwijzer aan een Inlandsche tweede klas-school te gaan arbeiden. Van de drie niet geslaagden zijn er twee opnieuw ingeschreven als leerlingen der vierde klas; de derde heeft de studie opgegeven.

Het getal onzer Inlandsche onderwijzers is dus weer met 11 versterkt. We vrezen dat dit nauwelijks genoeg zal wezen om in de behoefte te voorzien. Maar 't is toch altoos verblijdend, dat het getal der Inlandsche krachten in den arbeid der zending vermeerderd wordt.

Bijzonder stemt het tot dank, dat er bij de leerlingen der derde en vierde klas zeer duidelijk belangstelling en liefde voor het Christendom aan het licht trad. Van de hoogste klas hebben vijf leerlingen, na daartoe hunne begeerte te hebben uitgesproken en door den Kerkeraad der Javaansche Gemeente te zijn onderzocht, den heiligen doop ontvangen, terwijl één dooplid tot belijdenis van zijn geloof kwam.

Van de derde klas kwamen twee leerlingen, die als kind waren gedoopt, tot belijdenis en werden vier jongelieden gedoopt. Het onderwijs, dat de Keucheniuschool aan hare leerlingen gaf, is dus niet alleen dienstig geweest tot hunne vorming als onderwijzer, maar is ook gezegend geworden om hen te brengen tot de kennis van Gods genade in Christus.

Voor het toelatingsexamen hebben zich niet minder dan 89 aspiranten aangeboden. Van deze 89 zijn er 23 aangenomen en ingeschreven als leerlingen der eerste klas, doch één slechts voorwaardelijk op een proeftijd van drie maanden. Al deze jongens zijn afkomstig van een Zendingsschool.

Bij het begin van 1926 telde de Keucheniuschool dus 84 leerlingen n.l. 23 in de eerste klas, 20 in de tweede, 17 in de derde en 24 in de vierde.

Het is de laatste maal geweest, dat Br. Koelewijn, die omstreeks 20 jaar met groote toewijding de directie der Keucheniuschool heeft gevoerd, leerlingen aangenomen en afgeleverd heeft. Tegen 1 Mei zal hij de directie neerleggen en zal het door hem gevraagde ontslag ingaan, dat hem op de meest eervolle wijze is verleend.

Overdracht van den Med. dienst.

De Gereformeerde Kerk te IJlst heeft bij de Classe Sneek het volgende voorstel ingediend:

„De Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Assen

in Augustus 1926, drage aan de door haar te benoemen deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen op, de volgende Generale Synode te dienen van consideratie en advies inzake het wenschelijke en mogelijke van de overdracht van den Medischen Dienst der zending der verschillende zendende gereformeerde kerken van Nederland op Java en Soemba aan één of meerdere particuliere vereenigingen, die dezen dienst op de onderscheidene terreinen dier kerken mogen exploiteeren ten dienste van den missionairen arbeid dier kerken."

Natuurlijk is het de bedoeling van de Kerk te IJlst, dat dit voorstel via de Classe en de Particuliere Synode ter Generale Synode worde gebracht.

Het voorstel raakt de overdracht van den Medischen dienst der zending aan eene vereeniging. Blijkbaar acht de Kerkeraad te IJlst, wiens voorzitter Ds. D. K. Wielenga, die vroeger als missionair predikant te Pajeti tal van jaren de zending heeft gediend, en één van onze eerste zendingsmannen is, deze zaak van zooveel gewicht, dat zij zeer noodig eens ernstig onder de oogen moet worden gezien. We zijn dat met dien Kerkeraad geheel eens. Eenerzijds is er zoowel uit principieel als practisch oogpunt heel veel voor te zeggen, dat de Medische dienst worde overgedragen aan eene Vereeniging. Maar anderzijds is er ook heel veel, dat er tegen pleit. Het is niet ons doel hierop thans in te gaan. Meermalen is deze zaak in het Zendingsblad reeds besproken. Het komt ons echter voor, dat het wel zeer gewenscht is, dat het vóór en tegen zoowel uit principieel als practisch oogpunt ook in onze Kerkelijke vergaderingen eens ernstig worde overwogen.

De zaak is voor de Zending van groot belang, vooral nu al meer de Med. dienst in ons Zendingswerk zoo breede plaats gaat innemen.

Z., 25 Febr. '26.

W. B.

De Familie Wiggers.

(Bij de foto).

Meermalen bleek ons, dat er in onze kringen prijs op gesteld wordt een kiekje te zien van de menschen, dié onze Zending dienen, en iets van hen te hooren. En het Zendingsblad is graag zijn lezers ter wille. Daarom beijvert het zich steeds om een foto machtig te worden van de broeders en zusters, die uitgaan naar het zendingsveld. Maar dat is niet altoos gemakkelijk. Er zijn er onder onze zendingsmensen, die er heelemaal niet op gesteld zijn om in het Zendingsblad te komen. En dan kost het wel eens wat

moeite om een behoorlijke foto en eenige gegevens voor een bijschriif los te krijgen. Zelfs is dit wel veelal het geval. Zoo was het ook weer met de Familie Wiggers. De heer Wiggers had het er niet op staan, dat het Zendingsblad zijn beeld zou gaan vertoonen en een en ander van hem zou vertellen. Maar hij heeft dan toch toegegeven. De hierbij geplaatste foto geeft ons een goed geslaagd portret van den Heer en Mevr. Wiggers-Bonhaar met hun jongen.

Jan Albert Wiggers is 13 Januari 1893 te Winterswijk geboren. Hij genoot zijn op'eiding tot onderwijzer aan de Christ. Normalessen te Aalten en te Winterswijk. In 1912 slaagde hij voor de lagere akte, in 1915 voor de hoofdakke en in 1918 voor de akte Fransch l.o. Als onderwijzer is hij in dienst van het Christ. onderwijs werkzaam geweest te Eibergen, Winterswijk en Harderwijk.

Na zijn benoeming tot onderwijzer bij het bijzonder onderwijs op Midden Java, is hij 8 Augustus 1919 in het huwelijk getreden met Mej. Wilhelmina Frederica Bonhaar, geboren 1 Mei 1893 te Nieuweschans. Het jonge echtpaar vertrok naar Indië 10 October 1918. Zij moesten de reis doen via Amerika en Japan, want de oorlog was toen nog niet afgelopen. Bijna drie maanden duurde de reis, eerst den 8sten Januari 1919 kwam men te Batavia.

Reeds den 13den Januari trad hij in dienst aan de Christ. Holl. Inl. school te Klaten op het Zendingsterrein van Solo. Te Klaten werd het jonge echtpaar den 11 Juni 1919 verblijd met de geboorte van hun zoon Hendrik Jan. Van Klaten vertrok de heer Wiggers naar Scragen om als hoofd op te treden van de Christ. Holl. Inl. school, die daar den 1 Nov. 1921 geopend werd. Op advies van den Raad van Toezicht werd hij in 1922 benoemd tot leeraar aan de Keuchenius-school, waar hij in functie trad 1 December en in 1923 tijdens het verlof van Br. D. Koelewijn de directie waarnam. Ofschoon zoowel de deputaten der Generale Synode als de Raad van Toezicht in Indië gaarne gewild hadden, dat hij aan de Keuchenius-school was gebleven, meende hij, dat er na de terugkomst van Br. Koelewijn daarvoor geen voldoende redenen waren, weshalve hij ontslag nam en 1 Jan. 1924 als onderwijzer aan een Christ. Holl. Inl. school te Solo ging werken. Maar dit duurde slechts kort, want reeds 1 Juli van datzelfde jaar trad hij op als hoofd der toen geopende 1e Christ. Schakelschool te Solo.

Tijdens zijn verblijf in Indië heeft de heer Wiggers de studie niet vergeten. In 1922 haalde hij de Javaansche akte en in Maart

1925 slaagde hij voor de akte Maleisch. Hij is dus in het bezit van twee Indische taal-akten.

Toen ten vorigen jare de heer Koelewijn te kennen gaf, dat hij tegen 1 Mei 1926 de directie der Keucheniussschool wenschte neder te leggen en mitsdien besloten werd hem na zijn twintigjarigen dienst eervol ont-

Djokja en stelle Hij onzen broeder voor de Keucheniussschool ten rijken zegen.

W. B.

SOEMBA.

Jaarverslag van de Zendingspost Pajeti 1925.

I. Hoofddienst.

slag te verleen, was men, zoowel in Indië als hier in Nederland, eenparig van oordeel, dat de heer Wiggers de aangewezen man was om den heer Koelewijn op te volgen.

De heer Wiggers, die 8 April 1925 met verlof van Java naar Holland was vertrokken, is in de vergadering van de deputaten der Generale Synode den 25 October l.l. met algemeene stemmen benoemd tot directeur der Keucheniussschool. Br. Wiggers had geen vrijmoedigheid voor die benoeming te bedanken, maar nam deze aan, zij het dan ook niet zonder groote bezwaren. Gedurende de laatste maanden heeft hij onder daarvoor geschikt geachte leiding zich verder bekwaamd in de kennis van het Javaansch en van de land- en volkenkunde van Ned.-Indië.

Voor de Fam. Wiggers is plaats besproken op de „J. P. Coen” die in April vertrekt. D.V. hoopt de heer Wiggers met zijn gezin den 23 April te Genua aan boord te gaan. Brengte de Heere hen in welstand te

Het jaar 1925 is een jaar van veel zegen geweest op allerlei gebied, en aan alle kanten mocht het werk uitgebreid worden, al was het nog niet zoo sterk als gewenscht zou zijn met het oog op de belangstelling, die allerwege ontwaakt.

Gelukkig kon er afgelopen jaar geregeld zonder eenige onderbreking gearbeid worden. Alle catechesaties konden doorgaan.

Helaas is de missionair predikant nog te veel aan Pajeti zelf verbonden door gebrek aan een goeroe Indijl aldaar, die waarschijnlijk het volgend jaar komen zal en veel werk vrij maken.

De arbeid is zeer uitgebreid. Terwijl verleden jaar gemeld werd, dat er in Lalatang 56 volgelingen waren, is dat getal tot 145 uitgebreid, alle trouwe bezoekers van het onderwijs dat gegeven wordt. Im Lambanapoe werd bijna Zondag aan Zondag godsdienstoefening gehouden, waar de vorst veelal tegenwoordig was. In Tawoei ontstaat een kleine belangrijke kring. In Lewa

wordt week aan week door een gemeentelid samenkomst gehouden. In Napoe zijn drie kampongs, die geheel over willen gaan.

We kunnen zeggen, dat er week aan week (niet gerekend de schoolkinderen) 600 menschen het evangelie hooren.

Gelukkig konden uit de bijdragen der gemeente twee hulpgoeroe's Indjil aangesteld worden, één in Latalang, en één in Napoe. Uit de resultaten van hun arbeid kunnen wij zien, hoe noodzakelijk zij vereischt worden.

In den omtrek van Pajeti is veel te arbeiden en daarin werden we geholpen door een twaalfal broeders die week aan week, na bespreking van een onderwerp dat in de kampongs gingen prediken. Hieruit bleek bij sommigen vijandschap, bij velen echter een goed gehoor. De groote overgang wordt nog tegengehouden door de vorsten, waar men erg bang voor is en niet ten onrechte, aangezien zij de menschen op allerlei manier kunnen lastig vallen. Te meer bewondering moeten we hebben voor hen die desondanks trouw volgen.

Een belangrijke gebeurtenis was de profetie van Landoe Oerang in Napoe, die groote gevolgen gehad heeft zoowel ten voordeele als ten nadeele. Ten voordeele want velen nu in Napoe, een streek die bekend was om zijn hardhoofdigheid. Als God zijn zegen blijft geven, zullen hier binnen eenige jaren gemeenten ontstaan. Ten nadeele want de scholen hebben er groote schade van ondervonden.

Voor den arbeid onder de vrouwen en meisjes is begonnen met een naaicursus in de kerk te Pajeti, waar verteld wordt uit den Bijbel. De belangstelling is nog wel niet buitengewoon groot, maar er moet een begin zijn.

Te Pajeti bleven de catechisaties voor de leerlingen van het Internaat en de kinderen, opgenomen door de Zendingarbeiders.

Het aantal gemeenteleden bedraagt per 1 Jan. l.l. 122. Terwijl er verleden jaar waren 87 leden, met 70 belijdende, is het aantal gestegen met 35. Thans zijn er 95 belijdende en 27 doopleden.

Het aantal gedoopten bedroeg dit jaar 36, waaronder 29 volwassenen en 7 kinderen. Drie doopleden werden toegelaten tot het Heilig Avondmaal. Onder de gedoopten waren 10 vrouwen of meisjes 8 Savoeneezen, 1 Rotinees, 1 Ambonees, verder Soembaneezen.

Een belijdend lid werd door den dood weggenomen.

Een ernstig tuchtgeval, dat niet tot de gewenschte oplossing voerde, kwam voor.

II. Kerk.

Nog altijd werd de kerk gebruikt voor de school, die door de laksheid van het betrokken zelfbestur nog niet klaar is.

Geregeld werden de diensten, zoowel 's morgens als 's middags bezocht, voor de Maleische dienst. Verder voor de zangles, die week aan week gegeven wordt, en daarna voor de Soembaneesche dienst, dit jaar nieuw ingesteld. Het geregeld aantal bezoekers, waaronder vele herstellenden in het ziekenhuis, bedraagt ongeveer 50. Zoo-doende wordt belangstelling gewekt in den omtrek, al ligt voor vele belangstellenden de kerk te ver weg. Een groote hindernis is op Soemba de kleinheid en de verspreidheid der kampongs, waardoor het moeilijk zal zijn ergens een flinke kerk te bouwen.

De inkomsten bedroegen:

Voordeelig saldo vorig jaar f	188.85
Vaste Bijdragen f	739.65
Collecten f	209.65
Giften f	6.95

Totaal f 1144.77

Dat is dus f955.92, tegen verleden jaar f834.88 en in 1923 f587.12. Afgelooopen jaar namen de inkomsten toe met 15 %. Dit zal het volgende jaar wel niet zoo zijn, daar de kerken gesplitst worden met 1 Januari 1926.

De uitgaven bedroegen:

Onderhoud f	46.—
Colportage f	79.87
tractem. goeroe's Indjil f	349.—
bouw woningen der goeroe's f	40.75
Diversen f	91.—

Totaal f 606.67

Voordeelig saldo per 1 Jan. 1926 f538.15, dat bewaard wordt voor de vloer in de kerk.

Hollandsche Diensten konden door gebrek aan belangstelling niet doorgaan.

III. Colportage.

28 Mei werd op den hoek van de groote wegen van Oost Soemba en Midden Soemba de toko geopend. Reeds spoedig ontwikkelde die plek zich tot een verkeerscentrum. Inlandsche winkeltjes vestigden er zich en zelfs een stalhouderij, en de ontwikkeling gaat steeds voort.

Het moeilijkste is, om een goede colporteur te vinden, die vrijmoedig is iedereen aan te klampen tot een gesprek en die de juiste antwoorden weet te geven. Er werden, behalve teksten, plaatjes, potlooden e.d. verkocht. 336 Bijbels, Bijbelgedeelten en boeken betrekking hebbende op den Bijbel. Toch zal op den duur steun van buiten noodig worden, om deze belangrijke tak van arbeid te doen gedijen.

IV. Gezondheidstoestand.

Deze liet veel te wenschen over. Gelukkig hoefde de arbeid er niet om nagelaten te worden. Het ernstigst troffen het spoedverlof te Pajeti van de familie Krijger en zuster Clevering. Gelukkig kon door den predikant en zijn vrouw hun arbeid, hetzij dan in het algemeen overgenomen worden, waardoor het Ziekenhuis zijn gewonen gang kon gaan.

V. Gebouwen.

De pastorie werd verder hersteld, en de noodige verbeteringen, waar al jaren op gewacht werd, aangebracht.

Daar er vlak langs de pastorie een riviertje loopt, die telken jare bij bandtijroverstromingen een stuk van den tuin wegsleepte, was het uiterst noodzakelijk geworden, wilde de pastorie niet na twee of drie jaar meegesleept worden naar de zee, verandering in den loop aan te brengen. Zoodoende is het grootste gevaar voorloopig vermeden.

VI. Onderwijs.

Een zeer moeilijk jaar is achter den rug. Vooral van den financiëlen kant bezien. Voortdurend werden met groote tekorten geworsteld, daar de belastingen niet binnen kwamen.

Het onderwijs zelf kon in alle scholen zijn gewone gang gaan, en het aantal leerlingen breidde zich voortdurend uit. Maar geurende de laatste maanden trof weer de ramp van hongersnood, die zeer ernstig is. De menschen eten niets dan eenige boomvruchten of wortels, maar ook die raken op. Geen wonder dat de bevolking zwak wordt. En alle kinderen moeten meehelpen om voedsel te zoeken, vandaar de exorbitant hooge absentcijfers der laatste maanden. Over het geheele jaar bedraagt dit ongeveer 15 %. Het totaal aantal ingeschrevenen bedraagt op de Volksscholen 773, op de Standaard-school 67.

Vroeger in het jaar heeft de geschiedenis van Landoe Oerang, de wonderprofeet in Napoe, groote schade berokkend aan het schoolbezoek, daar vele leerlingen naar Napoe drossen, om de wonderen te zien.

Maar nog droeviger waren de resultaten van de geruchten, dat het Bestuur zou verdreven worden, dus dat de scholen niet meer noodig waren. Zoo werden de scholen van Tawoei en Tidas in brand gestoken. En toen de vorst van Kapoendoek gevangen naar Waingapoe gevoerd werd, stak men uit wraak de school van Kapoendoek in brand. Deze laatste is op hoog bevel weer opgebouwd, maar te Tidas kost het de grootste moeite, en te Tawoei is er nog bitter weinig gedaan.

De laatste ramp is het omwaaien van de

school te Konda Mara, wat weer groote moeite zal kosten om die klaar te krijgen, aangezien de vorsten van Lewa liever zien dat een school verdwijnt dan dat er een komt.

Een onderwijzer werd door den dood verloren.

Gebrek aan onderwijzers bestaat er niet, aangezien er van de laatste aflevering van den Normaalcursus nog niemand een plaats heeft kunnen vinden. Gelukkig konden eenigen van hen als hulp goeroe indijl fungeeren.

VII. Hollandsch Onderwijs.

Deze nieuwe tak is pas aangevat door de komst van een leerling van de H. I. Kweekschool te Solo, die al eenige jaren practisch gewerkt heeft op Java.

Op Pajeti is begonnen met een Hollandsche school, waar 20 leerlingen zijn, en te Waingapoe een cursus voor volwassenen met 23 leerlingen.

Als blijkt, dat er voldoende belangstelling is voor dit onderwijs, dan kan er het volgende jaar subsidie gegeven worden, en een Schakelschool opgericht.

VIII. Medische dienst.

Van uitbreiding van het Ziekenhuis te Pajeti is helaas geen sprake, omdat we aan alle kanten gebonden zitten. Van de benooidigde gelden, wordt $\frac{1}{4}$ slechts door het Gouvernement betaald. De oorzaak is, dat het ziekenhuis veel te groot is voor hulpziekenhuis, en de kleine subsidie voor een hulpziekenhuis ontvangt. Dit maakt het voor de Zending tot een zeer duur ziekenhuis.

Als het mogelijk was, dat Pajeti tot hoofdziekenhuis zou worden door den komst van een arts, dan zouden de kosten onmiddellijk dalen, voor de Zending of, zoo men hetzelfde wilde betalen van uit Holland, zou overgegaan kunnen worden tot het bouwen van een geheel nieuw, naar de eischen ingericht ziekenhuis.

Als hoofdfactor in de geschiedenis van dit jaar geldt het vertrek van den heer Krijger om de ziekte van Mevrouw en van Zuster Clevering, wier lichaam geheel uitgeput was, zoodat het ziekenhuis zonder hulp zit. Gelukkig dat de militair arts van Waingapoe dagelijks de polykliniek waarneemt en een oog houdt op de ernstige zieken.

Buitengewoon veel kracht gaat er deze dagen uit van de Soembaneesche verplegers, Kaboeboe en Mada, die wetende den toestand, hun uiterste kracht inspanner om alles te laten gaan, zooals het behoort. We mogen dan ook getuigen dat het werk zijn gewonen gang gaat en niet de minste stagnatie ondervindt. Alleen de deskundige dagelijkse leiding ontbreekt.

Geestelijke verzorging: Ook dit wacht reeds lang op den goeroe Indjil, die dagelijks gaat spreken met de menschen. Voortdurend werden de verplegers opgewekt zelf met de zieken te praten, daar zij het meest daartoe in de gelegenheid waren.

Vruchten mochten worden ondervonden doordat een verpleegde en een oud-verpleegde gedoopt werden, en bij het onderzoek bleken uitstekend in de waarheden thuis te zijn.

Personeel: Op dit oogenblik geen Europeesche kracht aanwezig, 14 Indonesische verplegers, bijna uitsluitend Soembaneezen, en 5 verpleegsters. Veranderingen vonden niet plaats, zoodat daar gelukkig eenige constantheid in gevonden werd.

De onderlinge verstandhouding laat niet te wenschen over.

Cursussen: De lessen door den Heer Krijger gegeven werden voortgezet, aan de eerste klasse anatomie en practijk; aan de tweede klas uitgebreider kennis van het menschelijk lichaam en eerste hulp bij ongelukken. Niet allen mochten slagen bij het examen dat afgenomen werd in tegenwoordigheid van den officier van gezondheid.

De resultaten van deze studie blijven, ook voor de practijk niet uit.

Gebouwen: Deze verkeeren over het algemeen in goeden staat, alleen is een voortdurende ergernis de zgn. woning der ongehuwde verplegers, die van bladeren en gras aan elkaar hangt. Een nieuw is niet alleen wenschelijk, maar een absoluut vereischte, ook voor den geest onder de verplegers, die wij niet langer kunnen laten wonen in een hok, waar de varkens zich nog te netjes voor zouden vinden.

Eenige W.C.'s moesten noodzakelijk vernieuwd worden.

Groentetuin: Daar de rivier langs Pajeti dreigde ook eenige deelen van het Ziekenhuis mee te nemen, is de hulp verzocht van den gezaghebber, die met gestraften de loop een andere bedding gaf. Hierdoor werd een bocht afgesneden, die vruchtbare grond vormde. Tegelijk met een tegenover liggend stuk grond, konden we dit in bezit krijgen om er te planten, tot nog toe met groot resultaat. Niet alleen dat de Europeanen nu van verse groenten voorzien worden. en dat de herstellende zieken er aangename arbeid in vinden en zodoende iets leeren van groenteverbouwen, maar ook financieel levert het voordeel, al is het niet zoo groot. We zullen de proef met eigen aanplant van mais moeten afwachten.

De Linnenkamer: Het Comité te Groningen zorgde ook dit jaar voor een verblijvende zending, die de linnenkast aardig in

omvang deed toenemen, en ons eenig gevoel van rijkdom verschafte, gezien de omstandigheid op Soemba.

Instrumenten: Door de zending van eenige weegschalen belangrijk uitgebreid. Groote nieuwe instrumenten werden niet aangeschaft.

Verpleging:

Poliklinisch werden geholpen 19673 patiënten, gemiddeld per dag 54.

Nieuwe polikliniekpatiënten: 3368.

Salversan injecties: 965.

Opgenomen 742 patiënten met 18481 verpleegdagen, gemiddeld per dag 51.

Hierbij waren 156 vrouwelijke patiënten.

Verlossingen: drie.

Overleden: 11 patiënten.

Het aantal patiënten is sinds verleden jaar verminderd, bij gebrek aan geld. Alleen in de uiterste noodzakelijkheid werd een patiënt opgenomen.

Ook dit jaar werden de zieke gestraften alhier verpleegd.

We hopen dat er spoedig hulp komt, indien mogelijk in de komst van een arts.

Hiermede hebben we u een overzicht gegeven van den arbeid in 1925. En al mogen we terugzien op groote tegenslagen zoowel op school- als op ziekenhuisgebied, groote zegeningen en vooruitgang mogen we opmerken in het gansche werk, de toenadering van den Soembanees tot het Evangelie.

Moge die beweging naar Christus voortdurend toenemen.

Met hartelijke groeten,

Uw broeder en zuster,

P. J. LAMBOOY.

A. M. LAMBOOY-Verhoef.

MAGELANG.

Moeilijkheden van den arbeid.

Nieuwe terreinen te zoeken, waar het Woord Gods kan verkondigd worden, is altijd de groote moeilijkheid op een Zendings-terrein. Om U daarop eens een kijkje te geven, wil ik U iets vertellen over den arbeid van onze helpers bij den Dienst des Woords, over de goeroe-indjils, wier taak het is om het Evangelie aan hun volksgenooten bekend te maken. Een verhaal over hun arbeid is tevens een verhaal over de moeilijkheden van de Zending. Zij hebben het meest noodig moed, uithoudingsvermogen; noodig dat zij gedacht worden in het gebed.

Eens in de veertien dagen heb ik een vergadering met de helpers. Daar worden besproken de schriftelijke verslagen, die de helpers over hun bezoeken hebben uitgebracht, daar wordt besproken een schets van de preek, die zij den volgenden Zondag

zullen houden; daar gaat het over bepaalde moeilijkheden in de gemeenten, over bepaalde moeilijkheden in het werk en daar spreken we ook over methodes van arbeiden.

Zoo deed ik voor enkele maanden de vraag:

Wat is naar het oordeel der helpers een goede methode om een plaats, waar tot nog toe niet gearbeid werd, ingang te krijgen.

Deze vraag had ik al eens meer gedaan en dan kreeg ik steeds ten antwoord: U moet op die plaats een medisch helper zetten.

Dat was naar het oordeel, van al de helpers de methode. Zij redeneeren daarbij aldus: een goeroe-indijl, die voor het eerst bij de menschen komt, heeft niets, wat vertrouwen wekt. Als hij over den godsdienst begint te praten, dan zullen vele Mohammedanen niet naar hem willen luisteren en blij zijn, dat hij weggaat. Een goeroe-indijl wordt niet geëerd, maar gemeden, tegengesproken, gevreesd, en 't is slechts een enkele keer, dat hij een dorstige ontmoet, die den prediker van het Evangelie met blijdschap ontvangt.

Een medisch helper echter brengt wat, dat velen althans waardeeren, een medisch helper wordt daarom spoedig geëerd, krijgt invloed en dien invloed kan hij aanwenden om of zelf het Evangelie te brengen of den weg voor den goeroe-indijl te banen.

Nu kunnen we allen wel gevoelen, dat dit inderdaad een goede weg is, maar een zeer kostbare; inderdaad ik wou, dat ik op ieder belangrijk punt van dit Zendingsterrein een medisch helper kon plaatsen! 't Zou niet noodig zijn om een hulphospitaal op te richten, indien er slechts een medisch helper was, die iederen dag polycliniek kon houden, maar ook op deze eenvoudige manier zou men toch een f100 per maand voor iederen medischen helper moeten uittrekken. En daarom moet dit middel, hoe schoon ook, als te kostbaar worden uitgeschakeld.

Er bleef dus niets anders over dan deze vraag:

Op welke manier kunnen wij, waar nog nooit gearbeid werd, met de rechtstreeksche prediking het gemakkelijkst ingang vinden?

Sommige meenden, dat het te probeeren was om een maand lang in een der centra van bevolking te arbeiden met een tent; iederen avond zouden er dan een paar helpers, telkens een paar andere, moeten spreken. Een klein zangkoor uit de gemeente van Magelang en een projectielantaarn zouden de attractie moeten vormen, die de menschen naar deze tent lokten. In de morgenuren zou dan een medisch helper medicijnen

moeten verstrekken, terwijl de goeroe-indijls zouden uitgaan om in de huizen het Evangelie te verkondigen. Dit voorstel vond echter algemeen tegenstand bij de helpers. Men vond het te heilsoldaachtig, te luidruchtig, niet in overeenstemming met den ernst van de boodschap die moest worden gebracht en ook niet in overeenstemming met het Javaansche volkskarakter, dat een boodschap op deze wijze gebracht, zou ontvangen als een bioscoopverhaal, terwijl de veelheid der menschen, het onrustige van zoo'n vergadering, niet bevorderlijk zou zijn aan den indruk der prediking.

Ik zelf ben het met deze argumenten niet eens. Ik trachtte ze te overtuigen, dat zoo iets allicht eens te probeeren ware, maar het kon geen volledige instemming vinden.

Meer instemming vond daarom een voorstel om het nu eens niet eender te doen als de 70 discipelen het deden. Ze werden twee aan twee uitgezonden, zochten dan in een dorp iemand, die waardig was hen te ontvangen en bleven dan in dat huis, tot zij het dorp weer verlieten. Deze discipelen dus, twee aan twee uitgezonden, maakten één huis tot centrum van hun arbeid. Dan was er tot de discipelen gezegd: Predik het Evangelie en genees de zieken. Men moest dus ook medicijnen meenemen en op die tochten doen aan ziekenbehandeling.

Zoo zou men doen; de tien goeroe-indijls werden ingedeeld in vijf groepjes van twee en ieder paar koos een plek van ons zendingsterrein, waar nog weinig of niets van het Evangelie bekend was. Twee kozen Margajasa, het hoogste punt tusschen Magelang en Poerworedjo; een paar andere Ngadiredjo, weer een paar andere een dessa in de buurt van Kleidong, het hoogste punt tusschen Magalang en Wonosobo. In die dessa's zou men een maand gaan wonen en vandaar uit iederen dag het Evangelie verkondigen.

Zoals wij het ons voornamen is het gebeurd. En een maand later kwamen ze terug. Met blijdschap over de vruchten van hun arbeid, over de wonderen van genezing, over den ingang dien zij gevonden hadden? 't Is er verre vandaan, de meesten vroegen na hun terugkomst een poos vacantie om te kunnen uitrusten en te bekomen van de vele teleurstellingen, die zij hadden ondervonden. Laten we een tweetal van hen eens een poos op hun tocht volgen.

Het tweetal verlaat met de autobus van Magelang naar Poerworedjo de plaats. Die autobus zal hen naar de dessa Margajasa brengen, de plaats waar zij met hun werk zullen beginnen. Aangekomen op het gewenschte punt keeren zij een oogenblik aan

bij een Javaan om bij hem te informeerden, waar de loerah woonde. Zij waren van plan zoo mogelijk bij een loerah te logeeren. Wanneer zij de woning van een loerah tot middelpunt van hun werk konden maken, dan zou het krijgen van ingang, het trekken van de menschen zooveel gemakkelijker vallen.

's Middags om vier uur kwamen ze bij den loerah aan. Eerst liep het gesprek over de omstandigheden van dessa, of er welvaart heerschte, de oogst goede hope bood en kwamen weldra van de nooden van dit tijdelijk leven op de nooden der ziel. 't Antwoord van den loerah was: o, in dat opzicht is het hier een goede dessa, alle menschen hier dienen God. Maar zeg me nu eens, wat komen jullie eigenlijk hier doen? Het antwoord der helpers was: We komen verhalen op welke wijze we zalig kunnen worden en van den Heere Jezus.

Oe antwoordde de loerah, we hebben al een leidsman naar de zaligheid, nl. Mohammed.

De goeroe zeide: Maar Mohammed zal U niet kunnen helpen, door hem te volgen zult ge eenmaal bedrogen uitkomen.

Waarom? vroeg de loerah.

Omdat, zoo luidde het antwoord, Mohammed zelf zonde had en dus niet van de zonde kan verlossen.

Maar wie kan ons dan verlossen? zoo informeerde de loerah.

De goeroe zeide: Die ons verlossen kan van de zonde moet zelf heilig zijn en rein van zonde en dat is de Heere Jezus.

Na dit antwoord werd de Kaoem geroepen, we zouden hem de dorpsgeestelijke kunnen noemen; hij is de geestelijke adviseur, de raadsman waar het den godsdienst betreft. Bij feesten is de Kaoem aanwezig om het Mohammedaansche gebed te doen. Bij begrafenissen is er de Kaoem om die begrafenissen te leiden. De Kaoems echter weten niets van de Mohammedaanschen godsdienst af. Deze echter, die door den loerah geroepen werd, werd blijkbaar door hem in staat geacht om de goeroe's van antwoord te dienen en hem te vertellen, wat toch die vreemde Javanen te vertellen hadden.

De gesprekken met den Kaoem duurden echter niet lang. Zoodra hij begreep, dat hij met Christenen te doen had, ging hij weg, maar dit weggaan betekende zooveel als een vonnis voor onze helpers.

Het werd tijd om eens te vragen, of ze bij den loerah mochten logeeren. Maar op hun verzoek ontvingen ze een botte weigering. Ze moesten weg en liefst zoo gauw mogelijk.

Daar stonden ze. Het was inmiddels zes uur geworden, wat laat om logies te zoeken. Dan, ze waren weggestuurd door den loerah en zoo iets gaat als een loopend vuurtje door de dessa. Wie zou ze nog ontvangen? Een kjai, een oude goeroe wees hen de deur. Enkele anderen, aan wie het verzoek om nachtverblijf gedaan werd, weigerden evenzoo. Eindelijk bij den Kebaja, den dorpsbode, mochten ze één nacht verblijven. Onze helpers vroegen om er drie nachten te mogen zijn, maar dit werd pertinent geweigerd, den volgende morgen vroeg moesten ze vertrekken.

We kunnen ons wel voorstellen, dat de teleurstelling en de moeheid hen weldra in slaap deden vallen. Het zag er nog weinig hoopvol voor den arbeid uit. Den volgende morgen vertrokken ze en gingen heen naar een andere dessa. Het plan was om nu eerst eens een pondok, een verblijfplaats te zoeken, opdat het niet weer zoo zou gaan als den vorigen dag en zij in den avond nog overal rond zouden moeten loopen om een onderdak te vinden.

Maar ook den tweeden dag ging dit zoeken niet voorspoedig. Na veel zoeken vonden ze eindelijk om één uur een Javaan bereid om ze herberg te verleen.

Later hebben ze getracht te verhuizen, maar ze hebben die pogingen op moeten geven, opdat niemand ze wou ontvangen.

Ze zochten plaats bij de politie: de politie weigerde. Ze zochten plaats bij den zeer onaanzienlijken man, die echter ook in zijn zeer onaanzienlijke woning geen plaats aan de goeroe's bereidde.

Al den tijd van hun werken, ongeveer een maand, bleven ze in de woning van Pak Merto. 's Middags gingen ze hun opwachting maken bij den loerah en werden daar goed ontvangen. Het gesprek over den Christelijken godsdienst werd met belangstelling aangehoord en deze loerah wenschte een bijbelte te koopen.

Een andere loerah, die ze bezochten kocht twee bijbeltjes, één voor zich en één voor den schrijver, dan konden ze met hun beiden eens onderzoeken, wat de goeroe hem had verteld.

Nog een drietal andere bezoeken werden afgelegd, waar gesprekken konden worden gevoerd en zoo vonden ze op dezen dag weer bemoediging tot den arbeid, die den vorigen dag zooveel teleurstellingen had opgeleverd.

Op deze wijze hebben deze helpers een maand lang getracht, geworsteld om het Evangelie te brengen. En iederen dag weer nieuwe teleurstellingen. Ik heb het niet opgeteld, hoe dikwijls zij hun hoofd gestooten

hebben, maar wel zoo dikwijls om te voelen, dat alleen Gods genade in staat stelt om zoo'n arbeid voort te zetten.

Gelukkig, dat er ook tal van andere ontmoetingen tegenover staan met menschen, die belangstelling toonden, die met graagte luisterden, die vragen stelden, vele goede woorden spraken over het gehoorde, die Christelijke boeken en bijbelgedeelten kochten, ontmoetingen, die gelegenheid gaven tot zaaien. En waar gezaaid is, mag er veel van het gezaaide worden weggepikt, worden vertreden, geheel vergeefs kan zoo'n zaai-tocht niet zijn, al is het, dat het overheerschend gevoel van de teruggekeerde helpers een gevoel van moeheid en teleurstelling was.

De bezwaren, die tegen den Christelijken godsdienst werden ingebracht, liggen alle aan de oppervlakte. De voornaamste waren:

1o. We hebben al een godsdienst en waarom zouden we van godsdienst veranderen, daar ze toch alle in 'wezen gelijk zijn?

2o. De Christelijke godsdienst is te zwaar. men moet te veel nalaten en te veel doen.

3o. Om den godsdienst na te komen, moet men niet in moeilijkheden zitten en daar mijn moeilijkheden vele zijn, kan ik er niet over denken; enz. enz.

Dat onze helpers bij den Dienst des Woods niet het geheele jaar door op deze wijze kunnen werken, is wel duidelijk. Er zou niets van terecht komen; 't was een proef, die m.i. niet zonder beteekenis is geweest, maar wel is de vraag opgekomen, of tijd en kracht der helpers niet beter kunnen worden aangewend.

Dit zou zeker het geval zijn, indien gewerkt kon worden met het instituut der medische helpers. Deze wegbereidende arbeid is noodzakelijk. De Heere Jezus zelf heeft aan het gebod om het Evangelie te prediken het andere gebod verbonden: genees de kranten. En in een medisch instituut zouden we dus gebruik maken van een echt schrijftuurlijk middel. We hopen en bidden dat God ons in staat mag stellen van dit middel gebruik te maken.

Met hartel. groeten als steeds.

Uwe

A. MERKELIJN.

SOEMBA.

Brief van Dr. J. Berg.

Onderstaand schrijven werd ontvangen van Dr. J. Berg:

Het is al langen tijd geleden, dat U iets van ons hoorde. In de hoop, dat deze U nog bereikt voor Uwe vergadering.

Juist omdat er zooveel te vertellen is,

kwam er niet van. Er was teveel te doen. En ook nu zal 't geen lang bericht zijn. De tijd ontbreekt me er nog voor. De 21ste November heeft Ds. van Dijk ons met de Ford gebracht aan Waikaboebak. Wat een auto hier beteekent is moeilijk te onderschatten. Niet alleen voor 't sparen van ons lichaam, maar ook van 't werk. Ik kom daar straks nog wel eens op terug. Ons huisje was bijna klaar. Wij zijn toen aan 't uitpakken gegaan. Een groote vreugde was het nu ons eigen huis te krijgen. Vooral voor mijn vrouw was het heerlijk. En er was bijna niets stuk. Enkele borden slechts. Van de meubelen wel hier en daar een poot af, maar een Chinees is handig. Ds. van Dijk werd ziek. Zoo begonnen we onmiddellijk met een zieken logé, die zich voorgesteld had te kunnen helpen om enkele landschappen te bezoeken. De patiënten kwamen ook onmiddellijk. Tot Maandag den 26sten kon ik ze met een aspirientje of een beetje zelf zoet houden, maar toen werd me geen pardon meer gegeven.

In 't Landschapziekenhuisje begonnen we op den Maandagmorgen den 26sten zonder medicijnen nog, want die waren nog niet uitgepakt, alleen met een beetje wat daar aanwezig was. Met mijn twee helpers Martinus en Rowan (een Javaan) en de Landschapsmantri, die hier gestationeerd is, en geleend is van Pajeti.

Dien morgen schreven we 28 patiënten in, een zeer moedgevend begin, waarvoor we dankbaar waren. Wel waren hier veel gestraften bij, maar toch: de helft was vrije dessaman. En nu zijn we met 2 dagen juist een maand aan 't werk. Er is kolossaal gewerkt door mijn mantris en mij. 's Morgens in het ziekenhuis, 's middags thuis om alle medicijnen en instrumenten te rangschikken en te catalogiseeren, waar we nog niet geheel klaar mee zijn. Want er was voor mij te veel administratief werk te doen. Wat ik vaak ook in de middaguren moest doen. En zonder toezicht kon al het uitpakken niet gebeuren. Elken dag druppelden nieuwe patiënten binnen, er was een mooie groei, maar nu gaat het met sprongen.

Met Ds. van Dijk ging ik verleden week mee naar Lamoja. We behandelden de patiënten, en toen de jonge christenen gekomen waren, sprak Ds. van Dijk tot hen. 2 dagen later. Zaterdag na 't werk in het ziekenhuisje, gingen we samen naar Wanokaka en daar kwamen de schoo'kinderen stroomen en de dessa-menschen lieten zich ook niet onbetuigd. Ik onderzocht, Ds. van Dijk noteerde de namen, mijn mantri Martinus gaf verbandjes. tenslotte gaf ik 26 patiënten een salv. inj. Samen waren 39

patiënten onderzocht. Een massa menschen waren hierdoor bij elkaar gestroomd. Toen ik klaar was, kwam 't werk van Ds. van Dijk. Prachtig was het!

Zoo steunden we elkaar in 't werk. En krijgt de bevolking zoo goed het idee, dat het alles zendingswerk is. We hopen samen nog menigen tocht te mogen maken. 't Grijpt zoo prachtig in elkaar, 't werk van den zendeling en van den medicus. En ontroerend is 't mee te maken het begin van jong leven. Jonge menschen en oude menschen, die vrijmoedig belijden Jezus te willen toebehooren. Ds. van Dijk zal er U wel meer van schrijven.

Dezen morgen: 't Ziekenhuis spande de kroon, 44 nieuwe patiënten, 38 oude, samen 82 patiënten vroegen hulp. 't Hoofd liep ons om. In 't kamertje 4 bij 4 misschien, speelt zich alles af: onderzoek, inschrijven, kaarten geven, verband geven, kiezen trekken, incisies, de apotheek is er, alles! En ze moeten alles zien. Willen niet buiten wachten tot 't hun beurt is. Een Babylonische spraakverwarring. Maleisch verstaat geen enkele. Vaak moet een tolk gezocht worden. Daar is geen van mijn mantris in staat ze te bereiken. Na 4½ uur hard te hebben gewerkt, waren we eindelijk weer met ons vieren, mijn 3 mantris en ik. Toen was No. 309 ingeschreven. Binnen een maand. 't Was voor mij een bewijs dat hier behoefte is aan een ziekenhuis, dat we ons niet vergissen in de plaats. 1 zaaltje is voor de gestraften en 1 voor de Soembaneezen. Het is een rommelige mannen en vrouwen, in 1 zaaltje. Maar 't kan niet anders. 'k Kan ze niet terugsturen, zoolang er plaats is. Wel hoop ik binnenkort al een eenvoudig bamboezaa'tje te bouwen voor opname van 25 patiënten. Maar daarover een volgende keer. 't Kan niet wachten tot het ziekenhuis klaar is.

Onder al deze bedrijvigheid doorliet ik op 't uitgekozen terrein voor 't ziekenhuis een put graven om te zien of er water zal te krijgen zijn, een eerste vereischte! De regen is nog niet gekomen, heeft als 't ware er op gewacht. Juist vandaag wordt het eerste water aangeboord, op 8 meter diepte, in 't allerdroogste oogenblik. Een mooi resultaat. Er is dus water. Nu moet nog nagegaan worden of het voldoende is.

Het tourneeren hoop ik zooveel mogelijk vol te houden. Het brengt het volk zoo dicht bij ons, en de afstanden zijn vaak zoo groot, dat ze ook niet alle kunnen komen. De Vergadering van Soemba was dan ook algemeen van meening dat een auto voor mij geen uitstel kon lijden. Ek ik denk ook dat U na dezen brief het wel met ons eens zal zijn. We mogen dit werk, ver van huis, niet

laten liggen, en we werken meteen in de ijn van den Hoofdinspecteur, van het Bestuur enz. Alles samen genomen ben ik zeer dankbaar voor den aanvankelijken zegen op het werk, terwijl het mij geheel in beslag neemt, en ik ook zie de komst van den heer Veldstra als een noodzakelijkheid en mogelijkheid in niet al te lang verschiet.

We zijn beiden voortdurend gezond, wat in de tropen dagelijks tot dank stemt. We hopen met enkele maanden verblijd te worden door de geboorte van een kindje.

Mevr. van Dijk en Han logeeren hier, daar Han allang koortste. We hebben hoop hem te kunnen helpen, ofschoon we er nog niets van kunnen zeggen.

De mail moet weg.

Met hartelijke groeten,

J. BERG.

G. BERG—MIEDEMA.

D. H. Krijger.

Uit een particulier schrijven van br. D. H. Krijger blijkt, dat hij met zijn zieke vrouw en zijn kinderen behouden te Amsterdam is aangekomen. De toestand van zijn vrouw was van dien aard, dat zij onmiddellijk moest opgenomen worden in een ziekenhuis. Ze ligt nu in het Binnen Gasthuis en zal waarschijnlijk geopereerd moeten worden.

Door Gods zegen in de moeilijke zeereis nog goed volbracht, hoewel de bezwaren vele waren. In Soerabaya bracht 't gezin Krijger ernstige dagen door vanwege vergiftiging tengevolge van verkeerd voedsel. Wonder boven wonder zijn ze door den Heere van den dood gered.

In Amsterdam aangekomen wachtte weer een nieuwe beproeving, die hen met droefheid vervulde. Twee dagen na aankomst met „de Prins der Nederlanden” stierf een zuster van br. Krijger. Een aaneenschakeling van rampen. Daarbij komt, dat 't ziekenhuis te Pajeti thans de hulp en van br. Krijger en van zr. Clevering mist. De laatste is 11 December op advies van den Officier van Gezondheid in der haast naar Java vertrokken om van daar naar Nederland te reizen.

Waar zr. Clevering zich op 't oogenblik bevindt en hoe zij 't maakt is ons onbekend. Moge de Heere ook haar en de familie Krijger nabij zijn en zijn zegenende handen ook over 't ziekenhuis te Pajeti uitbreiden.

De broeders en zusters aldaar beleven door al deze dingen moeilijke dagen.

Het is zeer te hopen, dat er spoedig een zuster gevonden worde, die te Pajeti in de plaats van zr. Clevering hulp kan bewijzen. De Heere vervulle al deze nooddruchten naar

den rijkdom van zijn welbehagen. Laat er veel gebed zijn om al deze behoeften te brengen voor den troon der genade, want onze God ontfermt zich op 't gebed.

Het Zendingsterrein „Wonosobo”.

Wat kan het toch vreemd gaan in de Zending! Zoo heel anders dan wij verwachtten!

Daar hebt ge het Zendingsterrein Wonosobo; daar heeft een missionair-predikant gewerkt: daar hebben we een Zendingshospitaal gehad, maar het scheen een ploegen op rotsen te zijn. Het was een moeilijke arbeid en de broeders die daar den arbeid moesten verrichten, moeten wel heel moeilijke dagen gehad hebben, als er, na veel gezaaid te hebben, toch zoo weinig kon worden geoogst.

Eindelijk werd de post Wonosobo als hoofdstad opgeheven. Toen de Zendingsdokter stierf, werd deze niet meer vervangen en toen de missionaire predikant naar een ander Zendingsterrein werd geroepen, bleef ook de vacature onbezet. Er werd in Holland nog wel een predikant beroepen voor Wonosobo, die daar aanvankelijk ook heen zou gaan, maar dit ging niet door en sedert de Zending Kerk Delft in Solo een prachtig arbeidsterrein vond, werd van Wonosobo een bijpost gemaakt.

En nu, wonderlijk! Op Zondag 13 December doopte ik in Wonosobo 5 volwassenen en een week daarop in Bendoengan 22 volwassenen en 10 kinderen, zoo dat aan de gemeente werden toegedaan 27 volwassenen en 10 kinderen.

Inderdaad een wonder dat blijdschap geeft aan ieder, die ook voor dit Zendingsterrein gebeden heeft; vanwaar die plotselinge verandering? Is er iets bijzonders gebeurd, vooral in Bendoengan, waar aan deze opwaking in den middellijken weg toe te schrijven is?

Voor zoover mij bekend is, niets, dat bepaald bijzonders genoemd moet worden. In 1907, dus 18 jaar geleden, werd er in Bendoengan een zendingsschooltje geopend; er zou van dit schooltje heel wat verteld kunnen worden, maar die verhalen zouden wel, een inzicht geven in de moeilijkheden, waarmee de arbeid in deze ver afgelegen dessa te worstelen had, maar niets bevatten van de zoogenaamde vrucht. In al die jaren was er in die dessa niet één, die uit de Mohammedaansche wereld tot belijdenis des geloofs kwam en den H. Doop ontving; de bodem bleef hard; het zaad des Woords scheen daar slechts vertreden te worden; de hope van den zaaier werd telkens weer ver-

ijeld. Toch is er geen ijdele zaaierarbeid; van alle arbeid in de zending, die een brengen is van het Woord, geldt; niet ijdel; en daarom bleef ook de verwachting van vrucht voor de dessa bestaan.

Op zekeren dag zouden een paar leerlingen van de school in Bendoengan toelatingsexamen doen voor de Keuchenius-school; zij begeerden opgeleid te worden tot onderwijzer aan onze Chr. Normalschool. Zij slaagden en toen deze knapen in de vacantie thuis kwamen, vertelden zij van het Christelijk leven en van den arbeid, die in Djokja werd verricht. Sinds dien ontstond er bij den vader van één der jongens belangstelling in wat de goeroe hem uit den Bijbel vertelde; het was de kebajan, één uit het dessabestuur van de naburige dessa Keniranggen; al een man op leeftijd; met een groote familie en veel invloed. Niet lang duurde het, of het aantal koempoelanbezoekers breidde zich uit; de belangstelling werd intens en zoo heeft God het gewerkt, dat er nu 22 volwassenen waren, die met hun kinderen hun geloof verzochten te belijden en den Doop te ontvangen.

Het was Zondag 20 December een bijzondere dag; een dag, waarop ik alleen voelde, dat het beter ware geweest, indien deze oogst ware ingehaald door den pandita, die daar steeds gewerkt heeft, door Ds. Nete-lenbos; maar de arbeid aldaar was tijdelijk aan mij opgedragen, en zoo was ik: „een ander, die maait”. Er was blijdschap in die gemeente; er ging iets bijzonders gebeuren; er zou voor den eersten keer belijdenis des geloofs worden afgelegd; en wel door 22 volwassenen — het was iets groots!

Daar stonden ze, de mannen en de vrouwen, daar klonk hun antwoord op de gestelde vragen; een enkele liet het niet bij een eenvoudig „Ja”, maar knoopte er een heele belijdenis aan vast, getuigend van de blijdschap, die zij nu kenden door het geloof in den Zaligmaker. En toen knielden ze één voor één en ontvingen den H. Doop.

Daar was de kebajan, de eerste, die tot nadenken en verandering gekomen was; niet minder dan 16 familieleden bevonden er zich onder de 32, die gedoopt zouden worden. Abraham zou zijn doopnaam zijn, omdat hij de eerste was geweest en de stamvader van velen, die gelooiden.

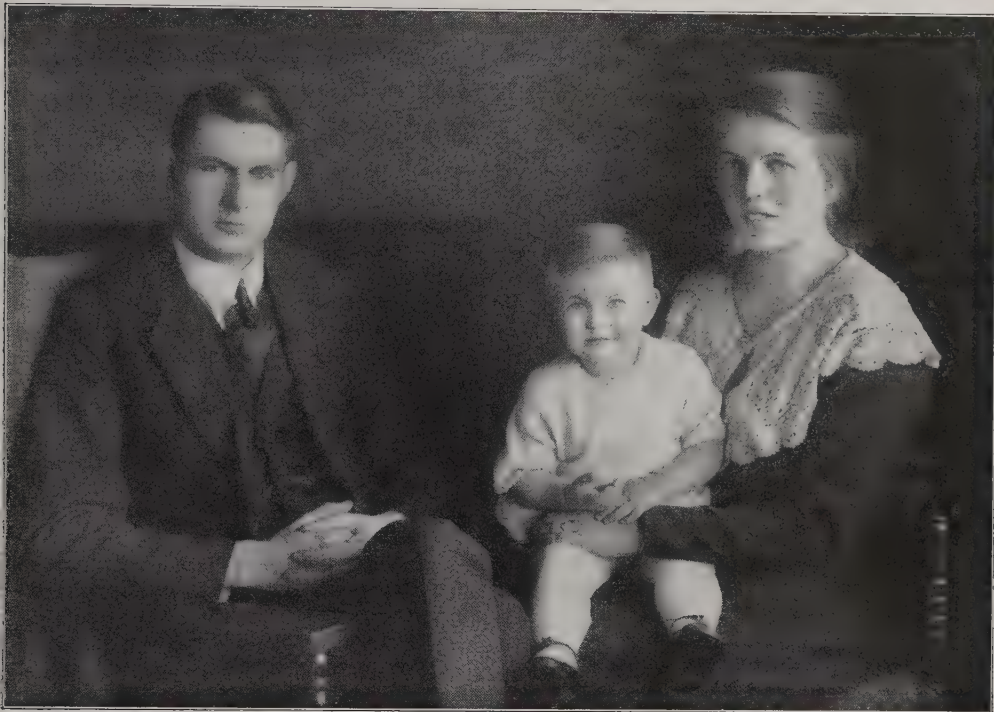
Daarna kwam een groote Javaan, van de schouderen opwaarts een hoofd grooter dan de gewone Javaan. Hij moest Saul heeten. Er kon hier gedacht worden aan Saul, die de gemeente vervolgde en dat deze naam nu begeerd was, omdat ook deze een krachtig tegenstander van de gemeente was geweest. Maar de reden, waarom deze naam

begeerd werd, lag alleen in de overeenkomst die er naar de meening der Javaansche broeders was, tusschen de grootte van dezen man en de grootte van Israëls koning.

Daar kwam een oude vrouw, honderd jaar was ze, zooals men mij verzekerde en als ik wat ongeloovig de schouders ophaalde, omdat, nu ja, eigen leeftijd aan de meeste

Hier was het zaad opgekomen en men wist niet hoe.

's Morgens had ik in de samenkomst wel gezien, dat er behalve degenen, die gedoopt wenschten te worden, nog velen waren, die de samenkomst bijwoonden; „belangstellenden” zoo verzekerde de goeroe; een tiental, dat onderwijs ontvangt, terwijl van de ge-

Javanen onbekend is, toonden ze den kleinzoon van deze vrouw, van dezen kleinzoon weer den kleinzoon en van dezen weer den zoon, dus het vijfde geslacht van deze oude vrouw en toen moest ik wel aannemen, dat haar leeftijd voor een Javaan in ieder geval buitengewoon hoog was. Nu, het gelaat, dat een en al rimpel was, bevestigde dit wel. Anna wou ze geheeten zijn, gedachtig aan Anna de profetes, die op zoo'n hoogen leeftijd „daarbij komende, insgelijks den Heere beleden heeft.”

Na de samenkomst sprak ik nog enkele oogenblikken met de gedoopte mannen, die ons gevolgd waren naar het huis van den goeroe, nu op eenvoudige wijze uiting gevende aan hun blijdschap over de verandering, die er in hun leven en in hun dessa had plaats gehad en ik luisterde maar vervuld van de wonderlijke gebeurtenis, die er dien morgen had plaats gehad, vervuld ook van dit woord: „Wij zien het, maar doorgronden het niet.”

doopten verzekerd werd, dat ze ijverig waren in het verkondigen van „hun blijdschap” aan degenen, die buiten stonden.

Zoo heeft de Heere een wonderlijken wasdom willen geven op dit te voren zoo harde terrein, in de dessa Bendoengan.

A. MERKELIJN.

Bij de foto.

Ds. en Mevr. Sillev's Smitt—Bavinck.

Den 8sten Februari j.l. is Ds. J. H. Sillev's Smitt met zijn gezin uit Holland vertrokken naar Java om als dienaar des Woords de Gereformeerde Kerk te Samarang te gaan dienen.

De Kerk te Samarang is de vijfde Holl. Geref. Kerk in Indië, die een eigen dienaar des Woords ontvangt. Het is nog niet lang geleden, dat er alleen te Batavia en Soerabaja een Gereformeerde Kerk was met een eigen predikant. Als derde Kerk volgde Medan, daarna Pandoeng en nu Samarang. Een

duidelijk bewijs dat het Gereformeerd Kerke'lijk leven in Indië zich allengs breder ontplooit en al meer opbloeit.

Ook voor de Zending is dit van geen gering belang. Wel staan de predikanten van de Holl. Geref. Kerken in Indië niet in dienst der Zending. Rechtstreeks doen zij geen Zendingswerk. Maar dat neemt niet weg, dat het bestaan en de bloei van Holl. Geref. Kerken in Indië voor de Zending van betekenis is en de dienaren dezer kerken het Zendingswerk wel ter dege steunen, o.a. ook doordat zij vaak tegenwoordig zijn op de Afzonderlijke Vergadering van Miss. dienaren des Woords.

Ook met het oog op de Zending verblijden we er ons daarom over, dat er weer een jong, begaafd predikant naar Java is vertrokken.

Op ons verzoek was de Familie zoo vriendelijk ons een goed geslaagde foto van Ds. en Mevr. Sillevs Smitt—Bavinck en hun kind af te staan voor het Zendingsblad.

Johannes Hendrik Sillevs Smitt is de zoon van wijlen Prof. Dr. P. A. E. Sillevs Smitt Hoogleraar aan de Vrije Universiteit. Hij is geboren 1 Maart 1897 te Rotterdam, waar zijn vader toen met zooveel eere als predikant de Geref. Kerk diende. Na de school van den Heer van Bleek te hebben bezocht, werd hij leerling van het Marnix Gymnasium, terwijl hij, toen zijn vader naar Amsterdam vertrok, overging naar het Geref. Gymnasium aldaar. In September 1914 werd hij ingeschreven als theol. student aan de Vrije Universiteit. Naast zijn theologische studie interesseerde hij zich in zijn studententijd in sterke mate voor den Evangelisatie arbeid. Onderscheidene jaren had hij de leiding van een Zondagsschoolvereeniging te Amsterdam. Ook stelde hij nog al belang in de studentenbeweging, met name in het jeugdwerk van de Ned. Christ. Stud. Vereeniging, terwijl hij ook eenigen tijd voorzitter was van de Christen-Gymnasiastebond.

In den loop van den cursus 1919/1920 deed hij met goed gevolg zijn candidaatsexamen in de Theologie en in September 1920 zijn praeparatoir examen in de Classis Amsterdam. Weldra werd hij toen benoemd tot leeraar in het Godsdienstonderwijs aan het Geref. Gymnasium en de Christ. H. B. School aldaar, welke functie aan eerstgenoemde inrichting hij bleef waarnemen tot aan zijn vertrek naar Indië. Hij was bij zijn leerlingen zeer geacht en bemind.

Door de Regeering daartoe aangezocht maakte hij in het voorjaar van 1921, als geestelijk verzorger van de bemanning een proeftocht meê met Harer Majesteits marine-

schip „Zeeland” naar de Noorsche fjorden.

In 't begin van het jaar 1923 stelde hij zich beroepbaar. Van de vele Kerken, die hem beriepen, viel zijn keus op de Kerk te Laren, waar hij 27 Mei door zijn schoonvader Ds. C. B. Bavinck van Rotterdam bevestigd werd, nadat hij den 3den Mei in het huwelijk was getreden met Mejuffrouw H. A. Bavinck.

De Kerk te Laren stelde den arbeid van haren dienaar op hoogen prijs. De verhouding tusschen den dienaar en de Gemeente was zeer uitnemend. Het was voor de Kerk te Laren dan ook een zwaar offer, toen zij haren zoo beminden dienaar moest afstaan voor de Kerk te Samarang in Indië. Meerma'n was echter Ds. Sillevs Smitt reeds aangezocht om in Indië te komen arbeiden. Ook de kerken van Soerabaja en Batavia hebben zijn dienst begeerd. Toen had echter Ds. Sillevs Smitt nog geen vrijmoedigheid de kerk te Laren te verlaten. Nu evenwel ten derden male een roepstem uit Indië tot hem kwam, meende hij niet langer te mogen weigeren, maar gaf hij aan de roeping van de Kerk te Samarang gehoor.

Moge de Heere de arbeid van dezen jeugdigen dienaar tot rijken zegen stellen voor de Kerk te Samarang en voor het Gereformeerd Kerkelijk leven in Indië. W. B.

Een blik vooruit.

„In 't verleden ligt het heden; in het nu wat worden zal”. Dit geldt ook voor het Zendingsonderwijs in Suriname. Wie eenigszins met de toestand van dit onderwijs op de hoogte is, kan uit de tegenwoordige constellatie vrij duidelijk concluderen, welke richting thans uitgeoerd moet worden en wat in de nabije toekomst allereerst noodig is, zal ons onderwijsscheepke niet op een der vele klippen die het bedreigen stranden.

In de eerste plaats zullen we straks in de plaats van Zendingleeraar Schütz, die wegens hoogen leeftijd af moet treden, een nieuwe *Leider* van het onderwijs noodig hebben. Het ligt in de bedoeling daartoe iemand te benoemen voortgekomen uit het Chr. onderwijs in Nederland. De Broedergemeente gevoelt behoefte met haar schoolwerk zoo nauw mogelijk aan te sluiten bij het rijk gezegend en bloeiend Chr. Onderwijs hier te lande. In verband daarmee zal ook noodig zijn de opleiding van het onderwijzend personeel zelf ter hand te nemen. Het is meer dan treurig dat Chr. Nederland het aanziet, hoe bijna die opleiding moet geschieden door mannen van het Openbaar Onderwijs. Wordt het niet hoog tijd, dat de Onderwijzers opleiding ook aldaar in Chr. geest kan geschie-

den? Maar dan moeten wij het den Broedergemeente ook financieel mogelijk maken.

Om niet te veel plaatsruimte te vergen (ik kreeg reeds een wenk), zal ik voorloopig de andere programapunten, onbesproken laten. Alleen mag ik nog een verblijvende mededeeling doen, waarmee wellicht ook meerdere lezers van „Het Zendingsblad” te maken kunnen krijgen: Op aansporing van de Haagsche Maatschappij heeft thans ook de Vereen. van Chr. onderwijzers zich in de bres gesteld voor het bedreigde Zendingsonderwijs. Het ligt in de bedoeling op verschillende plaatsen van ons Vaderland commissie's in het leven te roepen tot steun van bovengenoemd onderwijs. Als straks de plaatselijke actie ook in uw woonplaats wordt ingezet mogen wij dan op Uw medewerking, althans op Uw hartelijke belangstelling rekenen. Het zou ook heerlijk zijn als dit jaar het Zendingsonderwijs in Suriname in vollen omvang gehandhaafd kon blijven en daarnaast nog een of meer van onze programma's konden verwezenlijkt worden.

In Dec. werd door mij ontvangen: van T. E. K. te Dragten andermaal *f* 1; N.N. te Bleeswijk *f* 1.25; Mevr. J. M. S. te Hilversum *f* 5; Pers. U. M. School te 's-Gravenzande andermaal *f* 3.50; H. S. te Noord-Scharwoude andermaal *f* 2.50; K. te Den Haag *f* 2.50; W. K. R'dam, gevonden in coll. Ger. Kerk *f* 2.50, motto „Een klein dank-offer”; A. B. te X. *f* 20; van een zuster die onbekend wil blijven andermaal *f* 25, thans onder motto „Kerstgave”; C. M. O. Nieuw Helvoet *f* 2.50; Belsy en Jelle te Piearis *f* 1; Mevr. L. R'dam *f* 10; G. V. te Baarn *f* 10 en G. H. te H. *f* 2.50 voor M.O. en M.U.L.O.

Allen hartelijk dank. Moge 1926 niet bij 1925 achterblijven.

Ontvangen in Jan: Van H. S. te Schokland *f* 5; D. d. V. te Beetgumermolen *f* 10; Meij. A. C. T., Groningen *f* 5; H. Y., den Haag *f* 2.50; (Jaarl. bijdrage. Ter navolging! v. K.) A. J. F. te Loosduinen *f* 2.50; Zend. Comm. Geref. kerk. Augustinusgasthuis *f* 20; A. v. G., R'dam *f* 1 (andermaal) H. L., Goes *f* 1. N. N., Brielle *f* 1.

Ook dezen gevers en geefsters hartelijk dank.

Postrek. 95494. J. v. KEULEN.
Hilversum, Bilderdijklaan 12.

Ingezonden stukken.

Geachte Redactie.

Mag ik U hierbij attent maken op een foutieve opgave in de statistiek over 1924 voorkomend in het Zendingsblad van Juni jl. en U mogen verzoeken om indien mogelijk,

de fout nog even te willen herstellen? Ontvangt U daarvoor bij voorbaat mijn hartelijken dank.

De fout is deze: Terwijl er aan bijdr. Inl. Chr. Kerken aangegeven is voor

Kambaniroe 330,635

Melolo 230

Pajeti 790.24 staat er aangev. voor

Karoeni 86,99.

Terwijl de drie eerstgenoemde **jaarlijksche** bijdragen zijn, heeft men voor Karoeni de **Maandelijksche** bijdragen aangegeven. In dit verband had het dus moeten zijn $12 \times 86.99 = 1043,88$ gld.

Met beleefde broedergroeten,

Hoogachtend,

Uw dw.,

W. VAN DIJK,

Karoeni, 14-11-25.

Miss. Pred.

Korte Berichten.

Dr. en Mevr. Brummelkamp.

Dr. en Mevr. Brummelkamp te Keboemen zijn ernstig krank geweest. Maar de Heere heeft beiden gespaard en weer bijna geheel genezen.

„De Heidenwereld”.

„De Heidenwereld” is het Zendingsblad „ten dienste der Zendingsbelangen van het Hollandsche Gereformeerde Volk in Amerika”. Dit blad, dat voor de helft in het Hollandsch en voor de helft in het Engelsch wordt geschreven, heeft sinds Januari een aanmerkelijke uitbreiding ondergaan. Het verschijnt nu elke maand, 48 pagina's, in een formaat, dat nog iets grooter is dan ons Zendingsblad en op uitstekend papier gedrukt. Voor ons Zendingsblad om jaloersch te worden. Maar de prijs verschilt ook aanmerkelijk; „De Heidenwereld” *f* 2.50 per jaar en „Het Zendingsblad” slechts *f* 0.84.

De Heidenwereld wordt geredigeerd door Dr. Henri Beets en Dr. S. v. d. Werf. Zij doen het voortreffelijk.

Wonosobo.

De vergadering van Missionaire dienaren heeft nog eens weer gesproken over de overname van Wonosobo. Gelijk men weet is dit terrein nog voor rekening van Delft. Tot nu toe zijn alle pogingen om het aan een andere kerk over te dragen steeds mislukt. Thans is besloten om de kerk van Utrecht te adviseeren, dat zij Wonosobo, waar Ds. Netelenbos het eerst gezaaid heeft, van Delft overneme op voorwaarde, dat de eigendommen dan ook aan Utrecht worden overgedragen.

Solo.

In 1925 zijn op het terrein van Solo, naar we vernomen, 233 menschen gedoopt, 135 volwassenen en 98 kinderen.

Hier gediht het werk heerlijk.

Poerworedjo.

Ook te Poerworedjo zegent de Heere den arbeid. Ds. Netelenbos mocht in vier maand tijds 20 volwassenen doopen.

J. M. v. d. Poel.

De heer J. M. v. d. Poel te Arnhem is benoemd tot onderwijzer bij het gesubsidiëerd bijzonder onderwijs te Magelang en hoopt in Mei te vertrekken met de „Prinses Juliana”.

D. Morreau.

De heer D. Morreau te Hilversum is tot onderwijzer benoemd bij het Christ. Onderwijs te Djokja. Vermoedelijk zal hij in Mei vertrekken.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vraagt men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5.— aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middeburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro no. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers Mij. Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Leestafel.

Jesaja, door Dr. J. Ridderbos, 2e deel, Kok, Kampen. f3.50 gebonden in stempelband.

Een waardevol boek. Het resultaat van breede studie wordt hier kort en duidelijk, zonder vertoon van geleerdheid, weergege-

ven in een vorm, die dit werk voor ieder bruikbaar maakt. Dit boek leert ons Jesaja verstaan.

De nieuwe Leidsche Kruithof, vervat in 75 liederen, elk met eigen zangwijze en accoorden, gezet door Joh. Seb. Bach, bij D. A. Daamens, Uitgevers Maatschappij den Haag. III en IV, per deel f1.50.

De inhoud der liederen varieert nog al. Er zijn er bij, die zeer mooi zijn. Kenners prijzen zeer de zangwijzen en akkoorden.

Dr. A. Kuyper en het Neo Calvinisme te Apeldoorn veroordeeld? (de rectorale rede van docent J. J. v. d. Schuijt) door Ds. K. Schilder, bij Meinema, Delft, f0.75.

Docent v. d. Schuijt hield een rede getiteld: „De religieuze psychologie en de bekeering”, waarin de Gereformeerden nog al onder handen zijn genomen. Ds. Schilder neemt op zijn beurt docent v. d. Schuijt onder handen zooals hij dat kan doen. Een zeer lezenswaardige brochure, die bedoeld de eenheid tusschen de Gereformeerden en de Christelijk Gereformeerden te bevorderen.

Opvoeding van zwakzinn'ge kinderen in de Stichting Groot Emaus te Ermelo.

Een goed geschreven brochure, die ons laat zien, ook in beeld, het mooie werk dat in de stichting Groot Emaus gebeurt.

Menigerlei Genade. Wekelijksche predikatiën bij Kok te Kampen. Prijs per jaargang f8.00.

Gaarne vestigen we nog eens de aandacht op deze bekende en terecht geroemde uitgave van rijk gevarieerde en meestal naar inhoud en vorm voortreffelijke preeken. Ook de jaargang over den Catechismus is heel mooi.

De Kinderkrant. Geïllustreerd Christelijk Weekblad. W. Kirchner Amsterdam, f1.30 per kwartaal.

Voor kinderen een zeer aantrekkelijk blad. Zij lezen het bijzonder graag.

Op den Uitkijk, tijdschrift voor het Christelijk gezin bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen, per kwartaal f2.25.

Dit tijdschrift, dat tweemaal in de maand verschijnt, doet het best. Voor ons ligt No. 10 2e jaargang.

Inhoud: 12 frisch geschreven artikelen

over onderscheidene onderwerpen en 21 mooie platen. De man op den uitkijk ziet wijd en ver. Maar van de zending ziet hij nog niet veel.

Van twee wegge'ooopen negerion-gens naverteld door A'etta Hoog. bij den Ned. Zendingsboekhandel te den Haag. f0.55.

Een goed geschreven Zendingsverhaal. Vooral voor jonge menschen. Bij 25 exemplaren en meer halve prijs. Voor uitdeeling zeer geschikt.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Zendingskas.

Door Mej. P. Kooistra te Nes saldo Zendingsbladen en Zendingskalenders f17. Door L. Breel te Goes v. d. leerl. der Chr. bew. school f18.50. Door K. van Marrum, Kol'umerpomp. Uit 't Nikkertje f10. Door drukkerij „Vada" Wageningen. Gift van C. v. d. Ploeg te Grand Rapids f12.26. Door J. H. Schoorel, v. d. leerl. der 1e en 4e klas der Chr. school te Krimpen a. d. Lek f5. Door Mej. J. v. Buuren, uit het Knikkertje v. d. leerl. der Chr. School, Bergum f10. Door J. v. d. Haas, de Meen, saldo Zendingskalenders f5. Door C. Verhagen te 's Grave-moer. Batig saldo Zendingsbladen f6.50. Door S. v. d. Berg, Voorburg, uit het Zendingsbusje v. d. leerl. der Chr. Nat. School te Voorburg f30. Door Liintje Koster te Sommeldijk, ingezame'ld in Middelharnis en Sommeldijk f27. Door Ds. O. J. Geerling te Zalt Bommel 10 pCt. der ontvangsten over 1925 in de classe Tiel f100. Door Ds. J. G. Kunst te Arnhem 10 pCt. der ontvangsten over 1925 in de classe Arnhem f200.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Febr. 1925. Giro No. 32806.

Voor Diokja.

Geref. Kerk Halfweg f313.18. Van de leerl. Christ. School Marken waaronder f1 halve centen van W. van Altena f10. Geref. Kerk. IJmuiden f560. Geref. kring Santpoort f10.45. Gezusters de Boer. Zaandam f10. Van Nelly en Willy Best te Zaandam. halve centen f1.

W. BREUKELAAR.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Ds. Sybesma te Dedemsvaart, bijdragen f249.95 en v. e. broeder f25 is f274.95. H. J. Nijhuis te Enschede, bijdragen f400. K. J. Veenkamp te Garrelswier, bijdragen f125. Tj. Rintjema te Bierum, busjes f56.72, saldo Kal. f33 is f89.72. Ds. Boekenooogen te Wijhe, schoolbusje f5.14. Joh. W. G. Kuiper te Een, saldo Kal. f9.90. Jongel.v. f13.12½ busje in de Kerk f35.20½ is f58.23. Ds. Gerber uit Zuid'aren, busjes f214.36. A. Dijkstra te Musselkanaal, saldo Zend.bl. f13.53, kal. f9.60, 4 bruiloftscoll. f5 en f12 en f7.73½ en f1.67, een gift f10, busjes f52.54½ is f112.12. A. J. Huurling te Deventer B.,

Kerstcoll. f29.28. Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f2.50. Mej. G. Haan te Groningen, 2 m.d.l. stort. v. d. Kinderzendv. f250. P. Pilon Pz. te Stedum van N. N. met bijschrift: een steen voor den bouw der Chr. Kerk op Soemba: offert Gode dank en betaalt de Heere uwe beloften f50. Ds. Lammertsma te Appingedam, van N. N. gev. in zijn brievenbus een dankoffert f100. J. Groothof te Bedum, gev. in de coll. f1 en f2.50 is f3.50. Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f1; H. Rosema te Oldehove, v. d. Zangv. f2.15½; G. Datema te de Krim, busje van Al. Colenbrander f4.75. P. Kieft te Enumatil, v. d. Jongel.v. f21.28. C. Poortman te Valthermond, nag. saldo Kal. f0.80. N. A. Witterholt te Pieterburen, saldo Zend.bl. en Kal. f11.33, A. Paise 136 h.c. is f12.01. R. Oosterhuis te Zuidwolde (Gron.) v. d. Zend.v. f69.83, busjes in de Kerk f12.58 is f82.41. J. Drupsteen te Hasselt, saldo Kal. door A. Drupsteen en G. v. d. Kamp f9.40. Mej. J. Eling te den Andel, v. d. Jonged.v. f15.80. Mej. T. Kool te Meeden, saldo Kal. f20.50. J. Karlien te Uithuizen, saldo Kal. f23.75. Mej. T. D. te Uithuizen, uit haar Javaantje f18.50. J. Wildvank te Delfzijl gev. in de coll. f1. P. Ho'man Hz. te Oldekerk, busjes in de Kerk f12.55. J. Snippe te Smilde, busje v. d. Jonged.v. f99.46. Ds. Bax te Holten, coll. jaarl. Jongel., Jonged. en Knapenver. f12. Ds. Bax uit Olst, Kerstcoll. f21.21. G. v. d. Veen te Vroomshoop, v. d. Zendv. f109, Knikkertje der School te B. f7.22½ is f107.22½. A. v. d. Velde te Kielwinderwee, saldo Kal. f17.61. F. Hindriks te Delfzijl, v. d. leerl. der School f35.40. Ds. Vreugdenhil te Gramsbergen, busjes f100. G. H. Hutman te Nijverdall, saldo 1925 is f930. H. W. W. te Hardenberg, Kerstcoll. f164.85. P. Timmermans te Zuidhorn, v. d. Kinderen Meerveld f9. G. Schooneville te Hollandscheveld, Kerstcoll. f23.97. Ds. Visser te Oldemarkt, busjes van A. Sneep f11.85. Ds. Bakker te Luiten, busjes Januari f17. H. L. Smeeman, te Coevorden, busjes en ontv. f1 is f46.28. A. J. P. ten Hoopen, te Haaksbergen, een coll. f25.43. J. Pals te Dalfsen, busjes van A. Pals. L. Senema, A. Bijlsma, M. Zeilman, J. K'omp, R. Lucas, J. Timmerman. A. Post. H. Post. H. en J. Olthof, M. Braakman en H. Borger f67.23. Ds. Kalter uit Bentheim f12, Uelzen f12. Brandlicht f3, Wilsum f3 is f30. E. Delhaas te N. Buinen, busjes f46, Jongel.v. f14.20. Jonged.v. f6.35. Knap.v. f5.52½. Kl. Meisjesv. f4.05 is f76.12½. W. P. v. Weerden te Westernieland, busje der school f30. Ger. Jongel.v. te Westerbork f9. H. A. Hulsebos te N. Pekela, Kerstcoll. f37.32. Ds. Ramaker te Tenpost, v. d. Jonged.v. f8.30. A. Blaak te Sappemeer, v. d. Zend.v. f150.03½. Mej. T. Visser te Groningen saldo Kal. f566.63. Mej. J. Mulders te Meppel f5.50. R. Oosterhuis te Zuidwolde (Gron.) v. d. Zendv. f15, voor 't Hospitaal f35 is f50. B. J. Eimers te Deventer A, busje en saldo Kal. f58.08. Mej. J. Wieringa te Roodeschol,

v. d. Jonged.v. Dorcas f13.50. J. Boersema te Uithuizen, gev. in de coll. f1. Ds. Dijkstra te Bergentheim, saldo Kal. f11.25. W. Mulder te Sellingen, saldo Kal. en Zendbl. f3.69, busje School f11.20 is f14.89. L. Wierenga te Uithuizen, 't Negertje der School f50. Ds. Woldring te Kornhorn, bijdragen f30. J. W. Zwartsenberg te Wetsinge Sauwerd, busjes in de Kerk f47.31. G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. f10. D. A. Koebrugge te Onstwedde, saldo Kal. f25, busje Jongel.v. f4.54, busje Schoolk. D. A. K. f4.73 is f34.27.

Soembaweeek.

Zwolle nog f22.80. Musselkanaal f57.28. Emden 27.35 M. is f16.25. Campen 40.77 M. is f22.75. Ezingen nag. f6.50. Overschild f67.60. Rouveen f234. Emblichheim nag. f6. Haaksbergen f37.47. Wijhe f68.08. Een f16.86½. Dwingeloo en nag. f212. Appingedam en nag. f296.25. Almelo f240.86. Zuidbroek en nag. f49.64. Benthaim f140. Veldhausen f345. 't Laar f44.25. Blokzijl f53.15. Vroomshoop f112.83½. Deventer A f121.10. Tenboer f129.71. Siddeburen en nag. f181.25. Wagenborgen f206. Delfzijl f384.50. Ulrum f202.30. 't Zandt f220. Baifo f100.75. Beilen f223.40. Diever f97.50. Vledder f29.80. Kornhorn f30.

P.S. In 't vorig nummer stond Veldhausen 3 giften f33.95, moest zijn 3 giften f345.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 20 Febr. '26.

Heeresingel 34, giro 51619.

Commissie van Administratie voor de Zending.

Diverse Bijdragen en Giften.

1925: 11 Sept. **Classe Amsterdam:** Naarden f60; Amstelveen f300; Muiden f15; Weesp f168.75; Ankeveen f10; Muiderberg f16. **Classe Edam:** Holysloot f12.40; Landsmeer f81.25; Marken f45; Nieuwendam f60; Oostzaan f100; Purmerend f80; Zunderdorp f25. 3 Oct. **Classe Alkmaar:** Dirkshorn (boekjaar 1924) f30.60; Alkmaar f226.30; Anna Paulownapolder f33.23; Broek op Langendijk f200; Dirkshorn f125; den Helder f262.90; Kolhorn f11.95; Krabbendam f57.20; Noord-Scharwoude f83.65; Oosterend f119.50; Schermerhorn f23.90; Sint-Pancras f47; Wieringen f12. 5 Oct. **Classe Amsterdam:** Bussum f515; **Classe Enkhuizen:** Enkhuizen f300. 13 Oct. **Classe Amsterdam:** Aalsmeer f50; Amsterdam-Zuid f500; Amsterdam-West f350. 20 Oct. **Gereformeerde Kerk Amsterdam** verhooging Aand. tekort 1924 d.d. 9 Juni '24 f30. 21 Oct. **Gereformeerde Kerk Amsterdam** Remisie 4e kwartaal 1925 f3163.87. 26 Oct. **Classe Enkhuizen:** Urk f393.46; Opperdoes f120; Hoorn f165. 28 Oct. Ds. **Scheurer's Hospitaal.** Remise Mevr. J. H. Brinkman-Schut f1000. 18 Nov. **Classe Alkmaar:** Alkmaar f284.63½; Anna Paulownapolder f35.75; Broek op Langendijk f200; Dirkshorn f107; den Helder f262.90; Heer Hugowaard f100; Kolhorn f11.95; Krabbendam

f56.10; Noord-Scharwoude f66.50; Oosterend f119.50; Schermerhorn f23.90; Sint-Pancras f47; Wieringen f12. **Classe Alkmaar:** Alkmaar f101.76½; Anna Paulownapolder f33.23; Dirkshorn f93; den Helder f262.90; Heer Hugowaard f91.20; Kolhorn f12; Krabbendam f65.74; Noord-Scharwoude f100.80; Schermerhorn f23.90; Sint-Pancras f50.20; Wieringen f12; Oosterend f119.50. 20 Nov. Ds. **Scheurer's Hospitaal.** Remise Mevr. J. H. Brinkman-Schut f2000. 26 Nov. **Classe Edam:** Edam f125; Holysloot f67.60; Landsmeer f81.25; Monnikendam f97.75; Nieuwendam f30; Purmerend f85; Zunderdorp f25. 27 Nov. **Classe Haarlem:** Wormer (Pinkstercollecte) f41; Halfweg f572.80 (Pinkstercoll.); Velsen (Pinkstercoll.) f33.85; Wormer (opbr. Zendingsblad) f15; Zilv. bruiloft C. V. te Halfweg f41.37; Oostzijde f220; Oostzijde-Zendingsvereniging f70; Westzaan (Pinkstercoll.) f57.19; Westzaan (Zondagssch. busje) f8.24; Westzaan (catech. busje) f7.80; Westzaan (Chr. School busje) f13.50; P. W. te Zaandam halve centen f0.50; IJmuiden f400; Hoofddorp f150; Wormerveer f58.80; Beverwijk f112.73; Zandvoort f293.99½; Sloterweg f115.06; Bloemendaal f143.72; Krommenie f81.17; Koog Zaandijk f77.33; Nieuw Vennep f300; Haarlem f2400; Zaandam f800; Bloemendaal f200; Mei. J. K. R. te Zaandam f20; Jac. Hendr. te Abcoude f5.13; W. H. te Zaandam f1.50; Chr. School te Marken f4. 12 Dec. **Classe Amsterdam:** Amstelveen f250; Hilversum f400; Aalsmeer f100; Diemen f31.50; Muiden f12; Muiden (gift) f5; Ankeveen f10; Muiderberg f15 Weesp f168.75; Naarden f60; Nederhorst den Berg f133; Ouderkerk a. d. Amstel f39.23. 16 Dec. **Classe Amsterdam:** 's-Graveland f50. 21 Dec. **Classe Amsterdam:** Muiden f6.25; Watergraafsmeer f358.80½. 22 Dec. **Classe Haarlem:** Santpoort f60; Heemstede f550; Nieuw-Vennep f300; Hoofddorp f150; Wormerveer f17.78½; Sloterweg f30.23; Zaandam f800; Zendingdag **Classe Haarlem** f92.50. 24 Dec. **Classe Amsterdam:** Weesp f84. 30 Dec. **Classe Amsterdam:** Amsterdam-West f187.50; **Classe Edam:** Marken f50.

1926. 2 Jan. **Classe Zaardam:** Buiksloot f124.24; van Coevorden **Adriani Stichting** door H. Groenendijk C.Azn. f100. 6 Jan. **Classe Amsterdam:** Laren (1925) f153; **Classe Enkhuizen:** Medemblik (1925) f102; **Classe Amsterdam:** Amsterdam-Zuid (1925) f886; Huizen (1925) f50. 16 Jan. **Classe Haarlem:** Westzaan (1925) f18.50; Koog Zaandijk (1925) f84; Wormer (1925) f44; Vijfhuizen (1925) f307. 27 Jan. **Dr. Scheurer's Hospitaal:** Remise Mevr. J. H. Brinkman-Schut f1000. 29 Jan. **Classe Amsterdam:** Bussum (1925) f150; **Classe Enkhuizen:** Enkhuizen f200. 2 Febr. **Classe Enkhuizen:** Andijk (1925) f540.

Namens de Comm. van Administratie,
Ds. A. SCHWEITZER.
G. DE BRUIJN.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*

Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.

ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”

GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR 10.84 FRANCO PER POST.

BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Jezus leeft. — Van Zendingsaangelegenheden: Het uitstel der Generale Synode; Dr. John R. Mott te Djokja; De zeven samenwerkende Zendingscorporaties; Groeiende Zendingsbelangstelling. — Het jaar 1925 te Djokja. — Het personeel van de Keuchenius-school (bij de foto). — Brief uit Solo. — Dr. en Mevr. Onvlee—Miedema (bij de foto). — Poerworedjo. — Socmba-zending. — Uit het hospitaal te Poerworedjo. — Chineezen-doop in Adiredjo. — De Boschjesmannen en het bidden. — Korte Berichten. — Lees-tafel. — Giften. — Adressen.

Jezus leeft!

En toen ik hem zag, viel ik als dood aan zijne voeten; en hij leide zijn rechterhand op mij, zeggende tot mij: Vrees niet; ik ben de eerste en de laatste,

en die leef, en ik ben dood geweest; en zie, ik ben levend in alle eeuwigheid, Amen. En ik heb de sleutel der hel en des doods.

Openbaringen 1 : 17, 18.

Onze Zondagsviering wil en moet zijn — een gedurige herinnering aan den Paaschmorgen na 's Heilands kruisdood.

Niet omdat de historie anders zou vergeten worden. Maar opdat de heerlijke zekerheid van een nieuw leven, die in die gebeurtenis tot ons komt, zich meer en meer in ons persoonlijk leven zou doen gevoelen. Wij moeten telkens weer losgemaakt worden van dat leven, dat door de stofelijke indrukken en beschouwingen beheerscht, ons zou doen ondergaan in het vergankelijke. En daar tegenover moet een gedurige aanraking met — en een inleven in — de wereld der onzichtbare dingen van Gods Koninkrijk door 's Heeren Woord ons doen vinden onzen troost en kracht voor leven en sterven op aarde. Met andere woorden: Niets van het stofelijke te gebruiken *zonder* het licht en de gemeenschap van het Goddelijk geestelijk goed.

Dat nu is geen vinding van overdreven geestelijk denken. Maar Jezus zelf de Verheerlijkte Verlosser, laat aan Johannes en ons, uit den hemel, vele jaren na den dag der verrijzenis, zulk een getuigenis hooren als in 't bovenstaande woord.

* * *

„Een paaschwoord!” zoo is het terecht genoemd. Bezie het eens nadenkend! Johannes' mond kan niet prediken op het kale eiland Patmos, zonder bewoners. Maar Jezus zal de gedwongen werkeloosheid van Johannes tot een zegen doen worden door de Openbaringen voor de Kerk aller eeuwen.

„De kerk kan niet ondergaan,” dat is de hoofdgedachte van deze Openbaring.

Waarom niet? Het antwoord zal de Verheerlijkte door Zijne verschijning hier en door zijn zelfgetuigenis eens en voor altijd vastleggen.

„Op den dag des Heeren,” dat is de dag, waarop de jeugdige gemeente elke week den geboortedag herdenkt van den Eerstgeboorne uit de dooden, en die ook bij den Apostel telkens de herinneringen van den Paaschmorgen wakker roept, al is Jezus reeds lang ten hemel gevaren — op zulk een dag was Johannes „in den geest.”

„In den geest”. Dat zouden wij willen noemen een *ontruikt* zijn aan dien toestand, waarin de dingen van het zichtbare en stoffelijke geheel beheerschen den toon, den gang, de richting van ons denken en handelen. „In den geest zijn” is dan die toestand, die het waarachtig geestelijke, gelijk als God het, in den naar Zijn beeld geschapen mensch, oorspronkelijk had bestemd, weer op den voorgrond doet staan.

Dan *droomt* men niet, maar staat men in verbinding met den Onzichtbaren en de onzichtbare dingen, en is in staat tot het ontvangen van Gods Openbaringen.

Zoo gesteld, hoort Johannes de stem als eener bazuin en daarmee uit-

gesproken het bevelwoord om aan de gemeenten de bekendmaking over te brengen van wat haar wacht en bewaart tot op den dag der volmaking en der volkomen uitdeeling der verlossing.

* *
*

Wie sprak daar? — Eens zeide deze zelfde Johannes tot Petrus, bij het hooren van de stem des Verrezenen aan de zee van Galilea: Het is de Heere!

Maar als hij onder gelijken indruk als toen, zich nu omwendt, naar den tot nu toe Ongezien, ziet hij Hem in al de *volheid* van Zijn heerlijkheid.

Overweldigend is die heerlijkheid! Zóó ontzaggelijk, dat Johannes, als een arm en schuld bewust onheilig menschenkind, als een ten doode getroffen, neerzinkt aan Zijn voeten. Geen jubelkreet ontsnapt aan zijn geperste borst. Enkel dit aanschouwen is reeds te veel voor het menschelijk oog en bewustzijn.

Maar de Heerlijke laat hem daar niet zoo liggen. Hij *buigt* zich tot hem. Hij legt Zijne hand op Johannes, als ten teeken van toeëigening. En om hem mede te deelen de kracht tot herleving in de gemeenschap met den Verheerlijkte.

En nu klinkt uit zijn mond het woord: „*Vrees niet!*” Zóó toont Hij de Herrezene te zijn van den Paaschmorgen.

En nog meer heeft Hij te zeggen om ook Zijne kerk en elk zelfveroordeelde te bemoedigen, Hij die de Borg der Zijnen is! Hij teekent zich daarom zelf met deze woorden:

„*Ik ben de Eerste en de Laatste.*” Dat is: de Heer der *Schepping* en der *historie!* „*En die leef!*” de levensbezitter, dat is: *God zelf!*

„*En Ik ben dood geweest.*” Ik heb den dood in eigen *menschelijke natuur* ondergaan. Een zoendood, vrijwillig aanvaard.

„*En zie!*” weest er van overtuigd.

„*Levend ben ik in alle eeuwigheid.*” De dood heeft Mij en mijn werk niet kunnen verbreken. Hij herinnert en verzekert Johannes en de Kerk aller eeuwen hierdoor Zijn menschelijk leven, een leven om een loosprijs te brengen, een leven van onbegrijpelijk groote liefde en ontferming.

„*Amen!*” dit is waarachtig en getrouw.

Want het mensch worden van den Zoon Gods ging om de vraag: of de verwijdering van den schuldigen mensch voor eeuwig zou zijn; of de grendelen van den dood onwrikbaar vast alle gemeenschap met God zouden afsluiten. Daarvan nu kan Jezus thans zeggen: „*En Ik heb de sleutels van hel en dood.*” Onbepakt is mijn recht over graf en straf. Wie zal de mijnen uit mijn hand rukken?

* *
*

Zoo wil Jezus, ondanks alle wonderlijke kronkeling van onzen levensweg en alle ervaring van schuld en gebrek, de zekerheid der Verlossing vastleggen in Zijn eigen persoon.

De wereld weerspreke het! Zij loochene het! Het zondaarshart moge zulk een geschenk te groot vinden. Maar *tóch* is het zoo! De levende Beschikker over alles, ook over de geestelijke gemeenschap aan Zijn persoon en werk, heeft het gesproken.

Het „vreest niet” is niet maar een zwakke aanmoediging.

’t Is de *paaschgroet*, het machtwoord van Hem, die tot de gemeente ondanks haar zwakheid en schuld zegt: *Ik leef, en gij zult leven.* Ja, Ik

de Schepper en de Herschepper zeg met eeuwige macht en onkreukbaar recht: Leef!

Deze wereld, die één groot graf schijnt, dat alles verslindt, heeft, ondanks alle hoop om te herleven en zalig weer wakker te worden, geen troost en geen zekerheid.

Maar als Jezus, — door Zijn Heiligen Geest in Uw hart te zenden en U schuld bewust voor God te doen worden, — de hand op U legt, dan geldt óók voor U dit „vreest niet!” Vreest absoluut niet! Vreest nooit! Gij zijt de mijne!

Ook voor U heb Ik gekregen de sleutelen der hel en des doods, om U eeuwig vrij te maken en U tot Mij te nemen.

Dat is de Paaschgroet. Het Zondagswoord. Maar ook de drang tot Zondagsvreugd: Jezus, mijn Verlosser, leeft!

Dat zijt de boodschap, nabij en verre gebracht: Jezus leeft; ontvlucht Hem niet!

A.

G.

Van Zendingsaangelegenheden.

Het uitstel der Generale Synode.

Naar eerst het voornemen was, zouden onze kerken in Augustus van dit jaar te Assen in gewone Generale Synode zijn samengekomen. Op het agendum dier Synode zouden de zaken der Zending wellicht geen onbeduidende plaats hebben ingenomen. Thans is echter door de buitengewone Synode te Assen besloten, dat er dit jaar geen gewone Generale Synode zal worden gehouden. De gewone Generale Synode is nu uitgesteld tot 1927 en zal dan te Groningen bijeenkomen. De Synode heeft echter gezorgd, dat door dit uitstel de zaken der zending geen te groote schade behoeven te lijden.

Bijna elke Generale Synode heeft inzake de Zending gewichtige beslissingen te nemen. Dat is trouwens zeer natuurlijk. Want de Zending leeft en groeit krachtig en snel. En dan komen er telkens weer vraagstukken aan de orde waarover de Synode heeft te oordeelen.

Dat zou ook dezen zomer het geval zijn geworden. En wellicht zou daaronder ook wel een enkele zaak zijn geweest, waarover de beslissing misschien niet zonder schade een jaar zou kunnen worden uitgesteld. We denken b.v. aan het vraagstuk der stichting van een z.g. Hoogere Kweekschool.

De „Hoogere Kweekschool” is een Opleidingsinrichting, die hooger staat dan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo en wier diploma mitsdien ook hogere bevoegdheid verleent. Nu staat het volkomen vast, dat er op Java een Christelijke Hoogere Kweekschool moet komen. De ontwikkeling van het Christelijk onderwijs maakt dit noodzakelijk. Daarover is men het allen vrij wel eens. Reeds is dan ook door den Raad van Toe-

zicht op de Christ. Holl. Inl. Kweekschool een verzoek ingediend bij de Regeering om de behoefte van een Bijzondere Hoogere Kweekschool te erkennen en voor de oprichting daarvan toekenning van subsidie toe te zeggen.

Maar hierbij rijzen heel wat vragen, die ernstig overleg vorderen. Zoo b.v. ook deze vraag, of het eigenlijk wel ligt op den weg der Zending om een dergelijke opleidingsschool te stichten en of het niet beter zou zijn dit over te laten aan eene daartoe te stichten vereeniging. De deputaten der Generale Synode hebben dan ook reeds aan de Broeders op Midden Java geschreven, dat naar hun oordeel, de Generale Synode zich hierover zou moeten uitspreken.

Voorts leeft men op Java en Soemba in de veronderstelling, dat de gewone Generale Synode dit jaar bijeenkomen. Misschien heeft men, behalve de zaak der Hoogere Kweekschool, ook nog wel andere dingen, die men ter Synode wil brengen en waarover de beslissing moeilijk een jaar kan worden uitgesteld.

Met het oog daarop nu heeft de buitengewone Generale Synode besloten niet slechts het gewone mandaat van de deputaten voor de Zending te verlengen, maar ook hen te machtigen om inzake de stichting eener Hoogere Kweekschool en evenzoo betreffende andere Zendingszaken, die van uit Indië anders ter Synode zouden zijn gebracht, des noodig eene beslissing te nemen.

Het spreekt van zelf, dat dit alleen geldt ten opzichte van gewichtige belangen, waarover naar hun oordeel, de beslissing niet kan worden uitgesteld tot de Generale Synode bijeenkomt.

De Generale Synode heeft hierdoor opnieuw

getoond, dat zij groot vertrouwen stelt in hare deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, en aan hen veel durft toevertrouwen.

En door dit besluit is het mogelijk gevaar afgewend, dat een beslissing over een dringende zendingsaangelegenheid door het uitsstel der Generale Synode een jaar zou moeten wachten.

Dr. John R. Mott te Djokja.

Te Djokja is er van 22 tot 24 Febr. j.l. eene belangrijke conferentie gehouden. De groote Zendingsman Dr. John Mott, wiens naam bekend is bij de Protestantsche Christenheid van heel de wereld, en wiens invloed zich uitstrekt over alle werelddeelen, was die dagen te Djokja en confereerde daar met den Indischen Zendingsbond. Op zijn reis door Indië was Dr. Mott vergezeld van Dr. H. C. Rutgers, want hij stelde er prijs op iemand bij zich te hebben die hem de gewenschte inlichtingen kon geven.

Omstreeks honderd Zendingsmensen uit verschillende deelen van Indië werden er ter conferentie verwacht. Terwijl we dit schrijven hebben we nog geen verslag van deze conferentie tot onze beschikking. De belangstelling voor deze conferentie was echter bijzonder groot. En het agendum behelsde zeer gewichtige onderwerpen. Het luidde aldus:

„Maandagavond 22 Febr. te 8.30 uur. Ontmoetingsavond van Dr. Mott en Dr. Rutgers met Leden van den Bond en genoodigden.

Dinsdagmorgen 23 Febr. Bespreking van de verhouding van het persoonlijk geestelijk leven tot het Zendingswerk:

a. De invloed van ons persoonlijk geestelijk leven op ons werk. Inleiding op de gedachtewisseling van dit Onderwerp door Dr. B. J. Esser, Missionair-Predikant te Poerboinggo.

b. Het onderhouden van ons persoonlijk geestelijk leven in en door en ondanks ons werk. Inl. id. door Ds. B. M. Schuurman van de Oost-Java Zending.

Woensdagmorgen 24 Febr. Inleidingen op Onderwerpen door Dr. Mott en Dr. Rutgers als:

Het rassen vraagstuk.

De opbouw of groei van eene zelfstandige Inlandsche Kerk.

De weg tot het vormen van ééne ongedeelde Kerk uit de onderscheidene Inlandsche Kerken.

Gelijk men ziet zijn dit zeer gewichtige onderwerpen. Vooral die drie onderwerpen die Woensdag 24 Febr. aan de orde zouden komen. Met belangstelling zien we het ver-

slag dezer conferentie tegemoet. Wellicht kunnen we in een volgend nummer er een en ander van mededeelen.

De zeven samenwerkende Zendingscorporaties.

Het getal der samenwerkende Zendingscorporaties, die haar Zendingsbureaux te Oegstgeest hebben, breidt zich gestadig uit.

Reeds werkten daar samen: *Het Ned. Zend. Genootschap, de Ned. Zend. Vereeniging, de Utrechtsche Zend. Vereeniging, het Rijsche Zend. Genootschap, het Sangi- en Talaud-Comité en het Zend. Genootschap van de Evang. Br. Gemeente*. En nu is als zevende corporatie toegetreden de Bazeler Mission. Het Ned. Zendingsblad meldt hiervan het volgende:

„De Basler Mission is toegetreden tot de Samenwerkende Zendingscorporaties, die haar Zendingsbureau te Oegstgeest hebben. Zooals men weet, heeft deze Corporatie in 1925 het zendingswerk op Borneo van de Rheinische Mission te Barmen overgenomen. Voor haar belangeloozen arbeid in Nederlandsch-Indië heeft ze recht op steun van de Nederlandsche Christenheid.

Voor het Zendingsbureau te Oegstgeest brengt deze toetreding geen noemenswaardige vermeerdering van lasten of van arbeid mee. Het bureau zal de belangen der Basler Mission hier te lande trachten te dienen. Het zendingsbeleid blijft natuurlijk bij de directie te Bazel; het Zendingsbureau zal alleen op verzoek de Basler Mission bij het Ministerie van Koloniën, in de Commissie van Advies enz. vertegenwoordigen. Verder zal het bedrag van f60.000.—, dat in den laatsten tijd voor het werk der Rheinische Mission in Ned.-Indië werd ingezameld, naar evenredigheid worden verdeeld tusschen deze corporatie en de Basler Mission.

De beteekenis der toetreding ligt vooral hierin, dat het zendingswerk zich hoe langer hoe meer als eenheid openbaart, waarbij alle op dit gebied ongewenschte concurrentie wordt uitgesloten en alleen het gemeenschappelijk doel in het oog wordt gevat.”

Allengs meer treden de Protestantsch Christelijke Zendingen in Nederland toe tot de samenwerkende corporatie, die te Oegstgeest haar bureau hebben.

Behalve enkele kleine Zendingen, staan nu nog alleen de Zending van de Geref. Zendingsbond en de Zending van de Geref. Kerken buiten deze samenwerking. Het spreekt van zelf, dat onze Zending, die zuiver kerkelijk is, tot deze samenwerking nooit kan toe-

eden. Maar dat belet ons allermint een oogen oog te hebben voor de groote betekenis, die deze samenwerking voor de Protestantische Zending in het algemeen heeft, zoodat we er ons van harte over verheugen.

Groeijende Zendingsbelangstelling.

Met blijdschap kunnen we mededeelen, dat er onder de studenten aan de Vrije Universiteit, vooral onder de Theologische studenten, den laatsten tijd een sterk groeiende belangstelling voor de zending zich openbaart. Gedurende den cursus 1923—1924 waren er 2 Zendingsstudiekringen, die werk maakten van Zendingsstudie. Gedurende den cursus 1924—1925 waren er 3 Zendingsstudiekringen. En thans zijn er zelfs 4 kringen. Deze kringen bestudeeren respectievelijk „Islam en Christendom” „Geestesleven der Natuurvölker” „Soemba en „Midden” Java ten Zuiden.”

Het teekent metterdaad gunstig, dat er onder de studenten tegenwoordig zooveel belangstelling voor de zending is. Enkele jaren geleden werd er voor de zendingsstudie onder de studenten maar heel weinig gevoeld. Dat is nu te Amsterdam geheel veranderd. Tal van studenten begrijpen nu blijkbaar, dat de zending hun belangstelling en kennisneming ten volle waard is.

Was er nu ook maar een zendingsprofessor! Zijn college's zouden nu veel studenten trekken. Maar de benoeming van een Zendingsprofessor schijnt tot de vrome wenschen te moeten blijven behooren. Vroeger werd er nog wel eens voor gepleit. Maar tegenwoordig spreekt men er niet meer over. En toch heeft onze zending zoo groote behoefte aan een professor in de zendingswetenschappen.

Gelukkig dat ondanks dit gemis, tal van studenten tegenwoordig toch liefde hebben voor zendingsstudie.

25 Maart '26.

W. B.

Het jaar 1925 in Djokja.

I. Zendingsvrucht.

Het jaar 1925 kenmerkte zich door de consolideering van het kerkelijk leven. Als ik u slechts noem, dat de gemeente Gondokoesoeman haar eigen Javaanschen pandita beriep, dat drie gemeenten, namelijk te Toengkak, Patalan en Tjandisewoe, een kerkeraad kregen, dat Tjandisewoe en Medari een eigen kerkgebouwje in gebruik konden nemen, dat andere plaatsen plannen maken om ook eigen kerkeraad en kerkgebouw te verkrijgen, dan zien

we in dit alles, hoe de nadruk in het afgelopen jaar lag op het reeds bestaande kerkelijk leven. Voeg daarbij, dat de kerkeraden van Djokja en Solo het plan hebben een vergadering van kerkeraadsliden bijeen te roepen, dat op elk terrein de noodzakelijkheid van meer band gevoeld wordt, dan zien we 1925 als een jaar van kerkelijken groei en consolideering ook in ruimeren kring.

Daarin ligt enerzijds een reden tot groote verheuging. Wij stellen ons als het doel onzer zending voor, zelfstandige Jav. kerken te vormen. Welnu het jaar 1925 heeft het bewustzijn der menschen en de praktijk zelf een heel stuk nader daarheen gebracht. Het is treffend, dat waar 1900 begon met de grondvesting der Jav. kerk in Djokja, 1925 in beginsel de zelfstandigheid dier kerk bracht, waarvan nu de consequenties in '26 zullen volgen. Een tweede periode vangt nu aan. Het kerkelijk leven groeit in de breedte en diepte.

Maar dat heeft ook een andere zijde. Eigenlijk kunnen we niet zeggen een schaduwszijde, want deze instituaire groei van het kerkelijk leven kan onmogelijk der zending tot schade zijn. Maar wel is het zoo, dat de aandacht die de Miss. predikant en zijn helpers aan dat geïnstitueerde kerkelijk leven moeten wijden, niet tegelijk aan het eigenlijke zendingswerk kan worden besteed. Al behoeft ik niet alle vergaderingen van deze vier kerkeraden bij te wonen, van tijd tot tijd is dat toch noodig. En al kan ik onmogelijk de predikant zijn van de 1530 Chr. die aan onze hoede toevertrouwd zijn, toch eischen ze telkens allerlei verzorging, zij het dan door middel van overleg met den goeroe Indijl. In het midden der gemeenten was dit jaar veel te doen. En het valt niet te ontkennen, dat dan niet tegelijk het andere werk zoo ten volle behartigd kan worden.

Een ander gevaar ligt daarin wel, een gevaar namelijk, dat gemeentelijke arbeid het andere werk in den weg gaat staan, een gevaar, waarvoor we ten opzichte van de goeroe Indijl altijd zeer op onze hoede moeten zijn. Nummer een moet toch voor ons blijven de zendingsarbeid, het naar buiten brengen van het Evangelie, en ik voel zelf hoe de steeds bredere zorg voor de gemeenten wel eens in den weg staat aan het uitdragen van het Evangelie naar buiten. Hoe dat te keeren is? Een belangrijke stap in die richting wordt gedaan als Gondokoesoeman zijn eigen pandita ontvangt. En voorts zal het antwoord op die vraag in een komende periode ernstig gezocht moeten worden. Het aantal menschen dat nog buiten het Evangelie leeft is nog zoo groot en

het aantal Christenen daartegenover nog zoo klein, dat onze volle aandacht nog moet gewijd worden aan het uitdragen van het Evangelie

II.

Voor de vruchten van het zendingswerk behoeft meestal slechts een klein plaatsje in een verslag ingeruimd te worden. Dat komt, omdat daarvan alleen te beschrijven valt, wat in het licht komt. Het is zoo spoedig verteld, dat er in dit jaar 74 volwassenen zijn gedoopt en 88 kinderen, dat nu het aantal Christenen in het door ons verzorgde deel der residentie tot 1530 geklommen is. Toch zou het eenzijdig zijn onze gedachten alleen daarbij te bepalen. Er is nog zeer veel vrucht, al is ze nog niet gerijpt. Als in den winter het zaad in den akker ligt, zelfs als het boven den grond komt, is er eigenlijk nog geen enkele vrucht; zoolang de boomen nog in vollen bloei staan, is er nog van geen vrucht sprake; maar we zouden toch on dankbaar zijn, als we dat alles waardeloos achtten.

De zendingsvruchten schuilen ook in hen, die zich thans voorbereiden voor den doop, en dat zijn er op 't oogenblik nogal veel. Het kan wel met deze dingen zoo anders gaan dan we verwachten. Sommigen blijken toch op het einde niet werkelijk den Heere Jezus als hun Zaligmaker te begeeren. Daarom moeten we, dat is reeds vaak gebleken, met onze verwachtingen omtrent nieuwe catechisaties voorzichtig zijn. Maar zooals het zich thans laat aanzien, zal de groei weer sneller toenemen.

En behalve dit kunnen we nog op het volgende wijzen. Het zaad des Evangelies sluimert misschien nog in menig menschenhart, dat straks tot waarachtige bekeering komt. De duizenden die komen in de hospitalen, die een Mardirahardjo ontvangen, die een Christelijk boek koopen, die op de scholen worden onderwezen, die bezoek ontvangen van een goeroe Indjil, of op andere wijze met het Evangelie in aanraking komen, hebben toch allen wel een indruk van dat Evangelie behouden, ze hebben klanken als van zonde en vergeving, van ellende en verlossing gehoord, en hoe weinig begrepen ook, de naam Jezus is toch niet meer onbekend voor hen. Bij sommigen gaat dat weer geheel verloren. Bij anderen blijft het onderwerp van nadenken. Bij weinigen wordt het de oorzaak van een nieuw leven. Ik geloof wel, dat meestal de beslissing vrij spoedig komt. Als de beslissing uitgesteld wordt, wordt ze meestal afgesteld, of genomen in negatieven zin, van Jezus af: Het is of het woord Gods dan zijn

kracht verliest, of op andere wijze op hen inwerkt.

Maar ook onder hen, die het heil achteloos naast zich laten liggen, is het uitgestrooide zaad niet tevergeefs. Het verandert toch iets in hun leven. Het Christendom wordt een min of meer bekende grootheid. Het is voor de kinderen veel minder een vreemde macht dan voor de ouders. Zoo is er een breede kring van menschen, die dat Christendom kennen, uit wier midden er ook later tot Jezus komen. Die kring breidt zich telkens uit.

III. Als vruchten van het zendingswerk kunnen we ook de verschillende gemeenten beschouwen. Laat ik enkele van de belangrijkste dingen daarvan mededeelen.

In de eerste plaats ontstaan er in den omtrek van Djokja allerlei nieuwe posten, waar belangstellenden catechisatie ontvangen of des Zondags koempoelan gehouden wordt. Zoo ontstond een catechisatie bij de suikfabriek Rewoeloe. Een opzichter bij de railbaan van de fabriek werd overreden door een suikertrein, en werd getransporteerd naar het Petronellahospitaal. Daar luisterde hij met belangstelling naar de prediking van het Evangelie. Na zijn genezing kreeg hij van tijd tot tijd bezoek van een der verplegers van het hospitaal, vergezeld van een goeroe Indjil. Thans ontvangt hij wekelijks catechisatie met zijn gezin en een aantal van zijn kennissen. Bovendien worden op vijf verschillende plaatsen in dezen omtrek nieuwe catechisaties gegeven. Voor al deze belangstellenden wordt des Zondags koempoelan gehouden in Demakidjo. Daar woont een ouderling der gemeente van Gondokoesoeman, een Chinees, die reeds jaren lang daar een ijverig getuige van het Evangelie is. Eindelijk begint zijn werk vruchten te dragen.

Op den eersten Kerstdag hield ik des morgens koempoelan in Medari. De kleine kring daar vergaderde steeds in de pendopo van het hulphospitaal. Groot was mijn verwondering, toen ik op dien eersten Kerstdag, gearriveerd bij het ziekenhuis, uitgenoodigd werd om mee te gaan naar de nieuwe „Kerk”. Een eenvoudig kampoenghuis was door één der broeders beschikbaar gesteld, die anderen hadden zich beijverd om banken en een soort kathedraal te maken, en voorts het huis aan de eischen van licht en lucht te doen beantwoorden, en zoo had men daar geheel spontaan een nieuwe kerk tot stand gebracht. Doch dat was nog niet mijn grootste verrassing. De kerk was gevuld met menschen ook. Een zestigtal menschen woonde dezen dienst bij, waaronder zeer vele nieuwe belangstellenden. Zoo is er dus ook hoop op den opbouw van de kerk van levende steenen. Het Kerstevan-

gelie kon nu meteen benut worden tot inwijding van de nieuwe kerk, en het licht van Bethlehem scheen daar in den nacht van vele duistere zielen.

In Toengkak vergaderen we ook in de polikliniek van het hulphospitaal, een plaats die veel te klein wordt voor de groeiende gemeente. Ook daar is een kerk dringend noodig. Maar hier kan het niet op dezelfde wijze als Medari. De stad stelt andere eischen. Zooals ge weet bracht bij gelegenheid van het jubileum in April 1925 de Holl. zendingskring reeds f2000 voor dit doel bijeen, maar met minder dan f4000 kunnen wij hier niet van wal steken. Deze kerk heeft ook dit belang, dat velen die wegens de geringe ruimte op Toengkak, thans op Gondokoesoeman kerken, dan naar Toengkak zouden gaan, waardoor er ook meer ruimte op Gondokoesoeman zou komen. Voor dat doel is ook reeds een afzonderlijke koempoelan begonnen op Djedis in het gebouw der Keucheniuschool. Wij wachten op nog f2000 voor de kerk in Toengkak. Wie wil zich de dankbaarheid van Toengkak verwerven door ze te geven?

Overigens worden op verschillende plaatsen nu plannen tot kerkbouw beraamd, zoo in Patalan, in Wates en Wonosari. De gemeenten brengen er overal geld voor bijeen. Maar voor een eenigszins behoorlijk kerkgebouw gaan de kosten boven haar krachten. Een fonds voor kerkbouw, dat zou onze wensch zijn.

Uit Wonosari valt dit te melden. In Djepitoe, dicht bij de zuidkust, werd een school geopend in het begin van '25. De onderwijzers van de school zijn een paar jonge, ongehuwde menschen; ik kan niet anders zeggen, dan dat ik ze met een bezwaard hart naar deze verre eenzaamheid liet gaan. Maar het was moeilijk anders te regelen. Zouden zij in hun omgeving terugvallen tot de Javaansche gewoonten inplaats van die omgeving op te heffen? Ik heb den colporteur uit Wonosari naar Djepitoe overgeplaatst, opdat ze bij dezen colporteur in huis konden wonen, en opdat ze bovendien elkander in den arbeid tot steun konden zijn. En God heeft het werk dezer menschen gezegend. In Djepitoe komen elken Zondag een aantal belangstellenden de koempoelan bijwonen. Ook daar is hoop op groei.

Bij de beschouwing van het aantal in '25 gedoopten is het vooral merkwaardig, dat enkele plaatsen, zooals Wates, Ngoelakan, ja zelfs Kalipenten, waar gedurende de laatste jaren weinig vrucht was, thans het meest tot den vooruitgang hebben bijgedragen. Deze plaatsen liggen met Sewoegaloe samen in de afdeeling Koelon Progo, Westelijk van

Djokja. Hopelijk gaat daar de toestand zich gunstig wijzigen. Het aantal nieuw gedoopten bedroeg in de afdeeling Koelon Progo 27 volwassenen en 36 kinderen, een ongekend hoog getal. In 1921 bedroeg dit totaal 12, in '22 was het 10, in '23 een aantal van 16, in '24 eveneens 16, en thans in '25 zijn we geklommen tot 63.

Wanneer we zoo het arbeidsveld in het geheel overzien, kunnen we met dank aan God zeggen, dat 1925 een jaar van rijken zegen was.

Djokja.

A. POS.

Bij de foto.

Een mooie kiek. Zij laat ons zien den Heer en Mevrouw Koelewijn—Bassie met de Inlandsche Onderwijzers en de jongelui, die bij het laatst gehouden eindexamen der Keucheniuschool zijn geslaagd. Met het zenden van foto's heeft Br. Koelewijn ons niet verwend. Maar ditmaal heeft hij dan toch toegestaan dat er eens een kiek genomen werd. Het was de laatste maal, dat hij dit kan doen. Gelijken men weet, ontvangt Br. Koelewijn tegen het eind van Mei eervol ontslag als directeur der Keucheniuschool. Het was derhalve, toen in December l.l. het eindexamen afgenomen werd, de laatste maal, dat dit is geschied onder de leiding van Br. Koelewijn. We zien hier dus de laatste groep leerlingen, die door Br. Koelewijn zijn gevormd en afgeleverd voor het zendingsonderwijs.

Op de eerste rij zitten, behalve de heer en mevrouw Koelewijn van links naar rechts de Inlandsche onderwijzers: Darmamartana, Theofiloes Reksadehardja, Pirena Mestaka, Rechabam Sastrasodina, en Iskak Sastradihardja. De eerste vier zijn leeraren aan de Keucheniuschool; de laatste is het hoofd van de leerschool, onder wiens leiding de leerlingen van het laatste jaar zich praktisch bekwamen.

De geslaagde leerlingen staan in de tweede rij. Zij hebben hun diploma als Inl. onderwijzer en dienen nu de zending in den schooldienst.

Deze foto is gemaakt op hun verzoek en voor hun rekening. Zij wilden deze foto graag aan hun leermeester en aan Mevrouw aanbieden als een aandenken en een bewijs van erkentelijkheid. Het spreekt van zelf dat Br. Koelewijn en Mevrouw dit dankbaar hebben aanvaard.

De jongelui waren zoo vriendelijk deze foto ook aan het Zendingsblad te zenden. We zegen hun daarvoor vriendelijk dank.

W. Br.

Solo, 15 Febr. 1926.

Aan de leden van de Gereformeerde Kerken in Zuid-Holland (Noord).

Zeer geachte Broeders en Zusters,

In een wereld als de onze, waarin het goede en het kwade worstelen, waarin Gods genade wel reeds den strijd tegen de zonde aan-

wekt ontroering, als wij bedenken, van welken aard de vruchten zijn van ons werk, namelijk de bekeering van zondaren. Is het niet menselijkerwijze gesproken, dat een zondaar, hij zij Mohammedaan of heiden of ongeloovig verbondskind, zich bekeert tot God en Zijn Christus? En dat onmogelijke bij de menschen bleek ook in 1925 in Solo mogelijk

gebonden heeft doch dien strijd nog niet heeft voltooid, is geen onvermengd goed te verwachten. Zelfs ten opzichte van de zegepraal van Gods Koninkrijk leven wij door geloof en niet door aanschouwen. Maar door het geloof mag toch voor ons vaststaan, dat die zegepraal komen zal; en dat zelfs het schijnbaar kwade, de teleurstelling en de tegenspoed, ten goede meewerkt voor hen, die God liefhebben, en den weg baant voor de glorierijke wederkomst van onzen Koning. Dat geloof voedt onze hoop, en doet ons met lijdzaamheid een vreugdevolle verwachting koesteren.

Ook uw werk in Solo vertoonde in 1925 licht en schaduw. Blijde oogstdagen wisselden af met donkere dagen van tegenspoed. Indien wij zien op de werktuigen in dat werk, zondige menschen met vele gebreken, dan verwondert het ons niet, als vele pogingen mislukken; dan leeren wij ons verwonderen over de kracht van Gods genade, die zoo vele pogingen deed slagen. Die verwondering

bij Bod.

1. De toename der Javaansche kerk.

In 1925 werden 131 volwassenen en 112 kinderen gedoopt, tezamen 243. Door overkomst van elders was de toename zelfs nog grooter, namelijk 287. Het ledental der Javaansche Kerk klom van 945 tot 1232. Er is een verblijdende, vrij geregeld snellere toename merkbaar. De getallen der toename waren van 1913 af: 16, 58, 23, 65, 61, 57, 86, 86 (in de twee jaar, waarin ons verlof viel) 111, 142, 161, 287. Wij kunnen den Heere niet genoeg dankbaar zijn voor zoo rijken zegen.

Als wij letten op de toename der bevolking in Solo met 30.000 per jaar, zou de twijfelvraag kunnen rijzen: „wat zijn dezen onder zoovelen?” Doch evenals de Heere Jezus die vraag beantwoordde door de vermenigvuldiging der brooden voor die velen, kan Hij de weinige Solosche Christenen vermeederen onder die velen. Voor de rekenkunst van het geloof is hier geen moeilijkheid.

Dit ontslaat ons natuurlijk niet van de verplichting om den arbeid uit te breiden naar den omvang van de taak. De residentie Solo met een oppervlakte als één zesde deel van Nederland en met een bevolking van meer dan twee miljoen stelt wel een zeer zwaren zendingseisch. Daarom verheugt het ons zoo, dat Gij niet achterblijft in Uw bijdragen om de steeds groeiende geldelijke kosten van het werk te dragen. Toen Djokja en Solo verdeeld zouden worden tusschen Noord-Holland en U, hoopte ik, dat Solo als het geldelijk zwaarste terrein bij Noord-Holland zou blijven. Maar de ervaring van deze drie jaren, de ervaring van Uw bezieling en Uw mildheid voor het werk, geeft mij thans hartelijke blijdschap en dankbaarheid over de toen gevallen beslissing. Ook in dezen bleek Gods voorzienige leiding ten zegen te zijn.

In den loop van het jaar werden ook de werkkrachten aanzienlijk vermeerderd. De komst van Ds. en Mevrouw van Eijk wekt rijke vooruitzichten van toekomstigen arbeid, indien de Heere hen zegenen zal. Het aantal goeroe's Indijl (Evangelie-helpers) werd met twee vermeerderd, doordat twee onderwijzers overgingen bij den Dienst des Woords; het bedraagt thans twaalf. De schaar der Inlandsche onderwijzers klom tot 28, het aantal colporteurs tot twaalf. Wij verloren een der oudste colporteurs door de pest, een pas gehuwde onderwijzer en de vrouw van onzen oudsten goeroe Indijl door andere ziekten. Het kantoorpersoneel kreeg ook eenige uitbreiding. In totaal werken thans negen en tachtig Javanen en drie Chineezzen in onze afdeling van het Zendingswerk. Juffrouw Michels, de boekhoudster, bewijst voor de administratie der scholen en voor de colportage uitnemende diensten. Een zendingsleger (met inbegrip van de Vrouwen der missionaire dienaren des Woords) van zeven en negentig personen. En terwijl wij droefheid hebben over degenen, die wij verloren, verblijden wij ons toch dankbaar over wat God ons behouden liet en gaf.

Hoe grooter het aantal werkkrachten wordt, des te hooger wordt niet alleen het jaarlijksch budget, maar des te grooter behoefte is er ook aan Uw aller gebed, opdat de Heere ons allen op den rechten weg leide, ons beziele, bekwame en ten zegen stelde.

II. De Zaaimaand.

Sedert twee jaar hebben wij de instelling van „de zaaimaand”. In Augustus staan alle catechisaties stil. Iedere Evangelie-helper trekt dan naar een plaats, waar nog geen belangstelling ontwaakte. Een colporteur vergezelt hem, ook zooveel mogelijk een der

geschoolde helpers van het Ziekenhuis en enkele andere Christenen. De zieken worden behandeld, het Evangelie wordt gepredikt, boeken worden verkocht en traktaatjes uitgedeeeld. De bedoeling is, hoe langer hoe meer Christenen bij dit werk te betrekken.

Reeds mochten we rijke vruchten zien van de zaaimaand. Elk jaar waren er enkele plaatsen, waar een geregeld samenkomen om Gods Woord te hooren het blijvend gevolg was. Natuurlijk wordt daardoor het werk der Evangeliehelpers steeds omvangrijker. Ondanks de vermeerdering van hun aantal met twee, is er nog een groot tekort. Gelukkig heeft Solo onderscheidene leerlingen op den theologischen cursus te Djokja, zoodat er goede hoop is, dat in 1927 de kleine schaar der Evangeliehelpers aanzienlijk zal worden uitgebreid. Ook het werk der missionaire dienaren des Woords werd daardoor vermeerderd, want op drie plaatsen, waar eerverleden jaar in de zaaimaand gearbeid werd, ontstonden in het vorig jaar kleine gemeenten, waar geregeld het Heilig Avondmaal moet worden bediend. In het geheel geschiedt dit thans op veertien plaatsen. Ook in dezen is de hulp van Ds. van Eijk dus wel reeds noodig geworden.

III. Het Medisch Werk.

Ons keurig ingericht ziekenhuis heeft een groot personeel: drie artsen, vier Hollandsche verpleegsters, 43 Inlandsche verplegers en 41 verpleegsters. De arbeid is evenredig aan de werkkrachten. In het hoofdziekenhuis zijn 230 bedden; gemiddeld waren er in 1925 niet minder dan 193 bezet, terwijl dagelijks 75 loopende patienten in het ziekenhuis geholpen werden. Er werden 248 operaties verricht.

Bovendien zijn er drie hulpziekenhuizen: te Wonosari met 50, te Pengging met 20 en te Kartasoera met vijf bedden. In Pedan wordt reeds vele jaren een geregelde polikliniek gehouden. En als vrucht van de zaaimaand in het laatste jaar werd te Bekonang een polikliniek begonnen. In het geheel werden gemiddeld elken dag 235 opgenomen en 143 loopende patienten behandeld. Het werk werd in de laatste maanden zeer verzwaard door het heftig woeden van malaria, influenza en andere koortsen in het Noorden van de stad Solo, waar ongeveer heel de zendingskring woont. Het is voor dien kring zulk een rijk voorrecht, door Christen-dokters behandeld te kunnen worden.

Voorzooover het mogelijk is zonder dwang te oefenen, worden de patienten met het Evangelie bekend gemaakt. Aan wie lezen kunnen, worden Evangelieën uitgereikt, en in

voorlezing, toespraak en gebed doet de Evangelie-helper uitkomen, dat God de groote Medicijnmeester is, van wien alle hulp moet worden verwacht, en dat Christus onze lichamelijke en geestelijke krankheden op Zich genomen heeft.

De groote geestelijke beteekenis van het medisch werk ligt daarin dat het de Christelijke barmhartigheid vertoont. Het Christendom is de godsdienst der liefde. En in breeden kring heeft deze prediking der Christelijke liefde grooten indruk gemaakt. Toch werpt het medisch werk indirect ook vele zichtbare vruchten op geestelijk gebied af. Telkens worden menschen gedoopt, die voor het eerst in een onzer ziekenhuizen met het Evangelie hebben kennis gemaakt. De gemeente te Pengging is uit het ziekenhuis als het ware opgegroeid. Het medisch werk neemt een belangrijke plaats in den zendingsarbeid in.

De nieuwe statistiek der Wereldzending toont, dat de zendingsziekenhuizen van heel de wereld 32.000 bedden bezitten. In Solo hebben wij één honderdste deel daarvan, en de Gereformeerde Zending op Java tezamen één achttiende deel. In dit opzicht nemen wij dus een bijzonder groote plaats in de Wereldzending in. Wij mogen wel dankbaar gedenken, dat het Indische Gouvernement met zijn ruime subsidies en de cultuur-ondernemingen met haar groote bijdragen dit mogelijk maken. Onze Kerken brengen jaarlijks duizenden bijeen voor het medisch werk, maar deze duizenden zouden door nog méér tienduizenden vervangen moeten worden, indien niet zulk een milde steun vanwege Regeering en cultuur-ondernemingen genoten werd.

Er wordt veel lichamenlijk leed op Java geleden. Er zijn vele onverzorgde wonden en kwalen. Het is een heerlijk voorrecht, dat leed te mogen verzachten. Het medisch werk mag, behalve de patienten, ook de arbeiders daarin, en de Kerken, die het mogen behartigen, wel dankbaar stemmen.

Ik hoop, dat velen Uwer Dr. Verhagen met milde bijdragen voor het Röntgen-apparaat hebben verblijd.

IV. De Colportage.

Een der scherpste tegenstellingen tusschen de Roomsche missie en de Protestantse Zending ligt in de verspreiding van den Bijbel. En hoe hooger wij de Heilige Schrift stellen, des te meer nadruk zal vallen op haar verspreiding. In onzen tijd, waarin bij vele Protestanten de eerbied voor het gezag der Heilige Schrift daakt en het vertrouwen in haar genoegzaamheid en duidelijkheid kwijnt,

mogen de Gereformeerden wel met volle toewijding zich geven aan de Bijbelverspreiding.

Helaas is het nog een kleine minderheid onder de Javanen, die lezen kan. Solo staat echter in dit opzicht in de eerste rij, indien wij het aantal gezinnen op een half miljoen stellen, zal toch wel in een tiende deel daarvan tenminste één persoon zijn, die lezen kan. Nu is het onze taak, al die lezenden met het Evangelie te bereiken. Wie lezen kan is uiteraard over het algemeen iets meer ontwikkeld dan zijn omgeving. Onder de lezenden zijn voor een groot deel de menschen van invloed te vinden. Men met het Evangelie bekend te maken, is een belangrijke zaak. Indien wij al de lezenden konden bereiken, zouden wij, zij het centraal heel de bevolking bereiken.

Voor het volbrengen van die taak is echter een aantal van twaalf colporteurs veel te gering. Wij blijven nog ver beneden de hoogte van onzen plicht. Maar al is er geen reden om te roemen, er is zeker wel reden om te danken. In 1925 werden 9300 Javaansche, Maleische of Chineesche Bijbelgedeelten verkocht, en 10.500 andere Christelijke boeken in die talen. Hollandsche boeken, teksten en Bijbelsche platen brachten het tot 6500. Het totaalgetal bedroeg dus 26.300. Van het Javaansch Evangelisatie-blad werden maandelijks 20.000 exemplaren verspreid, van het Maleische blad 800, van een Javaansch kinderblad 1000. De omzet is dus niet gering, al is er reden het ideaal niet te vergeten.

Onze groote kracht tegenover de sterk opwakende Roomsche missie ligt in het verspreiden van den Bijbel. Zoo vele korrels vallen echter bij den weg of in ondiepen grond of onder de doornen. Laat Uw gebed zich paren aan de prediking van het Woord, opdat vele zaadkorrels mogen vallen in een door den Landman toebeide aarde en mogen dragen veelvoudige vruchten.

V. Wonogiri.

In het groote zuiderland dat den naam Wonogiri draagt, begint belangstelling te ontwaken. Het is een uitgestrekt gebied, grooter dan heel de provincie Zuid-Holland, met een half miljoen bewoners. De grond is schrale kalkgrond, de bevolking is arm en veelal noodlijdend, en Prins Mangkoenagoro VII heeft het tot een zijner levensidealen gesteld, door groote waterwerken de dorre velden vruchtbaar te maken en de bevolking te brengen op hooger maatschappelijk levenspeil.

Een stoomtram verbindt Solo met de hoofdplaats Wonogiri, gaat nog wat verder het binnenland in, en zal weldra worden

doorgetrokken tot Eromoko. En vlak bij Eromoko, op een uur afstands, ontstond te Soembergajam een kleine doch geestelijke bloeiende gemeente. De daar betoonde geestelijke kracht van den kring der geloovigen wekt rijke verwachtingen van snelle uitbreiding. De oudste onzer Evangelie-helpers is voorloopig voor enkele maanden daar gaan wonen, en de berichten zijn zeer moedgevend. Met het oog op den arbeid in die streek is in deze maand een Standaardschool te Eromoko geopend.

Enkele Vrienden in Indië dragen reeds vele jaren mildelijk bij voor den arbeid in Wonogiri, en voor ruim een jaar kwam een gift van duizend in „voor het achterland van Wonogiri.” Zij mogen thans de rijke voldoening smaken, dat de eerstelingen worden binnengehaald.

VI. De Inlandsche Scholen.

Al staat Solo in de eerste rij, wat het percentage lezenden betreft, toch is Solo nog vrij arm aan scholen. Prins Mangkoenagoro VII heeft ook in dit opzicht veel voor zijn onderdanen gedaan, maar toch is het aantal scholen nog geheel onvoldoende. Daardoor vindt de Zending een bijzonder goede gelegenheid tot het oprichten van scholen.

Bij de indeeling der Zendingsscholen in Standaardscholen en Volksscholen, welke laatste slechts drie jaarklassen tellen en een zeer eenvoudig leerplan hebben, werden elf van de twaalf zendingsscholen in het Solo-sche als Standaardscholen erkend. Dit besluit van het Gouvernement heeft ons zeer verblijd.

In 1925 werden zeven nieuwe Standaardscholen geopend (en in het begin van 1926 vier) zoodat er einde 1925 achttien Standaardscholen en één volksschool op Uw terrein waren (thans 22 en 1). Ze worden over het geheel goed bezocht, en de Inlandsche onderwijzers geven zich in den regel met veel toewijding en liefde aan hun taak. Er is ook in dit opzicht reden tot dank aan den Heere.

Door de felle en langdurige droogte van verleden jaar en het laat doorkomen der regens, lijden vele streken van Solo aan voedselschaarste. Het schoolbezoek ging lijden onder het voedselgebrek. Vele leerlingen kregen slechts één keer per dag een karigen maaltijd. Op sommige scholen toonde de ondervoeding zich in vrij algemeene ingezonkenheid. Toen op een school enkele leerlingen flauw vielen, bleek bij navraag, dat ze in twee dagen heelemaal geen voedsel hadden gehad.

De Hollandsche Kerk van Solo heeft zich met hartelijke liefde deze zaak aangetrok-

ken. Een bedrag van f2500.— werd voor voedselvoorziening voor de leerlingen der zendingsscholen beschikbaar gesteld. Voor de scholen in de stad Solo wordt deze zaak geregeld door den Heer Vermolen, scriba van den Kerkeraad. Dr Groot stelde de keuken van het ziekenhuis, en Zuster Loggen haar krachten voor toezicht bij de bereiding beschikbaar. Verscheidene zusters der gemeente bezoeken geregeld de scholen om op de uitdeeling toe te zien.

Bovendien werd één kerkcollecte per maand voor dezen nood bestemd, (de eerste collecte bracht ruim tweehonderd gulden op). Die mildheid maakt het mogelijk, dat in de behoefte streken aan de leerlingen om de twee dagen een flinke rijstmaaltijd wordt verstrekt. Voor de scholen buiten de stad zorgt het schoolhoofd met zijn echtgenoot voor de bereiding. Deze hulp verschaft aan de leerlingen en de onderwijzers, en aan ons allen groote blijdschap. Niet het minst aan de leden der Hollandsche Kerk, die ondervinden mogen, dat het geven zaliger is dan het ontvangen.

VII. De Hollandsche Kerk van Solo.

Niet alleen Hollanders behooren bij deze Kerk, ook Chinezen, Batakkers, Menado-ncezen en anderen. Naar den goeden oud-Gereformeerden regel zijn de Hollandsche en de Javaansche Kerk niet door rasverschil maar door taalverschil gescheiden. De Hollandsche Kerk is de Kerk met het Hollandsch als voertaal van kerkelijk leven, de Javaansche Kerk is de Kerk met Javaansch als voertaal. Wie beter Hollandsch dan Javaansch kent voegt zich bij de Hollandsche Kerk. Deze laatste Kerk heeft daardoor ook leden, die uit de Mohammedanen of uit de Heidenen gewonnen zijn.

In die Hollandsche Kerk klopt het hart van het praktisch zendingswerk. De Hollandsche zendingsarbeiders oefenen daarin geestelijke gemeenschap, en worden in haar versterkt in geloof en liefde, de geestelijke krachten voor het recht volvoeren van de zendings-taak. In dit kerkelijk samenleven wordt veel zegen genoten. Het meewerken aan de grootsche taak Christus aan Solo en Solo tot Christus te brengen, wordt gevoeld als een uitnemend voorrecht. En indien eens kleine persoonlijke onaangenaamheden dreigen tot verdeeldheid te leiden, wordt ernstige botsing voorkomen door het gedenken van onze gemeenschappelijke taak. De hartelijke eenheid en liefde in de Hollandsche Kerk wordt alzoo mede gevoeld door de door Christus ons verleende zendingsroeping. En voor het recht vervullen van die roeping is ongebro-

ken eenheid en hartelijk samenleven ook zeker een der eerste voorwaarden.

Het Hollandsche kerkelijk leven is, als de stookplaats van het vuur der liefde, voor héél het zendingswerk van beteekenis. Maar bovendien heeft de Hollandsche kerk van U een klein, minder verzorgd deel van het zendingswerk overgenomen. Het werk met Javaansch als voertaal heeft zich zóó snel uitgebreid, dat wij aan het werk in het Maleisch en in het Chineesch niet konden toekomen. De Hollandsche kerk heeft nu de niet-Javaansch-sprekende Chineezzen voor haar rekening genomen. Zij heeft een Maleisch-sprekende helper aangesteld, en verspreidt een Maleisch maandblad, en Evangelien en andere boeken in de Maleische en Chineesche taal, maar werk is nog in het begin, maar het is een krachtig begin. Van bijzondere vruchten kan uiteraard nog niet gesproken worden.

VIII. De Hollandsche Scholen.

Onder deze scholen worden gerekend alle Scholen, waar de Hollandsche taal voertaal van onderwijs is, dus de Europeesche, Hollandsch-Inlandsche, Hollandsche-Chineesche Scholen, de Mulo-School en de Hollandsch-Inlandsche Kweekschool. Behalve deze laatste, die door de Kerken in Nederland opgericht is, gaan ze alle van onze één Europeesche, vijf Hollandsch-Inlandsche, Solosche Schoolvereeniging uit. Deze heeft twee Hollandsch-Chineesche Scholen, één Mulo-School en één Schakelschool, welke laatste een bijzonder soort Hollandsch-Inlandsche school is. In 1925 werd de tweede Hollandsch Chineesche school geopend, die bestemd is, om in de hogere klassen een Meisjesschool met Internaat te worden. Het jaarlijksch budget der Schoolvereeniging beloopt gemiddeld een kwart millioen. Ook hier mogen wij wel dankbaar gedenken, dat de ruime ondersteuning vanwege het Gouvernement zulk een breede vlucht van ons Christelijk onderwijs mogelijk maken. En in gevallen van nood verleenden Vrienden in Holland krachtige hulp, waarvoor nogmaals onze hartelijke dank wordt betuigd.

Onze scholen hebben hier een uitnemenden naam. Geen wonder, waar zoovele bekwame en toegewijde vrouwen en mannen hun beste krachten daaraan geven. Meermalen werd ons door hooggeplaatste Javanen verzekerd: „als we een kind hebben, dat zich niet laat regeeren, en we zenden het naar een Christelijke School, dan is het een week gewillig en gehoorzaam”. Ik zou daarvoor niet durven instaan, maar zulke uitspraken toonen toch de hooge gedachte, die men van ons

Christelijk onderwijs heeft.

In onzen tijd, nu de zaden van het Communisme ook op Java kwistig wordt uitgestrooid, wint ons onderwijs door zijn Christelijk karakter nog aan beteekenis. Ook menschen van niet-Christelijke opvatting erkennen, dat bepaaldelijk het Christelijk onderwijs een bolwerk is tegen het Communisme.

In het geheel genieten thans 3500 kinderen lager onderwijs (1800 op de Hollandsche, 1700 op de Inlandsche Scholen, en nog bovendien tweehonderd jongelieden op de Mulo- en Kweekschool). Als wij bedenken, dat Solo ongeveer 200.000 kinderen in de schooljaren telt, dan steekt ons aantal schamel af bij die ontzaglijke kinderschaar. Maar van dat groot aantal gaat geen vijfde deel werkelijk naar school. En we hopen, dat we met ons Christelijk onderwijs nog pas in het begin van ontwikkeling zijn. Onze hoop is, dat de Kweekschool, die reeds tot rijken zegen was voor ons Christelijk onderwijs, mag uitgroeien en met een zoogenaamde „hogere Kweekschool” uitgebreid worden. Onze Hollandsch-Inlandsche en Hollandsch-Chineesche Scholen hebben aan die „hooger” opgeleide Inlandsche onderwijzers dringend behoefte.

Als wij bedenken, dat tot begin 1917 in Solo alleen één enkel klein Inlandsch schooltje bestond, dan gevoelen wij, hoe rijk de laatste negen jaren voor ons Christelijk onderwijs zijn geweest. En als onze scholen door Gods zegen volle vruchten mogen dragen van verstandelijke, zegenrijke en geestelijke vormen der leerlingen, wordt haar beteekenis voor het opgroeiend geslacht niet licht overschat. Rijze voor dat onderwijs ook Uw gestadig gebed.

IX. De ontvangsten in 1925.

Deze ontvangsten leggen een welsprekend getuigenis af voor Uw liefde en van de liefde te Solo en van de liefde ook elders tot ons werk. Uw krachtige steun, de trouwe hulp van de Hollandsche Kerk van Solo en de milde liefde van veel Vrienden buiten Solo hebben het werk in 1925 geldelijk mogelijk en gemakkelijk gemaakt. Wij betuigen daarvoor onzen hartelijken dank.

Het is een voorrecht, aan zulk een heerlijken arbeid te mogen medewerken. Solo is een bijzonder vruchtbare zendingsakker. Laat ons mildelijk zaaien, opdat wij onder Gods zegen mildelijk mogen maaien. En laat Uw gebed den arbeid vergezellen, omdat Gods werk alleen door Gods kracht wordt tot stand gebracht.

Met bleefde en hartelijke groeten van mijn Vrouw en mij, met toewensching van

's Heeren zegen, ook mede namens Ds. en
Mevrouw van Eijk, hoogachtend,
Uw dienstwillige broeder,
H. A. VAN ANDEL.

SOEMBA.

Bij de foto.

Dr. en Mevr. Onvlee—Miedema.

De sympathieke taalgeleerde voor Soemba

vaardigd. Na met goed gevolg zijn doctoraal examen te hebben afgelegd verwierf hij 17 Dec. 1925 den docterstitel met een proefschrift getiteld: „*Eenige Soembaneesche vertellingen*”.

De officieele afvaardiging van Dr. Onvlee door het Ned. Bijb. Genootschap had plaats den 8sten Januari j.l. waarvan we reeds mededeeling deden.

Een paar maanden geleden is Dr. Onvlee

Dr. L. Onvlee Jr. is den 9den April j.l. met zijn vrouw te Genua aan boord gegaan van de „*Koningin der Nederlanden*” om zich naar Soemba te begeven voor het moeilijke werk, dat hem daar wacht. Over dat werk hebben we reeds iets gezegd. We zullen dat nu niet herhalen.

Thans willen we bij de goed geslaagde foto van Dr. en Mevr. Onvlee iets vertellen van beider leven.

De heer Onvlee is 23 November 1893 te Baarn geboren. Zijn vader was het bekende hoofd eener Christ. school aldaar. Na school en Gymnasium vlug te hebben doorloopen werd de jonge Onvlee student in de Theologie aan de Vrije Universiteit. Reeds in 1916 deed hij met goed gevolg zijn candidaats-examen in de theologie.

Intusschen was de aandacht op hem gevestigd voor de opleiding tot taalgeleerde voor Soemba. In overleg met de deputaten voor de Zending op Soemba werd hij door het Ned. Bijbel Genootschap aangewezen als alumnus om na volbrachte studie in de taal en de letteren van den Ind. Archipel aan de Universiteit te Leiden voor het werk der Bijbelvertaling naar Soemba te worden afge-

in het huwelijk getreden met Mej. Miedema, één der dochters van den bekenden predikant Ds. Miedema te Groningen.

Mej. Miedema is geboren den 16 Juli 1895; gevoelde voor den arbeid der ziekenverpleging; is te Amsterdam in de Gereformeerde ziekenverpleging opgeleid en bleef tot voor korten tijd als verpleegster werkzaam. Zij is de tweede dochter van Ds. Miedema, die naar Soemba gaat. Mevr. Berg—Miedema, de vrouw van den bekenden Zendingarts van Soemba, is eveneens een dochter van Ds. Miedema.

Na hun huwelijk hebben Dr. en Mevr. Onvlee—Miedema een paar maanden te Hamburg doorgebracht, waar men in dien tijd zich aan fonetische studie heeft gewijd.

Brerige de Heere dit jonge echtpaar in welstand aan de plaats der bestemming.

De komst van Dr. Onvlee is voor de Zending op Soemba een feit van groote betekenis.

W. B.

Poerworedjo.

Zoowel van Zuster Nicboer als van onzen tijdelijken Zending-arts Dr. Bast ontvingen

zijn bericht. Beiden zijn reeds lang in hun arbeid ingegaan.

Zuster *Nieboer* vertelt, dat zij een schitterende reis heeft gehad ('t weer was mooi en de zee buitengewoon kalm), zoodat ze den Heere dankt, die alles zoo wel gemaakt heeft. Ze heeft van alles in Poerworedjo een aangenamen indruk gekregen. 't Hospitaal vindt ze erg mooi en de omgeving is prachtig. Het werk is echter in het begin zeer moeilijk. Maar zij vindt een grooten troost in de wetenschap, dat, als God ons roept, Hij ook bekwaamheid zal schenken.

Dokter *Bast* heeft ook een goede reis gehad en reeds met het werk kennis gemaakt. Hij gelooft, dat het hem heel goed zal bevalen. Hij had zich niet voorgesteld, dat 't hospitaal zoo mooi gelegen was. De meeste dingen vond hij zeer modern ingericht. Voorloopig is hij bij Dr. Flach in huis, dat hij zeer prettig vindt.

En Zuster *Nieboer* en Dokter *Bast* zijn nu druk bezig met het aanleeren van de Javaansche taal.

De Heere gebruike ook den arbeid van deze beide menschen tot eer van Zijn Naam en tot uitbreiding van Zijn heerlijk Rijk op Java.

Utr. H. K.

SOEMBAZENDING.

Nog is de som, die voor de uitbetaling van Ds. *Colenbranders* nieuwe woning benodigd is, niet geheel aanwezig. In de eerste week kwamen de aanbiedingen wel, zoodat ik dacht in een paar weken gereed zijn. Toen begon er vertraging te komen. Nog moeten er enkele schuldbekentenissen geplaatst worden van 500 of 1000 gulden, rentende 4½ pCt., telken jare opzegbaar, terwijl minstens 1 mille per jaar zal afgelost worden.

Van een broeder ontving ik 50 gulden voor de koopsom. Hij kon geen stukje nemen, doch wilde toch gaarne helpen. Zoo'n gave is hartelijk welkom. Maar er moet meer zijn. Zijn er geen broeders of zusters die ons kunnen leenen? 't Is toch een solide geldbelegging. Men helpe ons spoedig. Ds. C. telegrafeerde reeds tweemaal om 't geld te mogen ontvangen. Men schrijve, ook al heeft men een paar weken noodig om 't geld los te krijgen. Als het bedrag maar volledig wordt, zijn wij geholpen. Nog een zoo'n week als de eerste en 't is in orde. Men schrijve aan den ondergeteckende.

Namens de Deputaten,

J. DUURSEMA.

Groningen, Heeresingel 34, Maart '26.

Giro 51619.

Uit het hospitaal te Poerworedjo.

Ik wil U vandaag eens iets vertellen over een meisje, dat langen tijd in het hospitaal gelegen heeft. Parijen heet zij. Zij kwam eind 1924 bij ons met een zeer ziek been, dat haar geheele gestel ondermijnd had. Zij had thuis al een maand ziek gelegen zonder verpleging en daar ze niet loopen kon, kon ze zichzelf niet helpen. Zoolang een Javaan zich nog maar bewegen kan, al moet hij zijn lichaam voortslepen, gaat hij naar de put, om zich te wasschen of te baden. Maar om een liggende patiënt eens frisch te wasschen, daaraan denkt de familie niet. Wel smeert men de zieke vol met verfrisschende smeersels, meest bestaande uit kalk en bedak (fijn rijstemeel) met citroenwater. Dat is ook wel eenigszins verkoelend, maar ter afwisseling zou een waschbeurt toch aangenaam zijn, vooral in den warmen tijd. Ik spreek hier over de eenvoudige dessa-menschen, de stand, waartoe Parijen behoorde. Natuurlijk had Parijen ook al allerlei medicijn gehad, inwendig voor haar koorts, uitwendig op het zieke been, dat niettegenstaande smeersels en massage maar steeds dikker werd en pijnlijker. Ten einde raad bracht de familie (ouders had ze niet meer) haar bij ons. Nadat ik haar onderzocht had, zei ik haar eerlijk, dat haar ziekte wel lang zou duren, dat ze wel een half jaar bij ons zou moeten blijven en waarschijnlijk geopereerd worden, maar dat zij, als God de obat (medicijn) wilde zegenen, wel heelemaal beter zou worden. Toen na een kleinen ingreep haar koorts en pijn spoedig over waren en zij zich al beter voelde, kreeg zij vertrouwen en beloofde te zullen blijven tot ze geheel genezen zou zijn. Ze kreeg een goeden eelust en al spoedig was zij zoo gezond geworden, dat zij weer levenslust kreeg, al moest zij om haar been steeds blijven liggen. Het bleek toen, dat zij een bijzonder energiek meisje was, die graag wilde leeren. Er zijn niet veel Javaansche meisjes, die op een leeftijd van 18 jaar nog lust daartoe hebben. Parijen was daarin heel anders dan haar rasgenooten. Als zij de verpleegsters in het dichtbijgelegen meisjeshuis hoorde zingen, neuriede ze mee en trachtte later de wijsjes zelf te zingen. Ze vroeg dan aan de verpleegsters op zaal de woorden en leerde zoo enkele Christelijke liederen. Ook luisterde ze graag naar wat de goeroe op zaal vertelde uit den bijbel en vroeg allerlei over het Christendom. Na korten tijd wist ze heel wat van de bijbelsche geschiedenissen en zei toen ook, dat zij Christin wilde worden. En om nu den Bijbel zelf te kunnen lezen, wilde ze graag lezen leeren. Ik heb

toen een paar Javaansche leesboekjes voor haar gevraagd en toen is zij met veel ijver gaan leeren lezen en schrijven en heeft het zoover gebracht, dat zij nu den Bijbel kan lezen. Het schrijven ging minder vlot. Zoo heeft zij in de vele maanden, die zij bij ons doorgebracht heeft een groote rijkdom verworven; ze heeft leeren lezen en zingen en ook nog leeren handwerken. Maar bovenal heeft zij de schat gevonden, die niet vergaat. Eens, toen met de groote Javaansche feestdagen aan het einde der vastenmaand velen naar huis gingen (wie eenigszins naar huis kan vraagt in die dagen ontslag uit het ziekenhuis) zat zij in stilte te huilen.

Ik vroeg haar, waarom zij verdriet had. Toen antwoordde zij, dat zij zich eenzaam voelde, want ieder ander had een huis en vader of moeder, waar hij nu blij naar toe ging. Maar zij had geen thuis, alleen een oude tante, waar zij een onderdak had. Ik trachtte haar te troosten door haar te wijzen op den Vader der weezen, die ook haar Vader wilde zijn. Zij wist toen al veel van het christendom. Eenigen tijd later zeide zij beslist, dat zij Christin wilde worden en dat zij het hospitaal als haar huis wilde blijven beschouwen en vroeg of ze er, ook later, dikwijls mocht komen. Het bleek toen al, dat er moeilijkheden voor haar zouden komen van de zijde van haar Mohammedaansche familie. Haar tante zei, toen zij haar vertelde, dat zij Christin wilde worden en toestemming vroeg voor den doop: O, dan behoeft je niet bij mij terug te komen. Als je een Hollander wilt worden, trek dan ook maar een Hollandsche jurk aan en wordt dan maar heelemaal een njoujah (is Europeesche dame). Dit is nog algemeen de gedachte van de Mohammedanen: Christen worden is Hollander worden, is ontrouw worden aan je eigen Javaansche volk. Wij moeten erg oppassen aan deze gedachte geen voedsel te geven door tegen te gaan, dat de Javaansche Christenen verhollandschen of afhankelijk worden van de Hollandsche Zendelingen. Zij moeten zelfstandige Christen-Javanen worden. Daarom hebben wij het ook beter gevonden, dat Parijen naar haar familie terug ging om te laten zien, dat ze nog een heel gewoon Javaansch meisje gebleven is, alleen met een nieuw hart. Ik weet nog niet, hoe het na mijn vertrek met haar gegaan is. Ze was naar huis, nog niet gedoopt, maar bleef steeds in contact met haar hospitaalvrienden en wij hopen en bidden, dat zij in haar eigen familie en dorpskring een levende getuige moge worden van Christus en moge blijken te zijn niet een verhollandschte, dus verminkte Javaansche, zooals haar familie denkt, maar een

wedergeboren Javaansche.

Utrecht, Febr. 1926.

„Uit Poerworedjo”.

Chineezendoop in Adiredjo.

Dr. Esser schrijft in zijn blad het volgende:

Ik wil nu alleen vertellen van Adiredjo (of Adipala), de hoofdplaats van het gelijknamige district der Afdeeling Tjilatjap. Het ligt ten Zuiden van Maos, dicht bij de zuidkust.

Misaël, die in September hier vandaan naar Tjilatjap is overgeplaatst, vond steeds meer gehoor bij de kleine Chineesche nederzetting ter plaatse.

Op 29 November doopte ik daar 2 Chinezen van ouderen leeftijd. De eene, van 65 jaar, had, naar hij zegt 30 jaar geleden een Evangelie gekocht. Hij woonde toen te Rembang. Later kwam hij daar met het Heilsleger in aanraking, waarbij een familielid zich aansloot.

De ander, ongeveer 55 jaar oud, werd door kennissen, wien zijn slecht leven verdroot, te Bandoeng met de zending in aanraking gebracht; misschien zou de leer die daar verkondigd werd, hem zedelijk op betere paden brengen! Dat was in den tijd van zendeling Alkema, thans Gereformeerd predikant te Maarssen. Deze zoekt hem vaak op. Het zal hem zeker goed doen te hooren van een vrucht van arbeid uit lang vervlogen dagen!

Beiden waren ze opiumschuivers. Door 's Heeren genade kregen ze de kracht er, zij 't ook laat, mee te breken. Moge de Heere hen staande houden en hun voorbeeld anderen, die door 't zelfde verhinderd worden, prikkelen om den stap te doen en de banden der zonde met 's Heeren hulp te verbreken!

De Boschjesmannen en het bidden.

Men verhaalt dat de Boschjesmannen, als zij bekeerd zijn, zich een boschje uitzoeken waar zij ongestoord bidden kunnen. Om die plek gemakkelijker te bereiken, maken zij er, ieder voor zich, een voetpad naar toe. Wanneer nu één hunner in het bidden verflauwt, en de anderen dit merken aan het gras, dat er op groeit — want zij geven acht op elkander — dan waarschuwen zij hem door te zeggen: „Broeder er groeit gras op uw voetpad.”

De ander begrijpt hem dan wel.

KORTE BERICHTEN.**D. K. van Dijk.**

De Friesche Zendingspredikant Ds. K. v. Dijk van Keboemen, is na een voorspoedige reis in Holland aangekomen. Moge de welverdiende rust hem sterken om na zijn verlof met vernieuwde kracht zijn mooie werk te hervatten.

D. Koelewijn.

D. Koelewijn en zijn gezin zullen D. V. repatriëeren met „*de Slamet*”, die 9 Juni van Batavia vertrekt.

Het Chr. Nat. Zendingsfeest.

D.V. zal het Christ. Nat. Zendingsfeest dit jaar gehouden worden op Velzerbeek bij Velzen op Woensdag 7 Juli. Jhr. Mr. C. H. Boorel van Hogelanden heeft dit mooie landgoed voor dit doel bereidwillig afgestaan.

Het Chr. Lyceum.

In Juli 1927 zal D.V. te Bandoeng een Christ. Lyceum worden geopend.

Reeds is opgave ontvangen van 125 leerlingen voor wie plaatsing zal worden gezorgd.

Aan giften voor dit te stichten Lyceum werd in Indië reeds een bedrag van f15.550 ontvangen.

A. Derksen.

De heer A. Derksen te Oudewater is benoemd tot onderwijzer bij het gesubsidieerd bijzonder onderwijs te Solo. Hij hoopt te vertrekken met de „Prinses Juliana”, die 25 Mei a.s. uitvaart.

E. Verhoef.

Tot onderwijzer bij het gesubsidieerd bijzonder onderwijs te Djokja is benoemd de heer E. Verhoef te Herwijnen, die D.V. zal uitgaan met de „J. P. Coen”, die 20 Juli van Amsterdam vertrekt.

H. Kaspers.

Bij het Christ. Onderwijs te Djokja is benoemd de heer H. Kaspers te Nijmegen. Hij zal vermoedelijk in September met de „Prinses Juliana” derwaarts gaan.

M. P. v. d. Pols.

De heer M. P. v. d. Pols te Rotterdam is benoemd tot onderwijzer te Solo. Wellicht zal hij uitgaan in Augustus a.s.

J. Frouws.

Eveneens is voor Solo benoemd de heer J. Frouws, ook onderwijzer te Rotterdam.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vraagt men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5.— aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro no. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers Mij. Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

LEESTAFEL.

Nevelrijk, uit het leven van godsdienstige dorpsmensen, door D. H. van de Vliet Wz. Bij Wed. C. Goudswaard, Rotterdam. f1.90, geb. f2.90.

Ten voeten uitgeteekende typen van „Godsdienstige dorpsmensen”. De schrijver kent ze door en door. Hij laat ze u zien en hooren. Misschien hier en daar haast te realistisch. Maar zeldzaam duidelijk. En heel mooi en leerzaam. Deze schrijver behoeft geen schuilevinkje te spelen. Hij mag zijn naam gerust noemen.

De Man uit een Afrikaansch Boschland door Ds. W. C. Wilcox, vertaald door Ds. J. Visser, bij J. v. d. Wal te Bruinisse.

De eerste en tweede aflevering van dit boek, dat in 15 Afl. à f0.15 zal verschijnen, liggen voor ons. Het zal in dit boek gaan over de Zending in Portugeesch Oost-Afrika. Te oordeelen naar deze afleveringen belooft dit boek een zeer boeiend, voor oud en jong met smaak te lezen Zendingsboek te zullen worden.

Van 's Heeren Ordinantiën door Dr. W. Geesink, bij Kok te Kampen.

Dit beroemde standaardwerk van Prof. Dr. Geesink beleeft zijn tweeden druk. Het verschiint in vier deelen: I Inleidend deel. II Eerste deel ('s Heeren ordinantiën in de natuur). III Tweede deel ('s Heeren ordinantiën in de zedelijke wereld I). IV Tweede deel ('s Heeren ordinantiën in de zedelijke wereld II).

Dit prachtwerk heeft natuurlijk niemand's aanbeveling noodig. Het vindt alleen wel zijn weg. De uitgave is schitterend; de band in stijl; zooals het behoort en van Kok is te verwachten.

De prijs per deel is f4.— en geb. f5.25. Wie zich dit werk aanschafft verrijkt zijn bibliotheek met een boek van groote en blijvende waarde.

Van twee weggelooopen negerjongens naverteld door Aletta Hoog, bij den Zendingsboekhandel te Den Haag.

De schrijfster is in de Zending thuis en haar pen is in orde. Gaarna bevelen wij dit pakkend geschreven boekje aan. Ook voor uitdeeling zeer geschikt.

Giften.

SURINAME.

Voor den schreienden nood (met opzet gebruik ik deze woorden nog eens) van het Zend. ond. in Suriname werd in de maand Februari door mij ontvangen: van J. H. v. d. W. A'dam f2.50; Mej. H. Hilversum f20; Pers. Chr. Ulo School 's-Gravezande f6.35; Ds. B. Zendingskas Ger. Kerk Kielwinderveen f10; G. K. te Franeker f10; X. te H. f2.50; Mej. J. v. d. B.—v. d. St. Maasland andermaal f10; W. v. E. Schoonhoven andermaal f5; N.V. Standaard A'dam, andermaal f3.50; N. H. in col.1 Ger. Kerk Hilversum f5; J. W. van Geref. Zend. Vereen. Bergum f15.

Hilversum. J. v. KEULEN.
Postrek. 95494. Bilderdijskiaan 12.

Ontvangen voor de Generale Zendingskas.

Door E. v. d. Veen, Hoofd der Chr. School Kollum v. d. leerl. der Chr. school f50; van Mej. G. Demper, Nieuwpoort, saldo verkochte zendingsblaadjes f15; Door G. J. Barink, Silvolde v. d. Ger. J. V. „Immanël” f10.66. Door J. A. Blaak, Varsseveld, uit het Nikkertje v. d. Chr. Nat. School te V. f5; Van

Wed. H. V. den Haag f5; Door K. Veldman, Hoofd der Chr. School, Hommerits v. d. l.l. der school f8.57; Van N. N. te Kinderdijk f15.80; Van N. N. voor de „Javazending” f400 en voor „de Zending onder de Chinezen” f400; Door L. J. C. Kreijt Jr., Dieren 10 pCt. der ontvangsten over 1925 van de Classe Apeldoorn f389.27; Gift van de Geref. Kerk Oudega (Small.) f10; Door Ds. H. Ingwersen, Nijkerk 10 pCt. der ontvangsten over 1925 v. d. Classe Harderwijk f350; Door M. J. van Leeuwen, Veenendaal, van de Zendingscomm. te V. f25; Van de ver. „Biddt en werkt” te Herwijnen f8; Van ? te Murmerwoude f26; Mej. A. v. d. Berg te Wierum f9.50; Door P. v. Urk te West Terschelling f35.14; Van E. K. te Surhuisterveen f1.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 23 Maart 1926.

Door de Geref. Zend. Ver. te Veenendaal werd afgedragen in 1925:

De zending Utr. Geld. f668; Zending onder de Joden f49; Duitsche zending f25; Zendingshospitaal Poerworedjo f100; Gereformeerde kerk te Rhenen f50; Bijbel vereen. N. Brabant en Limburg f10; Br. Baas f25; Evangel. Limb. en Noord-Brab. f50; Nederl. Tentzending f10. Totaal f987.

Veenendaal.

M. J. v. LEEUWEN.

REKENING EN VERANTWOORDING

der Ver. „Medische Zending” te Rotterdam.

1 November 1924—31 October 1925.

Alblasserdam, Mej. B. P. Jonker, 1e halfj. f64.55; Berkel, Mevr. Fleurke-Maaskant, 1e halfj. f66, 2e halfj. 64.10; Bleiswijk, Mej. A. Bos, 1e halfj. f20; Bommel, Mej. C. Kerpel, 1e halfj. f22, 2e halfj. f12; Brielle, Mej. J. van Rij, 1e halfj. f15.75; Capelle a. d. IJssel, Kerkeraad, 1e halfj. f15, 2e halfj. f10; Charlois, Kerkeraad, 2e halfj. f300; Delfshaven, Kerkeraad, 1e halfj. f150, 2e halfj. f150; Dordrecht, Mej. M. J. v. d. Weg, 1e halfj. f50, 2e halfj. f26.50; Feijenoord, Mej. C. D. Boslooper, 1e halfj. f29.30, 2e halfj. f15; Giesse O. en N. Kerk, Kerkeraad, 1e halfj. f45; Gorinchem, Mevr. H. Blankers-van Dalen, 1e halfj. f50, 2e halfj. f50; Hillegersberg, Mej. S. van Baarle, 2e halfj. f38.50; Hendrik-Ido-Ambacht, Mej. L. F. Stans, 1e halfj. f6.45, 2e halfj. f5.05; Katendrecht, Mevr. Willemse, 1e halfj. f70.10, 2e halfj. f82; Katendrecht, Mej. A. E. Koster, 1e halfj. f59, 2e halfj. f70; Kralingen, Mej. M. H. Coepijn, 1e halfj. f3180, 2e halfj. f43.60; Kralingen, Mej. C. A. van Linschoten, 1e halfj. f87.50, 2e halfj.

f43.25; Kralingen, Mej. J. H. den Ouden, 1e halfj. f176.80, 2e halfj. f112.05; Kralingscheveer, Mevr. W. Vuijk, 2e halfj. f69; Leerdam, Kerkeraad, 1e halfj. f5; Maasland, Kerkeraad, 1e halfj. f25, 2e halfj. f25; Maassluis, Mevr. S. Luijendijk-Warnaar, 1e halfj. f55.20, 2e halfj. f41.40; Molenaarsgraaf, Kerkeraad, 1e halfj. f10; Nieuw-Lekkerland, Kerkeraad, 2e halfj. f15; Nieuw-Helvoet, Mej. W. Oranje-Kramer, 1e halfj. f5.80, 2e halfj. f5.80; Ottoland, Mej. J. Bons, 1e halfj. f28, 2e halfj. f27.25; Ouddorp, Mej. A. Spee, 1e halfj. f10, 2e halfj. f5; Overschie, Kerkeraad, 2e halfj. f50; Pernis, Mej. E. Noordzij, 1e halfj. f21.50, 2e halfj. f25.50; Rhoon, Mej. P. Vijfinkel, 1e halfj. f29.35, 2e halfj. f33.35; Blanken Rozenburg, Mej. P. van den Deijl, 2e halfj. f43.30; Rijsoord, Mej. T. S. van der Linden, 1e halfj. f34; Rotterdam, Mevr. C. F. v. d. Berg-de Jonge, 1e halfj. f60.15, 2e halfj. f62.05; Rotterdam, Mevr. W. van den Boom-Bos, 1e halfj. f17.50; Rotterdam, Mej. E. Corbeth, 1e halfj. f59.60, 2e halfj. f96.60; Rotterdam, Mej. H. Bavinck, 1e halfj. f30.85, 2e halfj. f40.10; Rotterdam, Mej. K. G. v. d. Ploeg, 1e halfj. f111.30, 2e halfj. f77.75; Rotterdam, Mej. N. van Vliet, 1e halfj. f65, 2e halfj. f43.50; Rotterdam, Mej. M. Vijgeboom, 1e halfj. f45, 2e halfj. f55.50; Schiedam, Kerkeraad, 2e halfj. f50; Schoonrewoerd, Mej. B. M. de Leeuw, 1e halfj. f3, 2e halfj. f3; Sliedrecht, 2e halfj. f33; Strijen, Mej. E. W. van de Nadort, 1e halfj. f43.59; Tinte, Mej. J. Krijnen-Jonker, 1e halfj. f6, 2e halfj. f5.70; Vlaardingen, Mej. A. Kwakkelstein, 1e halfj. f50.50, 2e halfj. f4.50; Vianen, Mej. A. J. Labrie, 1e halfj. f10, 2e halfj. f8; IJsselmonde, Mevr. A. Mulder-v. d. Werf, 1e halfj. f12; Zwijndrecht, Mevr. Doorn-Wiersma, 1e halfj. f75.50, 2e halfj. f67.50.

ONTVANGEN GIFTEN.

November 1924—Mei 1925.

Charlois, door br. Kooijman van N.N. f20. Vlaardingen: door Mej. A. Kwakkelstein van Geref. Zondagschool „Jachin” f76.95. Kralingen: van Mej. v. d. P. f2; Sch. f0.25; gebr. K. f1; H. Z. f1; A. v. d. H. f1; A. V. f1; J. H. f1; Mej. C. B. f1; H. O. f1; W. C. van V. f1; E. van W. f0.50; uit het zendingsbusje M.U.L.O. de Heer L. J. Allaart f51; uit het busje Evangelisatie Naaikrans van Mej. M. Lensink f1.90½; S. G. f1.47½; J. H. de O. f1.80; door Mej. A. A. Beddigs van Mevr. T. te Z. f4 en 300 halve centen; van Mevr. C. 232 halve centen; door Mej. van Linschoten van Mevr. Wed. de O. f1. Leerdam: van den Heer J. C. Walter f5. Vlaardingen: door Mej. J. Reinders van de kinderen 1e en 2e

klasse der Dr. Kuyperschool f8. Rotterdam: door br. Koops van B. P. bij gelegenheid 30-jarig huwelijksfeest f10; door Mevr. Landwehr van N.N. f5; door Mevr. v. d. N.-v. d. H. van G. f10; door Mej. Vijgeboom van theelood van Mej. V. f1.55; P. van N. f3; N.N. f5; dames N. f2; H. W. f2; Mej. K. 1. Feijenoord: door Mej. Boslooper in de collecte gevonden f1.50; Oud-Beijerland: door Ds. Goote van Meisjesvereen. „Ester” f8. Capelle a.d. IJssel: door L. Teeuwen van Meisjesvereen. „Draagt elkanders lasten” f10.50.

Mei 1925—November 1925.

Overschie: door Mej. Breevoord van de leerlingen der Chr. School aan den Boven-dijk f7.50, f5; f5.01. Vlaardingen door Mej. Kwakkelstein van Geref. Zondagschool „Jachin” f68.78. Pernis: door Mej. Noordzij van N. f1; L. van V. f1. Tinte: door Mevr. Krijgsman van Wed. M. B. f0.50. Kralingen: van Mevr. B. f2.50; van den heer S. 60 halve centen; door Mej. A. v. d. Kooij van N.N. f2; uit het zendingsbusje M.U.L.O. van br. Allaart f37 en f49.75. Rotterdam: door Mej. Vijgeboom van P. C. W. f2.50; door br. B. A. de Haan van de Geref. Zondagsschool „Bidt den Heere des Oogstes” f10; door Mevr. van de N. van N.N. f9.19.

GIFTEN LINNENKAST.

Nov. 1924—Nov. 1925.

Charlois: van Mevr. van de Bom-Sielof f2.50; Rozenburg: door Mej. van Galen van Krans f10; Kralingen: door Mevr. De Jong van Krans f4.10; Rotterdam: door Mevr. Wielenga van Meisjesvereen. „Tryfena” f5; door Mej. F. S. A. van de Kooy van Krans Poerbolingo f11.45; door Mej. L. v. d. Kooy uit busje f5; door Mevr. v. d. N.-v. d. H. van N.N. f15.12½. Breda: door Mej. H. Bakker van Meisjesvereen. „Dient den Heere” f5; Schiedam: door Mevr. van Vooren-van Driel f188.06½; Charlois: door Mevr. v. d. Bom f3; Meerkerk: door Mej. Bos van Krans f55.30; Kralingen: door Mevr. de Jong van Krans f6.10; door Mevr. Bouman van Krans f15.75. Molenaarsgraaf-Brandwijk: door Mej. E. van Essen-Eikelenboom van Krans „Het Mosterdzaadje” f46.15. Rozenburg: door Mej. M. van Galen van Krans „Tryfosa” f10; Charlois: door Mevr. van de Bom f3; Rotterdam: door Mej. F. S. A. van de Kooy van Krans Poerbolingo f17.15; door Mej. L. van de Kooy uit busje f5; Stad a. 't Haringvliet: door Mej. Kl. van Sprang van Meisjesver. „Martha” f10; Rotterdam: collecte Zendingsavond f34.12½.

OVERZICHT.

ONTVANGSTEN.

Saldo	f 240.49½
Contributiën:	
Nov. 1924—Mei 1925	„ 1776.09
Mei 1925—Nov. 1925	„ 1909.85
Giften:	
Nov. 1924—Mei 1925	„ 243.66
Mei 1925—Nov. 1925	„ 202.03

f 4372.12½

UITGAVEN.

Drukloon en diverse onkosten .	f 184.10
Afgedragen aan Deputaten . . .	„ 4164.08½
Saldo-Giro	„ 23.94

f 4372.12½

OVERZICHT LINNENKAST.

ONTVANGSTEN.

Aan giften	f 451.81½
Saldo linnenkast 1923—'24 . . .	„ 741.63½

f 1193.45

UITGAVEN.

Onkosten en aan goederen . .	f 1193.45
------------------------------	-----------

f 1193.45

Zend'ng Ceref. Verken op Soemba

J. A. Delhaas te Groningen, School Leliestraat, theelood enz. f19.06; E. van Dijken te Groningen, van N.N. aan h. cent. f0.25, gev. in de collecte f5 en f2.50 is f7.75; G. J. Breukink, Helten, saldo Kerk en Zend.bl. f58; J. L. Zijlma te Kommerzijl, v. d. Zendv. f75; J. Aarts te Blokzijl, saldo Kal. f11.74; Ds. Visser te Oldemarkt, busje G. en A. v. Buiten f7.37; Mej. R. Vos te Sauwerd, saldo Zendbl. f25.28 Kal. f3.59 is f28.87; P. Kremer te Een, 't Nikkertje der school f11.64½, Knapenver. f2.08½ is f13.73; C. J. Horstman te 's-Gravenhage v. e. Zondagschool f20; A. Blaak te Sappemcer, saldo Kal. f9.10; A. Vos te Nicuwcrood, v. d. Zendv. f61.19; Ds. Middelveld te Hoogkerk, saldo Kal. f80.35, Mej. R. Donkerbroek, v. d. Jonged. v. f6.50, coll. jaarf. Jonged. en Jonged. vereen. f19.36½ is f107.41½; A. Donkerbroek te Niezijl, v. d. Zendv. f34, saldo Kal. f15. v. d. school. f11 is f60; J. M. Wagenaar te Pekelderweg, busje W. Eisen f7.62, L. Jonker f12.89, A. Moorlag f12.48, T. Groeneveld f10.42, Knapenv. f1.66 is f45.07; J. R. van Til te Leek v. d. Zendv. f50; J. Bulthuis te Ulrum, v. d. Zendv. f125; L. van Klinken te Musselkanaal, v. d. school. f3; R. Kassies te Nieuw Amsterdam v. d. school. f19.72; H. Heijs, 2de Exloërmond, v. d. Knapenv. f4.56; Ds. Smidt te Dwingelo, gev. in de coll. f2.50; Mcj. T. Smit te Uithuizen, v. d. centsv. der Jonged. vereen. f29.56; Mcj. T. Kool te Meeden van N. N. f1.50; J. Engelsman te Uithuizermeeden, v. d. Zendv. f126.13½; Ger. Kerk te Hardenberg, gev. in de coll. een dankoffier f100; H. L. Smeeman te Coevorden, een coll. f30.10; J. Pals te Dalisen, busje en coll. jaarf. Jonged. v. f7.43; J. E. van Buuren te Delfzijl, gev. in de coll. f20; Mej. Tj. Veenstra te Visvliet, v. d. Jonged. v. f23.13; Mej. D. Klinge te 't Laar 't Graafschap, van de Jonged. v. f5;

Mej. J. Mulders te Meppel, een dankoffier f5, Zendv. f199.95, Med. dienst f1 is f205.95; Ds. Smidt te Dwingelo, gev. in de coll. f2.50; Ds. Goerce te Wagenborgen, verzameld f 5.73; N. N. te V., voor de bouw pastorie Colenbrander f50, en 't Hospitaal f50 is f100; H. J. Steenbergen te Genemuiden, Kerkcoll. f38.93; Mcj. W. G. Dop te Westerlee, 't Nikkertje der school f6.25, van zilverpapier 0.50 is f6.75; A. Plender te Kamperveen, busjes 2e halfj. '25 f20.47; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. en dankoffier f2 en f1 is f3; J. M. Wagenaar te Pekelderweg v. d. Zend. Comm. f25.37; K. Hceres te Overschild, v. d. Zend. Comm. f35; H. Kuik te Wildervank, v. d. Zend. Comm. f150, gev. in de coll. f5, f2.50, f1, f2 en 2.50 is f163; Mej. Joh. Scholten te Hoogeveen, v. d. Jonged. v. Dorcas f8; Ds. Bakker te Lutten, busjes Februari f20; J. Vos te Staphorst, Saldo Kalender f 11; Mcj. G. Haan te Groningen, 2 m.d.l. stort. Kinderz.v. f230; J. Groothof te Bedum, gevonden in de collecte f7.50; H. Blanken Wzn. te Hoogeveen v. d. Zend. Comm. f400.

Soembaweekcollecte.

Nieuwvliet f115.50; Zwelo f41.25; den Ham f302.47; Westerlee f70.—; Niezijl f135.50; Enter f104.40; Onderdendam f72.85; Houwerzijl f96.35; Nijverdal f623.95; Wildervank nag. f8.50; Wierden f74.86; Middclstum f307.—.

Groningen f500 + f1042.41½ is f1542.51½.

P.S. Nog zijn er een aantal kerken die de Soembaweek-collecte niet zonden. Broeders! laat er niet te veel vertraging worden gevonden. 't Kan toch bij u ook op tijd zijn, evenals bij andere kerken.

Groningen, 20 Maart '26.

Hceresingcl 34, Giro 51619.

L. J. DUURSEMA

Quaestor.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.

ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”

GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.

BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Een andere Trooster. — Van Zendingsaangelegenheden: De Zendingconferentie te Djokja; J. A. Wiggers. — Het Zendingsblad. — Het jaar 1925 in Djokja. — Foto Hulp-hospitaal te Wonosari. — Het onderwijs op Soemba in 1923. — Statistiek van de Zending te Keboemen. — Statistiek van de Zending te Poerbolingo. — Soemba. — Statistiek van het Djokjasche Zendingsterrein. — 't Javanisme. — Javaansche kleeding. — Foto: de Christ. Holl. Chin. School te Solo. — Soemba. — Verleden jaar en nu. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Een andere Trooster.

En ik zal den Vader bidden en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. Joh. 14 : 16.

Als Jezus hier spreekt over een *anderen* Trooster, dan herinnert dat er ons ook weer aan, dat Hij zelf ook Trooster was. Hij heeft zich zelf wel nooit opzettelijk met den naam „Trooster aangeduid, doch in heel Zijn optreden kwam het toch gedurig weer uit hoe Hij toch wel ook een bijzondere Trooster kan worden genoemd. Hoe kwam bij zijn troosten uit, dat genade op Zijne lippen was uitgestort. Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen; Vrees niet, gij klein kuddeken, want het is uws Vaders welbehagen, ulieden het Koninkrijk te geven; Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn; Uw hart worde niet ontroerd, gijlieden gelooft in God, gelooft ook in mij; het zijn maar enkele van de vele vertroostingën waarmede Hij schreiende harten heeft verkwikt.

En hoeveel troost heeft Hij ook niet geschonken door Zijne wonderen, als Hij kranken genas, blinden ziende maakte of duivelen uitwierp en dooden weer opwekte.

Jezus zou echter weggaan. De Zijnen zouden Zijne lichamelijke tegenwoordigheid moeten missen. Zij zelf dachten zeker dat het beter was dat Jezus *bleef*: doch Jezus heeft hun gezegd dat het beter was dat Hij *wegging*: „het is u nut dat ik heenga”, zoo sprak Hij (Joh. 16 : 7) doch zij zouden er geen schade van hebben, want Jezus zou den Vader bidden; Zijn Vader zou zijn gebed verhooren en hun een *anderen Trooster* geven. En die andere Trooster was de Heilige Geest, gelijk Jezus zelf ook heeft verklaard.

Die H. Geest wordt meermalen opzettelijk met den naam van Trooster genoemd. En Hij troost ook veelmaal en op velerlei wijze.

Hij is het, b.v. die den zondaar van zonde overtuigt, zoodat hij erkennen moet met 't oog op zijn eigen hart:

Hoe ik dieper poog te delven, hoe ik meer bederf ontmoet; ach, ik wanhoop aan mijzelf; en daarom met den tollenaar uitroept: o God, wees mij zondaar genadig.

De H. Geest maakt dan *uitziende, verlangende* naar troost. En zulke heilbegeerigen wijst Hij dan verder op den volkomen Zaligmaker Jezus, wiens bloed reinigt van alle zonden, ja ook de overblijvende zwakheden en gebreken voor Gods aangezicht bedekt. Zalig als Hij Christus' werk zoo rijkelijk aan de nooddruftige ziel toeëigent dat die ervaart en geniet: ik ben verlost, God heeft mij welgedaan; de Trooster, de Heilige Geest getuigt met mij dat ik Gods kind ben. Die verzegeling des Geestes is zeer troostvol.

Wat wordt in het leven van de vromen ook gedurig de vertroosting des Geestes gesmaakt in tijden van bestrijding, in wegen van lijden en rouw, in perioden van strijd en versmading. Wanneer mij 't afgepeinsde hart door al mijn denken werd verward, en ik in druk schier was gestikt, toen heeft uw troost mijn ziel verkwikt.

En is de H. Geest ook niet dikwijls een zeer bijzondere Trooster als de koning der verschrikking, de dood op ons afkomt?

Gij kent het kleine versje?

Ik stond er bij een eenzaam graf;
 Hier brak de draad van 't leven af;
 Geboren en weer sterven gaan
 Zoo is des menschen kort bestaan.
 O, als de ziel maar niet *meer* vroeg
 Dan gaf het leven wel genoeg.
 Maar wat zou achter 't doodsgordijn
 Toch voor mijn ziel verborgen zijn?

Hoe zalig als dan de Trooster u verzekeren mag: Achter 't doodsgordijn is de hemel; en in dien hemel is uw Zaligmaker Jezus; die heeft daar ook voor u een plaats bereid; en Hij bidt er voor u; en Hij zal u eens in dien hemel opnemen opdat gij altijd bij Hem zijt en met de anderen verlost den Heere eeuwig geniet en verheerlijkt.

Van de uitstorting van dien Trooster in de gemeente wordt in deze dagen weer bijzonderlijk gesproken in de samenkomsten der gemeente.

Zij Hij ook u geschonken die dit stukje leest.

Moge Hij ook uw Trooster zijn.

Mogen wij Hem maar veel noodig hebben en gedurig zoeken; veel vragen: o Geest, zend uwen troost ons neer; en moge Hij zich veel in ons openbaren; veel van de liefde Gods in ons uitstorten; ons veel het gevoelen van Gods genade doen smaken; ja ons zoo rijkelijk opgewekt doen zijn in ons geestelijk leven dat wij ons veel verblijden in „de hope”.

Hoe arm is de mensch, die dien Trooster mist.

Hoe bewelddadigd de Christen, die Zijn inwoning deelachtig is en steeds weer geniet.

Helpt er dan aan mee, als gij weten moogt dat die genade aan u is groot gemaakt, dat ook in de Heiden-wereld de naam van dezen Trooster wordt bekend gemaakt; en de blinde heiden, nu van God gescheiden, ook Zijn heil erkent. Zelf verrijkt door de vertroosting des Geestes, worde ook met blijmoedigheid gegeven in de Pinkstercollecte, opdat ook onder de volkeren velen zich blij mogen leeren beroemen in die geestelijke vreugde. En de Trooster, de Heilige Geest, die zelf ook de groote Zendeling is, welke op het Zendingsveld voor allen vruchtbaren arbeid de akker moet voorbereiden en blijvend bedauwen, zegene al het werk dat hier en in Indië wordt verricht tot Zijne verheerlijking.

Geldermalsen, Mei 1926.

HANIA.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Zendingsconferentie te Djokja.

De Ned. Ind. Zendingsbond heeft in Febr. i.l. te Djokja een Zendingsconferentie gehouden. Van deze conferentie geeft het Ind. Kerkblad het volgende verslag:

„Van 22 tot 24 Februari i.l. werd te Djokja de conferentie gehouden van den N. I. Z. B., een conferentie die haar bijzondere betekenis hieraan ontleende, dat zij werd bijgewoond door Dr. Mott en Dr. Rutgers. In verband hiermede was ook het aantal bezoekers van de conferentie grooter dan anders, vele Zendingsarbeiders van Java en

enkel en van de Buitenbezittingen waren aanwezig. De vergaderingen werden gehouden in het Kerkgebouw van de Hollandsche Gereformeerde kerk.

Maandagavond werd een ontmoetingsavond gehouden, waar Dr. Mott enkele oogenblikken de vergaderden toesprak en wees op de groote beteekenis van den tijd, waarin wij leven, op de kansen, die nu aan de Zending geboden worden en de groote verantwoordelijkheid, die op gansch de Christenheid in dezen tijd rust, om nu het Zendingswerk allerwege met kracht aan te vatten.

Dinsdagmorgen sprak Dr. Esser over den invloed van ons persoonlijk leven op ons Zendingswerk. Van ons menschen gaat altijd bewust of onbewust een invloed ten goede of ten kwade uit. Die invloed verstoort of bouwt op. Zoolang wij zelf liggen onder de macht der zonde is de invloed die van ons uitgaat een verstorende, wij zijn blinde leidslieden der blinden.

Van Christus gaat kracht uit door middel van zijn gemeente. De wereld in onzen tijd kunnen wij vergelijken met de vallei vol dorre doodsbeenderen, waarvan de profeet Ezechiël spreekt. Ezechiël moet eerst het woord des Heeren tot de beenderen spreken, daarna moet hij profeteeren, dat de Geest in deze doode lichamen kome. In de Zending op Java hebben wij, volgens spreker, de eerste periode gehad, het Woord is uitgegaan en gaat nog voortdurend uit. Maar er heerscht geestelijke dorheid en doodschheid; nu moet gebeden worden om den Geest, op dat Hij uitvloeie uit zijn gemeente en leven wekke.

Het persoonlijk leven en de arbeid van den Zending lijdt dikwijls onder de vele administratieve beslommingen, die het werk met zich meebrengt en die veel tijd van den Zendeling vragen. De inleider ziet de taak van den Zending in hoofdzaak als een paedagogische. Hoofdzaak voor den Zendeling is niet de directe Evangelieprediking, noch de zielszorg in de gemeente. Deze beiden mogen niet verwaarloosd worden. De hoofdtaak van den Zending ligt in het opleiden en bezielen van zijn Inlandsche medewerkers, die veel beter geschikt zijn voor den arbeid onder hun volk, dan wij Europeanen.

Ds. Schuurman sprak over: „het onderhouden van ons persoonlijk geestelijk leven in en door en ondanks ons werk”. Hoe beter discipel van Christus wij zijn, hoe beter apostel, maar ook hoe beter apostel, hoe beter discipel. Zoo moest het zijn, maar algemeen doet zich het verschijnsel voor, dat het persoonlijk geestelijk leven van den Zending kwijnen gaat en inzinkt. De oorzaak hiervan is, dat de Zendeling, die in het vaderland lid was van een gemeenschap van discipelen, waar zijn geestelijk leven voortdurend werd gesterkt, die gemeenschap moet verlaten en hier alleen komt te staan. In den eersten tijd werpt hij zich met ijver en bezieling op zijn arbeid, voelt hij zich gedragen door het gebed der gemeente, die hij verliet, maar langzamerhand begint die band te verslappen, zijn zieleleven gaat kwijnen. Wat is hiertegen nu te doen? De Zending moet zich geheel aan zijn werk geven en daarbij drie dingen in acht nemen.

Ten eerste: hij moet niet achterwaarts, maar naar boven zien. Hij moet niet terugzien naar de verlaten gemeenschap, maar zijn kracht zoeken bij God in voortdurend gebed. Ten tweede: hij moet niet achterwaarts maar om zich heen zien. Hij moet zijn kracht zoeken bij het volk, waaronder hij leeft en werkt, zich aansluiten bij de gemeente uit dat volk en daar zijn kracht en gemeenschap zoeken. Ten derde: Hij moet niet achterwaarts zien, maar voorwaarts verwachten. Hij moet uitzien naar de vrucht, die God geven zal op zijn arbeid. Die den Heere verwachten, zullen de kracht vernieuwen.

Naar aanleiding van deze beide onderwerpen sprak Dr. Mott nog een enkel woord: Men krijgt wel eens den indruk in onzen tijd, dat de Christelijke Kerk gevaar loopt haar activiteit te vermeerderen sneller dan haar geloof. De vrees komt wel eens bij ons op, of ons geloof wel in staat is de spanning van onzen tijd te verdragen en zoo snel te werken als van ons gevraagd wordt. De moeilijkheden zijn alleen te overwinnen door het gebed. Wij moeten ons leven zoo inrichten, dat wij geregeld vaste rustige tijden hebben om te bidden; wij moeten ook tusschen van onzen drukken arbeid strijden voor het behouden van ons gebed; wij moeten voortdurend op God zien en bidden zonder ophouden.

Hierna ging de conferentie over tot bespreking van enkele vragen door Dr. Mott gesteld.

Deze vragen luiden als volgt:

1. Welke vraagstukken in verband met de verbreiding en den opbouw van de Christelijke Kerk in Ned.-Indië geven U de meeste zorg?

2. Wat geeft U de meeste hoop en bemoeiding in dit Zendingsveld met betrekking tot ervaringen, de richting waarin uw werk gaat en het uitzicht op de toekomst?

3. Welke zijden van Christus en van het Evangelie geven de beste aanknoopingspunten met niet-Christenen en pakken hen 't meest?

4. Is er behoefte aan verschuiving van den nadruk wat betreft Zendingsmethoden, Zendingsmiddelen of wat betreft de boodschap, die wij brengen? Zoo ja, hoe en waarom?

In de antwoorden op de eerste vraag werd gewezen op vele moeilijkheden, die de Zending in Indië zorg baren, zooals: de opleving van den Islam, het steeds meer om zich grijpend communisme en atheïsme, de Theosofie; de anti-Europeesche stemming onder de Inlanders, het gebrek aan eenheid onder de Christenen, de algemeene lauww-

heid onder de Christen-Europeanen, het groote gebrek aan personeel gezien de grootte van het arbeidsveld.

Als punten, die bemoediging en hoop geven voor de toekomst werden genoemd: de zekerheid dat ook in deze landen God werkt met zijn Geest, het toenemend initiatief onder de Inlandsche Christenen en hun geestelijk leven, het groeien van de idee van een eigen nationale kerk.

Vraag 3 handelt over de aanknoopingspunten en wat van het Christendom het meest indruk maakte op niet-Christenen. Gewezen werd op: het gebed in de landstaal, de verlossing van de booze vreesaanjagende machten, het uit genade zalig geworden, het prediken van het lijden en sterfen van Christus, de werken van liefde en barmhartigheid door het Christendom verricht. Dr. Mott bracht hierbij ook ter sprake de vraag: Waarom de Zending onder Mohammedanen hier op Java meer vruchten had dan in eenig ander deel der wereld? De behandeling van dit zeer belangrijke punt werd uitgesteld tot de Conferenties met Dr. Mott te Solo en te Modjowarno.

Als antwoord op de vierde vraag werd uitgesproken, dat men geen wijziging van methode verlangde, maar wilde blijven voortgaan op den ingeslagen weg: uitbreiding van den medischen dienst, van het Christelijk onderwijs en van den colportagearbeid.

Des avonds werd een tweede serie vragen behandeld, luidend als volgt:

I. Zijn er vraagstukken, hangende kwesties of vragen, die gezien uit 't gezichtspunt der Zendingarbeiders in Ned.-Indië van zulk een aard en beteekenis zijn, dat het wenschelijk is ze te bezien in 't grooter verband van een Conferentie van arbeiders uit alle deelen der wereld? Zoo ja, welke?

II. Indien zulk een bijeenkomst gehouden werd, wat zou dan geacht worden het minimum aantal arbeiders uit Ned.-Indië te moeten zijn, gegeven dat de geheele Conferentie uit niet meer dan 400 deelnemers zou bestaan?

III. Hebt gij eenige gedachte of wensch omtrent de plaats, waar zulk een bijeenkomst gehouden zou moeten worden?

IV. Op welke punten zoudt gij den nadruk leggen wat betreft de voorbereiding van zulk een bijeenkomst, opdat ze de meest mogelijke vrucht voor den arbeid afwerpe?

Sinds de groote Wereld-conferentie te Edinburgh in het jaar 1910 werd mede tengevolge van den wereldoorlog geen conferentie meer gehouden. De Internationale Zendingraad die dezen zomer in Zweden zal vergaderen, heeft aan Dr. Mott opge-

dragen te onderzoeken of men zulk een conferentie wenscht. De Internationale Zendingraad zal dan dezen zomer beslissen of zulk een conferentie gehouden zal worden.

Als vraagstukken, die wij gaarne op een eventueele Wereld-Zendingconferentie behandeld zouden willen zien, werden genoemd: hoe wij als Christenen te midden van de sterke anti-Europeesche strooming onzer dagen positie hebben te kiezen; hoe wij ons hebben te stellen tegenover de groote Islam-campagne ter bestrijding van het Christendom in onze dagen; de kwestie van de nationale kerken; het werk onder de verstrooide Chineezzen.

Wat het aantal afgevaardigden betreft, dat uit Ned.-Indië gezonden zou worden, deze vraag was niet te beantwoorden, omdat niet vaststond naar welken maatstaf dit aantal moest bepaald. Men was het er over eens, dat zoowel mannen als vrouwen als vertegenwoordigers van de Inlandsche kerken daar aanwezig moesten zijn. Ook werd er op aangedrongen dat deze conferentie, zoo zij gehouden wordt, niet zooals die te Edinburgh in hoofdzaak zou bestaan uit afgevaardigden van de Zendingbesturen, maar van het Zendingveld en van de Inlandsche kerken. Als plaats voor het houden van zulk een conferentie werden genoemd: Jeruzalem, Singapore of een koele plaats in Britsch-Indië.

Wat de voorbereiding voor zulk een conferentie betreft, de afgevaardigden zullen voldoende gelegenheid krijgen zich op de hoogte te stellen van de te behandelen vraagstukken."

J. A. Wiggers.

De nieuw benoemde directeur van de Keucheniuschool, Br. J. A. Wiggers, is Dinsdag 13 April met zijn gezin vertrokken naar Djokja.

Nadat hij de benoeming tot directeur der Keucheniuschool had aangenomen, is zijn verlof met enkele maanden verlengd, omdat hij niet voor den 1en Juni a.s. in functie kon treden en het bovendien gewenscht was zich door bijzondere studie nog wat voor te bereiden voor den arbeid, die hem te Djokja wacht.

Gedurende deze maanden heeft de heer Wiggers enkele lessen gevolgd van Hoogleraren te Wageningen en zich nader geoefend inzonderheid in de kennis van de Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Het was eerst zijn plan den 23 April te Genua aan boord te gaan van de „Jan Pietersz. Coen" om van daar de reis voort te zetten naar Indië.

Zijn eenig kind werd echter ongesteld en moest een operatie ondergaan. Ofschoon de operatie gunstig verliep, oordeelden de dokters toch, dat de reis alleen kon worden ondernomen indien het jongetje geregeld onder medisch toezicht bleef. Het was daarom dat de ouders besloten te Amsterdam aan boord te gaan, omdat dan de geneesheer van het schip het kind dadelijk onder zijn toezicht kon nemen.

Het was voor het echtpaar Wiggers een spannende tijd, toen hun zoontje een paar weken voor hun vertrek naar het ziekenhuis moest. Maar de Heere heeft het alles nog ten goede geschikt.

Bij het einde van den dienst werd de Heer en Mevrouw Wiggers Zondag 11 Maart hartelijk toegesproken door Ds. G. Renting in de Geref. Kerk te Winterswijk, waar de Fam. Wiggers haar verlof doorbracht. Ds. Renting meende — en we zijn hem daarvoor dankbaar — dat hij Br. Wiggers, die van nu aan staat in den dienst van de Zending der Geref. Kerken, niet mocht laten vertrekken zonder dat hij, als een vertegenwoordiger dier kerken hun den zegen des Heeren had toegewenscht. En de Gemeente te Winterswijk stemde van harte in met de hartelijke woorden, die haren Dienaar richtte tot den jongen zendingsman, die in haar midden is geboren en opgegroeid en zich nu geheel aan het werk der Zending gaat wijden.

Dinsdag 13 April heeft schrijver dezes, namens de deputaten van de Gen. Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, de Familie Wiggers bij haar vertrek te Amsterdam uitgeleide gedaan. Met blijdschap en opgewektheid aanvaardden zij met elkander de terugreis naar Indië. Ofschoon Br. Wiggers de benoeming tot directeur der Keuch. School niet heeft gezocht en hij het gewicht van den hem wachtenden arbeid zwaar gevoelt, verlangde hij toch om in vertrouwen op God, dat werk te beginnen. Ook Mevrouw Wiggers, die voor een groot deel de zorg voor het internaat op zich zal nemen en dus zal komen te staan voor een werk, dat van dag tot dag heel wat inspanning zal kosten, was blijde, dat de dag van hun terugkeer naar Indië was aangebroken.

Geleide de Heere de Fam. Wiggers op de reis en geve Hij dit echtpaar met rijken zegen in den dienst der Zending te arbeiden!

Het Zendingsblad.

Laat het Zendingsblad ditmaal ook eens iets mogen vertellen van zich zelf.

De uitgever is verplicht elk jaar in de

maand April een overzicht van de exploitatie van het blad over het afgelopen jaar in te dienen. Het spreekt van zelf dat dit ook nu weêr gebeurd is. Uit dat overzicht kan men zien hoe het met het blad is gegaan, bekeken uit een zuiver zakelijk oogpunt. En dan kan allereerst worden medegedeeld, dat de oplaag van het Zendingsblad nog weer een beetje toegenomen is. Bij het begin het 1925 werd het Zendingsblad gedrukt in 64000 exemplaren en in December was dit getal gestegen tot 65300. Er was dus een toename van 1300. Bovendien wordt het Zendingsblad nog in 280 exemplaren gedrukt op beter papier.

Ofschoon de groei der oplage niet extra groot is, zijn we toch niet geheel onvoldaan. Van hier en daar kwam soms wel bericht, dat men het Zendingsblad moest opzeggen omdat men het Gewestelijk Zendingsblad van den eigen Miss. dienaar, zooals „Uit Keboemen“, „Uit Poerwerdij“ of „Uit Poerbolingo“ zich had aangeschaft en het hebben van beide bladen te duur werd, maar ondanks die onbedoelde concurrentie der gewestelijke Zendingsbladen kon toch het Zendingsblad zijn oplaag nog iets verhoogen.

Ook in ander opzicht was er wat groei. Het Zendingsblad verscheen van ouds gewoonlijk in 16 pagina per nummer. Daarvan werd schier nooit afgeweken, want als men meer bladzijden gaf kostte dit heel wat geld. In 1925 was er echter telkens zooveel copy, die moest worden geplaatst, dat we noodzaak waren negen maal 4 bladzijden meer te geven, dus in het geheel 36 pagina. Nu schijnt dat heel weinig. Maar als men bedenkt dat de oplaag gemiddeld 65000 exemplaren was, dan wordt het duidelijk dat dit heel was gekost heeft. Wanneer het Zendingsblad 4 pagina grooter is dan gewoonlijk vraagt dit een uitgaaf van omstreeks f100 per pagina.

Het spreekt mitsdien van zelf dat de winst van het Zendingsblad over 1925 niet zoo hoog kon zijn dan over het vorige jaar. Toch bracht het blad een niet onbelangrijke bate in de Generale Zendingskas. De netto winst was **f17938.87** dus bijna **achttien duizend gulden**. En die winst komt geheel aan de Zending ten goede. Want het Zendingsblad behoort aan de Kerken. De Generale Kas der Zending betaalt alleen slechts de noodzakelijke kosten, die per jaar nog geen f400 bedragen, terwijl al de winst van het blad in den kas wordt gestort.

Dit winstcijfer stemt te meer tot tevredenheid, omdat het Zendingsblad zeldzaam goedkoop is. Het kost slechts 72 cent in 't jaar bij bestelling van minstens 4 exem-

plaren. En als men een mooiere uitgave be-geert, dan betaalt men per exemplaar f1.50, wat nog zeer billijk is.

Wie het Zendingsblad vooruit helpt, biedt daardoor dus finantieelen steun aan de Zending.

Wel is het bij de uitgave van het Zendingsblad natuurlijk niet allereerst te doen om finantieele winst, maar die winst is toch ook wel zeer gewenscht. Vooral dit jaar, want de Generale Kas was totaal ledig.

26 April '26.

W. B.

Het jaar 1925 in Djokja.

II. Zendingsarbeid.

In dit tweede deel van mijn verslag wil ik iets vertellen over de zendingsmiddelen.

a. Eerst iets over de goeroes Indjil. Daarin is dit jaar veel wisseling geweest. In de eerste plaats noem ik het overlijden van Sis Joram, waardoor ons werk van een uitstekende kracht werd beroofd. In de tweede plaats zijn de drie oudste goeroes gepensioneerd. Gedurende 25 jaar hebben deze de zending gediend, en daar ze op reeds gevorderden leeftijd in dienst der zending kwamen, zijn ze thans aan het einde van hun krachten. Daartegenover staat dat er drie goeroes Indjil van de opleidingsschool kwamen en in Mei in dienst werden gesteld. Bovendien maakten de behoeften van het terrein het noodzakelijk om nog enkele anderen, die niet de opleidingsschool hadden bezocht, ook voorloopig als goeroe Indjil te werk te stellen. Het aantal is thans elf, waarvan er vijf niet op de opleidingsschool geweest zijn. Dit is bij lange niet genoeg voor de behoeften van het terrein. Plaatsen als Tandjoengtirto, Ngoelakan, Demakidjo, Djepitoe, Kalipenten, waar gemeenten of reeds zijn of in wording zijn, hebben zoo dringend een eigen goeroe Indjil nodig. Sanden, Srandaken en Sewoegaloer doen het samen met één goeroe. En behalve waar de nood dringend wordt, zijn er ook nog onderscheidene plaatsen, waar de komst van een goeroe Indjil zeer wenschelijk zou wèzen. Wanneer de vier voor Djokja bestemde leerlingen van de opleidingsschool greeed komen, in Mei 1927, kunnen enkele plaatsen weer een eigen goeroe Indjil ontvangen.

b. Over de scholen het volgende. 1925 zijn we begonnen met 12 scholen, en we zijn het jaar met 11 scholen geëindigd. Toen de Keucheniuschool werd overgeplaatst naar Djétis en daar derhalve ook een nieuwe leerschool nodig had, werd de oude leerschool overgedragen aan de zending van Amsterdam. De leerlingen der scholen in Toengkak en Demangan konden toen overgaan naar

Klitren. Het aantal standaardscholen is thans drie, inclusief de leerschool der Keucheniuschool vier. De rest zijn volksscholen. In de toekomst kunnen enkele dezer scholen wel standaardscholen worden. Het aantal leerlingen is thans pl.m. 700.

Omtrent de Holl. scholen valt mee te deelen, dat de catechisaties daar regelmatig voortgaan. Dr. F. L. Bakker geeft deze aan de hoogste klas van de H.I.S. en H.C.S., terwijl ik in twee klassen van de Mulo les geef in den Chr. godsdienst. Voorts geef ik een catechisatie aan een 12-tal Mulo jongens, waarvan zich een aantal voorbereiden voor den doop. In den loop van '25 werd een vereeniging van Muloleerlingen opgericht, die door mij wordt geleid als een soort Knapenvereeniging. De jongens maken daar zelf ook opstellen over verschillende onderwerpen, zoo b.v. Bijbelsche opstellen over den barmhartigen Samaritaan, en den verloren zoon; over: Hoe kunnen wij Jezus leeren kennen?; maar ook over geheel andersoortige onderwerpen; zoo over Leonardo da Vinci, over De opvoeding bij de Egyptenaren, over keizer Tiberius. Voorts is er een vragenbus waaruit allerlei vragen te voorschijn komen, zoo b.v.: Waarom is het onmogelijk dat de zon bewoond is? God kan toch een mensch schapen (sic) die in de zon wonen kan. Mag een Christen geen heiden-schen offerdienst kijken (sic). Hoe kan ik me hemel en hel eenigszins voorstellen?

Nu in het begin gaat dat alles nog onge-regeld, de jongens behandelen een onderwerp, waar ze toevallig een boek over vinden, maar als de vereeniging wat langer bestaat, kunnen we trachten wat meer orde te brengen in de onderwerpen, en ook een behoorlijke bibliotheek te krijgen. Zoo systematisch als dat op een Holl. Knapen- of Jongelingsvereeniging gaat, kan het hier echter nog niet. Wel hebben de jongens groote belangstelling voor dit alles. Het ligt in de bedoeling om in de maand Juni in de bergen enkele dagen te gaan kampeeren, waarvoor groote ambitie bestaat. Een kampeerfonds wordt daarvoor door de jongens zelf gevormd. Zulk kampeeren is een geschikt middel om nauwer contact met de jongens te krijgen.

Voor de leerlingen van de Inl. en Holl. Inl. School houdt de goeroe Indjil in Wates ook een catechisatie.

c. Het aantal colporteurs is thans negen. Elke maand worden 14000 ex. van het maandblad Mardirahardjo, en 1000 ex. van het kinderblad Lajang kaboengahan verspreid. Ip het geheel werden in het afgelopen jaar verkocht 15147 Jav. en Mal. boeken.

Het werk van deze colporteurs is ook in

het afgeloopen jaar van groote beteekenis gebleken. Deze colporteurs vormen de voorhoede van ons zendingswerk. Ze gaan rond in wijden omtrek, komen met zeer veel menschen in aanraking, en al verkoopen sommigen slechts weinig boeken, ze zijn toch uit zendingsoogpunt hun geld waard, omdat ze in zeer ruimen kring het Evangelie prediken. Vele moeilijkheden hebben ze bij dien arbeid, maar ook vaak veel zegen. Ik kan er niet aan denken weer te geven, wat ze zoo op de vergaderingen wel vertellen. Een der colporteurs verhaalde, hoe men op een fabriek in de stad de Mar-dirahardjo op een muur geplakt had met het onderschrift: Lajang iki goroh; ora ana Allah; deze krant liegt; er is geen God.

d. Hospitalen. Het meest verblijdende, wat op dit gebied te melden valt is wel, dat in Djepitoe, in het Zuiden van de afdeeling Wonosari, een polikliniek zal worden geopend op verzoek van de bevolking en die mee zal worden bekostigd door de bevolking. Een verpleger zal daar worden geplaatst, die dagelijks polikliniek houdt aan huis, en verder de zieken behandelt in hun eigen huizen. Zulk een verpleger heeft in meer afgelegen plaatsen prachtig de gelegenheid om het Evangelie te prediken aan de menschen, hij komt in de huizen in nauw contact met de gezinnen. Zulk een polikliniek kan van groote beteekenis worden voor de uitbreiding van het koninkrijk Gods. Een reeks van plaatsen, ver van hulphospitalen gelegen, en waarvoor de exploitatie van een eigen hulphospitaal te duur is, komen juist voor zulk een polikliniek in aanmerking. Hopelijk zal het jaar 1926 de vervulling van enkele dezer wenschen bieden.

Van de oprichting van drie nieuwe hulphospitalen zal Dr. Offringa te zijner tijd mededeeling doen.

De arbeid in het Petronellahospitaal is dit jaar niet zoo intensief verricht kunnen worden door de ziekte en het overlijden van Sis Joram. Met ingang van 1 Jan. heeft het hospitaal weer zijn eigen goeroe Indjil gekregen in den persoon van Darmowongso. In den tusschentijd hebben de goeroes in de stad het werk loopende gehouden. Darmowongso is thans met ijver bezig.

e. Andere middelen. Onder dit hoofd valt dan nog melding te maken, dat de arbeid in de gevangenis regelmatig voortgaat. Van bepaalde vruchten kan hier niet worden gesproken. Het is ook moeilijk om meer persoonlijk contact met de gevangenen te krijgen.

De toestand in het armenhuis te Toengkak wordt, sinds het nieuwe gebouwen gekregen heeft, veel geregelder. Behalve de verzor-

ging van den verpleger, die aan het hoofd van dit armenhuis staat, komt ook de goeroe Indjil van Toengkak telkens om koempoelan te houden en catechisatie te geven aan enkele belangstellenden.

Ook wil ik nog melding maken van een lezing die ik op den tweeden Kerstdag gehouden heb voor den Jong Islamieten Bond. Op deze vergadering waren een 100-tal belangstellende jongelui. Met enkele van deze jongelui, leden van de Djokjasche afdeeling, had ik wat nauwer contact gekregen, en het bleek mij, welke gunstige elementen daaronder schuilen, die zich bij den Jong Islamieten Bond hebben aangesloten, omdat ze voelden de kracht van den godsdienst in hun leven noodig te hebben. Het Gouvernementsonderwijs brengt godsdienstlooze cultuur, en vele Javaansche jongelui voelen toch de armoede daarvan. Ze hebben geen geestelijk tehuis en geen geestelijk standpunt. En zoo hebben ze den Islam, in den vorm van deze Jong Islamieten beweging, gekozen als gehoopte vervulling van gevoelde behoeften. Op bovengenoemde vergadering heb ik gesproken over de roeping der zending in Indië, en enkele van de bezwaren die men van Islamsche zijde vaak tegen de zending te berde brengt, uit den weg trachten te ruimen, en bovendien als de roeping der zending geteekend, de Islamsche wereld ook te verrijken met de liefde Gods in Christus ons geopenbaard. Met veel belangstelling is daar mijn lezing aangehoord.

De Djokjasche afdeeling van den Jong Islamieten Bond heeft mij voorts uitgenoodigd een cursus te houden over den Chr. godsdienst, aan welk verzoek ik gaarne voldoen zal. Er is hier niet de hatelijke geest die men vaak in andere Islamkringen vindt, maar een geest van welwillende belangstelling.

f. Tenslotte mogen we dit verslag niet besluiten zonder een enkele herinnering aan het Jubileum van het jaar 1925. Het zijn schoone dagen geweest die we hier in April hebben mogen vieren. Al had ik persoonlijk slechts een klein aantal jaren in Djokja gewerkt, het was toch heerlijk de belangstelling van zeer velen in Indië en Holland bij dit 25-jarig jubileum van uw werk in Djokja te mogen genieten. Een uitgegeven gedenkboekje vond hier en ginds een goed onthaal. Verblijdend was de toewijding van den Holl. zendingskring in Djokja in het bijeenbrengen van een bedrag van f2000 voor een tweede Jav. kerk in Djokja. Maar het meest verheugend van alles was toch de ervaring van den band van geestelijke eenheid met de Javaansche gemeente. Telkens weer is daar uitgesproken hoe groote dankbaarheid de

Jav. gemeente gevoelde tegenover de kerken in N.-Holland, dat zij het Evangelie hier hadden gebracht, en is gezegd, hoe zeer de Jav. gemeente zich één gevoelt met Holland in de gemeenschap der heiligen. Hier zijn onverbreekelijke banden gelegd. Bovenal

een Inl. helper. Bij voorkomende ernstige gevallen wordt één van de dokters van het hoofdhospitaal geroepen. Overigens komen de dokters gewoonlijk slechts éénmaal per week. Voor den arbeid der Zending zijn de hulphospitalen van groote beteekenis.

hier is een werk Gods geschied. Er is een Javaansche Christelijke kerk voor wie de band aan Christus meer is dan de band aan de natie. Er is een Javaansche Christelijke kerk, die zelf het getuigenis van Christus wil uitdragen, haar wereld in. Er is een Javaansche Christelijke kerk in wie het koninkrijk Gods zijn zegepraal bereikt heeft op Java, en waarvan het ook geldt, dat de poorten der hel haar niet zullen overweldigen. Dat hebben we weer zoo met nadruk gevoeld bij het jubileum in April. In die vreugde hebben we ook dit jaar beëindigd. En iets van den glans die toen lichtte, is ook met ons in 1926 binnengegaan. Uit Gods groote daden in het verleden scheppen we moed voor het heden en voor de toekomst. Djokja. A. POS.

Bij de foto.

Hulphospitaal te Wonosari.

Deze foto geeft ons een kijkje op het hulphospitaal te Wonosari — één van de negen hulphospitalen die behooren bij het groote Petronella Hospitaal te Djokja. Gewoonlijk heeft een hulphospitaal een zestigtal bedden. Het staat onder de leiding van

Aan Dr. Pruis komt de eer toe, dat hij het plan van „Hulphospitalen” het eerst heeft opgevat en doorgevoerd ondanks veelvuldig verzet.

De geschiedenis heeft reeds nu hem ten volle in 't gelijk gesteld. De hulphospitalen voldoen uitstekend.

Vermoedelijk zullen de negen hulphospitalen van het Petronella-Hospitaal binnen korten tijd nog met een drietal worden vermeerderd. Daardoor zal dan het aantal bedden waarover de Med. dienst der Zending in Djokja beschikt, het duizendtal overschrijden.

W. B.

Het onderwijs op Soemba in 1925.

Dit jaar werd een stekje geplant, dat naar we hopen uit zal groeien tot een school voor Hollandsch onderwijs. Op den voet van een schakelschool werd een klasse begonnen onder leiding van een onderwijzer opgeleid aan de H. I. Kweekschool te Solo. De bedoeling is in de eerste plaats om te zien, of er werkelijk behoefte aan Hollandsch onderwijs bestaat en voor de Regeering, die tot dusver erg sceptisch stond tegenover onze plannen in dezen, die behoefte te de-

monstreeren. En de uitkomst van dien proef is verrassend. Reeds 9 Soembaneezen volgen dit onderwijs, niettegenstaande ze f2.50 in de maand aan schoolgeld moeten beta'en. Drie betalen zelfs f10, wijl ze, van verre komend, in het internaat moesten worden opgenomen. Werd er niet zulk een hoog bedrag gevraagd, dan zouden er zich zeker veel meer aanmelden. Nu zijn we hoofdzakelijk aangewezen op de omgeving van Pajeti. Savoeneezen uit de Christengemeenten van Waingapoe, Kambaniroe en Melolo melden zich meer aan dan aangenomen kunnen worden. De klas telt nu reeds 36 leerlingen. 't Is te hopen, dat dit onderwijs niet te lang als proef behoeft te worden doorgezet, doch dat we spoedig een volledige school zullen kunnen inrichten met een Europeesch hoofd, met subsidie van de Regeering.

Zulk een proef, die slaagt geeft voldoening, maar is.... duur. Behalve dit onderwijs aan kinderen, wordt nog een cursus gegeven aan volwassenen. Een 25-tal volgt dezen cursus.

Laten we bidden, dat onze God deze poging, die geheel ligt in de lijn van 't streven naar ontwikkeling bij den Inlander, moge gebruiken om Zijn Koninkrijk te doen komen.

Van de bestaande scholen zij in de eerste plaats genoemd de Volksschool, die bedoelt al de kinderen des volks te bereiken en eenvoudig onderwijs te geven.

Dan is er het Standaardonderwijs, dat op de Volksschool voortbouwt en aan hen die straks een of andere betrekking wenschen te zoeken, de daarvoor vereischte ontwikkeling geeft.

En eindelijk de Normaalcursus, de opleidingsschool voor de onderwijzers aan de Volksschool.

De volksscholen zijn regelmatig over het eiland verdeeld. Hun aantal bedraagt 50. Ze worden bezocht door 2782 leerlingen. 2296 jongens en 486 meisjes. In het afgelopen jaar konden de school met einddiploma verlaten 338 jongens en 47 meisjes.

Aan deze scholen zijn 80 onderwijzers verbonden.

Standaardscholen zijn er slechts 2; één te Pajeti met 65 leerlingen, waaronder 2 meisjes; één te Karoeni met 48 leerlingen, waaronder 8 meisjes.

Wijl deze scholen hun leerlingen betrekken van de volksscholen, dus niet alleen uit eigen omgeving maar van geheel Soemba, zijn daarbij internaten ongericht.

Jongelui, die met gunstig resultaat dat onderwijs gevolgd hebben — dit jaar waren dat er 19 jongens en 2 meisjes — zoeken,

voorzoover ze niet toegelaten kunnen worden tot den Normaalcursus een betrekking als schrijver, opzichter, of iets dergelijks.

De Normaalcursus telt 27 leerlingen, die ook allen intern zijn. In het afgelopen jaar slaagden er 14 voor het eindexamen, zoodat ze als onderwijzer in de Volksschool konden worden aangesteld.

De Volksschool telt slechts drie klassen, zoodat het onderwijs niet anders dan heel eenvoudig kan wezen. Het omvat slechts: Bijbelsche Geschiedenis, lezen, schrijven, rekenen, zingen en de Maleische taal, die de voertaal is.

De Standaardschool, die ook 3 klassen telt, sluit bij de Volksschool aan. Ze zet het daar gegeven onderwijs voort en geeft enkele nieuwe vakken daarbij. De resultaten van dit onderwijs zijn ongeveer gelijk aan die van een lagere school in Holland.

De Normaalcursus, die tweejarig is, geeft uitbreiding van het reeds geleerde, doch legt zich vooral toe op de voorbereiding voor de taak als onderwijzer.

Wat de resultaten van het onderwijs betreft, deze gaven in het afgelopen jaar weer alle reden tot tevredenheid.

Een leerling, die de Volksschool verlaat, kan vlot lezen en een nette hand schrijven; hij kan optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en deelen met groote getallen, dat het een lust is; eenvoudige rekenopgaven werkt hij netjes uit; vooral in hoofdrekenen is hij bedreven. De resultaten van dit onderwijs in de Bijbelsche Geschiedenis zijn over het algemeen het minst, hoewel het dagelijks wordt gegeven. Dit vindt zijn oorzaak daarin, dat voor dit onderwijs eigenlijk maar twee jaar overblijven. Het wordt toch gegeven in het Maleisch, voor Soembaneesche kinderen een vreemde taal. Het ligt dus voor de hand, dat in het eerste jaar veel over de hoofden heengaat. Bovendien hebben de onderwijzers bijna geen van allen slag van prettig onderhoudend vertellen. Maar toch is elke leerling, die deze school verlaat, voldoende bekend met den weg der zaligheid.

Naar verhouding zijn de resultaten van het onderwijs op de standaardscholen en den normaalcursus nog beter dan op de Volksschool. Wat trouwens ook geen wonder is. Wijl er zich elk jaar veel meer voor de toelating aanmelden, dan aangenomen kunnen worden, *) kan een strenge keur aan-

*) In 1925 meldden zich alleen te Pajeti 100 leerlingen aan, die smeekten om toelating; doch wegens de weinig beschikbare gelden voor 't internaat konden maar 18 worden aangenomen.

gelegd. Het zijn dus de beste leerlingen van de Volksschool, die op deze scholen komen. Bovendien hebben deze leerlingen voor, dat ze intern zijn en dus huiswerk kunnen maken, waarop toezicht wordt uitgeoefend. Wijl ze intern zijn, verkeeren ze in alles in veel gunstiger omstandigheden. Ze krijgen dagelijks wat ze noodig hebben, voedsel en kleding; het ontbreekt hun aan niets. De leerlingen van de Volksschool daarentegen lijden vaak gebrek. Ook heeft natuurlijk het veel ordelijker leven in het internaat een invloed ten goede op het leeren.

Bij het onderzoek naar den stand en de resultaten van het onderwijs valt het op, dat er een groot onderscheid bestaat tusschen West-Soemba eenerzijds en Midden- en Oost-Soemba anderzijds. In het eerste gebied zijn de resultaten veel gunstiger dan in het andere, de scholen onder de Savoe-neezen te Kambaniroe, Melolo en Waingapoe buiten beschouwing gelaten. In West-Soemba levert elk jaar iedere school een flink getal leerlingen af, dat de school met goed gevolg doorloopen heeft. In M. en O.-Soemba is dat aantal veel geringer; er zijn zelfs scholen, die niet eens elk jaar afleveren. Dat hangt natuurlijk samen met het meer of minder geregeld opnemen van nieuwe leerlingen. In West-Soemba kan geregeld ieder jaar een nieuwe klas gevormd worden. In M. en O.-Soemba is het een uitzondering, dat bij het afloopen van den cursus een nieuwe klas weer gereed staat; die laat hier en daar enkele maanden tot zelfs een jaar op zich wachten. 't Ongeregeld opnemen heeft weer tengevolge een ongeregeld opschuiven, waardoor velen langer dan een jaar over een klas moeten doen.

In het Westen kan men zoo langzamerhand spreken van een geregeld schoolwezen; in het Midden en Oosten nog niet.

Voor dat verschil zijn natuurlijke oorzaken aan te wijzen.

West-Soemba is dichter bevolkt; de onmiddellijke omgeving van de school kan dus voldoende kinderen leveren; terwijl in M. en O.-Soemba deze haar leerlingen moet vragen van een uitgestrekt gebied.

In het Westen heeft men te doen met een landbouwende, dus meer gezeten bevolking; de Soembaneezen uit het Midden en Oosten zijn veehouders.

Aan de bezwaren uit bovengenoemde omstandigheden voortvloeiend, wordt tegemoet gekomen door het inrichten van leerlingenverblijven.

Ten slotte mag als oorzaak misschien nog genoemd worden een niet te miskennen verschil in karakter bij de bevolking van die

twee gebieden.

Nog een enkel woord over onze onderwijzers.

In den loop van het jaar moesten 5 ontslagen worden wegens wangedrag. Eén werd aangesteld als Evangelist. Drie ontslagen eervol ontslag op eigen verzoek.

Voor den arbeid en het gedrag van de onderwijzers kan men niet anders dan lof hebben. Het is hoogelijk te waardeeren, dat ze in een tijd als deze met opgewektheid en getrouwheid hun werk doen, zonder altijd te morren en te klagen. Dit vindt voornamelijk zijn oorzaak daarin, dat ze hun werk als hun plicht zien, van Godswege hun opgelegd. Steeds is het ook het streven, hun bij te brengen, dat ze in hun werk voor God een taak hebben.

De samenwerking met hen, die toezicht uitoefenden, was dan ook steeds zoo aangenaam mogelijk.

Er waren uitzonderingen. Er waren enkelen, die in ijver te kort schoten; één moest zelfs om die reden ontslagen worden.

Het spreekt vanzelf, dat ge aan het eind van dit verslag vraagt: Doch wat is nu de beteekenis van de school voor het eigenlijke Zendingswerk.

En dan wijs ik allereerst daarop, dat er ook dit jaar velen gedoopt werden, van wie we niet anders kunnen zeggen, dan dat ze middellijk door de school daartoe gebracht werden.

En dan is er de invloed, die van de school uitgaat, die het volk loswerkt van zijn verdorven godsdienst en het met belangstelling doet vragen, naar dat nieuwe, dat hoopvolle; naar den weg der zaligheid.

Die invloed is niet te meten. We wijden er dus niet over uit. We staan er biddend bij met een hoop in 't hart, als die er is in het hart van den landman, als hij zijn akker beschouwt, waarin hij het zaad legde.

Met een gebed om wasdom.

Met een gebed om vrucht.

Pajeti, 23 Febr. 1926. T. v. DIJK.

Statistiek van de Zending te Keboemen over 1925.

Ds. K. v. Dijk geeft in „Uit Keboemen” de volgende statistiek over 1925:

Er zijn wel eens tijden geweest, waarin een terugblik op een afgelopen jaar mij minder vreugde gaf dan nu. Het is wel niet zoo, dat we in het aantal van onze Christenen met groote sprongen zijn vooruitgegaan. Maar toch was er merkbaar vooruitgang. Ik mocht in het lidmatenboek gedurende 1925 inschrijven 43 volwassenen, die belijdenis deden, en waarbij een 24-tal wa-

ren, die nog niet in hunne jeugd den doop ontvangen hadden. In het doopregister werden een veertigtal kinderen bijgeschreven. Een toename dus van 83 menschen. In de maand Jan. van dit jaar zijn daar nog bijgekomen 10 volwassenen en 9 kinderen. Ook is er op dit oogenblik in verschillende Gemeenten een belangrijk aantal menschen, die zich tot het doen van belijdenis voorbereiden.

Intusschen heb ik het vorige jaar ook heel wat menschen moeten afschrijven. In totaal bedroeg het aantal volwassenen, dat wij verloren door den dood, door vertrek naar elders, en doordat zij de Gemeente verlieten 27 en dat der kinderen 15. Op 31 Dec. telden onze Gemeenten tezamen 284 volwassen lidmaten en 314 gedoopte kinderen, zoodat wij bijna tot 600 lidmaten gekomen waren, welk getal nu reeds is overschreden.

Ik voeg hier een klein tabelletje bij, waarop gij de cijfers voor de verschillende Gemeenten afzonderlijk kunt nagaan.

Niet in alle Gemeenten is de toestand even rooskleurig.

365 leer., en 4 Europ. en 4 Inl. onderwijzers; Hoofd de heer G. P. Hamer.

Te Krakal is nog een hulpziekenhuis met 40 bedden, en 1 Inl. verpleger.

De Zendeling v. d. Friesche Kerken: Keboemen, 8 Febr. 1926.

K. VAN DIJK.

Statistiek van de Zending te Poerbolinggo over 1925.

Voor de statistiek van het zendingswerk in Banjoemas geeft Dr. Esser de volgende opgave:

De statistiek over 1925 wijst verblijden den vooruitgang aan. Konden wij over 1924 melden, dat wij nog nooit zoo velen gedoopt hadden in één jaar n.l. 64, dit getal is in 1925 met tien overschreden en bedroeg 74, waaronder 32 volwassenen.

Den laatsten Zondag van het jaar doopte ik te Poerwokerto: Wikoen. Hij ontving den naam Zachees. Wij roepen hem een hartelijk welkom toe in onzen kring. In Tjilatjap werd hij met het Evangelie bekend gemaakt.

Plaatsen, Namen en Getallen der Gemeenten(kringen) Helpers.		Gedoopten.	Bel. Lidmaten	Scholen.	Onderwijzers.	Leerlingen.
1. Keboemen.	1. J. Dikoen.	100	54			
2. Wera.	2. Soesena.	} 81	40	1	3	50
3. Idjo.	3. Soekardja.					
4. Karanganjar.	4. Idris Nakam.					
5. Glonggong.	5. I. Soenarma.	114	50	1	5	139
6. Boewana.						
7. Groedjoegan.	6. Samoeël.	118	51	1	4	94
8. Karanggadoeng.	7. Jochas.					
9. Kalenggedong.						
10. Djana.	8. Jasoen.	29	13	1	3	48
11. Pamrian.	9. S. Sakejoes.	67	33	1	2	45
12. Krakal.	10. Tomas	31	15			
13. Premboen.	11. Iskak.	20	12	1	2	48
14. Kaboetoehan.	12. Manasse.	28	11			

Keboemen heeft een ziekenhuis met 140 bedden, en met een 5e zaal voor pl.m. 30 bedden in aanbouw. Dir. Dr. A. H. Vonk; 2e Geneesheer Dr. R. Brummelkamp; 3 Europ. zusters: De Graaf (met verlof, tijdelijk vervangen door Zr. Woortman), Zr. Ten Kate en Zr. Meinders, en pl.m. 45 Jav. verplegers en verpleegsters.

25 jongens gaan van het Friesche terrein naar de K. Sch. om opgeleid te worden voor onderwijzer.

Keboemen heeft een Holl. Chin. School met 170 leerlingen en 5 Europeesche onderwijzers. Hoofd A. den Hoed, met verlof, verv. door A. Antheunisse.

Gombong heeft een Holl. Inl. School met

Thans te Poerwokerto is hij werkzaam aan de Staatsspoor. Het zal hem met het oog op gezin, familie en omgeving niet gemakkelijk vallen den Heere te dienen. Moge hij genade ontvangen om zich even flink te toonen als hij wiens naam hij draagt!

Soemba.

Aan het rapport der visitatie van de Zendingsposten op Soemba is het volgende ontleend:

Geconstateerd mag worden, dat het werk der Zending op Soemba zich mag verheugen in een tijdperk van duidelijk waar te nemen vooruitgang.

In Oost Soemba werd het werk te Melolo en te Petawang gezegend.

De miss. predikant van Waingapoe en Kambaniroe kon verblijdende mededeelingen doen van de uitbreiding van de Gemeente in deze beide plaatsen.

In Midden-Soemba in de landschappen Kaieta en Sapoe keeren velen zich naar het Evangelie, zoodat verwacht mag worden, dat zich daar spoedig de eerste beginselen voor Gemeenten zullen openbaren.

In West-Soemba ontstond reeds een nieuwen kring n.l. te Palla, terwijl die te Tenggaba zich aanmerkelijk uitbreidde, en op verschillende andere plaatsen wordt er gevraagd naar het Evangelie en worden er geregeld koempoelans gehouden.

Dat voor het werk in West-Soemba een auto aangeschaft werd, waardoor de miss. predikant meer dan tot nu toe de verschillende posten kon bezoeken, mag eveneens gerekend worden een feit te zijn, dat het werk der zending in deze onderafdeeling zeer ten goede zal komen.

Ziende op dit alles mag de danktoon bij ons niet ontbreken, met moed gaan wij voortwaarts in het geloof, het hart vervuld met levende hoop."

Tot zoover het rapport. Het gaat goed op Soemba.

W. B.

't Javanisme.

Oorspronkelijk was er op Java, evenals in geheel de Oost-Ind. Archipel, alleen maar 't animisme, de godsdienst, die thans nog in de buitengewesten duizenden aanhangers telt, het heidendom.

Met en door de komst der Hindoe's uit vóór Indië, dateerend pl.m. 260 jaar vóór de geboorte van Christus, is daarin verandering gekomen.

De Hindoe-overheersching, die o.m. op Midden-Java het machtige rijk van Mataram bracht, had ten gevolge, niet maar dat 't leven der Javanen aanmerkelijk steeg in peil van ontwikkeling, beschaving en cultuur, doch ook dat hun religie een ingrijpende wijziging onderging.

Van Animisme werden zij belijders van de Hindoe-godsdienst met de hoofdfiguren: Whisnoe, Civa en Brahma, welke goden het leven van den mensch in z'n geheel beleerschen.

De Hindoe-bevolking op Java loopt parallel met de middeleeuwsche karaktertrekken in Europa.

De invloed der Hindoe's op Java is te merken in:

de letterkunde, de maatschappelijke orde, de godsdienst, de bouw- en beeldhouwkunst, de wetenschap werd zeer vermeerderd (t.w.:

Statistiek van het Djokjasche Zendingsterrein op 1 Jan. '26.

Plaatsen	Aantal Chr. op 1 Jan. '26		Gedoopt in '25		Goeroes Indjil	Colporteurs	Inlandsche scholen		Hulp-hospitelen
	Gedoopten	Belijden	volwassenen	kinde-deren			Onderwijzers	Leerlingen	
Djokja } Tandjoengtirta }	882	483	30	35	Soepater Darmawaraita Rebin Darmawangaa	3	Djetis 3 77 Klitren		
Chin. Koempoelan	20	17	—	—			5	101	1
Toengkak	75	49	5	4	Setadiardja	2			1
Medari	30	22	4	1	Poerwasoehadi				1
Tjandisewoe	86	42	4	4	Siswara	1			1
Pantalan	125	65	3	5	Samuel	1	4	92	1
Toeren (Poelokadang)							1	40	
Gadoengan)							1	30	
Goelon (Patroeojon							1	21	
Srandokan	61	33	12	12					1
Londen					Jochanan				1
Sewoegoloer									
Kemirisewoe							1	26	
Wates	76	41	5	5	Tjakraätswadja	1	1	34	1
Ngoelokan	64	29	7	12			3	75	
Koeipenten	64	30	3	9			3	63	
Wonosar	47	26	1	2	Djemina		2	40	1
Wiladeg									
Djepitoe						1	2	70	
Totaal . . .	1530	837	74	88	11	9	27	669	9

de sterrenkunde, de wajangverhalen, de tijd-rekenkunde, de verzachting der zeden, 't lezen en schrijven enz.).

Het Hindoeïsme op Java is vermengd met het Boedhisme, eveneens overgebracht door de Hindoes.

Wat beheerscht nu speciaal de gedachtenwereld van de Indische volkeren?

De godsdienst!

Immers de godsdienst is 't idieële en materieele, dat in 't volk doorgedrongen is, is de grondtoon. Ook de kunst maakt volgens 't Oostersche volk, een deel uit van den godsdienst. Kunst en godsdienst zijn dus niet te scheiden.

De machtige goden, waarvan men denkt afhankelijk te zijn, zijn alom tegenwoordig, en ze beheerschen daardoor de hand van den kunstenaar. Beeldsnijders en wajangvertooners staan op één lijn met de tempelwachters in den dienst der goden. Zij oefenen samen gewijd handwerk uit. 't Hindoeïsme is de godsdienst van tempelsteden en van tempels over 't geheele land.

Welnu, als dat zoo is, dan kan ook niet anders of de tempelkunst vanzelf moet bloeien. Want het heele leven van 't volk is gericht op de tempel, de godenwoningen, de godsdienst. Zij geven alles voor de tempels, hun talent en energie en al hun vermogen.

Eerst pl.m. 1300 jaar na Chr. doet de Islam zijn intrede in Indië, eerst op Sumatra en later op Java.

Hoewel het Javaansche volk lang beheerscht was door het Boedhistisch-Hindoeïsme, toch is het thans overgegaan tot het Mohammedanisme. Deze overgang is echter niet zonder dwang tot stand gekomen. 't Gevolg hiervan is, dat de overgang tot den Islam slechts aan de buitenkant blijft, terwijl 't innerlijke een ruime plaats geeft aan 't Hindoeïsme.

De officieële ceremoniën zooals bij de besnijdenis, huwelijksvoltrekking, begrafenis enz. worden weliswaar naar de voorschriften van het Mohammedanisme geregeld en trouw nagevolgd, maar in de groote moeilijkheden in 't dagelijksch leven blijven de Javanen troost zoeken in de geestenwereld met topo (meditatie) en vasten.

Ge ziet, dat het Jav. volk reeds vroeg onderwezen werd in godsdiensten van allerlei richting. Eerst 't heidendom, dan 't Hindoeïsme en 't Boedhisme en later het Mohammedanisme.

Bij de overgang van den eenen godsdienst naar den anderen, deed de Javaan niet heelemaal afstand van zijn vorigen godsdienst om een nieuwe er bij te ontvangen.

Dit mengelmoes van godsdienstige gevoe-

lens vat men samen onder den naam van *Javanisme*.

Waarschijnlijk gevoelt ge nu wel, wat nu het gevaar is bij de prediking van het Christendom op Java, n.l. dit, dat we zouden krijgen dat het Javaansche volk het Christendom zouden aannemen zooals het 't Mohammedanisme aangenomen heeft als een vernis, met andere woorden, een *Christelijk Javanisme*. Dat dit gevaar niet denkbeeldig is, blijkt uit hetgeen bij de Sadrachs kring plaats vond

Wie het boek van Ds. Adriaanse hierover gelezen heeft of het boek van Ds. Pol over Midden Java ten Zuiden, weet wat Sadrach's kring is.

Zoo stelde Sadrach, de leider van Christelijke gemeenten in Kedoe, den Heere Jezus voor als de Ratoe Adil, de door de Javanen verwachte rechtvaardige koning, die den waren godsdienst zou brengen. De twaalf artikelen des geloofs, de tien geboden en het Onze Vader, werden door de volgelingen van Sadrach gebruikt als rapals, tooverformules; bij het uitspreken, waarvan men wonderlijke krachten verwachtte, vooral om zieken te genezen.

Toch was deze meening van Sadrach m.i. niet ten onrechte als hij trachtte de Javanen, die Christenen werden, *Javanen* te doen blijven, en dat zij niet verhollandsch moesten worden. Daarom wilde hij de Javaansche gebruiken en ceremoniën, de z.g. adat, niet afschaffen, maar hij maakte die naar z'n inzichten voor de Christenen bruikbaar.

Door z'n geringe kennis van het Christendom evenwel was het resultaat daarvan een *Christelijk Javanisme*. Hij had te weinig onderwijs gehad in de waarheden van 't Christendom, daarom waren z'n leerlingen, die hij aan zijn leerlingen verkondigde ook niet geheel zuiver.

Gelukkig hebben onze zendingsmannen dit gevaar goed onder de oogen gezien. Ze zorgen er nu voor, dat de Javanen, die tot het Christendom wenschen over te gaan, eerst goed onderwezen worden in de Christelijke leer, alvorens zij den Heiligen Doop ontvangen.

Ook zijn ze er steeds op uit de gemeente dieper in de Christelijke waarheid in te leiden. Zoo besteden zij veel zorg aan de opleiding der helpers en der toekomstige Jav. predikanten. Wij mogen dus wel zeggen, dat tegen 't gevaar voor 't christelijke Javanisme in den zin van Sadrach, thans ernstig wordt gewaakt.

Edoch, er bestaat m.i. aan een anderen kant nog een groot gevaar; en wel, dat men uit vrees voor verwording tot Javanisme,

het christendom op Java een *copie* zou maken van de *Hollandsche kerk*. Met andere woorden, dat men te weinig rekening houdt met den aard en de geschiedenis van het Jav. volk.

Immers ieder, die nadenkt, zal moeten toestemmen dat ieder volk bij 't aannemen van 't Christendom toch steeds z'n eigen volkskarakter heeft blijven behouden, en de zeden en gewoonten heeft gehandhaafd, voor zoover deze niet in strijd zijn met de Christelijke leer.

Zoo lijkt me, o.a. dwaasheid, dat Javanen die christenen worden, meestal bij hun doop een bijbelschen naam krijgen. Zij vragen er weliswaar zelf om, maar de zendelingen hadden hen beter aan het verstand moeten brengen, hoe dwaas dit is.

Hierdoor treft men in de gemeente tientallen Petrussen en Paulussen. B.v. iemand wiens kennis en ontwikkeling zeer gering waren, pronkte met den naam van den wijzen koning Salomo, enz. Op deze wijze krijgt men soms bespottelijke dingen; men krijgt op die manier den indruk alsof de Jav. naam iets minderwaardigs is; maar wat erger is, men verdenkt de Christen-Javanen dat zij Hollanders worden en dit is voor de Mohamedanen een motief om de christenen uit 't volk te stooten. Waarom zouden zij hun eigen Jav. naam niet kunnen behouden als zij christenen zijn?

In de Jav. zeden en gewoonten zijn vele gebruiken die volstrekt niet in strijd zijn met de christelijke leer, en toch door de pas geworden Christen-Javanen overboord zijn gegooid. Neemt, b.v. het zingen op Jav. muziek wordt door de christenen niet meer onderhouden. Men hoort in de Jav. christengemeente thans zingen op Europeesch muziek.

Daar de toonladders van Europ. muziek evenwel niet overeenstemmen met Oostersch gehoor klinkt dat zingen dikwijls minder zuiver en soms vèr van aangenaam. Wie eens een Inl. gemeente samenkomst heeft bijgewoond, weet hoe het is.

De Javanen hebben hun eigen toonladders en melodieën, waarom zou men op die Jav. melodieën de christelijke liederen niet kunnen zingen? 't Zingen toch is een uiting van 't gemoed, en daarom moet de zang ook overeenstemmen met 't volkskarakter. Evenmin als de Holl. Christenen de psalmen zingen op de oorspronkelijke Israëlitische muziek, evenmin lijkt het me gewenscht, dat de Jav. gemeente haar liederen zingt op Europ. muziek. Dat zingen op vreemde wijze staat op één lijn met 't lezen in den Koran in 't Arabisch door een Javaan die geen Arabisch

kent, of een gebed in 't Arabisch prevelt, terwijl hij z'n uitgesproken woorden niet verstaat. Zoo is het ook 't overnemen van zang en muziek van een volk, wiens taal en gemoedsstemming men niet kent.

De Apostel Paulus zegt in I Corinthe 14 : 13—15: „Daarom die in een vreemde taal spreekt, die bidde dat hij het moge uitleggen. Want indien ik in een vreemde taal bid, mijn geest bidt wèl, maar mijn verstand is vruchteloos.

Wat is 't dan? Ik zal wel mèt den geest bidden, maar ik zal ook met 't verstand bidden; ik zal wel met den geest zingen, maar ik zal ook met verstand zingen.”

Ook de Jav. muziekinstrumenten, de gamelan, raken bij de Christenen geheel in onbruik, omdat deze niet kunnen dienen als begeleiding van de Europ. Zangwijze. Ieder, die de schoone gamelan kent, zal moeten erkennen, dat het groot verlies zou zijn, als deze specifiek Jav. muziek verloren zou gaan.

S. NIMPOENO.

Amsterdam, Maart 1926.

Javaansche kleeding.

De Javaansche man draagt volgens de oude „adat” (dat is vaste volksgewoonte) lang haar. Dit haar heeft hij op de wijze der vrouwen achter op 't hoofd in een wrong vastgemaakt, en daarover heen komt de keurig gevouwen hoofddoek. Deze hoofddoek wordt alleen in huis afgezet, maar dit wordt gevoeld als „en negligé” zijn. Als er een onverwachte gast komt, mag de gastheer deze niet begroeten voor hij eerst de hoofddoek heeft opgezet (eventueel ook de jas aangetrokken). 't Zou onbeleefd, onnetjes en oneerbiedig zijn, een gast te begroeten, iemand te bezoeken, uit huis te gaan, zonder hoofddoek. Daarom, dat voelt ge, zou elke Islamsche Javaan het ook hoogst opgepast vinden in de kerk te komen zonder hoofddoek. Een Christen Javaan natuurlijk nog zooveel te meer, omdat bij de bijeenkomst weet te zijn een samenkomst in het huis Gods, voor Gods aangezicht. Het zou een verwringen van zijn gevoelens en gewoonten zijn, hieraan te tornen. Wèl wordt de helmhoed of groote rieten hoed, die op de hoofddoek gezet wordt, in gezelschap afgezet en dus ook in de kerk. Maar de hoofddoek is een deel van hun huis-kleeding.

De vrouw draagt nooit eenig hoofddekseel, dan alleen de eenvoudige dessavrouw bij zwaar landwerk wel eens een rieten mannenhoed voor de felle zon. Gewoonte is, om altijd onbeschermd in de zon te loopen. Alleen meer gegoeden gebruiken soms een

parasol of parapluie tegen de zonnestralen. De volkszede brengt dus mee, dat zij ook in de kerk geen hoed op heeft. Zij hebben allen mooi lang haar, glanzend zwart, netjes glad gehouden door veel olie, in een eenvoudige groote wrong achter op het hoofd

Bij de foto.

De Christ. Holl. Chin. School te Solo.

Wat een mooi gebouw. Een Europeesche school behoefde er zich niet voor te schamen. Het is de Christ. Holl. Chin. School te Solo.

ineengedraaid. Dit staat keurig. Page-kopies ziet ge gelukkig niet! Het lange haar is haar een eere, haar „voor een deksel gegeven”.

Toen het Evangelie pas onder de Javanen begon verspreid te worden, omstreeks 1825, gaf de kwestie van lang haar en de hoofddoek aanleiding tot veel oneenigheid. Met een beroep op 1 Cor. 11 waren er die zeiden, dat de mannen hun lange haren moesten laten afknippen. Anderen waren van gevoelen, dat zij tenminste in de kerk hun hoofddoek zouden moeten afzetten, terwijl dan eigenlijk de vrouwen naar de Europeesche winkels zouden moeten om zich hoeden aan te schaffen. Zelfs heeft men in Soerabaja en omgeving de mannen gedwongen hun hoofddoek in de kerk af te nemen, waarbij het soms gebeurde, dat de haarwrong losging, en het haar in slordige verwardheid hen om 't hoofd viel. Daarmede werd slechts het omgekeerde bereikt van wat de Apostel in 1 Cor. 11 op 't oog had: dat alles met stichting en orde zou verlopen.

Tegenwoordig is 't inzicht algemeen, dat men ook in dezen de volksgewoonte moet eerbiedigen. Intusschen wordt het ook hoe langer hoe meer gewoonte voor de mannen om kort haar onder den hoofddoek te dragen, zoowel bij de Christenen als daarbuiten.

„Uit Poerbolingo”.

Zij is opgericht in 1917 en telt thans 295 leerlingen. Aan haar hoofd staat de heer P. Beukema.

W. B.

Soemba.

Maandag 22 Maart is Zuster Clevering bij haar familie te Tjamswerd aangekomen. Naar verluidt van haar berichten maakt zij 't behoorlijk goed, ofschoon van een terugkeer naar Soemba geen sprake zal kunnen zijn, daar haar gezondheid tegen een arbeid in de tropen niet bestand zal zijn.

Ongeveer zes jaar is Zuster Clevering op Soemba werkzaam geweest. Naar 't eenparig getuigenis der broeders aldaar heeft zij er veel en goed werk verricht. Met algeheele overgegevenheid heeft zij met al haar beschikbare krachten zich gewijd aan de taak, die haar opgelegd en die haar lief was, een taak, die vaak veel van haar vorderde, totdat gedurige en herhaalde ongesteldheid 't noodzakelijk maakte, dat ze naar ons land terugkeerde. Met 't oog daarop was haar reeds toegestaan een jaar vroeger dan anders 't geval zou geweest zijn te repatriëren. Dit zou geschieden in dit jaar, indien niet plotseling verschijnselen zich voordeden, die een vroeger afreizen noodzakelijk maakte. Op advies van dokter Engel, officier van gezondheid te Waingapoe (eiland Soemba) vertrok Zuster Clevering reeds 14 Dec. van Soemba.

Eerst ging zij naar Djocja, waar zij 19 Dec. arriveerde. Wegens ernstige ziekte moest zij hier een tijdlang vertoeven. Toen ook Dr. Offringa adviseerde om zoo spoedig mogelijk naar Nederland te retourneren, verliet zij, zoodra haar toestand dit mogelijk maakte, het Petronella-hospitaal te Djocja. 24 Februari kon zij zich inschepen te Batavia en Zaterdag 20 Maart kwam zij aan te Genua. Een groot voorrecht voor haar was het, dat zij kon reizen met de familie van Dijk van Keboemen.

Het is wel tragisch, dat ook deze zuster in de kracht van haar leven ongeschikt geworden is voor den dienst op Soemba. Hierin ligt voor haar, voor 't werk der Zending, voor de broeders en zusters op Soemba en voor Deputaten en de kerken een teleurstelling, die we te meer voelen, daar we ons verplicht weten om, teruggziende op den afgelegden weg, Zuster Clevering dank te zeggen voor alles wat zij in 't Hulp-hospitaal te Pajeti heeft willen doen. Welke haar verdere weg zal zijn, weten wij niet. Dit weten wij, dat ook hare wegen in 's Heeren hand zijn.

Hoe het in 't vervolg zal gaan in 't hulp-ziekenhuis, valt nog niet te zeggen. Zooals het nu gaat, kan 't niet lang duren. De zorg, wat de algemeene leiding betreft, berust thans bij Ds. en Mevrouw Lambooy, een taak die voor hen op den duur te zwaar is.

Verschillende wegen staan nu open, n.l. opnieuw een zuster zenden of een gehuwd verpleger. Het komt ons voor, dat 't zenden van één zuster niet geraten is, omdat de taak haar te zwaar zou zijn en we zeker opnieuw teleurgesteld zouden uitkomen. 't Beste is om te wachten met het vaststellen van toekomstplannen, totdat we zekerheid hebben omtrent het echtpaar Krijger. Ons medegedeeld werd, gaat zuster Krijger goed vooruit, d.w.z. ze sterkt genoegzaam aan om zich eind Mei of begin Juni aan een operatie te kunnen onderwerpen. Volgens de behandelende medicus is het volstrekt niet onmogelijk en zelfs zeer goed mogelijk, dat de familie Krijger weer naar Soemba kan vertrekken. Wij weten niet, of al deze dingen zóó zullen kunnen gebeuren. De Heere heeft ze in Zijne handen en te Zijner tijd zal 't wel duidelijk worden, welke werkelijkheden zich aan ons voordoen. Mocht de familie Krijger kunnen terugkeeren, dan zal dat wel niet voor Februari of Maart van 't volgende jaar zijn. 't Beste lijkt ons om, indien er kans op is, dat de familie Krijger terugkeert, waarvan we binnen niet al te langen tijd zekerheid hebben, de zaken in 't ziekenhuis te Pajeti loopende te houden.

Een zuster voor 't Westen hebben we nog niet, en stel eens, dat we er een hadden, dan zou 't nog de vraag zijn of het goed gezien zou zijn om zulk een zuster in 't begin van haar arbeid op Soemba, voor enkele maanden voor de groote moeilijkheden aan haar taak te Pajeti verbonden, te plaatsen. Naar ons oordeel zou dit om meer dan één reden niet verkieselijk zijn. Vergete men vooral niet, dat Pajeti een Hulp-hospitaal heeft zonder dirigerend Geneesheer. Met 't oog daarop komt 'n ons het beste voor om, indien de familie Krijger mocht kunnen terugkeeren, de zaken in 't ziekenhuis te Pajeti loopende te houden. Mocht die terugkeer niet kunnen gebeuren, dan staan Deputaten voor een nieuwe beslissing.

Terwijl we dit schrijven zijn Dr. en Mevrouw Onvlee al een eindweegs op reis. Brengende Heere hen veilig over en doe Hij ons spoedig 't goede van hen vernemen. Dr. Onvlee deed ons de toezegging om af en toe ons wat te laten hooren van Soemba en van zijn werk.

Kerkbl. Ov. en Dr.

Verleden jaar en nu.

In de groote bladen kan men maandelijks een overzicht lezen van de Rijksmiddelen en menigeen, die gewoon is „al die cijfers” bij zijn lectuur maar over te slaan, neemt toch van dit maand-staatje met belangstelling kennis.

Mag ik dit keer ook eens heel beleefd maar toch ook **heel dringend** uw aandacht voor een paar cijfers vragen. In de maanden Maart en April 1925 mocht ik voor de Surinaamsche Zendingsscholen 107 giften ontvangen. Van 1 Maart tot 25 April 1926 juist een tiental. Verleden jaar brachten deze maanden een bedrag in kas van meer dan vijfhonderd gulden. Dit jaar kom ik niet aan de negentig gulden toe en hierbij is dan nog een gift van vijftig gulden.

Nu zijn er misschien die meenen, dat de nood momenteel niet zoo hoog gestegen is als verleden jaar. De toestand is echter op 't oogenblik helaas niet minder hachelijk.

Men zie slechts het volgende staatje:

Voor het onderwijs is buiten de onderwijzerssalarissen noodig een bedrag van f38150. Hiervan vergoedt het Gouvernement f19250. De Haagsche maatschappij steunt met ongeveer f3000. De Surinaamsche onderwijzers storten van hun schoolsalaris nog f3900 in de onderwijzerskas. Voegt men daar nog bij de f600 uit het onderw. fonds, dan blijkt het tekort over dit jaar te zullen zijn f11400. Van de vorige jaren is evenwel nog ongedekt f16000, zoodat het tekort gesteld

kan worden op f27400. Ik meen dat ik hier niets meer bij heb te voegen en geloof dat ik niet te veel zeg als ik dit welsprekende cijfers noem. Mogen de komende maanden goed maken wat Maart en April te kort schoten.

In de maand Maart ontving ik de volgende giften: Van v. D. te 's B. f10 „ter aanmoediging” (zulk een aanmoediging hebben wij heusch wel eens nodig). Van W. te G. N. andermaal f5; van Personeel Chr. Ulo school te 's Gravenzande f3.55 (andermaal); van H. B. te N. Scharwoude opnieuw f2; van J. F. te A f2.50 en last not least van G. v. W. te D. f50. Deze trouwe gevers en geefsters zeer hartelijk dank.

J. VAN KEULEN, Bilderdijklaan 12. Hilversum, Postrek. 95494.

Korte Berichten.

Mej. G. A. Both.

Te Poerworedjo, waar zij werkzaam was in het Zendingshospitaal op het terrein der Geref. Kerken van Utrecht en Gelderland, is na een hevige longontsteking overleden Zr. G. A. Both. In 1921 werd zij voor haar arbeid aldaar uitgezonden. Voordien werkte zij o.a. in het Tesselschade-ziekenhuis te Amsterdam.

Een zwaar verlies voor de Zending te Poerworedjo.

Zendingssynode van de Gereformeerde Kerken in Friesland.

D.V. zal 26 Mei a.s. te Sneek de Zendingssynode van de Gereformeerde Kerken in Friesland worden gehouden.

Een prachtige gift.

Ds. Lambooy te Pajeti (Soemba) heeft van N. N. een gift ontvangen voor den arbeid op Midden-Soemba van f1000, hoofdzakelijk voor de Bijbelverspreiding.

Mej. H. Clevering.

Het adres van Zuster H. Clevering is: den heer S. Koster, Oosterwijkwerd (Gr.).

Terugkeer naar Indië.

Dr. D. Verhagen, de bekende Zendingarts van Solo en D. J. Bosman, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, zullen D.V. naar Indië terugkeeren met de „Joh. de Wit”, die 22 Juni a.s. van Amsterdam vertrekt.

Het adres van Dr. D. Verhagen is Parkzicht, Oostvoorne.

P. A. van Loenen.

De heer P. A. van Loenen, onderwijzer te Zaandam, is benoemd tot onderwijzer bij het gesubsidieerd bijzonder onderwijs te Djokjakarta. Hij hoopt naar Indië te vertrekken met de „Juliana”, die 14 Sept. a.s. uitvaart.

H. de Lange.

De heer H. de Lange, weleer onderwijzer te Poerworedjo, thans met verlof in Holland, heeft eene benoeming aangenomen bij het bijzonder onderwijs te Solo.

Snelle ontwikkeling.

In 1910 waren er in geheel Indië nog slechts 2 Christ. Holl. Inlandsche Scholen: de bekende Koningin Wilhelmina School te Djokja die in 1907 is geopend en de school van Horstman te Temanggoeng, die echter geen Gouv. subsidie genoot.

Thans zijn er reeds alleen op het Zendingsterrein van de Geref. Kerken op Midden-Java 28 Christ. Holl. Inl. Scholen, die alle zeer bloeien. Over geheel Indië zijn er 52 scholen van dit type. Op het zendingsterrein van de Geref. Kerken heeft dit onderwijs zich het snelst ontwikkeld.

Groeiende colportage.

In 1925 werden er op het zendingsterrein van Zuid-Holland Zuid per maand 7500 exemplaren verspreid van het Javaansche Evangelisatieblad Mardi Rahardja. Vanaf 1 Jan. 1926 heeft Dr. Esser dit getal verhoogd tot 11000. Een uitnemende vooruitgang. Door de colportage kan de Zending duizenden bereiken.

Een mooi getuigenis.

In „Eltheto” bespreekt Dr. G. Roijer, die zelf de Zending op Oost-Java als Miss. arts heeft gediend, het gedenkschrift, dat uitgegeven is bij het jubileum van het Zendingswerk te Djokja. Hij zegt daar o.m.:

„Als niet-Gereformeerde voel ik bij het lezen hier en daar verschilpunten, maar men voelt boven alles uit, hoe het stoere Calvinisme in een zuiveren vorm de werkers geïnspireerd heeft en deze daden mogelijk maakt heeft.

Een diep geworteld en rijk geloofsbezit is de slagader van al dit werk. En hoe men nu ook verder over dogmata mag denken, indien gij weten wilt waartoe het Christendom in staat is, zie dan over dit zendingsterrein rond. Voor 25 jaar was er niets, nu zijn er tal van kleine doch groeiende en levende Gemeenten, vele scholen, een groot ziekenhuis met talrijke hulpziekenhuizen.”

Beeckestijn.

Op het landgoed „Beeckestijn” bij Velsen zal D.V. op Woensdag 7 Juli het nationale Zendingfeest worden gehouden, gecombineerd met het provinciale Noord-Hollandsche Zendingfeest.

Aan dit schoone landgoed is een merkwaardige overlevering verbonden uit den tijd van de eerste evangelieverkondiging in deze gewesten. Een van de eerste zendelingen was Willebrord, wiens mede-arbeider Engelmundus tot zijn dood in de buurt van

Velsen gearbeid heeft en daar in de 8e eeuw een kerk stichtte. In den voorgevel van den eeuwenouden tufsteenentoren prijkt nog zijn beeltenis, gewoonlijk voorgesteld met een bron, die naast hem ontspringt uit het dorre duinzand.

Volgens de overlevering ontsproot er in een zeer drogen zomer op zijn gebed, als door een wonder, een bron uit het dorre zand. De bron werd tot een beek, die tot op den huidigen dag de landgoederen besproeit, wier namen Velserbeek en Beekestijn daaraan nog herinneren.

Leestafel.

Het groote Boek, verteld voor de kleinsten door J. C. de Koning, bij Kok te Kampen. f2.25, geb. f2.90.

De schrijver vertelt in dit boek de Bijbelsche Geschiedenis voor kinderen van 4 tot 7 jaar; dus voor de allerkleinsten. En hij doet het heel goed. Menige moeder, die gaarne hare kleinen de Bijbelsche Geschiedenis vertellen wil, maar dit zelf niet kan, zal den schrijver dankbaar wezen, die door dit boek haar een kostelijk hulpmiddel gaf.

Den Vaderland getrouwe, door S. Postmus bij J. A. Reesink, Velp. f1.90, geb. f2.50.

Een bundel schetsen uit onze geschiedenis. Vrucht van breede studie. Boeiend geschreven. Zeer geschikt om ons te leeren wat God door Oranje aan Nederland schonk. Kome het in al onze gezinnen. En worde het dan gelezen en herlezen. Dat zal goed doen.

Om de Heilige Erve, door Prof. Dr. A. Noordt zij bij E. J. Bosch te Baarn.

Een voornaam boek, verschenen in prachtuitgave. Inhoud en vorm passen bij elkander. Na het voorwoord volgen drie hoofdstukken getiteld: „Silo's ondergang”; „In Michmas rotskloven” en „In het Eikendal”. Hier is een kenner van het Oude Testament aan het woord, zooals er maar enkelen zijn.

De Hemel geopend. De Openbaringen van Johannes en leerredenen verklaard door Dr. J. C. de Moor. Derde druk. Kok, Kampen. f3.20, geb. f3.95.

Ds. van Arkel besluit zijn voorwoord bij deze uitgave aldus: „En zoo spreekt De Moor ons thans in dit boek — en ziet daar de eigenaardige waarde — niet alleen over den geopenden hemel, maar nu ook **vanuit** den geopenden hemel. Hij houdt deze leerredenen thans van hooger kansel, dan hij op aarde ooit beklom.

Luistere onze ziel dan nu ook aandachtiger.”

Aanbeveling van dit voortreffelijk werk van onzen zoo vroeg ontslapen, diep betreurd vriend en broeder is geheel overbodig. Dat een derde druk noodig werd zegt genoeg.

De Exegese van Gen. 2—3 en de beslissing der Synode van Assen, door Dr. G. Ch. Aalders.

Een glasheldere uiteenzetting van de kwestie waarom het te Assen ging. Wie zelf de Synode niet bijwoonde en meespreken wil over de zaak, die daar is behandeld, leze eerst dit geschrift. Onze kerken mogen Prof. Aalders dankbaar zijn.

Bouwen en Bewaren. Orgaan van den Bond van Meisjesverenigingen op Geref. grondslag.

De Redactie zendt ons het laatste No. van den 6den en het eerste No. van den 7den jaargang, met verzoek dit orgaan te bespreken. Dit goed geredigeerd blad heeft echter onze aanbeveling niet noodig. Wie het niet kent, make er kennis mede. Ook de Zending wordt in dit blad niet vergeten.

Het communisme in zijn ware gedaante. Herinneringen van het communistisch schrikbewind in Hongarije door Dr. J. Sebastian. Kok, Kampen. f0.90.

Ontroerend teekent de bekende Hongaarsche Professor de verschrikkingen van het communisme, dat hij zelf in 1919 mee dooorleefd heeft. Dit boekje moet bij duizendtallen verspreid en gelezen worden. Bij getallen is de prijs aanmerkelijk lager. Bij 10 ex. f0.45, 25 ex. f0.40, 50 ex. f0.35 en 100 ex. f0.30.

Open Brief van de Buitengewone Generale Synode te Assen aan de Gereformeerde Kerken in Nederland. Kok, Kampen.

De Open Brief, waarnaar reeds enkele weken verlangend werd uitgezien, is eindelijk verschenen. Een kostelijk woord.

In een vorm, die voor ieder begrijpelijk is stelt dit degelijk woord in 't helderst licht

1. dat het standpunt van Dr. Geelkerken inzake Gen. 2 en 3 beslist onjuist moet geacht worden;

2. dat die onjuistheid van zoodanigen aard is, dat van Dr. Geelkerken moest worden geëischt dit standpunt prijs te geven.

3. dat de Synode met Dr. Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam Zuid niet anders kon handelen, dan zij deed.

Kome deze Open Brief in elk Geref. gezin. De prijs is slechts f0.60.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Zendingkas.

Door J. A. Blaak Varsseveld uit het Zendingbusje van G. Visser *f*7.50. Van Mej. T. G. de B. te Moddergat *f*1.95. Van P. P. te Lage Zwaluwe *f*2.50. Van M. V. Halfweg *f*4.54. Van Mevr. de Wed. H. Dijkstra-Dijksterhuis van de Zendingkalender voor 1926 *f*1450, *f*21.03 en *f*5.50 samen *f*1476.53. Van G. Snijder Hijum saldo Zendingkalender *f*5. Van A. C. R. te Arnhem *f*15.—. Door E. Dijkstra Engwierum van de schoolkinderen *f*5.80.

W. Breukelaar.

Zaandam, 26 April 1926.

Giro No. 32806.

Voor Djocja.

Geref. Kerk te Zaandam *f*363.—. Door P. W. J. Krijnen van de schoolkinderen te Tinte *f*2.50. Door de kinderen der drie hoogste klassen der Christ. School te Velzeroord *f*15.73.

W. BREUKELAAR.

In dank ontvangen voor de Zending.

Uit het busje van het herstellingsoord Klein Loo te Driebergen—Rijnsburg *f*25.—.

E. KUIPER.

Ontvangen voor de Zending.

Uit de busjes der kinderen in Januari van Marie van Westering *f*1.94½. Hennie Bronder en Annie Monsjou *f*3.87½. Annie Funcke *f*2.51. Corrie Robben *f*2.12. Alie van Norren *f*3.82½. Cobe en Joh. v. d. Haar *f*1.58. Gerrit v. d. Haar *f*0.57. Alie de Jager en Annie Witteveen *f*3.34½. Gijs de Jager *f*1.51½. Corrie en Julius Felderhof *f*1.55½. Willie Harm *f*2.25½. Reindert Renes *f*1.38. Totaal *f*26.44½.

In Februari Grietje Verhulp en Agatha Spaans *f*8. Marietje van Westering *f*1.36½. Hennie Bronder en Annie Monsjou *f*3.83. Annie Funcke *f*1.68. Henk Stegenga *f*8.82. Cor van Dijk *f*0.88. Lientje Hoekstra *f*3.11½. Corrie Robbers *f*0.24. Alie van Norren *f*1.35½. Janna van Dijk *f*2.21½. Alie de Jager en Annie Witteveen *f*3.50½. Herman Hunnik *f*2.50. Gerrit v. d. Haar *f*1.25½. Gijs de Jager *f*1.50. Willie Harm *f*3.04. Reindert Renes *f*0.75.

In Maart Grietje Verhulp en Agatha Spaans *f*7.84. Koba v. d. Haar *f*1.53½. Gijs de Jager *f*0.75. Gerrie van Barneveld *f*3.48½. Reindert Renes *f*0.62. Willie Harm *f*2.04. Annie Funcke *f*1.71. Mies Renes *f*1.73. Gerrit v. d. Haar *f*0.70. Marietje van Westering *f*0.75½. Alie de Jager en Annie Witteveen *f*3.51½. Hennie Bronder en Annie Monsjou *f*4.43½. Frits Korfmaker *f*0.91. Corrie Felderhof *f*3.38. Henk Stegenga *f*3.06. Totaal *f*107.21½.

M. VAN NORREN.

Bussum.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Ds. Postema te Veendam, bezorgd bij den Kerkeraad *f*2.50. Ds. v. Dijken uit Alteveer v. d. Comm. *f*50.—. Ds. v. Dijken uit Nieuwlande v. d. Schoolk. *f*12.63. Mej. W. Poel op Schiermonnikoog v. d. Schoolk. *f*6.60. Mej. J. C. Wiersema te Bedum en T. Huizinga

100 h. c. is *f*0.50. 6a kl. der School *f*3.98½. 2a kl. *f*3.24½. H. Boekelo *f*2.64 is *f*12.67. Dr. Onvlee van de Ruig te Baarn, coll. afscheidsavond Dr. O. *f*40.50. J. Veldkamp te Groningen, en deel coll. afscheidsavond van Dr. O. *f*29.25. P. Koster te Valtermond, saldo Zendbl. *f*4.20. Ds. Binnema te Kielwindeweer, gev. in de coll. op Biddag *f*10. D. A. Koebrugge te Oostwedde v. d. Knap.v. *f*4.15. E. Mulder v. de Schoolk. *f*4.51. Groote Jonged.v. *f*5. Kl. Jonged.v. *f*2.64 is *f*16.30. J. Goorhuis te Delden, gev. in de coll. *f*10.—. Mej. J. Mulders te Meppel v. d. Jonged.v. Persis *f*10.45, van een zuster *f*1 is *f*11.45. Ds. Kroes te Ruinerwold v. d. Jonged.v. te Berghuizen *f*11.50. J. Boersema te Uithuizen gev. in de coll. *f*2.50. A. Boot te Groningen van Chr. N. aan h.c. *f*0.05. Maria F. *f*0.30, v. H. *f*0.37½, theelood *f*5.74½ is *f*6.47. Ds. Sybesma te Dedemsvaart, bijdragen *f*200. Ds. Sybesma uit Lemelerveld, bijdr. *f*39.26. Ds. Sybesma uit Gramsbergen, bijdr. *f*29. A. Smit te Haren 2 × 2 m.d.l. contrib. *f*27.10 en *f*26, busje Jonged.v. *f*9.25, busje Jongel.v. *f*5.65, saldo Kal. *f*32 is *f*100. K. D. v. d. Kooi te Winsum-Obergum het Javantje der School *f*23.55. W. Dijkstra te Gerkesklooster-Stroobos, opgespaarde halve stuiv. *f*2.50. Mej. Graafhuis te Haren v. d. Schoolk. *f*15. Jongejuffr. A. C. Visser te Wolvega 183 h.c. is *f*0.91½. Mej. G. C. ten Hoor te Baflo, v. d. Jonged.v. *f*6. Mevrouw van Mourik te Thesinge, v. d. Jonged.v. *f*10. Ger. Kerk te Blokzijl, bijdragen *f*37.41. Ds. v. d. Munnik uit Winsum-Obergum v. d. Zend.v. *f*49.70. G. Schooneville te Hollandscheveld, v. d. Zend.v. *f*10. B. Roosjen te Diever, 't Nikkertje der School *f*17.50. J. E. v. Buuren te Delfzijl, gev. in de coll. *f*6. J. Laning te 't Zandt, saldo busjes en Kal. te 't Zandt en Zijldijk *f*75. G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. *f*10. Mej. C. P. G. Sluys te Staphorst, v. d. Jonged.v. *f*9. Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f*10 en *f*2.50 is *f*12.50. Ds. Dijkstra uit Nieuwlande, v. d. Zendingenzaak *f*40. A. J. Huurling te Deventer B. bijdr. *f*110. J. Wildvank te Delfzijl, busje v. d. Jonged.v. *f*7. J. v. d. Molen Jr. te Uithuizen, v. d. centsv. der Jongel.v. *f*34.50. Ds. Bakker te Luiten, busjes Maart *f*17.50. Nellie Beukema te Zuidhorn 250 h.c. is *f*1.25. Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f*2.50. N. N. te Groningen, aangereikt op 't Kerkpad *f*4.50. J. Wildvank te Delfzijl, 't Nikkertje der School te Farmsum *f*26.

Soembaweek.

Westeremden *f*100. Alteveer *f*48.85. Tenpost *f*133.50. Groningen nag. *f*34.75. Ambt Vollenhove A *f*21.09. Pieterburen *f*40.07½. Nieuwlande *f*71.45. Westerbork *f*111.98. Sappemeer *f*128.61.

P.S. In 't vorig Zendingblad stond Nieuwvliet, Soembaweek, moet zijn: Nieuwolda, Soembaweek.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 20 April '26.

Heeresingel 34. Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR 10.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Een hemelsch bevel. — Van Zendingsaangelegenheden: Het Christelijk leven der Inland-
sche Christenen; De Colportage; De Generale Kas; Mej. G. Both †. — Aan de
Kerkeraden Zuid Holl. Zuid. — Soepater. — Brief P. H. van Eijk. — Magelang:
Zendingsvrucht. — Dr. D. Verhagen. — Een afscheidsavond. — Statistiek Zending van
de Geref. Kerken in Nederland: Hoofddienst in 1925; Colportage; Opleidingsscholen. —
Zomerconferenties Zendingsstudieraad. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

Een hemelsch Bevel.

„Deze is mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik mijn welbehagen heb; hoort Hem!”

Matth. 17 : 5b.

Op den berg der verheerlijking wordt Jezus voor Zijne drie apostelen van gedaante veranderd. Zijn aangezicht blinkt gelijk de zon, en Zijne kleederen werden wit, gelijk het licht.

Hij wordt van hemelheerlijkheid vervuld. En zóó vervuld, dat zij Zijne kleederen zelfs doorstraalde.

Op den verheerlijkingsberg had Jezus geene andere kleederen aan. Hij droeg er Zijne gewone aardsche kleeding. Die, waarin Hij dagelijks omwandelde. Die, waarin Hij den Berg was opgeklommen en waarin Hij den berg zou afdalen. Door de heerlijkheid, die Hem inwendig vervulde, verloor Zijne kleeding haar aardsche kleur en werd zij wit, gelijk het licht. Zelfs aan Zijne kleeding is de heerlijkheid te zien, waarin Hij veranderd is.

Wat hier den Christus zoo geheel eenig geschiedt, moet tot op zekere hoogte nog telkens bij den Christen geschieden.

Zijne inwendige heerlijkheid moet nog zelfs Zijne kleeding doorstralen. haar nog iets geven van dat wit en dat licht, dat de Apostelen hier bij Jezus' kleeding opmerkten.

Aan Jezus wordt Zijnen uitgang, dien Hij zoude volbrengen te Jeruzalem; wordt den weg van Zijn lijden, kruis, dood en graf; wordt de ontzettende diepte Zijner vernedering aangezegd. En Hij hoort die aan, maar Zelf veranderd in gedaante, maar Zelf in hemelheerlijkheid.

Die gedaanteverandering, zegt Lukas, had plaats „als Hij bad”.

En bidden is voor Jezus volkomen gemeenschapsoefening met den Vader.

Door die verheerlijking niet alleen, maar ook met voor de apostelen hoorbare stem, geeft dan de Vader den Zoon getuigenis, dat Hij zijn geliefde Zoon is, dat Hij in Hem Zijn welbehagen heeft.

’t Is de stem, die uit de wolk komt, welke Jezus overschaduwte.

En die stem roept het nu tevens uit: „hoort Hem!”

Dit hemelbevel, te hooren naar den Zoon, den geliefden Zoon, den Zoon van Gods welbehagen, komt tot deze drie Apostelen. En komt door hen ook tot ons.

Zij waren toen, zegt later Petrus, aanschouwers van Zijne majesteit. Zij waren dat, door wat zij een oogenblik van Hem zagen.

Wij zijn het ook door wat wij onverpoosd van Hem lezen.

„Hoort Hem!” zoo roept dien drie Apostelen eene hemelstem toe. En dit hoorende vielen zij op hun aangezicht en werden zeer bevreesd. Jezus moet hen aanraken en bemoedigen, zullen ze weer opstaan en zal hunne vrees wijken.

Diep was alzoo de indruk, dien dit hemelbevel op hen maakte.

Dat „hoort Hem” scheen voor altijd in hun hart te zijn gegrift.

En toch..... hoe kort nog maar duurde het, en, als Jezus Petrus aanzegt, dat deze Hem verloochenen zal, en den anderen, dat ook zij aan Hem geërgerd zullen worden, maar ook allen drie, dat Hij uit den dood herrijzen zal, dan hooren zij niet. Gods Geest moet komen, moet hen vervullen, om hen indachtig te maken, wat Jezus had gezegd.

Waarlijk, niet overbodig was het, dat dit hemelbevel tot deze drie reeds zoo rijk begenadigde apostelen kwam.

Hoe noodig is het dan, dat het ook doorklinkt tot ons, dat ook ons telkens herinnerd wordt, naar Jezus te hooren.

In het Johannesevangelie is een der eerste woorden, die wij lezen van Jezus moeder, dat zij tot de dienaars op de bruiloft te Kana zegt: „Zoo wat Hij ulieden zeggen zal, doet dat.”

Jezus Vader in den hemel, Jezus moeder hier op aarde; zij eischen hooren van en raden ons gehoorzaamheid aan, wat Jezus zegt.

Maar nog blijft het altijd het werk van den Heiligen Geest ons waarlijk te doen hooren en te leeren gehoorzamen Jezus Woord en telkens dat Woord indachtig te maken.

Van al wat Jezus gezegd heeft, is dit wel het allervoornaamste, dat Hij „gekomen is om te zoeken en zalig te maken, dat verloren was.”

En als Hij dat nog zegt, als Hij door Zijn heilig Evangelie dat nog getuigt, komt nog altoos de stem uit de wolk: „Hoort Hem!”

Van al wat Jezus gepredikt heeft, is dit wel voor ons van den rijksten troost, dat Hij alle vermoeiden en belasten zoo dringend uitnoodigt te komen tot Hem.

En als Hij daartoe ook ons uitnoodigt, dan komt weer de zachte Mariastem, die het ook ons toefluistert: „Wat Hij u zegt, doet dat!”

Voor onze verantwoording of wij hooren en of wij doen.

Eene verantwoording, die des te ernstiger is, omdat wie Jezus verwerpt „den geliefden Zoon verwerpt, in denwelken de Vader Zijn welbehagen heeft.” Zulk een vergrijpt zich aan de majesteit Gods.

Dat hemelbevel hebben de Apostelen ons overgebracht. En wij hebben het weer verder te verkondigen.

Alle bediening van Gods Woord, alle werk der Evangelisatie, ja alle arbeid in Gods Koninkrijk aan grooten en kleinen heeft altijd ten doel de boodschap uit de luchtige wolk te herhalen, te verbreeden, ingang te doen vinden in het hart.

En tot de heerlijke taak der Zending behoort dit hemelbevel dáár te brengen, waar het nog nimmer is gehoord.

Te hooren naar Hem, wiens aangezicht op den heiligen berg blonk gelijk de zon en wiens heerlijkheid Zijne kleeding doorlichtte, dát alleen bant de duisternis van het heidendom en geeft den heiden zaligheid.

En als nu ook de heiden naar Hem hoort, dan leert Hij ook doen, al wat Jezus hem zegt.

Steeds verder, altijd verder moet dat hemelbevel gebracht. En aan dat verder brengen moeten we allen medewerken. Dat Woord, dat daar afdaalt van den heiligen berg, moet doorklinken tot aan 's aardrijks uiterst eind.

Waarlijk door gebed, offer en arbeid aan het verder brengen van dat hemelbevel mede werken zullen we echter dan alleen ten volle kunnen, als ook in ons eigen hart datzelfde hemelbevel weerklank vond.

Andreas leidde zijn broeder Simon tot Jezus. Waarom? Omdat hij zelf eerst Jezus gevonden had.

Daarom ligt hierin eene roepstem tot ons allen onszelfen wèl te onderzoeken, of wij waarlijk naar Jezus hooren, en naar Hem hooren, als den geliefden Zoon, naar Hem, als onzen Verlosser. En hoorende, waarlijk gelooven. En geloovende, oprechtelijk steeds meer begeeren te gehoorzamen.

„Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op Hem”.

Van Zendingsaangelegenheden.

Het Christelijk leven der Inlandsche Christenen.

We lazén dezer dagen het visitatierapport van de Zendingsposten op Midden-Java. Dat rapport bevat heel wat belangrijke mededeelingen betreffende de Inlandsche Christenen.

De prediking van het Woord Gods wordt door de Inl. Christenen zeer gewaardeerd en draagt voor hun leven rijke vrucht.

Er zijn thans op ons Zendingsterrein van Midden-Java 104 plaatsen waar geregeld gearbeid wordt en van de daar verzamelde Gemeenten zijn er reeds 17 tot institueering gekomen. Voor die 104 plaatsen zijn er echter maar 66 Goeroe's Indjil — Inlandsche predikers — die voorgaan in de samenkomst der Gemeente. Ook al rekent men nu, dat ook de Missionaire predikanten elken Zondag hier of daar eene Gemeente dienen, dan overtreft toch nog het aantal plaatsen, waar gepreekt wordt zeer ver het getal der predikers.

Er is een groot tekort aan Goeroe's Indjil. Onderscheidene onderwijzers en Mandoers — helpers bij den Medischen dienst — verleenén hulp bij de prediking. Dit neemt echter niet weg, dat er onderscheidene Goeroe's zijn, die op één dag vaak op twee plaatsen moeten optreden. Op die plaatsen kan dan maar eenmaal dienst worden gehouden. Op de meeste plaatsen komt men echter des Zondags tweemaal samen.

Over het algemeen gaan de Inl. Christenen zeer trouw ter kerk, althans des morgens. Sommigen moeten zeer ver loopen om den dienst te kunnen bijwonen. Maar dit hebben zij er graag voor over. Evenals in veel Gemeenten in Holland, is echter ook op Java's middags de opkomst meestal aanmerkelijk minder dan 's morgens. Ten deele kan dit verklaard worden uit de verre afstanden, maar daaruit toch niet alleen. Slechts in enkele dessa's wordt de middagdienst zeer trouw bezocht. De Catechismus wordt op Midden-Java in de Inlandsche Gemeenten nog bijna niet gepreekt. Er is maar een plaats waar dit gebeurt; te Blondo in het armenhuis. Elders nog niet.

Het is eene eigenaardige en nuttige gewoonte, dat de preek, die 's morgens gehoord is, in de middagsamenkomst door de Gemeente wordt besproken. 's Middags wordt er dan niet gepreekt. Als er 's middags wel gepreekt wordt, dan komen de lidmaten in de week bijeen om met elkander over de preek te spreken.

De Goeroe's Indjil zijn nog niet zoo ver, dat zij zelf ook de preeken maken. De Missionaire predikanten maken bij beurten een schets voor het geheele terrein. Deze wordt

dan vermenigvuldigd en elke helper ontvangt een exemplaar. Zelfs worden die schetsen ook wel buiten ons terrein gebruikt. De meeste predikanten hebben de gewoonte, dat zij die preekschetsen te voren met de Goeroe's bespreken. Over het algemeen voldoet deze methode best. De uitwerking van de schets en de toepassing daarvan voor de Gemeente, waarin de Goeroe's moeten voorgaan, wordt aan hun zelf overgelaten. De meeste Goeroe's trachten zooveel mogelijk de schets bij de prediking uit te werken en toe te passen naar de behoefte der hoorders. En bij de bespreking der preek, hetzij dadelijk na den dienst, hetzij in de middagsamenkomst, hetzij in de week, ontvangen de leden der Gemeente gelegenheid vragen te stellen en tracht de Goeroe te vernemen of de hoorders de preek wel goed hebben begrepen. Men legt het dus wel heel praktisch aan om de prediking ingang te doen vinden en dienstbaar te maken aan den opbouw der gemeente.

Met dank aan God mag dan ook gezegd, dat over het algemeen bij de Inl. Christenen de toeneming in de kennis der waarheid en in het geloof zeer merkbaar is, en dat de levenswandel steeds meer zich richt naar het Woord des Heeren.

De Christenen krijgen steeds beter begrip van hun christelijke roeping. De onderlinge liefde is ook treffend. Zij durven ook steeds meer tegenover anderen te getuigen van hun geloof en zijn dikwijls zeer ijverig in de verkondiging van het Evangelie.

Ook mag gezegd, dat bij de Inl. Christenen de behoefte aan het gebed steeds meer openbaar wordt. Er is in onderscheidene Gemeenten een innig gebedsleven. En daaraan paart zich een sterke drang naar het onderzoek van de Schrift. Steeds meer wordt in de huizen de Bijbel gelezen. Niet alleen omdat er allengs meer komen, die lezen kunnen, maar ook omdat er een toenemende belangstelling is, neemt het Schriftonderzoek toe. Velen, die zelf niet lezen kunnen, laten zich door hun kinderen den Bijbel voorlezen.

En het spreekt van zelf, dat zich de vrucht daarvan ook in den levenswandel openbaart. De oude Heidensche en Mohammedaansche zeden en gebruiken zijn verlaten. Men doet er niet meer aan mee. Integendeel, de Inl. Christenen richten hun leven naar het Woord Gods. Over het algemeen maakt hun levenswandel een goeden indruk op de Mohammedanen. De Christenen zijn een voorbeeld voor de anderen. Ook schamen zij zich het Evangelie van Christus niet. Steeds meer beginnen de Inl. Christenen hun roeping te verstaan om mede te arbeiden in het Zendings-

werk. Zij spreken vaak over het Evangelie met hun familie en kennissen die zij daartoe dan bij zich aan huis noodigen. Zij helpen ook veel bij het verspreiden van het Evangelisatieblad *Mardi-Rahardja*, waardoor zij rechtstreeks medewerken in den arbeid der Zending. Het mag de Kerken in Holland wel tot groote blijdschap en dankbaarheid stemmen, dat van de Inl. Christenen op ons Zendingveld over het algemeen zoo gunstig getuigenis mag worden gegeven.

De Heere doet op Midden-Java een heerlijk werk.

De colportage.

In dit No. is opgenomen een statistiek van den colportage-arbeid onzer Zending. Die statistiek met haar dorre cijfers heeft ons heel wat te zeggen van ons zendingswerk. De colportage is betrekkelijk nog van jongen datum. Vroeger was er voor colportage arbeid ook bijna geen gelegenheid. In de desza's kon nog bijna niemand lezen. Maar dat is de laatste jaren verbaasd veranderd. Er zijn nu op ons terrein, vooral op Java, tienduizenden menschen, die kunnen lezen en het ook gaarne doen. En daardoor is er nu een prachtige gelegenheid voor de schriftelijke propaganda van het Christendom.

Op Soemba heeft de colportage nog niet veel te beteekenen. Er is op heel dit terrein nog maar één colporteur werkzaam. Maar op Midden-Java heeft de colportage allengs een krachtige uitbreiding ontvangen. Er zijn in 1925 geregeld 36 colporteurs en 1 Bijbelman aan 't werk geweest. Meer dan 50.000 Bijbels of Bijbelgedeelten en Christelijke boeken zijn verspreid. Als men rekent dat er op het zendingsterrein van Midden Java meer dan 7.000.000 menschen wonen, dan is 50.000 nog een gering getal. Maar 't is toch een werk dat meetelt. En die arbeid is ook geenszins tevergeefs. De colportage is één van de vruchtbaarste middelen in den arbeid der Zending. Een enkele maal is het de colportage, die het begin vormt voor het ontstaan van een Gemeente. Zoo b.v. te Djenalas in Soerakarta. Een man uit de dessa kocht bij den colporteur een boekje om zijne kinderen lezen te leeren. Door het lezen van dat boekje is die man in kennis gekomen met het Evangelie. En nu is er te Djenalas al een aardige Gemeente.

Een voortreffelijk middel in den colportage-arbeid is het Evangelisatieblad *Mardi Rehardja*. Die naam beteekent: *Leiding tot zaligheid*. Een kostelijke naam voor een Evangelisatieblad. En voor menig Javaan is dit blad metterdaad een *Mardi-Rehardja* geworden. Dit blad wordt elke maand ver-

spreid in 54.600 exemplaren. Het heeft dus een zeer beduidende oplage. Met dit maandblad worden duizenden Inlanders in aanraking gebracht met het Evangelie.

Vroeger werd het geredigeerd door één der Missionaire predikanten. Ds. Merkelijn is er in 1913 mee begonnen. Een jaar later is het door heel de Zending op Midden-Java overgenomen. De redactie wordt thans waargenomen door Soesena, een gepensioneerde helper van Ds. van Dijk, vroeger te Glongong werkzaam als Goeroe Indjil. Onderscheidene Goeroe's Indjil schrijven zoo nu en dan een artikel in dit blad. Het lezen van *Mardi Rehardja* is voor menig Javaan het eerste middel geweest om het Christendom te leeren kennen. Bovendien heeft dit blad vele Javanen, die b.v. door de Med. dienst reeds met de Zending in aanraking waren geweest, geleid tot de beslissende keuze. De betekenis van dit maandblad voor den arbeid der Zending is zeer groot. Naast dit blad wordt ook nog een Maleisch maandblad voor de Evangelisatie in bijna 10.000 exemplaren verspreid. Dit Maleische Evangelisatieblad heet de *Pennaboer*. Uit den aard der zaak heeft echter dit blad voor het werk der Zending veel minder betekenis dan *Mardi Rehardja*. Het spreekt echter van zelf, dat de verspreiding van den Bijbel zelf in den arbeid der colportage het allerbeste middel is.

De Generale Kas.

Het jaar 1925 was voor de Generale Kas geen bijzonder voordeelig jaar.

De ontvangsten waren als volgt:

10 pCt. v. d. ontv. der Kerken	f 26229.22
Legaten	459.54
Ned. Ger. Zend. Vereeniging	1200.—
Zendingsblad saldo 1924	20998.13½
Giften en schenkingen	3929.97½
Collecten	338.16
Effecten	134.75
Intrest	438.17
Diversen	390.44

Totaal . . . f 54118.39

De inkomsten waren ruim f10.000 lager dan in 1924. Toch is dit niet verontrustend. In 1924 ontving de Generale kas restitutie van betaalde passagekosten tot een bedrag van ruim f4000, terwijl de steeds zeer varieerende bijdrage van de Ned. Geref. Zend. Ver. in 1924 meer dan f5000 hooger was dan in 1925. De geregelde inkomsten, zooals de 10 pCt. van de ontvangsten der kerken bleven vrijwel stationair. Het schijnt echter wel, dat de mooie groei, die er de laatste jaren zat in wat onze Kerken voor de Zending af-

zonderden, thans tot stilstand is gekomen. Indien dat zoo is, zou dat niet zonder bedenkking zijn. Want de Zending op Midden-Java en Soemba groeit en daarmee behooren de inkomsten voor de Zending gelijken tred te houden.

De Generale Kas had in 1925 de volgende uitgaven:

Subsidie Kerk Batavia . . .	f 900.—
Subsidie Kerk Soerabaja . . .	- 1260.—
Kosten Alg. Vergadering . . .	- 250.—
Kosten Zendingsconsulaat . . .	- 3749.—
Subsidie Zendingsstudieraad . . .	- 200.—
Afschrijving gebouwen in Indië . . .	- 1707.50
Kosten deputaten Synodi . . .	- 1600.—
Keucheniuschool	- 2500.—
Opleidingsschool Java	- 19750.80
Opleidingsschool Soemba	- 7413.64
Aankoop gebouwen Soemba Opleidingsschool	- 20500.—
Christ. Holl. Inl. Kweekschool . . .	- 542.29
Pensioenen en Wachtgeld	- 2150.—
Christ. Jav. Boekenfonds	- 275.—
Kosten Zendingsblad	- 401.50
Zendingsbibliotheek in Nederl. . .	- 300.—
Diversen	- 15.—
Administratie en Beheer	- 277.47½

Totaal . . . f 63792.20½

De uitgaven zijn dus bijna f10.000 hooger geweest dan de inkomsten. Voor den aankoop en de restauratie der gebouwen ten behoeve van de Opleidingsschool op Soemba moest f20500 worden betaald. Dat was natuurlijk een geweldige aderlating voor de Generale kas. Gelukkig was er nog een saldo van vorige jaren. Anders zou er een extra-collecte noodzakelijk zijn geweest om die buitengewone uitgave te kunnen dekken. Nu kan de Generale Kas het nog redden zonder een extra collecte van de Kerken te vragen, vooral ook omdat het Zendingsblad een zeer beduidende bate afwierp. Maar door de betaling van die groote som voor de Opleidingsschool op Soemba is de Generale kas toch geheel ledig geworden. De bodem is zeer bedenkkelijk zichtbaar.

26 Mei 1926.

W. B.

Mej. G. Both.

In de Utr. Kerkbode lezen we het onderstaande in het Kerkeradsverslag.

„De Praeses houdt de volgende toespraak naar aanleiding van het overlijden van onze zuster G. Both, welke staande door de vergadering wordt aangehoord:

Broeders,

„Onder de ingekomen stukken behoort

allereerst het droeve telegram van Dr. Flach, dat zuster Both Zaterdagmiddag aan longontsteking overleden is.

We hebben dit gistermorgen reeds aan de gemeente medegedeeld. En zichtbaar en hoorbaar was de algemeene ontroering, die dit onverwachte doodsbericht in de gemeente verwekte.

Dit trof mij als een bewijs, hoezeer onze gemeente met de zusters in het Zendingshospitaal meeleeft. Trouwens, het schrijven van zuster Both in ons eigen Zendingsblad was wel geschikt om de belangstelling der gemeente gaande te houden.

Haar toewijding voor het Zendingswerk was groot.

Toen zij, nu 4 jaar geleden, naar het Zendingsterrein vertrok, ging zij er heen uit beginsel, uit liefde tot den Zendingsarbeid. Zij verklaarde toen in allen eenvoud, dat het haar begeerte was den Heere in het Zendingswerk te dienen. Het verblijdde haar dan ook grootelijks, dat zij door den Koning der Kerk waardig geacht werd onder den blinden Javanen het licht des Evangelies uit te dragen, en alzoo medearbeidster Gods te mogen zijn. En zij ging, onder biddend opzien tot God, van Wien alleen zij de kracht verwachtte tot den arbeid.

En de Heere heeft haar bekrachtigd. Zij bleek in haar werk de rechte zuster op de rechte plaats. Haar geprononceerde persoonlijkheid trad daarbij heel sterk naar voren. Vooral na het vertrek van zuster Versteeg was dan ook al onze hoop op zuster Both gebouwd.

Dat nu die hoop zoo spoedig en ongedacht verijdeld werd, heeft ons zeker iets te zeggen. Niemand roeme op menschen. Want: Gelijk het gras is ons kortstondig leven, Gelijk een bloem die op het veld verheven, Wel sierlijk pronkt, maar kracht'loos is en (teer.

God nam zuster Both van ons weg in de kracht van haar leven. En al treuren wij om haar verlies, toch wenschen wij Gode te zwijgen, geloovende dat Hij Zijn werk in stand zal houden”.

Aan de Kerkeraden der Geref. Kerken van Zuid-Holland (Z.).

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Evenals vorige jaren heeft het Moderamen van Zendings-deputaten van Zuid-Holland (Z.) besloten ook dit jaar aan alle Kerken van ons ressort een circulaire te doen toekomen met eenige financiële mededeelingen.

De kas van den Hoofddienst over 1925 sloot met batig saldo, maar de kas van den

Medischen dienst had een nadeelig saldo. De cindrekening van een en ander is dat de Dienst 1925, alles bijeengenomen, sloot met een tekort van f6832.95. De redenen liggen wel in bijzondere uitgaven voor den Medischen Dienst. Wij hebben het voorrecht gehad Dr. Vogelesang dit jaar met verlof in het vaderland te zien. Die rust voor onzen missionairen arts was meer dan verdiend en kwam hem ten volle toe. Maar aan zulk een overtocht van hem en zijn gezin zijn vele kosten verbonden. Daar kwam bij dat wij ook aan Dr. Vogelesang, tot goede verrichting van zijn arbeid in het Hospitaal, de noodige instrumenten moesten verschaffen en al deden wij het zoo zuinig als het kon, en al hadden wij hem gaarne veel meer verschaft, ook hier was een belangrijke uitgave mede gemoeid. Maar uitgaven van overtocht naar het vaderland en terugkeer naar Indië keeren niet elk jaar terug. Voorerst staan wij, naar den mensch gesproken, er niet meer voor.

Op zichzelf zou het ons doen schrikken dat de Dienst 1925 sloot met een tekort van f6832.95, dus bijna f7000.—. Gelukkig was er 1 Jan. 1925 in kas een bedrag van f4573.32 dat nu hiervoor gebruikt is.

Het wezenlijke tekort in de kas der Zending zal zoo spoedig mogelijk gedekt moeten worden.

Het Moderamen van Zendingsdeputaten verzoekt ten dringendste aan alle Kerken hiervoor een extra bedrag aan den penningmeester te doen toekomen, hetzij dat men een collecte voor dit doel houdt, hetzij dat men gift ineens wordt opgezonden. Als alle kerken naar vermogen bijdragen, is deze achterstand van f2.259.63 spoedig ingehaald.

De Heer G. Ph. Wielenga, onze accountant, heeft aan de hand van de begroting voor 1926 berekend dat als elke Kerk per ziel 48 cent bijdraagt, voor dit jaar een sluitende rekening gemaakt kan worden.

Het zal noodig zijn voor verreweg de meeste Kerken om de vaste bijdragen te herzien en te verhoogen opdat het normatieve cijfer van 48 cent per hoofd verkregen worde.

Het Moderamen voornoemd:

Ds. C. GOOTE, Praeses.

Ds. C. B. BAVINCK, Scriba.

Dr. A. KUYPER, Penningmeester
Proveniërsingel 27, Rotterdam.
(Gironummer 95160).

Ds. C. W. J. VAN LUMMEL.

Slechts een korte mededeeling voegen wij hieraan toe over het werk in Indië.

Onze Miss. Dienaar schrijft ons geregeld zijn brieven. Hoewel deze als van zelve ook financiële zaken behelzen, ontbreekt toch het bericht over den arbeid niet. Deze gaat

geregeld voort. Van groote dingen mag wel niet gesproken worden, maar in stilte en geleidelijk werkt toch de zuurdeesems van het Evangelie door. Nu eens hier, dan daar komt ontwakings.

Ook de zaak van het Chr. Holl. Onderwijs is voor onzen Dr. Esser een voorwerp van warme belangstelling. Behalve de school te Poerwokerto is er die te Poerbolinggo, die vooral door Chineesche kinderen bezocht wordt en daardoor invloed heeft op de Chineesche bevolking.

Vanwege het verlof van Dr. Vogelesang, trad Dr. Rado op voor den Ziekenhuis-arbeid. Wat anders door twee geneesheeren geschiedt, nu alleen te doen, eischte van hem veel inspanning, maar zoover wij oordeelen kunnen, heeft hij met ijver alles behartigd. Jammer, dat hij van ons heengaat. Wij hadden hem pas voor vast tot tweeden geneesheer benoemd, maar er is iets tusschen beiden gekomen, waardoor hij reeds zoo spoedig ons gaat verlaten. Nadere berichten daarover wachten wij nog in.

C. B. BAVINCK, Scriba.

SOEPATER.

De eerste Jav. predikant op Midden-Java.

In de maand April van het vorig jaar vierden we in Djokja ons zendingsjubileum. Ook thans is de maand April een belangrijke in de geschiedenis der Djokjasche zending.

Donderdag 8 April had de examinatie van den eersten Javaanschen pandita op Midden-Java, plaats. Daarvoor waren in het Jav. kerkgebouw op Gondokoesoeman de Jav. kerkeraad met de Miss. predikantenvergadering bijeen. Voor de examinatie van haar beroepen predikant had de Jav. kerkeraad de hulp der Miss. predikanten ingeroepen. Het examen verliep zooals dat met een pe-rempthoir examen in Holland gaat. Wel kwam bij de exegese geen Hebreeuwsch en Grieksche pas, wel werden geen Latijnsche termen gebruikt bij de behandeling der dogmatiek en andere vakken, maar overigens stond het examen geheel op het peil van de examens in Holland. De Miss. predikanten waren zeer tevreden over het verloop van het examen, en konden eenstemmig aan den kerkeraad adviseeren om Soepater toe te laten tot de bediening des Woords en der Sacramenten, waartegen ook bij den Kerkeraad niet het minste bezwaar bestond.

Donderdag 29 April zal Soepater worden bevestigd door Ds. Bakker. Deze dag is juist een jaar na de viering van het 25-jarig jubileum. Daar Ds. Bakker reeds gedurende 20 jaar ook aan de zending in Djokja medear-

beidt, Soepater een oudleerling van hem is, en hij ook in de laatste maanden Soepater nog weer eenige lessen gegeven heeft, scheen er ons een schoone erkenning van de groote verdiensten van Ds. Bakker voor de Djokjasche zending in te liggen, en tevens een bekroning van zijn 20-jarigen arbeid aan de school, indien Ds. Bakker nu den eersten

tan van Djokja, waar armen, bedelaars, zieken, ouden van dagen enz. werden verpleegd. In dat armenhuis was Soepaters vader, Patraredjo gcheeten, mandoer of verpleger. Ongeveer 100 menschen waren er in dit armenhuis, waaraan de heer Pieters en zijn twee Jav. helpers wel de handen vol hadden.

Na de komst van Dr. Scheurer werd dit

Jav. pandita op Midden-Java bevestigt. Een dag in de week is daarvoor gekozen opdat zooveel mogelijk alle missionaire predikanten, en verder alle kerkeraden en goeroes Indijl op Midden-Java deze gebeurtenis kunnen bijwonen.

Laat ik hier omtrent Soepater zelf iets mogen mededeelen. Het goed geslaagde portret geeft u zijn beeld te zien. Hij werd in het jaar 1893 geboren in het armenhuis in Toengkak. Dat klinkt erger dan het is. Dat armenhuis op Toengkak was een instelling van den Sul-

armenhuus aan zijn zorgen opgedragen. Het karakter ervan veranderde toen meer in een echt ziekenhuis, terwijl pas in het jaar 1924 weer opnieuw een armenhuis van het Sultanaat onder beheer van het Petronellahospitaal gesteld werd.

Aan het hoofd van dit ziekenhuis werd een der helpers van Dr. Scheurer gesteld, n.l. Sambija, een ijverig zendingsarbeider, die bij de komst van Dr. Vogelesang naar Solo kwam en daar thans nog arbeidt, Patraredjo was een der eerste vruchten van Sambija's

arbeid. Hij werd spoedig gedoopt, maar de kinderen werden reeds te oud geacht om als kind te worden gedoopt.

In het jaar 1902 werd er een zendings-school opgericht in Toengkak, waar Kalam, een onzer thans gepensioneerde goeroes, onderwijzer werd. Ook Soepater kwam daar op school. Terwijl hij thuis zeer ondeugend was, was hij op school zeer ijverig, en luisterde vooral met veel genoegen naar het Bijbelsch onderwijs. Hij leerde op de school gehoorzaamheid. De vreeze des Heeren begon hem te bekoren. Kalam nam hem reeds mee op verschillende bezoeken die hij aan menschen in den omtrek bracht om het Evangelie te prediken. Bij het verlaten der school werd hij bijzonder aanbevolen als een geschikt leerling voor de Keucheniusschool.

Nadat hij een halfjaar de Keucheniusschool bezocht had, kwam de heer Koelewijn als Directeur aan de school. Ook aan het onderwijs van den heer Koelewijn heeft Soepater veel te danken. Ook daar was hem het Godsdienstonderwijs het liefste vak. Als leerling van de derde klas had hij eens een droom, waarin hij den Heere Jezus aan het kruis zag, terwijl de doornenkroon hem het bloed langs het aangezicht deed druppelen. Hij werd schreiend wakker, en gevoelde de groote liefde van den Heere Jezus, die dat alles voor zijn zonden geleden had. Hij besloot zijn leven aan den Heere Jezus te wijden en Hem uit dankbaarheid te dienen. En zijn roeping tot predikant, met hoeveel vreeze hij die ook aanvaardde, beschouwde hij toch ook als een verhooring van zijn gebed toen om zijn leven aan Jezus te mogen geven. Als leerling van de 4e klas werd hij in het jaar 1910 gedoopt.

Het daarop volgende jaar kwam hij van de Keucheniusschool en werd als onderwijzer bij Kalam in Toengkak geplaatst, waar hij ijverig ook allerlei Evangelisatiewerk verrichtte. Zondags ging hij naar Tjandisewoe en Medari. Hoe langer hoe meer trok hij de aandacht van Ds. Zwaan als een geschikt helper bij den dienst des Woords. Het beantwoordde geheel aan zijn eigen wenschen ook, toen Ds. Zwaan hem op de school van Ds. Bakker plaatste, waar hij met veel vreugde studeerde, omdat, zei hij, het onderwijs van Ds. Bakker zoo buitengewoon helder was. In het jaar 1916 kwam hij van de opleidingsschool en werd toen aangesteld als goeroe Indjil op Gondokoesoeman, zoodat hij thans reeds 10 jaar in het midden dezer gemeente gearbeid heeft. Daarom temeer zegt het zooveel, dat deze gemeente die hem zoo goed kent, Soepater zoo unaniem beroepen heeft. Er bestaat een wederzijdsche band van vertrouwen en liefde tusschen Soepater en

deze gemeente, die God ook in zijn nieuwen arbeid moge versterken.

Met grooter ijver en vooral met liefde heeft hij steeds het zendingswerk verricht, zonder zich ooit te verheffen op de gezegende vrucht, die zijn werk vaak had. Bescheidenheid is een der trekken van zijn karakter. Zijn roeping heeft hij bij het besef van eigen zwakheid niet zonder zorg aanvaard, anderzijds in het besef, dat Die roept getrouw is, en dat Zijn kracht in zwakheid volbracht wordt.

Omtrent de bevestiging zelf hoop ik u spoedig iets te kunnen melden.

Djokja

A. P.

Brief van Dr. P. H. van Eijk.

Solo, 30 Maart 1926.

Aan de Leden der Gereformeerde Kerken in Zuid-Holland ten Noorden.

Hooggeachte Broeders en Zusters,

Onze aankomst op het Zendingsterrein, en de brief, dien wij U daarover schreven, ligt nu al geruimen tijd achter ons. Reeds lang hadden we het voornemen, U weer te schrijven, maar allerlei omstandigheden brachten uitstel. Laat ons dit te lange sluitzwijgen thans verbreken, hopend voortaan meer geregeld U mededeelingen te kunnen doen.

Aan het eigenlijke zendingswerk onder de Javaansche bevolking van de residentie Solo ben ik nog niet toegekomen. Daarvoor wordt meerdere kennis van de Javaansche taal gevraagd dan ik tot nog toe heb kunnen opdoen. Ik ben daarvoor nog geheel in de periode van voorbereiding. Die arbeid is nog in handen van Dr. van Andel, uit wiens brieven U de vele blijde ervaringen reeds bekend zijn.

Toch wil dit niet zeggen, dat ik aan zendingsarbeid nog geen deel neem. In dit opzicht kunnen we niet genoeg waardeeren het voorrecht, dat wij gekomen zijn op een terrein, waar de Evangelieverkondiging reeds jaren lang plaats heeft. Die verkondiging geschiedt in allerlei vorm, en onder de vele middelen nemen de scholen zeker niet de minste plaats in. Vele leerlingen komen naar onze Hollandsche scholen, waar ze onze taal leeren, zoodat zij bereikt kunnen worden in het Hollandsch. Reeds op de scholen zelf ontwaakt bij hen heel dikwijls de belangstelling voor het Evangelie, en in grooten getale wonen zij dan ook onze Hollandsche Godsdienst oefeningen bij. Hierdoor worden onze diensten voor een belangrijk gedeelte zendingsarbeid, terwijl hierbij de taak geen hindernis is.

Het was dan ook een blijde dag, toen ik, weinige maanden na aankomst, reeds 2 Chi-

neesche jongens het Sacrement van den H. Doop mocht toedienen. Het waren de vruchten op arbeid van anderen. De een is uit Keboemen, het Zendingsterrein der Friesche Kerken, waar hij op de school het Christendom heeft leeren kennen. Hij is thans op de Kweekschool te Solo, om opgeleid te worden tot onderwijzer, en hij gaf zijn begeerte te kennen naar den Doop, waartoe de Kerkeraad volgaarne na onderzoek omtrent de beweegredenen en zijn kennis van de Christelijke geloofswaardigheden, heeft toegelaten. De andere is een leerling van de Christelijke Mulo-School te Solo. Ook hem stond de Kerkeraad zijn verzoek tot den doop toe. Hij koestert de begeerte om straks naar de Opvoedingsschool van Ds. Bakker in Djokja te mogen gaan en later aan zijn volk het Evangelie te kunnen brengen. We hopen, dat God daartoe de gelegenheid moge openen! Reeds nu betoont hij een ijver om voor het Koninkrijk Gods te arbeiden, door Christelijke geschriften te verspreiden. Dikwijls gaat hij met een vriend des Zondagsmorgens langs de Chineesche toko's (onze winkels in Indië) en tracht contact te krijgen met de menschen daarbinnen, en te spreken van Jezus Christus, als het kan bij zijn vertrek een Evangelie of een ander Christelijk boekje achterlatend. Hij vindt het erg moeilijk, en komt telkens tot de ervaring, dat hij thuis het goede antwoord vindt op vragen, die hij tijdens het gesprek niet, of niet goed, kon beantwoorden. Dan spijt het hem, maar hij neemt zich voor bij een andere gelegenheid zijn winst te doen met het verkregen helderder inzicht. Af en toe komt hij raad vragen in verschillende moeilijkheden, zoowel die bij zijn colportagewerk als in zijn huiselijk leven. In zulke gesprekken valt het mij telkens op, hoe veel er in de Schrift betrekking heeft op het leven van geloovigen, die pas gebroken hebben met het heidendom, en nog midden in hun heidensche omgeving leven. Hun samenleving plaatst voor andere moeilijkheden dan de maatschappij, die zich ontwikkeld heeft onder den zegen van het Christendom. En zelfde quaesties, die Paulus in zijn brieven bespreekt, rijzen hier. Zoo kwam b.v. in een gesprek de moeilijkheid naar voren ten aanzien van het eten van vleesch, dat als offer geweest was op het huisaltaar; dezelfde quaestie dus als te Corinthen.

Ook verder levert het als Christen verkeeren in een nog heidensch huisgezin allerlei moeilijkheden. Mag hij zijn oude grootmoeder gehoorzamen, als zij hem vraagt, om voor haar de kaarsen op het altaar te ontsteken of het te offeren kopje thee er op neer te zetten? Gehoorzaamheid aan het ouderlijk gezag is een groote deugd der Chinees-

zen. Maar nu rijst, als zij Christen worden, de moeilijkheid, hoever die gehoorzaamheid zich moet uitstrekken. Zijn geweten verbood hem, in zulke gevallen te bewilligen en het verzoek uit te voeren. Maar daarmee laadde hij op zich den schijn, alsof het Christendom aanzet tot ongehoorzaamheid aan het ouderlijk (bij Chineezzen meestal grootouderlijk) gezag. Gelukkig heeft hij zijn grootmoeder eindelijk doen begrijpen, dat zijn weigeren geen ongehoorzaamheid was, maar voortspoot uit gehoorzaamheid aan hooger gezag dan het hare.

In een aardig voorbeeld trof mij ook, hoe de Oostersche toestanden, die in den Bijbel verondersteld worden, vaak veel meer overeenkomst vertoonen met die hier op Java dan die in Europa. Bij het Godsdienstonderwijs aan de Kweekschool spraken we over het rusten van den Heiland in het graf van Vrijdagmiddag tot Zondagmorgen. De Bijbel noemt die, naar de tijdrekening der Joden, drie dagen en drie nachten. Naar onze tijdrekening is het slechts 1½ dag. Het is bekend, dat de Joden een gedeelte van een dag rekenden voor een vol etmaal. Dezelfde tijdrekening passen ook de Javanen toe. Een der jongens vertelde: „Wanneer bij ons een kind in December wordt geboren, dan is het in de volgende maand Januari al twee jaar”. Voor de Javanen heeft het dan in twee verschillende jaren geleefd, en daar een gedeelte van een jaar voor een heel jaar wordt gerekend, is het dus, hoewel slechts één maand, naar hun opvatting reeds twee jaar oud.

Hoewel ik zelf het dessawerk nog niet kan doen, ga ik natuurlijk wel meermalen mee om kennis te maken met de Christengemeenten. De duisternis is op Java nog zoo diep. Desa en desa ligt aan de wegen, waarlangs we moeten rijden, waar nog niemand is die het licht van het Evangelie in het hart heeft. Totdat we eindelijk komen in de plaats, waar de Godsdienstoeffening gehouden zal worden. Een kleinere of grootere kring van menschen wacht ons daar, en dan doet het zoo weldadig aan, deze menschen te zien. Juist omdat er nog zoo heel weinigen zijn onder de miljoenenbevolking van Solo, is de blijdschap in het hart te grooter, wanneer we in zulk een kleine kring verkeeren, waar de menschen zich verzamelen om Gods Woord, en daarna om de Avondmaalstafel. Hier is leven, door Gods Geest gewekt in de dalen des doods, hier straalt het licht van den Opgang uit de hoogte in de duisternis van onwetendheid en onzekerheid. Hier breekt het in ons hart als een jubeltoon uit: ik geloof eene heilige, algemeene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen. Enge banden met deze menschen, met ons één in geloof, één

in verwachting, één in liefde tot Jezus. Hier wordt dit artikel van de belijdenis veel meer beseft in zijn wereldomvattende beteekenis, en komt Christus, als degene in Wien alle dingen, die door de zonde uit elkander gerukt worden, tot één vergaderd zijn, in te grooter heerlijkheid voor ons oog te staan. Juist omdat nog zooveel honderdduizenden uit onze onmiddellijke omgeving voortleven in hun geestelijke duisternis, dringt zich aan ons te sterker op de beteekenis van Jezus Christus voor deze nog slechts kleine groepen, die wandelen in Zijn licht. Tegen de donkere achtergrond steekt hun door de Zonne der Gerechtigheid bestraalde gestalte te scherper af.

We hebben in Indië bezoek gehad van Dr. Mott, den grooten leider der Wereldfederatie van Christenstudenten, den voorzitter van de in 1910 te Edinburgh gehouden Wereldconferentie. Heel zijn leven staat in dienst van het Koninkrijk Gods over de wereld, en vele reizen heeft hij al gedaan, ook door Azië. Nederlandsch-Indië had hij nog niet bezocht, en dat kreeg nu een beurt. In gezelschap van Mevrouw Mott, Dr. H. C. Rutgers en twee Amerikaansche secretarissen heeft hij 4 weken in ons Indië vertoefd, waarvan 3 weken op Java. Hij kwam om te geven en te ontvangen. In verschillende conferenties en samenkomsten heeft hij gegeven zijn ervaring, zijn inzicht, heeft hij, wat hij zelf aan geestelijke kracht bezit, gesteld in dienst van den arbeid voor Christus. Zooals een veldheer heel het terrein van den slag overziet, en opmerkt waar de zwakste punten zijn in de linie's, zoo stond hij met zijn doordringende geest afspurend heel het wereldterrein, waar de strijd wordt gestreden voor het Koninkrijk Gods, en wees de zwakke punten aan in de linie's van Christus' strijders, wees ook op de middelen die tot versterking dienen. Trefend was, hoe juist hij zich wist in te denken in de positie van de verschillende groepen, waarvoor hij sprak, zoodat hij terstond de nadruk wist te leggen op het bijzondere van juist hun taak in het groote geheel van den Zendingsarbeid, op de gevaren die in het bijzonder voor hun werk dreigen, op methoden die juist door hen het best kunnen worden gevolgd. Uit de schat zijner ervaringen bracht hij naar voren allerlei gevallen, die den indruk zijner woorden versterkten en vastlegden; en nimmer vergat hij te wijzen op de groote beteekenis van het gebed, dat niet slechts spreken tot God, maar bovenal luisteren naar God moet zijn. (Hij wees er op, dat het dikwijls bij ons is: Hoor Heere, want Uw knecht spreekt; terwijl de Bijbel zegt: Spreek, Heere, want Uw knecht hoort).

Maar, behalve om ons te geven, kwam hij

ook naar Indië om zelf te ontvangen. Zooals ik boven reeds opmerkte, trekt het de opmerkzaamheid, dat de Zending onder de Mohammedanen op Java zooveel vruchten draagt, vergeleken met die in andere landen. De taak van Dr. Mott was nu mede, om na te gaan, welke menschenlijke oorzaken hiervoor waren aan te wijzen, welke middelen hier worden aangewend, die door God zoo bijzonder worden gezegend. Met de ervaringen op Java zou door de zending in andere landen winst gedaan kunnen worden.

Tot het bespreken van deze vraag was voor Midden-Java een vergadering belegd te Solo. Het was voor allen, die deze vergadering bijwoonden, een genot, hier de verschillende ervaren zendingsarbeiders te hooren. Algemeen was men het er over eens, dat Java slechts betrekkelijk een Mohammedaansch land genoemd kan worden, vooral Midden-Java. Ds. Bakker zei het zoo mooi: „Het Javaansche volk heeft wel den Islam, maar de Is'am heeft nog niet het hart van het Javaansche volk. Waar de Islam eenmaal het hart heeft veroverd, is het gesloten voor het Evangelie.” Ook bleek voor Midden-Java, dat van West naar Oost de bevolking steeds minder Mohammedaansch is.

Maar tevens bleek de groote invloed van ons Christelijk onderwijs, van de Christelijke Zendingsziekenhuizen en van de verspreiding van Christelijke lectuur. De Zending heeft onder de bevolking een goeden naam, bijzonder door de Christelijke liefde, die het hart van de menschen treft. En velen zijn zoekende naar vrede en rust, omdat zij beseffen dat zij die nog niet bezitten; Java is nog niet verzonken in de welgedane, trotsche zelfgenoegzaamheid, die de andere Mohammedaansche volken kenmerkt.

Uit alles bleek, hoe weinig voor de Zending nog reden is, om in stille tevredenheid de handen in den schoot te leggen. God geeft ons groote kansen, maar alle kracht zal moeten worden aangewend om de gelegenheden te benutten, voordat andere invloeden, Mohammedaansche of Theosophische of Atheïstisch-Communistische, het Javaansche volk gevangen nemen, en de harten voor het Evangelie van het Koninkrijk der hemelen sluiten.

De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige. Bidt dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstoote. En laat ons alles in het werk stellen, om onzen arbeid op te voeren, zoo hoog we kunnen. Wij hier, en Gij in het Vaderland. God rekt op onze getrouwe toewijding in het werk, dat Hij onze Kerken opdraagt.

Dr. Rutgers is na het vertrek van Dr. Mott nog op Java gebleven. Hij is nu enkele we-

ken in Solo. Hier is hij, de man van de Christelijke actie onder de studeerenden over heel de wereld, het meest in zijn element onder de leerlingen van onze Christelijke Kweekschool, met wie hij aanstands contact gezocht en gevonden heeft. Voortdurend is hij onder hen, en ze buiten hem uit met al hun vragen. Hij weet hen mede te bezielen voor hun taak, die zij als Christenen, en straks als mannen van invloed onder hun volk, voor Indië hebben. Zij hebben vriendschap met hem gesloten, en behouden van zijn persoon een sterke indruk. God wil voor Zijn werk bezielde dienstknechten. Moge, door hun bezieling, mede gewekt door Dr. Rutgers, Zijn Koninkrijk worden gebouwd en Indië zich leeren buigen voor Hem, in Wiens dienst alleen het ware geluk en de ware vrede gevonden wordt.

Ik mag dezen brief niet eindigen, zonder enkele mededeelingen over ons huiselijk leven. God heeft ons zeer verblijd door de geboorte van een zoon. Vele zorgen hebben ons gedrukt in den tijd, dat wij hier zijn. Ziekte en moeilijkheden zijn dikwijls ons beider lot geweest. Maar God was met Zijn genade niet verre. Ook toen de zorgen, die bestonden ten opzichte van de geboorte van ons kind, veranderd waren in blijde vreugde, is pletseling voor mijn vrouw weer een groot gevaar gerezen, doordat een hevige malaria-aanval haar overkwam. God heeft echter alles ten goede gekeerd. Wij bidden, dat Hij thans herstel van krachten geven moge.

Hem zijn wij dankbaar, dat in al onze moeiten toch zooveel zegen genoten is. Bijzonder denk ik aan ons Zendings-Ziekenhuis. Welk een voorrecht voor mijn vrouw, in een Christelijke omgeving en door Christenartsen behandeld te worden, woorden van Christelijke troost te hooren, te weten, hoe de handen, die haar helpen moesten, waren gevouwen geweest tot gebed, en toen een lichte verdooving noodzakelijk was, die niet te oncergaan, voordat de dokter met haar had gebeden, dat God de middelen wilde zegenen. In onze dankbaarheid aan God mengt zich dankbaarheid aan de doktoren en verpleegsters, die met zooveel liefdevolle toewijding hebben gearbeid en gewaakt, en met ons één zijn in vreugde, nu aanvankelijk alles ten beste komt, en onze rijkdom in het bezit van onzen jongen aan den dag treedt.

Hebben vele zorgen ons gedrukt, God geeft ons toch heel veel reden tot blijde vreugde. Moge de toekomst minder zorgelijk zijn, maar ook in voorspoed Zijn trouw en liefde over ons waken, zooals ze ons beschermen in tegenspoeden.

Met ons beider hartelijke groeten, en U

allen toebiddend den zegen van Hem, die ons allen roept tot arbeid in Zijn dienst,

Uw dienstwillige broeder,
hoogachtend,
P. H. VAN EIJK.

MAGELANG.

Zendingsvrucht.

De laatste brief van Ds. Merkelijn gewaagt van een toeneming der bezwaren, waarmee de Zending te kampen heeft.

Toch ontbreekt ook niet de vrucht van den Zendingsarbeid. We meenen onzen lezers een genoeg te doen met hier over te nemen wat Ds. Merkelijn schreef over het zalig afsterven van een kleinen jongen.

„Voor eenigen tijd werd er door de politie van Poerworedjo een jongetje in Blondo gebracht, een wees van 10 jaar, die sedert zijn ouders gestorven waren, geen verzorging vond en op de wegen rondzwierf.

Vanaf het oogenblik, dat hij in Blondo was opgenomen toonde hij belangstelling in wat op de samenkomsten werd verteld.

Het liefst zat hij dicht bij den goeroe, opdat hij alles goed zou kunnen hooren en weldra bemerkte de goeroe, dat hij op geregelde tijden bad. Hij mocht graag zingen. Het begon reeds als hij opstond; hij ging zingende aan tafel en zingende naar school; hij zong als hij touw draaien moest; hij zong als hij naar bed ging en eens was het midden in den nacht dat hij de andere kinderen wakker maakte met zijn gezang. Deze werden boos en wilden hem dwingen te zwijgen; maar vervuld van de liefde Gods zeide hij: „Zing en prijs den naam van den Heere Jezus, want Hij heeft ons lief; duidelijk heeft Hij dat getoond, toen Hij de kinderen, die tot Hem gebracht werden omhelsde.”

Ruim een jaar was hij in Blondo, toen hij ernstig ziek werd; de koorts liep op tot 41.3; men vreesde voor zijn leven. „Hoe maakt je 't?” vroeg Wirjo (de beheerder van ons armenhuis). „Goed”, was 't antwoord, „er is niets te vreezen.” „Bid je nog wel?” „Ja” antwoordde hij, „dat vergeet ik niet.” „Geloof je dat de Heere Jezus je Zaligmaker is?” „Ja zeker; iederen nacht komt Hij tot mij en dan is 't alsof Hij me in Zijn armen neemt en dan zegt: „Wees maar rustig Djemingan, gelukkig, dat gij gelooft.”

Zijn sterfbed was zoo echt vredig. Een maand had hij ziek gelegen en voelde dat hij ging sterven; hij begeerde nu dat ook de andere kinderen zouden komen en ook de volwassenen.

Als ze rondom zijn eenvoudig bed staan,

spreekt hij tot hen van den Heere Jezus, bidt en neemt dan afscheid van hen. Tenslotte omhelst hij Wirjo, dien hij als zijn vader beschouwde en zeide: „Vaarwel, ik ga naar den Heere Jezus”. Wirjo bad toen met allen, die om zijn primitieve slaapsteden stonden; daarna ging Djemangan in blijdschap heen.

Het waren aandoenlijke oogenblikken geweest en voor ons is het een oorzaak van

Dr. S. Verhagen en gezin.

De bekwame Chirurg Dr. D. Verhagen, Miss. arts te Solo, keert in het laatst van deze maand weer met zijn gezin terug naar zijn arbeidsveld.

Bijgaande foto geeft ons een kiekje van zijn gezin. Laat het zendingsblad hierbij tevens iets mogen vertellen van dezen zendingarts, wiens bezit de kerk van Delft

veel blijdschap, dat God telkens toont dezen eenvoudigen arbeid te Blondo te willen gebruiken voor de komst van Zijn Rijk.

In Blondo zien we zoo telkens: „de eenvoudigen wil God gadeslaan.”

Z. Kerkbl.

en de met haar samenwerkende kerken van Zuid-Holland ten Noorden wel mogen waardeeren. Onze kerken behooren ook te weten van de menschen, die haar in het werk der zending dienen.

Dirk Verhagen is geboren te Spijkenisse den 20sten Juni 1890. Als jongen bezocht

hij de openbare lagere school want een christelijke school was er in die dagen te Spijkenisse nog niet. In 1905 deed hij examenen voor de 2e klas van de Christ. Hoogere Burgerschool te Rotterdam en werd daarvoor toegelaten. Zijn eindexamen aan deze inrichting deed hij in 1909. In datzelfde jaar werd hij student in de medicijnen aan de Universiteit te Amsterdam. Zijn diploma als arts haalde hij in Jan. 1916.

Intusschen was reeds op hem de aandacht gevestigd voor den medischen dienst der zending. Kort voor zijn arts-examen verbond hij zich tegelijk met Dr. K. P. Groot aan de kerk te Amsterdam om als zendingsarts te gaan naar Midden-Java. Gedurende het jaar 1916 was hij assistent in chirurgie en gynaecologie in het Burgerziekenhuis te Amsterdam.

Den 26 Febr. 1917 trad de jonge dokter in het huwelijk met Mej. Cornelia Gorzeman geboren 19 Nov. 1892 te Heenvliet.

Eerst was het plan, dat Dr. Verhagen te gelijk met Dr. K. P. Groot in Maart 1917 naar Indië vertrekken zou. Door de versterkte duikbootenoorlog werd dit echter onmogelijk gemaakt. Toen kwam het plan op, dat Dr. Verhagen zou specialiseeren in de Chirurgie. Hij ging 1 April 1917, te Utrecht wonen en werd daar assistent in de Chirurgie bij Prof. Lameris in de Rijksklinieken waar hij is gebleven tot 15 Mei 1919.

Te Utrecht werd aan het echtpaar Verhagen den 24sten November 1917 hun oudste zoon, Leo geboren. Op de foto kunt gij hem zien, zittend op een stoel, terwijl zijn broer Arie achter hem staat met de linkerhand op zijn schouder.

Den 21sten Juni 1919 vertrokken Dr. Verhagen en zijn gezin naar Indië, waar ze eind Juli te Solo aankwamen en hartelijk werden ontvangen door zijn vriend, Dr K. P. Groot, die het vorige jaar over Amerika naar Solo was gegaan.

Te Solo bleef Dr. Verhagen slechts drie maanden. In Oct. 1919 ging hij naar Djokja om tijdens het verlof van Dr. Offringa het directeurschap over het Petronella Hospitaal waar te nemen en vooraf zich wat in te werken in den arbeid te Djokja. In Mei 1920 ging Dr. Offringa met verlof naar Holland en keerde in October 1921 naar Djokja terug. In dien tijd bleek de verbazende werkkraft waarover Dr. Verhagen beschikt, want hij stond toen als Missionair arts te Djokja alleen. Nog steeds gedenken de kerken van Noord-Holland met dankbaarheid den omvangrijken arbeid, dien Dr. Verhagen in die maanden heeft verricht.

Te Djokja is 17 Dec. 1919 de tweede zoon Arie geboren, die heel best op zijn vader

lijkt en zoo flink uit de oogen kijkt. Na de terugkomst van Dr. Offringa is Dr. Verhagen weldra weer terug gegaan naar Solo. Hij vertrok van Djokja 15 Jan. 1922 waar hij dus twee jaar en drie maand de Zending gediend heeft. Het spreekt vanzelf, dat Dr. Groot met blijdschap Dr. Verhagen zag terugkeeren naar Solo om daar met hem te arbeiden in den allengs zich daar uitbreiden den Medischen dienst. Te Solo werd 26 Jan. 1924 de kleine Dikkie geboren, de lieve jongen, die op de foto bij zijn Moeder staat en blijkbaar onder den indruk is van het gewicht der opname.

In Aug. 1925, nadat Dr. Groot van zijn verlof was teruggekeerd was voor Dr. Verhagen de tijd van verlof gekomen. Met de „J. P. Coen” kwam hij naar Holland om na zes jaren van zwaren arbeid een jaar rust te genieten. Over de aankomst in Nederland lag echter een donkere schaduw. Tijdens de afwezigheid waren de Moeder van Dr. Verhagen en de Vader van Mevrouw heengegaan. Dat niet weerzien mengde droeve smart in het genot van het verlof. Toch zijn beide tijdens hun verlof zeer verkwikt door de liefde en waardeering, die zij in Holland ondervonden. Beide genieten met hun kinderen een goede gezondheid en gaan met opgewektheid en een dankbaar hart terug naar het heerlijk werk te Solo. Zij hopen te vertrekken met de „Johan de Wit”, die 22 Juni uitvaart. Brengte de Heere hen in welstand weer te Solo en worde door de gewaardeerde arbeid van Dr. Verhagen bij den voortduur voor velen ten rijken zegen gesteld.

W. B.

Een afscheidsavond.

Voor enkele jaren kwam in Djokja een afgevaardigde der Achmadijabeweging, Mirza Wali. Deze Achmadijabeweging is een bijzondere groep in den Islam. In het dorp Quadian in de Panjab in het Noorden van Britsch Indië, op eenigen afstand van Lahore, werd in 1838 de stichter, Mirza Ghulam Achmad, geboren in een Mohammedaansch gezin. Omstreeks het jaar 1880 begon hij te leeren, dat hij de Madhi der Mohammedanen en de Messias der Christenen was. Terwijl de Mohammedanen den Madhi als een bloedig veroveraar beschouwen, zette hij juist alle gedachten aan den heiligen oorlog opzij. Hij leerde onderwerping aan het Engelsch gezag, zooals ook Jezus leerde den keizer te geven wat des keizers is. Hij meende niet Jezus te zijn, maar op dezelfde wijze als Johannes de tweede Elia genoemd werd, noemde hij zich ook de wedergekomen Jezus. Hij had voorts de merkwaardige opvatting,

STATISTIEK DER ZENDING VAN DE BETER. KEIKEN IN NEDERLAND. - HOOFDDEEL N° 1323. - A. DE VRIJST DES HOOFD.

Zendingspost	Aantal gedoopten op 1 Januari 1926				Tot het Av. toegelaten		Aantal gedoopten in 1925			Overleden in 1925	Huwelijken in 1925	Gem. aantal Kerk. Geministris in 1925	Aantal Zondagscholen	Aant. Ond. a. Zondagscholen	Aantal leerlin. en v. d. Zondagscholen	Chr. Vereenigingen	Bijdr. Ind. Chr. Kerken	Bijdr. Ind. Chr. v. Armenen
	Mannen	Vrouwen	Kinderen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Kinderen									
JAVA	3	20	9	29	163	177	352	692	159	172	18	14	42	—	6	9	2	f 302.91 ⁵
	4	12	12	28	166	206	336	708	166	206	20	24	41	18	5	5	—	f 1077.62 ⁵
	3	13	11	24	140	144	314	598	140	144	13	13	39	9	4	8	—	407. —
	4	21	11	32	149	169	318	668	140	144	13	13	39	9	4	8	—	307.50
	1	11	11	22	143	143	286	579	109	82	45	29	88	17	5	7	—	2197.28
	—	2	2	4	21	27	23	71	27	27	11	16	10	1	—	—	1	134.43 ⁵
	2	25	11	38	363	359	510	1232	363	359	83	53	112	11	8	21	1	114.73
	17	104	66	187	1445	1397	2383	5230	1307	1378	193	154	346	64	28	50	5	1980.50 ⁵
	1	2	8	11	126	140	225	491	85	101	6	5	19	6	2	3	—	f 8378.57 ⁵
	—	14	2	16	169	173	291	633	117	134	8	9	39	11	1	1	—	f 324.55
SOEMBA	—	—	—	—	92	67	67	260	92	67	21	8	7	1	4	8	—	406. —
	—	22	1	23	92	67	67	260	92	67	9	2	16	2	3	8	—	955.92
	2	46	11	59	459	403	644	1506	294	305	44	24	81	20	15	12	—	540. —
Totaal	2	46	11	59	459	403	644	1506	294	305	44	24	81	20	15	12	—	f 2226.47

* afwisselend.

dat Jezus aan het kruis slechts in zwijm was geweest, en na zijn afnemings van het kruis weer tot bewustzijn teruggekeerd, daarna naar Indië was gekomen, waar hij tenslotte gestorven was. In Kashmir staat een graf-tombe met het afschrift: Joes Asaf, waar volgens hem Jezus begraven ligt. Joes zou dan Jezus beteekenen, en Asaf: die vergaderd, omdat Jezus daar kwam om de 10 stammen te verzamelen. Zijn gheele gedachten-complex was niet orthodox Mohammedaansch, vele Mohammedanen bestreden hem hartstochtelijk, gelijk hij ook zijnerzijds weer zulken als ketteren beschouwde.

Het merkwaardige in deze beweging, die spoedig vele aanhangers won, en nu naar den stichter Achmad, ook Achamdijbeweging heet, is, dat ze een ongewoon groote propagandistische kracht vertoont. Ze heeft een opleidingsschool in Lahore, waar vele ijverige propagandisten gevormd worden. Zendingen dezer beweging zitten in Londen en Berlijn en maken daar bekeerlingen. Zulk een Achmadijazending kwam nu ook voor enkele jaren in Djokja in den persoon van Mirza Wali, een robuuste figuur uit den omtrek van Bombay, die ondanks het feit, dat hij een klein spraakgebrek heeft, geen grooter vreugde kent dan praten, discussieeren over den godsdienst.

Het valt niet te ontkennen, dat de arbeid van Mirza Wali eenigen invloed gehad heeft. Zijn komst heeft bijgedragen om den Islam te verlevendigen, althans in Djokja. Toch zal hij met zijn actieven aard wel over de Javanen teleurgesteld worden, die nog niet dezelfde activiteit voor den Islam vertoonen. Het is slechts een enkele die zijn ijver deelen kan. Aan verschillende jongelui gaf hij les in het Engelsch en in den Islam, heeft zich in betrekkelijk korten tijd het Maleisch eigen gemaakt, en sprak van tijd tot tijd in het Maleisch op vergaderingen, het laatst nog op het begin dezes jaars gehouden Al Islam Congres in Soerabaya.

Thans gaat hij terug naar zijn vaderland om in Lahore oog nog verder te studeeren. Voor zijn vertrek is hij bij ons afscheid komen nemen, en noodigde hij ook Dr. F. L. Bakker, en mij uit tot een afscheidsavond door te brengen in een kleinen kring bij een zijner vrienden aan huis. Daar waren inderdaad een tiental jongelui, leerlingen van verschillende scholen, die van hem les in den Islam ontvingen, en een aantal hadji's uit de Mohammedanenwijk. Dr. Bakker en ik hadden ons voorgenomen dezen avond niet te discussieeren, omdat we de nutteloosheid daarvan zoo telkens gezien hebben. Maar dat was buiten den waard, in dit geval Mirza, gerekend. Mirza is een zeer polemisch man.

COLPORTAGE 1925.

PLAATSEN	Colporteurs	Bijbelvrouwen	Jav. Chin. en maleisch Bijbels en Bijbel gedeelten	Jav. en Maleische boeken	Holl. Bijbels en Boeken	Jav. en Maleischetractaten	Wandhal enz.	Gratis verspreiding per maand		
								Mardi-Rahardja (Jav. mnd blad)	Penna-boer (Mal-mnd blad)	Jav. hinderblad (mnd-blad).
Poerbolingo	5	—	1.046	5 015	1.951	3.500	7.500	900	500	
Poerworedjo	5	—	2.425	2.507	7	3.000	5.000	200	200	
Keboemen	1	—	2.725	300	45	2.000	3.100	250	—	
Djokja	9	—	15.147	—	—	6.000	14.000	—	1.000	
Magelang	5	—	776	1.582	—	4.800	5.000	800	100	
Solo	11	1	9.294	10.521	6.479	30.000	20.000	800	1.000	
Karoeni	—	—	20	35	—	75	—	30	—	
Kambaniroe	—	—	185	573	—	150	—	200	—	
Melolo	—	—	10	10	—	55	—	120	—	
Pajeti	1	—	337	85	12	—	—	124	—	
	37	1	52.592		8.494	49.580	54.600	9.425	28.000	

THEOLOGISCHE OPLEIDINGSSCHOLEN 1925

Plaats en aard der scholen	Europ. docenten.	Ind. leeraars	Aantal leerlingen					In Internaat					Schoolgeld en kostgeld	Namen van het Europ personeel
			Javanen	Chinezen	Batakken	Soemba- nezen	Totaal	Javanen	Chinezen	Batakkers	Soemba- nezen	Totaal		
DJOKJA, Afd. A. (Cursus tot opl. v. helpers b.d. dienst des Woords.)	2	1	21	—	—	—	21	11	—	—	—	11	Schoolgeld wordt niet ge- heven. Kostgeld per 11, per maand f 15. Leerlingen v. afd. B betalen f 5 v. boeken	Ds. D. Bakker
DJOKJA, Afd. B Hollandsche cur- sus	2	2	1	1	1	—	3	1	—	1	—	2		Dr. F. L. Bakker
SOEMBA, Cursus t. opl. v. helpers b.d. dienst des Woords.	1	—	—	—	—	7	7	—	—	—	7	7		Ds. P. Krijger
	5	3	22	1	1	7	31	12	—	1	7	20		

Hij zou het een meer dan verloren avond vinden om met twee zendelingen bij zich te zwijgen over allerlei religieuze verschilpunten. En onze mindere neiging in deze zaak komt niet voort uit een gebrek aan begeerte om het Evangelie te prediken, maar omdat Mirza van den hak op den tak springt, en als hij voelt ergens in het nauw te raken, onmiddellijk een ander onderwerp bij den kop vat. Voor zulk soort discussie is ons gevoel te eerlijk. Wij zullen de kracht van een opmerking erkennen, ook al komt die van een tegenstander. Maar dat erkent Mirza nooit. Bij zulke discussie moet ge zorgen in den aanval te blijven, en daaraan het meest beoordeelt ook het publiek het winnen of verliezen: wie nooit iets gewonnen geeft en altijd in den aanval blijft, is de winnaar. Zulk soort van geestelijk hanegevecht stuit

ons altijd tegen de borst. Maar hier smult men daarvan. In zulk een discussie is weinig gelegenheid om iets van de heerlijkheid van het Evangelie te doen zien.

Enkele karaktertrekken van deze moderne Islambeweging kwamen dien avond nog weer eens duidelijk uit. Ze gelijkt in veel opzichten op het modernisme in Europa. Ze heeft een sterk rationalistisch karakter. Deze tafel is van hout, zegt Mirza, het blad is van marmer, dat is voor elk duidelijk te merken, niemand zal dat ontkennen. Geef mij nu ook zulk een bewijs, dat niet voor bestrijding en ontkenning vatbaar is, dat Christus God is. Hij meent, dat alles in den Islam redelijk is, dat wil zeggen, slechts redewaarheden bevat, die voor elk menselijk verstand te vatten zijn. En dat is over het algemeen de voorstelling van den Islam in moderne kringen.

Vandaar dat deze moderne Islam een zekere bekering heeft voor hen, die onder den invloed hunner studie aan verschillende scholen onder de suggestie eener westersche cultuur en westersche wetenschap gekomen zijn. En deze bekering zal in een maatschappij, waar het rationalisme pas begint te werken, nog wel eenigen tijd duren.

In de tweede plaats ziet ge het humanistisch karakter dezer beweging. Voor zondebesef is er eigenlijk geen plaats. De naam zonde moge bekend zijn en genoemd worden, doch er wordt niet werkelijk ervaren het wezen der zonde, evenmin als diep berouw, dat beven voor Gods heiligheid, een wee mij, ik verga, noch een blij roemen in Gods liefde, die deze vreeselijke zonde zelf wegneemt. Ten slotte is God hier slechts dat waartoe de natuurlijke bevattings van den mensch opklint een menschelijke denkconsequentie, maar niet de oneindige volheid van leven, die Hij werkelijk is. Maar dan ook wordt de quintessence van den godsdienst gezocht in het volbrengen van geboden. Het is moeilijk als het wezen van den historischen Islam te stellen, het gebod van God en den naaste lief te hebben, maar gesteld al, dat dat inderdaad Mirza's opvatting is, het hoogste gebod van den Islam ware, dan ontbreekt juist elk besef van het ontzettende, schuldige, ook ondanks onze volle inspanning overblijvende overtreden van dit gebod, het jammerlijk tekort schieten in het betoon van waarachtige liefde. Er is niet dat diep beleven, en met schaamte ervaren, dat ons hart tot de zonde en de haat geneigd is. Juist wie dit gebod tracht te vervullen, wordt uitgedreven tot Hem die het in werkelijkheid vervulde. Voor het humanisme van het menschelijk kunnen komt dan in de plaats het divinisme van het goddelijk geven, waarbij we wezen op Joh. 7 : 17.

In de derde plaats ziet ge welk een ontzaglijken invloed het modernisme met zijn Bijbelcritiek gehad heeft ook in de houding van den modernen Islam tegenover den Bijbel. Al de opvattingen van het modernisme ziet ge hier terug in de vrijmoedigheid, waarmee deze naam spreekt over echte en onrechte teksten, over de moeilijkheid om te weten wat Jezus eigenlijk gezegd heeft, over de rationalistische opvatting van de godheid van Christus, enz. Uw eigen Christelijke geleerden, zegt hij dan, hebben ons dat geleerd.

Na een avond vol religieuze controverse gingen we naar huis te meer in de overtuiging dat het eeuwige leven in Gods gemeenschap niet is een zaak van redekunst, maar van een nieuw hart.

Djokja.

A. P.

Zomerconferenties van den Zendingsstudie-Raad.

Evenals vorige jaren zullen deze in de eerste drie weken van Augustus worden gehouden en wel D.V. van 2—7, 9—14 en 16—21 Augustus. Omtrent het voorloopig programma kan het volgende worden medegedeeld:

Eerste week (2—7 Augustus). Voorzitter: Ds. Joh. Rauws, Zendingsdirector; *Vice-voorzitter:* Ds. H. C. de Groot (Angerlo); *Openingsrede:* Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam, oud-zendingsconsul; *Bijbelbesprekingen:* Ds. H. Bogers (Klaaswaal).

Cursussen:

I. Pastor C. Hötzel, oud-zending van China: „Die Mission in China”.

II. Dr. H. van der Veen, Taalgeleerde van Rante Pao: „De zending onder de Sa'dan Toradja's (1e Land en Volk; 2e De godsdienst; 3e De sa'dan Toradja's en het Christendom; 4e Zendingsarbeid.)

III. Zending F. J. F. van Hasselt: „De zending op Nieuw-Guinee”.

Studiegroepen: a. „Sangi” door zending P. N. Vellekoop van Sangi.

Referenten: Ds. J. Groeneweg, directeur der Chr. Philantr. Inrichtingen en predikant der N. H. zendingsgemeente te Doetinchem over „De Inwendige Zending en de Doetinchemsche Inrichtingen”; Ds. H. Jansen, leger- en vlootpredikant in Algem. Dienst; Dr. W. J. D. Dake, Zending-arts van het Zendings-hospitaal te Bandoeng; Ds. W. Bieshaar, Predikant-director van den G. Z. B. over „Het Zendingswerk en het teken des bloeds”; en B. H. Bielke, Secr. van het Zendingsgenootschap der Broedergemeente: „Demonstratie der nieuwe Suri-name-film”.

Tweede week (9-14 Augustus). Voorzitter: Ds. J. Krüger (Elburg); *Vice-voorzitter:* Ds. H. Kluin (Angeren); *Openingsrede:* Ds. D. Pol (Rijsoord); *Bijbelbesprekingen:* Ds. E. L. Smelik (Tienhoven).

Cursussen:

I. Missions-Inspektor P. Hannig (Barmen).

II. Ds. Jac. van Nes ('s-Gravenhage): „Joden-Zending” (1e Joden en Christenen; 2e Joden-Zending, eisch der Schrift; 3e Praktische Joden-zending in ons land; 4e Buitenlandsche Joden-zending).

III. Ds. D. K. Wielenga (IJlst): „De Zending op Soemba”.

Studiegroepen: a. door zending-kwekeling K. Bot over „Posso”.

Referenten: Br. D. H. Kryger van Pajeti (Soemba); Ds. D. E. Boeke, Secr. van het N. B. G.: „De plaats van het Nederlandsch

Bijbelgenootschap in de Inwendige Zending"; de Heer K. H. Kammeyer: „Iets uit den Zendingsarbeid onder de Joden"; Mej. A. C. Kok, Onderwijzeres te Zwolle: „Het jonge kind en de Zending"; Br. H. Bielke, Secr. van het Zendingsgenootschap der Broedergemeente en Ds. K. van Dijk van Keboemen: „Keboemen als Zendinsterrein".

Derde week (16-21 Augustus). Voorzitter: Dr. K. J. Brouwer, Zendingsdirecteur te Oegstgeest; *Vice-voorzitter:* Ds. W. A. Wiersinga (Wormer); *Openingsrede:* Ds. B. J. C. Rijnders, Zendingsdirecteur; *Bijbelbesprekingen:* Ds. J. L. G. Gregory (Loenen op de Veluwe.)

Cursussen:

I. Missions-Inspector P. Hannig (Barmen).

II. Zending O. R. van der Brug van Poerwakarta: „De Zending op West-Java".

III. B. H. Bielke, Secr. van het Zendingsgenootschap der Broedergemeente over „De Zending in Surinamé".

Studiegroepen:

a. „Geestesleven der Natuurvolken" door Mej. B. Gerritsen (den Haag).

b. „Islam en Christendom" door den heer H. A. B. Duyker, Secr. van het Java-Comité.

Referenten: Dr. E. L. Smit (Zalt-Bommel) over de Zending onder de Roomsche-Katholieken in Spanje; Zending J. Kruyt van Pendolo: „Hoe het werk groeit"; Oud-zending J. Fortgens, van Halmahera, „25 jaar arbeid op Halmahera" (met lichtbeelden); Ds. Th. Scharten (Nijmegen); „De (heden-daagsche) stand der Wereld-Zending"; de Heer H. A. B. Duyker, Secr. van het Java-Comité: „Lessen uit het verleden"; Dr. L. A. van Melle, leeraar Chr. Gymnasium te Utrecht: „Gandhi"; de heer J. van Keulen, leeraar Geref. Kweekschool te Amsterdam over „winterwerk".

Op een der Conferenties hopen we in ons midden te hebben Mej. Dr. G. J. Dreckmeier, zendeling-arts van Poerworedjo, Mevrouw Hofman-Stolk en Br. G. Schneider, zendeling van Nieuw-Guinee.

De *uitgaande zendingsarbeiders* rekenen er op allen in Lunteren tegenwoordig te zijn.

De deelnemersprijs (f 20 alles inbegrepen) blijft dezelfde als in vroeger jaren.

Nadere inlichtingen verstrekt het Bureau van den Z. S. R. „de Nye Wehme", de Bilt (Utr.), waar men zich thans reeds kan aanmelden.

KORTE BERICHTEN.

Dr. N. Adriani.

Uit Indië kwam het droevig bericht, dat Dr. N. Adriani, de beroemde taalgeleerde,

die te Posso op Celebes zooveel voor de zending gedaan heeft, overleden is.

Een tweede missionair predikant te Keboemen.

De deputaten voor de zending in Friesland hebben aan de Zendings-synode voorgesteld maatregelen te nemen om zoo spoedig mogelijk een tweede missionaire predikant uit te zenden naar het Friesche Zendingsterrein.

De synode aanvaardde dit voorstel.

Een voortreffelijk besluit.

Consulentschap te Keboemen.

Tijdens het verlof van Ds. K. van Dijk, de missionaire predikant van Friesland, wordt het zendingsterrein door Ds. L. Netelenbos Poerworedjo als consulent verzorgd.

Mej. v. d. Burg.

In dienst van de Friesche zending is uitgezonden Mej. v. d. Burg. Zij is bereids te Keboemen aangekomen.

Tot ons leedwezen is het Zendingsblad niet in de gelegenheid gesteld een foto van haar op te nemen en iets van haar mede te deelen.

Het zendingshospitaal op Soemba.

Met den bouw van een Zendingsziekenhuis in West-Soemba gaat het nog niet voorspoedig. Allerlei moeilijkheden moeten nog overwonnen worden, eer begonnen kan worden. De ziekenbehandeling van Dr. Berg te Wai-Kaboebak loopt echter prachtig. Er is veel belangstelling bij de bevolking.

Mej. G. Zigterman.

Mej. G. Zigterman, Hoofd van het Internaat te Karoeni verliet Soemba. Zij vertrok met „de Prins der Nederlanden" naar Holland om hier den tijd van haar verlof door te brengen.

Een tweede zendingsauto op Soemba.

West-Soemba kreeg een tweede zendingsauto. Deze auto staat ter beschikking van Dr. Berg. Het spreekt van zelf dat dit aan het werk zeer ter goede komt.

H. Straling.

De heer H. Straling, onderwijzer aan de Christ. M.U.L.O.-school te Zaandam, is benoemd tot onderwijzer bij het gesubsidieerd bijzonder onderwijs te Magelang.

D.V. zal hij met zijn gezin derwaarts vertrekken met de „Juliana", die 14 Sept. a.s. uitvaart.

J. van Druten.

Voor het bijzonder onderwijs te Magelang is eveneens benoemd de heer J. van Druten,

hoofd der Christ. School te Diemen. Ook hij denkt te vertrekken met de „Juliana” van 14 Sept.

Zilverpapier.

Gebruikte postzegels, zilverpapier en theelood, voor de zending verzameld, zende men aan den heer P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vraagt men aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5.— aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro no. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers Mij. Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

LEESTAFEL.

Gereformeerde Homiletiek door Dr. T. Hoekstra, bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen, f 12.75.

Een wezenlijke verrijking voor de boekenkast van onze predikanten. Prof. Hoekstra heeft in dit boek metterdaad een *Gereformeerde Homiletiek* gegeven. Na eene breede inleiding volgt in dit 472 pagina's tellend boek: I. Principieel deel; II. Materieel deel; III. Formeel deel. Elke bladzijde is leerzaam. Uit den aard der zaak is dit werk vooral voor predikanten bestemd. Het mag in geen enkele pastorie ontbreken. Dank aan Prof. Hoekstra voor dit voortreffelijk studiewerk. De uitgever zorgde voor een goed gewaad.

Leerboek der Algemeene Geschiedenis door Dr. H. J. Smit en Dr. Z. W. Sneller. 1e deel tot 1648, bewerkt door Dr. H. J. Smit, bij

Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen, f 2.75 geb.

Gaarne vestigen we de aandacht op deze uitgave. Aan een beoordeeling wagen we ons niet. We laten dit over aan de mannen van 't vak.

*Palestina en het Land van den Jor-
daan, 235 kunstfotographieën*, opgenomen door Ludwig Preiss, met inleiding en bijschriften van Prof. Dr. A. Noordtjij, bij Kok te Kampen, f 17.50, geb. f 20.—.

Metterdaad een prachtwerk eerste klas; ook de band. Het kost heel wat, maar 't is ook iets zeldzaams. De photographieën zijn schitterend mooi. En de bijschriften zijn boeiend en betrouwbaar; daarvoor staat de naam van den schrijver borg. Een eeresaluut aan de bewerkers en niet minder aan den uitgever.

„De Glindhorst” 1 Juli 1914—30 Juni 1924. Tien jaren van werken en worstelen, door S. J. Vogelaar bij Kok te Kampen f 0.60.

De Glindhorst en de naam van den schrijver zijn den laatsten tijd nog al eens genoemd. En niet altoos even vleierend. Eer men oordeele, leze men ook eens deze brochure. Misschien krijgt men dan wel een andere kijk.

De ware Broederschap door Dr. N. Soderblom, vertaald door A. en O. Norel bij W. ten Have, Amsterdam

De schrijver behandelt: De eenheid van het Christendom. De scheidingen in de Christenheid. De wegen naar de eenheid. Een kort overzicht over sommige vroegere gedane pogingen. De wereldconferentie te Stockholm. Een boek, dat wel heel wat mooie gedachten bevat, maar ons toch niet bevredigd. Het wijst den weg tot de oplossing o.i. niet.

„Leun sterk” en „Neem mijn leven”.

Twee calligrafische spreuken. Men kent de roerend schoone inhoud. En de uitvoering is schitterend. Zij zijn uitgegeven bij W. ten Have te Amsterdam.

Zielenadel in de Kerker, de geschiedenis van Tokishi Ishii, bij J. H. Kok te Kampen, f 0.90, geb. f 1.50.

Een autobiografie van den Japanschen misdadiger Ishii, die kort voor zijn terechtstelling den Heere vond. Een merkwaardig boek. Ishii laat in dit boek een blik slaan in zijn zieleleven, waarin allerlei tegenstrijdigheden en ten leste zonde en genade met elkander hebben geworsteld en Jezus overwon. Het was de Zending, die aan Ishii het

Evangelie bracht en hem tot Jezus leidde.

Lucas, de Medicijnmeester, door Dr. A. van Veldhuizen, bij Kok te Kampen, f2.50, geb. f3.40.

Voor een boek van Dr. van Veldhuizen is aankondiging genoeg. Men weet hoe frisch en onderhoudend hij schrijft. Ook dit boek is vol mooie opmerkingen. Het behandelt Lucas, als schrijver; als Geschiedschrijver, als Geneesheer; als Politicus; als Socioloog; als Kenner der Vrouwen en als Christen. Dit boek leert ons Lucas kennen, ook al zet men bij het lezen hier en daar wel eens een vraagteken. Natuurlijk heeft de schrijver de zendingsgedachte niet vergeten.

De Boeken der Koningen, opnieuw uit den grondtekst vertaald en verklaard door Dr. C. van Gelderen. 1e deel 1 Kon. 1—11, bij Kok te Kampen, f3.50.

Onze Hoogleraren leveren den laatsten tijd heel wat. En alles best werk. En Kok zorgt, dat de uitgaaf voortreffelijk is. Ook dit boek van Prof. van Gelderen is zooals we van hem mogen verwachten: door en door degelijk; vrucht van breede studie; en toch niet alleen voor de studeerkamer geschikt, maar voor elk, die graag de Schrift onderzoeken wil. We zijn schrijver en uitgever dankbaar.

GIFTEN.

Voor de Generale Kas.

Saldo Zendingsblad f 17938.87. Door J. Freek, van de kinderen der Christ. School te Kloetinge f5; Door B. A. Heuzinkveld te Ermelo f10.40; Door W. J. Caspers, uit het busje van de Chr. school te Opheusen f8; Van A. de Roos te Drachten f1.88½, halve centen. Door P. J. Schreuder, van Mei. de Wed. Grunbauwer f 11 en voor verkochte postzegels f1; Uit het knikkertje van Kees, Jaap, Anton en Rietje Proosdij f8.59½; Restitutie passagekosten Fam. Wiggers f2526. Zaandam, 25 Mei 1926.

Giro No. 32806. W. BREUKELAAR.

Voor Djokja.

Uit het busje van Marie Hakvoort te Zaandam f6.

W. BREUKELAAR.

Ds. Gerber uit Vries, saldo Kal. f26.10; Ds. Gerber uit Borger, v. d. Zend. Comm. f40; Mej. J. Mulders te Meppel, coll. Paaschfeest f145.28; S. Wierenga te Tenpost v. d. Zend. Comm. f65; Joh. Wolters te Zwartemeer saldo Kal. f12.80; Ds. Lanning te Siddeburen, v. d. Jongelv. f10; Ds. Cremer te Gees gev. in de coll. f2.50; R. Bakering te Boer-

akker, v. d. Jonged.v. f6.33½; Ds. Bax uit Olst, coll. Paaschf. f20; W. F. Eugster te Hengelo, saldo Zend.bl. 1e kwartaal f40; A. Kolkman te Wierden, v. d. Schoolk. te Hooge Hexel f3; Ds. Kroes te Ruinerwold, v. d. Jongedv. te R. f7; J. Wildvank te Delfzijl, gev. in de coll. f10; R. Raap te Schildwolde, 't Nikkertje der School f10; Ds. Oosterheert te Ter Apel, coll. bruiloft v. H. Moorlag en B. Kuize f3.75; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f1; Mej. J. C. Wiersema te Bedum Al. Joutwa f3.19, 1e kl. der school f4.77½, 3e kl. f10, 4e kl. f7.03½, is f25; J. v. d. Veen te Gasselter-Nijvevee, v. d. Zend. Comm. f60; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f2.50 en 36 halve ct. is f2.68; R. Spriensma te Gerkesklooster-Stroobos, busjes in de Kerk f48.74; Mej. J. Mulders te Meppel, gev. in de coll. f2 en catechis.-bus f9.95 is f11.95; H. Hulshoff te Zoutkamp v. d. Zend. Comm. f22; Mej. E. v. d. Laan te Groningen 250 h. c. en theelood is f1.25; J. v. Dalen te Ambt Vollenhoven gev. in de coll. een dankoffert f15; Ds. Gerber uit Roden, saldo Kal. f36.35; Ds. Gerber uit Haulerwijk, saldo Kal. f9.20, Jonged.v. Martha f49 is f58.20; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen f28.77; Ds. Veltman te Zevenhuizen, gev. in de coll. f5; E. v. Dijken te Groningen, gev. i. d. coll. f5 plus f1.50 is f6.50; F. J. Weenink te Nieuwleuzen, busjes van T. en A. Klein f7.44½; K. Bouwman en J. Petter f16.79; G. en A. Schoenmaker f3.35½; K. Brinkman f5.73½; D. Stolte f2.98½; J. Harwig f3.96½; A. Tempelman en S. Oegema f22; G. Snijder f5.15½; Geesje, Wilhelmina en Piet, opgespaard in eigen busjes f4.68 is f 72.11; K. Bosma Jr. te Middelstum; 400 halve centen; gev. in de coll. f 1, samen f 3; J. R. de Jong te 2d Exloermond, saldo Kal. f53.28; H. Kremer te Nieuwlande, coll. zilveren bruiloft f13; J. Snippe te Smilde, door G. Veenstra, coll. verlovings-feestje f3.57; Dames Torringa te Groningen, busje f4.55 Ds. Steenhuis te Loppersum, busje P. Wiersema f7.70, gev. in de coll. etc. is f32.70; H. Blanken Wz. te Hoogeveen, van de Zend. Assen f750.—; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f15 plus f2.50 is f17.50; E. H. Timmerman te Ommen busje der school f15.25; Ds. Bakker te Luten, busjes April f18.50; Ds. Lanning te Siddeburen, van een zuster der gemeente f2.50; H. Broers te Loppersum, van de schoolkinderen f20;

Soembaweek.

Vries f61.50; De Krim f192.75; Ommen f240.—; Langeslag f98.75; Warfum f153.80; Oldemarkt f53.50; Nordhorn Graafschap f51.96; Ter Apel f55.—; Zwartsluis f140.83; Ambt Vollenhove B. f75.52; Veendam f156.40; Zuidhorn f152.10; Uithuizermeeden f527.—; Gerkesklooster-Stroobos f197.50; Roden f91.65; Smilde f147.14.

Groningen, 19 Mei '26.

Heerensingel 34. Giro 51619

J. DUURSEMA
Quaestor.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR 10.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Een groote schare. — Van Zendingsaangelegenheden: De bediening der Sacramenten op het Zendingsterrein van Midden-Java; Schooldienst en Med. Dienst. — Ds. D. Pol. — Bevestiging van den eersten Javaanschen Predikant te Djokja. — Jaarverslag Zending Poerbolingo. — Vergadering van Zendingssartsen te Solo. — De Zendingssarbeid in Zeland. — Soemba: Een verblijdende tijding. — Keboemen. — D. J. Bosman. — Korte berichten. — Statistiek: Inl. Scholen; Scholen met Hollandsch; Med. Dienst. — Leestafel. — Giften.

Een groote schare.

„en er werd een groote schare den Heere toegevoegd.”

Hand. 11 : 24b.

„Een *groote schare* den Heere toegevoegd”, — dat klinkt als een jubel. Als een nagalm op den juichtoon van Pinksteren: „en er werden op dien dag tot hen toegedaan omtrent drieduizend zielen”.

Hoevelen het nú waren, die te Antiochië den Heere toegebracht werden, weten wij niet. Maar het was ook nu, naar luid van vers 21, een *groot getal*, dat geloofde en zich bekeerde tot den Heere.

En dit was hier het nieuwe en verrassende, dat zoo groote schare toegebracht werd uit de wereld der *Heidenen*. En dit, ofschoon de eigenlijke Zending onder de Heidenen nog niet eens was begonnen.

Immers was de toebrengring dezer bekeerlingen uit de Heidenen de vrucht van het eenvoudig geloofsgetuigenis van „eenige Cyprische en Cyreneïsche mannen, welke te Antiochië gekomen zijnde, spraken tot de Griekschen, verkondigende den Heere Jezus”, zonder daartoe eenige formeele opdracht te hebben ontvangen.

Maar „de hand des Heeren was mét hen”. En zoo was het geschied, dat niet enkelen slechts, maar een groote schare van geloovigen den Heere werd toegevoegd.

Geen wonder, dat dit opzienbarend gebeuren zelfs de gemeente te Jeruzalem in opschudding bracht en zij Barnabas uitzond tot nader onderzoek.

Wel had reeds het gebeurde met Cornelius, den Romeinschen hoofdman te Cesarea, waarvan het vorige hoofdstuk verhaalt, duidelijk getoond, en ook reeds tot de erkenning gebracht „dat God ook den Heidenen de bekeering had gegeven ten leven”.

Maar dit was een op zich zelf staand geval, en het wilde er bij de gemeente van Jeruzalem maar moeilijk in, dat dit nu voortaan *regel* zou worden en den onbesnedenen met gelijke rechten de toegang zou openstaan als dengenen, die uit de besnijdenis waren.

De volle konsekwentie van Pinksteren te aanvaarden, dat God Zijn Geest zou uitstorten op *alle* vleesch en uit alle volk en natie een *iegelijk*, die den naam des H. aanroept, zalig zou worden, men deinsde er voor terug.

Maar voor de *feiten*, die nu openbaar werden, moest men wel zwichten. Zooals het ook Petrus reeds betuigd had (vs. 17): „Indien dan God hun evangelijske gave gegeven heeft, als ook ons, die in den Heere Jezus Christus geloofd hebben, wie was ik toch, die God konde weren?”

En nu die toebrengring van zoo groot getal bekeerlingen te Antiochië, en dat zelfs buiten allen ambtelijken Zendingarbeid om, stelde wel buiten allen twijfel „dat ook de Heidenen mede-erfgenamen waren, en van hetzelfde lichaam, en mede-deelgenooten Zijner beloften in Christus, door het Evangelie”. (Ef. 3 : 6).

Doch nu moest de rechtstreeksche *Zending* onder de Heidenen dan toch wel volgen.

En in hetzelfde Antiochië vormt zich aldra de moedergemeente voor het Zendingswerk door geheel Klein-Azië en tot in Europa, onder de bezielende leiding van den grooten Apostel der Heidenen, door God zel-

ven verwekt en geroepen om Zijn kerk te planten, ook in de wereld der volkeren.

En in heilig visioen ziet straks Johannes op Patmos „een groote schare, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen, staande voor den troon en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte kleederen, en palmtakken waren in hunne handen. En zij riepen met groote stem, zeggende: De zaligheid zij onzen God, die op den troon zit, en het Lam.” (Openb. 7 : 9 en 10).

De groote schare, die te Antiochië den Heere toegebracht werd, is een *ontelbare* geworden. Ondanks allen tegenstand, in spijt van alle tegenbedenking der eerste Gemeente, doet God Zijn werk en is het de kracht Zijner genade, die triumfeert!

Welk een *vertroosting* temidden van zooveel, dat anders op het akkerveld des Heeren wel ontmoedigen kon.

Het is met name in het werk der Zending vaak een met tranen zaaien. Er is zooveel zaad, dat verstuipt als op de vleugelen van den wind. Er is zooveel zaad, dat eerst wel goede hope gaf, doch aldra weer verstikt. En dan al die beproevingen, die God in Zijn aanbiddelijk bestel menigmaal brengt over den arbeid in Zijn koninkrijk!

En onderwijl bij ons dikwijls nog velerlei twisten tegen, en bedillen van de gangen Gods in de volbouwing van Zijn rijk.

Van *velen* die zalig worden, willen sommigen liever niet hooren. Het schijnt soms, of die gedachte hun hinderlijk is. En vooral wanneer zij vernemen van „groote scharen”, die toegebracht werden, rijzen hun bedenkingen. Nader onderzoek achten zij dan wel noodig. En met name of het wel geschiedde „in den geordenden weg”, zooals zij zich dien voorgesteld hebben. Doch maar al te vaak verdonkeren zij op die wijze den glans, dien God werpt over den weg, dien Hij verkiest, en waarin Hij wil dat wij eerbiedig volgen zullen.

Zeker, God wil dat wij Hem dienen zullen in den weg Zijner ordinaritiën. Alle willekeur van onzen kant is uitgesloten. Indien wij maar ootmoedig genoeg blijven, om Hem niet te willen binden in de vrijmacht Zijner genade.

De *Geest* is het die levend maakt. En Hij blaast waarheen Hij wil, doet wat Hem behaagt.

Daarom vreezen wij niet, en vertragen niet.

De uitkomst is veilig in 's Heeren hand.

Zijn huis zal vol worden. Het hemelsch Jeruzalem zal een schare bevatten, die niemand tellen kan!

En gij, die dit leest, zult ook gij dan onder die schare der verlostten mede geteld worden?

Brenge die vraag U op de knieën, tot ernstig zelfonderzoek. „Wie Hem nedrig valt te voet, zal van Hem Zijn wegen leeren”.

's-Gr.

v. d. M.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Bediening der Sacramenten op het Zendingssterrein van Midden-Java.

Aan het ingediend visitatierapport betreffende de Zending van de Geref. Kerken op

Midden-Java, zijn de volgende mededeelingen ontleend inzake de bediening der Sacramenten.

De Heilige doop wordt aan volwassenen alleen bedienend na voorafgaand onderwijs en

onderzoek. Het onderwijs betreft hoofdzakelijk de kennis der waarheid, waarbij veelal het Kort Begrip en de Catechismus als leerboeken worden gebruikt.

Gemiddeld duurt het onderwijs aan hen, die den doop aanvragen, omstreeks een jaar. Een enkele maal blijkt het, dat de doopcandidaat reeds binnen het jaar zoo helder inzicht in de waarheid verkreeg, dat hij reeds gedoopt kon worden eer hij een vol jaar onderwijs genoot. Meermalen gebeurt het echter dat een jaar onderwijs nog onvoldoende is. Zelfs zijn er die reeds meerdere jaren onderwijs ontvingen, zonder dat men vrijmoedigheid had hen te doopen. Aan het onderwijs van de z.g. doopcandidaten wordt veel zorg besteed.

En ook met het onderzoek wordt terdege ernst gemaakt. Dat onderzoek loopt in de eerste plaats over de kennis der waarheid. Wie geen behoorlijk inzicht heeft in de waarheid, wordt niet toegelaten tot de doop. Voorts wordt natuurlijk ook een nauwgezet onderzoek ingesteld naar den levenswandel. Daarbij wordt altijd overleg gepleegd met de Gemeente. De namen van hen, die den doop aanvragen, worden vooraf aan de Gemeente medegedeeld.

In het jaar 1925 zijn er op het Zendings-terrein van Midden-Java 347 volwassenen gedoopt. Zoo hoog is dit getal in geen enkel voorafgaand jaar geweest. In 1924 toen het ook bijzonder hoog was, bedroeg dit getal 314. Het zijn vooral deze getallen waaruit blijkt hoe gezegend de zending op Midden-Java werkt.

Aan de kinderen der geloovigen wordt de doop gelijk het behoort, tijdig toegediend. In de buitengemeenten kan dit echter niet altoos zoo spoedig geschieden, als wel gewenscht wezen zou. Er zijn 104 plaatsen waar onze zending werkt. Op de meeste plaatsen van die 104 worden ook de Sacramenten bediend. Met inbegrip van de beide docenten der Opleidingsschool te Djokja zijn er echter slechts 9 Miss, predikanten, die de Sacramenten mogen dienen. De Goeroe's Indijl helpen wel bij de prediking, maar zij mogen geen doop en Avondmaal bedienen. Ook om deze redenen is het gewenscht, dat er spoedig Javaansche predikanten komen. Nu Soepater als Inlandsche predikant is bevestigd, is het getal van hen, die den doop mogen bedienen met één vermeerderd. Het ligt echter voor de hand, dat niet elken zondag in elke buitengemeente een predikant kan optreden. Maar minstens elke drie maanden komt er toch in elke Gemeente een predikant om de sacramenten te bedienen.

In navolging van de gemeente in Holland wordt ook op Midden-Java in elke gemeente viermaal per jaar het H. Avondmaal gehouden. Voor elke Avondmaalsviering worden alle leden der Gemeente bezocht en ook steeds een proefpredikatie gehouden. Te Adiredjo, een Gemeente in Banjoemas, het terrein van Dr. Esser bestaat de eigenaardige gewoonte, dat de Christenen in de week voor het Avondmaal op drie plaatsen samen komen om met elkander over het H. Avondmaal te spreken; een gewoonte, die teekent wat hooge waarde men stelt in de viering van het H. Avondmaal. De deelneming aan het Avondmaal is over het algemeen zeer getrouw. Overal zijn de Kerkeraden zeer ijverig in het huisbezoek. De afwijkende broeders en zusters worden geregeld bezocht en bearbeid. Bij het huisbezoek wordt natuurlijk gesproken over de deelneming aan het Avondmaal, maar daarover toch niet alleen. Heel het Christelijk leven komt daarbij ter sprake. Een kostelijke gewoonte is het, dat de ouders van de doopelingen voor de bediening van den H. Doop worden bezocht om met hen over de Doop te spreken. Te Djokja, waar de Gemeente zeer groot is, kwam deze gewoonte in onbruik, maar men is voornemens haar weer in te voeren.

De tucht wordt getrouw geoefend. De meeste tuchtgevallen betreffen overtreding van het zevende gebod. Afsnijding komt slechts zeer zelden voor.

Een zeer goede gewoonte is voorts, dat bij de toelating van het H. Avondmaal en de oefening der tucht door de Missionaire predikanten overleg gepleegd wordt met Javaansche Christenen, die door belijdenis en wandel uitmunten in kennis en Godsvrucht.

Schooldienst en Med. Dienst.

In dit no. is opgenomen een statistiek van den Schooldienst en van den Med. dienst van de Gereformeerde Zending op Midden-Java. Die statistiek behelst niets dan cijfers. En cijfers zijn dorre dingen. Men is licht genegen ze maar over te slaan. En toch hebben die cijfers ons heel wat te zeggen. Zij laten ons heel nuchter zien wat verbazende uitbreiding de twee hulpdiensten: Schooldienst en Med. dienst in weinige jaren hebben gekregen.

Vooraf de Chris. Holl. Inl. Scholen zijn in korten tijd tot zeldzamen bloei gekomen. Deze scholen gaan wel niet rechtstreeks uit van de zending zelf, maar zij hebben toch wel ter dege voor de zending groote betekenis en mogen wel als zendingsscholen worden aangemerkt. Nergens in heel Indië

zijn deze scholen zoo snel gegroeid, dan juist op ons zendingsterrein. Als we het goed hebben geteld zijn er in heel Ned. Indië 52 Christ. Holl. Inl. en Holl. Chin. Scholen. En van deze 52 scholen staan er 28 op ons zendingsterrein van Midden-Java. Dus meer dan de helft.

Het spreekt van zelf, dat deze scholen voor den arbeid der zending van groot belang zijn. De beteekenis van het Christ. onderwijs als Zendingsmiddel wordt niet gemakkelijk te hoog aangeslagen. Bijna al deze scholen zijn in de laatste 15 jaar gesticht. Zij zijn dus nog jong. Maar reeds nu kan er op rijke vruchten gewezen, die door middel van deze scholen zijn verkregen.

Nog meer dan het schoolwezen heeft de Med. dienst op ons Zendingsveld zich breed ontwikkeld. Er is geen enkele zending in heel de wereld, die naar verhouding gerekend een zoo krachtig uitgroeide Med. dienst heeft als de onze. Het is vooral de finantieele steun der Regeering, die dit mogelijk maakt. Ook de kerken brengen heel wat bijeen voor den Med. dienst. Maar dit is toch maar een klein deel van wat die Med. dienst kost. Gemiddeld genomen nog niet 1/5 deel. Het resterende wordt in Indië gevonden waarbij ook de milde bijdragen van onderscheidene cultuurondernemingen niet mogen worden vergeten. En vooral de Geref. zending heeft het belang van den Med. dienst helder ingezien. Van alle zendingen, die in Ned. Indië werken heeft onze zending de meeste hospitalen.

In het geheel der Protestantsche wereldzending neemt Nederland deel voor omstreeks 1 pCt. Waarlijk niet veel. En de Zending van de Geref. Kerken vormt ongeveer 1/4 deel van de Nederlandsche Zending. Deze berekening is gebaseerd op het bedrag der ontvangsten van de verschillende zendingen.

De zending onzer kerken vertegenwoordigt naar dien maatstaf dus in de wereldzending slechts 1/400 deel.

Maar gerekend naar het aantal bedden waarover de Med. Zending in heel de wereld beschikt, staat onze zending zeldzaam hoog. Volgens de laatste statistische gegevens staan er over alle zendingsterrein omstreeks 32000 bedden ten dienste van het Med. werk. En onze zending alleen heeft 1711 bedden ter beschikking, dus omstreeks 1/18 deel.

En ook van de Med. Zending blijkt steeds meer de groote waarde voor het Zendingswerk. In de Zendingshospitalen ziet enervaart de Inlander wat het Christendom is.

W. B.

Ds. D. Pol.

Het stelsel van Kerkelijke Zending, zooals dit door de Geref. Kerken in Nederland in praktijk wordt gebracht, heeft ongetwijfeld heel veel moois. We gelooven dat dit stel-

sel uitgaat van beginselen, die zijn ontleend aan Gods Woord, terwijl het in de praktijk ongetwijfeld vele voordelen biedt boven de z.g. Genootschapszending.

Maar aan ons stelsel zijn toch ook wel enkele schaduwzijden verbonden. Eén van die schaduwzijden is, dat we in Nederland geen mannen hebben, die zich geheel aan de zending kunnen geven.

Andere zendingen hebben directoren, die al hun kracht en tijd aan de Zending wijden en daardoor vaak uitstekend op de hoogte zijn van alle belangrijke vraagstukken, die zich voordoen op zendingsgebied. Onze zending heeft echter geen directoren, en wij begeeren ze ook niet. Toch heeft dit ten gevolge, dat onderscheidene malen over Zendingszaken moet worden geoordeeld en beslist door mannen, die daarvan eigenlijk geen voldoende kennis hebben. Onze mannen, die aan de zaken der zending in Holland leiding moeten geven, zijn allen dienstdoende predikanten, die bij al hun arbeid in eigen Gemeente van hun tijd en kracht

een deel moeten afzonderen voor het behartigen van de belangen der Zending. Gelukkig zijn er echter onder die mannen ook nog wel enkelen, die, zonder den arbeid in eigen Gemeente te verwaarloozen, tijd weten te vinden om heel wat studie van de Zending te maken en die metterdaad een rijke kennis van Zendingszaken bezitten. Onder onze zendingsmannen in Holland, die door degelijke studie het recht hebben om met kennis van zaken over de Zendingsvraagstukken te oordeelen, neemt Ds. D. Pol te Rijsoord een eerste plaats in. Het Zendingsblad wil ditmaal iets zeggen van zijn arbeid als Zendingsman.

Wij Hollanders zijn niet gewoon dat we van elkander de mooie dingen vaak vertellen. We zijn door den regel beter bedreven in het critiseeren. En critiek op elkander is natuurlijk ook wel goed, tenminste als zij billijk is. Maar een enkele maal mogen we toch ook wel eens het mooie noemen, dat we van elkander mogen opmerken. Vooral wanneer iemand een jubileum heeft gevierd, is het een geschikte gelegenheid om eens iets te zeggen van zijn verdienste. Dat was een paar weken geleden ook het geval met Ds. D. Pol, die zijn zilveren ambtsjubileum heeft gevierd. Wel ligt het niet op den weg van het Zendingsblad den ambtelijken arbeid van den Rijsoordsch predikant te gedenken. Maar wel geeft zijn jubileum ons aanleiding te herinneren aan wat Ds. D. Pol voor de Zending deed en doet.

Reeds sinds jaren heeft Ds. D. Pol met den tijd, die zijn ambtelijk werk hem vrij liet, gewoerd om zich te werpen op de studie der Zending. We vermoeden, dat de impuls daartoe is uitgegaan van zijn schoonvader, den beminnelijken en veel beminden Zendingsman, wijlen Ds. H. Dijkstra, aan wien onze Kerken voor wat het Zendingswerk betreft zoo veel hebben te danken.

Toen de Heere 13 Januari 1922 Ds. Dijkstra riep om te rusten van zijnen arbeid, rees de vraag: wie het werk van dezen zendingsman weer op zich nemen zou. En toen bleek het reeds dadelijk, dat de schoonzoon, Ds. Pol voor een zeer aanmerkelijk deel dien arbeid kon en wilde aanvaarden.

In de redactie van de Macedoniër nam hij van stonde aan de plaats in, die Ds. Dijkstra op zoo eenige wijze had vervuld. Het spreekt van zelf, dat Ds. Pol het anders doet dan Ds. Dijkstra het deed. Wijselijk heeft hij zelf niet geprobeerd zijn schoonvader na te doen. Deze had een zoo geheel eigenaardig talent, dat niemand het hem nadoen kon. Ds. Pol doet het anders. Maar hij doet het goed, heel goed. Wat hij in de Macedoniër

schrijft is altoos belangrijk. Hij verzorgt inzonderheid de rubriek: „*Van mijn uitkijk*”. En daarin geeft hij een kijk op het belangrijkste, dat hij in de Zendingswereld opmerkt. Deze rubriek verhoogt zeer de waarde van de Macedoniër als Zendingstijdschrift. Nog in hetzelfde jaar 1922 verscheen van Ds. Pol een Zendingsboek van beteekenis. Bij den Boekhandel van den Zendingsstudieraad zag van zijn hand het licht: *Midden Java ten Zuiden*. Dit boek is een der uitgebreidste en beste bronnen voor de studie van ons zendingsterrein op Midden Java. Al had Ds. Pol anders niet gedaan dan het schrijven van dit boek, dan zou hij daardoor alleen reeds den dank van ons Gereformeerde volk hebben verdiend.

Ook de Zendingskalender, weleer door Ds. Dijkstra uitgegeven, wordt nu verzorgd door Ds. Pol. En 't mag gezegd, dat de kalender er niet op verminderd is. Onder zijn redactie is de oplaag nog aanmerkelijk verhoogd. Elders in dit blad wordt de kalender voor 1927 weer aangekondigd. Aanbeveling is natuurlijk overbodig. Want de kalender is er in bij ons volk. En de bate voor de Zending is niet gering. Men meene echter niet, dat Ds. Pol alleen op de studeerkamer en in de pers de Zending dient. Ook aan het praktisch werk neemt hij gaarne deel. Hij is één van de deputaten voor de Zending in Zuid-Holland ten Zuiden. En sinds 1920 is Ds. D. Pol ook deputaat van de Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen. Aan den arbeid dezer deputaten geeft hij zich gaarne met al zijn kracht. Men kan altoos zoo merken, dat de Zending heel zijn belangstelling in beslag neemt, en een aanmerkelijk deel van zijn leven is.

Ook buiten den kring der Gereformeerden is Ds. Pol geen onbekende. Meermalen leidde hij op de Zendingsconferentie te Lunteren een cursus over Midden Java ten Zuiden en trad ook wel als spreker op te Amsterdam op de Alg. Ned. Zendingsconferentie. En in 1925 vertegenwoordigde hij onze Zending op de conferentie te Bremen.

Zoo staat Ds. Pol onder onze Zendingsmannen hier te lande in het eerste gelid. Zij het hem gegeven nog tal van jaren daar te staan!

Op ons verzoek was hij zoo vriendelijk voor ons blad een foto af te staan. We zeggen hem daarvoor dank.

W. Br.

Bevestiging van den eersten Javaanschen Predikant te Djokja.

Op den 29sten April, des avonds om 6 uur, was het kerkgebouw der Jav. gemeente op

Gondokoesoeman in Djokja zoo vol, dat velen zich met plaatsen op de zijgalerij aan beide kanten van de kerk moesten tevreden stellen. In het geheel hebben 600 à 700 menschen dezen dienst bijgewoond. Daaronder waren afgevaardigden van alle Jav. kerkeraden op Midden-Java; afgevaardigden van andere terreinen, waaronder ook de Jav. predikant van Modjowarno; de Miss. predikanten; vele leden van de Holl. gemeente in Djokja. Voorts werd deze bijeenkomst ook bijgewoond door den Resident van Djokja.

Ds. D. Bakker trad als bevestiger op. Ik had aan den Jav. kerkeraad voorgesteld om dit aan Ds. Bakker te vragen. Ds. Bakker werkt immers reeds gedurende twintig jaar in Djokja en heeft daar altijd ook voor het Djokjasche zendingswerk belangstelling getoond, en er ook in mede gearbeid. Soepater is oudleerling van Ds. Bakker, en heeft thans ook nog weer les van Ds. Bakker gehad ter voorbereiding voor het examen. Bovendien is Ds. Bakker de oudste onzer Miss. predikanten. Zoo was het dan voor Ds. Bakker een bekroning van zijn levenswerk om thans een Jav. predikant te mogen bevestigen en zoo de zelfstandigwording der Jav. kerk mee tot stand te brengen.

Ds. Bakker preekte over 1 Cor. 4 : 1 en 2, waarin hij vooral den nadruk legde op het hooge en verantwoordelijke van het ambt van den pandita. De Javanen hebben er altijd nog eenigszins moeite mee om zich recht voor te stellen, dat hun pandita inderdaad gelijk is aan den Holl. pandita. Zij schatten den persoon en niet het ambt. Daarom is het telkens noodig de aandacht te vestigen op de groote beteekenis van het door God opgedragen ambt, waarvan de waarde niet van de personen afhangt.

Daarna werd het in het Jav. vertaalde formulier tot bevestiging van dienaren des Woords gelezen, en aan Soepater de vragen daaruit gesteld. Aan de handoplegging namen deel de predikanten Ds. D. Bakker, Dr. F. L. Bakker, Ds. van Andel, Ds. Esser, Ds. Merkelijn, de Jav. predikant uit Modjowarno, en Ds. Pos. Ds. Netelenbos was door de zeer ernstige ziekte van zr. Both in Poerworedjo verhinderd te komen, en Ds. van Eyck was in Malang. Het was een plechtig oogenblik toen na deze handoplegging zoo veel honderden stemmen aan den nieuwen predikant Gods zegen toebaden met de bekende bede uit Ps. 134. Het was een groot oogenblik in het leven van Soepater zelf, maar ook een groot moment in de geschiedenis der kerk van Djokja, en van de zending in Midden-Java.

Om de beteekenis van dit oogenblik nog

duidelijker te laten uitkomen, las Ds. Bakker een verklaring voor, waarin werd uitgesproken, dat deze Jav. gemeente als zelfstandig beschouwd kan worden.

De eerste Jav. predikant op Midden-Java beklom daarna den kansel en sprak over 2 Thess. 3 : 3. Maar de Heere is getrouw, Die u zal versterken. Hij wees er op, dat in den loop der jaren de gemeente aan dezen toestand gewend is om alles van de zending en van den zendeling te verwachten, zoodat het haar thans moeilijk zal vallen de dagelijksche leiding van de zending in allerlei dingen te missen. Maar als dan een gevoel van zwakheid de gemeente overvalt bij de gedachte aan dat los komen van de zending, wekte hij haar op, eraan te denken, dat Gods trouw onwankelbaar is, die ook verder het leven der gemeente sterken zal. Die steunt op Gods trouw is zelfstandig. Zoo was het ook ten opzichte van hemzelf. Hij gevoelde ook zijn zwakheid en geringheid tegenover de wel heerlijke, maar moeilijke taak die hij te vervullen kreeg. Maar hij wilde ook steunen op die trouw Gods, die ook hem sterken zou tot het vervullen zijner roeping.

Het was een eenvoudig en ernstig woord, dat er ontroerend blijk van gaf, dat gemeente noch predikant in eigen kracht dezen nieuwen weg opgaan, maar alleen in het vertrouwen op de hulp van God.

Zoals te doen gebruikelijk is bij zulk een gelegenheid, hebben daarna nog enkelen het woord gevoerd. Namens den Jav. kerkeraad sprak Raden Samuel, die vertolkte de gevoelens die in kerkeraad en gemeente, op dat oogenblik leefden. Hij dankte de zending in 't algemeen, hij dankte Ds. Pos en verder de beide predikanten Bakker voor al den arbeid voor deze gemeente verricht, en richtte zich ook met woorden van gelukwensch tot den nieuwen predikant, dien hij de volle medewerking van den kerkeraad toezegde.

Ds. Pos beantwoordde de woorden van dank tot den kerkeraad van Amsterdam en tot hem gericht, en sprak namens de kerk van Amsterdam en de kerken van N. Holland, evenzoo namens de vergadering der Mss. predikanten, enkele woorden tot de gemeente. Hij beleeft deze dag met blijdschap, omdat het zendingsdoel hier aanvankelijk is bereikt; met hoop, als in den wensch van Paulus tot de ouderlingen van Ephese bij zijn afscheid, dat de kerkeraad en de predikant trouw zouden arbeiden, opdat Christus in de gemeente een gestalte ontvange, en door hun arbeid het koninkrijk Gods ook verder moge komen; ook met droefheid, omdat deze dag ook een dag van

scheiding is. Doch moge de verhouding anders worden, één band blijft toch, wanneer wij Javanen en Hollanders, kinderen Gods, broeders blijven, die verbonden zijn in Christus. Deze band kan door niets verbroken worden.

Daarna sprak Soesena, een der goeroes Indijl van Keboemen namens de Jav. kerkeraden op Midden-Java, en tenslotte de Jav. predikant van Modjowarno namens de andere terreinen.

Aan het einde van den dienst legde de nieuwe predikant den zegen Gods op de gemeente. Om acht uur ging de gemeente naar huis, onder den indruk van de groote dingen die God in haar midden gedaan had.

Zoo is dan de Jav. gemeente op Gondokoesoeman zelfstandig geworden. Een belangrijk punt is daarmede reeds bereikt in de stichting der Jav. Chr. Kerk. De arbeid der zending is immers slechts een voorloopige toestand. Zooals een goede opvoeder arbeidt om zichzelf overbodig te maken, zoo arbeidt ook de zending zichzelf weg. Ze arbeidt voor een Jav. kerk, die zichzelf regeert, dat wil zeggen, in gebondenheid aan Gods woord Christus erkent als den koning der kerk; die straks in gemeenschap met andere Jav. kerken zelfstandig over vraagstukken van belijdenis en kerkregering beslissen zal, dat is, het woord van Christus als norm van haar belijdenis en den wil van Christus als regel van haar leven aanvaardt; een kerk die niet meer afhankelijk is van de kerken in Holland en een zelfstandige plaats inneemt in het Jav. volksleven.

Met deze ééne zelfstandige Jav. kerk kan de zending haar taak nog niet als geëindigd beschouwen. De zelfstandigheid van deze ééne kerk is nog slechts een betrekkelijke. Ze staat nog teveel op zichzelf. Pas dan, als meerdere gemeenten zoo zelfstandig worden en deze dan op den duur een goed geordend kerkverband gaan vormen, kan in strikten zin gesproken worden van een zelfstandige kerk. Bovendien kan deze ééne Jav. kerk nog niet het zendingswerk in de residentie Djokja voor haar rekening nemen. De zending uit Holland heeft nog een grootsche roeping in het gewest Djokja te vervullen.

Toch blijft deze dag van groote beteekenis, een beteekenis, die pas ten volle zal worden beseft, als de geschiedenis der Jav. kerk ons de dingen op zulk een afstand zal laten zien, dat we hun juiste proporties kunnen onderkennen.

Djokja.

A. P.

Jaarverslag loopende van 1 April 1925 1 April 1926.

Psalm 18 : 2, 3.

Er is wel bijzondere aanleiding om boven het rapport over het verslagjaar de eerste verzen van den bekenden lofpsalm te zetten. Want het jaar overziende, treft ons wel bijzonder de hulp en zegen des Heeren, die schonk, dat in menig opzicht de arbeid niet ijdel bleek. Wij vertrouwen, dat de lezer zelf ook al wijzen wij niet verder in bijzonderheden die hulp en zegen aan, toch overvloedig stof tot dank zal vinden en daardoor ook moed en vertrouwen zal ontvangen bij wat tot teleurstelling of zorg mocht aanleiding geven.

Wij beginnen met de hoofdgemeente:

1. Poerbolinggo.

a. Ziekenhuis.

Het afscheid van Zuster Nctelenbos, hoe wel eigenlijk vallende onder dit verslagjaar (April 1925) werd in het vorig rapport gemeld. Wij hadden toen ook de gelegenheid om haar hartelijk dank te zeggen voor haar toewijding en liefde op haar niet gemakkelijken post betoond. Niet lang daarna (begin Juni) vertrok Dr. Vogelesang en familie met verlof. Zijn plaats als Directeur van het Ziekenhuis werd ingenomen door Dr. T. Rado.

Tot onze blijdschap trad deze in Augustus 1925 door het doen van belijdenis openlijk tot onze Kerkgemeenschap toe. Moge de Heere hem en zijn gezin genadig zijn en bevestigen in den weg Zijns Verbonds.

Het is hier de plaats om Dr. Rado hartelijk dank te zeggen voor de toewijding en de energie betoond in den zoo moeilijken tijd dat het Ziekenhuis aan zijn leiding werd toevertrouwd. Hij heeft zich toen getoond als een bekwaam arts, een overgegeven werker, die het vertrouwen wist te winnen zoowel van het personeel als van de patiënten van alle nationaliteiten. Wij betreuren het dan ook ten zeerste, dat hij, zij het ook na eenige aarzeling, een anderen werkkring buiten onze zending meende te moeten zoeken. Moge de geestelijke zegen, dien zijn verblijf in ons midden hem bood, door Gods genade bij hem en de zijnen bevestigd worden en moge hij daarin een grooter loon vinden zijn voor trouwen arbeid in Zendingsdienst dan menschenlijke dankbaarheid hem kan vergelden.

Midden Februari mochten wij Dr. Vogelesang met vrouw en vier kinderen weder welkom heeten. Helaas hadden zij de vier oudsten moeten achterlaten. Mogen de dokter en zijn echtgenoot gesterkt worden voor hun zware taak en een weg gevonden worden

om de zóó noodige verlichting te geven.

b. Hollandsch-Chineesche School.

Wat de Hollandsch-Chineesche School betreft: de nieuwe cursus, ingaande met 1 Juli 1925, kon geopend worden met drie klassen en één voor de voorbereidende afdeling, te zamen tellende 108 leerlingen. Het Hoofd, de Heer Manskamp wordt bijgestaan door den Heer Groenewoud, voorheen Gouvernementsonderwijzer teruggekeerd van Buitenslandsch verlof, Mej. Götzen van Amsterdam en Mejuffrouw Siem een Chineesch onderwijzeres met Hollandsche Hulpacte van de plaats.

Erf met behuizingen, waar de School was ondergebracht, ging in September in eigendom der Schoolvereeniging over.

Op dit erf wordt nu een passend schoolgebouw met acht lokalen, twee woningen voor Hollandsche Onderwijzers/gezinnen en één internaat, plaatsbiedende voor 12 leerlingen, gebouwd.

Hoewel de Regeering een bouwsubsidie gunde van f33.000.— voor de school, zou het ons niet mogelijk zijn dit alles te bouwen als de gemeente in Holland niet zoo vlot geantwoord had op ons verzoek te participeeren in de door onze Schoolvereeniging uitgeschreven obligatieleening. Wij zijn daarvoor zoowel het Dordtsche Hulpcomité als het Christenpubliek zeer dankbaar.

c. Kerkbouw.

Tegelijk met den bouw der school en belendende gebouwen zal de oprichting plaats vinden van onze Kerk alhier. Zij zal op het pastorie-erf verrijzen, terwijl de oude Kerk omgebouwd zal worden tot kantoorlokalen en autogarage.

Wij zien daar zeer naar uit. Elken Zondag, en vooral bij bijzondere gelegenheden, zooals de jaarlijksche bijeenkomsten op den Hemelvaartsdag en de avondmaalsvieringen, gevoelen wij, hoezeer wij een ruimer gebouw noodig hebben.

d. Doop.

Zulk een bijzondere gelegenheid was het ook toen wij onder groote belangstelling 21 September 10 volwassenen en 11 kinderen en 7 Maart 18 volwassenen en 11 kinderen doopten, terwijl ook nog enkelen belijdenis deden (op 7 Maart 7 meisjes) die reeds als kind gedoopt waren. Onder die 28 volwassenen, welke op beide data het Hellig sacrament ontvingen waren één Chinees en twee Chineesche vrouwen. Verder waren er 17 Javaansche mannen en vrouwen uit enkele dorpen ten Zuiden van de stad. Hun leider was het eerst op de polikliniek in Serang (een wijk van Poerbolinggo) met het Evangelie in aanraking gekomen.

Er begint zich daar dus een gemeente te vormen. Omtrent de geestelijke verzorging werden voorstellen aan Zendingsdeputaten gedaan.

In het geheel werden in de hoofdgemeente gedurende het verslagjaar 34 volwassenen en 29 kinderen gedoopt.

2. In de Aideeling Banjoemas ligt *Kartajasa, Karangtjengis* dat kerkelijk onder deze gemeente valt, behoort nog bij de Afdeling Poerbolinggo. Vermeldde een vorig verslag de opening der nieuwe school, nu brengen wij in herinnering, hoe wij een paar maanden daarna de Kerk, die op de plaats, waar de oude school stond en gedeeltelijk van het materiaal daarvan werd opgetrokken, konden in gebruik nemen.

3. Van uit Kartajasa worden ook op geregelde tijden de gezinnen in het verre *Kalibening*, in de bergen van Bandjarnegara bezocht. Helaas werd de kleine kring daar bedreefd door dat twee slachtoffers aan de pest ten offer vielen.

4. In *Poerbolinggo* werd in Feb. de nieuwe gebouwde Maleische Standaardschool voor Chineesche kinderen met drie ruime lokalen in gebruik genomen. Op het zelfde erf is de door de gemeente gebouwde Kerk juist voor het afsluiten van dit jaarverslag gereed gekomen. Wij hopen haar spoedig plechtig in gebruik te kunnen nemen. De gemeente zelf wordt langzamerhand rijp voor institueering.

De H. I. School is dit jaar volgroeid: 7 klassen met een voorbereidende afdeling, en telt ruim 300 leerlingen. Onder het Hoofd, den Heer K. Terpstra werken de Heer Van Zwet, Mevr. Allaart-Pruijs, Mej. Vitalis, Mej. Huisman, en drie Inlandsche Onderwijzers.

5. Niet het minst wordt gearbeid in de afgelegene afdeling *Tjilatjap*.

Ter hoofdplaats werd in September Misael Radaniman geplaatst, vroeger goeroe-indijl te Adiredja. Onder zijn energieke leiding gaat deze gemeente, naar alle teekenen uitwijzen, een schoone toekomst tegemoet. Echter is een werkzaamheid van nog geen 8 maanden niet lang genoeg om stof tot rapporteeren te geven.

Tiwan, vroeger verpleger aan ons Ziekenhuis, pas van den Javaanschen cursus van Ds. Bakker gekomen, had ik in zijn plaats in overleg met de gemeente aldaar te *Adiredja* gesteld. De overweging, dat de streek waarin deze plaats ligt buitengewoon ongezond is, had mij geleid bij de stationeering van een oud-verpleger alhier.

Alras bleek echter, dat de jonge man niet opgewassen was tegen de eischen, welke de verzorging van de bloeiende gemeente stelt. Wij besloten dus in overleg met den Kerke-

raad zijn overplaatsing. Voorstellen hieromtrent bereikten Zendingsdeputaten.

Als bijgemeente van Adiredja kan gelden een complex van Christenen, die in verschillende dassas ten Westen van Maos wonen en hun vergaderplaats te *Kawoenganten* (Station Staatsspoor) hebben.

De meeste gezinnen, afkomstig van *Panoesoepan* en *Srowot* (Afdeling Poerwokerto) zijn daarheen verhuisd, zoodat thans in Srowot niet meer Avondmaal gehouden wordt, maar dit verplaatst is naar Kawoenganten. De enkele Christenen, die in Srowot overbleven, zijn nu voor de Sacramentsviering op Poerwokerto aangewezen. De verhuizing naar de streek ten Westen van Maos houdt verband met de behoefte bij velen aan nieuw te ontginnen gronden.

Helaas is de hoop, die gevestigd was op een reeds jaren woestliggend erfpachtspceel, dat als de pachters niet eindelijk aan de ontginning zouden beginnen, door het Gouvernement terug zou genomen worden en waarvan dan onze menschen naar zij hoopten een deel zouden krijgen, teleurgesteld. Vermoedelijk in verband met de hooge rubberprijzen van den laatsten tijd wordt dit nu in een rubberonderneming herschapen.

Of het zal lukken die verstrooid wonende menschen saam te brengen op een ander te ontginnen land, dat aan de daarvoor te stellen eischen voldoet, zal de toekomst leeren. Wij zien er nog steeds naar uit.

6. Colportage.

Onze vijf colporteurs en courantenrondbrengers bestrijken de heele Residentie, hoewel niet overal even intensief.

Verkocht werden bijbels en schriftgedeelten in de Inlandsche talen 1046 ex.

Andere meest godsdienstige lectuur in die talen 8015 ex.

Bijbels en schriftged. in de Westersche talen 55 ex.

Idem godsdienstige boeken. 1896 ex.

Totaal . . . 11012 ex.

terwijl in 1926 verspreid werden: 11000 ex. van het Jav. Evangelisatie blad per maand (in 1925 7500 ex. per maand); 1400 ex. van twee soorten Mal. Evangelisatie bladen per maand; 500 ex. van een Jav. Kindercourant per maand.

Buitendien levert onze Colportage boekhandel aan scholen en particulieren een toenemend aantal boeken van niet uitsluitend godsdienstige strekking.

7. Statistiek.

Het aantal Christenen onzer gemeenten bedraagt thans 710. Gedoopt werden gedu-

rende het jaar 1925: 32 volwassenen en 42 kinderen, te zamen 74 (in 1923: 34, in 1924: 64).

Bijdragen der Inlandsche Gemeenten van hun Kerkelijk leven bedroeg in 1925: f 1077.60⁵ en voor hun diaconie f 302.01⁵.

Het aantal goeroe-indjijs bedraagt 9 (waaronder één tevens onderwijzer), terwijl in *Pengaloesan* de rustende goeroe-indjiel de zorg voor de kleine gemeente aldaar waarneemt.

In *Poerbolingo* (Kandangampang) en *Adiredja* zijn vijf-klassige Standaardscholen met Javaansch tot voertaal van onderwijs.

In *Poerwokerto* een nog niet volgroeide Maleische Standaardschool.

De Vervolgschool te *Djatilawang* kan nog slechts als in voorbereiding gemeld worden.

In *Kertajasa* en *Karangangkal* zijn vier-klassige Volksscholen (dessascholen).

Het totaal aantal leerlingen dier scholen bedroeg bij de wisseling des jaars 382; het aantal onderwijzers: 15.

Het aantal leerlingen op de Holl. Jav. School te Poerwokerto: 300 en op de Holl. Chin. School te Poerbolingo: 109.

Door Gods goedheid en den liefdevollen steun der gemeenten in Holland gaan wij bemoedigd het volgend verslagjaar in.

Over ernstige ziekten onder het Europeesch of Inlandsch personeel valt niet te klagen.

Onzen gemeenten en arbeid in het gebed en de medewerking der Hollandschen Kerken aanbevelend,

Uw. dw
B. J. ESSER.

Poerbolingo, April 1926.

Vergadering van Zendingsartsen te Solo.

Op den 13den April kwamen te Solo de zendingsartsen van geheel Java bijeen om te samen de belangen van de medische zending te bespreken. De behoefte aan meer overleg heeft zich de laatste jaren steeds meer doen gevoelen en zeer belangrijke onderwerpen zijn reeds op de vergaderingen ter sprake gekomen.

Deze vergadering werd ook bijgewoond door den nieuwen zendingsconsul Dr. Slotemaker de Bruine. Door de regeering is een nieuwe regeling van subsidieering der ziekenhuizen ontworpen. Het principe van de subsidieering is hetzelfde als van de oude regeling, alleen heeft de regeering ingezien dat op vele punten de tegemoetkoming in de kosten wel wat al te gering was. De voorgestelde regeling werd hier door de mannen

van de praktijk getoetst en hier en daar enkele veranderingen voorgesteld.

In 't algemeen brengt deze nieuwe regeling een belangrijke verbetering in de financieele tegemoetkoming en mogen we ook daarin zien een waardeering van de zijde van het gouvernement van de belangrijke diensten, die de medische zending voor de geneeskundige verzorging van de Inlandsche bevolking verricht.

Daarnaast kwamen nog twee onderwerpen ter tafel, die voor de verdere ontwikkeling van de medische zending van het hoogste gewicht zijn. Tot heden werden door het gouvernement alleen ziekenhuizen en hulp-ziekenhuizen gesubsidieerd. Ook de nieuwe regeling kent alleen aan deze beide vormen van medischen arbeid geldelijke tegemoetkoming toe. In de laatste jaren beginnen ook poliklinieken een belangrijke plaats in het medische zendingswerk in te nemen. In streken waar niet door den steun van ondernemingen hulpziekenhuizen kunnen worden opgericht zijn dagelijksch poliklinieken onder leiding van een Javaansch verpleger het aangewezen middel om de werkingssfeer van het hoofdziekenhuis te vergrooten. De kosten van een polikliniek zijn niet zoo groot en worden gedeeltelijk uit de bijdragen van de bevolking zelf bestreden. Door de vergadering werd besloten aan de regeering voor te stellen door een bescheiden subsidie het oprichten van dergelijke poliklinieken te bevorderen. In enkele jaren zal ieder ziekenhuis in de omgeving gemakkelijk een tiental of meer poliklinieken kunnen oprichten. Waar zulk een polikliniek gemiddeld door 3000—4000 patienten bezocht wordt kan op deze wijze per jaar aan 30.000—40.000 menschen geneeskundige hulp worden verstrekt, terwijl al deze menschen gelegenheid hebben in aanraking te komen met het evangelie. Hier openen zich ruime vergezichten voor den zendingsarbeid. Ds. Merkelijn heeft in den laatsten tijd in dit zendingsblad er nogeens op gewezen van hoeveel beteekenis de medische zending is juist voor den pioniersarbeid, het zoeken van aanrakingspunten met de bevolking.

Het tweede punt van groot belang voor de ontwikkeling van onzen medischen zendingsarbeid was de vraag in hoeverre de zendingsartsen zich kunnen verbinden arbeid te verrichten voor den Dienst der Volksgezondheid. De zaak is deze:

Op vele kleinere plaatsen is de medische verzorging van de Inlandsche bevolking geheel in handen van de zending. Nu heeft het gouvernement op die plaatsen ook nog een Inlandsche arts. Deze kan niet worden ge-

mist daar de regeering verplicht is daar enkele medische verrichtingen te laten doen, die zij aan de zending niet kan opdragen.

Daaronder viel vroeger jaren ook de keuring der prostitutie's een werk dat een zendingsarts nooit op zich kon nemen. Dit is nu echter vervallen. Er blijft over de behandeling van de zoogenaamd rechthebbenden d.w.z. ambtenaren met een salaris kleiner dan f150 per maand. Voorts toezicht op het werk der Inlandsche vaccinateurs, toezicht op de gevangenis en behandeling van zieken in de gevangenis, onderzoek naar de oorzaak van plotselinge verhooving van de sterfte en lijkopening in die gevallen waar de justitie dat noodig oordeelt. Soms ook het houden van enkele poliklinieken. Al deze werkzaamheden nemen slechts weinig tijd, vooral daar vaak 90 pCt. van de zoogenaamd rechthebbenden zich reeds in het ziekenhuis van de zending laat behandelen. Het gevolg is dat de Inlandsche arts een veel te geringe dagtaak heeft en toch niet kan worden gemist. En dat in een land waar schreeuwend behoefte is aan geneeskundigen. Daarom wil de regeering allereerst om personeel te besparen deze diensten aan de zending overdragen. De Inlandsche arts kan dan elders nuttiger worden te werk gesteld. De diensten die de zendingsartsen dan overnemen zullen apart worden gehonoreerd en boven het gewone subsidie bedrag in de ziekenhuiskas worden gestort. Deze vergoeding bedraagt ongeveer f 400 per maand. Zelfs wil de regeering nog een stap verder gaan. Zijn op een bepaalde plaats de werkzaamheden van dien omvang dat de zendingsartsen den arbeid niet naar behoren kunnen behartigen dan is de regeering bereid meer artsen te subsidieeren dan waarop het ziekenhuis met het oog op het aantal patienten recht heeft. Stel een ziekenhuis b.v. op Soemba heeft 50 pat. dus recht op een subsidie voor één arts, maar die arts verbindt zich om ook diensten te verrichten voor den Dienst der Volksgezondheid, diensten die door de communicatie-middelen tijdroovend zijn, dan is de regeering bereid subsidie voor een tweeden arts toe te staan, hoewel dat anders pas bij een aantal van 72 patienten kan geschieden. Zulk een ziekenhuis heeft dan behalve de subsidie voor een arts nog een extra tegemoetkoming van ongeveer f400 per maand. Inderdaad een zeer gunstige regeling.

Deze medaille heeft echter ook zijn keerzijde. De zendingsarts heeft niet meer de volle beschikking over zijn tijd. Hij kan voor onderzoek van een misdaad of bij het plotseling optreden van een besmettelijke ziekte

uit zijn werk worden weggeroepen.

De zendingsarts treedt in enkele gevallen meer op als ambtenaar en zal daardoor misschien aan vertrouwen bij de bevolking inboeten. De positie wordt eenigszins tweeslachtig. Hoe moet het gaan als een missionair arts, die als zendingsman best voldoet naar het oordeel van de regering zijn

ciaal voor deze belangrijke vergadering van Batavia was overgekomen vertrok nog in den nacht met Dr. Offringa per auto naar Djocja, waar hij om half vier aankwam en om zes uur weer in den trein stapte naar Batavia. Van slapen zal wel niet veel meer gekomen zijn.

De foto werd voor de vergadering geno-

werk als ambtenaar onvoldoende verricht? De regering zou hem dan willen ontslaan, maar de zending hem handhaven. De vergadering heeft het voor en tegen nauwkeurig overwogen, maar was van meening dat deze zaak nog niet rijp was voor beslissing. Nader overleg zal worden geplcegd met de regering over de begrenzing van de taak, die eventueel zal moeten worden verricht. Voor de uitbreiding van de medische zending is deze zaak van het allerhoogste belang. Mocht de zending besluiten dat het waarnemen van deze diensten niet vereenigbaar is met het werk van den missionairen arts dan zal het hoogst moeilijk worden subsidie te verkrijgen voor nieuwe ziekenhuizen. De regering zal het dan liever zelf doen, daar zij aan haar eigen artsen wel de bovenbedoelde diensten kan opdragen. Enkele ziekenhuizen hebben intusschen tijdelijk deze diensten aanvaard. Uit de ervaring daarmee opgedaan zal over eenigen tijd wellicht voldoende blijken welke weg in dezen moet worden bewandeld. De vergadering duurde van half vijf tot 's nachts kwart voor twee. De nieuwe zendingsconsul, die spe-

men. Aanwezig waren v. l. naar r. voorste rij: Dr. Muller (Djocja), Dr. Bast (Poerwodadi), Dr. van Leersum (Solo), Dr. Ketel (Modjowarno, Ned. Zend. Gen.), Dr. Gramberg (Kelet, Doopsgezinde zending).

2de rij zittend Dr. Vonk (Keboemen), Dr. Offringa (Djocja), Dr. van Proosdij (Poerwodadi, Salatige-zending), Dr. Groot Solo).

3e rij: Dr. van Leussen (Blora, Salatigazending), Dr. Slotemaker de Bruine (zendingsconsul), Dr. van Goor (Bandoeng, Ned. Zend. Ver.).

Vertegenwoordigd waren 9 ziekenhuizen door 11 geneesheeren.

De Zendingenarbeid in Zeeland.

In het verslag van de Part. Synode van Zeeland lezen we: Ds. A. C. Heij rapporteert inzake de Zending, in welk rapport met dank aan den Heere, wordt geconstateerd, dat ds. Merkelijn met de zijnen gespaard werden. 't Gemis aan een Centraal Hospitaal wordt sterk gevoeld. Tot overname van het hulp-hospitaal te Temangoeng kon evenwel nog niet worden overgegaan. Met dankbaarheid

wordt gewag gemaakt van den arbeid van het zustercomité. In verband met de stand der finantiën kan tot uitbreiding van den arbeid nog niet worden overgegaan. Wat gevraagd wordt voor 't komende jaar zal slechts juist voldoende zijn voor de voortzetting van den arbeid in zijn tegenwoordigen omvang. Gevraagd wordt voor dit jaar een bedrag van f25590.

Door de deputaten wordt met nadruk de noodzakelijkheid betoogd van het bezit van een Hoofdhospitaal op ons Zendingsterrein. Dit belang wordt den afgevaardigden ten zeerste op 't hart gebonden, in de hoop, dat deze gedachte ook steeds meer leven ga in de boezem der Kerken.

Na een breedvoerige bespreking, wordt het rapport, in dank, in 't bijzonder aan den rapporteur, aanvaard.

Soemba.

EEN VERBLIJDENDE TIJDING.

Enkele weken geleden is Zr. Krijger te Amsterdam geopereerd. Met dank aan den Heere mogen we thans melden, dat de operatie naar wensch is geslaagd en 't niet lang meer zal duren, dat zij het ziekenhuis zal verlaten, om dan met haar kinderen zich naar de familie in de provincie Groningen te begeven, teneinde daar verder herstel af te wachten.

Het voornemen van br. Krijger is, om zoo spoedig mogelijk, waarschijnlijk reeds 28 Augustus naar Soemba te vertrekken, om den arbeid in 't Ziekenhuis te Pajeti weer op zich te nemen.

De Professor te Amsterdam, die de operatie verrichtte, verzekerde hem, dat hij gerust vooruit kon reizen en dat zijn echtgenoot hem begin 1927, mogelijk nog wel eerder, met de kinderen kon nakomen.

Zonder eenige aandrang van de kant van Deputaten is br. Krijger geheel uit eigen beweging gekomen met 't voorstel om vooruit te reizen en vrouw en kinderen tijdelijk achter te laten. Dat eert onze Broeder en Zuster en legt getuigenis af van hun liefde tot het werk op Soemba.

Zij er in onze kerken naar hun begeerte, dankzegging voor den zegen des Heeren, waardoor alles zóó voorspoedig ging en zij er gebed voor verder herstel en 't slagen der voorgenomen plannen.

Onze broeders en zusters op Soemba, vooral te Pajeti, zullen verheugd zijn, als hun de tijding bereikt, dat br. Krijger spoedig terug komt.

Zijn afwezigheid bracht hen met de leiding van 't Ziekenhuis in groote moeilijkheden.

Kerkbl. v. O.-D.

Keboemen.

Ds. K. v. Dijk schrijft:

Waarde Broeders en Zusters,

Er is goede tijding uit Keboemen. Ds. Netelenbos schreef mij een brief, waarin hij mij vertelde, van enkele bezoeken, die hij in sommige Gemeenten gebracht had. Hij was geweest in Groedjoegan, in Djana, ook in Wera bij Gombong en in Premboen.

In Groedjoegan en in Djana waren verscheidene menschen geweest, die den Doop begeerden. Ook in Wera gaf de toestand van de Gemeente wel reden tot blijdschap.

Hij schreef niet over de nieuwe school te Idjo (Boemi agoeng), waar ik zoo benieuwd naar was. Maar misschien valt daarover nog niet veel te schrijven. Ik hoop, dat het goed zal gaan.

In Premboen is de toestand niet zoo rooskleurig. Ik vertelde U al, dat daar een droevig tuchtgeval was, en dat het een zonde betrof, die al jaren lang bedreven was, zonder dat de schuldige behoorlijk was bestraft en vermaand. Onze Helper daar beweerde er niet van geweten te hebben, wat zeer onaannemelijk schijnt, omdat de zonde ook in zijn eigen huis bedreven was.

Het geval gaf mij aanleiding om kort voor mijn vertrek dien Helper te schorsen. Ik gaf de zaak voor verder onderzoek, en ter overweging, in handen van de vergadering van missionaire dienaren. Deze vergadering oordeelde, dat die Helper zich in ieder geval aan plichtsverzuim had schuldig gemaakt, daar het gerucht van die verkeerde dingen hem wel bereikt had, maar hij steeds geweigerd had de zaak behoorlijk te onderzoeken, en — het kwaad uit de Gemeente te weren.

Het spreekt vanzelf, dat zulk een geschiedenis op de Gemeente een slechten invloed heeft gehad. Misschien is dat de ban geweest, die uit de Gemeente van Premboen den zegen weerde.

Van onzen Helper Manasse te Kaboetoehan berichtte Ds. Netelenbos, dat hij zeer ernstig ziek geweest is. Hij was nog niet beter, maar naar de laatste berichten, die hij had, was de koorts geweken. Hij was bezocht door de z.g. zwartwaterkoorts, die wel eens optreedt in streken, waar veel malaria heerscht. Zulk een plaats nu is Kaboetoehan. Vooral verleden jaar was het daar erg met die ziekte. Zwartwaterkoorts is zeer gevaarlijk, vooral als het zich een tweede, of derde maal herhaalt. Daarom mag Manasse in die streek niet langer blijven. Het is ook best mogelijk, dat hij na deze ernstige ziekte niet meer voor zijn werk geschikt is. Hij is trouwens al zoo jong niet meer.

Gelukkig zijn onze Hollandsche broeders

en zusters, die kort voor ons vertrek bijna allen ziek waren, weer hersteld. Dr. Brummelkamp is, nadat hij voor herstel van gezondheid met zijn echtgenoot een poosje naar Wonosobo was geweest, al spoedig weer ziek geworden. Hij kreeg influenza, een kwaal, die den laatsten tijd in Keboemen meer voorkwam. Maar ook deze nieuwe be-

maar zij zijn toch genezen, zoodat het vertrek kan plaats hebben.

Onze zending heeft voor haren school-dienst in den heer Bosman een uitnemende kracht. Laat ons hier iets van hem mogen mededeelen.

Dirk Jan Bosman is geboren te Arnhem den 23sten Febr. 1894. Zijn opleiding ont-

dreiging van zijn leven werd weer afgewend. Nu, moge de Heere hem en de andere broeders en zusters verder sparen. En moge Hij de beproevingen heiligen aan hunne en onze harten. Ongetwijfeld heeft de Heere door zulke rampspoeden iets tot ons te zeggen.

Zr. v. d. Burcht is in goeden welstand te Keboemen aangekomen en heeft haar werk aanvaard.

D. J. Bosman.

(Bij de foto).

De heer D. J. Bosman, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, is met zijn gezin weer naar Indië teruggekeerd. Het dreigde een oogenblik, dat hij de terugreis nog niet zou kunnen ondernemen. De laatste weken zijn alle drie kinderen ernstig krank geweest. De gencesheer vreesde, dat het vertrek zou moeten worden uitgesteld. Maar de Heere gaf spoedig wending ten goede. Wel zijn de kinderen nog wat zwak,

ving hij aan de Normalschool van het Instituut Brandama te Bussum. In 1913 haalde hij de acte als onderwijzer en later de hoofd-akte, wiskunde L. O. en Boekhouden M. O. Hier te lande heeft hij het onderwijs gediend aan Christ. M. U. L. O. scholen te Waddinxveen, Breda en den Haag.

Op den 17 Oct. 1918 trad hij in het huwelijk met Mej. J. v. d. Linden. Hun echt werd gezegend met een drietal dochters. De oudste is Hermina, geboren 8 Oct. 1919. De tweede, die 13 Febr. 1922 het gezin kwam verrijken, hebben de gelukkige ouders Johanna genoemd. En de jongste heet Cornelia. Zij zag 1 Maart 1924 het levenslicht. Op de foto kan men het drietal gemakkelijk onderscheiden.

Deze drie kinderen zijn allen in Indië geboren.

In het najaar van 1918 werd de heer Bosman benoemd tot onderwijzer aan een Christ. school te Solo. Hij vertrok met Mevrouw derwaarts den 8 Maart 1919 met de „J. P. Coen”. Datzelfde jaar werd de Christ. Holl. Inl. Kweekschool geopend. En toen er, naast

den directeur, den heer Meijerink, een eerste leeraar moest worden benoemd viel de aandacht op den heer Bosman. Reeds in Febr. 1920 ging hij over in rechtstreekschen dienst van de Zending en werd hij leeraar aan de Kweekschool. Mede aan zijn uitnemende bekwaamheid en rijke toewijding is onder de zegen des Heeren den snellen bloei te danken, die de kweekschool nam. Tijdens het verlof van den heer Meijerink, van Maart 1924 tot Maart 1925, fungeerde de heer Bosman als waarnemend directeur. En hij deed het tot aller groote tevredenheid. In dien tijd zijn de tegenwoordige gebouwen der Kweekschool opgericht, wat natuurlijk voor den heer Bosman heel wat zorg meebracht. Na de terugkomst van den directeur kwam weldra voor de familie Bosman de tijd van verlof. In Juli van het vorige jaar ging men met verlof naar Holland, om hier wat uit te rusten van den veelomvattenden arbeid. Door het verblijf in Holland weer gesterkt, zijn de heer en Mevrouw Bosman met opgewektheid teruggekeerd naar Indië. Tegelijk met Dr. D. Verhagen zijn zij te Genue aan boord gegaan van de „*Johan de Wit*”, die 22 Juni is uitgevaren van Amsterdam. De heer en mevrouw Bosman verlangden beiden naar hervatting van het mooie werk, dat te Solo hen wacht. Moge de zegen des Heeren hen vergezellen. W. B.

Kalender.

De tijd is er weer, om over den Zendingskalender voor 1927 U een circulairtje te zenden.

Als voorheen komen wij Uw hulp inroepen voor de verspreiding van den Zendingskalender.

De oplaag is maar weinig meer omhoog gegaan; zou 't niet mogelijk zijn, dat het komend jaar nog een paar duizend exemplaren meer geplaatst werden? Als in alle plaatsen in elk gezin de Zendingskalender aan den wand kwam, dan zeker wel!

Van de belangrijke bate voor de Zending hebt Gij zeker wel gelezen in het Zendingsblad; een vreugde zou 't ons zijn, zoo dat bedrag nog zou kunnen stijgen. De prijs is f11.— per 100 exemplaren en bij bestelling na 1 November f12.—.

Deze prijs geldt voor alle getallen. Eén exemplaar kost evenwel f0.20.

Bestellingen aan den Heer G. F. Hummel te Assen.

Op Gods zegen en Uw aller medewerking hopen,

Gaarne Uw vriend en mede-arbeider in de Zending: Ds. D. POL.

Rijsoord, Juni 1926.

KORTE BERICHTEN.

D. Koelewijn.

Br. D. Koelewijn, gepensioneerd directeur der Keucheniuschool, zal zich na aankomst in Holland vestigen te Haarlem.

Ds. Joh. Rauws.

Ds. Joh. Rauws vierde den tweeden Juni zijn zilveren ambtsjubileum als predikant. Niet minder dan 18 jaar gaf hij al zijn kracht aan de zending. Hij is de oudste van de Zendingsdirectoren te Oegstgeest. De Koningin benoemde hem tot officier in de orde van Oranje-Nassau. Ook het Zendingsblad wenscht hem met deze welverdiende onderscheiding van harte geluk en bidt hem toe, dat hij nog tal van jaren de zending met zijn groote kennis en rijke toewijding diene.

Ds P. v. d. Spek.

De Geref. Kerk te Soerabaja krijgt D.V. een tweeden predikant. Ds. v. d. Spek te Spijkenisse nam de roeping naar Soerabaja aan.

Mej. G. Zigterman.

Het adres van Mej. G. Zigterman, tijdens haar verlof is: Oude Ebbingestraat 30, Groningen. Zij heeft als Hoofd van het Jongensen Meisjes-Internaat te Karoeni eenige jaren een moeilijke arbeid gehad. Moge de welverdiende rust haar sterken tot vernieuwing van arbeid.

Mej. C. L. de Graaf.

Zr. de Graaf die met verlof in het land is, zal althans voorloopig niet naar Indië terugkeeren. Dr. Vonk meende, dat, in verband met haar niet zeer krachtig gestel, dat toch in Indië door ziekte al zooveel geleden had, te moeten ontraden. En hoewel het haar zwaar viel den arbeid op te geven, die zij lief gekregen had, en waarvan zij zich uit gehoorzaamheid aan God had gegeven, toch durfde zij tegen het advies van den dokter in dezen niet in te gaan. En met deze opvatting waren Heeg en de Deputaten het ook eens.

Dr. J. H. Bavinck.

Zondag 23 Mei nam Dr. J. H. Bavinck afscheid van de Gemeente te Bandoeng, om met verlof naar Holland te gaan.

Ds. D. Bakker.

De Kerkeraad van de Holl. Geref. Kerk te Bandoeng heeft Ds. D. Bakker gevraagd haar als consulente te dienen tijdens het verlof van Dr. Bavinck.

INLANDSCHE SCHOLEN 1925

	Aantal scho- len	2e klasse scho- len	Desa scho- len	Inl. onder- wij- zers	Inl. onder- wijze- ressen	Jon- gens	Meis- jes	In Inter- naten	Schoolgeld per hoofd per maand
JAVA									
Poerbolinggo	6	4	2	15	—	280	102	—	f 0.05 f 1.—
Poerworedjo	6	3	3	17	1	393	89	—	f 0.05 f 0.25
Keboemen	6	3	3	19	—	333	91	—	f 0.04 1/2 —
Djakjakarta	12	4	8	25	2	508	172	—	f 0.25 f 1.—
									f 0.10 f 0.50
Magelang	7	4	3	10	—	193	26	—	f 10.- f 0.50
Wonosolo	1	1	—	4	—	110	9	—	f 10.- f 25.-
Soerakarta	19	18	1	52	1	1364	231	—	f 0.15 f 0.40
	57	37	20	142	4	3186	720	—	
SOEMBA									
Kambaniroe)									
Melolo)	52	2	50	87	1	2390	474	125	f 0.15
Pajeti)									
Karoeni)									
	52	2	50	87	1	2390	474	125	
Opleidingsscholen . .									
Keucheniusschool . .									
Inl. normaalschool									
Djokja	1	—	—	4	—	82	—	82	f 2.50
Normaalleergang voor									
Inl. volksonderwijzers									
Soemba	1	—	—	—	—	27	—	—	—
idem Solo	1	—	—	1	—	6	—	—	—
	3	—	—	5	—	117	1	82	

R. de Vries.

De heer R. de Vries te Groningen is be-
noemd tot onderwijzer aan de Christ. school
te Medan.

Beroepingswerk te Djokja.

De Kerkeraad van de Holl. Geref. Kerk te
Djokja heeft besloten Dr. Bavinck van Ban-
doeng, die met verlof naar Holland gaat,
Dr. Harrenstein te Amsterdam en Br. D.
Koelewijn, de gepensioneerde directeur der
Keucheniusschool te verzoeken, de Commis-
sie te willen vormen, die vanuit Holland zal
advisceren inzake van den te beroepen pre-
dikant.

Aan de Gemeenten is verzocht namen op
te geven van predikanten, die men op de
groslijst wenscht te plaatsen.

Friesche Zendingsbegroting over het jaar 1926—'27.

De begroting van den hoofddienst en
schooldienst is voor 1926—1927 vastgesteld

op een bedrag van f29.180. Van de Kerken
wordt voor deze diensten gevraagd f19780.
De begroting van den Med. dienst noemt
als cijfer f16723. Hiervan zullen de Kerken
hebben bij te dragen f13000. De Friesche
Kerken zullen dus hebben op te brengen
f32.780.

Een tweede dienaar voor West-Soemba.

We lezen in het verslag der Part. Synode
van Overijsel het volgende:

Ten aanzien van een tweeden Denaar des
Woords voor West-Soemba wordt opge-
merkt, dat voortaan van Overijsel f 5100
jaarlijks verwacht wordt voor de exploitatie
van het Hospitaal. Er wordt dus weer sterke
vermeerdering van inkomsten geëischt. Een
weg, om bovendien nog voldoende beschik-
baar te stellen voor een tweeden Denaar,
weet de Synode niet. Zij durft dan ook nog
niet over te gaan tot een opdracht aan De-
putaten, om een tweeden Denaar des
Woords te doen beroepen. Maar wel draagt

SCHOLEN MET HOLLANDSCH 1925.

AARD DER SCHOLEN	Aantal	Eur. onder- wijzers	Eur. onder- wijzeressen	Inl. onder- wijzers	Inl. onder- wijzeressen	Leerlingen		In Internaten		Schoolgeld per l.l. per maand
						Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes	
POERBOLINGGO										
Holl. Chin. School . . .	1	2	2	—	—	81	28	—	—	± f 4,50
Holl. Inl. School (Poerwokerto)	1	2	3	3	—	230	70	—	—	± f 3,50
POERWOREDJO										
Holl. Inl. School	1	4	—	3	—	190	81	—	—	f 4, f 3. en f 2,
Holl. Chin. School . . .	1	2	2	—	—	88	29	—	—	Gem. f 3,70
KEBOEMEN										
Holl. Inl. Sch. Gombong	1	2	2	4	—	282	83	—	—	f 2,50
Holl. Chin. School . . .	1	5	—	—	—	140	34	—	—	f 3,—
DJOCJAKARTA										
1e Holl. Inl. School . .	1	3	1	2	1	242	53	—	—	± f 4,—
2e Holl. Inl. School . .	1	3	1	2	—	182	25	—	—	f 4,—
Holl. Chin. School . . .	1	4	3	—	—	166	83	—	—	± f 6,—
Muloschool	1	1	1			195				?
Koningin WilhelminaSch.	1	—	4	1	1	1	103	—	66	f 4, f 8,
Europ. School	1	4	3	—	—	143	116	—	—	Gem. f 7,25
Holl. Inl. School Wates	1	1	1	1	1	102	23	2	1	f 3,50
MAGELANG										
Holl. Chin. School . . .	1	4	4	—	—	200	110	—	—	f 3,25
Europ. School	1	3	1	—	—	70	55	—	—	f 6,—
1e Holl. Inl. School . .	1	2	2	1	1	174	39	—	—	f 1, f 6,
Schakelschool	1	1	—	1	—	15	2	—	—	f 2, f 4,
2e Holl. Inl. School . .	1	3	3	2	—	230	58	—	—	f 1, f 6,
Muloschool	1	2	—	—	—	39	13	—	—	f 7,50
SOERAKARTA										
Holl. Chin. School . . .	1	2	4	1	—	172	125	—	—	f 4,50
Idenburgschool (H.I.S.).	1	3	1	2	1	268	43	—	—	f 3,45
Kon. Emmaschool . . .	1	—	3	—	3	—	113	—	34	f 3,—
2e Holl. Inl. School . .	1	2	2	2	2	213	27	—	—	f 3, f 4,50
Europ. School	1	2	2	—	—	62	60	—	—	f 7,—
Holl. Inl. School Klaten	1	3	1	3	—	214	60	—	—	f 3,50 f 2,50
Holl. Inl. School Sragen	1	1	2	4	—	196	61	—	—	f 4, f 3,
Mulo	1	3	—	1	—	69	11	6	—	f 9,—
Schakelschool	1	1	—	1	—	53	4	—	—	f 2,50
2e Holl. Chin. School .	1	—	3	—	1	60	57	—	—	f 3,90
	29	64	50	34	11	3887	1566	8	101	
Holl. Inl. Kweekschool te Solo	1	5	—	1	—	90	23	90	23	School- en kostgeld f 8,50-f 23,—
	1	5	—	1	—	90	23	90	23	

de Synode aan de Classes op, om de clas-
sicale correspondenten te instrueeren, om
plaatselijk in elke Kerk de bijdragen zooveel
mogelijk te doen klimmen.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5.—
aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor
spoedige toezending zorgt.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vraagt
men aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar
bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23,
5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ont-
vangst der gelden worden de busjes ver-
zonden.

MEDISCHE DIENST 1925

PLAATSSEN WAAR GEWERKT WORDT	Europeesch Personeel		Inlandsch Personeel				Ziekenhuis en Polikliniek.						
	Artsen	Verpleeg- sters	Ver- plegers	Verlosk.	Verpleeg- sters	Aantal bedden	Opgenomen in '25		Operaties	Aantal ver- pleegdagen	Gem. aantal pat. p. dag	Nieuwe Polikliniek patiënten	Gemiddeld aantal po- liklin. pat. per dag.
							Mannen	Vrouwen					
POERBOLINGGO	2	—	26	1	19	169	3022	714	—	52.590	144	3842 *) 5217 *)	5789 *) 12.082 *)
Trenggeling (Ziekenhuis)							996	714	70	52.416	—	25	50
Serang (Polikliniek)	2	2	22	3	23	140	1422	835	303	57.871	158	28	61
POERWOREDJO	2	3	25	—	23	142	2445	1217	190	87.430	239	66	177
Koetoardjo							307			9.847	27	—	56
KEBOEMEN	3	3	60	3	45	400	445			13.595	37	—	31
Krakal							613			11.295	31	—	28
DJOKJAKARTA	—	—	2	—	—	55	520			15.540	42	—	32
Toengkak	—	—	2	—	—	66	1140			18.353	50	—	58
Randoe Goenting	—	—	2	—	—	60	1014			22.857	62	—	116
Medan	—	—	2	—	—	60	1056			23.810	65	—	80
Tandjoeng Tirta	—	—	2	1	—	55	926			18.338	50	—	83
Patalan	—	—	2	—	—	60	815			20.638	56	—	73
Wates	—	—	2	—	—								
Sewoe Galoer	—	—	2	—	—								
Wonosari	—	—	2	—	—								
Sanden	—	—	2	1	—								
MAGELANG	—	—	4	1	—	50	758			11.983	35	—	21
Parakan, (hulphospitaal)	3	4	43	1	40	230	2103	1020	248	70.642	193	25	75
SOERAKARTA	—	—	2	1	—	50	220	102	—	8.878	24	10	28
Wonosari	—	—	2	1	—	20	256	136	—	6.483	18	5	18
Pengging	—	—	1	1	—	5	10	6	—	149	—	5	22
Kartasoera	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	30
Pedan	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
SOEMBA	12	12	205	15	150	1711	22.105		811	502.715	1231		
Pajeti	1	1 1 ver- pleger	4	—	5	50	542	156	—	18.481	51	9	54
	1	—	4	—	5	50	542	156	—	18.481	51	9	51

LEESTAFEL.

Van 's Heeren Ordinantiën, door Dr. W. Geesink, tweede druk, bij Kok te Kampen f4, geb. f5.25.

Het tweede deel van dit standaardwerk van Prof. Geesink is reeds verschenen. Er zijn werken, die te hoog staan om door ons blad te worden aanbevolen. Zoo is het ook met dit prachtwerk.

Olden Harmen van 't Gamelink door N. W. van Dicmen de Jel, bij Kok te Kampen.

Een boek in den trant zooals we het van dezen schrijver gewoon zijn. De hoofdfiguren zijn zeer verdienstelijk geteekend. Naar waarde echter alleen goed te genieten voor wie het dialect van den Gelderschen achterhoek kent.

De man van de boekenkast door J. Schouten, bij W. Kirchner te Amsterdam.

Een boekje over Hugo de Groot. Bestemd voor de jeugd. En de jeugd zal het wel willen lezen. De strekking is niet verkeerd. Maar de eenheid in 1 verhaal kon vrij wat beter zijn.

Saulus van Tarsen als Paulus de Apostel, Romantisch verhaal van het leven en werken van den Apostel Paulus en de eerste Christenvervolgung, door M. Beversluis, pred., bij D. Bolle, Rotterdam. Afl. 1 f0.20 per Afl.

Van deze eerste aflevering namen we inzage. Ds. Beversluis kan boeiend schrijven. Maar de opzet van dit werk bevalt ons niet. Het leven van Paulus te willen weergeven in een romantisch verhaal schijnt ons ongepast.

Gezelle Meerburg's Christelijke Scheurkalender voor 1927, bewerkt door Ds. R. E. van Arkel, e.a. uitgave van D. Littooi, Terneuzen f0.90 en met premieboek f1.55.

Het schild van dezen gunstig bekend staanden kalender is ook ditmaal wel aardig. Het stelt Ruth voor, die bij Naomi blijft terwijl Orpa heengaat.

GIFTEN.

In de maanden April en Mei mocht ik ontvangen voor het Zendingsonderwijs in Surinama:

Van: M. J. B. te Soerabaja andermaal f10; P. W. J. K. te Tinte f2.50 uit Zendingskas van de kinderen der Geref. School; van Pers. U.L.O. School te 's Gravezande op-

nieuw f3.25 + 3.70; F. S. te Rijssen f2.50; A. D. te Appingedam f2.50; Ds. E. S. te Alphen f2.50; W. te G. N. andermaal f5; M. J. M. te Alphen f5; A. A. B. te Dinteloord f25; J. D. te St. Pancras f6; O. B. E. van de Zend. comm. der Geref. Kerk te Bolsward f10.

Allen gevers en geefsters zeer hartelijk dank.

Hilversum. Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN
Bilderdijkaan 12.

Ontvangen voor de Generale Zendingkas.

Door Ds. J. P. Klaarhamer. Uit het zendingsbusje der Chr. School Oud-woude f2.10; van Harm. Smit, Schokland; uit het zendingsbusje f10.20; van A. Ekema, Marum 150 halve centen f0.75; door D. Agema Ureterp uit het knikkertje der Chr. School f12.—; gift van Ds. O. de B. te R. f10; gift van J. H. B. te L. f10; door D. B. te Dordrecht van de meisjes der Chr. School te Krimpen a.d. Lek f7.50; gift van A. J. Tilg, Loosduinen f3.—; door H. J. Maalderink te Wageningen 10 pCt. der ontv. over 1925 van de Geref. Kerk, Wageningen f48.67; door Ds. Wientjes 10 pCt. der ontv. over 1925 van de klasse Woerden f730.—; door Ds. H. Boswijk, Uithoorn 10 pCt. van de ontv. over 1925 van de Classe Breukelen f179.50; door Ds. A. H. van Minnen 's Gravenzande 10 pCt. der ontv. over 1925 van de classe 's-Gravenhage f1794.03; door J. D. ter Hart, Utrecht 10 pCt. der ontv. over 1925 Med. Zend. Utrecht f245.17; door C. Hondius, Middelburg 10 pCt. der ontv. over 1925 van de Geref. Kerken in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg f22.50 en voor het Javaansche boekenfonds f50 samen f2300.

Zaandam, 24 Juni '26. Giro no. 32806.

W. BREUKELAAR.

Voor Diokla.

Pinkstercollecte Amsterdam West f184.59, van W. Z. f1000.

W. BREUKELAAR.

Soemba.

W. Brons te Tenboer 't Knikkertje der school f252.57½; Mevrouw Texer te Groningen 2 m.d.l. stort. der Kinderzendver. f230.— J. E. van Buuren te Delzijl, gev. in de coll. f1.—; J. J. B. te den Ham f25; P. J. Lambooi te 's-Gravenhage, Mej. N.N. f0.50 en Mej. H. G. f3.— is f3.50; P. Kieft te Enumatil, van de Knapenver. f3.79; Ds. van Halzema te Nijveen, v. d. Jongl. Ver. f10.50; Ds. A. Koebrugge te Onstwedde, Zendingkas f100, busje Jongl. Ver. f4.47 is f104.47; Ds. Stadig te Ezinge, busjes f33.33½, B. Oosterhof 300 h. c. f34.83½; S. Potma te Gerkerklooster-Stroobos, 't Knikkertje der School f25; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f2.50; Ds. H. Kalter te Wilsum ('t Graafschap) busjes te Katzel f19.47; K. Smid te Ter Apel, saldo zend. bl. f25; gevonden in mijn brievenbus van N. N. f1; Firma Boverhuis te Arum, bijdragen f715; Mej. M. Boonstra te Doezum,

v. d. Jonged. v. f5; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de collecte, 't Nikkertje van N. N. f6.30; P. Pilon Pzn. te Stedum v. d. Jonged. ver. f25, v. d. Schoolk. f15 is f40; D. J. V. en R. Z. te Oldekerk, coll. bruiloft f8.79; Mej. J. Mulders te Meppel, bijdragen f128.65; A. Ufkes te Westerlee f5.03; Ds. Scholten te Zuidhorn v. J. Top f 2.25, H. de Jong f 2 aan h. c. is f4.25; v. Weering te Groningen, van de belijdeniscatechisanten op een gezellig avondje bij Ds. v. Dijk f7.08½; P. Buikema te Leens, busjes f100, bijdr. T. A. Koning f1.27 is f101.27; A. v. d. Berg te Reitsum v. d. Schoolk. f17; F. H. Muller te N. Weerdinge v. d. Zend. Comm. f60; Ds. Veltman te Zevenhuizen, busje Jongelv. f12.40, P. Alkema f10 is 22.40; Ds. Middelveld te Hoogkerk, gev. in de coll. f10, f1 en f1 is f12; Ds. Bax te Holten busjes der school f20 en f19 is f30; E. v. Dijk te Ulrum, v. d. schoolk. f23.25; M. A. Pel te Gerkesklooster Stroobos, saldo Zend.bl. f20; Mej. J. E. Hekman te N. Pekela, v. d. Jonged. ver. f2.90; Ds. v. Halsema, deel coll. Zending en Evangelisatiesamenkomst te Ruinerwold f17; J. Wildvank te Delfzijl, gev. in de coll. f1, f5 en f5 is f11; E. de Graaf te 2e Exloermond, busje E. de Jong f2.45, E. Pot f 10.28, M. Hoovingh f 4.16½, G. Knigge f0.69½, is f17.59; J. M. Wagenaar te Pekelduring coll. huwelijksf. van J. S. en J. M. f3; G. Mul te Garrelswear, v. d. leerl. der School f10; P. Sennema te Grijpskerk, busjes in de Kerk f24.95; S. Walraven te Bedum 56 h. c. en theelood enz. f0.28; J. Rietberg te Zalk, busjes f50.29, saldo Kal. f4.38 is f50.67; G. F. Werkema te Oldehove, half. contrib. f51.20; Ds. Gootjes te Bafflo, busjes in de Kerk f15.87; Ds. Kwak te Tenboer, busjes f64.10, saldo Kal. f14 is f78.10; Ds. Lammertsma te Appingedam, coll. bruil. van P. D. en G. v. D. f2.55; J. Boersema te Uithuizen, gev. in de coll. f25; Ds. Meijer te Niezijl, v. d. schoolk. f6; P. Koster te Valthermond, H. Hoekstra h. c. f1.13, Jonged. ver. f5.71, Jongelver. f13.35 is f20.19; K. Bakering te Boerakker, v. d. Zend. ver. f25; K. Bosma Jr. te Middelstum, gev. in de loll. f2.50, 't Nikkertje der school f13.50 is f16; J. Groothof te Bedum, busje leerkamer f10; Ger. Kerk te Blokzijl, v. d. Jonged. ver. f7.50, N. N. f2.50 is f10; Notaris Bloem te Ommen, legaat van wijlen den Heer H. Timmerman f972.68; H. J. Kuiper te Zwartsluis v. d. Zend. Comm. f40, van 't Hospitaal f5 is f45; Ds. Visser te Oldemarkt, busje L. Postumus f13.90; Mej. A. M. Boersma te Warfum, bijdragen f25; Ds. Wielsma te IJlst, deel coll. Zendingdag te Steenwijk f40; P. Buikema te Leens, gev. in de coll. f10, f1 is f11; H. Raab te Emmen, bijdragen f119.64; H. Munneke te Ommen f10; J. Wederen te Winschoten, busje f200; Ds. Lammertsma te Appingedam, busjes f249.26, v. d. Zondagsch. f25 is f274.26; J. Meerveld te Zuidhorn, gev. in de coll. f25; A. Boot te Groningen, W. Heemstra h. c. f0.50, Z. P. f0.75, L. Mulder f2.50, theel. enz. f9.89½

is f13.64½; Ds. Bakker te Lutten, schoolbusjes f30.53, busjes Mei f16.42 is f46.95; D. Sangers te Bergumerheide v. d. Jongelv. f2.71; H. A. Hulsebos te N. Pekela, busjes f200; H. L. Smeeman te Coevorden bijdragen f27.93; Mej. de Wed. v. d. M. te Leek, uit het Nikkertje f10; F. J. Weenink te Nieuw-leuzen, uit de spaarpot van G. Gerrits f2.50; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f10 en f2 is f12; J. Jongman te Vollenhoven f5.

Soembaweekcollecte.

Lutjegast f90; Vledder nag. f1.50; Appelscha f75.80; Haulerwijk f83.95; Borger f100.75; Schoonebeek f97.55; Holten f163; Zalk f39.45.

Pinkstercollecte.

Bierum f351; Nijverdal f421.72; Beilen f127.13; Overschild f41.84; Nijveen f76.62; Garrelswear f162.61; Grootegast + nag. f479.50; Hijken f22.44; Meeden f75.90; Staphorst f 26.60; Onstwedde f 94.55; Sleen f92.15; Westerlee f120.22; Ommen f212.75; Wildervank + nag. f407.65; Lutjegast f114; Appingedam f283.05; Ezinge f150.48½; Dwingeloo f121.73; Schemda nag. f122.80; Wilsom (Graafschap) f98.53; 't Laar (Graafschap) f71.44; Zwartsluis f194.36; Roodeschool + nag. f3.12; Stedum f172.77; Zuidhorn f235.18; Groningen f1648.01; Marum f77.13; Bergentheim f57.13; Aduard f377.60; Uithuizen f494.47½; Spijk f637.71; N. Weerdinge f96.80; Schouwerzijl f81.23; Leens f179.96; Diever f324.07; Vledder f18.77; Westerbork f57.13; Steenwijk f146.51; Dalisen f119; Schoonbeek f64.52; Uithuizemeeden f301.52; Zuidbroek f52.44; Mussel f20.53; Zevenhuizen f181.20; Hoogkerk f174.53; Ambt Vollenhove B nag. f51.92; Westereinden f65.62; Lutten f97.70; Wagenborgen f47.03; Holten f189; Zweeloo f43.90; 2de Exloermond f80.92; Leek f113.50; Hardenberg f180.18; Genemuiden f55.65; Delfzijl f258.41; Grijpskerk f72.70; De Krim f84.74; Pekeldcrweg f39.66; Vlachtwedde f16.60; 't Zandt f242.60; N. Buinen f91.93½; Midwolde f145.20; Ulrum f167.50; Oldehove f121.61; Baflo f106.55; Nieuwoeroord f52.84; Tenboer f114.43; Veldhuizen (Graafschap) f155.18; Emblichheim (Graafschap) f374.60; Niczijl f89.50; Valthermond f58.05; Houwerzijl f63.94½; Tenpost f93; Nieuw-leuzen nag. f25.79; Musselkanaal f210.66; Thezinge f127.40; Kommerzijl f83.22; Wilsom f9; Haren f153.25; Middelstum f166.09; Zuidwolde (Drente) f106.29; Bedum f300.21; Schildwolde f166.38; Gces f60.32; Hollandscheveld f43.31; Loppersum nag. f255.94; Langeslag f47; Oldemarkt f20.30; Veenhuizen f15; Hoogersmilde f45.60; Een f27.78; Zuidwolde (Gron.) f100; Winschoten f330.03; Deventer A f174.37; Zoutkamp f50.75; N. Pekela f72.91; Coevorden f72.85; Smilde f80.30; Gronau f13.73; Vroomshoop f177.08; Ter Apel f92.85; den Ham f210.60.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 19 Juni 1926.

Heresingel 34. Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24: 14a.*

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Koning Jezus heerschend over de gansche aarde. — Van Zendingsaangelegenheden: Een uitnemend besluit; Christ. Holl. Inl. Kweekschool; Een goed bericht; De eerste vergadering van Jav. Kerkeeraadsleden. — Brief van Ds. W. v. Dijk. — Brief van Dr. Verhagen. — Mej. A. v. d. Burgt. — Uitbreiding op Demakidjo. — Ds. P. v. d. Spek. — Evangelisatie- en Zendingarbeid van de Geref. Kerk te Medan. — Lijst van personen in de Geref. Zending werkzaam. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Koning Jezus heerschend over de gansche aarde.

„en Zijne heerschappij zal zijn van zee tot aan zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde.”

Zach. 9 : 10b.

In het Oude Testament wordt de Messias niet voor het minst als Koning aangekondigd. Zeker, ook als Profet en Priester, doch als Koning schittert hij voor het oog telkens weer. De vereeniging van het Priester- en Koningschap in den persoon van den Messias wordt op bekende wijze door den Profet Zacharia aangekondigd in Zach. 6. De Spruite zal „het sieraad dragen, en hij zal *zitten en heerschen* op zijnen *troon*, en hij zal *priester* zijn op zijnen *troon*, en de raad des *vredes* zal tusschen die beide wezen”.

Eène van de schoonheden in het Messiasbeeld! Strengse scheiding tusschen het Priesterschap en Koningschap onder Israëel. Jezus Christus onze Profet, Priester, Koning!

De drie ambten werken in Christus op de meest-innige wijze samen. Zeker ook ten goede van de volken, wilt ge — in goeden zin — van de *wereld*. Dus ook in 't belang van onzen Zendingsarbeid.

In de Zending laat Christus *zijn* woord uitgaan over de gansche aarde, zijn vrede uitroepen onder alle volken, waar hij immers de vijandschap tusschen oud-Israëel en de Heidenwereld te niet gedaan heeft door zijn offer aan het kruis; en de groote *Koning* is — vreedzaam — op verovering van de wereld uit.

In den tekst, boven afgedrukt, ontmoet uw oog den *Koning*, die *heerscht* over de *gansche aarde*.

Een *Koningsbeeld* wordt ons te zien gegeven in heel het tekstverband. De dochter Sions wordt opgewekt, om zich zeer te verheugen, de dochter Jeruzalems, om te juichen; waar haar Koning haar, dus in haar belang, zal komen, rechtvaardig, met heil voor haar begiftigd. Intusschen hij komt „arm, en rijdende op eenen *ezel*, en op een *veulen*, een jong der ezelinnen”. Hoe letterlijk is deze Profetie zelfs vervuld!

Opvallende dingen in dit woord. De komst van dezen *Koning* is oorzaak van groote vreugd. Vergeten we *dit* ook niet! Voor de arme, door vijanden overheerschte dochter Sions, zal de komst van den Koning *verblijdend* zijn. Maar dan, gelijk hij *is*, niet gelijk men hem wel wenschen zou. Arm en rijdende op een ezelinneveulen. Dat is teekenend. Om niet voorbij te zien! Wij kunnen ons niet losmaken van de oude, steeds nieuwe, geschiedenis van den geboren Koning, die gelegd werd in de kribbe; van den Koning, die voor Pilatus stond, die bespot werd als Koning (o, *die mantel, die kroon, die scepter*! Is dat, is dat de Koning?!); die aan het kruis kwam te hangen met het opschrift, in *drie* talen nog wel, boven zijn hoofd: „Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden”!

Over de komst van *zulk* een Koning moet Sions dochter zich zeer verheugen? Ja; als het ware licht haar maar straalt in het oog!

— Maar . . . dat is een zaak voor Sion en Jeruzalem! 't Is *haar* Koning, die *haar* komt?!

Dit is echter weer een zeer wonderlijk ding: *die* Koning is op veroveringen uit. Op zijn eigene manier, we mogen wel zeggen als de Profet-Priester-Koning. Als aardse vorsten veroveringen willen maken, dan gebruiken die terdege legers en wapenen; dan brengen die met geweld volkeren onder zich, of ze brengen ze tot verwoesting. Doch ziet nu eens *dezen* Koning! De (strijd-)wagens worden uit Efraïm uitgeroeid,

de paarden (strijdrossen) uit Jeruzalem. En *nu* wordt de wereld veroverd. Verwonderlijk! Vreedzaam „en hij zal den heidenen vrede spreken”; dat is nu juist de wijze van optreden van dien Koning. Telkens was er doodelijke vijandschap tusschen de heidenen en Israël. Als de beminde, toegejuichte Koning komt, zal hij dan de heidenen verpletteren? Neen, hun *vrede* toespreken, zonder wapenen; *toespreken* — zoo echt iets voor Christus, zoo *waar*, altijd weer! En dan zal hij als Koning zijne heerschappij uitbreiden van zee tot zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde.

Liefelijke, bekende klanken! (Ps. 72, 89).

Zonder geweld, zonder te behoeven of te willen de macht der wapenen, gelijk die anders wel door God toebeschikt is aan de „Machten, door Hem geordineerd”. Zelfs de meest Christelijke Overheid mag dus de Heidenen niet dwingen door haar zwaard, om zich aan Koning Jezus te onderwerpen. Laat die *haar* taak maar vervullen; precies en juist.

De gezalfde Koning zal — zelfs ondanks tegenwerking, die toch wel gedurig ondervonden is — zijn heerschappij vestigen en bevestigen.

Er wordt door sommigen, vooral in ons land, gedweept met „ontwapening”. Of *die* ontwapening bestaanbaar is in deze tegenwoordige wereld?! Wierde toch veler hart ingenomen voor onzen grooten Koning, die zonder het wapengeweld van de aardsche Vorsten zijn lieflijk Koninkrijk over de gansche wereld opricht. Op *zijn* gezegende wijze. Door zijn Woord en Geest. Ook door den vredelievenden arbeid der Zending!

St.

P. v. A.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een uitnemend besluit.

Reeds is in het Zendingsblad medegedeeld, dat door de Friesche Kerken in beginsel is besloten tot het beroepen en uitzenden van een tweeden missionairen dienaar des Woords. Op de Provinciale Zendings-Synode van de Geref. Kerken in Friesland, gehouden te Sneek den 26 Mei 11., is over die zaak breedvoerig gehandeld. Friesland's missionaire predikant, Ds. K. van Dijk, heeft er met heel veel klem voor gepleit.

In de Acta dezer Synode lezen we daarvan het volgende:

„Met name betoogt hij de noodzakelijkheid en de mogelijkheid der uitzending van een 2den missionairen dienaar des Woords. Op ons Zendingsterrein wonen $\frac{3}{4}$ miljoen menschen; de Friesche Kerken zijn daarvoor verantwoorde'lijk. Meer uitbreiding aan zijn werk te geven door een grooter aantal helpers in dienst te nemen, dan hij reeds heeft, is hem niet mogelijk, aangezien deze steeds goede leiding behoeven. Noodzakelijk is het dus wel. En aan de mogelijkheid twijfelt hij niet, indien de Friesche Kerken er maar voor in actie komen. Zij geven immers jaarliks voor de Zending nog maar f0.50 per hoofd.”

Ten slotte werd door de Synode in overeenstemming met het voorstel van de zen-

dende Kerk en de deputaten besloten:

„aan Deputaten tot de Zending op te dragen en de Zendende Kerk uit te noodigen al datgene te doen, wat noodig is, opdat ten spoedigste tot de uitzending van een 2den missionairen dienaar des Woords kan worden overgegaan.”

Een uitnemend besluit!

Het spreekt van zelf dat voor de missionaire bearbeiding van 750.000 menschen twee predikanten waarlijk geen weelde is. En ook wij gelooven, dat de Friesche Kerken nog niet tot het uiterste van haar krachtsinspanning zijn gekomen. Wel doen de Friesche Kerken iets meer dan f0.50 per ziel in het jaar. Volgens het „Jaarboek” is in Friesland het zielental der Geref. Kerken 71905. En deze hebben in het laatste boekjaar, naar het verslag meldt, f42007.69 voor de Zending bijeengebracht. Dat is dus bijna 60 cent per ziel. Maar we zijn toch met Ds. van Dijk overtuigd, dat de Friesche Kerken nog wel wat meer kunnen en willen doen. En het verblijdt ons zeer, dat de Synode tot het kloek besluit is gekomen aan de deputaten op te dragen om alles te doen, wat noodig is, om zoo spoedig mogelijk te komen tot de uitzending van een tweeden missionairen dienaar.

Uit de Acta der Synode blijkt niet, dat daarbij ook gesproken is over de vraag of het ook mogelijk en wenschelijk zou zijn, dat bij de uitzending van een tweeden dienaar het tegenwoordig zendingsterrein in tweeën gesplitst werd, en dat dan de Kerken van Friesland Zuid met Heeg als Zendende Kerk één van die twee terreinen voor haar rekening namen, en het andere terrein voor rekening kwam van de Kerken van Friesland Noord, met een andere Kerk, b.v. Leeuwarden, als Zendende Kerk.

Uit een practisch oogpunt zouden er tegen een splitsing van het terrein in tweeën stellig wel bezwaren rijzen. Het is zelfs wel mogelijk, dat die practische bezwaren zoo zwaar zouden wegen, dat men er van afzien moest.

Maar op zich zelf genomen zou het stellig meer liggen in de lijn der Generale Synode van Middelburg 1896, dat twee Kerken als Zendende Kerk optraden, — de ééne uit Friesland Zuid, in samenwerking met de andere Kerken van Friesland Zuid, en de andere uit Friesland Noord, in samenwerking met de andere Kerken van Friesland Noord, — dan wanneer de Zendende Kerk van Heeg een tweeden dienaar gaat beroepen en uitzenden en daarbij door alle kerken van heel Friesland gesteund wordt.

Wellicht is echter deze zaak wel door de Friesche deputaten overwogen, ook al spreekt hun rapport daarvan niet. Deze deputaten zijn gewoon de lijnen nog al scherp te trekken, zoodat we wel mogen veronderstellen, dat om goede redenen is afgezien van eene splitsing, zooals we boven aangaven. Misschien was het echter niet ondienstig geweest die redenen te hebben genoemd.

Maar de groote zaak is, dat Friesland een tweeden dienaar uitzenden wil en die zaak flink aanpakt. Zou men in Zuid-Holland ten Zuiden, dat met Rotterdam als Zendende Kerk nog veel grooter zielental heeft te bearbeiten dan Friesland, ook spoedig eens gaan denken over een tweeden dienaar? Er zou in Banjoemas werk genoeg wezen.

Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

Het doet ons veel genoegen, dat we van onze Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo weer mooie dingen kunnen meedeelen. Het onderwijs dezer inrichting heeft voor het werk der Zending weer rijke vrucht gedragen, want zij heeft opnieuw een flink getal onderwijzers geleverd voor de Christ. Holl. Inl. scholen.

Het eindexamen van de leerlingen der

hoogste klas heeft einde Mei weer plaats gehad. Er waren 19 kandidaten. Wegens ongesteldheid kon één van hen aan het examen geen deel nemen. Deze zal later, als hij herstellen mag, alleen examen doen.

De overige 18 zijn allen geslaagd. En niet maar zoo eventjes er door. Integendeel, allen hadden zeer goede puntenlijsten. De Voorzitter van de examencommissie noemde het resultaat schitterend. Hij sprak als zijn oordeel uit, dat verscheidene kandidaten in spreekvaardigheid en practische bedrevenheid uitstaken boven vele leerlingen, die het eindexamen aan eene Gouvernements-Hoogere Kweekschool afleggen.

Het spreekt van zelf, dat deze uitslag van het gehouden examen groote voldoening gaf aan den directeur en de leeraren der Kweekschool. Gaarne wenschen we hen geluk met het bereikte resultaat, waarover we ons echter inzonderheid verblijden, omdat hierdoor weer een flink getal jonge krachten ter beschikking komt voor het Christ. Inl. onderwijs.

Alle 18 geslaagden zijn reeds geplaatst. Van deze 18 zijn er niet minder dan 7 in dienst getreden van het Christ. Holl. Inl. onderwijs op het Zendingsterrein van Solo n.l. 3 te Solo, 2 te Sragen en 2 te Klaten. In Djokjakarta zijn er twee geplaatst n.l. 1 te Djokja en 1 te Wates. Voorts is er 1 benoemd te Magelang, 1 te Gombong en 2 te Poerwokerto. Er zijn dus van de 18 geslaagden in 't geheel 13 geplaatst bij het Christ. Onderwijs op het Zendingsterrein van de Geref. Kerken op Midden-Java, waarvan meer dan de helft alleen op het terrein van de Kerk te Delft en de andere Kerken van Zuid-Holland ten Noorden. En dat is ook wel te verstaan. Er waren te Solo heel wat leerkrachten noodig. En voorts, wie het dichtst bij het vuur zit, warmt zich het best.

Vier van de geslaagde leerlingen zijn geplaatst aan Christ. scholen buiten het Zendingsterrein van de Geref. Kerken, en wel 1 te Kediri, 2 te Modjowarno en 1 te Kota Mobagoe.

De Christ. Holl. Inl. Kweekschool heeft dus dit jaar weer aanzienlijke versterking geleverd aan het onderwijzend personeel der Christ. Holl. Inl. scholen in Indië. Het is kostelijk werk wat deze Kweekschool doet. Wel staan, gelijk men weet, de scholen waarvoor zij het helpend personeel opleidt, niet in rechtstreekschen dienst der Zending. Maar de Christ. Holl. Inl. scholen, in wier belang de Kweekschool arbeidt, zijn toch één der beste middelen voor de propaganda van het Christendom en hebben daarom voor de Zending groote beteekenis.

Ofschoon de Christ. Holl. Inl. school niet direct van de Zending uitgaat, is zij toch wel terdege een Zendingsschool, die in het geheel van het Christ. Inl. Onderwijs een zeer beduidende plaats inneemt. En voor het Christ. Holl. Inl. onderwijs is de Kweekschool volstrekt onmisbaar. Zij is de eenige Protestantsch-Christ. Kweekschool in geheel Ned. Indië.

In de behoefte aan Christelijk opgeleid Inlandsch personeel voor de Christ. Holl. Inl. scholen kan echter de kweekschool te Solo alleen niet voorzien. Deze scholen hebben tweeërlei Inl. personeel noodig: lager personeel, en breeder opgeleid personeel. En onze kweekschool is alleen ingericht voor de opleiding van lager Inl. personeel. Voor de vorming van hooger Inl. personeel, waarvoor de opleiding twee jaar langer duurt, is er nog geen Kweekschool. De behoefte aan een Hoogere Christ. Holl. Inl. Kweekschool is dan ook zeer dringend. Zoolang deze er nog niet is, blijft er een groote leemte in de opleiding van Inl. personeel. De ontwikkeling van het Inl. onderwijs eischt dringend de oprichting van een Hoogere Kweekschool. Deze moet er komen. Hoe eer hoe beter. Of de Zending die stichten moet is natuurlijk een geheel andere vraag. Daarop gaan we thans niet in. Maar naast en ten deele boven de opleiding der kweekschool te Solo moet zoo spoedig mogelijk komen een Christ. Hoogere Kweekschool-opleiding. Intusschen verheugen we ons zeer over de rijke vruchten die de opleiding der Kweekschool te Solo dragen mag voor het Christ. Inl. onderwijs in Indië.

Deze school heeft ook nog beteekenis voor de Theol. Opleidingsschool te Djokja. Het onderwijs van de Kweekschool is ook geschikt als vooropleiding, die noodig is om toegelaten te kunnen worden tot de tweede afdeeling — de z.g. Holl. cursus — van de Theol. Opleidingsschool. Eén der geslaagden gaat dit jaar naar de „School van Ds. Bakker” te Djokja om opgeleid te worden tot Inl. Predikant.

Een goed bericht.

Tal van malen is er van uit Indië een noodkreet gericht tot de Christelijke Onderwijzers-wereld in Holland, luid roepend: „Kom over en help ons.”

En 't was te recht. Er is vaak nood geweest. Meermalen is het gebeurd, dat een school, waaraan groote behoefte bestond, niet kon worden opgericht, alleen omdat er geen personeel was te krijgen. En 't was niet zeldzaam, dat een bestaande school

onder haar personeel bijna evenveel vacatures had als bezette plaatsen. Dat gebrek aan leerkrachten heeft onderscheiden malen genoodzaakt kinderen te moeten afwijzen, die dringend vroegen om plaats.

In dien schreeuwenden nood aan personeel is, tenminste op Midden-Java, thans vrijwel voorzien.

Op het Zendingsterrein van de Geref. Kerken op Midden Java zijn meer Christ. Holl. Inl. Scholen opgericht dan in heel het overig deel van Ned.-Indië. We hebben op Midden Java niet minder dan 28 Christel. Holl. Jav. en Christel. Holl. Chineesche scholen. Al deze scholen hebben Europeesch personeel noodig. Wel werken er aan die scholen ook Inlandsche leerkrachten, en wel ligt het in de bedoeling ook voor deze scholen hoe langer hoe meer Inl. personeel te gebruiken. Maar tot nu toe bestaat het personeel nog hoofdzakelijk uit Hollandsche onderwijzers en onderwijzeressen.

Het personeel voor 21 van de 28 Christ. Holl. Inl. Scholen op Midden Java, voor zoover dit uit Holland moet komen, wordt benoemd en uitgezonden door het „Comité tot steun van Christ. Holl. Inl. onderwijs in Djokjakarta en Soerakarta. Aan al deze scholen, die de groote meerderheid vormen van de Christ. Holl. Inl. scholen op Midden Java, bestaat er thans geen enkele vacature meer, die van uit Holland moet worden bezet.

Of er aan de andere scholen nog een enkele vacature bestaat, weten we niet. Maar stellig is in de groote behoefte van Christ. Onderwijzers thans gelukkig voorzien.

Ten deele is het te danken aan de 17 Inl. Onderwijzers, die door de Christ. Holl. Inl. Kweekschool dit jaar zijn afgeleverd en waarvan er 13 zijn geplaatst aan de Christ. Holl. Inl. Scholen op Midden Java. Maar ook uit Holland was de toevoer den laatsten tijd niet gering.

Door bovengenoemd Comité zijn alleen in den loop van dit jaar uitgezonden of staan gereed om uitgezonden te worden 12 onderwijzers en 3 onderwijzeressen. Mede ten gevolge van het vrij groot getal onderwijzers dat zich in Holland voor het onderwijs in Indië beschikbaar gesteld heeft, zijn thans alle vacatures vervuld. Dit is in tal van jaren niet gebeurd. Het ligt voor de hand, dat het aan het onderwijs zeer ten goede komt, wanneer men niet met een te kort aan leerkrachten heeft te worstelen. Thans verkeert het Christ. Holl. Inl. onderwijs op Midden Java in dit gelukkig geval. Het schreeuwend gebrek aan personeel is geheel voorbij. We hopen van harte dat dit

zoo moge blijven. Natuurlijk zullen er wel eens weer onderwijzers uit Holland moeten worden gezonden. Dat is zelfs zeer te wenschen, want anders zou er s'istand komen in den groei van het Christ. Holl. Inl. Onderwijs. Voortgaande uitbreiding van het onderwijs maakt telkens nieuwe toevoer van onderwijzers noodig. Maar 't zou jammer wezen als er ooit weer zoo schreiende behoefte kwam als er in de laatste jaren vaak is geweest. We behoeven thans geen aanklacht meer te richten tot onze Christelijke onderwijzerswereld, dat men Indië tevergeefs laat roepen.

Voorloopig is Midden Java behoorlijk geholpen.

**De eerste vergadering van Javaansche
Kerkeraadsleden van Midden-Java,
gehouden te Djokja.**
(Bij de foto).

Reeds geruimen tijd werd op de vergadering van Miss, predikanten de wenselijkheid overwogen om een vergadering van Jav. Kerkeraadsleden te doen houden. De Jav. Kerkeraad van Djokja, die de andere Kerkeraden uitnoodigde om afgevaardigden te zenden ter bijwoning van de bevestiging van Soepater, achtte dit een geschikte gelegenheid om tegelijk deze vergadering te doen plaats hebben, en stelde die vast op Vrijdag 30 April. Alle Kerkeraden op Midden-Java hadden aan de uitnoodiging gehoor gegeven om enkele broeders te zenden, zoodat er waren Kerkeraadsleden van Solo, Klaten, Djokja, Tjandisewoe, Tengkak, Patalan, Magelang, Temon, Palihan, Poerworedjo, Kesingi, Keboemen, Glonggong, Groedjoegan, Poerbolingo, Grendeng en Adiredjo. Onderscheidene goeroes Indiël waren verder aanwezig, evenzoo verschillende Miss, predikanten en een aantal belangstellende gemeenteleden.

Deze vergadering droeg een ander karakter dan de vroegere helpersvergaderingen. Op die helpersvergaderingen kwamen van de verschillende zendingsterreinen op Midden-Java een aantal goeroes Indiël, onderwijzers en verplegers uit de hospitalen. Daar lag de nadruk meer op de zending. Hier kwamen echter een aantal menschen als leden van kerkeraden bij elkaar, en lag derhalve de nadruk meer op het kerkelijk leven. Het bleek dat zulk een vergadering ook als noodzakelijk gevoeld werd. Het eerste besluit na korte bespreking genomen was om elk jaar minstens eenmaal zulk een vergadering te houden. Afwisselend zullen verschillende plaatsen worden aangewezen

om zulk een vergadering voor te bereiden. Voor de eerstvolgende vergadering werd Djokja opnieuw aangewezen.

Door verschillende Kerkeraden waren onderwerpen opgegeven ter behandeling, waaronder zeer veelomvattende, als b.v. een eigen belijdenis en kerkenorde van de Jav. Kerken. De vergadering gevoelde echter wel, dat zulk een onderwerp te omvangrijk is om zonder voorbereiding in een korte vergadering besproken te worden, en drong er bij de verschillende kerken op aan om hierover na te denken, opdat op volgende vergaderingen deze zaak weer eens aan de orde kan komen. Ook dan zal dat alles nog slechts zeer voorloopig kunnen zijn. Voor de behandeling van zulke zaken hebben wij in de Jav. Kerk een grooter aantal mannen noodig, die zelfstandig den inhoud van Gods Woord kunnen door denken en bijzondere behoeften van de Jav. kerk kunnen voelen ook in vergelijking met andere kerken. Zulke mannen zullen we vooral moeten vinden onder de toekomstige pandita's. In dezen weg zullen de Jav. kerken meer zelfstandig worden. De kerk in Djokja b.v. doet het thans nog met een van de Holl. kerken geleende geloofsbelijdenis en kerkenorde.

Van andere onderwerpen noem ik de volgende. In de eerste plaats is gesproken over de Taman Kristen, het Kerkblad van de Jav. Christenen op Midden-Java. Dit blad verschijnt eens per maand, en heeft dan een abonnementsprijs van f0.75 per jaar, om het zooveel mogelijk voor ieder beschikbaar te stellen. Toch heeft het nog slechts een oplage van 500 ex. per maand, ook al omdat het aantal lezenden nog slechts betrekkelijk klein is. Het geeft een meditatie, dan een dogmatisch artikel, en voorts berichten omtrent de zending en de kerken op de verschillende terreinen. Dit blad was eerst door den kerkeraad van Djokja geëntameerd, en deze stelde nu voor het te laten beheeren door al de Jav. kerken gezamenlijk door middel van deze vergadering. De vergadering ging daarmede accoord, en benoemde een nieuwe commissie van redactie. De inhoud zal eenigszins worden uitgebreid, en in verband daarmee de abonnementsprijs verhoogd. Alle kerken werden opgewekt elk op eigen terrein propaganda voor de Taman Kristen te maken.

Dan werd lang gediscussieerd over de vraag of trouwen op Zondag geoorloofd en wenschelijk is. Op enkele terreinen is het gewoonte om Zondags de huwelijken te bevestigen tegelijk met het driemaandelijksch bezoek van den pandita ter bediening van het avondmaal. Dat spaart tijd uit. Naar

het oordeel van velen in de vergadering brengt dat trouwen op Zondag wel bezwaren met zich, vooral door het feestvieren op Zondag. De rust van den Zondag gaat dan wel eens teloor in allerlei arbeid voor en na de feestviering. Hierbij kwam velerlei ter sprake, b.v. dat ook de Javaansche Christenen nog wel eens feesten houden die te groot zijn voor hun portemonnaie. Men vergeet daarbij niet, dat vaak de geheele

De gemeenten werden opgewekt om in deze richting te werken. Men moedigde ook het gebruik van tembang voor het huisgezin en zangverenigingen aan. In de kerk achtten men het voorloopig beter te blijven bij de Holl. zangwijzen.

Het is een verblijdend teeken voor den groei van ons Javaansch kerkelijk leven, dat zulk een vergadering gehouden kon worden. Allerlei vragen voor het kerkelijk

gemeente zulk een feest bijwoont. Dat behoort zoo bij de Javaansche gewoonte. Verschillende stemmen gingen op om met deze gewoonte te breken, om de feesten veel eenvoudiger op te zetten en geen schulden daarbij te maken. Tenslotte ging de vergadering accoord met de gedachte, dat het ieder vrijstaat op Zondag te trouwen, indien men de feestelijkheden zoo veel mogelijk naar een dag in de week plaatst.

Ook over gamelan en tembang werd veel gesproken. De gamelan is een soort Javaansch orkest, een combinatie van muziekinstrumenten, die voornamelijk bij de wajang gebruikt wordt. Tembang is de Javaansche zangwijze. Naar het oordeel der vergadering was er op zichzelf tegen gamelanmuziek geen bezwaar, wel wens men er op, dat de tegenwoordige melodieën van de gamelan weinig bruikbaar zijn. Men zou Chr. gamelanspelers moeten hebben, die nieuwe melodieën op de gamelan brengen.

leven van belang kunnen zoo het Jav. bewustzijn worden ingedragen, en zoo kan er dan naar een oplossing worden gezocht. Gezien de geestdrift waarmee deze eerste vergadering gehouden is, hebben we de verwachting, dat deze vergaderingen in belangrijkheid zullen toenemen, en dat dan bij klimmend aantal der zelfs andere Jav. Kerken op den duur een classisvergadering hieruit groeien zal, die verder aan het Javaansch kerkelijk leven leiding kan geven.

Djokja.

A. P.

Brief van Ds. W. v. Dijk.

Aan Deputaten voor de Zending op Soemba.

Karoeni, 4 Mei 1926.

Zeer Geachte Broeders.

Het kan vanavond niet meer een lange brief worden, 't is al wat laat en morgen-vroeg vertrekt de boot van hier, dan moet

dit schrijven reeds in Waikelo zijn. Toch zijn er enkele verblijdende dingen waarmee ik niet langer wachten wil, om ze U mede te deelen. Ik heb in den laatsten tijd een 25-tal volwassenen uit de heidenen mogen doopen. Reeds enkele keeren schreef ik U over de landschappen Kodi Bengedo en Kodi Bokol. Reeds langer dan een jaar waren daar menschen die den doop begeerden. Ze hadden al dien tijd onderwijs gehad van de onderwijzers daar en nu heb ik ze mogen doopen. De meesten zijn vroegere leerlingen van de scholen daar. Toch zijn er ook enkelen bij die nooit een school hebben bezocht. In het geheel waren er daar 18, en nog zijn er enkele catechisanten, die mij nog te jong voorkwamen voor den doop. Zoo heeft Kodi nu ook zijn christenen. Dit waren er de eerstelingen. Ook voor den dokter was er volop werk en heel wat menschen zijn er geholpen. Verder werd een volwassene gedoopt in Tenggaba. Een Savoneesche vrouw van Waikaboebak mocht ik door den doop opnemen in den kring der christenen. En voorts worden er te Palla weer 5 volwassenen en 3 kinderen gedoopt.

U ziet dus dat het werk gezegend voortgaat. Zooals U weet uit mijn vorig schrijven heb ik goede hoop, dat er dit jaar nog meer bij zullen komen. Van den kring in Lamboja schreef ik U ook reeds enkele malen. Daar hebben we thans met tegenspoed te worstelen. De leider van den kring daar, de ziel van de heele beweging, zit in de gevangenis. Hij was daar schrijver van den radja en schijnt strafbare handelingen gepleegd te hebben. Zelf is hij van zijn schuld niet overtuigd. Hij zegt wel gedaan te hebben waarvan men hem beschuldigd, maar hij voelt het absoluut niet als iets verkeers. Hij had een karbouw geslacht en het vleesch verkocht voor de dubbele waarde. Voor onze begrippen is dat verkeerd, maar onder deze menschen is dat iets heel gewoons. De menschen hebben het geheel vrijwillig aangenomen, zegt hij. Het bestuur is daarmee echter niet tevreden en nu zit hij in de gevangenis. Dat is een geweldige slag voor de kring daar. Daarbij komt nu nog dat de beide goeroes, die nu het werk daar op moesten nemen, zoo hooggaande ruzie met elkaar hebben, dat ze hun zaak ook al voor den rechter gebracht hebben. Dat is de tweede slag daar. Het is of Satan met meer kracht begint te werken, waar het ritselen van Gods Geest wordt waargenomen. Moge ons voortdurend gebed zijn dat de Heere dat jonge leven daar moge beschermen. Menschelijk gesproken is er groot gevaar.

Ik ben blij dat U de aankoop van de ge-

bouwen in Komi goed hebt gekeurd. Ik geloof ook dat we er een goede koop aan hebben. Ik moet nu nog twee woningen laten zetten voor de goeroes indijl, die nu spoedig klaar komen. Met de begroting, waarop ze voorkwamen, is ook deze bouw door U goedgekeurd. Trouwens het kon ook niet anders. De goeroes moeten een plaats hebben en we hebben ze erg noodig. Ik denk er nu over om de eene in Kodi te plaatsen. Het is een Kodinees en de kring daar heeft wel een opziener noodig. Een andere zou ik dan gaarne in Waikaboebak plaatsen met het oog op het hospitaal daar en de christenen in de omgeving. Ik hoop dat U dat goedvindt, op de Algem. Verg. zal ik er ook nog over spreken.

Juffr. Zigterman is nu zeker ook al in Holland. Ze heeft haar verlof wel verdiend. Zij werkt hier buitengewoon goed en we zouden niet graag willen, dat ze niet weer terug zou komen. Als plaatsvervangster hebben we iemand van Java gekregen, Mevr. de Boer.

We hebben den laatsten tijd nogal wat ziekte gehad. Mijn vrouw kreeg een nogal hevige aanval van malaria tropica. Ons kleinste jongetje had dysenterie. Gelukkig is nu alles weer wel. Ontvangt onze hartelijke groeten en weest Gode bevolen.

Uw br. in Chr.,

W. VAN DIJK.

Brief van Dr. Verhagen.

Oostvoorne, 28 Juni '26.

Aan de Gereform. Kerk van Delft,

Gel. Broeders en Zusters.

Reeds in beperkten kring had ik de vorige week Woensdagavond, den 23 Juni j.l. het voorrecht afscheid te mogen nemen van de Zendende Kerk van Delft. Toch wil ik niet nalaten U allen nog een laatst vaarwel te roepen, zulks mede namens mijne vrouw.

We zijn nu 10 maanden in het vaderland geweest en als ik nu moest zeggen wat mij in dien tijd wel het meest heeft getroffen, ik zei dat ook reeds op de bovengenoemde vergadering, dan zijn het de groote goedertierenheden Gods, die elken dag wederom nieuw over ons zijn geweest. Maakte het niet meer terugzien van één onzer vaders en ook één onzer moeders voor mijn vrouw en mij den terugkeer aanvankelijk wat weemoedig, hoe heerlijk werden we daar door de groote liefde en hartelijkheid van onze overige familie, vrienden en kennissen overheen geholpen.

Ja waarlijk, ons verlof was een aaneengeschakelde reeks van onverdiende zegenin-

gen. Wij zelf en onze kinderen mochten ons voortdurend in een heel goeie lichamelijke welstand verheugen. Een ziekendag hebben we niet gekend, evenmin als onze goede trouwe Kalimah, onze baboe, een Javaansch Christenmeisje, dat al 6 jaar bij ons was en dat voor de zorg van onze kleine Dickie met ons meekwam van Solo naar Holland. Gedurende den tijd dat we te Utrecht op ons zelf woonden, was ze voor ons meer waard dan de niet te na gesproken goede Hollandsche dienstbode.

Hoe heerlijk vonden we het, met de Zende Kerk (U weet, we gingen in 1919 uit nog voor de Kerk van Amsterdam) dus met velen uwer persoonlijk kennis te maken, en wat waardeerden we uw hartelijke ontvangst en de prettige omgang met uwe deputaten op de door ons geregeld bezochte vergaderingen. Hoe goed deed het ons, te bemerken dat er onder U, evenals in tal van andere Kerken in Z.-Holland ten Noorden, zoo een hartelijk meeleven met en groote offervaardigheid voor den arbeid der Zending wordt gevonden. Ja, de belangstelling voor Solo, beoordeeld naar de vele verzoeken die tot mij kwamen om een spreekbeurt te vervullen, is wel groot en strekte zich zelfs uit tot in Drenthe, Brabant en Z.-Holland Zuid.

Wat hadden we een heerlijke tijd te Utrecht, waar m'n oude leermeester Prof. Lameris z'n operatiekamer voor mij openstelde en waar we door zoo'n intieme kring van oude studievrienden met hun dames zoo kostelijk werden verwend.

Wat kregen we steeds goede berichten over het werk te Solo, als om het terugkeeren voor ons begeerlijk te maken. En zoo zouden we kunnen voortgaan tot op den dag van heden, nu ons vertrek niet ver meer is.

Dan tenslotte, als we straks op de verre en lange reis zijn en ook als we weer tot onzen arbeid zijn ingegaan, wil onzer in uw gebeden herdenken, opdat gij allen op die wijze doende, bevonden moogt worden goede mede-zendingsarbeiders te zijn.

Alzoo geve het God de Heere om Christus' wil,

Uw scheidende miss.-Arts,

D. VERHAGEN.

Mej. A. v. d. Burgt.

(Bij de foto).

Mejuffrouw Amelia van de Burgt, geboren te Driebergen, werd den 15den Januari 1926 door de Friesche Zending benoemd tot Hoofdverpleegster aan het Zendingshospitaal

te Keboemen. Met bereidwilligheid aanvaardde zij deze benoeming. Reeds den 2den Maart is zij met het stoomschip „Vondel” naar Java vertrokken en zette 5 April in Indië voet aan wal. Zij is dus reeds eenigen tijd in haren arbeid bezig. De berichten, die van haar ontvangen werden, luiden al'es-

zins gunstig. Voorheen is zij werkzaam geweest in het gesticht voor zenuwlijders te Zeist, waar zij haar diploma zenuwverpleging haalde. Daarna is zij gekomen aan het Academisch Ziekenhuis en de Rijksklinieken te Utrecht, waar zij haar diploma ziekenverpleging verkreeg, om ten slotte nog tijdelijk werkzaam te zijn aan het Gemeenteziekenhuis te Den Haag.

De Heere bekwame haar tot haar moeijs werk en stelle haar ten rijken zegen voor vele Javanen. Bijgaande foto, die we gaarne eer hadden geplaatst, biedt ons haar beeld.

W. B.

Uitbreiding op Demakidjo.

Telkens vindt het Evangelie weer nieuwe wegen. Telkens opent God weer nieuwe harten voor zijn Woord. Ons oog is thans gericht naar wat er bezig is te gebeuren in Demakidjo. In mijn jaaroverzicht schreef ik daarover reeds met een enkel woord.

Hoe is deze nieuwe beweging ontstaan? Het is moeilijk, dat precies aan te duiden. Telkens merkt ge weer nieuwe gegevens

daarvoor. Ik schreef reeds over dien man in Rewoeloe, die door het hospitaal in kennis met het Evangelie kwam en daarna begeerde met de zijnen onderwezen te worden in de Schrift. Voorts woont in Demakidjo reeds geruimen tijd een ouderling der Jav. gemeente in Djokja, die in zijn omtrek steeds ijverig gewerkt heeft voor de prediking van het Evangelie. Voor op zijn huis staat in Jav. letters geschilderd, dat er geen andere weg ter verlossing is dan Jezus Christus. Vooral in dezen omtrek ging onze ijverige krantenverspreider Adam er dagelijks op uit om de Mardirahardjo te verspreiden, en zoo noodig mondeling toe te lichten. Hier woonde een andere Javaan Thomas, die in zijn ouderlijk huis — zijn vader was goeroe Indjil — Christelijk was opgevoed, maar op later leeftijd a'dwaalde, en nu met waarachtig berouw weer tot God teruggekeerd is. In ken geen grooter verlangen, zeide hij me, dan nu uit dankbaarheid voor Gods genade, die mij terecht gebracht heeft, aan zooveel mogelijk menschen het Evangelie te brengen, opdat ook zij de zaligheid deelachtig worden. Avond aan avond gaat hij met den goeroe er op uit om menschen te bezoeken en zijn ervaring is het, dat de menschen in dezen omtrek, dorsten naar Gods Woord. En die goeroe, Darmowarsito is een man, die niet alleen met grooten ijver werkt, maar tegelijk ook op uitnemende wijze met de menschen kan omgaan en hun harten weet te winnen.

Wat van dat alles het meest gewerkt heeft, is moeilijk te zeggen. Vaak werken er ook elders zooveel gunstige factoren, en is er toch geen vrucht. Tenslotte blijkt het altijd de werking van Gods genade te zijn, de drijving van Gods Geest, die de beslissing geeft. Zoo ontstaat de heilbegeerte, zoo de gehoorzaamheid aan Gods Woord, zoo de nieuwe wandel.

In dezen omtrek is er thans een groote kring van menschen, wier hart geopend is voor het Evangelie en naar God zoekt. Thans reeds wordt op zes verschillende plaatsen catechisatie gegeven, waar t'kens een kring van belangstellenden samentkomt. In het geheel zijn het wel 70 mannen en vrouwen, die op die verschillende plaatsen samenkomen. Daar dit werk alleen des avonds gebeuren kan, en zulk een catechisatie niet met een uur klaar is, maar uren duurt, om op alle vragen antwoord te geven, om ook tegelijk den inhoud der H. Schrift bekend te maken, waar zulke nieuwe menschen in den regel niets van weten, is dit werk voor één goeroe reeds te zwaar. Meer dan een catechisatie van dezen aard

kan per dag niet gegeven worden. De goeroe gaat des middags uit de stad er heen, en komt des avonds pas laat thuis. Deze loop van zaken heeft het noodzakelijk gemaakt om een goeroe uit de stad daarheen over te plaatsen. Daar Soepater, nu als predikant, zijn werk weer aanvaard had, kon Darmowarsito weer elders gebruikt worden. Er is nu een huis voor hem gezocht in Rewoeloe, omdat deze plaats meer centraal ten opzichte van de verschillende dessa's gelegen is. Ook is hier een colporteur geplaatst.

Met deze menschen wordt des Zondagmorgens een koempoelan gehouden in Demakidjo waar slechts een aantal komen kan, omdat de afstanden voor velen te groot zijn. Een Zondagmorgen hield ik zelf koempoe'ant en huize van Thomas in Demakidjo. In een klein kamertje zaten ongeveer 40 menschen, hoofdzakelijk mannen en ook enkele vrouwen, opgepakt. Er werd met belangstelling naar de preek geluisterd, en aan het einde daarvan werd druk gesproken over de groote verandering die in hun leven gekomen was, over de moeilijkheden die ze hadden met Moh. bureu en kennissen. Allerlei verhalen komen dan aan de orde, waarin niet zoozeer logische redeneering een rol speelt, als wel grappige woordspelingen, die groote vroolijkheid verwekken. De Moh. zeggen, dat een Christen een tieling (wild zwijn) wordt na zijn dood. Het woord tieling beteekent echter ook sparen, en zoo antwoorden de Christenen dan: „Ja, dat is zoo, wij sparen een leven voor de eeuwigheid.”

Mohammed wordt genoemd de nabi panoe-toep, de laatste, afsluitende profeet. Het woord toetoep beteekent echter ook dichtdoen en zoo zeggen de Christenen dan: „Ja, hij is de profeet die alles dichtgedaan heeft, zoodat het donker geworden is”.

Zoo verhalen ze van gesprekken met communisten aan wie ze opmerken: wat gij ons predikt, leven alleen voor een korten tijd op de wereld, dat lijkt ons een te slechte ruil met het eeuwig leven in den hemel, dat Jezus belooft. Een oud man legde een getuigenis af in deze vergadering: Ik heb altijd buiten God geleefd. Ik was als een kind dat zijn vaderhuis vergeten was. Nu heb ik weer aan mijn vaderhuis gedacht, nu ben ik op weg naar huis.

Ook Thomas mengde zich in het gesprek. Hij zei: Ik heb hier in Demakidjo nu reeds verschillende koempoe'ans gezien, eerst van Mohammadijah en toen van de communisten, en hoe is het met deze vergaderingen gegaan? Verschillende antwoorden kwamen er om duidelijk te maken, dat er eerst wel veel

toeloop was geweest, maar deze vergaderingen hoe langer hoe meer waren achteruit gegaan, en eindelijk geheel teniet gegaan waren. Welnu, zei Thomas, zoo ben ik ook eigenlijk ongerust, dat het met deze koempoelan den zelfden weg zal gaan. Het gaat nu wonderlijk snel vooruit, maar misschien zal ook dit straks weer achteruit gaan en eindelijk geheel te niet gaan. Het was schoon toen de verontwaardiging dezer menschen

Ds. P. v. d. Spek.

(Bij de foto).

Gelukkig zal weldra het getal der Gereformeerde predikanten in Indië, zoo de Heere wil, weer worden verhoogd.

Behalve de dienaars des Woords die rechtstreeks in den dienst der Zending arbeiden, waren er tot nu toe in heel Ned. Indië nog slechts vijf Gereformeerde predi-

te zien. Neen, riepen ze, dat kan niet. Want dat andere was uit de menschen, maar dit is uit God! En daarom kan het niet teniet gaan.

Ontroerd kwam ik dien Zondag thuis. Dit zijn de schoonste dingen die zich in ons werk denken laten, die ontwaking des geloofs te mogen zien en het opgaan van Gods licht in duistere menschenzielen. Ik zou u allen dat wel eens willen laten zien, die belangstelling, ja honger, die hoop, die in hun leven zich openbaren. Als in heel het leven dezer menschen gaat blijken, dat het hun om eeuwige zaligheid te doen is, die ze nergens vonden, maar die ze nu als een nieuw wonder vinden bij Jezus, dan leven we ook zelf in de vreugde daarvan mee. Dat zijn schoone momenten in ons eigen leven. En we bidden God, dat Hij zijn begonnen werk hier voortzette en zijn gemeente bouwe.

Djokja,

A. P.

kanten werkzaam. Wel stemde dit getal reeds tot dankbaarheid, als we er op letten hoe de toestand was van het Gereformeerd kerkelijk leven in Indië een kwart eeuw geleden; want toen stond het er zeer droef bij met de Geref. Kerken in Indië.

Twee kleine Gemeenten en die Gemeenten nog vaak vacant. En thans reeds acht Holl. Geref. Kerken met vijf dienaren des Woords.

Maar als we denken aan de geweldige uitgestrektheid van Ned. Indië en aan al den arbeid, die daar is te doen, dan is dat vijftal nog zeer gering.

En daarom stemt het tot groote blijdschap, dat er weer twee jonge dienaren des Woords dat kleine getal zullen gaan versterken.

Ds. P. v. d. Spek heeft de beroeping van de Kerk te Soerabaja aangenomen. En Ds. Ubels te Heemstede wil gevolg geven aan de roeping naar Batavia.

Op ons dringend verzoek was Ds. v. d. Spek zoo vriendelijk een foto van hem en

Mevrouw af te staan voor het Zendingsblad. We zeggen hem daarvoor dank.

Ds. v. d. Spek is geboren te Rotterdam, 5 April 1896. Nadat hij in zijn geboortestad een Christ. M. U. L. O. school had bezocht werd hij in 1908 leerling van het Marnix Gymnasium aldaar en haalde in 1914 het diploma, dat den weg tot de universitaire studie hem opende.

In 1914 werd hij ingeschreven als Theol. Student aan de Vrije Universiteit, waar hij in 1919 cum laude candidaatsexamen in de Theologie aflegde. Lust tot de studie drong hem zijn theol. studie nog enkele jaren voort te zetten zonder zich beroepbaar te stellen. In 1921 deed hij zijn doctoraal examen in de Theologie. Daarna zette hij nog twee jaar zijn studie voort in dogmatische richting, terwijl hij intusschen des Zondags onderscheidene kerken diende.

Eerst in 1923 verklaarde hij zich bereid eene beroeping tot den dienst des Woords te willen aanvaarden.

Een negental Kerken beriep hem, waaruit hij Spijkenisse koos, waar hij 25 Oct. zijn intrede deed.

Eer hij den dienst aanvaardde trad hij 12 Sept. 1923 in het huwelijk met Mej. H. J. van Leeuwen, geboren 4 Jan. 1898 te Alphen a. d. Rijn.

De Gemeente te Spijkenisse waardeerde in hooge mate den dienst van haren begaafden dienaar. Gaarne zouden zij haren domine tal van jaren hebben willen behouden. En Ds. v. d. Spek zou nog gaarne wat langer te Spijkenisse zijn gebleven, want hij werkte daar met veel genot.

Onderscheidene Kerken, die hem begeerden, wees hij af. Maar toen de Kerk van Soerabaja hem riep om haar te dienen, ook in den arbeid onder de verstrooide Gereformeerden op Oost Java en het Oostelijk deel van Ned. Indië, dat aan de zorg van deze Kerk is toebetrouwd, heeft Ds. v. d. Spek besloten zich te geven voor den arbeid in Indië.

Het is zijn voornemen naar Soerabaja te vertrekken met de „P. C. Hooft” die 31 Augustus a.s. van Amsterdam afvaart.

Ook ter wille van de Zending verblijden we ons, dat er weer een jong talentvol prediker naar Indië gaat. Wel is het geen rechtstreeks Zendingswerk dat Ds. v. d. Spek te Soerabaja wacht. Zijn arbeid betreft niet de Javanen, maar de Europeanen. Hij wordt dienaar des Woords van de Holl. Geref. Kerk te Soerabaja.

Maar ook de Zending heeft toch bij dien arbeid wel ter dege belang. Het is voor de Zending van groote beteekenis, wanneer

het Gereformeerd kerkelijk leven onder de Europeanen goed verzorgd wordt en daardoor onder den zegen des Heeren tot rijken bloei mag komen. Geve de Heere, dat de arbeid van Ds. v. d. Spek voor de kerk van Soerabaja en de verstrooide Gereformeerden op haar terrein rijk gezegend moge worden en daardoor zijdelings ook voor de zending goede vrucht moge dragen.

W. B.

Evangelisatie- en Zendingsarbeid van de Geref. Kerk te Medan.

Het volgende is overgenomen uit het Ind. Kerkblad:

„Met het Evangelisatie-werk werd ook in Medan begonnen, al zal onze kleine gemeente zich voorloopig in het werk, dat gedaan zou moeten worden, moeten beperken. Een Zondagsschool is begonnen; verder bestaat er nu een clubje met Bataksche meisjes en een jongelingsvereniging van Bataksche jongens, terwijl een onzer leden een bloeiende padvindingsclub van Bataksche en Chineesche jongens leidt. We hopen, dat het ook zal komen tot leatuurverspreiding en huisbezoek.

Onze kerk neemt wat de Zendingstaak betreft een zeer eigenaardige positie in. Ze heeft geen eigen Zendingsterrein, maar steunt de Rijsche Zending zoo krachtig, dat ze geen andere arbeid voor haar rekening kan nemen. Zooals bekend, verkeerde (en verkeert nog) de Rijsche Zending in groote moeilijkheden en zoo heeft de kerk van Medan voor enkele jaren besloten den arbeid in Tanah Djawa, waar Zende'ing Schneider als nieuw uitgekomen kracht alleen geplaatst kon worden, zoo de financiële zijde van deze zaak niet door het Gouvernement, maar door de Zending zelf bekostigd werd, te steunen. Op de classisvergadering in Magelang, gehouden in 1925, lag dan ook een rapport van de Commissie voor de Zendingstaak, waarin o.a. gezegd werd:

„Een eigenaardige positie neemt Medan in. „Het biedt steun aan de Rijsche Zending, „die in nood is. Daarin ligt veel sympathie. Hieruit blijkt dat de verschillende „Zendingscorporaties niet tegenover elkaar „staan. Toch b'ijve dit uitzondering, vooral „zoolang onze eigen Zending zoo dringend „behoefte heeft aan steun.”

Daarom meende de kerkeraad, nu van de Rijsche Zending bericht ontvangen werd, dat de post Tanah Djawa als zelfstandige post werd opgeheven, te moeten besluiten ons **als kerk** van steun aan de Rijsche Zending te moeten onttrekken en de leden

te moeten opwekken haar gaven te geven aan de eigen Geref. Zending op Java en Soemba. In ieder geval zullen de Zendings-collectes met Pinksteren en Kerstmis aan deze worden afgedragen. De financiële band met de Rijsche Zending zal wel bewaard blijven, (br. Hemmers blijft de gelden van hen, die de Rijsche Zending blijven steunen in ontvangst nemen), maar **als kerk** is deze band met het opheffen van Tanah Djawa als zelfstandige post verbroken. De toestand is volgens den kerkeraad kerkelijk nu zuiverder. De Rijsche Zending zal deze houding begrijpelijk vinden en zeer zeker billijken.

Op velerlei wijze blijft tusschen haar en onze gemeente contact bestaan. Allereerst werken enkele van onze verstrooiden als onderwijzer in het Schoolwerk dezer Zending. Op mijn reis door Tapanoei preek ik enkele malen voor Deutsche Zendingsarbeiders en bezoek zooveel mogelijk alle zoo nu en dan op hunne posten, wat voor mij altijd weer een verkwikking is en zij ook op bijzondere prijs stellen. Vervolgens brengen de onderwijzers van onze school hunne vacanties nogal eens door in Tapanoei en komen anderzijds de Zendingen, die om de een of andere reden in Medan moeten zijn, meestal bij de onzen logeeren. Ook is nog altoos sterk de band met de Bataksche gemeente in Medan, die ik in alle voorkomende gevallen met raad en daad tracht bij te staan. Om met hun doen en laten op de hoogte te blijven, ontvang ik van hun pandita maandelijksche verslagen over het werk. Het salaris van dezen voorganger wordt voor een gedeelte bekostigd uit de gelden, die één onzer leden jaarlijksch van de groote firma's ter stede, in wier dienst de meeste Bataks hier zijn, ontvangt.

Van weerszijden wordt dit contact steeds gewaardeerd." H. A. W.

Lijst van personen, die in de Geref. Zending werkzaam zijn:

(Opgemaakt naar de gegevens op
1 Januari 1926.)

Poerbolingo, res. Banjoemas: Dr. B. J. Esser, Miss. Predikant; Mej. J. L. Stoett, voor administratie; Zendings-Ziekenhuis: Dr. T. Rado, waarn. Directeur; Dr. W. L. Vogelesang, Directeur (met verlof); Holl. Jav. School: K. Terpstra, Hoofd; A. A. van Zwet; Mevr. J. M. Allaart-Pruys; Mej. J. Vitalis; Mej. A. Huijsman (voorklas); Holl. Chin. School: G. Hanskamp, Hoofd; M. Groenewoud; Mej. H. Götzen; Mej. Siemkoen.

Poerworedjo, res. Kedoe: Ds. L. Netelenbos, Miss. Predikant; Zendings-Ziekenhuis: Dr. J. C. Flach, Directeur; Dr. T. Bast; Mej. G. A. Both, verpleegster; Mej. H. Nieboer, verpleegster; Holl. Jav. School: P. M. A. Harkema, Hoofd; A. A. Kranenburg; P. van Rosmalen; W. F. Hartman; Holl. Chin. School: R. Hooijsma, Hoofd; U. Stelwagen; Mej. M. J. Feringa; Mej. M. G. Batten.

Keboemen, res. Kedoe: Ds. K. van Dijk, Miss. Predikant; Zendings-Ziekenhuis: Dr. A. H. Vonk, Directeur; Dr. R. Brummelkamp; Mej. C. L. de Graaf, verpleegster (met verlof); Mej. H. F. ten Kate, verpleegster; Mej. E. Meinders; Holl. Jav. School: G. P. Kramer, Hoofd; J. Frankhuisen; Mevr. Beyering; Mevr. Pieters; Holl. Chin. School: A. den Hoed, Hoofd; A. Antheunisse; F. Kamerling; A. Algra; E. L. Rijks.

Djakakarta: Ds. A. Pos, Miss. Predikant; Dr. F. L. Bakker, Miss. Predikant en Docent Opleidingsschool voor Javaansche Predikanten; Ds. D. Bakker, voor de opleiding van goeroe-indjils en Javaansche Predikanten; D. Koelewijn, Directeur Keuchenius-school J. A. Wiggers; Zendings-Ziekenhuis: Dr. J. Offringa, Directeur; Dr. M. G. Muller; Dr. D. Bakker; H. H. Scholten, Administrateur; Mej. W. Boorsma, verpleegster; Mej. M. Kruyver, verpleegster; Mej. J. Prins, verpleegster; Mej. J. Piccer en Mej. M. Looyenga, voor de huishouding; 1e Holl. Jav. School: R. Zijlstra, Hoofd; H. F. Kok; W. van Hassel; Mej. J. D. A. v. d. Wetering; 2e Holl. Jav. School: W. A. v. d. Weg, Hoofd; J. Godschalk; J. Volhand; Mej. Ranti; Holl. Chin. School: W. Schmidt, Hoofd; J. Pot; C. Veldwijk; H. Wildschut; Mej. Pruys; Mej. Germer; Mej. Misset; Kon. Wilhelminaschool (Holl. Jav. School voor meisjes met Internaat): Mej. H. J. Wellensiek, Directrice; Mej. M. Reinsma; Mej. M. E. Breukelaar (tijdelijk); Mej. P. A. M. Merwart (met verlof); Mej. T. Reinsma, Internaat; Mej. A. Kwaak, Internaat; Europ. school: B. R. Dekker, Hoofd; W. P. Coppoolse; H. Uiterwijk; M. Lenters; Mej. N. A. D. van Zijp; Mej. A. Koelewijn; Mej. C. D. J. Klumperbeek; M. U. L. O. school: H. Evers, Directeur; H. R. Piso; J. J. Offringa; T. Jouvstra; T. Dijkstra; H. Oldhof; C. van Oosten; G. de Vries; F. Eigenraam; Holl. Jav. School te Wates: P. Offringa, Hoofd; Mej. I. M. Baller.

Magelang, res. Kedoe: Ds. A. Merckelijn, Miss. Predikant; Holl. Chin. School: B. Siemons, Hoofd; P. Lok; H. H. Reeders; T. Massink; Mevr. Massink-Wilkens; Mevr.

Siemons-Rasker; Mevr. Hoving-Meijer; Meij. J. G. Toren; Europ. School: J. Bos, Hoofd; R. Sloot; A. Wagenaar; Meij. B. A. W. Jansz; 1e Holl. Jav. School: L. Griede, Hoofd; R. van Eerden; Meij. H. Siemons; 2e Holl. Jav. School: S. Griede, Hoofd; R. Hagen; H. Kalkman; Mevr. Gaemers-Beyerinck; Meij. Jordaan; Meij. Koppe; Schakelschool: K. van Oosten, Hoofd; Muloschool: Tj. Dijkstra, Directeur; J. Ensing.

Solo, res. Soerakarta: Dr. H. A. van Andel, Miss. Predikant; Ds. P. H. van Eijk, Miss. Predikant; Meij. B. Michels, voor administratie; H. Pluyter, Architect; Zendings-Ziekenhuis: Dr. K. P. Groot, Directeur; Dr. D. Verhagen (met verlof); Dr. C. P. van Leersum; Meij. G. R. G. Loggen, verpleegster; Meij. H. Baarbé, verpleegster; Meij. G. Por, verpleegster; Meij. A. Spoe'stra, voor de huishouding; Holl. Ind. Kweekschool: H. W. J. Meijerink, Directeur; D. Bosman (met verlof); W. Vermolen; P. de Koomen; J. In 't Veld; Holl. Chin. School: P. Beukema, Hoofd; J. Bolwijn; Mevr. A. Vo'hand-Spoelstra; Meij. I. A. Rust; Meij. J. Reinders; Meij. S. C. Pruys; Idenburgschool (Holl. Jav. School): G. J. Kaemingk, Hoofd; C. W. Tober; E. Gillebaard; Meij. E. L. E. Huysingh; Kon. Emmaschool (Holl. Jav. School voor meisjes met Internaat); Meij. H. M. Femmes, Directrice; Meij. G. Eelderink; Meij. C. Kapteyn; Meij. C. A. van Esveld; Meij. D. van Tongerloo, voor het Internaat; 2e Holl. Jav. School: J. Dubbeldam, Hoofd; R. Pos; Meij. M. F. C. Herdes; Meij. H. Siebelhoff; Europ. School: J. J. Bijleveld; H. C. Beekman; Mevr. A. H. S. Voorhoeve-Tichelman; Mevr. A. Pluyter-Krijger; Muloschool: G. Vink, Directeur; G. P. v. d. Waal; A. J. Meurs; Schake'school: G. Gouman, Hoofd; Holl. Chin. Meisjesschool: Meij. C. Baarbé, Directrice; Meij. J. v. d. Kouwe; Meij. A. H. Boonstra; Holl. Jav. School te Klaten: J. Beumer, Hoofd; J. Nomes; A. Geldermans; Meij. W. Damme; Holl. Jav. School te Sragen: W. Kok, Hoofd; Mevr. D. Kok-Eerland; Meij. H. Dümpel.

SOEMBA:

Karoeni: Ds. W. van Dijk, Miss. Predikant; Ds. L. P. Krijger, voor de opleiding van goeroe-indijls;

Kamabiroe: Ds. C. de Bruyn, Miss. Predikant;

Mclolo: Ds. J. F. Colenbrander, Miss. Predikant;

Pajeti: Ds. P. J. Lambooy, Miss. Predikant; T. van Dijk, Schoolopziener; Hulpziekenhuis: Br. D. H. Krijger, Verpleger, Meij. H. Clevering, Verpleegster;

Waikaboebak: Zendings-Ziekenhuis: Dr. J. Berg, Directeur.

Korte Berichten.

Een mooie dag te Poerbolinggo.

Den 17en Maart l.l. zijn te Poerbolinggo 17 Volwassenen en 11 kinderen door den doop opgenomen in de Gemeente.

Een rijke dag. Ook voor Dr. Esser, den missionairen dienaar van de Kerk te Poerbolinggo.

Kerkbouw te Poerwokerto.

Op hetzelfde erf als de school is de bouw van de kerk in vollen gang. De heer Vliegthart van Batavia die ook de Hol'andsche Geref. Kerk te Jogja gebouwd heeft, was zoo vriendelijk ons aan de ontwerp-teekening te helpen. Het wordt een mooi gebouwtje.

Einde Maart hopen we het in gebruik te nemen.

Vóór dien tijd vergadert de gemeente in het nog leeg, derde lokaal der school.

Het erf, waarop school en kerk gebouwd worden ligt meer in het centrum van de ruim 4 K.M. lange stad. Het oude Kerkje (in een bamboewoning) lag heel aan de Oostgrens. Voor die bamboewoning is al een kooper geweest — die f 12.50 bood. Waaruit ge wel kunt begrijpen hoe'n klein onooglijk hokje het maar is.

Uit Poerbolinggo.

Dr. Rado.

Dr. Rado te Poerbolinggo, die tot veler leedwezen, niet het minst van Dr. Esser, den dienst der Zending gaat verlaten, is voornemens zich als particulier arts te vestigen te Poerwokerto. Hij blijft dus dicht in de buurt.

Ds. J. Ubels.

Ds. J. Ubels, predikant bij de Geref. Kerk te Heemstede, heeft het beroep aangenomen naar de Geref. Kerk te Batavia.

Dr. J. H. Bavinck.

Dr. J. H. Bavinck, predikant te Bandoeng, is in ons vaderland aangekomen. Zijn adres is: Bergsingel 129, Rotterdam.

De Zending van de Chr'st. Geref. Kerk.

De Christ. Geref. Kerk heeft na breede overweging als haar zendingsterrein gekozen de zuidelijke punt van Celebes, een nog onontgonnen terrein.

Voor den missionairen dienst is beroeren de heer Bikker, theol. candidaat. Vermoedelijk zal hij nog eenigen tijd de lessen volgen aan de Zendingsschool te Oegstgeest.

Leestafel.

Uit de fontein van de Heils. Christ.
Scheurkalender voor 1927 door
Ds. W. H. Oosten, bij Kirchner te
Amsterdam, f 0.90, met premie-
boek f 1.45.

Het schild van dezen kalender, die voor
de dertigste maal verschijnt, mag er zijn.
Voorgesteld wordt: Mozes op Nebo, Kanaän
van verre ziende.

Maranatha. Kalender voor 1927 bij
Kok te Kampen, f 0.90, met pre-
mieboek f 1.55.

Het artistieke schild stelt voor Eliezer
bij de waterput. Weer zeer mooi.

De inhoud zal ditmaal door Ds. Knap al-
leen worden bewerkt.

Op den Uitkijk. Tijdschrift voor het
Christelijk gezin bij Gebr. Zomer
en Keuning te Wageningen.

Gaarne vestigen we nog eens de aandacht
op dit uitstekend geredigeerd en verzorgd
tijdschrift. „Op den Uitkijk” doet het best.
De inhoud is doorlopend goed en de il-
lustratie's zijn mooi. Het is stellig één van
onze beste periodieken.

Van Nieuw Guinee tot Curaçao,
door W. N. Broekhuysen, A. van
Deursen en J. Muiderman, bij
Gebr. Zomer en Keuning, f 3.50,
geb. f 4.30.

Het doel van deze mooie bloem'ezing is:
„Voor de leerlingen der scholen voor
voortgezet onderwijs leesstof te geven,
waarin het leven der volkeren wordt ge-
schilderd en de vormenrijkdom der land-
schappen wordt beschreven;”

„den onderwijzer schetsen te bieden, die
het geografisch onderwijs kunnen veraan-
genamen”. Voor dat doel is dit werk zeer
geschikt.

Voor klein geloovigen, door Ds. J.
J. Westerbeek van Eerten, bij
Kok te Kampen, f 1.25, geb. f 1.75.

Een kostelijke bundel meditatie's van wij-
len Ds. J. J. Westerbeek van Eerten. Met-
terdaad „een stichtelijk boek”. Dr. N. C.
Impeta schreef een warm gevoeld inleidend
woord en Kok zorgde voor een gepaste
uitgave.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door K. v. Marrum te Kollumerpomp
saldo kalenderverkoop schoolmeisjes f 6.16.

Gevonden in de collecte Geref. Kerk Oot-
tengensplaat f 100. Van de Kerk te Rotterdam
10 pCt. van de ontvangsten in Zuid Holland
Zuid over 1924 f 3329.94. Van de Geref. Ge-
meente te Oppendoos f 58.63. Van J. L. v.
Straalen, stichting Bloemendaal f 5. Door P.
J. Schreuder van fam. de Winter, Pernis
f 1 en voor theelood enz. f 4.50. Geref. Kerk
Beetgum f 10. Van Tjalling Hoekstra f 6.
Door Mej. L. A. Grätz van de Afd. Christ.
O. in N. en O. B. te A'dam f 5.58. Door W.
Wagenaar, aandeel coll. Alg. Ned. Ind. Conf.
f 47.43. Van Mej. C. H. A. M. Spier te Soest
f 10. Door W. Zeijl 10 pCt. van de ontvang-
sten in Friesland over 1924/1925 f 401.77
en f 100 voor het Chr. Jav. Boekenfonds.
Door H. de Jong van de Geref. Zondag-
schoolver. te Vlaardingen f 19.64½. P. C.
van de Geref. Kerk te Rossum f 7.58. Door
Ds. B. Alkema 10 pCt. van de Classe Amers-
foort f 460. Door W. G. A'denhoff uit het
Zendingsbusje van de Chr. M.U.L.O. School
te Winschoten f 9. Door G. de Roos van de
Zend. Comm. te de Bilt f 10. Deel Coll.
N. E. Z. te Winschoten f 14.40.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Juli '26, Giro No. 32806.

Voor het Surinaamsche Zendingsonderwijs.

In hartelijken dank ontvangen (van 1 Juni
tot 20 Juli). Van: P. K. te Leeuwarden f 5;
W. B. te Helder f 2.50; Pers. Ulo-school te
's-Gravenzande f 3.85 en f 3.65; G. v. W.
te D. f 50; „Onbekende Zus'er” f 25 en f 10;
W. F. H. V., den Haag f 5; Wed. H. te Vlis-
singen f 1.50; J. V. van leerl. Oranjeschool
A'dam f 13.71; Vrouwenveren. „Tryfosa”
Surhuisterveen door bemiddeling van Ds. K.
te E. f 25 en f 10.

Op een enkele uitzondering na allen
„Ouwe Getrouwen”. Waar blijven onze
nieuwe contribuanten? De oogst is zoo
groot en de arbeiders nog weinige.

Hilversum, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN,
Bilderdijklaan 12.

COMMISSIE VAN ADMINISTRATIE VOOR DE ZENDING.

Diverse Bijdragen en Giften.

4 Febr. 1926. *Gereformeerde Kerk, Am-
sterdam:* Remise 1e kwartaal 1926 f 3674.96.
10 Maart. *Classe Amsterdam:* Naarden
(1925) f 13; Saldo Goosche Zendingsdag
(1925) f 113.34½; Bussum f 180.

17 Maart. *Classe Zaandam:* Edam f 16.50;
Holysloot f 16.50; Koog-Zaandijk f 88; Krom-
menie f 55; Landsmeer f 55; Marken f 44;
Monnikendam f 44; Nieuwendam f 30; Oost-
zaan f 22; Purmerend f 55; Westzaan f 33;
Wormerveer f 55; Zaandam f 363; Leerlin-
gen Chr. School Marken f 10; Gez. de Boer
te Zaandam f 10; Nelly en Willy Best f 1;
E. J. te A. f 10; Gravin van Limburg Stirum
v. Petron. Hosp. f 50.

24 Maart. *Classe Haarlem*. Halíwég f313.18; IJmuiden f560; Geref. kring Santpoort f10.45. *Classe Amsterdam*: Amsterdam-Zuid f850.

1 April. *Classe Amsterdam*: Aalsmeer f72.50; Amsterdam-West f180; Diemen f15.75; Naarden f60; Weesp f168.75; Nederhorst den Berg f54.27; Ankeveen f20; Muiderberg f18.12½; Amsterdam f203.62½. *Classe Enkhuizen*: Urk f300; Enkhuizen f300; Opperdoos f120; Hoorn f100.

10 April. *Gereformeerde Kerk Amsterdam*: Remise 2e kawrtal 1926 f3674.96.

12 April. *Classe Alkmaar*: Anna Paulownapolder f29.10; Broek op Langendijk f193.90; Helder f213.29; Kolhorn f9.70; Krabbendam f42; Noord-Scharwoude f67.87; Oosterend f96.95; Schermerhorn f19.39; Sint-Pancras f38.78; Wieringen f9.70.

Classe Zaandam: Zunderdorp (1925) f30; Zunderdorp f11.

19 April. *Dr. Scheurer's Hospitaal*: Remise Mevr. J. H. Brinkman-Schut f1250.

5 Mei. *Classe Zaandam*: Buiksloot f386.24; Edam f16.50; Koog a. d. Zaan f88; Krommenie f55; Landsmeer f55; Marken f44; Monnikendam f44; Nieuwendam f20; Oostzaan f22; Purmerend f55; Westzaan f33; Wormerveer f55; Zunderdorp f11.

11 Mei. *Dr. Scheurer's Hospitaal*: Remise Mevr. J. H. Brinkman-Schut f1000.

Namens de Commissie van Administratie voor de Zending:

DS. A. SCHNEITZER.
P. DE BRUIJN.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f1; K. Bosma Jr. te Middelstum, gev. in de coll. f2.50; Hein Olivier te Finhum, 100 h.c. is f0.50; P. Teune te Onderdendam, v. d. Zend.v. f35; Mej. C. Delhaas te Groningen, theelood enz. f10.24; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje van W. Wiersema f14.11; Mej. d. Nood te Aduard, verz. door K. W., S. W., G. D. en J. E. f27.02; Ds. Veltman te Zevenhuizen, busje in de Kerk f41.15, v. d. Schoolk. f12.67 is f52.82; J. E. v. Buuren te Delfzijl, gev. in de coll. f15; Ds. v. Dijk te Groningen, uit zijn catechis. bus f28.80; Ds. Postema te Veendam, saldo Kal. en Zendbl. f141.60; Ds. Gerber uit Haulerwijk, gev. in de coll. f1, extra gift f10 is f11; J. Boersema te Uithuizen, gev. in de coll. f2.50 en f3 is f5.50; J. N. v. Buurma te Warfum, gev. in de coll. f1; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f3.50; Ds. Dijkstra te Diever, gev. in de coll. f2.50; Ds. Duursema te N.-Amsterdam, gev. in zijn brievenbus f10; D. de Vries Dz. te Steenwijk, saldo Zend.bl. f100; H. Kuik te Wildervank, gev. in de coll. f2.50; J. Wildvank te Delfzijl, gev. in de coll. f10 en f1.50 is f11.50; Ds. Bakker te Lutten, busjes Juni

f19; G. v. d. Veen te Vroomshoop, v. d. Zend.v. f140; Ds. Stadig te Ezinge, busjes f75; W. v. Veen te Beilen, gev. in de coll. f2.50; H. v. Minnen te Ter Apel f10; S. Riepma te Wagenborgen, niet ontvangen autokosten door Dr. P. 5; P. Timmermans te Zuidhorn, v. d. Jonged.v. f19.73; J. D. te Meeden f10; A. Boot te Groningen, theelood enz. f14.82½; L. v. Klinken te Musselkanaal, v. d. Schoolk. f3; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. van N. N. h.c. f0.17, f0.50 en f22.50 is f23.17; Mej. Tr. v. d. Vegte, v. d. kind, H. h.c. f1, wedw. B. f1.25, N. N. van Deensche Kronen f17.33, N. N. een dankoffer f20, N. N. een dankoffer f25, wedw. P. f2.50 en catechis. bus f37.71 is f105.79; G. Buist te Erica, 't Nikkertje der School f7; K. D. v. d. Kooi te Winsum-Obergum, 't Nikkertje der School f22.18, Corn. Reeker 110 h.c., Jac. Pettinga 200 h.c. is f23.68; J. E. Smid te Winschoten, van 't Noord. Evang. Zendingst. te W. f14.40; W. F. Eugster te Hengeloo, catechis. bus v. Bosma f9.18, saldo Zend.bl. 2e kw. f39.50 is f46.68; H. Wieringa te Tenpost, v. d. Zend. Comm. f30; J. Koops te Zweeloo, gev. in de coll. f5; J. Fennema te Houwerzijl, v. d. Zend.v. f100; W. G. Aldershof te Winschoten, busje der Mulo School f9.

SoembawEEK.

Assen f322.65; Zweeloo f81.75; Woldendorp f27.76; Zuidwolde (Gron.) f225.75; Coevorden f126.75.

Pinkstercollecte.

Wetsinge-Sauwerd f89.72; Hengeloo f90.27; O. Pekela f88; Meppel f469.09; BuneK 141.09 R.M., Ihrhove 109.05 R.M., Neermoor 40.30 R.M., Emden 17 R.M., Campen 43 R.M. is f202; Nordhorn-Brandlecht f36.54; Emmen f73.20; Nieuwlande f75.25; Haulerwijk f39.35; Warfum f66.06; Winsum Obergum f132.26; Delden f90.10; Avereest f68.55; Gramsbergen f37.69; Lemelerveld f31.93; Harkstede f18.28; Uelzen (Graafsch.) f46; N. Amsterdam en nag. ff215.58; Onderdendam f68.07½; Dedemsvaart f249.95; Nieuwlande f25.47; Kornhorn f49.23; Schoonoord f19.37; Borger f9.16; Oostwolde (Old.) f320.20; Nieuw Buinen nag. f10; Ezinge nag. f1; Hasselt f56.80; Ruinerwold-Koekange f226.50; Uelzen (Graafsch.) nag. f11.60; Gerkesklooster-Stroobos f150; Vollenhoven f28.21; Assen f197.99; Sappemeer f161.38; Blokzijl f49.41; Ateveer f25.10; Hollandscheveld nag. f10; Hardenberg nag. f42.81; Zuidlaren en nag. f59; Almelo f546.20; Enschede f276.63; Enter f29.58; Glanerbrug f26.63; Haaksbergen f37.28; Olst f24; Rijsen f100; Vriezenveen f37.97; Wierden f53.27; Wijhe f63.75; Selinge f33.63.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 23 Juli '26.

Heeresingel 34. Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR 10.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Gelijk ook bij U. — Van Zendingaangelegenheden: Een belangrijke actie; Opleidings-school te Djokja; De Christ. Holl. Inl. Kweekschool; Een belangrijke vergadering (bij de foto); Een heerlijke dag te Pajeti; Keucheniuschool Djokja; De Kerk te Waingapoe (bij de foto); Ds. P. H. van Eijk; Uit Midden-Soemba. — Poerbolinggo. — De ingebruik-neming van het nieuwe gebouw der Christ. M. U. L. O. „Van Limburg Stirum-School” te Solo. — De terugkeer der Duitsche Zending. — Vooruitgang der vrouw in Mohammedaansche landen. — Kampeeren. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Gelijk ook bij U.

2 Thess. 3 : 1. Voorts broeders, bidt voor ons, opdat het Woord des Heeren zijn loop hebbe en verheerlijkt worde,.... *gelijk ook bij U.*

Er zijn *meerdere* motieven voor Zending en Zendingswerk. Van *onderscheiden* kant worden wij gedrongen tot Zending en Zendingsarbeid. Mindert de eene beweegreden in krachttoefening bij ons, dan komt een andere ons prikkelen. Maar zelden zullen al de motieven tegelijk ons beheerschen en ons al meer maken tot innige en krachtige, tot teere en sterke, tot afhankelijke en actieve Zendingsmensch.

„De aarde is des Heeren mitsgaders hare volheid, de wereld en die daarin wonen” (Ps. 24 : 1). Die God als Den Souverein over geheel de menschheid eerende uitspraak, roept de beminnaars van den Heer, die tevens verbreiders van Zijn eer zijn, tot den grootschen worstelstrijd om de wereld, tot het winnen van telkens weer nieuwe volken en volkstammen voor God en Zijn Christus, opdat de Naam des Heeren eere gegeven worde, vanwaar de zon in het Oosten straalt tot waar zij in het Westen nederdaalt. (Ps. 113). De eerste bede van het Onze Vader, die toch ook voor de Zending beteekenis heeft, luidt: Uw Naam worde geheiligd!

Gehoorzaamheid (hoeveel bezwaren die ook opwekken moge) aan Hem, Wiens naam wij diep in ons hart dragen, en Die niet maar de Koning over ons leven, doch ook de Vorst der aarde is, zal al de discipelen en discipelinnen van den Heere Jezus steeds sterker dringen tot de ten uitvoerlegging van de opdracht: „Gaaf dan henen, onderwijst alle de volkeren, dezelve doopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, leerende hen onderhouden alles wat ik u geboden heb.” (Matth. 28 : 18). In de tweede en de derde bede van het Onze Vader wordt ons geleerd te bidden om de komst van Gods Koninkrijk en om het volbrengen van Gods wil. Bij het bidden hoort het werken, gelijk bij het werken het bidden.

Ontferming over het verlorene, te dieper naar de mate dat wij zelf meer ontfermd zijn, maakt de roerselen in ons binnenste wakker, dat ook mee door ons toedoen de volken, die in duisternis wandelen, een groot licht zien mogen, en dat over hen, die wonen in het land van de schaduw des doods, een licht schijnen zal. (Jes. 9 : 1).

Onze Heere Jezus Christus, de barmhartige Hoogepriester, Hij geeft ons niet alleen Zijn ontfermende genade, maar Hij maakt ons daardoor ook ontfermend, gelijk Hij vol ontferming is.

Paulus noemt echter in bovenstaande tekst nog weer een ander motief: dankbaarheid voor Gods rijke gunst, dat bij ons het Woord des Heeren Zijn loop al *heeft genomen en verheerlijkt is geworden*. Het „*gelijk ook bij U*”, maakt hij tot een drangreden voor de geloovigen, om toch mee te bidden en mee te strijden, dat het Woord des Heeren voortgang zal krijgen evenals de stroom, die met diepen en breeden gang zijn wateren stuwt naar den oceaan, en dat de verheerlijkende kracht van Gods Woord alom *zich* zal openbaren. Zelf het geklank kennende en wandelende in het licht van 's Heeren aangezicht, zullen de leden van 's Heeren gemeente, door de liefde der dankbaarheid gedreven, zich beijveren, dat ook de duizenden en millioenen, die er nog van verstoken zijn, éézelfde genade Gods in Christus Jezus met hen deelachtig worden, onder den zegen des Heeren. Deze rijkdom maakt niet zelfzuchtig, maar mededeelzaam in hooge mate.

De ernstige vraag is nu maar of en in hoeverre bij ons en bij de onzen 's Heeren Woord zijn loop nam en verheerlijkt werd. Vooral ook dat laatste!

Immers hoe meer 's Heeren Woord heerschappij voeren gaat in ons eigen leven, in *geheel* ons leven, hoe meer het „gelijk ook bij u” beantwoord zal worden met het: „daarom ook tot de anderen,” in 's Heeren kracht!

Laat dan ook door uw meelevens met de Zending uitkomen, voor u zelf en voor anderen, dat het „gelijk ook bij u” blijde en rijke werkelijkheid is en al meer nog wordt!

R.

D. P.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een belangrijke actie.

Onder de Inlandsche jeugd in Ned.-Indië is de laatste jaren een steeds toenemende drang tot organisatie openbaar geworden. Eerst was er in die beweging geen vaste lijn op te merken. Een scherp belijnd doel stelde men zich niet.

Sedert echter de associatie politiek van de Regeering en andere organen fiasco heeft gemaakt, en bijna de geheele Inlandsche bevolking antithetisch staat tegenover alles wat uit Europa komt of een Westersche kleur heeft, is dit anders geworden. De leiding van het volk is tegenwoordig grotendeels in handen gekomen van mensen, die welbewust en rechtstreeks streven naar nationale vrijheid. Dit heeft ook op de jeugdbeweging krachtig geïnfluenceerd. Allengs zijn er onderscheidene nationale jeugdverenigingen van Javanen, Bataks, Minahasers, Chineezers enz. ontstaan. Deze jeugdverenigingen staan in den regel onder leiding van jonge studeerende mensen, die zich ten doel stellen het nationale besef onder de leden hunner vereniging te versterken.

Behalve de „Jong Islamietenbond”, die beslist Mohammedaansch is, noemen die jeugdverenigingen zich neutraal wat de religie betreft. Het spreekt echter van zelf, dat er in zulke neutrale jeugdverenigingen voor de Christen-jongelingen geen plaats is.

Ook van Christelijke zijde zijn er onderscheidene pogingen aangewend tot vorming van jeugdorganisatie's. Vooral onze Zendingsmannen zagen de beteekenis daarvan zeer goed in. Maar tot voor korten tijd hadden die pogingen weinig resultaat. Er waren wel enkele Christelijke jeugdorganisaties. Maar zij hadden meestal een kijnwend bestaan. Vooral twee omstandigheden oefenden daarop een ongunstigen invloed. Vooreerst ontbrak het aan Christelijke Inlandsche jonge mensen, die als leiders konden optreden. Wat tot nu toe gedaan werd geschiedde over het algemeen te veel

van boven af. Het stond veel te veel onder de leiding van de Hollanders. Dit werkte nadeelig voor de ontplooiing van de eigen activiteit onder de jonge Inl. Christenen. Bovendien was er nog geen breedere organisatie, waarin de verschillende jeugdverenigingen met elkander konden samenwerken.

Hierin nu is thans een hoopvolle verandering gekomen. Tijdens het verblijf van Dr. John Mott en Dr. H. C. Rutgers op Java is er te Bandoeng een jeugdconferentie gehouden. Op die conferentie heeft men een overzicht gekregen hoe het er bij staat met de Christelijke Inlandsche jeugd in Ned.-Indië. En in verband daarmee zijn er enkele gewichtige besluiten genomen.

Eén van die besluiten is, dat er in September te Solo in het gebouw van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool een Inlandsche jeugdleiders-conferentie zal worden gehouden. Het is de bedoeling deze conferentie, die ruim een week zal duren, vooral te gebruiken als oefeningscursus voor aanstaande Jeugdleiders. Het program is als volgt samengesteld: Ds. D. Bakker zal een serie voordrachten houden over „Eenige hoofdstukken uit de Kerkgeschiedenis”; Ds. B. M. Schuurman over „Bijbelsche figuren”; Dr. H. Kraemer over „Het Christendom en de niet-Christ. religies”; Dr. van Doorn over „Jeugdorganisatie in andere landen, verenigingsleven en verenigingstechniek” en H. Meijerink over „Volksopvoeding en het maatschappelijk leven in Indië”.

Omstreeks 30—40 jonge mensen tusschen 20 en 30 jaar van allerlei landaard, kunnen aan deze conferentie deelnemen. Zij zullen dan in de internaten van de Kweekschool worden gehuisvest.

Onder de leerlingen en oud-leerlingen van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool is er de laatste maanden een krachtige actie ontwaakt om de jonge christenen te organiseren. Vooral de ontmoeting van Dr. Mott en de samenspreking met Dr. H. C. Rutgers,

heeft de organisatiegeest bij hen wakker geroepen. Reeds bestonden er een Christ. Bataksche, Javaansche, Minahassische en Chineesche Vereeniging. Deze hebben nu een bond van jeugd-vereenigingen gevormd met een centraal bestuur, bestaande uit christelijke jongelingen van onderscheiden landaard. Ook andere jonge menschen, buiten de leerlingen van de Kweekschool, zooals verplegers, onderwijzers enz. hebben zich hierbij aangesloten. De bond telt nu reeds pl.m. 200 leden. En men is reeds druk in de weer om op onderscheidene plaatsen, niet alleen op Java, maar ook in de Bataklanden en de Minahassa, te komen tot het oprichten van Christelijke jeugdvereenigingen.

Met groote belangstelling namen we kennis van deze beweging, die ons is medegedeeld door een schrijven van Br. H. Meijerink, waaraan bovenstaande mededeelingen in hoofdzaak zijn ontleend.

Een goed georganiseerde Christ. Jeugdorganisatie kan van groote beteekenis worden om de christelijke jeugd voor het Christendom te bewaren en de ontwikkeling van het Christelijk leven in de Inlandsche maatschappij te bevorderen.

Het is niet te ontkennen, dat de Christelijke jeugd, zoodra zij de scholen heeft verlaten, bloot staat aan het ernstig gevaar, dat men van de Zending en van het Christendom vervreemd raakt. Verschillende oorzaken werken daartoe mee. Op het maatschappelijk leven heeft het Christendom in Ned.-Indië uit den aard der zaak nog weinig invloed. Jongelieden, die de school verlaten, komen daarna meestal in kringen, die onverschillig of vijandig staan tegenover het Christendom. En dan is het zoo gevaarlijk, dat de jeugd het Christendom den rug toekent. Dat gemis van een Christelijke omgeving is een der voornaamste oorzaken, waarom de jeugd later zoo gemakkelijk vervreemd raakt van de Zending. En ook de zuigkracht van het nationalistisch streven oefent dikwijls een nadeeligen invloed, omdat de massa der Inl. bevolking in het Christendom een vreemde macht ziet, die voor de ontwikkeling van het eigen nationale leven gevaarlijk is.

Eén der beste middelen om de Christelijke jeugd na het verlaten der school vast te houden en te bewaren voor het Christendom is een goed georganiseerde jeugdorganisatie. Een goed ingerichte jeugdvereeniging kan onder den zegen des Heeren een kostelijk middel zijn om de christelijke jeugd te wapenen tegen de onchristelijke invloeden, die zoo veelvuldig op haar inwerken en om bij haar het christelijk leven te ster-

ken. En om in die jeugdvereenigingen de noodige leiding te geven zijn er noodig Inlandsche Christelijke jonge mannen, die goed ontwikkeld zijn, met beslistheid voor zich zelf den Heere Jezus als hun Heiland belijden en bij wie het geloofsleven de nationale stroomingen overheerscht.

Van harte hopen we, dat het kome tot een breed uitgroeiende, stevig georganiseerde Christelijke jeugdorganisatie, die bij de jeugd bewaart, verdiept en verrijkt wat zij door het Christ. onderwijs bij aanvang had verkregen.

Opleidingsschool te Djokja.

Aan een schrijven van Ds. D. Bakker d.d. 30 Juni l.l. is het volgende ontleend:

„Wat den Javaanschen cursus aangaat is weinig bijzonders te melden. De leerlingen doen goed hun best. Hun gedrag laat niets te wenschen over. In de a.s. week zullen wij bij hen een onderzoek instellen naar hun kennis van het behandelde in het vorige leerjaar.

Vóór de vacantie hebben we de leerlingen van den voorbereidenden Hollandschen cursus een examen afgenomen.

De uitslag was bevredigend, zoodat zij alle tot de eigenlijke theologische lessen, die nu beginnen, werden toegelaten. Bovendien hebben toelating gevraagd:

1. Een Chinees, die met goed gevolg eindexamen deed aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

2. Een Menadonees, ook te Solo opgeleid, die reeds een paar jaar als onderwijzer gediend heeft.

3. Een Javaan, die de Gouvernements M.U.L.O. school te Solo doorloopen heeft.

In 't geheel zal dus de Holl. cursus nu zes leerlingen tellen, waarvan twee Javanen, twee Chineezen, één Batakker en één Menadonees. Een gemengd gezelschap dus van zeer verschillenden landaard.

Bij deze opleiding zitten we voor de moeilijkheid van het taalbezwaar. Al deze leerlingen hebben een eenzijdige Hollandsche opleiding gehad, zoodat de kennis van hun eigen taal op den achtergrond is geraakt. Maar hunne kennis van het Hollandsch is ook nog niet van dien aard, dat zij die taal geheel onder de knie hebben.

Nog een andere moeilijkheid is dat de Javanen in het Javaansch zullen moeten preeken, de Chineezen en de anderen in het Maleisch. Dat is niet gemakkelijk, noch voor de docenten, noch voor de studenten. We willen hopen dat de eigenlijke studie van de Theologie onder dat bezwaar niet al te zeer lijden zal.”

De Christ. Holl. Inl. Kweekschool. De overgangsexamens.

Vroeger duurde de cursus aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool 5 jaren. Ten gevolge van de maatregelen tot bezuiniging door de Regeering genomen, is dit in 1924 veranderd. Vanaf dat jaar is de duur van den cursus tot 4 jaren verminderd.

In verband hiermee namen dit jaar aan het overgangs examen tot de vierde klas

den er 25 overgaan naar de tweede klas.

Er zijn dus bij de overgangsexamens 14 leerlingen niet bevorderd. Van deze 14 zijn er 6 wegens mindere geschiktheid ontslagen.

De uitslag van het eindexamen hebben we reeds in het vorige No. medegedeeld.

De Holl. Inl. Kweekschool heeft thans bij den aanvang van den nieuwen cursus de volgende classe formatie.

Klas 1 31 leerlingen 24 jongens en 7 meisjes

twee groepen deel; eene klas uit den vroegeren vijfjarigen cursus met 17 leerlingen en eene klas uit den tegenwoordigen vierjarigen cursus met 20 leerlingen. Bij het examen was het verschil natuurlijk heel goed merkbaar. Van de 17 leerlingen uit de eerste groep konden er 16 tot de hoogste klas worden toegelaten, maar van de 20 leerlingen der tweede groep moesten er 5 worden afgewezen en gingen er slechts 15 over.

Wanneer men in vier jaren nog zoo ongeveer hetzelfde wil bereiken wat anders in vijf jaar gebeurt, spreekt het van zelf, dat er niet alleen hard moet worden gewerkt, maar dat men ook bij de overgangsexamens streng moet wezen. De leerlingen, die iets minder vlug zijn kunnen dan niet tot de volgende klas worden toegelaten.

Van de 27 leerlingen der tweede klas moesten er vijf worden teleurgesteld en gingen er 22 over naar de derde klas.

Van de 28 leerlingen der eerste klas kon-

Klas 2	27	„	21	„	„	6	„
Klas 3	26	„	20	„	„	6	„
Klas 4	31	„	25	„	„	6	„

115 leerlingen 90 jongens 25 meisjes
Z., 25-8-26. W. B.

Een belangrijke vergadering. Bij de foto.

Deze foto stelt ons de vergadering voor, die enkele maanden geleden Soepater heeft geëxamineerd en toegelaten tot den dienst des Woord in de Javaansche Kerk te Djokja. Gelijk men weet is Soepater de eerste Javaansche predikant op ons Zendingsterrein. Hij is geëxamineerd door den Kerkeraad te Djokja, die hiervoor werd bijgestaan door de Afzonderlijke vergadering van missionaire dienaren des Woords. Op de foto ziet men onderscheidene bekende gezichten. Het meisje, dat er tusschen staat, is de dochter van Dr. H. A. v. Andel. Even voordat de

foto genomen werd, had zij de leden der vergadering iets gepresenteerd en kwam nu ook op de foto. Het schijnt, dat zij het presenteerblaadje nog in de hand heeft. Tot nu toe is er op ons Zendingsterrein geen kerkelijke vergadering gehouden van meer betekenis dan deze, waar de eerste Javaan op Midden-Java werd geëxamineerd en met alle stemmen tot den dienst des Woords toegelaten werd.

Vooraf voor Ds. D. Bakker, de leermeester van Soepater, was het een mooie dag. Hij zelf schrijft er in een zijner brieven het volgende van:

„Toen in 1906 de tweede afdeling van de Keucheniuschool werd ingericht, had ik allerminst verwacht, dat de betrekkelijk gebrekkige theologische opleiding binnen zoo korten tijd deze vrucht zou afwerpen. Het examen van den candidaat maakte een uitnemenden indruk. En ik ben er van overtuigd, dat er op elk onzer terreinen helpers zijn met dezelfde bekwaamheid en dezelfde toewijding. Er zit groei in het werk. Dit is een verblijdend teeken, want menschen kunnen het niet laten groeien. Dit is Gods werk.”

Moge er weldra weer een vergadering noodig zijn om een candidaat te examineren, die beroepen is door één der Javaansche Gemeenten tot dienaar des Woords.

W. B.

Een heerlijke dag te Pajeti.

De heer T. van Dijk, Schoolopziener te Pajeti, zond onderstaande overdenking, ter opname in het Dr. en Ov. Kerkblad en in de Groninger Kerkbode.

Vermoedelijk zullen de lezers(essen) van ons Zendingsblad voor deze ontboezeming zich ook wel interesseeren.

Zulk een bericht van zegen kan ons weer een hart onder den riem steken.

Tevens ligt er bij vernieuwing het bewijs in, dat de aanvaarding van de schooltaak geen vergissing was en dat, bijna overal, waar leven begint te komen, de oorsprong daarvan te zoeken is in de school, die het allereerste middel ertoe mocht zijn.

Maar geven we 't woord aan onzen br. Van Dijk. Hij schrijft:

„Om de kerk waait de warme, verschroeide Oostenwind. Als een adem des doods. Wat hij aanraakt sterft. Alsof de vlam verzengend er over schreed, zoo is het grasveld rondom. O, het is daarbuiten een beeld van doodscheid.

Alleen de groote boomen, die diep ingeworteld zijn, staan groen. Maar in dat groen

is niet het frissche van het leven. Het is met stof bedekt.

Wat voelen we ons veilig binnen in ons kerkje. Het is alsof we die verdervende, doodende macht buitengesloten hebben. Belofte van leven spreekt tot ons; het wonder van leven uit den dood overweldigt ons.

De Eeuwig-levende spreekt in het midden van Zijn gemeente.

Tot 29-malen toe klinkt er in de plechtige stilte: Ik doop U.

Tot 29-malen toe betuigt de Vader het: Ook deze mijn kind! Kind des Vaders. Uit God geboren. Dus tot een leven, dat niet meer sterven kan.

Tot 29-malen toe verzegelt de Zoon het: Ook deze deel aan mijn opstanding. Dus overwinnaar van den dood. Dus heeft de dood op dezen zelfs geen vat meer.

Tot 29-malen toe verzekert de Geest het: Ook deze lidmaat van Christus; en alzoo deelgenoot van dagelijksche levensvernieuwing en rechthebbend op het eeuwige leven.

Leven is hier! Nieuw leven, krachtig, niet te vernietigen leven; groeiend, vruchtdragend leven.

De afgelegde belijdenis op zichzelf is al vrucht. Doch er is hoop op voortgaand vrucht dragen. Want wat is dat buigen van het hoofd om het doopwater te ontvangen anders, dan de belofte van in een nieuw godzalig leven te zullen wandelen?

Boven dat ruischen rondom ons kerkje klinkt krachtig uit het bruisen van stroomen van leven. En in tegenstelling met die dorre vlakke rondom ons is hier het aanschouwen van grazige weiden en zeer stille wateren. En het hart, dat schreit van heimwee en verdorrend gras en kwijnende plant, heft zich hier op tot de Levensbron en drinkt de belofte van leven in. Het ervaart de gemeenschap met den Levende.

Ons leven bloeit op uit een wortel, die indringt tot nooit uitdrogende wateren. O, het greep in die vreugde-vervoering even aan, dat op de bladeren en de vruchten van den diep-ingewortelden boom stof ligt, zoo veel stof. Maar er is de belofte van reiniging, van in het eeuwige leven onbevlekt zullen gesteld worden.

Er werden gisteren 29 Soembaneezen gedoopt. Welk een ontroerend wonder. Gods liefde strekt zich uit tot zulk een afgelegen eiland, tot zulk een diep gezonken volk. Gods Boek is niet af, als daar geen Soembaneezen in staan. Gods Kerk is niet volkomen, als daar geen Soembaneezen aan zijn toegevoegd.

We klagen wel eens, alsof Gods werk niet vordert. Alsof God zelf niet is in Zijn werk

Maar dan zien we het weer: de Almachtige voert zijn raad uit. En het spreekt tot ons, dat Hij ze allen zal toebrengen, die Hij verkoren heeft. Dan is er weer de troost, dat onze zaligheid vast ligt in dien Raad. En dat ons werk ligt binnen het bestek van dien Raad.

Ook het werk van de school.

Bijna allen die daar stonden hadden de eerste woorden van zaligheid gehoord op die eenvoudige schooltjes. Later was hun kennis wel verdiept door een opzettelijke opvoeding in internaat of gezin. Maar toch de lust om God te dienen, de liefde tot den Heiland was gewekt door de school.

Wat was er groote dank in ons hart, dat God dat middel zoo kennelijk zegenen wil. En deze gezegenden dragen in zich de belofte van nieuwen zegen. Voor het meerendeel zijn het, die opgeleid worden voor den arbeid in de Zending, hetzij als onderwijzer of als ziekenverpleger. Er waren er uit alle deelen van Soemba, uit het Oosten, Midden en Westen. En straks keert de onderwijzer terug tot zijn landschap; en komt de verpleger in aanraking met de menschen van zijn eigen spraak. Zoo worden ze wandelende brieven van Christus, de boodschap brengend tot een volk, dat van het groote heil zelfs geen vermoeden heeft.

Ook zulk een vrucht mochten wij reeds zien. Onder de gedoopten was een oud vrouwtje, reeds genaderd tot den rand van het graf. Het was de moeder van den hoofdverpleger in het ziekenhuis te Pajeti. Haar zoon, die haar naar het doopvont leidde en haar bij het knielen ondersteunde, had haar oog op Christus gericht.

Al die gedoopten noemen doe ik niet. Maar op één wil ik toch nog even wijzen. Het is een vorstenzoon; een kind uit het voor naamste vorstengeslacht op Soemba. Twaalf jaar geleden kwam hij als kleine jongen bij ons. Een paar maal heeft hij ons voor een tijd verlaten, omdat zijn hart weer uitging naar het Soembaneesche leven. Doch telkens kwam hij terug. En nu den laatsten tijd groeide het leven in hem; we merkten het duidelijk. Zelfs de voor hem opgezette verleiding kon hem niet tot ontrouw bewegen. Wat een toorn verwekte het bij zijn vader, toen hij zoo langzamerhand begon te begrijpen, dat zijn zoon, zijn eenige nog wel, voor den dienst der voorvaders verloren was. Hij tergde zijn zoon, maar deze bleef kalm. Zoodat hij getuigen moest, dat het toch wel een wonder was, dat zijn jongen het zoo gelaten droeg, wat hij te verduren had. Dat zou geen gewone Soembanees kunnen. Zonder het te weten, had hij getuigd, dat de

rank, die in Christus ingeplant was, vrucht droeg.

Nog één overdenking tijdens het aanschouwen van het wonder in ons kerkje.

De Hemel juicht om het voortschrijden van 's Konings overwinning.

Dankt de gemeente van Christus op aarde?

De hel scherpt zich op om die overwinning tegen te houden.

Bidt de gemeente van Christus?

T. VAN DIJK.

Pajeti, 28 Juni 1926.

Keucheniusschool Djokja.

Na twintigjarigen arbeid in Djokja heeft de heer Koelewijn rust genomen en is naar Holland teruggekeerd.

In die twintig jaar is de Keucheniusschool een heel eind vooruit gebracht. Voor enkele jaren werd ze met een Gouvernementsnormaalschool gelijkgesteld, zoodat de na dien tijd van de school gekomen leerlingen thans dezelfde bevoegdheid hebben als de Inlandsche onderwijzers van het Gouvernement. Dat is voor de positie onzer scholen een zeer belangrijk ding. Vele tientallen van onderwijzers zijn in die twintig jaar opgeleid, die thans bezig zijn in de scholen der zending, of na verder opgeleid te zijn op de school van Ds. Bakker, thans als goeroe Indijl dienst doen. Ook Soepater, de Javaansche predikant van Djokja, is een oudleerling van den heer Koelewijn. Zoo leeft het werk van den vertrokken Directeur op allerlei wijze in zijn oudleerlingen voort.

Van velen dezer oudleerlingen heeft de heer Koelewijn nog afscheid kunnen nemen op zijn rondreis langs verschillende terreinen van Midden-Java. Daar verzamelden zich dan de goeroes van het terrein om voor het laatst nog eens hun oudleeraar te groeten.

Ook van vele Europeesche vrienden nam de familie Koelewijn in een kleineren kring afscheid. Daar werd een enkel geschenk ter herinnering aan hun verblijf in Djokja en aan vele vrienden hun aangeboden. De heer en mevr. Koelewijn hadden een ruime plaats in het Djokjasche gezelschapsleven. Zij leverden daar een belangrijke bijdrage voor de gezelligheid. Het was een gastvrij gezin. Met vele anderen denkt ook schrijver dezes met groote vreugde terug aan de gastvrijheid hem en zijn vrouw daar zoo vaak beezen, toen zij nog in Solo woonden. Wat we over het algemeen in Indië missen, is het gezelschap van oudere menschen, en zonder nu den heer en mevr. Koelewijn tot de ouden te rekenen — integendeel bleven

ze in den persoonlijken omgang steeds jong en opgewekt —, behoorden ze toch wel tot de ouderen in den Djokjaschen kring, in wie zich een belangrijk stuk van de Djokjasche zendingsgeschiedenis afteekende. Bovendien wisten ze altijd een sfeer van gezelligheid en spontane hartelijkheid om zich heen te scheppen, die weldadig aandeed. In den Djokjaschen kring zal dat worden gemist.

De heer Koelewijn heeft thans zijn werk overgedragen aan jongere handen. Het was hem een vreugde, dat hij den laatsten tijd nog heeft mogen arbeiden in de nieuwe school op Djetis, in zooveel ruimere gebouwen dan de school op Klitren bood. In dezen overgang lag ook wel symbool van den belangrijken groei van de Keuchenius-school onder het bestuur van den heer Koelewijn. Er ligt in de stevige structuur, de hooge en ruime lokalen, het wijde binnenplein met zijn schaduwrijke boomen, waaromheen het internaat ligt, iets imponeerends, dat misschien den innerlijken groei der school reeds vooruit is. Prachtige gelegenheid voor den opvolger om geïnspireerd door deze omgeving aan den verderen innerlijken bouw van de school te arbeiden.

Voor de heer Koelewijn vertrok, was de nieuwe Directeur reeds in Djokja aangekomen om zijn werk over te nemen. De heer Wiggers is in Djokja en aan de Keuchenius-school geen onbekende. Hij had reeds gedurende het verlof van den heer Koelewijn diens werk waargenomen, zoodat hij, thans nog beter toegerust dan tevoren, omdat hij inmiddels naast zijn Javaansche ook zijn Maleische acte gehaald heeft, als oude bekende dit werk weer opnemen kon.

Zaterdag 19 Juni werd aan den heer en mevr. Wiggers een welkomstavond bereid door de leerlingen van de school. De ruime eetzaal, waar ook des Zondags koempoelan wordt gehouden voor de leerlingen, was versierd en van allerlei teekeningen voorzien, die veelvuldig welkomstbetuigingen bevatten. Behalve de leerlingen waren ook de Javaansche onderwijzers met hun vrouwen tegenwoordig, verder oudleerlingen der school, van Djokja en andere terreinen, en van den Hollandschen zendingskring slechts Dr. Bakker en ik, omdat — het was midden in de Junimaand — zeer velen waren getrokken naar vakantieoorden in de bergen.

Een der Javaansche onderwijzers heette namens het personeel den heer Wiggers welkom, en wees vooral op de wenschelijkheid van een nauw contact tusschen den Directeur en de onderwijzers, die nog zooveel leiding behoeven bij hun arbeid in de school, en evenzoo tusschen den Directeur en de

leerlingen, die zich als kinderen gevoelen moeten in het gezin van den Directeur, en hem als hun vader beschouwen. Hij herinnerde zich de aangename wijze, waarop de heer Wiggers reeds vroeger in de school opgetreden was, en verwachtte daarom veel goeds van zijn leiding.

Daarna sprak ook een van de leerlingen den heer Wiggers toe. Door het vertrek van den heer Koelewijn hadden de leerlingen zich als weezen gevoeld. Nu, bij het optreden van den heer Wiggers, voelden ze weer een verzorger te hebben.

Wat hij van den heer Wiggers wilde zeggen, zou hij verduidelijken met een beeld. Daarvoor had hij, hoewel met het oog op de reis van Holland naar Indië een schip meer toepasselijk geweest was, een trein op het bord geteekend. De heer Wiggers was toch ook met den trein van Batavia naar Djokja gekomen. Met dien trein vergeleek hij nu den heer Wiggers en zijn onderwijs.

In de eerste plaats, de trein gaat zeer snel. Zoo snel als mogelijk was, was de heer Wiggers ook uit Holland naar Indië gekomen, zijn verlangen om bij de leerlingen te zijn, had hem voortgedreven. Hij had zijn familie en zijn vaderland verlaten, en eer nog de heer Koelewijn vertrok, was de heer Wiggers reeds in Djokja. Daarvoor waren de leerlingen hem zeer dankbaar.

In de tweede plaats, aan locomotief en trein is bijna alles rond, het loopt alles glad en gemakkelijk. Zoo was het nu ook te hopen, dat het onder het bestuur van den heer Wiggers aan de Keuchenius-school om zoo te zeggen, gesmeerd en op rolletjes mocht gaan, en dat het onderwijs van den heer Wiggers ook zoo gemakkelijk naar binnen mocht gaan bij de leerlingen.

En in de derde plaats is zulk een trein van zwaar materiaal gebouwd, van ijzer, en niet van blik of iets dergelijks. Dat is een beeld van de duurzaamheid. Zoo was het ook met het onderwijs van den heer Wiggers. Het materieel van dat onderwijs was degelijk en duurzaam, niet spoedig vergeten en verloren, maar de invloed daarvan zou in het leven lang blijven. Dat duurzame onderwijs ontleende zijn kracht aan het Evangelie, dat op deze school als de grondslag van alle ware wijsheid gebracht wordt.

Zulk een toespraak is een echt voorbeeld van Javaansche redeneerkunst. Een Javaan denkt beeldend. In het vinden van allerlei beelden is hij onuitputtelijk, zooals ge u misschien uit de verslagen van het jubileum van verleden jaar nog wel herinneren zult. Als onze Javaansche broeders straks eens zelfstandig de gelijkenissen van het Nieuwe

Testament zullen exegetiseeren, zullen ze in het vergeestelijken misschien nog menigen trek te voorschijn brengen, die zelfs voor de meest scherpzinnige mystieken en vergeestelijken nog verborgen is gebleven. Hoewel, ze hebben op de school van Ds. Bakker duidelijk geleerd, hoe het niet moet.

De heer Wiggers dankte met enkele woorden voor de vriendelijke ontvangst in de school en beloofde al zijn best te doen om

De Kerk te Waingapoe.

(Bij de foto).

Wat is dit?

Schrikt niet! Het is..... een kerk.

Inderdaad.... een kerk en niet een schapenhok of een schuurtje.

Het is de kerk van Waingapoe, de hoofdplaats van Soemba.

Ziet ge de palen scheef hangen? Ziet ge

met onderwijzers en leerlingen mede te arbeiden en samen te leven, om de Keucheniuschool steeds meer te maken tot een belangrijke instelling in het zendingswerk op Midden-Java.

En zoo is dan de derde periode in het leven der Keucheniuschool begonnen. De eerste periode was die der avonturen, wist ge de Sturm und Drangperiode; de tweede periode die der stabilisatie, waarin de Keucheniuschool een gevestigde plaats verkregen heeft; zij de derde periode onder leiding van den heer Wiggers er een van voltooiing, om de Keucheniuschool ten volle te brengen op het peil der Gouvernements-normaalscholen, en haar te maken tot de bezielde bron, waaruit telkens het zendingsonderwijs gevoerd wordt, of het kloppende hart, van waaruit telkens nieuw bloed in de aderen van het zendingsonderwijs stroomt.

Een zware taak wacht den heer Wiggers. Maar hij wil dit werk doen voor God, en daarom ook door God.

Djokja.

A. P.

de gaten onder in den wand? Ziet ge de wand zelf? Van versleten vlechtwerk, bijeengehouden door latten?

En de grootte kunt ge afmeten naar den onderwijzer-voorganger, die er voor staat met zijn oudsten zoon.

In deze kerk nu heeft Ds. De Bruyn jaren lang gewerkt; totdat hij, die niet veelcischend is, om hulp vroeg voor verbetering. Want zoolang als eenigszins mogelijk, had hij het volgehouden. Maar nu ging het niet langer meer, daar bovendien de Mohammedanen een veel mooier moskee bouwden.

Dit was al jaren geleden.

En nu?

Het gebouwtje staat er, nog meer vervallen dan vroeger. Wel waren er enkele menschen, die wat gaven, maar op lange na is er nog niet genoeg. En Ds. De Bruyn wacht geduldig.

Maar nu wordt het toch te erg. Het mag niet langer zoo. Met vereende krachten moeten de broeders en zusters samenwerken,

om hier zoo gauw als eenigszins mogelijk een behoorlijk zendingskerkje neer te zetten.

Ds. Duursema in Groningen zal gaarne eventueele giften in ontvangst nemen.

P. J. LAMBOOY.

Ds. P. H. van Eijk.

Van onzen missionairen predikant, Ds. P. H. van Eijk, werd een brief ontvangen, die om de goede tijdingen, welke hij bevat, ons allen zeer verblijden zal. De familie Van Eijk was een poosje naar Malang vertrokken; daar is het frisch; een goede plaats om wat op verhaal te komen na ongesteldheid. Mevrouw is weer geheel op krachten gekomen en ook aan Ds. heeft het verblijf aldaar uitnemend veel goed gedaan. Hij heeft onder leiding van Dr. Kraemer van het Nederlandsche Bijbelgenootschap, daar hard gestudeerd in het Javaansch.

Hij is met die studie nu reeds zoo ver gevorderd, dat hij op Zondag 27 Juni voor het eerst in Pengging openlijk in de bediening van het Evangelie is opgetreden. Hij heeft daar in het midden van de kleine gemeente het Woord gepredikt, en Doop en Avondmaal bediend. Op Zondag 4 Juli heeft hij de eerste maal in Solo aan heel de Javaansche gemeente 's Heeren Evangelie verkondigd. Hiermede is hij dus nu aan den arbeid in eigenlijken zin begonnen.

Geve de Heere rijken zegen op zijn werk! Worde Zijn heerlijk Koninkrijk in Solo gedurig meer uitgebreid! Ga uw gedurig gebed op tot Gods troon om zegen over den Zendingsarbeid in Solo! v. K.

„Westl. Kerkb.”

Uit Midden-Soemba.

Het is niet alleen voor den Zendingsarbeider op het Zendingsterrein een feit van groote beteekenis, als er allerwege opwaking komt en kleine gemeentes ontstaan, maar het is misschien van nog meer belang voor de kerk in Holland. Te weten, dat de arbeid niet tevergeefs is, maar dat er honderden Soembaneezen zijn, die in dankbaarheid naar Holland kijken, omdat de broeders en zusters daar zooveel bijeenbrengen, dat hun het Evangelie gebracht kan worden, geeft blijdschap en animo om het werk met kracht voort te zetten.

Inderdaad de arbeid op Midden-Soemba is animeerend.

Hoe lange jaren is er niet voorbereidend gearbeid, moeizaam in ziekenhuis en scholen? En zoo goed als zonder vrucht.

Maar al die arbeid was niet tevergeefs.

Dit zij een troost voor hen, die hier vroeger werkten, en nu zien dat de vruchten komen. Het is mede, ja, vooral, naast God, hun werk.

Omstreeks 1920 schijnen op twee plaatsen in Midden-Soemba verschillende groepen ontstaan te zijn, die het Evangelie wilden aannemen, ofschoon het nog weinig bekend was. En dit is gegroeid, in Karita en Melanggoe aan den Zuidkust.

Van Karita bleek de groei van die belangstelling in 1924, van Melanggoe was het al eerder opgemerkt. Posing om hier in Melanggoe verder te werken, mislukte door gebrek aan werkkrachten in Midden-Soemba en de eenige malen verwisseling van arbeiders. Soembaneesche helpers waren er niet. Ja, toch, in die buurt was een Soembaneesche onderwijzer, maar zijn gedrag was van dien aard, dat hij eerder tegenwerkte dan meewerkte, en al sinds lang zijn ontslag heeft verkregen. Daardoor verslapt de belangstelling. Maar gelukkig verdoofde niet geheel. En is nu weer aan het opleven.

Wel is er nog altijd geen Goeroe Indijl in die buurt, maar wel trouwer schoolgoeroe's, die geregeld gaan evangeliseeren. En mede is er één van de gedoopte Soembaneezen, die eenige jaren te Pajeti geweest is en daar heeft gezien en gehoord wat noodig is te leeren, en hoe gepredikt wordt, die er nu elke week, indien mogelijk, gaat evangeliseeren.

En nu is opnieuw groote belangstelling ontwaakt, zoo, dat de katoade, de heidensche offersteen voor het huis, een onmisbaar voorwerp voor een Soembanees, nu opgeruimd is. En ondanks alle spot, blijft men getrouw.

Het is een hoopvolle kleine plant, die verzorgd moet worden.

Nog mooier bleek het werk in Karita. Daar gaat de beweging uit van een priester, die nu gedoopt wordt, en al sinds zes jaar al zijn tooverpraktijken overboord gegooid heeft, zoo zelfs dat toen ik er onlangs was en een andere priester zijn moawal (Soembaneesch orakelsnoer) liet zien, de jongeren er om heen kwamen, verwonderd wat dat toch wel was, want dat hadden ze nog nooit gezien. Zoo zijn die dingen allang verdwenen. De heele omtrek volgt, komt trouw in de koempoelan, en weet de belangrijkste stukken van leer der Zaligmaking uitstekend. Er kunnen thans een tiental huisgezinnen gedoopt worden. Ze laten zich door vorst noch priesters afschrikken; en toen één van hen, een bejaarde vrouw, stierf, diende dit niet tot afschrik, maar bevestiging van het geloof, want zij stierf met de belijdenis dat

Jezus haar Zaligmaker was.

In Napoe, dat veel moeilijker is te bewerkten door zijn omvang, is de beweging nu een jaar gaande, dus nog te kort om veel te zeggen. Maar toch zijn er eenige kampongs, met zooveel belangstelling, dat het heerlijk is te hooren. Het teekent zich daar nog niet zoo scherp af, wat echte blijvende belangstelling is en wat niet. Het zal nog wel een jaar duren, voor er iets met eenige zekerheid te zeggen is. Maar dat er ingang, misschien veel ingang gevonden wordt, is zeker.

In Lakoka begint bij verschillenden groote belangstelling, zoodat er op de samenkomsten 30—50 personen komen en vier al geregeld dooponderricht krijgen. En de plaatsvervangende vorst, die tijdelijk regeert, komt trouw, en helpt de school, zooveel hij kan.

Als de tijdelijke goeroe Indjil, die overal rondreist, in Raka Watoe komt, dan is er zoo groote belangstelling, dat nauwelijks alle menschen in één keer kunnen toegesproken worden. Den laatsten keer werden de oude menschen geroepen, die zich zoo sterk verzetten tegen den „nieuwen godsdienst“, en werd hen verweten, dat zij altijd de Soembaneezen voor den gek gehouden hebben met hun Marapoe's, die geen macht hebben, en waarom zij hen nooit verteld hadden van den Almachtigen God en van Jezus Christus. De hoofden kwamen vragen of ze een school mochten oprichten en of de goeroe Indjil maar veel bij hen mocht komen.

In Tidas was eigenlijk maar één gezin, dat zich aangetrokken voelde. En de vader van dit gezin is gestorven, maar in het geloof van Jezus Christus. Zijn familieleden kwamen voortdurend of ze nu niet moesten bidden tot den Marapoe en de moawal ondervragen en de lever van een kip onderzoeken. Want zijn leven liep op een eind. Misschien was er bij een kippenlever nog redding te vinden. Allen drongen er op aan, om het toch eens te probeeren, men kon niet weten. Maar hij bleef standvastig: „mijn hulp is van den Heere“. En daarmede stierf hij. Zou het jammer zijn, dat juist die ééne ook nog stierf? Neen, het is alleen genade, dat een heiden zoo sterven kan!

In Lambanapoe is ook wel hoop, en men komt altijd luisteren, tot den Radja toe, maar het is nog zoo weinig scherp. De massa gaat mee, maar het kost zoo weinig strijd en zelfoordeel, omdat de vorst ook meegaat.

In Kawangoe zijn er enkele trouwe belangstellenden, en onze indruk is, dat er tallozen zouden willen overgaan, als zij maar

durfden om den ouden vorst, die het Evangelie haat. Misschien is het goed, dat de vorst zooveel tegenhoudt, dan komt duidelijker aan den dag wat echt is en wat niet.

Er hangt zoo erg veel af van de houding, de werklust en de ijver van de goeroe's. Helaas zijn er nog verschillenden onder, die het absoluut koud laat en die niets doen. En anderen zijn er nog niet in voldoende mate.

Maar het blijkt hier op vele plaatsen, dat, als er gewerkt wordt, er ook ingang gevonden wordt. Door de lange jaren is Midden-Soemba zoo voorbereid, dat de velden „wit zijn om te oogsten“. Maar de arbeiders ontbreken. Midden-Soemba is een veld vol goede verwachtingen, die al gerealiseerd worden.

P. J. LAMBOOY.

D. H. Krijger.

(Bij de foto).

Br. D. H. Krijger is een der pioniers van de Medische Zending op Soemba. Wel hebben de Missionaire predikanten op Soemba voor de komst van Br. Krijger heel wat medicijnen uitgereikt en medische hulp verleend. Maar het spreekt van zelf, dat voor hen dat verleenen van eenige medische hulp slechts bijzaak was.

Lang is er gearzeld eer men op Soemba de Medische dienst als hulpdienst der Zending met kracht heeft aangevat. Wel was er op Soemba groote behoefte aan medische hulp en wel is er door de Missionaire predikanten vaak op aangedrongen, dat ook op Soemba de Medische dienst met eigen personeel zou worden begonnen. Maar er waren allerlei bezwaren, die overwonnen moesten worden.

Thans heeft echter ook Soemba een zelfstandige Med. dienst, die zich flink ontwikkelt en gezegend werkt.

Br. D. H. Krijger, de bekende verpleger van het ziekenhuis te Pajeti, was de eerste mannelijke kracht, die naar Soemba ging om zich daar geheel te wijden aan den Medischen dienst der Zending.

De wieg van Br. Krijger stond te Amsterdam, waar hij is geboren 10 Nov. 1893. Als jongeling moest hij eene operatie ondergaan. Dit werd voor hem de oorzaak, dat hij sterke genegenheid kreeg voor het werk der verpleging. In 1911 werd hij leerling-verpleger op de stichting Bloemendaal te Loosduinen. Vandaar ging hij in 1912 naar Vredrust bij Bergen op Zoom en in 't laatst van 1913 naar Drennoord bij Zuidlaren, waar hij in Mei 1916 het diploma verwierf voor de krankzinnigenverpleging. In 1919 vertrok hij naar de Valerius-kliniek te Amsterdam. Om-

dat hij echter ook bekwaam wilde wezen voor de gewone ziekenverpleging, ging hij Febr. 1920 over naar het Wilhelmina-Gasthuis te Amsterdam, waar hij Nov. 1921 het diploma voor de ziekenverpleging behaalde.

Nog eer hij dit laatste diploma had was van de zijde der Zending de aandacht op hem gevestigd.

Na eenige besprekingen werd hij door de

deputaten voor de Zending op Soemba benoemd om uit te gaan in den dienst der Zending. Br. Krijger aanvaardde deze benoeming, want het was zijn lust den Heere in de Zending te mogen dienen.

Den 1sten Maart 1922 trad hij in het huwelijk met Mej. Elizabeth Stuitje, geboren 16 Juni 1891 te Ten Boer en sinds 1911 werkzaam op Dennenoord, waar zij sinds 1916 hoofdverpleegster was van één der paviljoenen.

Het jonge echtpaar vertrok 8 April naar Soemba en kwam daar aan 26 Mei 1922.

Het werk van Br. Krijger werd zeer gezegend, maar in zijn gezin heeft hij heel veel wederwaardigheden doorleefd. Meermalen is Mevr. Krijger door zware krankheid aangeast. In het najaar van 1925 moest Mevr. Krijger noodzakelijk naar Holland terugkeeren om hier een zware operatie te ondergaan. Schier allen vreesden, dat Br. Krijger

niet weêr zou kunnen terug keeren. Maar de Heere is hem een verhoorend en verrassend God geweest. Boven verwachting is Mevrouw Krijger genezen en gesterkt, zoodat de geneesheeren terugkeer naar Soemba vrijmoedig kunnen toestaan.

Br. Krijger verlangt zeer naar zijn werk en vertrok reeds 28 Augustus weer naar Soemba. Mevrouw blijft met de kinderen nog wat achter. Men acht het voor het aansterken harer krachten gewenscht, dat zij nog enkele maanden in Holland blijft. Zoo de Heere wil zullen zij en de kinderen wellicht in Maart 1927 in gezelschap van Mej. Zigterman naar Soemba terugkeeren.

Op ons verzoek heeft Br. Krijger, zij het wat schoorvoetend, bijgaande foto van hem en zijn gezin ons afgestaan voor het Zendingsblad. Het lieve meisje, dat bij Moeders knie staat, heet Trijntje en is 23 Jan. 1922 geboren en dat aardige jongetje, dat op de leuning van den stoel zit, is geboren 19 April 1924 en heet Geert.

Aan Br. Krijger zij een voorspoedige reis toegewenscht. Brengde de Heere het gezin weldra weer bij elkander en stelle Hij het werk van dezen zendingsman voor velen ten zegen.

W. B.

POERBOLINGGO.

De desa's ten zuiden van Poerbolingo.

Door de doopen in September 1925 en Maart 1926 heeft zich in verschillende desa's ten Zuiden van Poerbolingo een kring Christenen gevormd.

Reeds vroeger meldde ik, dat hun verzorging mij zorg baarde. Het geldt hier een viertal dorpen, waarvan het noordelijkste 7 K.M. en het zuidelijkste 15 K.M. van Poerbolingo verwijderd zijn, een afstand op den duur te groot voor geregeld kerkbezoek.

Ook vertelde ik, hoe het voor Soedarmadi, in zekeren zin hun geestelijke vader en mij een punt van gemeenschappelijk gebed vormde, dat de stoffelijke en geestelijke middelen ons geschonken zouden worden om in die verzorging te voorzien.

Was het dan niet een verhooring des gebeds, toen ik van een tweetal broeders een toezegging van f15 per maand voor dit doel ontving, waardoor de aarzeling, wat het finantieele betreft, overwonnen werd.

Moelijker is natuurlijk de geestelijke zijde. Want al zou men de beschikking hebben over de ruimste fondsen en de door Gods Geest voorbereide mannen ontbreken, dan kan men toch niet beginnen.

Wij vrouwen echter de hand te hebben kunnen leggen op den rechten man voor de

rechte plaats (n.l. de desa Plana).

Wij plaatsen er n.l. Joesoep Madrawi. Hij is afkomstig uit Penoesoepan ten westen van Poerwokerto. Hij was vroeger een vroom Mohammedaan. Maar eens op bezoek zijnde bij zijn oom, den bau (wethouder) van Grendeng (thans ouderling onzer Kerk aldaar), wilde hij zijn gewoon morgengebed in het Arabisch doen. Zijn oom bracht hem het nuttelooze van die onbegrepen klanken onder het oog en leerde hem het Christelijk gebed. Dit had zijn overgang tot het Christendom ten gevolge. Hij werd het middel in Gods hand om den kring in Penoesoepan en het nabijzijnde Srowot te doen ontstaan.

Van die Christenen, die vroeger in Penoesoepan later in Srowot saamkwamen, was deze Joesoep Medrawi de Voorganger, die, als er geen goeroe of pandita Zondags was, vooring in het lezen van den Bijbel (met korte verklaring), gebed en gezang.

Later verhuisden de meesten naar Koe-bangkangkoeng, ten Westen van Maos, met het oog op plannen voor landontginning. Joesoep zou de leidsman zijn en nam daarom ontslag als courantenrondbrenger, onder welken naam ik hem ter verspreiding van het Evangelie in dienst genomen had.

Het afgelopen jaar hebben de menschen in die streek echter buitengewoon veel te lijden gehad van de algemeene malaria-epidemie die Zuid-Banjoemas geteisterd heeft, en voedselgebrek, wegens mislukking van den oogst tengevolge van langdurige droogte. En toen nu de regeeringsbeslissing omtrent het land, waarop ter ontginning het oog gevestigd was, eindeloos op zich liet wachten, was de moed er uit en Joesoep was blij om weer in den dienst der zending te mogen terugkeeren.

Het is een innemende, ijverige en trouwe broeder. Zijn vrouw maakt ook een aangenamen indruk. Op een vast salaris van f25 per maand stelde ik hem aan als hulp-goeroe-indijl. Zijn taak is moeilijker en zijn verantwoording grooter dan van een gewonen colporteur of courantenrondbrenger. Daarom krijgt hij ook iets hooger tractement.

Zijn kennis is nog niet geheel op peil, zoodat het wel noodig zal zijn, dat hij geregeld onderwijs in Poerbolingo komt halen. Voor het werk onder die eenvoudige landbouwers zijn geleerde menschen die voor pryajl's (aanzienlijken) worden aangezien, minder op hun plaats.

Gift van honderd gulden.

Eenigen tijd geleden werden vijf groote-rijke verbljd met een gift van f100.

Ik droeg die af aan den Kerkeraad der

Inlandsche gemeente alhier voor den kerkbouw. Wij zijn hier n.l. thans druk aan den bouw van een groote Chineesche school met twee onderwijzerswoningen en internaat. Tevens wordt voor de Inlandsche gemeente een flink kerkgebouw opgetrokken. Dat laatste verrijst op ons erf. De gemeente heeft er een zes procent rentende leening voor gesloten van f3000 en bracht zelf ongeveer f3000 tezamen. Ik vrees echter dat wij met f6000 er nog niet zijn en het wel tegen de f7000 zal loopen, terwijl er dan nog niets is voor de aanvulling der meubelleering, wat toch voor een zooveel grootere kerk wel noodig zal zijn. De kerk is van binnen 12 bij 20 M. en er achter nog een ruime catechisatiekamer en bergruimte. Daarom waren wij met die f100 erg blij. Ook de Javaansche Kerkeraad was er zeer door verrast en zond een bedankbrief. Ik denk dat de jongens en meisjes die het geld bijeenbrachten dien wel niet kunnen lezen, want hij is met Javaansche letters geschreven. Maar de inhoud, dien ik vertaalde, is gemakkelijk te begripen: hij vertolkt de dankbaarheid onzer gemeente voor dit blijk van meelevens.

Adiredja.

Dat de gemeente te Adiredja niet tevreden was over de overplaatsing van Misaël naar Tijlajap schreef ik al. Tenslotte bleek het voor den jongen goeroe indijl Tiwan in deze uitbreidende gemeente te moeilijk te zijn.

Hij is nu vervangen door Achas. Deze Achas is vroeger particulier (dus niet op de Keucheniuschool) opgeleid voor de s'atsexamens voor onderwijzer. Hij is langen tijd in het Wonosobosche werkzaam geweest. De groote bloei van de school van Bendoengan aldaar is een resultaat vooral van zijn werk geweest. Hij is tegelijk met Tiwan op den cursus-Bakker geweest, maar is veel ouder en heeft meer ervaring.

Niet dan nadat hij eerst als het ware een proefpreek in Adiredja gehouden heb, heb ik Achas daar geplaatst. Zondag 25 April heb ik hem plechtig bij de gemeente ingeleid en een woord van afscheid tot Tiwan gesproken.

Zoo groeit langzamerhand het gevoel van medeverantwoordelijkheid voor den Dienst des Woords bij de gemeenten en worden zij er rijp voor een eigen predikant te hebben.

Dit was de lichtzijde, die mij verheugde, bij de overigens droevige en veel tijd in beslagnemende troebelen in de gemeente.

Moge zij nu onder Achas' leiding een periode van eensgezinde liefde en rustige ontwikkeling tegemoet gaan.

Poerbolingo.

Tiwan gaat dus nu naar Poerbolingo, waar de jonge man in samenwerking met de beide oudere goeroes (Berman en Soedarmadi) zich allicht meer op zijn plaats zal gevoelen.

Versterking van het aantal goeroes indijl hier, was vooral met het oog op een goede verzorging van het ziekenhuis wel noodig. Ik kwam daarvan onder den indruk, toen Soedarmadi mij er op wees, dat het aantal bijeenkomsten in den voormiddag te houden, tot zeven was geklommen: één op elk der vier zalen, één voor het werkvolk op het ziekenhuisterrein (tuinlieden enz.), één op de polikliniek in het ziekenhuis en één op de polikliniek in Serang (in de stad, ongeveer 50 minuten loopens van het ziekenhuis verwijderd). Nu dat gaat de geestelijke veerkracht ook van den beste te boven en moet ontwaarden in sleurwerk. Toch acht ik het van het grootste belang, dat op elke zaal één maal per dag een kleine godsdienst-oefening gehouden wordt. Het zou zeer wenselijk aan de geestelijke vrucht van deze kostelijke inrichting te kort doen, als wij het wilden beperken tot b.v. maar eens in de week in elk der zalen om de beurten. Reeds daarom was het noodig de krachten te versterken in Poerbolingo.

Wij hopen zeer, dat Tiwan, die natuurlijk door de verdrietelijkheden in Adiredja eenigszins ontmoedigd is, in Poerbolingo zulk een werkkring kan vinden, dat hij voelt door den Heer zelf geholpen en gebruikt te worden.

Djatilawang.

Achas, die naar Adiredja is overgeplaatst, heeft het eerste jaar na zijn eindexamen van den cursus-Bakker (1925) in Djatilawang pioniersdienst gedaan. Hem was opgedragen, behalve de geestelijke verzorging van de paar Christengezinnen en de propaganda aldaar, de vestiging van een z.g. Vervolgschool voor te bereiden. Een Vervolgschool is een school met twee-jarigen cursus, waar de leerlingen, die de drie-jarige desaschool hebben afgeloopen, nog verder onderwijs krijgen tot het peil, dat de vijf-jarige Standaardschool bereikt. Een soort Kop-school dus.

Voor den nieuwen cursus, aanvangende 20 April, hadden zich ruim 50 leerlingen doen inschrijven.

Wij droegen Moerwitaja, tot nu Hoofd der School te Kandang Gampong (Poerbolingo), de leiding op en gaven hem als hulp een onderwijzer van Tingkir (de opleidingsschool der Salatigazending).

Het aantal nieuwe leerlingen, dat de

school nu werkelijk kwam bezoeken, was slechts even over de 30, een bewijs dat wij in deze streek nog het vertrouwen moeten winnen.

Moge de deur hier geopend worden. Met stillen, geduldigen arbeid schijnt het ons toe, dat hier veel te doen is. De school zelf is gevestigd op de districtshoofdplaats, een mooi binnenplaatsje. Daaromheen liggen groote welvarende dorpen.

Ds. R. J. ESSER.

„Uit Poerbolingo”.

De ingebruikneming van het nieuwe gebouw der Chr. M. U. L. O. „Van Limburg Styrum-School” te Solo.

In de keurig met groen en bloemen versierde school werden de gasten ontvangen door het Bestuur, den Directeur en het Personeel der school.

Te kwart over 9 opende de Voorzitter van het Bestuur, Dr. H. A. van Andel, de samenkomst, met een woord van welkom tot den Resident van Soerakarta, en Mevrouw Nieuwenhuys, tot de Heeren afgezant van Zijne Hoogheid, den Soesoehoe-nan, tot Zijne Hoogheid Mangkoenegoro VII, en tot allen, die verder door hunne aanwezigheid van hun belangstelling blijk gaven.

Z.Eerw. noemde dezen dag een dag van hooggestemde vreugde, en bracht lof en dank aan God, die ons tot dit oogenblik van rijke blijdschap bracht. Moge al de dagen van haar leven en arbeid deze school Zijn Naam verheerlijken.

Spreeker bracht dank aan de Regeering, die de opening dezer school en de stichting van dit gebouw mogelijk had gemaakt, en aan Pangeran Adipati Ario Mangkoenegoro VII, die welwillend gezorgd had voor het welgelegen terrein. Verder ook een woord van groote waardeering tot den architect, den Heer Pluyter, naar wiens ontwerp en onder wiens leiding het schoolgebouw verzeen is.

De gevel, zoo ging spreker voort, verkondigt als naam dezer school: Christelijke M. U. L. O. Van Limburg Styrum-school. Het is voor onze Chr. Schoolvereniging een op hoogen prijs gesteld voorrecht, dat we aan de verdere opvoeding en ontwikkeling, die op het lager onderwijs volgt, mogen meewerken. Ons ideaal is, dit te doen op Christelijke manier. Bij de ontwikkeling van het hoofd willen wij het hart niet ledig laten. In het samenstel der wereld en in den gang der geschiedenis de wijsheid en de leiding van God te mogen laten zien, kan de harten van jonge menschen met hooger lust tot

studie vervullen, en hun inzicht verrijken en heiligen.

In den naam: Van Limburg Styrum-school, brengen we hulde aan het bestuur van den Christen-Gouverneur-Generaal Van Limburg Styrum en aan de onvermoeide toewijding van Mevrouw Van Limburg Styrum aan de belangen van al, wat door krankheid of onkunde lijdende was. En tegelijk houden wij door dien naam in gedachtenis alles, wat de Heer en Mevrouw Van Limburg Styrum persoonlijk voor het Christelijk onderwijs in Solo hebben gedaan.

Bij den ingang herinneren twee spreuken van den wijzen koning Salomo aan het woord van God. Verblijd u, o jongeling in uw jeugd is een aansporing tot levensvreugde. De tweede spreuk: Gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, vormt geen tegenstelling met de vorige. De godsdienst begrenst of tempert de blijdschap niet, is veeleer een bron van blijdschap. De rechte godsdienst maakt gelukkig. Het verheft en bezielt ons, een God te hebben, die het Doel van ons leven is, aan Wien als allerhoogsten Koning heel ons leven wordt toegewijd.

Nadat spreker nog gewezen had op het internaat voor leerlingen van buiten, onder de leiding van den Heer en Mevrouw Vink, en de school aan den Heer Vink en het verdere personeel had overgedragen, werd ze met haar leerlingen in het gebed onder Gods heilige hoede geplaatst.

Resident Nieuwenhuys nam toen het woord, om Bestuur en Personeel geluk te wenschen met het keurige gebouw. Zijn Hoogedelgestrenge legde er den nadruk op, dat het van het grootste belang is, dat de opvoeding van den geest en de opvoeding van het hart een harmonisch geheel vormen. Menschen, die op deze wijze opgevoed zijn, hebben we noodig voor staat en maatschappij. Spreker beloofde, de woorden van dank, die de Voorzitter tot de Regeering gericht had, te zullen overbrengen.

Daarna zongen de leerlingen der school op verdienstelijke wijze: Dankt, dankt nu allen God.

De Directeur der School, de Heer Vink, richtte zich meer speciaal tot de leerlingen en de ouders.

Spreker herinnerde aan de gebrekkige behuizing, waarmede men zich de eerste anderhalf jaar moest behelpen. Al was de ruimte klein, de ijver was groot, en spreker hoopt, dat die in dit schoone gebouw niet verminderen zal.

Er zijn nu 5 klassen. We moeten met grooten dank uitspreken: De Heere heeft groote

dingen gedaan. Hij zal ons ook verder sterken, de leerlingen tot hun studie, de onderwijzers tot de moeilijke taak, die ze te verrichten hebben. Gelukkig zijn er onder U, jongens en meisjes, die 't gevoelen, dat ze Hem noodig hebben, die sprak: Werpt al uw bekommernissen op Mij. En waar er onder U reeds zijn, die den drang gevoelen om van hun Heiland te getuigen, daar geeft dat ons moed, om onze taak met opgewektheid te vervullen.

Er zijn wel eens knapen, die mompelen over strengheid en hard werken. Ze meenen het eigenlijk niet. Ze werken graag hard, en ze weten wel dat niemand gehoorzaamheid kan eischen, die zelf in zijn jeugd geen gehoorzaamheid heeft geleerd.

Spreker wijst er den ouders op, dat zij de volle verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding hunner kinderen. Niet de kinderen hebben te beslissen hoe het zijn zal, maar de ouders.

De heer Vink nodigde de ouders uit, om met de onderwijzers te overleggen. Belangstelling in den schoolarbeid zal zeer op prijs worden gesteld. Steun ons door Uw gesprek met hen over ons, steun ons door Uw gebed. Samenwerking van school en huis kan leiden tot een goed geheel.

Nadat spreker het Bestuur dank gezegd had voor de schoone inrichting en den Heer Pluijter voor zijn zorgen aan den bouw besteed, eindigde hij met het invoeren van 's Heeren zegen over het schoolwerk.

De leerlingen zongen nu: Lof zij den Heer den almachtigen Koning der Eere, waarna de leerlingen een schoolklok aanboden, voor welk geschenk de Heer Vink namens het Bestuur in een luimig speechje dankzegde.

Na het maken van een opname door den fotograaf, begon de rondgang door school en internaat. Intusschen dienden de meisjes verserschingen rond, en werden ook de leerlingen onthaald op een koelen dronk.

Voor al het natuurkundelokaal en de teekenzaal mochten zich in de belangstelling der gasten verheugen. De doozen met vlinanders wekten ieders bewondering.

Te 11 u. behoorde de plechtigheid weer tot het verleden.

„Uit de Vorstenlanden”.

De terugkeer der Duitsche Zending.

Van tijd tot tijd hoort men, dat door de Britsche Regeering aan de een of andere Duitsche zendingscorporatie is toegestaan den arbeid op haar vroegere zendingsterreinen te hervatten. Zoo gemakkelijk rijst dan de gedachte, dat alles weer in orde komt

en de Deutsche Zending haar vroegeren arbeid weer opneemt. Dit is echter een onjuiste gevolgtrekking. Men bedenke wel, dat de Britsche Regeering nog slechts de eenige is, die haar laat terugkeeren in haar koloniën en mandaats-gebieden; en dat ook zij dit nog doet onder voorwaarden. Het kan daarom goed zijn een beknopt overzicht te geven van den huidige stand van zaken.

Afrika. Op de Goudkust zijn de Bazeler en de Norddeutsche Mission (Bremen) weer toegelaten. De Bremer zendelingen werken sinds 1924 onder den stam der Ewe onder toezicht van de United Free Church of Scotland. Van Bazel arriveerden 5 zendelingen in 1925, die arbeiden in Ashanti. Deze drie corporaties moeten nu samenwerken als een sectie van de Afrikaansche kerk. Gelukkig laat die samenwerking van Schotten, Zwitsers, Duitschers en Afrikaners niets te wenschen over.

In de Britsche sfeer van Kameroen is de Basler Mission weer toegelaten; haar 4 zendelingen werken daar samen met de Parijsche Zending.

In Zuid-Afrika is de Deutsche arbeid niet onderbroken. Alleen het werk in Ovambi heeft de Rijsche Zending aan de Finsche overgedaan.

In Tanganyika Territory (Oost-Afrika) zijn de Berliner, Bielefelder en Leipziger Mission weer toegelaten. Berlijn zond 3 zendelingen naar haar oude terrein, dat de Schotsche Zending waarnam en dat deze nu hoe langer hoe meer zal loslaten naar gelang Berlijn meer zendelingen kan zenden. De Bielefelder Mission hervatte den arbeid met 3 zendelingen en 1 zuster; de Leipziger Mission zond 3 zendelingen en 2 zusters. De Herrnhutter Zending zond met behulp der andere Deutsche corporaties 1 zending naar de noordkust van het Nyassa-meer. De Neukirchener Mission kreeg dezer dagen toestemming tot terugkeer. Men ziet, dat het getal teruggekeerden niet zoo groot is en nog niet in verhouding staat tot die er vroeger werkten.

Britsch-Indië. Hier zijn de onderhandelingen nog gaande. De Deutsche Zending kan hier alleen terugkeeren, als en voorzover de Conferentie der Britsche Zendingscorporaties de verantwoordelijkheid ervoor aanvaardt. Als voorwaarde is gesteld dat overeenstemming moet zijn verkregen tusschen de terugkeerende corporatie, de Indische kerk en de corporatie, die het werk waarnam. Deze overeenstemming is slechts in enkele gevallen verkregen.

De Gosnere Zending te Berlijn zond 2 zendelingen naar Chota Nagpur, om daar

met de autonome kerk en met de Amerikaansche Luthersche Zending overleg te plegen. Ook de Breklumer Zending (Sleeswijk-Holstein) kan overleg plegen met de Luthersche kerk. De Leipziger Mission zond tot datzelfde doel haar director en een zending; de Zweedsche kerkelijke Zending nam dat werk waar. In Malabar keerden 4 Bazeler zendelingen terug, die daar overleg plegen met de London Missionary Society.

China. In Hongkong had de Berlijnsche Vrouwen-Unie een weeshuis; dat is overgenomen en met het geld kan zij nu anderen arbeid zoeken in het binnenland van China. De Rijsche en Bazeler Zending mogen haar vroeger werk in Hongkong niet hervatten, maar er wel iemand plaatsen, die als therausier en agent de belangen der Zending in het binnenland behartigt en de doortrekkende zendelingen helpt.

Nieuw-Guinee. In het vroegere Duitsch-Nieuw-Guinee, dat thans mandaatsgebied van Australië is, werd de bepaling, dat de Deutsche zendelingen der Rijsche en Neuendettelsauer Mission het land vóór 1927 moesten verlaten hebben, om plaats te maken voor Amerikaansche zendelingen (Iowa-Synode) ingetrokken, maar toestemming om nieuwe zendelingen erheen te zenden, is niet verleend.

In Afrika staan de kansen dus nog het best. Onder de tegenwoordige economische omstandigheden zou het voor de Deutsche Zending te zwaar zijn om den geheelen arbeid van vroeger te dragen. Het is daarom misschien wel goed, dat het oude werk slechts geleidelijk terugkeert.

„Nederlandsche Zendingsblad”.

Vooruitgang der vrouw in Mohammedaansche landen.

Men hoort dezer dagen veel aangaande de groote veranderingen welke er de laatste jaren plaats gevonden hebben in sommige Mohammedaansche landen, vooral Turkije, Egypte en Syrië. Die veranderingen zijn zoo groot, dat de zendelingen aldaar bij tijden hunne oogen bijna niet gelooven kunnen. Maar nu komt de vraag of er verandering plaats heeft in den toestand der vrouwen in die landen. En dan is het antwoord dat er op velerlei gebied wel ter dege vooruitgang plaats heeft. Dat kon dan ook slecht uitblijven, want daar de mannen voor zichzelve vrijheid eischen, moeten ze zich ook wel verplicht gevoelen om hunne vrouwen meerder vrijheid te schenken. Een ander gevolg

is dat de vrouwen harerzijds meer vrijheid voor zich eischen.

Hun eerste verlangen was naar meer onderwijs en opvoeding, zoodat de banden van onkunde, welke de vrouwen steeds gekluisterd hielden binnen de muren van hare woningen, zouden verbroken worden en ze eenigszins konden deelen in het breedere leven der wereld. Reeds is men in Turkije zoover gevorderd dat er meer dan duizend onderwijzeressen zijn, en dat terwijl er vroeger bijna geen meisje op school ging.

Zoo gaat het ook in Egypte, alwaar er nu reeds een honderd duizend meisjes naar school gaan, driemaal zooveel als eenige jaren te voren. In Syrië is hetzelfde het geval, ofschoon in mindere mate.

Vergeleken, echter, met de geheele vrouwelijke bevolking van die landen, is het aantal vrouwen die lezen en schrijven kunnen nog zeer klein. Zoo zijn er in Egypte slechts vijftien in de duizend, welke zoover gevorderd zijn. Maar juist het kleine getal dat onderwijs genoten heeft, vooral hooger onderwijs, oefent een zeer sterke invloed, een invloed wel duizendmaal zoo groot als men, naar getal gerekend, wel verwachten zou. Sommige vrouwen schrijven in de couranten of geven zelf couranten uit, en dringen er bij de regeering op aan om de wetten te wijzigen ten bate van de vrouwen.

Daarom laat men het, vooral in Turkije, met de eischen van scholen voor meisjes niet volstaan. Wat ze geleerd hebben, willen zij in praktijk gebracht zien, en zoo eischen ze een hogere plaats in het maatschappelijke leven.

Zoo begint men daar den sluier ter zijde te leggen. Het dragen van een sluier over het aangezicht in de tegenwoordigheid van alle mannen behalven de naaste familie, werd door Mohammed ingesteld en door de vrouwen eeuwenlang stipt nagevolgd. Het was een teeken van haren lagen stand, beneden dien van den man. Maar nu verhaalt men ons dat men in Constantinopel jonge mannen en vrouwen te zamen op straat ziet, juist zooals in Westersche landen, en dat er niet meer dan één op de acht een sluier draagt. In de andere genoemde landen is men nog niet zoo ver gevorderd, maar toch zijn er teekenen dat het voorbeeld van Turkije ter dege overwogen wordt.

En dan volgt natuurlijk een derde stap. Eene vrouw die tot het bewustzijn van hare waarde kwam, wil niet langer de liefde van haar man met een andere vrouw deelen (indien er in zulk een atmosfeer liefde mogelijk is), en willen dus van de veelwijverij niets weten. Zij beschouwt zichzelf aan haar

man gelijk in waarde, en wil wel zijn metgezel zijn, maar niet zijn speeltuig. Zoo zijn er onder de hogere klassen in die landen slechts weinige mannen die meer dan ééne vrouw hebben, ofschoon de veelwijverij onder de armeren en onkundigen nog wel in zwang is.

Het schijnt dus dat er voor een klein aantal vrouwen in die landen een soort dageraad van vrijheid begint te lichten. De eene boei na de andere van haren godsdienst verbreken ze, en dit kleine aantal zijn de leiders van de millioenen vrouwen, die nog nooit een straal van vrijheid gezien hebben. Maar als ze leiden, waar gaan ze heen? Zij hebben geen voldoende mikpunt of ideaal om naar te streven, en het gevaar is dat, nadat ze hare zusters aan de ééne dwingelandij bevrijd hebben, ze geen Kanaän in 't oog hebben om haar daar heen te leiden, maar dat zij ze in eene woestijn van het ongeloof zullen laten omdolen. Daarom hebben ook zij het Evangelie zoo broodnoodig, en moet men te meer streven om haar daarmede te bereiken, om haar de heerlijkheid van den goeden Herder en Leidsman, Jezus, te doen zien.

Hier in Arabië merkt men van dezen vooruitgang onder de vrouwen nog bijna niets. De onkunde houdt haar gevangen. Ze weten van niets beters, en verlangen er dus ook niet naar, hoe ze ook zuchten onder haar lot. En dat is waar van de meesten der meer dan honderd millioen vrouwen die hun leven moeten doorbrengen in de ellendige duisternis van den Islam. Het zal nog vele jaren duren vóór de boven besprokene verlichting tot hen doordringt. Ook voor haar moet nog onverpoosd gewerkt worden met de verkondiging van de Blijde Boodschap.

PENNINGS.

Uit „de Heidenwereld”.

Kampeeren.

Van '23—26 Juni heb ik met een aantal Javaansche leerlingen van de Chr. Mulo-school in Djokja, in Kalioerang, op de helling van de Merapi, gekampeerd. Deze gedachte van het kampeeren als middel in den zendingsarbeid is in Indië niet nieuw. In Modjowarno werd het reeds jaren lang toegepast.

Voor ons in Djokja was het echter een proef. Daarom leek het me wenschelijk voor deze eerste maal niet te ver van Djokja te gaan, noch ook het terrein al te hoog te zoeken. We kozen Kalioerang, dat drie kwartier autoën van Djokja ligt, een plaats waar vele Djokjaneezen villatjes gebouwd hebben, om

daar den Zondag en vacantie door te brengen. Dit ligt ongeveer 3000 voet hoog, en was dus niet al te koud. Bovendien nam ik voor dit kampeeren alleen jongens, die lid waren van de vereeniging van Muloleerlingen met wie ik tweewekelijks vergaderde. Dat waren jongens die ik kende, en dat leek me ook voor zulk een proef beter. Daar het eerste aanschaffen van tenten te duur was, liet ik een zeer eenvoudige loods van bamboe zetten, met stroo op den grond voor slaapgelegenheid, die me in het geheel, inclusief de kosten van het terrein, dat een weinig geëffend en in orde gebracht moest worden, f29 kostte.

Ons kampeerterrein was een prachtige plek, tusschen met weelderig geboomte begroeide rotswanden eenigszins beschut gelegen, vlak bij een waterval, waar we ons 's morgens konden wasschen, en anderzij's bij een zwemgelegenheid, waar we na de morgenwandeling konden zwemmen. De kokerij was vrij eenvoudig. Het menu, rijst met toebehooren, laat zich gemakkelijk bereiden.

Mr. Keers, ambtenaar ter beschikking bij de volkscredietbank, die voor studie van het Javaansch eenigen tijd in Djokja vertoeft, en in Holland veel aan 't kampeeren gedaan had, vergezelde ons. 15 jongens hadden toegezegd, mee te zullen gaan kampeeren. Er kwamen er acht. Iemand maakte de stekelige opmerking: Dat is veel, als de grootste helft van Javaansche jongens zijn woord houdt. Er is misschien wel eens reden voor zulk een opmerking. We hebben ons het genoeg van het kamp er niet door laten vergallen. De redenen van de zeven om weg te blijven zullen misschien nog wel eens blijken. Ook voor deze Javaansche jongens was het een proef. Europeesche jongens zien eerder het interessante en sportieve van zulk primitief kampleven in. Ze vinden het prettig eens te moeten loopen tot ze er vermoeid van worden, zich eens behoorlijk te moeten inspannen, primitief te wonen, hun eigen pot te koken, zich te moeten behelpen met slapen enz. Dat heeft men echter bij Javaansche jongens minder, omdat ze in de meeste gevallen aan al deze primitieve dingen thuis zoo gewend zijn, dat het heelemaal niet interessant voor ze is. Eigenlijk hebben ze in bijzondere omstandigheden liever eens wat meer weelde dan thuis. Jongens uit betere standen doen dat over het algemeen gemakkelijker. Nu is echter voor de jongens die meegegaan zijn de proef zoo goed geslaagd, dat ze een volgend jaar ijverige propagandisten zullen zijn van het kamp-leven.

De morgen gebruikten we voor een ste-

vige wandeling. Inzonderheid bij Europeesche jongens is het noodig de jongens te laten loopen tot ze bek af zijn, om hun al te groote bewegelijkheid en uitgelatenheid, die soms tot ongebondenheid wordt, te breken. Dan zijn ze 's avonds buigzamer materiaal in de handen der leiders, om ze vooral geestelijk te beïnvloeden. Dat is bij Javaansche jongens niet zoo noodig. Ook op weg naar het kamp en in het kamp blijven ze rustig. In hoerastemming komen ze niet licht.

Kalioerang biedt overvloedig gelegenheid tot wandelingen langs de hellingen van de Merapi. Deze wandelingen geven veelvuldig gelegenheid tot bewondering van de onbeschrijfelijke schoonheid, de overvloedige volheid en weelderigheid van deze Indische natuur. En dat gaf dan bij een rust hier en daar aanleiding om te wijzen op Hem, die dit alles gemaakt heeft. Zulk gezicht op de natuur, als een kunstwerk van God, heeft de Javaansche jongen van nature niet. Zijn primitief denken bevolkt bergen en bosschen en rivieren met allerlei geesten. Ze roepen de wonderlijkste geestenlegenden in hem wakker. Het is een schoon werk om den Javaanschen jongen op te voeren tot aanbidding van God in de schoonheid zijner schepping. Het is merkwaardig hoe dan op de wandeling de vroolijkste scherts soms in eens kan overgaan in een oogenblik van de ontroerendste aanbidding.

's Middags na de rust, en na een korte middagwandeling, begon omstreeks zes uur met de korte Indische schemering, het verteluur. Ook onder de jongens was een goede verteller, die aardige Javaansche verhalen wist op te dischen. Verhalen werden afgewisseld met moppen tappen, raadsels opgeven, geestige woordspelingen en woordafleidingen zoeken, waarin vooral de Javanen een onuitputtelijke handigheid hebben. Het was moeilijk omstreeks half negen dit verteluur af te breken en tot den maaltijd over te gaan.

Na het eten werd aansluitend aan het gelezen Bijbelgedeelte een korte bespreking gehouden, waarin op de noodzakelijkheid van persoonlijke gemeenschap met God, op de persoonlijke overgave aan Jezus, op het brengen van offers in den dienst van God, de nadruk werd gelegd. Dit eindigde dan in een gebed in aansluiting aan hetgeen besproken was. Daarna bleef er een atmosfeer, waarin we saam konden spreken over het persoonlijk geestelijk leven. Deze uren behooren tot het schoonste wat we in Kalioerang hadden. We hebben den indruk, dat dit voor zulk soort jongens een der schoon-

ste zendingsmiddelen is.

Dit kamp is zoo ten volle geslaagd, dat we ernstig de vraag overwogen daar een definitief kampeerterrein te maken. Het is gewenscht, dat we zulk een definitief kampeerterrein voor Djokja hebben. Daarvan kan op zoo velerlei wijze gebruik worden gemaakt. De gedachte van het kampeeren zit reeds lang in de lucht. Het is de bedoeling daar ook eens te gaan kampeeren met de goeroes Indijl, de goeroes sekolah, de jongens van de school van Ds. Bakker of van de K. S., de mandoers van het hospitaal, zooals thans reeds Ds. Bakker met een aantal Javaansche verplegers in onze oude loods aan 't kampeeren is. Verder kunnen er gebruik van maken allerlei andere scholen, b.v. de H. J. en H. C. scholen, enz. Ook kan het gebruikt worden om met Europeesche jongens te gaan kampeeren. En ook voor de meisjes is zooiets te overwegen.

Kalioerang is een prachtig terrein, de transportkosten zijn niet te duur, omdat het dicht bij is, het is niet te hoog en daarom niet koud, wat ook van beteekenis is, als men zoo ongeveer buiten leven moet. En waarschijnlijk zijn de kosten van het bouwen van zulk een definitieve kampeerloods niet al te groot. Het beste zou zijn als iemand ons met een bedrag van f500 hielp. Misschien kunt gij het doen. Dan kunnen de schoolbesturen in Djokja ook wel eenige hulp bieden, en zoo kon dan dit kampeerterrein tot stand komen. Dat zou van groote beteekenis zijn, omdat zulk kampeeren ook een schoon middel voor den zendingsarbeid is.

Djokja.

A. P.

Korte Berichten.

Dr. Hendrik Petrus Oggel.

Dr. H. P. Oggel geb. te Axel 22 Maart 1844, is 11 Juni l.l. op twee-en-tachtig jarigen leeftijd in Amerika overleden. Hij was dokter in de medicijnen, maar tevens een bekend journalist en een warm zendingsvriend, die van 1901 tot 1920 het bekende Zendingstijdschrift „de Heidenwereld” heeft geredigeerd en uitgegeven.

C. L. Zwaan.

Enkele weken geleden deed de heer C. L. Zwaan met goed gevolg zijn examen als arts. De heer Zwaan is een zoon van Ds. C. Zwaan, Em. Miss. predikant van Djokja. Reeds geruimen tijd geleden heeft hij zich verbonden voor den medischen dienst der Zending te Djokja. De tijd van zijn vertrek is nog niet bepaald.

R. J. Zuidema.

De heer R. J. Zuidema te Schiedam is benoemd tot onderwijzer aan de Christ. School te Medan. Hij hoopt uit te gaan met de „Insulinde”, die 22 Sept. a.s. van Rotterdam vertrekt.

Beeckestein.

Het Christ. Nat. Zendingsfeest op Beeckestein is uitnemend geslaagd. De opkomst was groot. De collecte bracht f2500 op.

Lunteren.

De drie Zendingsconferenties van den Zendings Studie Raad, gehouden in de eerste drie weken van Augustus, zijn ook dit jaar weêr druk bezocht geweest. Er is veel geleerd en genoten.

Algemeene Zendingsconferentie.

D.V. zal de Algemeene Zendingsconferentie dit jaar gehouden worden te Amsterdam 25—27 October.

Een nieuwe Wereld-Zendingsconferentie.

Dr. John Mott is bezig een nieuwe wereld zendingsconferentie voor te bereiden. Waar en wanneer zij gehouden zal worden is nog niet vastgesteld. Dr. Mott pleit voor Jeruzalem, de bakermat der Christ. Kerk. In Indië noemde men Singapore, een centrum van het Oostersch wereldverkeer. In Europa willen velen graag een Europeesche stad. En in Amerika vestigt men de aandacht op Manilla.

Waarschijnlijk wint het Jeruzalem.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vraagt men aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers Mij. Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Leestafel.

De Hemel geopend. De Openbaring van Johannes in leerredenen verklaard door Dr. J. C. de Moor, in leven Dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Utrecht, met een woord vooraf van Ds. R. E. van Arkel, bij Kok te Kampen, bij intekening f3, band f0.75.

Nu de derde druk geheel gereed is, willen we nogmaals op deze uitgave wijzen. We doen het met weemoed. Hoe gaarne hadden we gewild, dat Dr. de Moor ons gespaard was en hij zijn veelomvattenden arbeid, die

ons telkens verbaasde, had mogen voortzetten. In dit boek spreekt hij van de heerlijkheid, die hij thans zelf geniet. Het is stellig één van de beste werken, door hem geschreven. Een zeer leerzaam en echt stichtelijk boek, van blijvende waarde.

De Man uit een Afrikaansch Boschland, door Ds. N. C. Wilcox, uit het Engelsch vertaald door Dr. J. Visser, bij J. v. d. Wal, Bruinisse. *f*2.25.

Een Zendingsboek. Maar allermintst dor of taai, waarvoor zendingsboeken vaak worden gehouden. Een boeiend verhaal, frisch geschreven en met aardige plaatjes versierd. Nu het compleet is, bevelen we het gaarne aan. Het is ook verkrijgbaar in een aardigen band.

De Kinderkrant. Geïllustreerd Christelijk Weekblad bij Wed. C. Goudswaard, Rotterdam, per kwartaal *f*1.30.

Dit blad blijft het aardig doen. Kinderen lezen het graag.

De Gereformeerde levensbeschouwing en het drankvraagstuk, door Ds. D. Hoek te Enkhuizen. Uitgave van de Geref. Ver. voor Drankbestrijding.

Een kort, bezadigd, ernstig woord. Wordt het door duizenden gelezen!

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Van A. de V. te Sommelsdijk *f*5. Door Jonkvr. C. C. v. d. Pol van den Zendingskring Kersbergen te Zeist *f*60. Door P. B. Spijksma te Bergum uit het Knikkertje van de Christ. School *f*8. Door Meij. L. de Hartig van de schoolkinderen te Zuid Beijerland *f*5. Door H. Hogeweg, bijeengebracht door de schoolkinderen te H. I. Ambacht. Door Notaris Boshuijter. Legaat van wijlen Mevr. de wed. S. T. Hilverda te IJlst *f*500. Door W. J. Caspers uit het Zendingsbusje der Christ. School te Opheusden *f*4.80.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 25 Aug. '26.
Giro No. 32806.

Door H. Both te Sprang voor het Petronella-Hospitaal Coll. Sprang *f*17.15. Vrijhoeff Kappelle *f*10.72.

W. BREUKELAAR.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Ds. v. d. Munnik uit Winsum-Obergum v. d. Zend.v. *f*50; A. Kolkman te Wierden, v. d. Zend. Comm. *f*53.85; Ds. Heidema te Zuidbroek, gev. in de coll. *f*1.50; Ds. v. Dijken te Nieuweroord, van H. Woltjer 200

h.c. is *f*1; H. Heijs te 2de Exloermond, R. Tees, verzam. met zijn marmotje *f*0.21; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje van de jongetje P. Wiersema *f*10.60; W. Pool te Marum, v. d. Schoolk. der U.L.O. *f*42; C. Munk Jr. te den Andel, busje der School *f*15.43½; N. N. te G. op zijn 65ste verjaardag *f*10; Ds. Visser te Oldemarkt, busje van H. Mintjes *f*12; F. Dijkens te Uithuizen, gev. in de coll. *f*2.50; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen *f*32.70; Mevrouw Texer te Groningen 2 m.d.l. stort. der Kinderz.v. *f*260; J. Afman te Groningen van J. M. de R. T. *f*10; A. Smit te Haren 2 × 2 m.d.l. contrib. *f*21.95 en *f*20.70 is *f*42.65; N. A. Witterholt te Pieterburen, 't Knikk. der School *f*10; G. de Haan 102 h.c., T. Klunder 100 h.c. is *f*11.01; D. A. Koebrugge te Onstwedde, Knap.v. *f*5.03; Schoolb. Meij. Huisman *f*4.90 is *f*9.93; H. J. Nijhuis te Enschede, halfjaarl. contrib. en giften *f*500; Meij. J. Mulders te Meppel, gev. in de coll. *f*9.95; J. Stoter Az. te Hoogeveen, v. e. Zondagschool te Hollandscheveld *f*4.78; J. Wildvank te Delfzijl, busjes *f*30; Ds. Visser te Oldemarkt, busje van L. Sneep *f*9.65; P. Bakker te Zuidhorn *f*4.90; Ds. Ubbens te Roodeschool, een gift van N. N. *f*300; B. Roosjen te Diever, 't Nikkertje der School *f*14; S. P. en J. Ocsterhof te Aduard *f*32.02½; Meij. E. Bossema te N. Brinen, verzam. op een bruiloft *f*2.25; A. Visscher te Zijldijk, 't Javaantje der School *f*3.13; W. Renkema te Enumatil, Kinderen J. Spoelstra 120 h.c. bijdragen *f*129.40 is *f*130; Ger. Kerk te Schoonebeek, gev. in de coll. *f*7.50; Ds. Visser te Oldemarkt, busje van W. de Olde te Ossenzijl *f*37.83; L. v. Dijken te Stadskanaal, gev. in de coll. *f*25 en *f*10 en *f*2 en *f*12 is *f*49, van twee kinderen *f*3.50, S. v. Beilen *f*1.52½, Zend.v. *f*264.16½ is *f*18.19; H. Kuik te Wildervank, v. d. Zend. Comm. *f*100; H. Sturing te Gees, v. d. laagste klasse der school *f*10; P. S. te Groningen *f*1; Ds. Binnema te Kielwindeweer, busjes *f*20; J. Pals te Dalfsen, gev. in de coll. en dankoffer *f*3, busjes van S. Pals en G. Zielman, A. Bijlsma en M. Zielman, H. Post en A. Post, H. Ophof en J. Ophof, M. Brinkman en H. Borger, J. Endeman en J. Poelarent *f*78.08 is *f*81.08; J. W. Zwartsenberg te Wetsinge Sauwerd, van Meij. J. 131 h.c., busjes in de Kerk *f*36.75 is *f*37.40½; Ds. Bakker te Lutten, busjes Jul'i *f*19; R. H. Bonthes te Sappemeer *f*25; Ds. Ubbink te Zweeloo, gev. in de coll. *f*6.

Soembaweek.

Zuidlaren *f*131.10; Zuidhorn nag. *f*4.50; Nieuweroord *f*40.82.

Pinkstercollecte.

Pieterburen *f*70; Siddeburen *f*184.56; Deventer B *f*77; Munnekeziel *f*100; Olderkerk nag. *f*93.51 N. Dordrecht *f*36.05; Enumatil *f*190; Stadskanaal *f*356.11½; Rouveen *f*204; Kielwindeweer *f*80.33.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 21 Aug. '26.
Heeresingel 34. Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Alle de Heidenen Heere, die Gij gemaakt hebt. — Van Zendingsaangelegenheden: De subsidie-regeling voor particuliere ziekenhuizen; Weer een jubileum in zicht; De Vereniging Dr. Scheurer's Hospitaal; Ds. Netelenbos. — Driemaandelijksch verslag van den Zendingarbeid in Banjoemas. — Bij de foto. — Solo. Naar Watoesigar. — Djokja. — Algemeene Zending-Conferentie. — Brieven uit Soemba. — Vergadering van Zendingarbeiders op Midden-Java. — Gandhi over de Zending. — Suriname. — Bij de foto. — De ontvangzaal van den Sultan te Djokja. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Alle de heidenen, Heere! die Gij gemaakt hebt.

Alle de heidenen, Heere! die Gij gemaakt hebt,
zullen komen, en zullen zich voor Uw aanschijn
nederbuigen, en Uwen naam eeren.

Psalm 86 : 9.

Wat heerlijke verwachting spreekt de psalmdichter in dit woord uit.
„Alle de heidenen, Heere! die Gij gemaakt hebt, zullen komen en zullen
zich voor Uw aanschijn nederbuigen en Uwen naam eeren.”

Het grijpt den dichter aan. Hij ziet in zijne verbeelding de majestueuze
overwinning van Gods genade op de Hem vijandige volken. Hij ziet de
goedertierenheid Gods over 't rond der aarde; zij het ook van verre.

Het moest ook ons wel aangrijpen. In ons werd het aanvankelijk ver-
vuld. Ook wij waren uit de heidenen, maar nu tot Christus geleid. Wij zijn
echter nog weinige, want het meerendeel der volken is nog heiden of
mohammedaan. Aan moeders schoot hebben we al geleerd:

„Al de heid'nen door Uw handen,
„Voortgebracht in alle landen,
„Zullen tot U komen, Heer!
„Bukken voor Uw aanschijn neer.”

Maar velen grijpt het niet aan. Ze zijn aan die klanken gewend geraakt.
Is het niet droef? Is het niet blijk van weinig diepgang van het geestelijk
leven als er geen warmte is voor de gangen van het Godsrijk?

Wij gevoelen ons dikwerf zoo klein tegenover de macht der wereld.
Maar wat geeft meer bezieling dan de gedachte: „Alle de heidenen, Heere!
zullen zich voor Uw aanschijn nederbuigen!” Alle de heidenen, dat zijn
de volken buiten Israël. Zij *zullen komen en buigen* voor onzen God.

Buigen, ja dat doen ze nu ook. Voor hunne afgoden de ijdelheden der
volken, die geen nut doen. Maar zij zullen komen en buigen voor onzen
God, en aanbidden voor Zijn aangezicht. Zij zullen komen met vruchten
van geloof en bekeering, want alle heidenen zullen Zijnen naam eeren.

Wij verstaan wel, dat met „alle heidenen” niet bedoeld wordt, dat de
enkelingen, hoofd voor hoofd, tot kennis van Christus zullen geleid worden.
Maar ze zullen komen als natien en volken met hun eigenaardig bestaan.
De volkeren in hun organisch verband. In elk volk verheerlijkt God zich
op bijzondere wijze. En elk volk predikt op eigene wijze Zijn lof. En daar-
toe bereidt de Geest Gods ze, totdat vervuld wordt, wat geschreven staat
van het hemelsche Jeruzalem: „En zij zullen de heerlijkheid de eere der
volken daarin brengen.” En die lofzang der volken zal weerklinken in
den hemel als het ruischen van eene stemme veler wateren.”

„Alle de heidenen zullen komen en buigen voor Uw aanschijn, Heere!”
Is die verwachting niet te stout? Neen, want er is goede grond voor die
verwachting, zooals David laat hooren in die toevoeging: „die Gij ge-
maakt hebt.”

Ook de heidenen heeft God gemaakt. Dat is de rechtvaardiging van
de roeping der heidenen. De Joden verhieven zich vaak boven de heidenen,
alsof deze minderwaardig waren. Zij achtten zichzelf een edeler ge-
slacht. Hun roem was: „wij hebben Abraham tot eenen vader! Dwaze
verheffing.

Of Israël dan niet bevoorrecht was? Zeer zeker. „Hij maakte Jacob
Zijne woorden bekend, Israël Zijne inzettingen en rechten. Alzoo heeft

Hij aan geen volk gedaan, en Zijne rechten kennen ze niet." Maar dat was genade. Niet omdat Israël beter was. De Heere zegt duidelijk: „Ik doe het niet om uwentwil, o huis Israëls, maar om mijns heiligen Naams wille. Israël is uit Adam, evenals ook de volken; in oorsprong en waarheid gelijk.

Daarom leidt de Heilige Geest David hier terug tot de schepping. Al de heidenen, die Gij o Heere! gemaakt hebt. Ook de heidenen zijn Gods maaksel. En God bemint het werk Zijner handen. Hij zal de volken niet laten liggen onder satans heerschappij, onder 't stof van zonde en dood. Hij zal ook hier het werk Zijner handen niet laten varen. Daarom zal Hij de volken der heidenen behouden. Hij bouwt het verlossingswerk op het werk der schepping. God is niet een God der Joden alleen; ook der heidenen. God heeft in menschen welbehagen. Hij gedenkt Zijn maaksel; alle volken. Zijn bevel luidt: „Gaaf dan henen in de geheele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen." Op Gods ure zullen ze komen en voor Zijn aanschijn zich nederbuigen en Zijnen naam eeren.

Dat profetisch woord is vast. 't Sprekt niet van een onzeker misschien. Zoo is Gods wil. En omdat deze dingen in Gods hart zijn, zijn ze ook zeker te verwachten. Elke zegen op het zendingsveld is een vervulling dezer belofte. En hoe heerlijk is het, ze te zien komen, met de bede: „Wat moet ik doen opdat ik zalig worde? Zoo heerlijk de heidenen te zien, gebogen voor God, knielend voor Hem die ze gemaakt heeft."

De heidenen zullen komen. Maar hoe? Zielen toebrengen is Gods werk. Hij plant zijn kerk. Maar door menschen. En dat wijst op onze roeping. De Heere roept ons tot het zendingswerk. Laat het ons dan een voorrecht en eene eere zijn mede te arbeiden aan de heerlijke toekomst der heidenen. Wij zullen ervaren, dat die arbeid niet ijdel is in den Heere.

Ook op Java en Soemba zullen ze komen en zich voor Zijn aanschijn nederbuigen en Zijnen naam eeren.

C.

F. S.

Van Zendingsaangelegenheden.

De subsidie-regeling voor particuliere ziekenhuizen.

Bij de Regeering in Indië is een nieuwe regeling voor de subsidieering van particuliere ziekenhuizen in bewerking. Hiertoe behooren ook de Zendingshospitalen. Voor zoover ons bekend is, is de nieuwe regeling nog niet definitief vastgesteld. Reeds is in het Zendingsblad van Juli pag. 130 een artikel opgenomen over de „*Vergadering van Zendingartsen te Solo*" waarin zeer belangrijke opmerkingen te dezer zake voorkomen.

Met blijdschap vernamen we, dat de Regeering de particuliere ziekenhuizen, en dus ook de Zendingshospitalen wat ruimer subsidieeren wil, dan tot nu toe is geschied. De thans nog geldende subsidie-regeling laat metterdaad heel wat te wenschen over. Zij is al te schriel in de tegemoetkoming der kosten. Reeds lang is naar verbetering uitgezien.

Maar die mildere subsidieering zou voor de Zending zeer gevaarlijk kunnen worden, indien de Regeering daaraan voorwaarden

gaat verbinden, die onze Zendingshospitalen van karakter zouden doen veranderen. We weten nog niet welke eischen de Regeering zal stellen. Het komt ons echter voor, dat de Zending vooral voor twee dingen zal moeten waken.

Vooreerst hiervoor, dat de Zendingshospitalen geheel vrij moeten blijven om zich in te richten in overeenstemming met hun karakter en doel. Indien de Regeering behoorlijk subsidieert, heeft zij natuurlijk het recht ook te eischen, dat alle gesubsidieerde hospitalen moeten voldoen aan alle billijke eischen, die aan een hospitaal mogen worden gesteld, gelijk de Zending zelf ook wil. Maar het zou voor de Zending zeer gevaarlijk worden, indien de Regeering allerlei dwingende bepalingen ging maken, waardoor de vrijheid om hare hospitalen in te richten naar eigen aard en doel aan banden zou worden gelegd. Onze Zendingshospitalen moeten blijven Zendingsinrichtingen, waar de Inlander goede medische hulp vindt, maar ook hoort en ziet, voelt en tast wat het

Christendom is. De zending moet geheel vrij blijven van alle inmenging van de Regeering in de regeling van haren medischen dienst.

In de tweede plaats zal de Zending o.i. er streng voor moeten waken, dat de Missionaire artsen in dienst blijven van de Zending en niet voor de helft of voor een derde ambtenaren van de Regeering worden. We zullen niet beweren, dat een Missionair arts nooit eenigen arbeid ten behoeve van de Regeering zou mogen verrichten. Maar hij mag, naar het ons voorkomt, geen dubbele positie hebben n.l. eenerzijds dienaar van de Zending en anderzijds dienaar van de Regeering. We vreezen, dat hieruit allerlei moeilijkheden zouden rijzen. Vooreerst zou er dan heel gemakkelijk voor den zendingsarts botsing ontstaan kunnen tusschen zijn plicht als zendingsarts en zijn plicht als Regeeringsambtenaar. Ook zouden er allerlei verwickelingen uit voortvloeien kunnen tusschen de Regeering en de Zending. En voor het besef van de Inlandsche bevolking zou de Zending heel gemakkelijk komen te staan in het teken van Regeeringsdienst indien de Zendingsarts ook ambtenaar zou zijn van de Regeering. Vooral dat laatste achten we heel gevaarlijk. Het mag in het minst niet den schijn hebben, dat de Zending in dienst staat van de Regeering. We hopen van harte, dat er een betere subsidie-regeling kome, want dat is zeer noodig. Maar we zouden het bejammeren, als deze niet zou kunnen worden verkregen, zonder dat de Zending een deel van hare noodzakelijke vrijheid ging opofferen. Dat offer zou te duur zijn voor de verkregen winst.

We vertrouwen echter wel, dat de Zending voor hare vrijheid zal waken en dat de Zendingsarbeiders in Indië wel bijtijds de Regeering zullen waarschuwen, indien deze door de in te voeren regeling de noodige vrijheid in gedrang zou brengen.

Weer een jubileum in zicht.

De Kerken van de drie Provinciën (Groningen, Drenthe en Overijssel) zullen weldra mogen gedenken, dat zij 25 jaar geleden de Zending op Soemba voor haar rekening hebben genomen.

Het was den 2en Januari 1902, dat de toenmalige deputaten van de Generale Synode voor de Zending op Soemba deze zending hebben overgedragen aan de Kerken der drie Provinciën.

De Generale Synode van Groningen 1899 benoemde tot hare deputaten voor de Zending op Soemba de B.B. Ds. T. Bos, Ds.

H. Dijkstra en Ds. A. M. Donner. Aan deze deputaten werd o.a. ook opgedragen „*zoo mogelijk den arbeid op Soemba in verband te zetten met eene kerk of kerken, gelijk heeft plaats gehad met Poerworedjo e.a.*”

Volgens deze opdracht hebben zij onderhandeld met de kerken van Groningen, Drenthe en Overijssel, die bereid waren den Zendingsarbeid op Soemba over te nemen.

Begin 1902 kreeg de overdracht haar beslag. Het zal dus den 2en Januari 1927 vijf en twintig jaar zijn geleden, dat de Kerken der drie provinciën de Zending op Soemba als haar eigen zending hebben aanvaard. Het spreekt vanzelf, dat dit feit niet onopgemerkt mag voorbijgaan. Wonderlijk heeft de Heere het werk van deze kerken gezegd.

De Soemba-Zending, die in 1902 nog zoo gering was van omvang, is uitgegroeid tot een Zending van groote beteekenis. Toen slechts twee zendelingen met een paar posten en een paar schooltjes. En thans een Zending met 4 missionaire predikanten, 46 posten, waar gewerkt wordt en omstreeks 1600 gedoopten; voorts 52 scholen met bijna 3000 leerlingen, een normaal cursus ter opleiding van onderwijzers en een opleidingsschool ter opleiding van Inl. helpers bij den dienst des Woords; en dan nog een medische dienst met weldra twee Europeesche artsen. Metterdaad, de Soemba-zending is een zeer beduidende zending geworden. De Kerken der drie Provinciën hebben ruime dankenstof.

Op wat wijze het a.s. jubileum zal worden gevierd, vernamen we nog niet. Wel hoorden we verluiden, dat er een *Gedenkboek* zal worden uitgegeven. En stellig zullen de Kerken der drie Provinciën ook nog wel op andere wijze hun dankbaarheid toonen. Wellicht komen we op dit jubileum later nog wel eens terug.

De vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal.

De vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal heeft haar zesde kroonjaar gevierd. Gedurende dertig jaar heeft zij de Zending onze kerken in haren medischen arbeid gediend. En zij deed het voortreffelijk. Het is vooral deze vereeniging, die de Heere heeft willen gebruiken om den medischen dienst tot ontwikkeling te brengen. Zonder den dienenden arbeid, die deze vereeniging heeft verricht, zou het Petronella-Hospitaal nooit zijn geworden, wat het thans is. In de eerste tijden van zijn bestaan dreef dit Hospitaal voor een zeer aanmerkelijk deel op de inkomsten, die de Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal

aanbracht. En nooit heeft deze Vereeniging op eenige zeggenschap over den Medischen dienst aanspraak gemaakt. Zij stelde zich alleen tot haar taak en haar eer om te dienen.

Ook het laatste jaar was haar werk niet ongezegd. Haar jaarverslag meldt ons, dat zij ontving:

aan contributie	f 7005.22½
aan giften	- 1922.21½

totaal	f 8927.44
--------------	-----------

De uitgaven waren:

onkosten	f 61.56
afgedragen a. d. Kerkeraad ..	- 8865.88

totaal	f 8927.44
--------------	-----------

Het vorige jaar bedroegen de ontvangsten f7958.35½. Dit jaar is dus bijna f1000 meer ontvangen. Maar dat ligt vooral aan het hooger bedrag der giften, die inkwamen. De contributies brachten f588 minder op dan verleden jaar. Er werden echter drie legaten ontvangen, één van f1000 en twee van f100.

Het stemt tot groote blijdschap en dank, dat het aan deze vereeniging gelukt is ook dit jaar weer zoo'n belangrijke som te kunnen afdragen. Doordat in elken kring van samenwerkende Kerken voor dezen medischen dienst van de eigen zending gelden worden verzameld, is het geheel natuurlijk, dat de Ver. Dr. Scheurer's Hospitaal hare inkomsten buiten Noord Holland gestadig ziet afnemen. Wel is het Petronella Hospitaal, waarvoor deze Vereeniging werkt, het Moeder-Hospitaal van al onze zendingshospitalen op Midden-Java, maar de tijd is toch reeds sinds lang voorbij, dat dit hospitaal voor heel ons Zendingsterrein dienst doet. Het ligt daarom voor de hand, dat men buiten Noord Holland de bijdragen aan de Ver. Dr. Scheurer's Hospitaal allengs meer onttrekt om die voor den medischen dienst der eigen Zending te bestemmen. Des te meer verdient het dus waardeering, dat deze Vereeniging hare inkomsten nog op hetzelfde peil weet te houden.

In verband met het feit, dat de Ver. Dr. Scheurer's Hospitaal zich allengs meer op Noord Holland moet concentreeren als het hoofdterrein van haar arbeid, wil zij werkzaam is ten behoeve van den medischen dienst van de kerken dezer Provincie, heeft zij de wijze van haar arbeid aanmerkelijk gewijzigd. Zij is een schriftelijke propaganda begonnen, die vooral ten doel heeft in de Kerken van Noord Holland de actie te verhoogen. Begin Juni heeft zij in de verschillende in Noord-Holland verschijnende Kerkbladen en Kerkboden een rubriek geopend onder den titel „Op en om Djocja.” In deze

rubriek zullen, naar het voornemen is, acht maal 's jaars brieven van het Zendingsterrein en mededeelingen van het Bestuur worden opgenomen. Dit kan, onder den zegen des Heeren, ongetwijfeld zeer vruchtbaar zijn tot bevordering van de belangen dezer mooie vereeniging.

Voorts is door het Bestuur nog een zeer belangrijk besluit genomen. Tot nu toe miste deze vereeniging nog rechtspersoonlijkheid. Met het oog op het in ontvangst nemen van legaten, bracht dit soms nog al wat moeilijkheden mede. Dit deed het Bestuur besluiten statuten te ontwerpen en daarop de Koninklijke goedkeuring aan te vragen. Reeds is het concept door den Kerkeraad te Amsterdam goedgekeurd. En in verband hiermede is er den 25sten September te Amsterdam eene Algemeene Ledenvergadering gehouden. Deze vergadering is goed geslaagd. Het Bestuur heeft onderscheidene mededeelingen gedaan. Er is besloten de Koninklijke goedkeuring op de voorloopig vastgestelde statuten te vragen. En na de pauze heeft Dr. Scheurer gesproken over het beruchte Art. 123 R.R.

Het ligt in de bedoeling in het vervolg de jaarvergadering in het voorjaar te houden. Daar hoopt dan het Bestuur de leden der Vereeniging te ontmoeten en de noodige mededeelingen te doen. En in verband daarmede heeft het Bestuur besloten in het vervolg geen jaarverslag meer te doen drukken. Met het oog op de besparing van kosten kunnen we dit begrijpen, maar of het wel in het belang der Vereeniging zal zijn, is zeer de vraag. Het Bestuur der Vereeniging is als volgt samengesteld: Mevr. C. van Eeghen-van Marle, Presidente, „Midduin”, Aerdenhout. Mej. N. P. de Gaay Fortman, Secretaresse, Galileïstraat 16, 's-Gravenhage. Mevr. J. H. Brinkman-Schut, Penningmeesteresse; Mevr. H. H. Ubbink-Woltjer, 2e secretaresse, Geref. Pastorie, Zevenhoven (Z.H.); Mevr. E. Breen-Neijens, Keizersgracht 18, Amsterdam; Mevr. A. Anema-Gertzen, Florastraat 11, Haarlem; Mevr. C. Harrenstein-Fernhout, Sarphatistraat 77, Amsterdam; Dr. J. G. Scheurer, Adviseur, Ermelo.

Ds. L. Netelenbos.

Utrechts missionaire predikant heeft in Augustus l.l. zijn zilveren ambtsjubileum mogen vieren. Het was de 11 Aug 1901, dat Ds. L. Netelenbos in de Geref. Kerk te Hylarda werd bevestigd als dienaar des Woords. In 1903 werd hij door de Kerk te Delft beroepen voor den dienst der Zending te Wonosobo. In het begin van 1904 vertrok

Ds. Netelenbos naar dit arbeidsveld waar hij tot 1918 onder bijzonder moeilijke omstandigheden heeft gearbeid. Toen in 1918 het Zendingsterrein van Utrecht vacant was geworden, heeft de kerk van Utrecht Ds. Netelenbos beroepen als missionaire dienaar des Woords voor Poerworedjo. Ds. Netelenbos nam die beroeping aan en werkt sinds Juni 1918 te Poerworedjo, waar hij met groote opgewektheid en rijken zegen de zending dient. Toen hij in 1923 met verlof naar Holland kwam, dreigde het gevaar, dat zijn gezondheid terugkeer naar Indië niet zou toelaten. Maar dat gevaar is afgewend. De Heere herstelde zijn gezondheid. En na zijn terugkeer in 1924 mag Ds. Netelenbos weer met volle kracht zijn mooie en door hem zeer beminde werk verrichten.

Hoe in Indië het ambtsjubileum van Ds. Netelenbos is gevierd vernamen we niet. Anders zouden we er een kort verslag van hebben gegeven.

De Kerk van Utrecht zond haren missionairen dienaar telegrafisch hare hartelijke gelukwensen. En de deputaten van de zending in Utrecht en Gelderland besloten hem een blijk van waardeering aan te bieden.

Het spijt ons, dat we geen foto van Ds. Netelenbos bezitten ter plaatsing in het Zendingsblad.

Gaarne biedt ook het Zendingsblad aan Ds. Netelenbos zijn felicitatie. We doen het met de bede, dat de Heere dezen dienaar nog tal van jaren onder rijken zegen in den dienst der zending doe arbeiden.

25 Sept. '26.

W. B.

Driemaandelijksch Verslag van den Zendingsarbeid over 1 April tot 30 Juni 1926.

Zending der Gereformeerde Kerken van Zuid-Holland Zuid in de residentie Banjoemas (Java).

Het jaarverslag vóór de Provinciale Synode van Zuid-Holland ingediend, liep tot 1 April van dit jaar en bevatte dus reeds het voornaamste over het eerste kwartaal van dit jaar.

In aansluiting met het onderstaande rapport over het tweede kwartaal heb ik nog uit de voorafgaande periode het volgende mede te deelen.

Op Woensdag 30 December hebben wij een vergadering van de Afgevaardigden der Kerkeraden met de Goeroes-indjil van ons terrein gehad.

Hier werden de enkele regelingen voor het kerkelijk saamleven in ons ressort (81 artikelen) denitief aangenomen. Bedoeld is niet hierin een proeve van een Kerkenorde te ge-

ven van algemeene en blijvende strekking. Maar slechts eenige voorloopige regelingen te treffen, waaraan wij ons hier in Banjoemas willen houden. Niet alleen om orde en regel te bewaren, schijnt mij dit goed, maar ook wordt op deze wijze een later ontstaan van een meer algemeene en blijvende Kerkenorde voorbereid, doordat onze menschen praktisch de waarde en de bedoeling van Kerkelijke regelingen volgens het Gereformeerd Kerkrecht leeren verstaan.

Den volgenden dag, op de Oudejaarsavond, sprak ik voor de Hollanders in Poerwokerto over Psalm 32 : 8:

„Ik zal u onderwijzen en u leeren van den weg, dien gij gaan zult. Ik zal raad geven. Mijn oog zal op u zijn.”

Voor mij lag daarin een belofte des Heeren voor den nieuwen jaargang en gaarne aanvaardde ik dat woord als een motto voor 1926.

Reeds spoedig zou de belofte zich vervullen door het onderwijs, dat de Heere mij liet toekomen in het bezoek, gedurende de eerste tien dagen van het jaar aan het terrein van onze Noordelijke burens: de z.g. Salatiga-Zending en de missie der Doopsgezinden.

Ik deed dit voor de „*Lectuurcommissie*”, op wier verzoek ik mij bereid had verklaard een korte geschiedenis der Christelijke Zending op Midden-Java ten behoeve der Nederlandsche Christenen te leveren.

Zulk een bezoek aan het arbeidsterrein van anderen is door al wat het bij de vergelijkingen, die men maakt, te denken geeft, geloofsterking, die het verleent, en nieuwe gedachten en impulsen, welke men thuis brengt, den tijd overwaard.

In Februari woonde ik de conferenties bij, die in verband met de komst van Dr. Mott op Java, te Bandoeng, Jogjakarta en Solo gehouden werden. Deze conferenties waren voor de Zending van onschatbare beteekenis.

Dr. Mott had o.a. gevraagd wat bij overgangen tot het Christendom de meest voorkomende motieven waren.

Ik besprak deze vraag ook op onze goeroe-indjil-vergadering en wellicht is het van belang hun antwoord daarop te beluisteren.

Zij maakten de volgende opmerkingen:

1. De Islam beweert één God te aanbidden, maar zoekt in de praktijk zijn hulp en zegen bij velerlei geesten. Het Christendom maakt ernst met het dienen van den éénen God, die hemel en aarde geschapen heeft.

2. De Javaan voelt zich onbevredigd bij de onbegrepen Arabische formules en geestelooze ceremoniën. Daartegenover trekt aan: het nadruk leggen op het begrijpen, de prediking en het onderwijs in de Javaansche

taal, het leeren uit een in het Javaansch geschreven heilig boek, enz.

3. De offers en offermaaltijden, opgedragen aan beschermgeesten en de geesten van voorouders kosten veel, maar brengen niet den zegen of het voordeel, dat ervan voorgespiegeld wordt.

4. In onzen tijd zijn er velerlei bonden en vergaderingen, waar heel wat gepraat wordt, en allerlei mooie plannen worden beraamd, maar praktisch resultaat wordt er weinig van gezien. De Christenen praten niet, maar doen: getuige de oprichting van ziekenhuizen en scholen.

5. Bij de huwelijksluiting besloten man en vrouw in verstaanbare taal voor Gods aangezicht trouw. Scheiding en veelwijverij worden verboden.

Daartegenover maakt het Islamsche huwelijk, gesloten in de moskee met Arabische formules in afwezigheid van de vrouw een pover figuur, terwijl de herhaaldelijke echtscheidingen en wat dies meer zij, de minderwaardigheid van het Mohammedaansche huwelijk in het oog doet vallen.

In deze opmerkingen ligt ongetwijfeld veel waars en opmerkelijks. Alleen blijkt tevens, dat bij eerste aanraking van buitenstanders met het Christendom weinig nog het oog geopend is voor de eigenlijke kern van het Evangelie: de verzoening met God door het geloof in Christus zoenverdienste en de vernieuwing van den mensch door de wedergeboorte des Geestes. Eerst bij meerdere bevestiging in het geloof beginnen deze dingen voor hen te leven.

Den 29sten April werd de eerste Javaansche predikant op het terrein der Gereformeerde Kerken te Jogja in zijn ambt bevestigd. De plechtigheid werd bijgewoond door uw Miss. predikant en door afgevaardigden onzer Kerkeraden van Poerbolingo, Grendeng en Adiredja.

Den dag daarop had een coetus van afgevaardigden der verschillende kerkeraden van de Gereformeerde Zendingsterreinen te Jogja plaats.

Dit jaar wordt de gewone vergadering onzer Christenen, die anders op Hemelvaartsdag plaats heeft, verschoven naar den dag der opening van de nieuwe Kerk, die thans in Poerbolingo gebouwd wordt. Deze kerk wordt geheel gefinancierd door de Javaansche gemeente te Poerbolingo. Zij hebben door sparen, enz. ruim f 3000.— bijeengebracht, en een obligatieleening van f3000.— geplaatst. Een zeer bemoedigend en verblijvend teeken van offervaardigheid. Op andere terreinen worden groote sommen uit Holland gezonden voor den bouw der Javaan-

sche Kerken in verschillende gemeenten. Op uw terrein is dit de vijfde gemeente, die haar eigen kerk bouwt buiten bezwaar uwer zendingskas. Meer nog dan om de finantieele verlichting, die dit uw kas geeft, is het verblijvend om hierin de vruchten onzer opvoeding tot zelfonderhoud der gemeenten te bespeuren.

Dit bleek ook uit een andere blijde ure.

Op Hemelvaartsdag 13 Mei werden dit jaar de Christenen uitgenoodigd de inwijding bij te wonen van het keurig kerkgebouwtje dat op hetzelfde erf als de Maleische school gebouwd is.

Onder groote belangstelling zoowel van de zijde der Inlandsche en Hollandsche geestverwanten als van autoriteiten had de opening plaats, welke een gewichtig moment in den arbeid op de meest belangrijke plaats der Residentie beteekent.

's Namiddags hadden wij er vergadering van de afgevaardigden der Kerkeraden met de goeroes-indijl.

Hier werd op verzoek van de Bizondere vergadering van Miss. Predikanten gehouden te Jogja een commissie ingesteld om te onderzoeken of de gemeente te Poerwokerto reeds rijp kan beschouwd worden voor institueering. Een desbetreffend verzoek daartoe was van Poerwokerto uitgegaan. Het resultaat van dit onderzoek was voor de gemeente eenigermate teleurstellend.

Immers, de commissie bevond, dat, al kan men zeggen, dat er voldoende leden zijn, die voor het ambt eenige geschiktheid hebben, deze echter niet behooren tot de eigenlijke bevolking, die in deze plaats blijvend haar woonstede heeft, maar veeleer tot de vreemdelingen in vroeger of later tijd van elders ingekomen. De gemeente beantwoordt dus volgens het oordeel der commissie niet aan wat het Rapport nopens de Institueering van Javaansche Kerken (Acte Generale Synode van Utrecht) onder 3b als voorwaarde stelt. Op dien grond werd het voorstel om tot institueering te komen vooralsnog afgewezen.

Verder beraadde de vergadering zich nader over het reeds in de December-vergadering aangenomen plan om afgevaardigden der gemeente te Poerbolingo in Augustus op kosten en naar instructie der Inlandsche Kerken op een soort Zendingsreis te zenden. Besloten werd, dat zoo mogelijk zij vergezeld zouden worden van een Inlandschen verpleger met medicijnen en van den colporteur.

In de Junimaand heb ik eerst de classicale vergadering der Hollandsche Kerken met daaraan verbonden Evangelisatie-congres te Semarang bijgewoond. Daarna heb ik een

vacantie van 2½ week in de bergen genoten.

De doop in September 1925 en Maart 1926 had voornamelijk betrekking op lieden afkomstig uit enkele dessa's op een tamelijk grooten afstand van Poerbolinggo ten Zuiden gelegen.

Volgens het oordeel van den goeroe-indjil Soedarmadi van Poerbolinggo, dien de Heere als instrument had willen gebruiken was de toestand nog niet rijp om een eigen Helper tot den D. d. W. er te plaatsen. Daarom geschiedt de verzorging vooralsnog van uit Poerbolinggo. Maar wel scheen het gewenscht om deze verzorging des te beter doel te doen treffen, dat een eenigszins meer onderwezen en vertrouwd persoon zich onder hen vestigde. Dezen persoon meenen wij gevonden te hebben in Joesoep Madrawi. Den 28sten Juni werd deze in het midden der gemeente te Poerbolinggo als ouderling bevestigd, terwijl hij als courantrondbrenger in diens der Zending staat. Hij vestigde zich te Plana (langs een binnenweg 15 K.M., langs hoofdweg 23 K.M. van Poerbolinggo verwijderd). Voor zijn salaris in het eerste jaar kwam een belangrijke gift binnen. Behalve het bovenstaande is over dit kwartaal nog te rapporteeren, dat medio Mei te Djatilawang, nadat zij meer dan één jaar voorbereid was, een door de regeering erkende en dus gesubsidieerde Vervolgschool ¹⁾ geopend werd in een gehuurde woning. Tot hoofd werd benoemd Moerwitaja voorheen hoofd der school te Kandang Gampang, bijgestaan door Soewita afkomstig van de normaalschool der Salatiga-zending te Tingkir.

Achaz, die voorheen te Djatilawang werkzaam was, werd tot goeroe-indjil te Adiredja aangesteld en zijn collega Tiwan overgelaat naar Poerbolinggo, waar dus thans drie goeroes-indjil werkzaam zijn, wat door de bovengenoemde uitbreiding van het werk hier noodzakelijk werd.

Uw Miss. predikant kwam elken Zondag gemeenlijk in één of meer der verschillende gemeenten om één der Sacramenten te bedienen, ambtsdragers te bevestigen of openbare belijdenis af te nemen. Aangezien het aantal plaatsen, waar Avondmaal bediend wordt, 12 beloopt, gebeurde het menigmaal, dat tweemaal per Zondag (in Februari zelfs eens driemaal) dit Heilig Sacrament door mij werd uitgereikt. Voor de Hollanders te Poerwokerto ging ik geregeld iedere maand

éénmaal, voor die te Poerbolinggo zooveel het mogelijk was, voor.

Elken Donderdag en Vrijdag hield ik catechisatie te Poerwokerto. Op Maandagavond te Poerbolinggo, terwijl de evangelisatie-avonden met tooverlantaarn in de Chineesche wijk te Poerbolinggo door mij en den goeroe-indjil Berman zooveel mogelijk iederen Zaterdag geleid werden. De Hollandsche catechisaties voor schoolkinderen werden te Poerbolinggo waargenomen door den onderwijzer van de Holl. Chineesche school, den heer Groenewoud.

Wat de zelfstandige, maar met de Zending saamwerkende „Vereeniging voor Christelijk Hollandsche scholen in de residentie Banjoemas" betreft: in de Mei gehouden ledenvergadering memoreerde het hoofd der Holl. Inlandsche school te Poerwokerto, dat het dit jaar vijf jaar geleden was, dat genoemde school geopend werd. Dit jaar zijn voor het eerst leerlingen kunnen afgeleverd worden, die den thans volgroeiden leercursus van zeven jaar doorloopen hebben. Van de vier jongens, die examen deden voor de ter plaatse gevestigde Mulo konden twee de voorklasse overspringen en werden de beide anderen tot die voorklasse toegelaten. Een resultaat, dat te schooner blijkt te zijn, naar mate men bedenkt, dat de drie klassen, waarmee de school oorspronkelijk aanving, bestond uit een gemengde schare van leerlingen, die voor zoover het de tweede en derde klasse betreft, in menig geval elders waren afgewezen.

De bouw der Holl. Chin. Zendingsschool met 2 onderwijzerswoningen waarvan één met internaat onder den architect Pluyter (zwager van Ds. Krijger van Soemba) vordert snel. Tevens bouwt deze heer voor de Inlandsche gemeente de nieuwe kerk.

Moge de Heere ons en de gemeenten in Holland ook het volgend kwartaal onderwijzen en ons leeren van den weg, dien wij te gaan hebben. Moge Hij, de Raadsman hier als ginds, bij alle besprekingen wezen. En moge Zijn Oog onzen arbeid ook in het verdere van 1926 wel doen gelukken.

B. J. ESSER.

Poerbolinggo, Juli 1926.

Bij de foto.

Deze kiek stelt ons voor de geslaagde leerlingen van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo met de leeraren der Kweekschool en hunne vrouwen.

Zij is genomen onmiddellijk na den uitslag van het examen voor het front van het schoolgebouw.

¹⁾ Onder „Vervolgschool" verstaat men een school, die in een tweejarigen cursus leerlingen, afkomstig van een Volksschool (dessa'school) brengt op het peil, dat de vijfjarige Standaardschool wil bereiken.

Van links naar rechts staande:

Samuel Jonathan, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Gombong; Samuel Pasariboe, geplaatst aan de Chr. Schakelschool te Solo; Nico Robot, geplaatst aan de Chr. H. I. S.

toezicht de geslaagden 5 jaren lang gestaan hebben; Mevr. Vermolen; Meijerink; Mevr. In 't Veld; Atmowidjono; Mevr. de Koomen en Dubbeldam.

te Modjowarno; J. Pangkereg, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Sragen; J. Nababan, geplaatst aan de 1e H. I. S. te Solo; M. Wenas, geplaatst aan de 2e H. I. S. te Solo; Andreas Kwee, studeert door aan de Holl. Opleidingscursus van Ds. Bakker te Djokja, en is bestemd voor het Zendingswerk onder de Chinezen te Solo; E. Pardede, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Klaten; G. Silitonga, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Poerwokerto; De heeren Vermolen, Beukema en In 't Veld; Johannes Manasse, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Wates; Ismail, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Poerwokerto; W. Pondaag, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Magelang; de heer de Koomen; Koentjono, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Modjowarno; Joenias, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Sragen; H. Loembantobing, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Klaten.

In 't midden drie meisjes: Lily Pandegiro, geplaatst aan de Chr. H. I. S. te Kotamabagoe Celebes; Rahmat, geplaatst aan de Chr. H. Jav. Meisjesschool te Djokja; Marie Liem, geplaatst aan de Chr. H. C. S. te Solo.

Voorts van links naar rechts: Mevrouw Meijerink; Dr. Groot, onder wiens medisch

SOLO.

Naar Watoesigar.

Op de zendingskaart van Soerakarta ligt in het zuidwesten een driehoekig eilandje, ingesloten in het Djokjasch gebied. Het is het district Ngawen, een enclave van het Mangkoenegaransche Rijk in Djokja.

Ongeveer een jaar geleden zijn er te Solo twee oude mensen uit die streek gedoopt, vader en moeder van een der Solosche Christenen. Ze woonden eigenlijk in Watoesigar, een desa in Ngawen, maar kwamen nog al eens bij hun zoon in de stad.

Een andere zoon woonde in Watoesigar. Die had al lang Christelijke boeken en traktaatjes gelezen, en had ook zijn gezin en enkelen van zijn burens daarvan verteld. Niet lang na den Doop van de ouders kwam ook van het jonge gezin een verzoek om den Doop. De ouderling, die er heen moest voor het Dooponderzoek, had eerst niet veel plezier in den tocht. Het was dan ook een heele reis. En och, dacht hij, zulke mensen kunnen zonder catechisatie toch onmogelijk nog zoover zijn, dat ze gedoopt kunnen worden. Hij zou over Pedan gaan, en de goeroe van

Pedan zou dan meegaan. Van Pedan uit (dat ligt in het Klatensche en is per trein en per rijtuig te bereiken) is het nog 27 K.M. Zij zouden het eerste stuk per fiets afleggen, en dan het laatste half uur te voet, omdat de weg daar recht naar boven gaat.

Het onderzoek overtrof zeer ver de verwachtingen. Zoowel de goeroe als de ouderling waren verbaasd over de kennis en het inzicht van deze menschen. Enkele weken later werden ze gedoopt. Ze hadden daarvoor de reis naar Pedan met hun kinderen gedaan, bijna geheel te voet. Sinds dien worden de Christenen te Watoesigar door den Kerkeraad van Klaten verzorgd. Al is het ver, elke week komt er een goeroe. En nu waren er weer twee vrouwen en een man, die den Doop hadden gevraagd, mede voor vijf kinderen.

Mijn man vond nu, dat het toch niet aanging vrouwen en kinderen zulke groote afstanden te voet te laten afleggen om gedoopt te worden. Het Evangelie wordt tot alle menschen en overal gebracht, ook tot de menschen in Watoesigar. En het was van groot belang, dat ook daar Doop en Avondmaal zouden bediend worden. En dat ook de menschen van die desa, die er nog niet aan toe zijn om 27 K.M. te loopen om het Evangelie te hooren, in hun eigen desa bereikt zouden worden.

De vraag was alleen: hoe komen we er? Het was heel duidelijk, dat wij geen 27 K.M. zouden kunnen loopen. Rechts en links informeerden we naar den weg, en hoe die streek per auto zou te bereiken zijn. De goeroe's vertelden, dat het goed kon van uit Wonogiri, dan naar het zuiden naar Woerjantoro en dan oostwaarts. Dat was dan ongeveer 90 K.M. Maar toen we den controleur van die streek er naar vroegen, bleek, dat hij dien weg eens gegaan was, maar niet terug had willen gaan, omdat het levensgevaarlijk was, daar de weg volstrekt geen autoweg was. Hij had om terug te gaan een grooten omweg over Djokja gemaakt. Ook de Regent van Wonogiri ontraadde ons dien weg te gaan.

Er was nog sprake van een anderen weg: van Klaten uit naar het zuiden en dan ten slotte een eind te voet. De taxatie van dit „eind te voet“ varieerde van 5 tot 12 K.M. Later bleek, dat het inderdaad bijna 12 K.M. was. We vonden beter, dit maar niet te probeeren: als we eerst misschien bijna drie uur geloopt hadden, een deel van den weg sterk stijgend, zou het preeken voor mijn man daarna toch te vermoedend zijn geweest. En dan nog de weg terug!

Eigenlijk werd maar één weg aangeraden: over Wonosari in het Djokjasche. Ongeveer

even ver als de weg langs Wonogiri. We besloten dus, dien maar te nemen, in de hoop, dat vóór de volgende reis het plan om van den weg bezuiden Klaten een autoweg te maken, zou zijn voltoerd. Dat zou de afstand bekorten tot twee derde.

Zondagmorgen om halfzeven gingen we op weg. De dienst zou om 10 uur zijn, dus we meenden behoorlijk tijd te hebben. Het eerste deel van den weg, tot Brambanan, rijden we dikwijls, dat is ongeveer 50 K.M. We legden dat stuk in een uur af. Met dezelfde vaart ging het nog een eind naar het zuiden langs de onderneming Sorogedoeg, waar Ds. Of-fringa van Djokja een nieuw hulphospitaal heeft, dat deze week geopend wordt. Het staat vlak aan den weg, zoodat we in het voorbijgaan konden zien, dat het er keurig uitziet. We reden nu recht op het zuidergebergte aan nieuwsgierig hoe de weg naar boven zou zijn. Al spoedig ging het in bochten en slingers den berg op. Het uitzicht over de vlakte werd steeds wijder. Maar in den morgen is het nevelachtig, dan ziet men niet zooveel. En als de weg zoo klimt, ben ik niet zoo heldhaftig, en kan niet zoo van al het mooie genieten. Eindelijk kwamen we op de hoogvlakte. We hadden heel langzaam gereden, en het begon al een beetje laat te worden. We hoopten, dat we nu spoedig aan Wonosari en den zijweg naar Watoesigar zouden zijn. Maar naar Wonosari was nog een heel eind. En daar gekomen bleek wel, dat Watoesigar een heel eind verder zou zijn, want de menschen konden ons niet goed inlichten over den weg. Gelukkig was er, toen we Wonosari al bijna doorgereden waren, een kazerne van de veldpolitie, waar we eenige inlichtingen kregen. Het zou zeker nog wel 23 K.M. zijn. En we hadden al 80 gereden.

Maar weer verder dus. De weg leek wel een montagne russe: rechttuit en met heel lange hellingen op en neer. Hier en daar kali's, nu bijna droog, waar de weg overheen gelegd was over groote steenen, en met aarde gelijk gemaakt. In den regentijd verdwijnen zulke bruggen door de bandjirs, dan kan men dien kant dus dikwijls niet rijden. Hier en daar moesten we nog naar den weg vragen, want er waren telkens viersprongen, waar het niet duidelijk was, hoe we gaan moesten. We werden ook nog een keer verkeerd ingelicht, wat een omweg van 8 K.M. tengevolge had. Ten slotte waren we pas tegen elf uur op de plaats van bestemming. Te wandelen viel er niets, het huis lag aan den weg.

Er waren ongeveer 40 menschen bijeen, onder wie twee vrouwen. Het districtshoofd

was er ook met zijn schrijver. Verder eenige desahoofden uit de buurt, en ook acht Sadrach-Christenen, onder wie twee goeroe's.

Eerst hebben we een poosje zitten praten. Toen werd er godsdienstoefening gehouden. In de desa gebeurt het dikwijls, dat de menschen op de Doopvragen iets meer antwoorden, dan alleen: ja. Hier ook: ze zeiden: ja, ik wil den Heere volgen. We zongen hier, zooals bijna overal in het Klatensche uit het oude psalmboek, 'gemaakt door „Vader” Jansz, die ook de Bijbelvertaling maakte. Het psalmboek dateert uit zijn eersten tijd. Het Javaansch er van is daardoor niet, wat het in zijn lateren tijd was. De Sadrach-Christenen zijn bijzonder aan dit boek gehecht, en voelen zich in de kerk meer thuis, als de hun bekende liederen worden gezongen. Maar het boek, dat vroeger ook bij ons in gebruik was, kan niet herdrukt worden: het Javaansch is te onduidelijk, en het zou te duur zijn. Het is sinds jaren uitverkocht. En van de gelegenheid, dat zoowel op ons terrein als op Oost- en Noord-Java de bundels ten gebruike in de godsdienstoefening tegelijk uitverkocht waren, is gebruik gemaakt om te komen tot een gemeenschappelijke bundel. Het belang van eenheid van kerkgezag voor alle Javaansch sprekende Christenen is vooral ook door Ds. van Dijk van Keboemen op de zendingsconferentie te Kediri bepleit. Een eerste poging daartoe was al in vele gemeenten in gebruik.

Na den dienst hebben we nog een heelen tijd gepraat. In den kring van Sadrach-Christenen, zoo vertelden ze, zit weinig drang tot uitbreiding: „er zullen er wel geen meer bijkomen”, zeiden ze zelf. Er zijn er nu acht, met hun gezinnen. Ze wonen allen samen op één erf.

Mijn man praatte met de mannen. Ik ging achter in huis bij de vrouwen. Een van haar vertelde, dat ze als meisje, omstreeks 1908 in Djokja in het Petronella Hospitaal had gelegen, en dat ze toen al gewenscht had Christin te worden, maar haar ouders wilden het niet hebben. Ze had toen al familie, die Christenen waren. Al die jaren had het bij haar gesluimerd, en nu was het oude verlangen vervuld.

In zulke desa's, ver van de bewoonde wereld, is het voor de vrouwen aardig als ik meekom. Ze zitten er nooit bij, als er met de mannen nagepraat wordt. Ze worden nog bijna niet meegeteld. Dan gaan we maar samen naar het binnenvertrek, en dan komen ze los met vragen en verhalen. Maar zoo weinig vrouwen als hier in Watoesigar heb ik nog nooit aangetroffen. Alleen die twee, zelfs in de keuken waren geen buur-

vrouwen maar alleen mannen om te helpen. Ik heb de Sadrach-Christenen gevraagd, den volgenden keer ook hun vrouwen mee te brengen, om eens kennis te maken.

In den namiddag gingen we terug. Eerst weer naar Wonosari, waar we het hulphospitaal bezochten. Zulke afgelegen posten krijgen niet zoo dikwijls bezoek, het was voor hen een welkome afleiding. Wij waren blij iets van het Djokjasche werk in het zuidergebergte te zien en te hooren, en zij vertelden er graag van; ieder vindt het prettig, als er aan zijn werk aandacht gegeven wordt.

Daarna weer verder. De weg naar beneden was prachtig. De nevels van den morgen waren alle weg, in het late middaglicht is alles zoo helder, en zijn de kleuren zoo mooi. We zagen Klaten als een legkaart beneden ons liggen. Het leek wel, of van die heele afdeeling geen plekje onbebouwd is: alles in vierkanten en rechthoeken verdeeld, afgescheiden door waterleidingen en wegen. Hier de zwarte aarde, met zacht groenen weerschijn van de pas uitgeplante tabak. Daar 't blauwgroen van de suiker, en het felgroen van de jonge rijst. En overal donkergroene glinsterende plekken, waar onder klapperboomen de desa's verscholen lagen. Huizen ziet men nergens, dan alleen de groote fabriekscapexen en de tabakslodsen met hun groote bruine daken, die van boven gezien plat op den grond schijnen te liggen. De Javaansche huizen gaan alle schuil onder de klapperboomen. Ook de kerkstorens, die het Zwitsersche landschap zoo schilderachtig maken, ontbreken geheel.

Onderweg hadden we nog een paar bezoeken: eerst het hoofd van de school te Tadjj (nu de school te Sanggrahan, omdat het nieuwe gebouw in die desa staat). Dinsdag zouden we het nieuwe gebouw feestelijk openen, dus moesten we nog even vragen, of alles geregeld was.

Daarna naar Gondang, dicht bij Klaten, waar het gezin van het hoofd der school met een zoontje vermeerderd was. En ten slotte naar Kartasoera, waar een Christen-Chinees woont, die naar China was geweest, om zijn oude moeder te bezoeken, en nu pas terug was, na zes maanden afwezigheid. Vlak voor zijn thuiskomst was ook in zijn gezin een zoontje geboren.

We waren thuis voor het geheel donker was, de tocht had ongeveer 12 uur geduurd.

Het was een goede dag die weer vele nieuwe perspectieven voor het werk opende. De menschen in Watoesigar vragen om een school en een polikliniek. Er is al een gezin, waarvan het oudste kind naar de stad moest bij familie, omdat er in de buurt geen Chris-

telijke school is. Geneeskundige behandeling is er daar niet. In Woerjantoro kunnen ze hulp krijgen, dat is ongeveer 30 K.M., en in Djepitoe, waar Dr. Offringa een polikliniek heeft, dat is 27 K.M. en in Pedan, waar Dr. Groot een polikliniek heeft, ook 27 K.M., en dan in het hulpziekenhuis te Wonosari, dat is maar 23 K.M. Het ligt wel afgelegen. En over al die afstanden naar noord en zuid en oost en west is ook nog nergens een groep Christenen.

De voorposten zijn ineens wel ver vooruitgeschoven. En tegelijk met de blijdschap over deze vordering, hebben we opnieuw een sterken indruk gekregen van het kleine, bijna verdwijnende van ons werk in deze groote residentie.

Toch.... „het koninkrijk der hemelen is gelijk aan het mosterdzaad“.... we verwachten, dat het hier op Java een boom wordt; dat het kleine begin zal groeien tot een Christenvolk.

J. C. VAN ANDEL—
RUTGERS.

So'lo, 21 Augustus 1926.

Djakja.

Ds. A. Pos schreef aan den Kerkeraad te Amsterdam een brief, waarvan op daartoe strekkend verzoek het volgende in dit blad wordt opgenomen.

Zeër geachte Broeders!

Noodzakelijk vind ik het u omtrent de schoolzaken het een en ander mede te deelen. In den loop van het jaar 1924 zijn opgericht de scholen in Toeren, Gadoengan en Patrabajan. In het begin 1925 Wates, Kemirisewoe, Wonosari en Djepitoe, terwijl half 1925 de school op Klitren aan mijn zorg werd toevertrouwd. In Maart 1925 werd de nieuwe subsidie regeling ingevoerd waarbij er scheiding gemaakt werd tusschen standaard- en volksscholen. In overleg met den inspecteur werden nu de scholen op Patalan en Ngoelakan tot standaard-school verklaard, en al de andere werden volksschool, terwijl Toengkak werd opgeheven, en de school op Klitren later als standaard-school er aan werd toegevoegd. Volgens de nieuwe subsidieregeling hebben volksscholen de goedkeuring noodig van den Resident. Daar echter al deze scholen opgericht waren voor de invoering der nieuwe subsidieregeling, heb ik ze als reeds bestaande aangenomen, en derhalve zonder nader goedkeuring aan te vragen, subsidie voor deze scholen aangevraagd als volksscholen. Omtrent de scholen die in 1924 zijn opgericht is nu de beslissing nog onzeker, maar omtrent de in 1925 opgerichte

scholen is thans een besluit gevallen dat deze de goedkeuring eerst noodig hebben van het hoofd van het plaatselijk bestuur. Deze goedkeuring is door mij ook aangevraagd en daarop heb ik het bescheid ontvangen, dat deze scholen om goedgekeurd te worden, den geldelijken steun der bevolking noodig hebben ten opzichte van grond, gebouwen enz. Eerst wanneer ik me daarvan heb vergewist, kan goedkeuring worden tegemoet gezien. Dat stelt me voor niet geringe moeilijkheden. Waarschijnlijk dat in Djepitoe, waar de bevolking zeer gunstig gezind is, en waar ook voorloopig geen andere dan een volksschool noodig is, zulks wel te bereiken valt. Doch in andere plaatsen is dat moeilijk. In de eerste plaats omdat over het algemeen de bevolking in plaatsen als Wates en Wonosari liever een standaard-school heeft, die beter is en ze niets kost. En in de tweede plaats, omdat ze nog wel hun kinderen naar een zendingsschool willen zenden, maar er niet bepaald offers voor over hebben. Wij krijgen daar alleen leerlingen, omdat onze onderwijzers een normaalschool-diploma hebben, en hetzelfde onderwijs geven als op de Gouv. school der 2de klas. Het is dus onzeker, of we in de toekomst voor deze scholen subsidie krijgen, en het is zeker, dat we tot 1 Jan. 1927 die subsidie niet krijgen. Mocht dan goedkeuring verkregen worden, dan kan ik alsnog trachten die met terugwerkende kracht tot de opening der school te krijgen, wat echter zeer onwaarschijnlijk is. Zelfs voor de school in Kalipenten, die al sinds 1910 bestaat, werd nog zulk een goedkeuring gevraagd; nog altoos heb ik voor Kalipenten de subsidie over het jaar 1925 niet ontvangen, evenzoo min voor de andere in '24 opgerichte scholen. Voorts heb ik de school op Klitren moeten financieren, zonder dat ik daarvoor tot dusver eenige subsidie ontvangen heb.

Daaromtrent nog het volgende. Toen de Keuchenius-school overgeplaatst werd, was op Djëtis een nieuwe leerschool noodig. Een verzoek om een nieuwe school op Djëtis op te richten werd door den heer Koelewijn ingediend, het werd ook toegestaan, zoodat de school op Djëtis als een nieuwe standaard-school werd beschouwd en die op Klitren als een voortgezette school. Alleen voor de nieuwe school kon nieuw schoolmeubilair enz. gevraagd worden, en bovendien nieuwe subsidie voor het laatste halfjaar 1925, daar deze school gerekend werd met 1 Juli 1925 opgericht te zijn. De heer Koelewijn, die de banken en kasten en leermiddelen enz. van Klitren naar Djëtis medenam, stelde zich echter op het standpunt, dat aangezien hij

niets gekocht had, hij ook niets ontvangen kon, en aangezien hij over het 2de halfjaar van 1925 reeds subsidie ontving, hij niet weer subsidie vragen kon. De school op Klitren die nieuwe banken, kasten, leermiddelen, enz. te koopen had, en de salarissen ook van Juli-Dec. '25 te betalen had, kon het echter nog veel minder aanvragen, aangezien deze school als een bestaande werd aangemerkt, en over *deze* school een vol jaar subsidie was uitgekeerd. Over deze zaak heb ik met den heer Koelewijn gehandeld, en ook met de inspectie gesproken, maar de rechte oplossing daarvoor is nog niet gevonden. Thans heb ik van den heer Wiggers alvast ontvangen een bedrag van f420 ten behoeve van de salarissen, zooveel als overbleef van de subsidie, aangezien de leerschool op Djētis nu zooveel kleiner is dan die op Klitren tevoren was. Bovendien zal hij nog uitkeeren een bedrag van f60.— ten behoeve van onderhoudskosten enz. Of het nog gelukken zal, voor eerste inrichting der school en voor salaris over Juli-Dec. '25 iets meer te krijgen, is nog niet zeker.

Van de voor 1925 begroote f7250 als subsidie voor de scholen heb ik tot dusver ontvangen f3763.50. Of we nog meer ontvangen, is nog onzeker. Ik begin te vreezen, dat een zelfde teleurstelling ons wachten zal ten opzichte van de begrooting 1926. Het bedrag van f7680 wordt bij lange na niet bereikt, al zal het wel iets gunstiger gaan dan in '25, omdat de standaardsschool op Klitren in elk geval ook een behoorlijk bedrag zal opleveren. Dat alles heeft de berekeningen belangrijk in de war gestuurd. Over deze beide jaren brengt dat een extra tekort van rond f6000.— waar omtrent ik mijn best zal doen om nog zooveel als kan er van binnen te krijgen. Het is verdrietig dat deze loop van zaken aldus is. Het heeft me duidelijk gemaakt, dat we den weg van volksscholen niet meer op moeten. Ook al is de gelegenheid beperkt, moeten we toch trachten in de richting van standaardsscholen te gaan, waarvoor de subsidie behoorlijk is en die niet zooveel moeilijkheden met zich brengen. Met de verschillende Ass. Res. heb ik overlegd over plaatsen die naar hun oordeel voor oprichting van standaardsscholen in aanmerking komen, en waarbij ik rekenen mag op hun volle medewerking. Dienovereenkomstig zend ik deze maand verzoekschriften naar het Dep. O. en E. voor oprichting van standaardsscholen. In de afd. Koelon Praga: Srema, Watoemoerah, Pleret en Kemirisewoe. In de eerste drie plaatsen is een sultanaatsschool met een groot aantal leerlingen. Het is de bedoeling om deze scholen te veranderen in

standaardsscholen en ze dan over te dragen aan de zending, daar het sultanaat geen standaardsscholen beheert. In Kemirisewoe hebben wij zelf een school, die dan veranderd kan worden in een standaardsschool. Voorts in de afd. Djokja: Pijoengan en Patrabajan, in welke laatste plaats wij ook reeds een volksschool hebben. In de afd. Wonosari: Nglipar en Panggang. Mochten enkele dezer scholen toegestaan worden, dan kan ik enkele der volksscholen, die te groote bezwaren met zich brengen, opheffen en het personeel gebruiken op de nieuwe scholen. Zoo komen we dan, hoop ik, uit de impasse waarin we thans eigenlijk met onze scholen geraakt zijn.

Om de finantieele moeilijkheden nog te verzwaren, is er een belangrijke herstelling noodig aan de school in Ngoelakan. Deze heeft van de laatste aardbeving zoo geleden, dat, hoewel de school pas twee jaar geleden gebouwd is, enkele muren zoo wankel staan, dat ze geheel opnieuw gebouwd zouden moeten worden. We vervangen thans de muren door gedeg (bamboe). Enkele honderden gaan hiermee heen. Van dat alles zal de begrooting 1927 de blijken toonen. Ik behandel deze zaken thans reeds om u daarop voor te bereiden. Het zal vooral noodig zijn bij de begrooting daarmede ernstig rekening te houden, omdat we Dr. Bakker, die mij in mijn verlof vervangen zal, niet kunnen bezwaren met deze finantieele moeilijkheden. Na dit praeludium hoop ik met enkele weken mijn begrooting voor '27 te zenden.

In dit verband kan ik u ook nog mededeelen, dat het schoolbestuur in Djokja heeft aangevraagd de oprichting eener schakelschool ter hoofdplaats en in Sentolo, en van een Holl. Inl. School in Wonosari."

Algemeene Zendings-Conferentie.

Van 25—27 October zal in „Parkzicht" te Amsterdam de Algemeene Zendings-Conferentie worden gehouden.

Programma:

Maandagavond 8 uur, de heer L. J. van Wijk, openingswoord; Ds. C. L. Laan: „In memoriam Ds. P. van Wijk", en Ds. Joh. Rauws, zendingsdirecteur te Oegstgeest: rentie te Le Zoute".

Dinsdag 26 October 10 uur, Ds. Joh. Rauws, zendingsdirecteur te Oegstgeest: „Overzicht van het zendingswerk in O. en W. Indië; D. Crommelin, „De huidige toestand van Indië en de opgroeiende jeugd"; 2 uur Dr. J. H. Bavinck, Geref. pred. te Bandoeng: „De Europeesche jeugd in onze Oost," en de heer D. van der Meulen, controleur

B. B. te Djeddah: „De jeugd in de Bataklanden”.

Dinsdagavond 8 uur openbare samenkomst in de nieuwe Kerk te Amsterdam, Ds. J. P. van Bruggen, Herv. pred. en Ds. H. L. Boerlijst, Luth. pred. te Amsterdam.

Woensdag 27 October 10 uur, Dr. G. Royer, oud-zending-arts: „Nieuwere Westersche methoden op Javaansche bodem”; Dr. H. van der Veen, taalgeleerde te Rante Pao „Christendom en jeugd onder de Sadan Toradja's”; de heer G. J. Staal, oud-Gouverneur van Suriname: „De jeugd van Suriname en het werk der Broedergemeente”, en Ds. C. Ferguson, pred. te 's-Gravenhage, Slotwoord.

Brieven uit Soemba.

In mijn vorige brief deelde ik U mede het zoo moedgevende begin van het medische werk in het Westen.

En nu hoop ik U te vertellen, hoe het in ons ziekenhuisje verder gegaan is. Stellig zult U zich met ons verheugen, want de Heere zegent ons in dit werk.

Ik zal dan beginnen U onze werkmethode in ons ziekenhuisje te vertellen, die al precies zoo is als in onze andere Zendings-ziekenhuizen ook. Maar om die te leeren kennen was het zoo goed, dat we eerst een jaar in het mooie Zendingsziekenhuis te Solo werkten en er daardoor geheel vertrouwd mee raakten.

Als ik 's morgens om een uur of acht in het ziekenhuisje kom zijn er meestal al heel wat patienten. Anderen wachten op de pasar of in de omgeving totdat ze mij zien en komen dan eerst. Ze willen immers een toesok (salv. inj.) en die geeft alleen de dokter, dat weten ze maar al te goed. Ze zeggen zelfs: „Ik wil graag een dōter”, terwijl ze een beweging naar hun elleboog maken.

De verplegers zijn dan al druk aan het werk. Rowan, de Javana, is rustig bezig achter de toonbank. Hij is de apotheker. Langoe, de Soembanees, zit op de voorgalerij verbanden te geven. Tinus is in de oogen van het wachtende publiek wel de gewichtigste. Hij is zich hiervan ook volkomen bewust. Hij bekijkt met de microscoop op de voorgalerij de bloedpraeparaten en zoekt naar malaria. Als ik kom spreekt hij mij in het Hollandsch aan en noodigt mij uit te komen kijken.

Een aardige jongen van de Standaard-school te Tenggoë, Oemboe Moeka, die een half jaar bij me was om te genezen van een chronische dysenterie, maar die nu juist

weer tot m'n groote spijt naar school terug gegaan is, was de vierde, die ik 's morgens in het ziekenhuisje ontmoette. Hij schreef de namen van de nieuwe patienten in het polikliniekboek met allerlei gegevens als, leeftijd, geslacht, naam van de Kampong en van het landschap vanwaar ze komen. En geeft ze verder alle een polikliniek-kaart met dezelfde gegevens. Komen ze nu een volgende keer terug dan lezen we het nummer van de kaart en zoeken in het polikliniek-boek even na, wat er aan scheelde. Want nu roep ik alle nieuwe patienten bij me, vraag ze naar hun ziekte, onderzoek ze, schrijf de diagnose achter hun naam in het dikke boek, met de therapie, schrijf de therapie ook achter op de kaart, waar ze nu gaan naar één van de mantri's.

Moet de patient medicijnen hebben dan komt hij bij Rowan terecht, moet z'n wond uitgewasschen dan gaat hij naar Langoe op de voorgalerij, is er dan nog iets te onderzoeken dan gaat hij naar Tinus.

Een ingreep waar instrumenten bij te pas komen gaat ook naar Tinus, die daar voor alles klaar zet. Krijgt hij een salversan-injectie, dan moet hij even wachten tot ik alle patienten gezien heb, want deze geef ik alle tegelijk.

Oemboe Moeka was nu de motor die ze in de juiste richting stuurde, als tolk voor mij dienst deed, en ze in eigen taal vertelde wat ik met ze voor had, of hoe de obat gebruikt moet worden. 3 keer daags één pil, 's morgens 1, 's middags 1, 's avonds 1, steeds met de vinger wijzend naar de zonnestand op die drie tijden. „Voor zooveel dagen. Begrepen?” „Ja”. „Over een week terugkomen!” „Ja”. Drie of vier dagen later zijn ze vaak al weer op. Alle kinine-pillen al weer op. De heele flesch met Jood-Kali al weer leeg. „Hoeveel heb je per dag genomen?” „Och, zoo af en toe eens één of twee gelijk”. „Niets van gemerkt. Duizelig in het hoofd of zoo iets?” „Nee, niets van gemerkt.”

Merkwaardig! Gelukkig ligt de maximaaldosis van de medicijnen, die dagelijks voorkomen, nogal hoog. Anders zou het te gevaarlijk zijn ze mee te geven voor enkele dalgen tegelijk. Wonen ze dichtbij, dan laten we ze, geleerd door ervaring, dagelijks hun portie halen. Wonen ze echter verweg, dan moeten we dit risico wagen. Beter geen dan een halve kuur, geldt vooral voor de melaria. En af en toe zal er toch wel eens één zijn, die zich aan de afspraak houdt.

Alle patienten die voor de zooveelste keer komen, worden uit zich zelf door de verschillende mantri's geholpen of komen op-

nieuw hun klachten bij mij voor brengen. Van deze herhaalde bezoeken wordt ook aantekening gehouden. Dit zijn de consultaties.

De heele morgen door komen de patienten nog binnendruppelen, wat wel vervelend is daar het onnoodig ophoudt, maar niet anders kan omdat de afstanden vaak zoo groot zijn dat ze onmogelijk op tijd kunnen zijn.

Dit geeft ook nog een andere moeilijkheid die op zichzelf al groot is. We zouden 's morgens zoo graag een korte godsdienst-oefening laten houden, aan de polikliniek vooraf gaande. We hebben dat ook eerst gedaan maar zijn er tijdelijk mee opgehouden het geregeld te doen. Geen van m'n mantri's is de taal voldoende meester, die het grootste deel van deze menschen verstaat. Maleisch verstaat slechts een klein deel van hen. En de dialecten hier loopen ook weer uiteen. Dit was echter nog niet het ergste. 't Ergste was dat geen van mijn drie mantri's voldoende theoloog is, om dit op een eenvoudige manier te doen. En Oemboe Moeka was daarvoor nog wat jong om het geregeld te doen. We bepalen ons nu tot groepjes van menschen, die te bereiken zijn met een korte toespraak, deelen een Maleisch Evangelisatieblaadje uit aan hen die vroeger of nu op school gaan en die zullen het in de kampong wel in eigen taal verder brengen, is mijn hoop. Met de opgenomen patienten wordt gesproken en gebeden voor het eten.

Ik ben daarom zoo blij dat Ds. van Dijk straks een goeroe-indijl van de Opleidings-school van Ds. Krijger in Waikaboebak plaatst, die ook de geestelijke verzorging van het ziekenhuis krijgt. Dan kan ook dit deel van het werk geheel tot zijn recht komen.

Die veel-taligheid hier is een groote moeilijkheid voor mij in mijn werk. Altijd door middel van één van mijn mantri's tot de menschen te moeten komen, en ze daardoor dus nooit voldoende te leeren begripen in hun ziekten, is mijn bedoeling niet. Als de eerste drukte wat luwt, hoop ik er mee te beginnen, ofschoon mijn maleisch ook om verdieping vraagt. Onze zwager, Dr. Onvlee, heeft ons al beloofd ons zoowel in het Maleisch als in deze Soemba-talen te willen inleiden.

De eerste dag bracht 28 patienten, aan 't eind van de eerste maand waren ingeschreven 336 patienten. De volgende maand gaf 287 nieuwe en een week later, toen het Oudejaarsavond was, waren er samen 813 patienten om hulp geweest, of wel: elke dag waren er ruim 14 nieuwe patienten geweest en met de oude medegerekend ('t aantal consultaties dus) 59 per morgen.

In blijde stemming zagen we aan het einde van het jaar terug. En op Nieuwjaarsmorgen stond er al weer een groepje menschen uit Tanah Riwoe voor de deur die om een injectie kwamen, en om de groote afstand ook wel geholpen moesten worden. Zoo begonnen we onmiddellijk opnieuw, ofschoon we toch van de Nieuwjaarsdag nog zooveel doenlijk gered hebben.

Met het nieuwe jaar namen we alle reeds uitgegeven kaarten weer terug en gaven daarvoor nieuwe weer. De maand Januari bracht daardoor een ongekend hoog cijfer, alle loopende patienten goldten weer voor nieuwe. Zoo begon 1 Februari met No. 493 en nu we al Juli hebben en het eerste halfjaar dus al voorbij is, en ik voor een andere brief gegevens moest verzamelen van dit eerste halfjaar, kan ik ze ook in deze brief melden.

Totaal kwamen dit halfjaar in het ziekenhuisje 1956 patienten, waarvan we voor langen of korten tijd opnamen 178. Elke morgen kwamen gemiddeld 13 nieuwe patienten, en met de consultaties meegerekend 57.

Het werk in Waikaboebak in het ziekenhuisje, dat elken dag meer bewijst in alle opzichten bijna onvoldoende te zijn, is de ééne kant van ons werk.

Een ander, niet minder belangrijke kant is het buitenwerk. Met een auto er op trekken, de menschen die te ver van het ziekenhuis af wonen op een voor hen dichtbij gelegen plaats te roepen en ze daar te behandelen.

Een volgende keer hierover eens iets meer.

Van mijn vrouw en mij hartelijk gegroet.

Uw

J. BERG.

Vergadering van Zendingarbeiders der Gereformeerde Kerken op Midden-Java.

In de eerste week van Augustus werden te Djokja de gewone viermaandelijksche vergaderingen van Zendingarbeiders der Gereformeerde Kerken op Midden-Java gehouden. Een groot aantal broeders woonde ditmaal de vergaderingen bij en belangrijke zaken werden besproken.

Dr. Verhagen uit Solo was van verlof teruggekeerd, ook de heer Bosman, leeraar aan de Kweekschool te Solo. De heer Wiggers, de opvolger van den heer Koelewijn, als directeur van de Keucheniuschool te Djokja was voor het eerst in ons midden, terwijl Ds. Sillevius Smitt van Semarang de vergadering als gast bijwoonde.

Belangrijke besluiten werden genomen ten opzichte van de Kweekschool te Solo, terwijl

een commissie benoemd werd om op de volgende vergadering te rapporteeren over verschillende zaken de medische Zending betreffende.

Ds. Bakker bracht rapport uit over de Opleidingsschool te Djokja. Het tweede jaar van de Hollandsche cursus, de eigenlijke theologische opleiding begon in Juli met zes leerlingen, n.l. twee Javanen, twee Chineezers, een Batakker en een Menadonees.

Waar het volgend jaar de Javaansche cursus ter opleiding van goeroe's indjil eindigt, werd een commissie benoemd, bestaande uit de beide docenten, Dr. Esser en Ds. Pos, om op de volgende vergadering te rapporteeren over de verdere ontwikkeling der theologische opleiding en welken weg wij daarbij zullen inslaan.

Wat den arbeid der laatste vier maanden betreft, kan weer getuigd van rijken zegen, dien God ons schonk.

Ds. van Eijk kwam wegens gezondheidsredenen twee maanden verlof, die hij in Malang doorbracht; begin Juli keerde hij hersteld terug en preekte voor het eerst voor de Javaansche gemeente.

Sinds de vorige vergadering werden in Solo 40 volwassenen en 33 kinderen gedoopt.

De maand Augustus is in Solo de woelan sebaran, of zaaimaand. De gewoonte is daar, dat gedurende die maand, de goeroe's indjil, vergezeld door een colporteur en een helper van het hospitaal, of een gewoon Christen, verschillende dessa's bezoeken, waar de menschen nog niet met het Christendom in aanraking kwamen. Evenals vorige jaren slaagt deze arbeid ook dit jaar uitstekend. De helpers werden overal ontvangen; op sommige plaatsen werden groote vergaderingen gehouden, bezocht door 120 en 160 menschen.

Voor de leerlingen van de A.M.S. te Solo werd een internaat geopend, bewoond door 20 jongelui.

Dr. van Andel houdt geregeld voordrachten voor jonge menschen, die bezocht worden door 360 hoorders.

In Djokja werd de Javaansche predikant Soepater bevestigd. Hij is zijn werk met blijdschap begonnen en de gemeente is ook zeer tevreden met haar eigen predikant.

De belangstelling in Demak Idjo is groeiende, in Rewoeloe dicht bij Demak Idjo is nu een goeroe indjil gevestigd. In Sara Gedoeg wordt een hulphospitaal geopend. Bij Sendang Pitoe is een kliniek geopend; de helper heeft daar veel ingang bij de bevolking. Er zijn plannen in bewerking, om ook op andere plaatsen klinieken te openen.

In Kemiri Sewoe, waar eenigen tijd geleden een school werd geopend, ontstaat een

kring van belangstellenden.

Het godsdienstonderwijs, dat gegeven wordt op de Holl.-Jav. scholen en op de M.U.L.O. door de predikanten, begint ook vrucht af te werpen. Ongeveer 20 jongens bezoeken de catechesatie.

Dr. Esser deelde mede, dat in Poerwokerto een nieuw kerkgebouw werd geopend. In Poerbolinggo wordt een nieuwe kerk gebouwd. Sommige Christenen in de desa ondervinden veel moeilijkheden door hun volksgenooten. In Djati Lawang werd een vervolgschool geopend.

In Magelang gaat de arbeid langzaam vooruit. In Djoema en Pengit, waar scholen waren opgericht zijn koempoelans ontstaan. De doktoren van het Petronella-hospitaal te Djokja hebben de verzorging van het hulphospitaal te Parakan op zich genomen.

Volgens berichten uit Holland hebben de Friesche kerken besloten een tweeden predikant uit te zenden. Ds. Netelenbos verzorgt het Friesche terrein tijdens het verlof van Ds. van Dijk. Door hem werden twee volksscholen geopend, een in Karang Tjengis, een in Idjo.

De kring in Poerworedjo leed een groot verlies door het overlijden van zuster Both.

De gemeente te Teepoh vroeg om instituering. De vergadering adviseerde gunstig op dit verzoek. Op het Utrechtsche terrein werden drie scholen geopend, een vervolgschool in Semajang en twee volksscholen te Redjo Sari en Semajoe, ieder met pl.m. 40 leerlingen.

In Djenar zal een koempoelan gehouden worden, hier was belangstelling ontwaakt, als vrucht van den hospitaalarbeid.

Met dank aan God mochten wij terug zien op den zegen, dien God weer had geschonken. Zij het voor ons allen een aansporing om voortdurend mee te leven met den Zendingarbeid en dat werk ook in ons gebed te bedenken.

„Ind. Kerkblad”.

Mahatma Gandhi over de zending in verband met Christus en het Christendom.

In een toespraak, die Zendingling Stanley Jones op een Zendingcongres onlangs in Washington hield over „Motief en Doel van de Zending”, deelde hij o.a. een gesprek mede dat hij eens met Mahatma Gandhi had.

„Mijn grootste verlangen — zoo zeide Jones tot Gandhi — is, dat het Christendom in Indië een eigen plaats gaat innemen. Het moet geen Westersch karakter dragen en zich niet in dienst stellen van de belangenpolitiek van vreemde volken en regeeringen,

maar een integreerend deel worden van het nationale leven in Indië en naar vermogen meewerken aan de innerlijke wedergeboorte van dit land. Welken weg zou U ons zendingen aanwijzen, om dat mogelijk te maken?"

Na eenig nadenken antwoordde Gandhi: „Wanneer gij dat doel wilt bereiken, zou ik U op vier noodzakelijke voorwaarden willen wijzen.

„Vooreerst moet gij zendingen er veel meer ernst mee maken om in Uw leven Christus te laten zien". — Ik wist, zegt zending Jones, dat hij hier maar géén persoonlijk inzicht uitsprak. Uit zijn oogen zagen 320.000.000 menschen van zijn volk mij aan en met zijn stem spraken die vele miljoenen tot mij.

Gandhi vervolgde: Als gij zendingen tot ons komt, moet gij enkel en alleen komen in den geest en de kracht van Christus: dan kunnen wij U niet weerstaan."

„In de tweede plaats, zou ik U willen raden om Uw godsdienst te verkondigen, zonder Zijn boodschap ook maar iets te verzwakken of te vervormen."

„Ik was," zeide Jones, „zeer verbaasd over deze opmerking. Want ik had gedacht dat Gandhi den raad zou gegeven hebben, om als eenige ontmoetings-mogelijkheid met de niet-Christelijke wereld, tot haar te komen met een compromis of met aanpassingsvormen. Maar hij had volkomen gelijk: de niet-Christelijke wereld verlangt in den diepsten grond heelemaal niet een verwaterd of aangepast Christendom. Zij wil komen te staan tegenover den Christus-zelven met zijn hooë levens-eischen en Zijn machtige idealen en zij zegt tot ons: „Knoei niet aan de dingen. Maak volkomen ernst met de absolute eischen van uw Christendom en leef dat in Uw leven vóór — dan kan Indië niet weerstaan! Het heeft Christus noodig in zijn reddende verlossende, leven-omzettende macht.

„In de derde plaats," zeide Gandhi, „zou mijn raad zijn om den vollen nadruk te laten vallen op de liefde. Want de liefde is het hart van het Christendom."

„Men houde hier nu in het oog, dat de Mahatma onder „liefde" niet maar een uiting van het gevoel verstaat, maar een scheppende kracht. Als God liefde is, dan is liefde de hoogste macht. De geweldige almacht daarvan is zichtbaar geworden op Golgotha. Om onzen naar waarachtige liefde hongerende tijd de ware hulp te kunnen schenken, moet de geest der liefde welke Christus bezat, ons zóó aangegrepen hebben, dat wij de liefde kunnen doorgeven en verwerkelijken in de

verhoudingen der rassen, in de internationale verhoudingen en in de dingen van het persoonlijke leven.

„Mijn vierde raad", liet Gandhi tenslotte volgen, „is, dat de zendingen eens wat ernstiger en met wat meer liefde en tactgevoel, studie moeten maken van de niet-Christelijke godsdiensten, om het goede dat in anderer overtuiging schuilt, ook ten volle te erkennen en langs den weg van het waardeerend inzicht dichter bij de volksziel te komen".

„Ook daarin", vervolgt Zending Jones, „heeft de groote niet-Christelijke volksleider gelijk. Wij behoeven de waarheid niet te vreezen of voor haar uit te wijken, in welken vorm zij ons ook tegenkomt. Christus is de vervuller der waarheid. Zij is slechts wegwijzer naar Hem!"

Samenvattend komt dus de raad van Gandhi hierop neer: 1.) Leef Christus voor! 2) Verkondig het Christendom, zonder het op eenige manier pasklaar te maken en daardoor te verminken! 3) Laat de Liefde uit uw leven naar buiten stralen! 4) Heb geen vrees voor de waarheid, in welken vorm zij U ook bereikt!

Gandhi zegt: „Als gij zóó en met dien geest vervuld tot mijn volk komt, dan kunnen wij Uw boodschap niet weerstaan".

Dat is toch wel in hooge mate verootmoedigend. Het brengt mij (Jones) op de knieën, om in den diepsten ootmoed te trachten naar reiner en rijker ontplooiing van mijn Christelijk leven. We kunnen maar niet naar het Oosten gaan en dan op een goedkoope manier zeggen: „We komen U Christus geven!" Wij moeten kunnen zeggen: „We brengen U Christus, maar door ons leven. Niet maar een boek over Christus, maar Christus-zelven, herkenbaar en overwinnend door ons leven."

„Hij moet werkelijkheid voor ons, zendingen, zijn! In het Oosten kunnen wij niet over Hem praten; we moeten Hem hebben. We kunnen niet over God spreken; wij moeten Hem brengen".

„Inderdaad is er niemand, die voor het hart des menschen, zulk een beslissende betekenis heeft, als de persoon van Jezus Christus."

„De Banier."

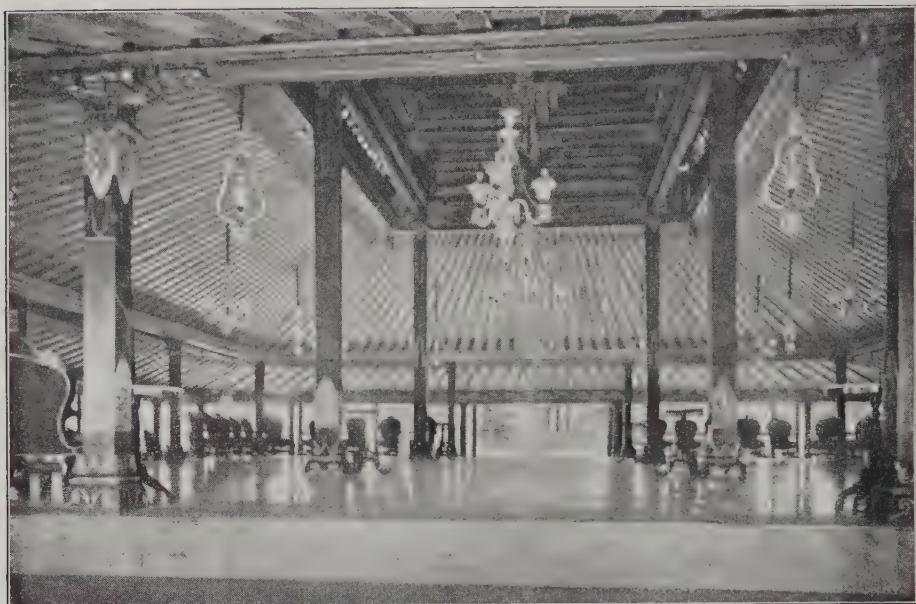
Suriname.

Ontvangen voor het Zendingsonderwijs in Suriname (20 Juli—20 Sept.) van C. T. v. d. G. gevonden in de collecte van de Geref. Kerk te 'sijGravenhage Oost f25; van een onbekende zuster opnieuw f25; van M. M. te Utrecht f3 en van het Personeel der Ulo

school te 's-Gravenzande opnieuw f3.30.

Wij zeggen den milden geefsters en gevers hartelijk dank voor hunne bijdragen. Toch — en dat is niet alleen voor ons te-leurstellend, maar vooral ook voor hen, die

het hof feest gevierd wordt, ontvangt de Sultan in deze zaal zijn talrijke gasten. Ook de Zendingsmensen worden wel uitgenoodigd. Het is een prachtige zaal die van alle zijden open is en waarvan de pilaren met kunstig

ons zoo trouw gesteund hebben — 't zal ieder die eenigszins den omvang van het tekort kent duidelijk zijn: zoo komen we er niet. Een viertal giften in twee maanden op zooveel duizend Zendingsblad-lezers kunnen de situatie niet redden. Het Bestuur der Haagsche Maatschappij besloot nog één krachtige poging te wagen, nog éénmaal een beroep te doen op alle Chr. schoolbesturen in Nederland. Als mogelijk deze letteren gelezen worden door iemand, die in een Chr. schoolbestuur zitting heeft, o, laat hij dan toch al zijn krachten aanwenden, om in zijn college een gunstige beslissing te verkrijgen. Als deze actie ook mislukt, zullen we er in moeten berusten dat het Roomsche onderwijs en de Openbare school in Suriname den toon aangeven. Nog ontvangen 4000 kinderen op onze scholen Chr. onderwijs. Zullen we ze houden kunnen? God geve het.

Hilversum. Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN,
Bilderdijklaan 12.

De ontvangzaal van den Sultan te Djokjakarta.

(Bij de foto).

Deze foto laat ons zien de ruime ontvang-zaal in de Kraton te Djokjakarta. Als er aan

snijwerk zijn versierd.

KORTE BERICHTEN.

Mej. Dr. G. J. Dreckmeier.

Mej. G. J. Dreckmeier, Missionair arts, heeft medegedeeld, dat zij, zoodra de tijd van haar verlof is verstreken, weer terugkeeren wil naar Poerworedjo in dienst der Zending.

Mej. C. W. Nieuwenhuizen.

Tot verpleegster in het Zendingshospitaal te Poerworedjo is benoemd Mej. C. W. Nieuwenhuizen.

Dr. en Mevr. Onvlee-Miedema.

Dr. en Mevr. Onvlee-Miedema zijn in welstand te Wai-Kalo op Soemba aangekomen en feestelijk te Karoeni ontvangen. Het is nog niet bekend waar zij zich definitief zullen vestigen.

Vervanging Mej. Zigterman.

Mejuffrouw Zigterman, hoofd van het Internaat te Karoeni op Soemba, is tijdens haar verlof vervangen door Mevr. De Boer van Djokja.

Soepater.

Soepater, de Javaansche predikant van de Javaansche Kerk te Djocja, gaat met goedvinden van zijn Kerkeraad eens per maand naar één der Gemeenten in de desa's om te preeken en de sacramenten te bedienen. Hierdoor biedt deze eerste Pandita Djawa op Midden Java aan de Miss. predikanten van Djokja gewaardeerde hulp in het rechtstreeksche Zendingswerk.

Zendingssynode.

D.V. zal de Zendingssynode van de Geref. Kerken van Utrecht en Gelderland dit jaar gehouden worden te Arnhem Donderdag 25 November.

Wonosobo.

De Kerk van Delft heeft aan de Kerk van Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken het verzoek gericht het Zendingsterrein Wonosobo te willen overnemen en te willen voegen bij het Zendingsterrein Poerworedjo. De vergadering van de Zendingsdeputaten in Utrecht en Gelderland besloot de a.s. Zendingssynode te adviseeren aan dit verzoek niet te voldoen.

Het ziekenhuis op Soemba.

Als plaats van vestiging van het Zendingshospitaal is nu, naar we vernamen, definitief gekozen Wai-Kaboebak.

De Jubileumgave voor het Petronella Hospitaal.

Het Jaarverslag van de Ver. Dr. Scheurer's Hospitaal deelt mede, dat tot heden in totaal voor de Jubileumgave van het Petronella Hospitaal is ingekomen f45.447.10½. Bijna is dus de f50.000 bereikt, die men in Indië uit Holland vroeg.

Rectificatie.

In het vorige No. bleef een drukfout staan, die herstelling vraagt. Er staat dat Trijntje Krijger is geboren 23 Jan. 1922. Dit moet zijn 23 Jan. 1923.

LEESTAFEL.

Soemba, door D. K. Wielen-ga. N.V. de Nederlandsche Zending-Boekhandel, den Haag. Geb. f2.60.

De oud-missionaire predikant van Soemba Ds. D. K. Wielenga te IJlst, heeft onze nog altoos betrekkelijk arme Zendingslitteratuur verrijkt met een uitnemend werk, dat vooral voor de Gereformeerde Zending van betekenis is. Er was, niet het minst door hem zelf, al heel wat geschreven over Soemba. Maar aan een boek als dit ontbrak het nog. Ds. Wielenga behandelt hier: „*De geschie-*

denis van Soemba. Land en Volk. Godsdienst. De oude Zendingsgeschiedenis van 1877—1902. De overgang naar het nieuwe tijdperk 1902—1904. De nieuwe Zendingsgeschiedenis 1904—heden. A. Melolo. B. Kambaniroe. C. Pajeti. D. Karoeni. Ten slotte noemt hij onderscheiden bronnen terwijl een Register het gebruik van het boek vergemakkelijkt.

We kennen Soemba niet zooals Ds. Wielenga het kent en kunnen dus ook niet beoordeelen of zijn blik in alles juist is. Maar het komt ons voor, dat we in dit boek een zeer vertrouwde bron hebben om de Soemba-Zending te leeren kennen.

Daarbij leest dit boek zeer gemakkelijk. Ds. Wielenga heeft een vlotte stijl en hij zegt het duidelijk. We zijn hem voor dit werk zeer dankbaar.

De Zendingstudie Raad zorgde voor een voortreffelijke uitgave. Dit boek is verschenen als het vijfde deel van de serie: „*Onze Zendingvelden*”.

Onze Zending mag het wel zeer waardeeren, dat de Zendingstudie-Raad naast het boek van Ds. D. Pol over Midden-Java nu ook dit boek over Soemba uitgaat.

Ook is de prijs zeer billijk.

Het spreekt van zelf, dat we dit Zendingboek gaarne aanbevelen. Het mag in geen enkele bibliotheek ontbreken, die iets over onze Zending hebben wil.

Zendingliederenbundel. Tekst uitgave. N. V. Nederlandsche Zendingboekhandel f 0.50. Bij 10 ex. 0.40. Bij 25 ex. 0.25. Bij 100 ex. f0.20.

Dit handig boekje, dat men zeer gemakkelijk in den zak kan steken, bevat de tekst van de 90 No. van den Zendingliederenbundel. Het doel is om „het Zendinglied breedere verspreiding te geven.” Voor dat doel is dit boekje zeer geschikt. Deze bundel bevat metterdaad menig treffend Zendinglied.

Nederlandsch Zendingjaarboek voor 1926/1927. Uitgegeven door den Zendingstudie Raad te De Bilt, Utrecht f1.40.

Een boek van 196 bladzijden, dat aan de samenstellers heel wat werk gekost heeft. Het biedt in korte samenvatting een overzicht van heel de Nederlandsche Zending in Oost en West. De Inhoudsopgave luidt: „Overzicht van het Zendingswerk in Ned. Oost- en West-Indië: In memoriam Jonkvr. H. B. de la Basseeoer Caan; Jaarverslag Zendingstudie Raad; Gegevens betreffende den arbeid in Oost-West; Zending onder de Joden; Binnenlandsche propaganda; Alpha-

betische naam- en adreslijst; Register van plaatsnamen."

Dit boek biedt ons een voortreffelijke vraagbaak op Zendingsgebied. We kunnen het Zendingsjaarboek niet meer missen. Natuurlijk is het niet zonder fouten, gelijk wellicht geen enkel jaarboek. Zoo b.v. bladz. 124, waar de Opleidingsschool te Djocja ten onrechte is vereenzelvigd met de Keuchenius-school, terwijl op bladz. 94 de juiste opgave van beide scholen afzonderlijk voorkomt.

Ook zijn onderscheidene opgaven, omdat zij deels ontleend zijn aan de statistiek over 1924, thans reeds weer verouderd. Maar dat neemt niet weg, dat het een voortreffelijke handwijzer biedt en zijn geld dubbel waard is.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door W. Voogsgeerd te Baarn *f*25; Door T. H. Kremer, van de Chr. Nat. School te Franeker *f*20; Van de Commissie voor Kinderzendingsfeesten in het Gooi *f*25; Uit het busje van H. Smit te Schokland *f*7.70; Coll. Geref. Kerk Enter *f*18.51; Van de Geref. Kerk te Semarang 10 pCt. der ontvangsten in 1925 *f*23.17.

Voor Djokja: Geref. Kerk Halfweg *f*389.21; IJmuiden *f*400; Neeltje Dorland, Marken *f*0.50; Geref. Zend. krans, Enkhuizen *f*20.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Sept. 1926.

Giro No. 32806.

Ontvangen uit de busjes van Koba v. d. Haar *f*0.85; Reindert Renes *f*0.87½; Agatha Spaans *f*3.43½; Gerrie van Barneveld *f*3.89; Mies Renes *f*2.30; Ali van Norren *f*1.19; Janna van Dijk *f*1.69; Marie van Westering *f*1.15; Willie Harm *f*6.58; Annie Funcke *f*2; Hennie Bronder en Annie Monsjou *f*4.75½; Ali de Jager en Anna Witteveen *f*9.08½; Corrie en Julius Felderhof *f*1.75½; Jo, Nico en Wim *f*3.08; Corrie Robbers *f*0.48½; Henk Stegenga *f*7.29½; Lientje Hoekstra *f*1.72; Opbrengst verkocht Theelood en Zilverpapier *f*6; Totaal *f*58.13½. Van Agatha Spaans *f*1.72½; Annie Funcke *f*2.07½; Gerrie van Barneveld *f*2.80; Frits Korfmaker *f*1.36; Mies Renes *f*2.16; Reindert Renes *f*1.10½; Janna van Dijk *f*1.17; Marie van Westering *f*0.90½; Corrie Burggraaf *f*2.75; Hennie Bronder en Annie Monsjou *f*3.80½; Willy en Govert Harm *f*1.69; Jo, Nies en Wim v. d. Linden *f*7.03½; Cor van Dijk *f*1.94; Nico Vlieg *f*0.53; Henk Stegenga *f*3.74½; Corrie en Julius Felderhof *f*1.73; Collecten maandelijksche samenkomsten der kinderen *f*4.36.

Totaal *f*40.92½.

Bussum.

Mej. M. VAN NORREN.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

D. v. d. Kooi te Schouwerzijl, 't Nikkertje der School *f* 5.50; A. J. Huurling te Deventer B, bijdragen *f* 50.—; P. Pilon Pz. te Stedum, van de Zendvereen. *f* 80.—; S. Pot te Groningen, 150 halve centen *f* 0.75; Ds. Visser te Oldemarkt, busje van G. en A. van Buiten *f* 8.72; Ds. Ubbens te Roodeschol, gev. in de coll. *f* 2.50; F. Lameris te Wagenborgen Kinderzend.ver. *f* 40.—; 't Negertje der School *f* 10.—, theelood *f* 1.12½, samen *f* 51.12½; K. Bosma Jr. te Middelstum, gev. in de coll. *f* 1.— en *f* 1.—, 't Nikkertje Jongel. ver. A *f* 13.84, Jongel.ver B *f* 7.56, Jonged. ver. *f* 3.69, 1e en 6e klasse der School *f* 5.09 Zend.comité *f* 70.—, samen *f* 102.18; Ds. Broek Roelofs te Vroomshoop, coll. lichtbeeldenavond van br. Krijger *f* 10.40; W. P. van Weerden te Westernieland, busje der School *f* 14.40; Ds. Veltman te Zevenhuizen, van een schippersmeisje *f* 1.32; P. Sennema te Grijskerk, busjes in de kerk *f* 7.68; Ds. Sluijs te Staphorst, gev. in de coll. *f* 1.—; F. J. Weenink te Nieuwleusen, legaat van wijlen H. Schoemaker *f* 400.—; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen *f* 36.66; Ds. Postema te Veendam, van een zuster der gemeente *f* 5.—; H. Hulshoff te Zoutkamp, van de Zend. ver. *f* 25.—; J. Wildvank te Delfzijl, busjes *f* 35.—; E. van Dijken te Groningen, van N.N. door br. Wr. *f* 25.—; J. Wildvank te Delfzijl, gevonden in de coll. *f* 5.—; Ds. Gerber uit Vries, een collecte *f* 16.46½; Dames Bymolt te Ten Boer, Mej. L. aan halve centen *f* 0.19, Zend.ver. *f* 36.50, samen *f* 36.69; Ds. Bakker te Lutten, busjes Aug. *f* 17.50; J. Wildvank te Delfzijl, gev. in de coll. *f* 10.—; R. Oosterhof te Zuidwolde, gev. in de coll. *f* 25.—, busjes in de kerk *f* 10.—, samen *f* 35.—; Mej. C. Delhaas te Groningen theelood enz. *f* 15.42; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f* 2.50 en *f* 1, samen *f* 3.50; R. Heeres te Overschild, van de Zend.ver. *f* 250; W. te Hardenberg, verz. door de dames Wamelink *f* 100; A. Smidt te Haren, contributiën *f* 61.10.

Soembaweek: Kampen *f* 643.31; Grijskerk *f* 104.70; Winsum-Obergum *f* 270; Oude Pekela *f* 102.70.

Pinkstercollecte: Emmer Compascuum *f* 89.25; Zwartemeer *f* 12.50; Boerakker *f* 30.49; Ambt Vollenhove 2e coll. *f* 83.07; Bentheim 235.54 Mark is *f* 139; Veendam *f* 200; Vries *f* 47.02½.

Groningen, 20 Sept. 1926.

Heeresingel 34. Giro 51619.

J. DUURSEMA,

Quaestor.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX, f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Des Heeren wakende oogen. — Van Zendingaangelegenheden: Nog eens „Een leer-
stoel voor de Zending”; Een Christ. Holl. Inl. Kweekschool. — Ds. K. v. Dijk. — Ds.
C. de Bruin. — Schooldag te Djokja. — De Christ. Holl. Inl. school te Wates. — Brief
van Mevr. v. Dijk—Sweers. — Soemba-zending 1902—1927. — Tandjong Tirta. —
Kebocmen. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Des Heeren wakende oogen.

Zijne oogen houden wacht over de heidenen. Ps. 66 : 7m.

Deze psalm heeft ten doel om niet alleen Israël, het volk des Heeren, maar alle volken op te wekken om den Heere te prijzen en Zijnen Naam te verheerlijken, Zijne opperhoogheid te erkennen en voor Zijne hooge Majesteit te buigen. Immers de geschiedenis der volken, maar inzonderheid de historie van Israël is eene illustratie van Zijn grootheid en macht, van Zijne heerlijkheid en sterkte.

Als Zijne vijanden Zijn machts-openbaringen zien, denkt maar aan de 10 plagen in Egypte, dan onderwerpen zij zich geveinsdelijk, zij het dan ook slechts tijdelijk.

Daarom aanbidde Hem de gansche aarde en prijze elk schepsel Zijnen naam. De dichter wijst vervolgens op „de vreeselijke daden des Heeren”, herinnert aan het gebeurde met de Roode Zee, die aan Israël een pad gaf, en de Egyptenaren verzwolg. Zoo ging Israël ook droogvoets door de Jordaan en heeft Jehova's macht zich tot blijdschap van Zijn volk, tot schrik der Kanaänietische volkeren, geopenbaard op een wijze dat elkeen Zijne opperheerschappij moest erkennen. „Zijne oogen houden wacht over de volkeren”, aldus betuigt de psalmist, om allen, die op den Heere betrouwen, gerust te stellen met de wetenschap, dat zij in 's Heeren hand veilig zijn en van de zijde der vijanden niets hebben te vreezen. Toen toch de Egyptenaren het volk Israël volgden in de Roode Zee, scheen het, dat 's Heeren volk door Egypte's wereldmacht zou worden verslonden, maar de Heere zag van uit de wolk op de Egyptenaren en zij werden door de golven verzwolgen. Telkens weer wanneer uit 't leven der volken een macht opdoemt, die ten doel heeft om Gods kerk te vernielen, dan is één blik van den Heere al voldoende om die opkomende macht te breken en 't groote gevaar met één wenk af te wenden. „Zijne oogen houden wacht over de heidenen”.

Voor de Kerk des Heeren, die in alle eeuwen hier op aarde haar strijd en vaak bange worsteling heeft te voeren, is dit woord onzes Gods een heerlijke troost, waar we weten, dat Gods oog wakend geopend is over de machten, die in dienst staan van den overste der wereld, die wachten op het juiste oogenblik om hun slag te slaan, des Heeren volk en kerk als een prooi aan te grijpen en zoo mogelijk te vernielen. En inzonderheid is dit tot troost en sterkte voor de predikers van het Evangelie in de heidenwereld, waar zij telkens gevaar loopen voor hun leven, dat duurzaam bedreigd wordt door satans macht, die gedurig het heidensch of Mohammedaansch fanatisme weet te gebruiken om arbeiders voor Gods koninkrijk te vermoorden of op eenige wijze het werk der zending te verstoren.

Wanneer hier nu gezegd wordt, dat de oogen des Heeren wacht houden over de heidenen, dan hebben we op 2-erlei te letten. In de eerste plaats, dat hier op menschvormige wijze van de oogen des Heeren wordt gesproken. „Zou Hij, die het oog formeert, niet zien”. God ziet zonder oog. En dat zien van God is niet alleen op Zijn gunstgenooten maar ook op Zijne vijanden gericht. En in de 2de plaats worden onder „de heidenen” in Ps. 66 verstaan de niet-Israëlietische volkeren, die buiten Gods genadeverbond en dus ook buiten de bijzondere openbaring leefden. De volken, die de Heere tijdelijk overliet aan zichzelf en die dus onder de onbeperkte heerschappij van den overste der wereld verkeerden. Die heiden-volkeren waren voor Israël een duurzaam gevaar. In die volken schuilden satanische machten, die er op loerden om het volk des Heeren te overvallen.

Israël merkte dat vaak niet en waakte daarom veelal niet tegen dreigende gevaren. Maar dan hield de Heere Zijn wakend oog geopend over de heidenen. En als Hij een gevaar in die heiden-wereld zag opkomen, liet Hij Zijn volk door Zijne knechten bij herhaling waarschuwen, of ook kwam Hij met Zijn almacht tusschen beiden door 's vijands macht te breken, en zoo Zijn volk te beschermen of te verlossen.

Dit woord Gods zij ons tot troost ook voor ons persoonlijk leven, waar satan met zijn hulptroepen ons gedurig zoekt te bespringen, vooral in tijden wanneer wij geen aanval duchten en geen gevaar vermoeden. Dit woord des Heeren zij ons tot sterkte ten opzichte van de kerk des Heeren, die ook in de Christen-landen allerlei aanvallen heeft te verduren, en gevaren af te wenden, die soms op het onverwachts haar bestaan bedreigen. Maar bovenal geeft dit Schriftwoord sterkte voor den arbeid der Zending, waar men in heidenlanden niet zelden staat voor verrassingen, die doen vreezen, dat alle Zendingswerk zal mislukken.

Telkens weer wordt ons van de Zendingsterreinen bericht, dat nu eens deze dienstknecht des Heeren dan weer gene door sluipmoord is gevallen, of ook dat het gelukt is door brandstichting of anderszins groote schade aan het Zendingswerk te veroorzaken.

Daarom mag er vanuit de moederkerk wel duurzaam het gebed tot God opgaan, of Hij om Christus' wil Zijne knechten en dienstmaagden wil beschermen en sterken en zoo noodig vertroosten, alsook of Hij satan's werken wil verstoren.

Deze bede steune op het volmaakte offer van onzen Heere Jezus Christus, Die immers bevolen heeft: „Gaaf dan henen, onderwijst alle volkeren”, en op de belofte des Heeren: „Zijne oogen houden wacht over de heidenen”.

Z.

V.

Van Zendingsaangelegenheden.

Nog eens „Een Leerstoel voor de Zending”.

Met een mooie, goed doorwrochte rede, getiteld: „*Berekening of Constructie*”, heeft Prof. Dr. J. Waterink 8 October j.l. het ambt van buitengewoon Hoogleeraar in de Paedagogiek aanvaard. We hadden het genoegen daarbij tegenwoordig te zijn. Het stemde ons tot blijdschap, dat er nu aan onze V. U. een leerstoel is in de Paedagogiek en die leerstoel is bezet door een man, die onder ons een goeden naam heeft en zijn sporen reeds heeft verdiend. Maar tegelijk gevoelden we weer de groote behoefte aan een leerstoel voor de Zending.

Sinds lang is de behoefte gezien aan een leerstoel voor de Paedagogiek. En er is met warmte voor gepleit. En die leerstoel is er gekomen.

Maar het verlangen naar een leerstoel voor de Zending is ook al oud. En ook daarvoor is met gloed het pleit gevoerd. Mannen, wier namen diep zijn geschreven in 't hart van ons Gereformeerde volk, hebben ons met klem de noodzakelijkheid van een leerstoel voor de Zending voorgehouden. We willen nog eens aan een tweetal herinneren.

Vooreerst noemen we Prof. Dr. H. Bavinck. Op den Universiteitsdag te Rotterdam in 1910 heeft hij in zijn prachtige rede o.a. ook dit gezegd:

„En wat ons daarbij ontbreekt, dat is een leerstoel voor de Zending. En op dien leerstoel een man, die geheel voor de Zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt, die niet alleen de geschiedenis der Zending beoefent om er lessen uit te trekken voor het leven, maar die ook de theorie der Zending met al haar ernstige problemen bij het licht onzer beginselen indenkt, en die onze aanstaande predikanten met heilig enthousiasme voor de zaak des Heeren vervult.”

In de tweede plaats noemen we onzen grooten Zendingsman Ds. H. Dijkstra. Reeds in 1900 heeft hij gepleit voor een „*Zendingsleerstoel*”. Hij wilde zelfs in de Zendingsorde een artikel doen opnemen waarin bepaald werd, dat de Generale Synode een hoogleeraar in de missionaire vakken zou benoemen. En later heeft Ds. Dijkstra, die van de Zending zoo veel studie maakte en er zoo warm voor voelde, telkens op dit belang gewezen.

Het zijn dus niet maar de eersten de bes-

ten, die onder ons het pleit hebben gevoerd voor een leerstoel in de Zendingswetenschap. En in 't eerst vond hun woord ook wel weerklink in onze kerken. De schitterende rede van Prof. Bavinck werd warm toegejuicht en lokte in de pers sympathetische besprekingen uit. Maar tot het stichten van dien voor onzen Zending zoo gewenschten leerstoel is het niet gekomen.

Wel is de Vrije Universiteit eenigszins aan den wensch van Prof. Bavinck tegemoet gekomen door de benoeming van Dr. Sillevius Smitt tot hoogleeraar in de ambtelijke vakken en in de Zendingswetenschap. Maar helaas. Prof. Sillevius Smit heeft nauwelijks zes jaar de Vrije Universiteit als Hoogleeraar mogen dienen. Die tijd was veel te kort om in de praktijk het groot belang van een leerstoel voor de Zending in het licht te stellen. Bovendien heeft Prof. Sillevius Smitt, ofschoon hij in die weinige jaren veel studie van de Zending heeft gemaakt, toch geenszins al zijn kracht en tijd aan de Zendingstudie kunnen geven.

En na het heengaan van Prof. Sillevius Smitt schijnt men schier geheel vergeten te zijn, wat Prof. Bavinck in 1910 met zoo veel nadruk heeft gezegd en Ds. Dijkstra bijna een levensbelang voor onze Zending achtte.

Wel heeft het Zendingsblad nog een enkele maal de zaak aangeroerd. Maar 't vond geen voldoende weerklink. En nog altoos ontbreekt ons een leerstoel voor de Zending. Zelfs wordt er tegenwoordig volgens de series lectionomen aan de Vrije Universiteit geen enkel college in de Zendingwetenschap gegeven. Aan de Theol. School te Kampen wordt er, naar we meenen, althans nog één college in de week aan de Zending gewijd. Maar te Amsterdam ontbreekt ook dat zelfs. En toch geldt thans in veel sterker mate nog dan in 1910, wat Prof. Bavinck toen sprak en schreef: Wat ons „ontbreekt” is „een leerstoel voor de Zending. En op dien leerstoel een man, die geheel voor de Zending leeft”. Metterdaad, dat ontbreekt ons.

Onze Zendingsorganisatie, waarvoor de meester-hand van Prof. Dr. A. Kuyper in 1896 de principiële richtlijnen heeft getrokken, heeft in de praktijk hare deugdelijkheid bewezen. Wel brengt de sterke decentralisatie onzer Zending, waarbij de Zending van de plaatselijke kerken zelf uitgaat, en de actie bij die plaatselijke kerken begint, eenerzijds soms eens wat moeite mee, vooral bij de behartiging van belangen, die de zendende kerken gemeenschappelijk aangaan, maar anderzijds zet die decentralisatie de kerken zelf in actie, waardoor onze Zending een kracht heeft ontwikkeld, die alle verwachting heeft over-

troffen. We zeggen dit natuurlijk niet om te roemen alsof we er al zijn. Dat zij verre. In tal van kerken is de actie nog veel te zwak. Er kan veel meer gedaan, dan nu geschiedt. Maar dat ligt niet aan onze Zendingsorganisatie in 't algemeen, doch alleen aan het ontbreken aan een goede plaatselijke organisatie van den arbeid in de kerken zelf. Wat onze Zendingsorganisatie betreft hebben we niets anders noodig, dan dat men de bestaande regeling ook in de praktijk late werken.

Maar wat ons hier te lande ontbreekt is een Hoogleeraar, die geheel voor de Zending leeft, een man van professoralen aanleg, die zich geheel wijdt aan de studie van de Zendingwetenschap en met zijn voorlichting onze Zending kan dienen.

En paar jaar ruim geleden schreven we eens het volgende:

„De zendingswetenschap is en wordt steeds meer een eigen uitermate belangrijk terrein van wetenschap.

Het terrein dier wetenschap is geweldig breed. We noemen slechts de zendingshistorie, de valsche godsdiensten, de land- en volkenkunde, de zendingsleer, de zendingsbeweging van onzen tijd. De zendingswetenschap is zoo breed, dat er wel nooit één man zal zijn te vinden, zoo begaafd, dat hij zich op heel dat terrein wetenschappelijk behoorlijk kan oriënteren. Maar dat behoef ook niet. Want ook hier is alles niet van even groot belang.

Niemand zal echter beweren, dat de zendingswetenschap voor ons maar luttel beteekenis heeft. De zending is voor de kerken een levensbelang van den eersten rang.

Maar hier te lande hebben we helaas onder ons niemand, die op het terrein der zendingswetenschap met gezag meespreken kan. Enkele professoren beoefenen een deel der zendingswetenschap als bijvak en geven een paar colleges. En we zijn daarvoor dankbaar. Maar 't is voor hen slechts een bijvak, waaraan ze maar een zeer matig deel van hun tijd en kracht kunnen wijden. We doen aan geen van hen te kort, als we ze niet als expert op het terrein der zendingswetenschap begroeten. Voorts hebben we nog enkele predikanten, die bij hun anderen arbeid „een beetje aan zending doen”.

Dat nu is o.i. een misstand. Laten we een voorbeeld mogen gebruiken. Wat zou men zeggen als we eens geen professoren hadden in kerkgeschiedenis en kerkrecht? Of als men zoo uiterst belangrijke vakken opdroeg aan een professor, die als eigen vak b.v. de uitlegkunde had te beoefenen? Het spreekt van zelf, dat zich dit op den duur zou wreken. Ieder erkent de noodzakelijkheid van een professoraat in kerkgeschie-

denis en kerkrecht, niet alleen om college te geven, maar ook om de kerken van advies te kunnen dienen.

Welnu — zoo ook moeten we hebben een zendingsprofessor. En dat is een zaak van dringenden ernst. Op het terrein der zending staan we telkens voor groote vraagstukken, die om beantwoording roepen. En de internationale zendingsbeweging neemt steeds meer toe in omvang en beteekenis. Wij Gereformeerden zijn het aan onze historie en ons beginsel wel verplicht niet achteraan te komen, maar zoo mogelijk mede leiding te helpen geven. Maar in dien plicht schieten we jammerlijk te kort. De beantwoording van de groote zendingsvraagstukken laten we veelal over aan anderen. En onze invloed op den gang van de internationale zendingsbeweging is vrijwel gelijk nul. Dat moet veranderen. En dat kan. Maar dan moeten we hebben een echte zendingsprofessor, een man, die met professorale gaven toegerust, al zijn tijd en kracht wijdt aan de zendingsstudie en met de resultaten daarvan de zending dient.

En al was het, dat die professor dan maar een paar colleges gaf en al werden die colleges dan niet zoo druk bezocht, dan toch zou zijn werk niet zonder groote beteekenis zijn. Want zijn werk zou niet opgaan alleen in het geven van college. Zijner zou het wezen van uit het Gereformeerd gezichtspunt de zendingsvraagstukken te belichten, de kerken met zijn adviezen op het terrein der zending te dienen en door zijn woord en invloed leiding te helpen geven aan de zendingsbeweging van onzen tijd. En daarom blijven we vragen om een zendingsprofessor."

Voor zoo ver we weten heeft niemand ons weersproken. Maar weerklank heeft ons woord niet gevonden. Nog altoos ontbreekt ons *„een leerstoel voor de Zending en op dien leers'ool een man die geheel voor de zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt”*.

Zou wat die twee groote mannen — Bavinck de man der wetenschap, en Dijkstra de man der zending — zoo dringend nodig hebben geacht, nooit tot stand komen? Wij vreezen het soms. Toch willen we blijven vragen om een leerstoel voor de zending. Want dat is het, wat ons ontbreekt.

Natuurlijk weten we heel wel, dat men niet zoo maar een zendingsprofessor kan maken. Het spreekt van zelf, dat de Heere ons den daarvoor geschikten man zal moeten geven. Als er echter eerst maar eens was een besluit om, hetzij aan de Theol. School te Kampen, hetzij aan de Vrije Universiteit, een leerstoel voor de Zending te

stichten, misschien deed God ons dan ook wel een jeugdig geleerde vinden, geschikt om op dien leerstoel plaats te nemen.

En dan zouden stellig de hiervoor noodige gelden ook wel gevonden kunnen worden. De finantieële zijde van deze zaak is natuurlijk wel van beteekenis maar is toch niet van alles beheerschend belang.

Onze kerken brengen elk jaar omstreeks drie en een halve ton voor de Zending bijeen.

Het komt ons voor, dat het met het oog op het groote belang, dat de Zending heeft bij de stichting van een leerstoel voor de zendingswetenschap niet onbillijk zou zijn, dat de hiervoor noodige gelden geheel of grootendeels uit de Generale Kas der Zending werden betaald.

Van wie het initiatief zou moeten uitgaan laten we in het midden. Als het van andere zijde niet gebeurt, laten dan onze kerken het doen. Het is er ons slechts om te doen nog eens de aandacht op deze zaak te vestigen. We hebben nog een beetje hoop, dat voor deze zoo dringende zaak de oogen nog eens zullen opengaan en men in onze kringen zal gaan zeggen: *„Er moet komen een leerstoel voor de Zending. Het moet.”*

Een Christ. Holl. Inl. Hoogere Kweekschool.

Meermalen is er in het Zendingsblad op gewezen hoe dringend noodig het is, dat er kome: een Christ. Holl. Inl. Hoogere Kweekschool. Een gewone Christ. Holl. Inl. Kweekschool hebben we sinds 1919. En deze school bloeit en werkt zeer gezegend. Aan menige Christ. Inl. school werkt reeds een onderwijzer, die aan deze school zijn opleiding genoot. Maar naar het in Indië geldende onderwijs-systeem, zijn er aan elke Christ. Holl. Inl. school ook onderwijzers noodig, die een breedere opleiding hebben ontvangen, dan de gewone kweekschool kan en mag geven. En daarom dringt de behoefte van het Christ. Holl. Inl. onderwijs met gebiedende noodzakelijkheid, dat er kome een Christ. Holl. Inl. Hoogere Kweekschool. De urgentie van zulk een school is reeds vaak genoeg bepleit. We herhalen dit niet.

Een belangrijke vraag is echter of het eigenlijk wel op den weg der Zending ligt een Hoogere Kweekschool te stichten en in stand te houden, dan wel of dit moet worden overgelaten aan de organisatie van het Christ. Onderwijs in Indië.

Door den drang der omstandigheden daartoe geleid is er aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool reeds een klas voor een Hoogere Kweekschool verbonden. Dit is geschied met instemming van de Regeering.

Natuurlijk is daarmee nog geenszins beslist, dat onze Zending eene Hoogere Kweekschool zal onderhouden. Over die vraag is nog geen definitieve beslissing genomen.

Uit een principieel oogpunt zou er zeker heel veel voor te zeggen zijn, dat de Zending de stichting en instandhouding maar overliet aan de vrije organisatie van het Christelijk Onderwijs. De kerken in Holland denken er niet aan het stichten van kweekscholen ter hand te nemen. Dat ligt niet op haar weg. Zoo ook is er alleszins reden om te vragen of het wel op den weg der Zending ligt een Hoogere Kweekschool te stichten. Tenzij dan dat het volstrekt noodig is, dat de Zending het doe, is het beter, dat zij dit overlate aan eene daartoe opgerichte vereeniging of aan de organisatie van het schoolleven in Indië.

Uit een praktisch oogpunt is er echter stellig veel voor te zeggen, dat de Zending ook deze zaak aanvatte.

Vooreerst gaat de bestaande Christ. Kweekschool te Solo ook van onze Zending uit. Omdat enkele jaren geleden de groote behoefte aan deze school gevoeld werd, en het bijna zeker was, dat zij niet tot stand kwam, indien de Zending de zaak niet aanvatte, heeft onze Zending die school opgericht. En nu is de oprichting van eene Hoogere Kweekschool eigenlijk niet anders dan een verdere uitbouw van de bestaande kweekschool. Het is daarom verreweg het gemakkelijkst, dat de oprichting van een Hoogere Kweekschool geschiedt in verband met de gewone kweekschool, ook omdat dan de leeraren van de kweekschool tegelijk kunnen fungeren als leeraren aan de Hoogere Kweekschool.

Praktisch is het dus het gevoeglijkst, dat de oprichting van de Hoogere Kweekschool geschiedt in verband met de bestaande kweekschool, die van onze Zending uitgaat.

Bovendien is het gewenscht, dat de Zending tracht de toekomstige voorgangers van het volk zoo nauw mogelijk aan zich te verbinden. Nu zullen stellig de onderwijzers, die een Hoogere Kweekschoolopleiding hebben genoten, een belangrijke plaats innemen in de leiding van het volk. Met het oog daarop is het wel van belang, dat de Zending met kracht ook de Hoogere Kweekschool-opleiding ter hand neme.

Daarbij komt ook nog, dat deze opleiding wellicht een zeer geschikte vooropleiding zal bieden voor het Theologisch onderwijs, dat gegeven wordt aan de Opleidingsschool te Djokja tot vorming van a.s. Javaansche predikanten.

Gelijk men weet is het vorige jaar de Hollandsche cursus aan de Theologische

Opleidingsschool te Djokja voor het eerst geopend. Die opleiding verkeert dus nog slechts in haar beginstadium. Maar nu toch kan al wel gezegd, dat de vooropleiding, die de leerlingen hebben genoten, ook zij die het diploma aan de bestaande kweekschool te Solo bezitten, eigenlijk niet voldoende is. Hier in Holland is de Gymnasiale opleiding de vooropleiding voor de studenten in de Theologie. Voorloopig kan er van de oprichting van een Gymnasium tot het geven van de vooropleiding voor de studenten van den Hollandschen cursus der Opleidingsschool geen sprake zijn. Het is zelfs de vraag of een Gymnasium op Hollandschen leest geschoeid, voor a.s. Javaansche predikanten wel een gewenschte vooropleiding zou wezen. Maar dat de a.s. Javaansche predikanten voor dat zij komen op den Holl. cursus van de Theologische Opleidingsschool te Djokja, eerst een Hoogere Kweekschool doorloopen, schijnt wel zeer gewenscht.

Ook met het oog hierop zou het, uit een praktisch oogpunt bezien, wel aanbeveling verdienen, dat de Zending de oprichting van een „Hoogere Kweekschool” ter hand nam.

Indien er dit jaar een gewone Generale Synode ware gehouden, zou deze over de zaak der „Hoogere Kweekschool” wellicht een beslissing hebben genomen. Thans heeft de Synode te Assen aan de Deputaten voor de Zending opgedragen des noodig hierover te oordeelen en te beslissen. De zaak is nog in overweging.

Maar hoe de beslissing ook valle, hetzij dat de Zending het doe, hetzij dat het worde overgelaten aan anderer initiatief, de behoefte van het Christ. onderwijs op Java roept luide om een „Christ. Hoogere Kweekschool”.

Ds. K. van Dijk.

(Bij de foto).

Friesland's trouwe Zendeling, Ds. K. v. Dijk, keert weldra terug naar zijn arbeidsveld, dat hem zoo lief is geworden. Tijdens zijn verlof heeft hij in Friesland tal van malen gesproken om de groote belangen der Zending aan de Friesche kerken op het hart te binden. En wie hem hoorde gevoelde, hoe deze dienaar zich geheel aan de Zending heeft gegeven in trouwe gebondenheid aan 's Heeren Woord en met een hart vol liefde voor den Heere en Zijn zaak. De band tusschen de Friesche kerken en haren missionairen dienaar is tijdens dit verlof nog aanmerkelijk versterkt. En stellig is de tijd van zijn verlof niet slechts nuttig geweest om zijne kracht te verfrissen, maar

ook om bij de kerken in Friesland de belangstelling en de liefde voor haar zendingswerk te verhoogen.

Wanneer men Ds. v. Dijk ziet, zou men niet zeggen, dat hij al bijna vijftig jaar telt en, de verloftijd meegerekend, al twintig jaar in Indië heeft doorgebracht, en daar waarlijk niet stil gezeten heeft.

En toch is het zoo.

Ds. K. van Dijk is geboren 22 Maart 1877. Reeds vroeg ontwaakte bij hem de lust om

evenzoo de missionaire predikant van Karoeni Ds. W. van Dijk. Dus drie gebroeders van Dijk in dienst van den Zending.

En Mevrouw van Dijk heeft bijna heel haar naaste familie in Indië. Zij is een dochter van wijlen Ds. v. d. Kouwe van Ferwerd. En Ds. v. d. Kouwe heeft behalve zijn dochter Riemke, die met Ds. K. v. Dijk is getrouwd, nog vier kinderen gegeven voor den arbeid in Indië. Frouke is getrouwd met Tj. van Dijk, die op Soemba in

Foto Sloop, Kampen

den Heere in het Evangelie te dienen. Hij studeerde te Kampen en werd in 1903 candidaat in de Theologie. De kerk te Knijpe beriep hem tot haren dienaar. Ruim twee jaar — van Nov. 1903 tot 13 Dec. 1905 — diende hij met zegen deze gemeente. Toen moest deze kerk hem afstaan, want de kerk van Heeg had Ds. van Dijk beroepen om als missionair predikant naar Keboemen te gaan, en daar de opvolger te worden van Ds. D. Bakker, die de benoeming had aangenomen tot docent aan de Opleidingschool te Djokja. In het begin van 1906 vertrok Ds. v. Dijk met zijn gezin naar Java, waar hij den 15den Febr. te Keboemen aankwam.

Bijzonder opmerkelijk is, dat de Familie van Dijk zooveel mannen heeft geleverd, die de Zending dienen. De bekende schoolopziener van Soemba Tj. van Dijk is een broer van Ds. van Dijk van Keboemen en

den schoolarbeid de Zending dient. Klazina is de vrouw van Tj. Mobach, het hoofd van de Normaalschool te Pajeti op Soemba. Jantina is onderwijzeres aan één der Christ. Scholen te Solo. En de heer J. W. v. d. Kouwe werkt als onderwijzer aan de Paul Krugerschool te Weltevreden.

De namen van Dijk en v. d. Kouwe staan met gulden letters geschreven in het register onzer Zendingmenschen.

Op ons verzoek was Ds. v. Dijk zoo vriendelijk ons een goed geslaagde reis te zenden van zijn gezin, gelijk dit thans is. Zooals men ziet zijn de kinderen al niet zoo jong meer. De oudste, Mej. Trijntje Alida, is 4 Febr. 1905 te Knijpe geboren en is haren onderwijzeres te Kampen. De jongste, dien men Jan heeft genoemd, is geboren te Keboemen den 5 Sept. 1906 en studeert aan het Geref. Gymnasium te Kampen, waar hij leerling is in de zesde klas.

Toen Ds. en Mevr. v. Dijk—v. d. Kouwe in 1918 na hun eerste verlof terugkeerden naar Keboemen, moesten zij hun beide kinderen achterlaten. En ook thans verkeerden zij weer in hetzelfde geval. Dat is vaak voor onze Zendingsscholen een zwaar offer: dat moeten achterlaten van de kinderen, als deze in Holland hun studie moeten voltooien. Elk ouderhart kan wel gevoelen hoe pijnlijk dit is. Maar Ds. en Mevr. van Dijk—v. d. Kouwe brengen dit offer gewillig. Want zij verlangen weer naar hun arbeidsveld. En dat verwondert ons niet. Want het werk daar op Midden Java is heerlijk. En de Heere heeft het tot nu toe rijkelijk gezegend.

Toen Ds. v. Dijk in 1906 te Keboemen kwam telden de gemeenten op het Friesche Zendingsterrein plm. 300 zielen; er waren 5 scholen met omstreeks 300 leerlingen, en te Krakal had men een klein hulpziekenhuis.

Thans zijn er op dit zendingsterrein 9 gemeenten, die tezamen ongeveer 600 zielen tellen. Acht gewone Inlandsche scholen geven aan plm. 500 leerlingen christelijk onderwijs. Een flink Zendingshospitaal is in 1915 gesticht en doet uitnemend werk. Bovendien is er te Keboemen nog een Christ. Holl. Chin. school en te Gombong een Christ. Holl. Jav. school, die beide bloeien.

De Heere heeft het werk van Ds. van Dijk met zijn zegen gekroond. We kunnen het verstaan, dat hij gaarne terug wil naar zijn arbeidsveld. Te meer omdat de Heere hem een goede gezondheid geeft en zijn kracht nog frisch is.

Het is het voornemen, dat Ds. en Mevr. v. Dijk—v. d. Kouwe naar Java zullen terugkeeren met de „Prins der Nederlanden”, die 23 Nov. a.s. van Amsterdam vertrekt. Ga uit onze kerken, vooral in Friesland het gebed voor hen ten hemel, opdat de Heere hen in welstand terugbrengte te Keboemen en hun arbeid daar nog tal van jaren voor velen ten zegen zij. En dan hopen we, dat het Zendingsblad mag dienen om van dien zegen mededeeling te mogen doen aan de kerken in Nederland.

W. B.

Ds. C. de Bruijn IJz.

Naar we hooren zal Ds. C. de Bruijn, de nestor van onze missionaire predikanten op Soemba, het volgend jaar repatriëeren. Ds. en Mevr. de Bruijn—Landwehr hebben in tal van jaren Europa niet meer gezien. De andere arbeiders in de Zending gaan gewoonlijk, als zij een jaar of zeven in Indië zijn geweest, met verlof een jaartje naar Holland. Maar Ds. de Bruijn deed dat niet. Hij bleef aldoor op zijn post. Men vertelde

dan ook, dat Ds. en Mevr. de Bruijn er niet meer over dachten om naar Holland terug te keeren. Maar dat is toch onjuist geweest. Zij denken er nog over om hun levensavond in Holland door te brengen.

Ds. de Bruijn is al niet jong meer. Als hij in 1927 terugkomt heeft hij 35 jaar in den dienst der Zending doorgebracht. En de Heere heeft zijn werk zeer gezegend.

Toen hij in 1892 naar Soemba ging en zijn arbeid begon te Kambaniroe, waar de welcer. Ds. J. v. Alphen gewerkt had, was daar slechts een klein kringetje, dat de gemeente vormde. Slechts 7 belijdende leden en wat kinderen. Thans telt de gemeente te Kambaniroe bijna 500 zielen, waarvan omstreeks 200 zijn toegelaten tot het H. Avondmaal.

De Heere heeft dus zijn werk bijzonder gezegend.

Veel schrijven deed Ds. de Bruijn niet. Maar hij heeft wel trouw gewerkt. En dat werk is bekroond.

Het vorige jaar was Mevrouw ernstig krank. Men vreesde dat zij heengaan zou. Maar de Heere heeft haar nog weer opgericht. Thans is er bij de geneesheeren geen bezwaar, dat zij de reis naar Europa onderneemt.

We hopen zeer, dat de Heere Ds. en Mevr. de Bruijn in welstand terugbrengt en nog enkele jaren van welverdiende rust verleent in den kring van hun betrekkingen.

W. B.

Schooldag te Djokjakarta.

31 Augustus werd de 8ste Midden-Java Schooldag gehouden in de Gereformeerde Kerk aan de Sultansboulevard te Djokjakarta. De rijke agenda had vele bezoekers getrokken. Velen waren van buiten Djokja gekomen om samen de belangen van het Chr. Onderwijs op Midden-Java te bespreken. De agenda week af van die der vorige Schooldagen, in verband met het ten vorige jare aangenomen voorstel om er ook een Zendingdag van te maken. De vergadering is uitstekend geslaagd, de bezoekers hebben zich de reis naar Djokja niet behoeven te beklagen. Meer dan 100 personen, waaronder veel dames, waren om 8 uur in het nette kerkgebouw der Gereformeerde gemeente bijeen, toen Ds. D. Bakker de vergadering opende en zingen liet Ps. 72 vers 6. Na gebed en lezing van een gedeelte uit Spreuken, hield de Praeses een korte openingsrede. Allereerst deelde hij mede, pas het droevige bericht te hebben ontvangen van het overlijden van broeder Gericke van de Salatiga-Zending, directeur van de normaal-school te Tingkir. Plotseling uit het midden

van zijn arbeid opgeroepen. De voorzitter sprak eenige waardeerende woorden over den overledene en wees er op, hoe dit sterven ons weer predikt de broosheid des levens en ons waarschuwt altijd bereid te zijn om voor Gods aangezicht te verschijnen.

Doch ook over blijde dingen moest de voorzitter spreken. Immers God had weer een jaar toegevoegd aan het leven van onze geliefde Vorstinne. Spreker wees ook op het tweeërlei karakter van deze vergadering en verheugde zich over de groote opkomst.

Hierna werd het woord gegeven aan Dr. F. L. Bakker te Djokjakarta die een inleiding hield over: „*De Mohammedaansche Christusbeschouwingen*”.

De Islam is de eenige na-Christelijke godsdienst en de eenige godsdienst buiten het Christendom, die een Christusbeschouwing heeft. Mohammed heeft, wat hij in de Koran over Christus zegt niet ontleend aan den Bijbel; al wat hij van Christus weet berust op verhalen, die hij van de Christenen in zijn tijd hoorde. Bovendien moeten wij er rekening mee houden, dat het Christendom in die dagen in Arabië niet zuiver werd geleerd.

De spreker ontwikkelt daarna in het kort de leer over Christus, zooals die gegeven wordt in den Koran en in de latere Mohammedaansche theologie. Volgens deze leer is Christus een schepsel, een profeet als andere profeten, hij is onder de andere profeten de wonderdoener. Christus is zondeloos. Al deze gegevens leiden tot de conclusie, dat Mohammed en na hem de Islam nooit met juistheid heeft geweten, wie Christus was.

Voor de Mohammedanen is Mohammed de profeet bij uitnemendheid. De spreker schetst daarna de beteekenis van Mohammed voor de Mohammedanen, hij laat zien hoe dit profetisch bewustzijn langzamerhand groeide in Mohammed en door zijn volgelingen nader is uitgewerkt. Gewezen wordt op de wonderen van den profeet, zijn onfeilbaarheid, de Soenna, zijn namen, zijn tusschentreden bij God voor de Mohammedanen.

Tenslotte wijst de spreker op de aanknoopingspunten die de Mohammedaansche Christusbeschouwing ons biedt voor ons Zendingswerk. De Mohammedanen erkennen het historische bestaan van Jezus. Met de gegevens die de Islam ons biedt kunnen wij werken op drie manieren. Wij kunnen aansluiten bij wat de Islam ons leert en daaruit de Christusbeschouwing opbouwen, zooals dat geschiedde in de geschriften uit den ouden tijd. Wij kunnen trachten de Mohammedanen terug te brengen van den Mohammed, zooals zij zich die denken tot den historischen Mohammed. En wij kunnen

komen tot hen met de prediking van den Christus der Schriften. Deze derde manier is de beste. Door enkele voorbeelden toont de spreker aan hoe wij deze aanknoopingspunten kunnen gebruiken.

Van de gelegenheid tot het stellen van vragen werd een ruim gebruik gemaakt. De wensch werd geuit om meer dergelijke onderwerpen te behandelen, opdat men iets meer zou komen te weten van de godsdienst van het volk te midden waarvan wij leven en werken. Nadat de voorzitter den inleider bedankt had, gaf hij een kwartier pauze.

Na de pauze was het woord aan Ds. A. Merkelijn van Magelang, die een rede hield over „*de beslissende keuze*”. Het was een schoone, leerrijke rede. De beslissende keuze was de daadwerkelijke overgang tot het Christendom. De spreker noemde tal van moeilijkheden en gaf wegen aan om de strijdenden daarbij te steunen en te bemoedigen. Er moet een sfeer van vertrouwen zijn tusschen de leerlingen en den leeraar en spreker ging na hoe die sfeer is te verkrijgen.

Een drukke discussie volgde op deze inleiding. Verschillende sprekers deelden hun ervaringen mee in dezen. 't Was inderdaad bemoedigend, maar tevens werd duidelijk, hoeveel nog aan onzen arbeid ontbreekt.

De voorzitter gaf nogmaals 10 minuten pauze. Ververschingen werden rondgediend. De gastvrouw had alles keurig verzorgd en in orde.

Daarna werd een voorstel aangenomen om den schooldag voortaan te doen uitgaan van de op te richten afdeling Midden-Java van den schoolraad. De zendingdag wordt dus voortaan georganiseerd door de tegenwoordige commissie.

Alsnu was aan de orde punt 5 der agenda: het ambachtsonderwijs.

De vorige schooldag had een commissie benoemd om dit in studie te nemen. Door de heeren C. de Man en R. Zijlstra van Djokja was een rapport opgesteld. Bij monde van den heer Zijlstra werd dit rapport ter kennis van de vergadering gebracht.

De commissie was tot de overtuiging gekomen, dat dit soort onderwijs veel te kostbaar is voor het particuliere initiatief. Een en ander werd met sprekende cijfers aangetoond.

Steun van belanghebbende ondernemingen is onzeker en bij het gouvernement bestaan ter zake nog geen subsidie bepalingen.

De commissie kwam dan ook tot de volgende conclusies:

1. Het oprichten van ambachtsscholen voor leerlingen van onze tweede klasscholen is zeer gewenscht, maar voorloopig on-

mogelijk, wegens de zware financieele lasten.

2. Het is echter noodzakelijk spoed achter het tot een oplossing van deze zaak brengen, te zetten, wil dit onderwijs niet geheel aan anderen komen. De commissie stelde daarom voor, aan het bestuur van de op te richten afdeling Midden-Java van den schoolraad te verzoeken zoo spoedig mogelijk deze zaak aanhangig te maken bij het gouvernement om te komen tot een

Aan het hoofd van deze school staat de heer P. Offringa.

De school telde bij het begin van het jaar reeds omstreeks 130 leerlingen.

Zij bloeit zeer. Maar daarop is bij het begin wel gerekend. Want als het wezen moet, kan dat gebouw wel 400 kinderen bergen.

W. B.

gunstige subsidieregeling. Aldus werd besloten.

Bij de rondvraag werd gevraagd naar goede, eenvoudige lectuur over den Islam. Besloten werd nog aan de schoolbesturen te vragen cursussen in 't leven te roepen voor Inheemsche talen, land- en volkenkunde, ten behoeve van het personeel hunner scholen.

De commissie voor den schooldag, bestaande uit de heeren, Ds. D. Bakker, W. Schmidt, die door ziekte verhinderd was de vergadering bij te wonen, en R. Zijlstra werd herbenoemd.

Ds. Merkelijn besloot met dankzegging den geslaagden schooldag.

Bij de foto.

De Christ. Holl. Int. School te Wates.

In 1924 is te Wates in de residentie Djokjakarta een Christ. Holl. Jav. school opgericht. Deze foto toont ons het mooie gebouw, waarin zij is gevestigd.

Soemba.

Brief van Mevr. Van Dijk—Sweers.

Gelukkig wordt sedert een paar weken weer rijst ten verkoop aangeboden. Een bewijs, dat de Soembaneezen hun honger gestild hebben, en die honger is groot geweest. Van December tot Maart was hier alles duur.

In April wordt de rijst, die vóór den regeertijd geplant is, geoogst, en niet lang daarna komen de Soembaneezen, hun zelf gevlochten zakken dragend, of met hun paarden, beladen met korenzakken, tot de Europeanen, om hun rijst te verkoopen.

Ook de Chineezen koopen rijst in groote hoeveelheden, om ze met winst weer van de hand te doen, of uit te voeren. Deze rijst is de beste en wij doen voor ons zelf en voor 't internaat zooveel mogelijk op. Het liefst voorzien wij ons van voorraad voor 't geheele jaar. Voor onze eigen huishouding heb ik meer dan 1000 pond nodig. Als de rijst gestampt is, houdt men natuurlijk slechts de helft over. Ongepelde rijst

kan, mits goed bewaard, wel een jaar en nog langer duren, terwijl gepelde na 6—8 weken al veel van zijn waarde verliest.

Op 't oogenblik verkoopen de Soembaneezen hun rijst, maar zij denken geen oogenblik eraan, om ook voor hun eigen behoefte te zorgen.

Het geld, dat ze voor de rijst krijgen, heeft voor hen weinig waarde, immers schoenen en kleeven hebben zij niet noodig. Als ze hun belasting, die slechts een paar gulden bedraagt, hebben betaald, kunnen zij het geheele jaar eigenlijk zonder geld leven.

Daarom ware het veel beter, als zij in de eerste plaats zorgden, dat ze zelf een goeden voorraad hadden.

Als zij echter deze maand en de volgende maar wat hebben, dan komt 't wel in orde.

Tijd schaft raad. En zoolang zij wat hebben, zijn er zeer weinigen spaarzaam. Dikwijls wordt de rijst weggeworpen en vermorst. Op 't oogenblik (April) eten zij rijst, over een paar maanden eten zij Ubi, een vrucht, die in smaak veel met aardappelen overeenkomt. Groenten worden op 't veld gezocht. De laatste rijst is reeds lang op.

Onmiddellijk na den regentijd is weer rijst geplant en later in de sawah's verplant. Sawah's zijn rijstvelden, die kunstmatig onder water gezet worden. In November wordt de rijst geoogst. Valt de oogst goed uit, dan heeft men voorloopig weer rijst genoeg.

In Januari komt de mais en zoo slaat men er zich wel doorheen, tot de nieuwe rijst komt.

De meeste Soembaneezen leven gedurende langen tijd van mais. We zijn vaak verwonderd, als wij ze aan den maaltijd zien. De mais wordt meestal, terwijl ze nog aan de kolven zit, geroosterd. Is ze nog jong, dan zijn de korrels week en smaken goed. Wordt ze ouder, dan is ze, zooals ze in Europa op de markt komt. Dat ze dan geen lichte kost is, vooral als ze driemaal per dag gegeten wordt, valt wel te begrijpen. Indien de Soembaneezen echter mais genoeg hebben, lijden zij geen honger, maar zien ze er welgevoed uit.

Verleden jaar November was de rijst-oogst slecht uitgevallen. Dit was een groote teleurstelling. Met des te meer nieuwsgierigheid zag men nu naar de oogst uit.

Met weinig zijn de Soembaneezen tevreden.

Zij hebben al honger geleden, omdat ze uitsluitend leefden van kruiden, die zij op de velden zochten. Lang zal 't echter niet meer duren, dan zullen zij weer mais hebben.

Maar de maisoogst viel slecht uit dat was erg. Droeve maanden gingen zij tegemoet. Zeker hebben zij in 't begin nog niet gezien, dat zoo'n moeilijke tijd zou aanbreken. In den oorlogstijd hebben wij ook wel geleerd om ons met weinig te behelpen; maar wat was dat vergeleken met dit. De Chineezers voerden rijst in van Java, maar de prijs was hoog en wie had er nog over geld te beschikken?

Na een paar weken zagen wij mannen, die er vroeger sterk en welgevoed uitzagen, vermagerd tot op 't gebeente. Vrouwen en kinderen stond de honger op 't gezicht te lezen. De oogen lagen diep in de kassen. Och het was zoo droevig. Het hart zou je breken, als je 't zag. Of we dan niet konden helpen? Wij hadden voor ons zelf rijst opgedaan voor 't geheele jaar, maar ook niet veel meer. Vaak konden we nog wel wat helpen, als men ons er om vroeg. Maar wat baat zulks onder zoovele duizenden. Mijn man en ik gingen samen naar onze voorraadschuur om onzen voorraad rijst op te nemen. Wij rekenden en rekenden met 't gevolg: als de rijst dit jaar vroeg komt, zullen wij misschien tot den nieuwen oogst genoeg hebben. Toen kwamen wij op de gedachte om voor kleine kinderen wat te doen. Met eenige ponden rijst kan men verscheiden kleine kinderen voeden. Ik weet niet hoe het kwam, maar in 't begin kwamen maar een paar kinderen, en meer dan 12 zijn er nooit geweest. Als ik de ouders vroeg, waarom zij de kinderen toch niet brachten, dan zeiden zij: „het is zoo ver en wij zijn zoo moe!”

Wel kwamen de menschen in groote menigte om geld van ons te leenen. In het eerste jaar hebben wij dikwijls geld geleend, met 't gevolg, dat wij 't nimmer terugkregen. Zelfs de vorst kwam op een middag (wij waren nog niet lang hier) met zijn gevolg. Hij wilde ons zijn opwachting maken, maar zijn komst had ook een ander doel. Hij was erg verlegen om geld. Zijn rijst was al gesneden, hij zou ons wat brengen, als ze droog was, of we hem niet 75 gld. konden leenen? Wij dachten, dat wij den vorst niet goed wat konden weigeren en het risico was ook niet zoo groot. De rijst was immers al gesneden. Doch van den eersten rijstoogst hebben wij niets en van den tweeden — na herhaalde aanmaning — een klein gedeelte gekregen. En, willen wij goede vrienden met hem blijven, dan is 't ons geraden, hem niet weer aan zijn schuld te herinneren. Nadat we meermaals zulke ervaringen opgedaan hebben, zijn wij voorzigtiger geworden, vooral ook omdat wij zien, dat de Soembanees daarmede in 't geheel niet geholpen is.

Nu gedurende den grooten hongersnood kwamen de menschen weer met groote hopen om geld te leenen, om daarvoor in de winkels de ingevoerde rijst te koopen. Het was toch hard, de menschen van de deur te moeten wijzen.

Mijn man stelde hen voor om iets te brengen als onderpand, wat meer waarde had, dan 't geleende geld. Daarop gingen zij in. Van heinde en verre kwamen zij om onderpanden te brengen. Het was wel te zien, dat de nood groot was. Dingen, waarvan ze anders noode scheiden, zooals spiezen, parangs enz., brachten zij.

's-Morgens vroeg toen wij opstonden, zat al een lange rij voor 't huis. Zij leunden tegen den wand, of lagen lang uitgestrekt op den rug, omdat ze niet meer rechtop zitten konden. O, welk een ellende! Het drukte ons zeer. Wij zijn met hen blij, dat de nieuwe oogst er is en dat die bijzonder goed is uitgevallen. Nu is de maag gevuld en men kan zien, dat de krachten terugkeeren.

De groote menigte heeft echter uit den hongersnood niets geleerd. Vaak kan men, als men door een dorp gaat zulk een heimwee-gevoel hebben. De aarde lijkt mij dan een jammerdal. Alles wat ons leven inhoud geeft en het zoo rijk maakt ontbreekt. En dan verwonderen wij er ons over, dat de menschen nog zoo vergenoegd zijn. Men spreekt vaak van de arme kinderen. De Soembaneezen behooren zeker tot de aller armste.

Hartelijke groeten,

R. VAN DIJK—SWEERS.

Karoeni, 27 April 1926.

Soemba-Zending 1902—1927.

In Indië zijn de Gereformeerden in de weer om een feestgave te verzamelen voor de Zending op Soemba.

Het volgend jaar is het 25 jaar geleden, dat de Kerk der drie Provinciën de Zending op Soemba voor haar rekening namen. Ook in Indië wil men dat feit herdenken en heeft zich een Comité gevormd, dat de volgende publicatie deed.

Aan de Leden der Gereformeerde Kerken in Nederlandsch-Oos'-Indië, en allen, die belangstellen in den Zendingsarbeid op het eiland Soemba.

Lectori Salutem,

Het zal U wellicht bekend zijn, dat na de Zendingjubilea, die op Midden-Java gevierd werden, nu spoedig de Soemba-Zending haar 25-jarig bestaan hoopt te herdenken.

Den 1sten Januari 1927 toch zal het 25 jaar geleden zijn, dat de Gereformeerde Kerken in Nederland haar Zendingsarbeid op

Soemba begonnen. Wel dateert het werk der Gereformeerde Zending op Soemba reeds van veel vroegeren datum: men begint de „Oude Zendingsgeschiedenis” reeds in 1877; maar eerst in 1902 maakte de Zendingcommissie plaats voor de samenwerkende drie provinciën Groningen, Drente en Overijssel, en kan er pas sprake wezen van de „Zending van Gereformeerde Kerken in Nederland, op het eiland Soemba.

Dit feit nu is zeker het gedenken in bijzonderen zin waard.

Soemba is niet het bekendste Zendingsterrein onzer Kerken: veeleer staan steeds weer de Zendingsvelden op Midden-Java in het centrum der belangstelling. Soemba ligt meer in eenzaamheid verscholen, en de arbeiders verrichten hun werk op dit eiland in de afzondering. Juist daarom echter is er te meer reden, om thans bij dit 25-Jarig jubileum onze volle aandacht eens te wijden aan de Zending op Soemba en straks ook kennis te nemen van den voortgang van het Koninkrijk Gods, die, onder Zijn zegen, ook daar plaats vond. Er is op dat eiland veel geleden en veel gestreden; maar ook ijverig gewerkt en gepredikt, en God heeft al den arbeid, die verricht werd, niet ongezegd gelaten. Ook de Zending op Soemba komt geleidelijk tot al grooter bloei, en de uitzichten in de toekomst worden steeds rijker en hoopvoller. Het aantal arbeiders, nu niet alleen meer predikanten, verplegers en onderwijsmensen, maar ook reeds een dokter en een taalgeleerde, groeit gestadig; en de gelegenheden tot verbreiding van het Evangelie nemen toe.

We hebben het plan opgevat een feestgave voor Soemba te verzamelen; om bij dit jubileum ook van onze belangstelling hier in Indië blijk te geven, en door de stichting van een fonds ook voor ons deel mee te werken aan den bloei en uitbreiding van den schoonen en veelbelovenden arbeid op Soemba.

We hopen, dat de stichting van dit fonds ter gelegenheid van Soemba's jubileum, Uw aller hartelijke instemming zal hebben, en dat ieder met blijdschap naar vermogen daartoe zal willen bijdragen.

Men drage zijn bijdrage vóór 1 October a.s. af aan een der leden van ons Comité of rechtstreeks aan den Penningmeester.

Het Comité:

Soerabaja: Ds. A. Ringnalda, Voorzitter; E. Toet, Secr., Tegalsarie 16; L. Gotzen, Penningmeester, Hotel Georgina, Batavia: Ds. J. A. C. Rullmann; A. Bolwijn, Zuiderweg 5. Bandoeng: G. Luyendijk, Helmersweg 9; C. C. Bierhuis, P. Kaliki 123. Djokjakarta: Ds. D. Bakker; Ds. A. Pos.

Magelang: Ds. A. Merkelijn; R. Hagen; Ds.
H. A. Wiersinga;
Semarang: Ds. J. H. Sillevs Smitt; Dr. W.
J. Angenent.
Solo: Dr. H. A. van Andel; Ds. P. H. van
Eijk; W. Vermolen.
Augustus, 1926.

ger vertelde ik U van onzen Helper te Kaboetohan, Manasse, dat hij door een gevaarlijke ziekte werd aangetast. Hij is gelukkig weer hersteld. Maar hij mag, naar het oordeel van den dokter, niet meer tot zijn arbeid terugkeeren. Zoo is Kaboetohan nu verstoken van een Helper. In de verzorging der Gemeente wordt voorzien

Tandjong Tirto.
(Bij de foto).

Gelijk men weet heeft het Petronella Hospitaal te Djokja een breede kring van hulphospitalen, thans negen in getal, maar die nog vermeerderen zullen.

Deze foto laat ons zien het hulphospitaal te Tandjong Tirto, dat 55 bedden telt.

De hulphospitalen zijn van groote betekenis voor het Zendingswerk.

Keboemen.

Ds. v. Dijk schrijft in „Uit Keboemen“:

Van het zendingsterrein komen goede berichten. De broeders en zusters, die daar arbeiden, verheugen zich in een goeden welstand. Ds. Netelenbos bezoekt ons terrein geregeld. Hij heeft in al de Gemeenten reeds eenmaal en in sommige gemeenten ook tweemaal het avondmaal bediend. Bij zulke gelegenheden heeft hij ook enkele volwassenen mogen doopen, zoodat de uitbreiding der Gemeenten niet stilstaat. Vroe-

van Pamrian en van Premboen uit.

Van de nieuwe schooltjes, die te Idjo en te Karanggadoeng geopend zijn, schrijft Ds. Netelenbos, dat ze nog niet veel leerlingen tellen. De oprichting van die school te Karanggadoeng werd door het bestuur nog al tegengewerkt. Toch hoop ik, dat op den duur die school wel slagen zal. Er is op beide plaatsen ruimte voor zoo'n school, maar — alle begin is moeilijk. En de aanhouder wint.

Gij zult ongetwijfeld met verlangen uitzien naar nieuws omtrent de beroeping van een tweeden missionair voor ons zendings-terrein. Als daar iets bepaalds van te zeggen was, zoudt Gij het zeker spoedig vernemen. Ik kan U alleen vertellen, dat Kerkeraad en Deputaten niet stilgezeten hebben, en dat zij bezig zijn informaties in te winnen. Het is wel van groot belang, dat wij deze zeer gewichtige zaak veel in onze geboden gedenken, inzonderheid ook in onze kerkelijke samenkomsten, dat wij een man van den Heere ontvangen mogen, die met uitnemende gaven is toegerust, en die ook

van harte bereid is zich voor den zendingsarbeid te geven. Toen onlangs op de uitnoodiging van den kerkeraad van Heeg, om op geschikte personen de aandacht te vestigen, zoo weinig brieven uit de Kerken waren ingekomen, waren de kerkeraden en deputaten daarover, dunkt mij, wel wat teleurgesteld.

Het maakte den indruk, dat de Kerken zich voor de zaak niet zoo bijster interesseerden. Maar die indruk kan ook wel niet juist geweest zijn. Mogelijk waren er Kerken, die wel gaarne namen hadden willen noemen, maar meenden niemand te weten, dien zij konden aanbevelen. Dat is ook zoo gemakkelijk niet. Maar dan is er voor die kerken temeer reden om God te bidden, dat Hij den geschikten man moge aanwijzen. Op het eendrachtig gebed van de Kerken wil de Heere dat zeker doen. En als God den man geeft, dan mogen wij ook zegen verwachten."

KORTE BERICHTEN.

Mej. C. W. Nieuwenhuizen.

Mej. C. W. Nieuwenhuizen, die was benoemd tot verpleegster in het Zendingshospitaal te Poerworedjo heeft zich teruggetrokken.

P. de Koomen.

P. de Koomen, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, zal D.V. het volgend jaar met verlof naar Holland gaan. Als tijdelijk leeraar is in zijn plaats benoemd de heer H. C. Beekman, onderwijzer te Solo.

Oostenga.

Tot onderwijzer aan de Christ. Holl. Chin. School te Keboemen is benoemd de heer Oostenga.

Een goed voorbeeld.

De Kerk te Samarang zond ten behoeve van de Generale kas f23.17. Dit is 10 pCt. van hare ontvangsten voor de Zending in 1925. Mogen de andere Kerken in Indië dit goede voorbeeld volgen!

De Ned. Geref. Kerken en de Zending.

De Raad der Ned. Geref. Kerk te Overtoom besloot onder het praesidium van Dr. J. G. Geelkerken te blijven voortgaan met het verzamelen van gelden voor de Zending en voorloopig de helft der inkomsten over te maken aan Ds. H. A. van Andel te Solo en de andere helft aan Ds. P. J. Lambooi of Soemba.

Melolo.

De Zending heeft te Melolo Gouvernementswoningen aangekocht. De Regeering had die gebouwen niet meer nodig. De pastorie te Melolo was zeer bouwvallig geworden en moest worden vernieuwd. Ds. Colenbrander woont nu in de aangekochte gebouwen, die nog zeer goed zijn. De oude pastorie is afgebroken.

Lantaarnplaten.

De lantaarnplaten van de Ver. Dr. Scheurer's Hospitaal zijn op tijdig verzoek in *bruikleen* te krijgen bij Mevrouw Harrenstein—Fernhout, Sarphatistraat 77 Amsterdam, dus *niet* meer bij de secretaresse, zooals tot nu toe het geval was. Om teleurstelling te voorkomen is het gewenscht, dit verzoek 3 à 4 weken te voren te doen en dan meteen te melden, welke serie(s) men wenscht. Er zijn n.l. 3 series: A. Medische Zending; B. Kerken en Scholen; C. Land en Volk. Er is geen lantaarn bij, wel eene beschrijving. De transportkosten zijn voor rekening van den aanvrager. Het is gewoonte, dat op zoo'n lichtbeeldenavond voor Scheurer's Hospitaal wordt gecollecteerd. Men wordt vriendelijk verzocht de opbrengst van deze collecte aan Mevrouw Harrenstein te zenden.

Jaarver. Ned. Ger. Zend. Ver.

Algemeene jaarvergadering der Ned. Ger. Zendingsvereniging op Dinsdag 23 November, des middags 2 uur, Kerkstraat 109 te Amsterdam.

Ds. N. A. FORTMAN, Voorz.
L. BERK, Secr.-Penn.m.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vraagt men aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

LEESTAFEL.

De N.V. H. ten Brink's Uitg. Maatschappij Arnhem, zond ons uit haar *Nieuwe Zond. Serie*:

No. 96. *De jonge leeuw van het Vijfstromenland*, door J. Schouten.

Een mooi boekje, ook uit Zendingsoogpunt. Het behelst een boeiend verhaal uit de jeugd van Soendar Singh.

No. 97. *Oude verhalen uit de Nieuwe Wereld*, door Aletta Hoog.

Negen aardige verhalen.

No. 98. *Vrede op aarde*, door H. Gordeau.

Drie mooie kerstvertellingen.

No. 99. *Naar het Strand*, door Johanna Breevoort.

Dit boekje is bestemd voor de kleintjes van 6 à 7 jaar. Zeer geschikt.

No. 100. *Het Kerstpakje van den matroos*. Vrij naverteld uit het Duitsch door Hermanna.

Aardig verteld, maar een beetje onnatuurlijk.

No. 101. *Tante Chris*, door W. Blomberg—Zeeman.

Heel mooi. Spant van dit zestal wellicht de kroon.

Voorts nog No. 43 *De Viking van Helgoland*, uit het Duitsch door A. L. Gerritsen, 2e druk.

Jongens van 12 jaar en wat ouder zullen het wel met veel smaak lezen. Een goed boekje.

Al deze boekjes, die alle aardig geïllustreerd zijn, bevelen we gaarne aan.

Oproep tot Gebed, door Samuel Swemer, bij Kok te Kampen f1.—

Een boekje van den grooten Zendingsman Zwemer. In het voorwoord lezen we: *Zooals van een eenzame Minaret in Mohammedaansche landen de regelmatig herhaalde oproep tot gebed weerklinkt, zoo ook brengt dit boekje slechts ééne boodschap, doet het een steeds herhaalden oproep hooren: Maak u op tot gebed! Maak u op tot overwinning. God is grooter dan allen, grooter ook door alle moeilijkheden in de Mohammedaansche landen.*

Dat woord teekent dit boek en den schrijver. Een diep ernstig, echt zendingsboek. De 13 hoofdstukken die dit boek bevat, zijn eerst verschenen als hoofdartikelen in het tijdschrift „*The Moslem World*”.

Maranatha Scheurkalender voor het jaar 1927, bewerkt door Ds. J. J. Knap en de achterzijde der blaadjes door Mevr. Sevensma-Thomassen, bij Kok te Kampen, f0.90 en als premie: *Heinrich von Bernstein* door Johannes, tezamen f1.55.

Als steeds: het schild artistiek; de inhoud van het blok uitstekend en een mooi premieboek.

Christ. Encyclopedie, 2e deel bij Kok te Kampen, in linnen f11.—, in leer f13.—.

Dit prachtwerk wordt uitgegeven onder redactie van Prof. Dr. F. W. Grosheide, Dr. J. H. Landwehr, Dr. L. Lindeboom en Ds. J. C. Rullman. Die namen waarborgen de deugdelijkheid van den inhoud. En Kok zorgt dat aan de uitvoering niets mankeert.

Dit tweede deel loopt van „*Ebal*” tot „*Hyzop*.”

Tal van platen en afbee'dingen illustreeren dit werk.

Het hoog belang van positief Christ. Onderwijs en opvoeding op onze Gymnasia's en Hoogere Burgerscholen, door Dr. C. Bouma, bij Kok te Kampen.

Een helder en bondig referaat, voorgedragen op de jaarvergadering van de Nat. Ver. van Voorber. Geref. Hooger Onderwijs te Kampen. Vinde het gehoor!

Zilverklanken. Zes liederen voor zang met orgel of piano, gezet door G. Kruijs, bij Wed. C. Goudswaard Rotterdam f0.65.

We hoorden zeggen, dat de toonzetting heel aardig is, zij het dan ook niet hoog artistiek.

De firma Wed. C. Goudswaard te Rotterdam zond ons: *De Blinde knaap* f0.50; *Ps. 121* f 0.40; en *Oranje-Hans* f 0.35. Muziek van F. G. Beversluis.

Deze stukken zullen wel ingang vinden, vooral in de kringen waar de liederen van Joh. de Heer hun intrek namen.

Inleiding op de zielkunde door Dr. J. H. Bavinck, bij Kok te Kampen f5.50, geb. f6.75.

Dr. J. H. Bavinck, predikant te Bandoeng, thans met verlof in het vaderland, en wiens studie op het terrein der Psychologie ten vorigen jare reeds sterk de aandacht trok door de verschijning van zijn „*Zielkundige Opstellen*”, doet thans een uitgebreid werk het licht zien onder den titel: *Beginselen der Zielkunde*.

Onze Theologen en Onderwijzers zullen ongetwijfeld met belangstelling kennis nemen van dit breed opgezette, helder geschreven boek, dat voor zeer billijken prijs in den handel wordt gebracht.

Voor ditmaal laten we het hierbij. Misschien komen we later nog wel weer op dit belangrijke werk terug.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Geref. Kerk Drimmelen f15.43; Henk Jansen Ermelo f8.70; door Mej. A. G. v. Werven te Appelscha, uit het schoolnikkertje f10 en van Fr. Tigelaar f0.50; Gift Jongel. Ver-Geesteren, coll. jaarverg. f5; Mevr. de Wed. H. Vlietstra, den Haag f5; Door C. H. Alewijk Moens te Abcoude Pinkster coll. f25 en uit het busje van Jacob Hendrik f5.10.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 25 Oct. 1926.

Giro No. 32806.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Jongh. G. Raits, Peizerweg 235 h. c. is f1.17½; Ds. Kroes te Ruinerwold, v. d. Jonged. ver. te Kockange f7.80; Mej. C. v. Dijk te Ulrum busje H. de Cockschool f13; R. Spriensma te Gerkesklooster-Stroobos, busjes in de kerk f40.45; J. Wildvank te Delfzijl busjes f35; Ds. Postema te Veendam, gev. in de coll. f5 en f2.50 is f7.50; S. v. d. Zwaag te Ezing, Knikkertje der school f5 en W. Burgler 100 h. c. is f5.50; Ds. Ubbink te Zweelo, gev. in de coll. f5; C. J. Meijer te Meppel, busje f3; Ds. Cremer te Gees, gev. in de coll. f2.50; P. Karsten Jr. te Ruinerwold v. d. Jongel. ver. te Berghuizen f8.35; E. van Dijken te Groningen, gev. in de coll. f2.50; E. van Dijken te Groningen, van E. Buiton, verkocht theekod f2.20; L. Smit Hz. te Hasselt, jaarl. bijdragen f19.50; Ds. Bakker te Lutton, busjes September f21; Geref. Kerk te Blokzijl, bijdragen f54.83; H. Wierenga te Tenpost, v. d. Zendv. f18; J. de Booy te Grootegast, v. d. schoolk. f20; Ds. Sybesma te Dedemsvaart, bijdragen f299.95; E. Delhaas te N. Buinen, busjes f50; L. van

Klinken te Musselkanaal, v. d. schoolk. f3; Mej. E. v. d. Laan te Groningen, v. d. meisjesver. Mirjam f5.62½; J. Pals te Dalisen, gev. in de coll. van N.N. f7; G. Mul te Garrelsweer, v. d. leerl. der school f20; K. Bosker te Een, v. d. Jonged. ver. f6; Ds. Gerber uit Gasselte-Nijeven gev. in de coll. f15; Ds. Gerber uit Borger van N.N. en dank-offer f10; Ds. Lammertsma te Appingedam gev. in de coll. f2.50; R. Oosterhof te Zuidwolde (Gron.), gev. in de coll. f2.50; J. Koops te Zweelo, van de Zendingsdag der classis Coevorden f50; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f1; J. Groothof te Bedum, gev. in de coll. f1; J. Wildvank te Delfzijl, busjes f40; W. F. Eugster te Hengelo 3e kw. Zendbl. f45.50 en Jonged. ver. f5 is f50.50; K. Klatter te Leens, van de Zendver. f100; P. Koster te Valthermond, verzam. 45-jarige bruiloft P. K. en J. H. K.—B. f2.55; G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. f2.50.

Kerkbouw Waingapoe.

Dames van Bergen te 's-Hertogenbosch, f1; Adri en S. de Bruin te IJmuiden f2; S. Glimmenius te Amsterdam f2.50; P. de Jong Hz. te Krommenie f2; Mej. A. N. Vetten te Bergen op Zoom f5.

Soembaweek.

Sleen f25.

Pinkstercollecte.

Hoogeveen f235; Heemse f126; Roden f63.86; Gasselster Nijeven f138.12½; Appelscha f27.62½.

Groningen, 25 Oct. '26.

Heeresingel 34 — Giro 51619.

J. DUURSEMA,
Quaestor.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolinggo.
Mej. I. L. Stoett te Poerbolinggo.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolinggo.
Mej. W. N. Netelenbos te Parakan.
Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier met verlof Utrecht
Dr. T. Bast te Poerworedjo, tijdelijk.
Mej. H. Nieboer te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk, met verlof.
Dr. A. H. Vonk te Keboemen.
Dr. R. Brummelkamp te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf, met verlof.
Mej. H. F. ten Kate te Keboemen.
Mej. E. Meiners te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Ofringa te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. M. Boorsma te Djocjakarta.
J. A. Wiggers te Djocjakarta.
Dr. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Bandoeng.
Mej. J. A. C. Enserink te Djokjakarta.
Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.
Mej. M. Looijenga te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
Dr. F. L. Bakker te Djokjakarta.
H. H. Scholten te Djocjakarta.

Mej. J. Piccer te Djokjakarta.
Mej. J. Prins te Djokjakarta.
Dr. H. A. van Andel te Soerakarta.
Ds. P. A. van Eijk te Solo.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meyering te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. in 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Mej. A. Spoelstra te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magelang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruyn te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander te Melolo.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk op Soemba.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba.
D. H. Krijger te Pajeti op Soemba.
Ds. P. J. Lambooi te Pajeti op Soemba.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. van Dijk te Karoeni op Soemba.
Dr. J. Berg op Wai Kaboekbak.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*In dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.

ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”

GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.

BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Alle geslachten. — Van Zendingsaangelegenheden: De Opleidingsschool te Karoeni; Weer onderwijzers voor Indië gevraagd; De nieuwe kerk te Poerbolinggo; Een vervulde belofte. — Een Goeroe Indijl vermoord. — Poerbolinggo. — Mevr. Beumer—de Ruiter † — Kebonagoeng. — Het Javaansche Psalmboek. — Vrouwen Zendingbonden in V. S. — Onze Zendingskaart. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften. — Register.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Alle geslachten.

En in U zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden. Gen. 12 : 3 b.

Een gewichtig keerpunt was het in den gang van het wereldgebeuren, toen de Heere dit woord tot Abram sprak.

Te Babel is de verbrokkeling der menschheid begonnen.

Die geweldige menscheidsramp, die versplintering der menschheid in elkander verdringende, elkander bekampende rassen en volken en talen is aangevangen.

En terwijl de Heere eeuwen lang al die volken zal laten wandelen in hunne wegen, roept Hij Abram en isoleert hem uit zijn land en zijn maagschap om uit hem zich een eigen volk te vormen, een afgezonderd volk, geïsoleerd van de volken der wereld.

Die twee feiten: die menscheids-versplintering en die afzondering van Abram zullen de historie beheerschen.

En nu zegt de Heere tot Abram, terwijl hij hem roept en afzondert: „In u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden.”

Alle geslachten. Daarmede handhaaft God de samenhoorigheid van al die brokstukken, waarin de menschheid verdeeld is. Want geslachten zijn immers de levende deelen van een organisch geheel. Gelijk de wijd uitgespreide takken van een boom, hoezeer zij bij stormwêer elkander geeselen, ontbladeren en breken, toch allen behooren bij één stam, zoo ook vormen al die uiteenlopende en elkander vaak bestrijdende geslachten de takken van den éénen stam der menschheid.

Alle geslachten. Daarmede bepaalt de Heere het naaste doel waarom het gaat in het bestel zijner bijzondere genade. Het is te doen om alle geslachten, dus om het organisme der menschheid. Niet om alle menschen hoofd voor hoofd. Er is verkiezing. Er is afzondering. De genade is particulier. Zij moet door ieder persoonlijk gekend. Dat men het nimmer vergeet! Des Heeren volk is een afgezonderd volk. Maar in de toebrenging der verkorenen, worden toch de geslachten der menschheid gered en gezegend. Miliarden twijgen en bladeren vallen af en gaan verloren, maar de stam en de takken van den boom der menschheid zullen behouden worden.

Alle geslachten. Daarop heeft mitsdien ook de Zending het oog te richten. Niet slechts op het behoud van een handvol zielen. Dat ook wel. En het is heerlijk als de zending mag dienen om zielen te winnen voor den hemel. Maar dat is toch het eenige doel niet. Het gaat, ook op Java en Soemba, om de geslachten, die daar wonen. Het zendingsideaal is, „dat alle wereldvolken, in Jezus' naam vereend, den roem van God verlokken”.

In Jezus' naam. Want dat ligt er in als de Heere tot Abram zegt: „In u zullen alle geslachten der aarde gezegend worden”. Elders zegt de Heere ook wel „In uw zaad”.

In u. Dat is in Abram. Maar uit Abram is Izak; uit Izak Israel, uit Israel de Heere Christus, en uit Hem de Kerk. Dat is één lijn, de lijn der belofte, de lijn van het wonder, de lijn der goddelijke afzondering. En in die heilige lijn ligt de zegen voor alle geslachten der aarde. En van die heilige lijn is Christus het één en het al.

In u. Dat is dus centraal in Christus. In Hem, in Hem alleen is die zegen voor alle geslachten bereid. Niets is er noodig dan dit: Christus deelachtig zijn. Als Hij maar plaats krijgt in uw denken, in uw hart, in uw

leven, dan zijt gij gezegend. Als Hij maar plaats ontvangt in de geslachten, ook op Java en Soemba — dan zijn ze gezegend.

In u. Onder die belofte is ook de Gemeente van Christus mede omvat. Hij geeft ons de genade, de eere Zijn mede-arbeiders te mogen wezen.

Ja, ook onzer is het in gemeenschap met Christus een zegen te mogen zijn voor de geslachten der aarde. Onzer is het den afgedoolde, den Jood, den Mohammedaan, den Heiden te brengen Zijn Woord, hun te zeggen wie Jezus is, en ook hun te laten zien, te laten tasten, wat Hij is en wat Hij doet.

En zoo zullen alle geslachten gezegend worden.

Gezegend. Zegen staat tegenover vloek. Vloek is scheiding, vaneenscheuring, haat, dood. Zegen is vereeniging, unie, liefde, leven. Dat is het wat in Abram, in de Kerk des Heeren bereid is voor alle geslachten.

Gezegend. Zeg niet, dat dit niet klopt met de werkelijkheid, omdat de Christenheid zelf schier even hopeloos verdeeld is als de menschheid. Met smart willen we die verscheurdheid erkennen. Maar desniettemin is het ten volle waarachtig, dat Jezus vereenigt. In Hem is de verzoening, de volkomen verzoening; de verzoening met God, en de verzoening met elkander; ook de verzoening van alle geslachten. Onder de banier van Christus, — daar verdwijnt alle twist, daar is het vrede; vrede met God en vrede met elkander, ook vrede tusschen den zwarte en den blanke, den Europeaan en den Aziaat. Niet later pas. Maar nu al. Als men maar waarlijk komt onder Zijn banier.

Gezegend alle geslachten. De volle vervulling dezer belofte is nog verre. Ruim negentien eeuwen is het geleden, dat een engel des hemels in de velden van Bethlehem de groote blijdschap heeft gepredikt, die „al den volke” wezen zal. En nog leeft meer dan de helft van de geslachten des aardrijks voort in duisternis en schaduw des doods. Maar de belofte is zeker en daarom de toekomst gewis. Het zal worden „In u alle geslachten des aardrijks gezegend.”

De bergen zullen vrede dragen

De heuvels heilig recht

Hij zal hun vroolijk op doen dagen

Het heil hun toegezegt.

W. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Opleidingsschool te Karoeni.

Het gaat heel goed met de Opleidingsschool op Soemba.

Gelijk men weet is deze school begin 1924 te Karoeni geopend. Zij leidt hare leerlingen op tot helpers bij den dienst des Woords. Van den eersten cursus waren er 9 leerlingen aangenomen. Van deze 9 hebben er 7 de studie tot het eind van den cursus voortgezet. Over het algemeen was de docent Ds. L. P. Krijger wel tevreden over de vorderingen, die zijn leerlingen maakten. Tegen het eind van Augustus l.l. heeft het eerste eind-examen plaats gehad. Natuurlijk is dat examen afgenomen in tegenwoordigheid van eene commissie uit den Raad van toezicht. Deze commissie was zeer voldaan

over de resultaten van het onderwijs. Alle 7 leerlingen zijn geslaagd.

Dit is de eerste vrucht, die deze Opleidingsschool heeft afgeworpen.

Gaarne wenschen we Ds. L. P. Krijger hartelijk geluk met het resultaat, dat hij onder den zegen des Heeren heeft mogen bereiken. Deze eerste cursus was in zekeren zin nog een proef. Men moest nog afwachten hoe het gaan zou met de opleiding van Soembaneezen tot helpers bij den dienst des Woords. Gezien wat bij de vorming van onderwijzers bereikt werd, was er wel alleszins reden om het goede te mogen verwachten. Maar dat neemt toch niet weg, dat het mooie resultaat, dat met die opleiding bereikt werd ons ten zeerste verblijdt en tot dankbaarheid stemt. De Heere heeft

het veel omvattend en moeizaam werk van den docent met zijn zegen gekroond.

Ook voor het zendingswerk op Soemba is het van groote beteekenis, dat de Opleidingsschool is begonnen helpers te leveren bij den dienst des Woords. Stellig zullen alle geslaagden thans wel reeds op verschillende posten werkzaam zijn om de missionaire predikanten te helpen bij de prediking van het Evangelie. Ook op Soemba is de behoefte aan behoorlijk gevormde helpers zeer groot.

Het spreekt van zelf, dat Ds. L. P. Krijger nu weer met een nieuwen cursus is begonnen. Deze tweede cursus telt wellicht 10 leerlingen. De laatste berichten meldden althans, dat er 10 leerlingen werden verwacht. Dat getal is nog niet groot. Maar het stemt toch tot tevredenheid. Als men bedenkt, dat enkele jaren geleden de Opleidingsschool van Ds. D. Bakker te Djokja gewoonlijk ook niet veel meer dan 10 leerlingen telde en deze school de helpers moest vormen voor heel ons zendingsterrein op Midden-Java met zijn 7 miljoen inwoners, dan mag een getal van 10 leerlingen voor de Opleidingsschool op Soemba, dat wellicht nog geen 200.000 inwoners telt, betrekkelijk groot worden genoemd.

Met de gebouwen is het nu ook geheel in orde. Eerst waren die gebouwen van de Regeering gehuurd. Thans zijn deze van de Regeering gekocht en overgegaan in eigendom aan de Zending. De noodige veranderingen zijn aangebracht, zoodat de Opleidingsschool in zeer geschikte gebouwen is gevestigd.

Weer onderwijzers voor Indië gevraagd.

In het No. van Augustus l.l. konden we mededeelen, dat er voorloopig geen Christ. Onderwijzers uit Holland voor de scholen op Midden-Java meer noodig waren. We noemden dat een goed bericht. Vroeger hebben de Christ. Holl. Inl. scholen vaak moeten tobben wegens gebrek aan leerkrachten. Telkens en telkens weer liet men uit Indië een noodkreet hooren en telegrafeerde men: „Zendt ons toch onderwijzers.” Maar vaak kon nog niet voor de helft aan de ingekomen aanvragen worden voldaan. Dat was in den loop van dit jaar gelukkig veranderd. Er was aan de scholen, waarvan het personeel, dat uit Holland moet worden gezonden, wordt benoemd door het „Comité tot steun van Christ. Onderwijs in Djokjakarta en Soerakarta” geen enkele vacature meer. En verreweg de meeste Christ. Holl. Inl. scholen op Midden-Java

zijn bij dit Comité aangesloten. We waren blij, dat we in Augustus konden schrijven: „Voorloopig is Midden-Java behoorlijk geholpen.”

Het spreekt echter van zelf, dat hierin spoedige verandering kan komen. En dat is thans reeds het geval. Genoemd Comité vraagt nu reeds weer zes onderwijzers voor de scholen in Soerakarta of Solo. Het volgend jaar zullen onderscheidene onderwijzers met verlof naar Holland komen, waarvoor dan tijdelijk andere leerkrachten in de plaats moeten treden. Bovendien breidt het onderwijs in Solo zich zeer sterk uit, zoodat er telkens meer onderwijzers noodig zijn. In de eerste helft van 1927 zullen er zes onderwijzers moeten worden uitgezonden, indien men in Solo niet in verlegenheid zal komen. Ook vernamen we, dat er voor de Christ. scholen in Banjoemas drie onderwijzers worden gevraagd, Zoowel de Christ. Holl. Chin. school te Poerbolinggo als de Christ. Holl. Jav. school te Poerwokerto bloeien zeer. Wie bereid is zich te geven voor het mooie werk in Banjoemas, wende zich tot den heer P. Bergmeijer te Almkerk. Het adres voor wie naar Solo zou willen gaan is bij bovengenoemd Comité.

We willen hierbij nog opmerken, dat er alleen onderwijzers met hoofdakke kunnen worden gebruikt. Onderwijzers zonder hoofdakke begeert men niet. En onderwijzeressen, ook al is het, dat zij de hoofdakke bezitten, mogen alleen uitgezonden worden, indien de Regeering in Indië daartoe in elk voorkomend geval vergunning heeft verleend. Zonder die vergunning geeft de Regeering geen subsidie voor uitrusting en overtocht. En als er geen subsidie kan worden verkregen, is de uitzending voor de scholen te kostbaar. Voor onderwijzeressen is er dus weinig gelegenheid om naar Indië te gaan. Omdat er in Indië heel wat onderwijzeressen zijn, heeft men voor het Openbaar Onderwijs bijna nooit onderwijzeressen uit Holland noodig. Voor het Bijzonder Onderwijs geeft de Regeering echter wel eens vrijheid een onderwijzeres uit Holland te laten komen. Maar dan moet vooraf worden aangetoond, dat men tevergeefs heeft gepoogd in Indië een onderwijzeres te krijgen.

Er zijn dus alleen onderwijzers noodig, die in het bezit zijn van de hoofdakke. En dan natuurlijk menschen met een warm hart voor de Zending. Wie het alleen te doen is om een goed inkomen of een mooie positie, moet maar in Holland blijven. Aan dat soort heeft Indië heelemaal geen behoefte. Maar wel aan menschen die hun

hart hebben gegeven aan den Heere en die warm voelen voor de Zending. En dan is het mooi, heel mooi werk, dat in Indië hen wacht.

De nieuwe kerk te Poerbolingo.

De Jav. Gemeente te Poerbolingo heeft een nieuw kerkgebouw gekregen. Ds. B. J. Esser was zoo vriendelijk ons van dit nieuw

schen. Het zijn bijna zonder uitzondering arme menschen met een heel sober inkomen. En toch heeft die Gemeente f 3000.— bijeen gespaard voor haar kerkgebouw. Bovendien heeft zij een leening gesloten van f 3000 à 6 pCt. Dat is dus te zamen f 6000. En de kerk heeft f 7500 gekost. En nu trachten de ontbrekende f 1500 ook in Indië bijeen te brengen. Treffend is de liefde en offervaardigheid, die de Inlandsche Ge-

kerkgebouw een foto te zenden. We zeggen hem daarvoor hartelijk dank. Het is een aardige kerk, zooals men op de foto duidelijk kan zien. De teekening is ontworpen door den heer W. Vliegthart, leeraar aan de Middelbaar Technische school te Weltevreden. De bouw van deze kerk is uitgevoerd door den heer Pluijter, architect te Solo.

Deze kerk is 20 M. lang en 12 M. breed. Achter de kerk is een catechisatiekamer aangebouwd die 5 M. breed is. Daar komt des Zondags de Hollandsche kring bijeen.

Te rekenen naar den aanblik, dien de foto geeft, ziet deze kerk er metterdaad mooi uit. Maar het mooiste is, dat voor dit kerkgebouw geen cent uit de Zendingskas is betaald.

De Inlandsche Gemeente te Poerbolingo is nog niet groot. Zij telt omstreeks 340 zielen, groot en klein. En onder de Javaansche Christenen zijn geen rijke men-

meente voor deze zaak heeft getoond.

De 23 Sept. l.l. is het kerkgebouw in gebruik genomen. Dat was een mooie dag te Poerbolingo zoowel voor de Gemeente als voor Ds. Esser. Het treft ook wel bijzonder, dat het dit jaar juist 25 jaar geleden is, dat de Kerk te Rotterdam, in samenwerking met de Kerken van Zuid-Holland ten Zouden, de Zending in Banjoemas met Poerbolingo als hoofdpoot voor haar rekening nam. Dit nieuwe kerkgebouw getuigt van den zegen, die de Heere op den arbeid der Zending te Poerbolingo heeft gelegd.

Natuurlijk is het kerkgebouw berekend op toenemenden groei der Gemeente. Des noodig kan deze kerk 500 hoorders bergen. Men zou zeggen voor een Gemeente van 340 zielen veel te groot. Maar de Gemeente groeit. Een Zendingsgemeente moet trouwens steeds op uitbreiding bedacht zijn. In den laatsten tijd is de groei van de Gemeente te Poerbolingo zelfs zeer sterk.

Van Januari tot eind October mocht Dr. Esser hier 50 volwassenen en kinderen doopen. Ook te Poerbolinggo, gelijk op vele plaatsen van Midden-Java, doet de Heere een krachtig werk.

Een vervulde belofte.

Ter Generale Synode van Leeuwarden 1920, deed Dr. H. A. van Andel de toezegging, dat hij een terrein voor de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo kosteloos afstaan zou voor de Zending. Hij had de beschikking over een mooi terrein dat uitstekend gelegen was. En dit terrein stond hij geheel kosteloos af. Later bleek echter, dat dit vrij groote terrein toch nog niet geheel voldoende was. Er moest een daarnaast gelegen stuk grond bijgekocht. En dit was nog al duur, omdat er gebouwen op stonden. De kosten voor den aankoop van dit stuk werden voor een gedeelte door subsidie gedekt. Maar voor een deel moesten die kosten door de kas der school, dus door de Zending worden betaald.

Niemand zou Dr. v. Andel iets hebben kunnen verwijten, indien hij die kosten voor rekening van de Zending had laten komen. Want het was toen nog niet voorzien, dat het door hem ter beschikking gestelde terrein wel wat te klein wezen zou. De Kerken mochten hem voor zijn waardevolle schenking toch al wel zeer dankbaar zijn. Dr. v. Andel heeft echter niet gewild, dat uit de Zendingskas ook maar één cent zou worden betaald voor het terrein, waarop de Kweekschool is gevestigd. Ook de kosten voor den aankoop van dat andere stuk grond heeft hij betaald. En dat bedrag was niet gering. Het was nog een som van f 3821.—.

Dr. van Andel heeft dus zijn toezegging van 1920 geheel gestand gedaan.

25 Nov. 1926.

W. B.

Uit Midden-Soemba.

Een Goeroe Indjil vermoord.

Net was ik terug van een reis naar het Zuiden, of mij werd verteld, dat Katongoe weg was.

Katongoe was de goeroe Indjil voor Napoe. Hij reisde daar dag aan dag om in alle huizen het Evangelie te brengen, dat ook door tientallen Napoeneezen aangenomen was. Reeds vele afgoden hadden ze ons gegeven. Hij zou in September naar de Opleidingschool te Karoeni gaan om door Dr. Krijger voor zijn werk nader opgeleid te worden. Reeds was zijn opvolger bij

hem, genaamd Jeremias, die hij bij de menschen inleidde.

Maandag, 30 Augustus kwam Jeremias met een groote vaart het erf oprennen, geheel in de war en verschrikt: „Katongoe is weg, Katongoe is weg.”

En 's middags hebben we gauw een tiental van de sterkste Christenen verzameld, paarden gehuurd, en hen naar Napoe gezonden om te zoeken.

Jeremias vertelde, dat ze samen op reis waren. Maar vlak bij de kampong Tanganang had Katongoe gezegd: „we komen niet klaar, als we huis aan huis samen gaan, neem jij nu dat huis, dan neem ik dit”.

Zoo deden zij, en toen Jeremias klaar was, wachtte hij op de aangegeven plek, maar Katongoe kwam niet. Hij ging naar Lattang, een kampong waar veel vrienden woonden. Maar daar was hij ook niet. Den volgende dag ging Jeremias naar Prai Langina, en toen hij terug kwam, was er nog niets bekend van Katongoe. Toen begon hij angstig te worden. Eerst had hij nog gedacht, dat hij misschien ergens anders heen was. Hij ging met een ander vragen in het huis, waar Katongoe binnengegaan was, maar niemand had hem gezien, beweete men. Zoo in alle huizen.

Toen werd Jeremias bang, en reed zoo vlug mogelijk naar Pajeti.

De broeders, die gezonden waren om te zoeken, vonden in het huis, waar Katongoe ingegaan was, bloedvlekken in de voorgalerij en op de djagoeng. En even verder lagen lansen geheel met bloed bedekt. Daar inmiddels ook soldaten aangekomen waren, werden de menschen van dat huis in arrest gesteld. Toen verklaarde een jongen, die vroeger op school geweest was, dat hij de goeroe daar in dat huis had zien zitten, maar dat hij weggestuurd was om gras te gaan snijden, en toen hij terug kwam, keken alle menschen angstig en zij fluisterden de naam van de plaats waar zij de goeroe heen gebracht hadden.

Onze vrienden gingen daar zoeken, en zij vonden daar Katongoe in een diepe put, voorover erin gestort.....

Toen hadden we zekerheid.

Een van hen kwam zoo gauw mogelijk naar Pajeti om te vertellen, en er ging geween op in verschillende huizen. De moeder van Katongoe wong zich op den grond heen en weer en riep maar, dat haar zoon zoo goed was geweest, en dat ze niet eerder tevreden zou zijn of alle moordenaars moesten gedood worden.

Intusschen hadden in Napoe een honderd-

tal Soembaneezen met lanssen en messen gewapend een aanval gedaan op soldaten met het natuurlijke gevolg dat er onmiddellijk vijf sneuvelden en een zestal gewond werd en bijna allen gevangen genomen werden. Onder die gevangenen waren er verschillende die Katongoe vermoord hebben en uit hun verhalen kunnen we weten hoe het ongeveer gegaan is.

Er waren al langen tijd een menigte menschen verzameld te Tanganang, omdat een zeker Haing Tara Tana gedroomd had, dat er een man uit den hemel daalde, die meedeelde dat de aarde verwoest zou worden. Alleen als men precies de formules en gebeden kende, dan werd men gered. Velen geloofden deze droom en Haing zou de menschen wel helpen, als ze hem maar varkens, kippen en geld brachten. Elken avond werd er geslacht, kwam de geest op bezoek, en werd er gebeden. Haing zou alle menschen ontfelbaar maken.

Toen kwam daar toevallig (indien we dat woord hier mogen gebruiken) goeroe Katongoe, die vroeg wat er gebeurde. Men loog dat men bijeen was om alang alang (de Indische dakbedekking) te verzamelen. Maar Katongoe, die zelf een Soembanees is, zag onmiddellijk dat het een leugen was. Toen zeide men: „wij bidden tot God”. En Katongoe zeide: „dat is niet de juiste manier om tot God te bidden”.

Meer zeide hij niet, en hij ging weer gauw terug.

Net was hij weg of de menigte werd bang dat hij het misschien aan het Bestuur zou zeggen, dat er net als verleden jaar weer een samenkomst van menschen plaats vond. Daarom ging men hem zoo gauw mogelijk achterna, sloeg hem tegen den grond, en droeg hem naar het huis van Haing. Hier werd hij gebonden.

Katongoe smeekte om genade, maar hij werd grof beantwoord met scheldwoorden. „Wat kan jij, builenhoofd? Houd je mond! Naar jou luisteren we niet.” Toen zeide Katongoe: „Als jullie mij vermoorden, dan komt morgen de Pandita en de soldaten en die zullen net zoo lang zoeken tot ze mij gevonden hebben.” „Hoe zou de Pandita en de soldaten weten, waar we je vermoorden?”

Katongoe met de zekere dood voor oogen, begon te bidden. Wij kunnen het ons niet goed indenken wat hij op dat oogenblik moet doorgemaakt hebben. Maar gelukkig, hij was altijd bereid zijn leven te geven ook voor het Evangeliewerk, en hij wist dat men alleen zijn lichaam dooden kon, niet zijn ziel.

Maar toch, hij was nog zoo jong, er lag nog zoo veel heerlijks voor hem, hij wilde nog zoo veel doen voor zijn vrienden..... en nu zou hij straks gedood worden op een eenzame donkere plek en misschien zou nooit iemand anders het weten.

Er was nog een laatste hoop in hem: hij begon Jeremias te roepen. Maar toen stopte men gauw zijn mond met een steen.

Toen het goed donker was, werd hij opgenomen en eenige K.M. ver weg gedragen, en als hij te zwaar werd trok men hem „gelijk men een doode hond trekt”. Bij een smalle diepe put werd hij geworpd en met het hoofd naar beneden geworpen en eenige steenen op hem. Zooals hij gevonden is.

Wij zullen hem niet meer zien, die groote figuur, met zijn trouwe oogen, met zijn totale overgegevenheid voor het Zendingswerk. Geen moeite was hem te veel, om aan zijn landgenooten het heil van Christus te brengen, en nu hebben zij hem zóo vermoord, uit angst dat hij iets vertellen zou van hun geheime daden.

God heeft hem opgeroepen om te worden een martelaar.

Gelukkig, alleen zijn lichaam is gedood.

P. J. LAMBOOY.

Poerbolinggo.

Drie-maandelijksch verslag.

Juli—September 1926.

In de drie maanden, die achter ons liggen, zijn schaduw en licht, beproeving en bemoediging wel in bijzondere mate ons deel geweest. Van de eerste anderhalve maand is weinig te rapporteeren. Het gewone werk had langs de afgebakende wegen plaats. Alleen zij van de Hollandsche Scholen uitgaande der Vereeniging die met onze zending in zoo nauw verband staat, gememoreerd, dat bij den nieuwen cursus, op 1 Juli begonnen, op onze H. I. S. te Poerwokerto twee Inlandsche Onderwijzers ons verlieten. Hun plaats werd ingenomen door andere oud-leerlingen van de Hollandsch-Inlandsche Kweekschool te Solo; een Javanen en een Menadonees. Op de H. C. S. te Poerbolinggo ontstond een vacature doordat de heer Groenewoud benoemd werd tot hoofd eener openbare H. I. S. op Celebes. Voor den nieuwen cursus kwam uit Medan over de heer Hilderling, die ook zal optreden als leider van het in October te openen internaat voor jongens. De Chineesche onderwijzeres werd in September ziek en vroeg tegen eind dier maand ontslag, wat haar eervol verleend is. Al was

zij nog niet tot het Christendom overgegaan, toch hebben wij in haar een sympathieke en bijzonder geschikte onderwijzeres gehad, die met name voor de voorklasse door haar kennis van de kinderziel van haar volksgenooten moeilijk door een gelijkwaardige kracht te vervangen is. Gelukkig ontvingen wij in Mej. Reinders uit Solo, al is het slechts voor enkele maanden, een toegewijde en bekwame onderwijzeres terug. Zéér zien wij echter zoowel voor de H. I. S. te Poerwokerto als voor de H. C. S. in Poerbolingo uit naar onderwijzers of onderwijzeressen uit Holland.

In Poerbolingo moet Mej. Reinders 1 December weer naar Solo terug; dan is in Poerbolingo weer een vacature. In Poerwokerto werken we met *twee* tijdelijke leerkrachten, een zeer onzeker bezit. De nood is dringend!

Terugkeerende tot het werk dat rechtstreeks van de zending uitgaat, memoreeren wij, dat ook op onze Inlandsche Scholen enkele wijzigingen in de personeelsvoorziening plaats vonden.

Het leerlingen aantal op de dit jaar geopende Vervolgschool te Djatilawang was nog niet van dien aard, dat twee onderwijzers aldaar voorsnog noodig zijn. Soewita, van de Salatigazending afkomstig, deden wij daarom met ingang van 1 September aan de Zending van Solo over.

Soeparna werd van de school te Poerwokerto overgeplaatst naar die te Kandang-gampang. De onderwijzer Soekadi, die daar (zonder diploma) tijdelijk hielp, werd te Adiradja gestationeerd om Atmo te vervangen, welke op de school van zijn vader te Karangwangkal een plaats vond. Van deze laatste school werd Theofiloes benoemd in de vacature der Maleische School te Poerwokerto, voor hem niet onaangenaam, want hij woonde reeds geruimen tijd te dier stede, en fietste elken dag naar Karangwangkal, ongeveer 4 K.M.

Midden Augustus schreef de dokter mij een ziekteverlof wegens overwerking voor, in de bergen door te brengen. Wij zouden drie weken in het hooggebergte van den Diëng doorbrengen. Helaas, kreeg mijn vrouw daar reeds den vierden dag bacillaire dysenterie, een ernstige ziekte, die ons noodzaakte naar Wonosobo terug te keeren, waar zij in het ziekenhuis werd opgenomen. Daar herstelde zij van die kwaal onder de toegewijde behandeling van Dr. Pruijs en zijn verpleegsters in het vroegere zendingsziekenhuis vrij spoedig; maar doordat de insputing met serum een zeer onaangename naziëkte ten gevolge had,

moest zij er drie weken blijven.

Met elkaar is mijn vrouw twee maanden ziek geweest en ziet er nu nog slecht uit. Door Gods goedheid zijn wij nu echter weder in zoover hersteld, dat wij met nieuwen moed het werk kunnen doen.

Het gedwongen verblijf te Wonosobo maakte ik dienstbaar door op 29 Augustus en 5 September te Wonosobo en te Bandongan in de Inlandsche gemeente voor te gaan. Ik werd zeer verblijd met name door wat ik op de laatste plaats ondervond van den voortgang van het Evangelie op het terrein, dat den naam heeft zoo onvruchtbaar te zijn.

14 September keerden wij naar Poerbolingo terug.

Op 12 en 19 September werden te Tiilatjap en te Poerbolingo resp. 6 volwassenen met 3 kinderen en 10 volwassenen met 4 kinderen gedoopt, terwijl op de laatste plaats nog 4 jongelui belijdenis deden. Op 26 September werden te Adjibarang twee vrouwen door den doop tot de gemeente toegelaten.

De laatste week der maand was voor onze zending van buitengewoon belang.

Op 23 September had de plechtige inwijding der mooie Kerk plaats te Poerbolingo. Zij is door de Inlandsche gemeente bekostigd, al rust er een zware schuld op het gebouw. De bouw werd voltrokken naar de teekening van den heer Vliegenthart, leeraar aan de Technische School te Weltevreden, die ook de Holl. Gereformeerde Kerk te Djocja gebouwd heeft, door den architect Pluijter van Solo.

Den op de inwijding volgende dag had een geanimeerde vergadering onzer Christenen uit de geheele Residentie plaats in het nieuwe Kerkgebouw, gelijk wij die andere jaren op Hemelvaartsdag hebben. Er waren 400 à 450 vergaderden op dit ons zendingsfeest.

Den laatsten dag der maand waren wij weer feestelijk bijéén en wel ter opening van het nieuwe gebouw van de Holl. Chineesche Zendingsschool te Poerbolingo met twee onderwijzerswoningen en internaat, gebouwd door bovengenoemden Architect.

Wij zijn den Heer Pluyter zeer dankbaar voor het prachtig stuk werk, dat hij geleverd heeft.

De opening onzer Kerk en van het complex gebouwen, die zich om de Chineesche School groepeeren, in het 25ste jaar onzer kerkelijke zending, is een belangrijke mijlpaal.

Het zijn voor ieder zichtbare teekenen van Gods zegen en zij zullen met 's Heeren

hulp tot een rijken zegen kunnen zijn niet alleen voor de plaats zelf, maar ook in breeden kring voor de omgeving.

Laat daartoe in Holland en in Indië het gedurig gebed opgaan.

w/g. B. J. ESSER.

Poerbolingo (Banj.) 11/10/26.

Mevrouw Beumer—de Ruiter.

In diep smartelijke omstandigheden is Zaterdag 23 October i.l. te Haarlem na een langdurig lijden overleden Mevr. Beumer—de Ruiter. De Heer Beumer is hoofd van de Christ. Holl. Jav. School te Klaten op Java. Terwijl hij daar in het verre Oosten werkzaam was in den schooldienst der Zending, heeft de Heere hem zijn lieve gade ontnomen. Belangstellend vroegen we de Familie, iets te mogen vernemen van haar leven en sterven.

Een zuster van de overledene deed ons over haar eenige mededeelingen, waarvan we het volgende met haar toestemming opnemen in het Zendingsblad.

„Geboren 1 Dec. 1891 te Amsterdam, werd ze op 18-jarige leeftijd onderwijzeres en is dat hier in Holland 5 jaren geweest bij het Chr. Onderwijs. 3 Febr. 1916 trouwde ze met den Heer J. Beumer en 12 Febr. vertrokken ze naar Djokjarta, waar hij benoemd was bij het Chr. Onderwijs. Het eerste jaar is ze zelf daar nog tijdelijk werkzaam geweest aan de Meisjesschool, waar toen gebrek was aan leerkrachten.

In Djokjarta is hun eersteling, Mienke, geboren, op 18 Febr. '18. Wat een heerlijke brieven ontvingen we toen uit dat gelukkige gezin! Na 3 jaar in Djokja geweest te zijn, werd haar man benoemd als hoofd van de Holl.-Ind. School te Klaten. Wat heerlijk vonden beiden het toen het Zendingswerk te kunnen dienen! Haar man voelde zich dan ook zoo op zijn plaats en zijn arbeid werd hem daar zoo lief, dat hij tot nu toe zijn post daar niet heeft kunnen verlaten. In Klaten werd 12 Dec. '20 hun zoontje Gerrit geboren, en na hun eerste verlof gingen ze vol moed naar hun arbeid terug. Het jaar daarop werd hun kleine Nettie geboren, die God na 8 mnd weer tot zich nam. Sinds de geboorte van dit kindje is ook het lijden van mijn zuster begonnen. Ze is eerst naar Wonosobo geweest in het Sanatorium te Tosari. Maar in het begin van 1925 kregen we bericht, dat ze, op aanraden van 4 doctoren, naar Holland zou komen, om daar in de dennenlucht genezing te zoeken voor haar longtuberculose. Haar

twee kinderen bracht ze mee, die zoolang bij haar schoonouders in Amsterdam verzorgd zouden worden. Zwaar was dat afscheid van haar man, doch zij en wij allen hoopten, dat dit uit elkaar gerukte gezin nog weer eenmaal bij elkander zou komen.

De zomermaanden bracht ze hier door in het Sanatorium van Dr. Kersten te Renkum en daarna werd ze verpleegd op „Dennenhuis” in Bilthoven.

't Was altijd heerlijk, haar daar op te zoeken! Altijd opgewekt droeg ze haar lijden zoo geduldig! Als we naar Bilthoven gingen met het doel, haar in haar eenzaamheid wat op te beuren, was de uitkomst altijd anders. Ze gaf ons veel meer, dan wij haar geven konden. Toch is haar strijd daar ook zwaar geweest, toen ze vernam, misschien nooit meer naar Indië terug te kunnen en ze zoo langzamerhand het een na het ander los moest laten! 11 Oct. i.l. is ze naar huis gekomen, omdat ze zoo tegen de winter opzag en verlangde thuis te zijn en dichter bij haar kinderen. We dachten allen en de geneesheer ook, dat 't hier nog een slepende ziekte zou zijn. De tweede week echter reeds overvielen haar hevige benauwdheden. De dokter vond de toestand nu ook ernstig genoeg, om een telegram naar Indië te sturen. Zelf heeft ze 't nog gedictieerd: „Beumer komen, spoedig”. Den volgende middag echter reeds kon dat zwakke, uitgeteerde lichaam één dier hevige benauwdheden niet meer doorkomen. En zoo is ze, nog onverwacht, Zaterdag 23

Oct. de eeuwige rust ingegaan. Wat hebben we haar allen liefgehad en wat heeft ze ons veel gegeven! Juist door haar lijden is haar leven voor ons tot zoo rijken zegen geweest! 't Is voor haar man ook vreeslijk, zoo'n lief vrouwtje te moeten missen! Alleen de wetenschap, dat ze nu eindelijk rust heeft en leeft bij Hem, van Wien ze haar heele leven en bijzonder ook haar laatste levensdagen zoo heerlijk getuigd heeft, kan hem en haar beide kindertjes, en ons allen tot troost en steun zijn. Als we ons dit tragische sterven indenken, zoover verwijderd van haar man, dan vragen we wel: Waarom heeft God dat leven vol liefde, dat nog zooveel had kunnen zijn voor haar man en kinderen weggenomen? Waarom heeft Hij dat kostbare leven, dat wij allen zoo moeilijk missen konden, nu reeds tot zich genomen? Hij heeft het echter zoo beter geoordeeld, en wij willen berusten in Zijn wil. Onze lieve Nettie wist zich een zondares, maar door haar geloof zag ze de toegang tot God open in Christus en mag nu aanschouwen, wat ze hier geloofd heeft! Wij gunnen haar die heerlijkheid van harte! En God zal ook voor haar man en kindertjes in hun groot gemis wel zorgen! We hebben haar allen naar „Vredenhof" gebracht. De woorden, aan haar graf gesproken over haar stille, geduldige, geloovige, liefdevolle leven waren zoo echt naar 't hart van allen, die het voorrecht hebben gehad, haar van meer nabij te kennen. In haar leven is het wel tot openbaring gekomen, welk een groote kracht het geloof is! En nu nog vinden we zulke lieve herinneringen! O.a. een dagboek van haar kinderen van hun geboorte af. Kostbare nalatenschap voor die kindertjes en heerlijke gedachte voor hen later, zoo'n moeder te hebben gehad!"

Tot zooverre de treffende mededeeling over deze doode, die in haar leven zoo heerlijk heeft mogen getuigen van de liefde van Christus. Bijgaande foto geeft ons haar beeld.

De heer Beumer is diep bedroefd. Hoe zou het ook anders! Hij mist zooveel! Maar zijn ziele is stille tot Hem, die aan zijn doode in haar leven zoo rijke genade bewees. Hij is thans voor een paar maanden in Holland, maar moet weldra weer naar Indië terug. En dan gaat hij alleen want ook zijne twee kinderen blijven hier bij zijn ouders. Een zendingsoffer! W. B.

Polikliniek Kebonagoeng.

Westelijk van Djokja maakt de rivier de

Progo, die op de helling van den Sindoro ontspringt, en dan langs Temanggoeng, en verder Zuidelijk langs Boroboedoer en Mendoet stroomt, een wijden bocht naar het Westen. De rivier houdt den voet van het Koelon-Progosche gebergte, zooals de Opak aan de Oostelijke zijde van de afdeeling langs den voet van het Zuidergebergte stroomt. Zoo brengen ze aan de grenzen van de vlakte van Djokja het „vloeibare goud", dat door irrigatie door heel de afdeeling geleid, het terrein hier zoo geschikt heeft gemaakt voor suikerverbouw. De fabrieken liggen hier in zekeren zin vlak naast elkaar, zoo dicht als de benodigde riettuinen het maar toelaten.

Pas ter hoogte van Sentolo neemt de bocht van de Progo een einde en baant hij zich dwars door de vlakte een weg naar zee. Hij is dan, ook door het opnemen van allerlei zijrivieren, een breede stroom geworden, die in den regentijd met stormend geweld zich naar zee spoedt.

Wanneer ge van Djokja naar het Westen rijdt, rijst dat gebergte van Koelon Progo steeds hooger en duidelijker voor u op. De verschillende toppen begint ge scherper te onderscheiden, al de groeven en kloven komen helderder te voorschijn, in kleur van rood en groen en blauw begint alles in het zonnelicht tot u te spreken. En daar langs den voet stroomt de Progo, nu in den drogen tijd geen gedachte wekkend aan den onstuimigen snellen en breedten waterloop, die hij in den regentijd bieden kan.

In dezen inham, die gebergte en rivier voor de vlakte open laten, ligt een vruchtbaar gebied, waar de suikerfabriek Sendang Pitoe haar riettuinen heeft. Dicht bij de Progo ligt een onderafdeeling van de fabriek, Kebonagoeng geheeten, waar nog groote gebouwen staan van een oude tabaksonderneming, wier bedrijf in deze streek blijkbaar niet vlotte. De loodsen staan grootendeels leeg; wat materiaal van de suikerfabriek is er ondergebracht. De oude administrateurswoning is door een der tuinemployés van Sendang Pitoe gebruikt. En in een vroegere woning van een der employés is nu een polikliniek van het Petronellahospitaal gevestigd. Op de foto ziet men den helper die hier is geplaatst met zijn gezin en het personeel.

Dit is een streek die voor zulk een polikliniek zeer in aanmerking komt. Het dichtstbijzijnde hospitaal in Medari of het hospitaal in de stad is nog altijd uren ver weg. Ook biedt deze polikliniek voorloopig uitkomst voor de menschen aan de over-

zijde van de rivier, voor wie geneeskundige hulp niet anders dan in Wates te krijgen is. Het is de bedoeling in de toekomst bij de fabriek Sendang Pitoe een hulphospitaal te vestigen. Thans is er voorloopig begonnen met een polikliniek in Kebonagoeng. De menschen komen nu uit heel den omtrek elken morgen naar de dokteran toeloeng, zooals zij dat noemen, naar de plaats waar een dokter je helpt. In de wandeling worden

krachten, geluk, rijkdom enz. den menschen kunnen brengen, en waardoor het kwaad kan worden afgewend. Zulk een bevolking staat nog veel meer voor het Evangelie open dan waar de Islam sterker doorgedrongen is.

Gelukkig is nu ook de verpleger die dezen arbeid op Kebonagoeng leidt, een zeer geschikt man. Hij is ook op andere plaatsen reeds begonnen met nieuw werk op te zet-

de verplegers in de hulphospitalen ook vaak dokter geheeten. Er kunnen nog geen patiënten opgenomen worden. Ze worden ter plaatse behandeld en gaan dan weer naar huis. In ernstige gevallen behandelt de verpleger ze aan huis of gaan ze naar het Petronellahospitaal. Een kleine honderd patiënten komt reeds elken morgen op de polikliniek. Het huis biedt behoorlijk ruimte voor een wachtkamer en behandelingsafdeeling en een apotheek.

Het is anderzijds ook een streek, die uit zendingsoogpunt uitnemend geschikt is voor zulk een nieuw uitgangspunt voor Evangelieprediking. Hier heeft de Islam nog weinig wortel geschoten, van de propaganda van de vereeniging Mohammadyah is hier nog weinig te merken. Ook de missie der Roomsche kerk is hier nog niet gekomen. De bevolking leeft nog grootendeels in haar Javanisme. Ze zoekt in ziekten hulp bij de doekoens, die op animistische wijze ziekten trachten te genezen. Ze zoekt voorts haar religieus inzicht te bevredigen door zich in verbinding te stellen met den goeroe elmoe, den man, die over allerlei geheime wetenschap en formules beschikt, die geheime

ten. Zoo is hij indertijd door het Petronellahospitaal uitgeleend aan Soemba om daar den medischen arbeid te beginnen. Hij is een vroolijk man met een prettig uiterlijk, die spoedig de menschen voor zich weet te winnen. Het is hem ook een lust om van Christus tot de menschen te spreken en hij weet het op zulk een wijze te doen dat anderen gaarne naar hem luisteren, omdat ze den klank van het leven hooren, dat achter zijn woorden schuilt in zijn ziel. Op den polikliniek vertelt hij elken morgen een deel van het Evangelie. Hij spreekt ook met de menschen in hun huizen. Bij allerlei menschen in den omtrek komt hij. Bij den loerah, het dorpshoofd, en den modin, den Mohammedaanschen ambtenaar, bij de onderwijzers van verschillende Gouv. scholen, bij de Jav. employes van de fabriek, die op hun beurt ook hem weer bezoeken komen brengen, waarbij het gesprek ook vaak op het Evangelie komt. Ook wordt hij uitgenoodigd om van tijd tot tijd op de desavergaderingen een lezing te houden over verschillende onderwerpen waarbij hij dan vaak de gelegenheid heeft om het Evangelie te prediken. Voorts verspreidt Sarmo

daar ons Evangelisatieblad Mardi Rahardja, terwijl hij ook vele Christelijke boeken verkoopt. Des Zondagmorgens houdt hij een koempoelan thuis, waar ook enkele belangstellenden komen.

Wanneer straks in Mei '27 de leerlingen van de school van Ds. Bakker komen en dan als goeroe Indijl in dienst kunnen treden, zal het te overwegen zijn een der Djokiasche leerlingen daar een plaats te geven. Vooral wanneer het plan tot het oprichten van een hulphospitaal in Sendang Pitoe spoedig werkelijkheid wordt.

Zoo is onze arbeidsgelegenheid weer belangrijk uitgebreid. Weer eens te meer is duidelijk geworden welk een onwaardeerbare instelling we in onze medischen dienst bezitten. Vooral de ontwikkeling die deze in Djokja neemt is van buitengewone betekenis. Onder den zegen Gods mogen we verwachten, dat ook in deze streek rond de fabriek Sendang Pitoe, dat is zeven bronnen, maar waar de bronnen van het eeuwige leven nog niet gekend worden, straks het levend water dat Jezus biedt door velen zal worden genoten.

A. POS.

Het Javaansche Psalmboek.

Ds. K. v. Dijk schrijft in „Uit Keboemen” het volgende over het Javaansche Psalmboek:

Nu wil ik U eens vertellen hoe het staat met het Javaansche Psalmboek waarover ik hier en daar al eens gesproken heb.

Den tijd, die ik niet noodig had om hier en daar te gaan spreken (en gij weet, dat ik op verscheidene plaatsen geweest ben) heb ik veelal gebruikt om een groot deel van de Javaansche Psalmen in dichtmaat en op rijm te brengen. Wij hadden voor de samenkomsten onzer Gemeenten wel een Psalmboek, dat door zendeling Jansz, denzelfden die de Bijbel in het Javaansch vertaald heeft, vervaardigd was; maar dat was zeer onvolledig. Van de 150 Psalmen had hij er 74 geheel overgeslagen en van de anderen had hij vaak niet meer dan een paar verzen berijmd. Bovendien werden van deze psalmen een groot deel onbruikbaar geacht omdat de taal moeilijk en onzuiver was. Om die reden waren bij 'n nieuwe uitgave van het Javaansche Psalmboek deze Psalmen van Jansz eenvoudig op zij gezet, en voor een klein deel door een andere bewerking vervangen. Inplaats van 76 had het nieuwe boek niet meer dan 38 psalmen, en deze voor een deel zeer onvolledig, b.v. van den geheelen 119en Ps. slechts 5 versies.

Onze Gemeenten waren op die manier voor hun kerkzang aangewezen op minder dan $\frac{1}{4}$ deel van onzen bundel. En dan waren daaronder nog verscheidene, die vanwege den gebrekkigen vorm nauwelijks bruikbaar waren. Daarom had onze vergadering op Java zich met deze kwestie al reeds meer-malen bezig gehouden. Op een van de laatste vergaderingen, die ik bijwoonde, werd besloten, dat elk van de missionaire predikanten met een 25-tal psalmen zou zien, wat hij daar van maken kon. Voor mij was dat een aanleiding om het er mee te beproeven, en toen het mij niet tegenviel, vatte ik het plan op te trachten in mijn verloftijd met den geheelen bundel klaar te komen. Daarvoor zette ik ook onzen Helper Soesena aan het werk. Ook heeft hij al de psalmen, die in het boek Jansz niet voorkomen, bewerkt. Maar over het algemeen ontbrak, naar mijne meening, aan zijn werk te veel wat den maat en het rijm, betrof. Daarom moest ik zijn werk vervangen of verbeteren. En ditzelfde moest ik doen met de Psalmen van Jansz uit het oude Psalmboek. Kortom ik had handen vol werk om tot mijn doel te komen. Maar ik had er lust in, en ik geloof, dat de Heere mij geholpen heeft. Voor mij zelf heb ik de overtuiging, dat de complete berijming, die ik op schrift gereed heb, en die ik bezig ben voor de pers gereed te maken, het in bruikbaarheid wint van wat we tot dusver gehad hebben, terwijl ze het groote voordeel heeft, dat alle psalmen daarin voorkomen, en in den regel ook op dezelfde wijs als onze psalmen gezongen kunnen worden. Voor enkele psalmen, waarvoor in het oude psalmboek van Jansz reeds een gemakkelijker of mooier wijs gekozen was, heb ik die behouden, terwijl ik zelf ook een enkele maal een moeilijke wijs door een gemakkelijker heb vervangen.

Dit Javaansche Psalmboek wordt nu waarschijnlijk in Friesland gedrukt en uitgegeven. Het risico voor de uitgave neem ik geheel voor mijne rekening. Ik kon dat te gemakkelijker doen omdat ik voor de bestrijding der kosten aan de uitgave verbonden een fondsje heb kunnen vormen uit bijdragen, die ik in Friesland ontvangen heb. In Dokkom ontving ik voor dat doel een collecte van f 163.60, in Surhuisterveen een deel van een collecte ad f 239.15 en nog een bijdrage ad f 30.—. Voorts waren er plaatsen, die mij voor mijn optreden een honorarium wilden geven, hoewel ik dat niet begeerde. Wat ik daarvan overhield, als ik de reiskosten had verrekend, heb ik voor

mijn fondsje op zij gelegd. En zoo kom ik reeds tot een bedrag van bijna f 660.— dat ik voor de uitgave beschikbaar heb. Ik heb voor een oplage van 2500 exemplaren zeker meer noodig dan het dubbele van het bedrag, maar ik reken er vast op, dat het boekje zijn weg wel zal vinden, en dan komt een groot deel van het geld spoedig terug.

Vrouwen Zendingbonden in de V. S.

De evangelische kerken in Noord-Amerika zijn rijk aan allerlei organisaties van vrouwen en jonge dames.

Zij nemen een belangrijk aandeel in het leven der verschillende plaatselijke kerken, soms wel wat al te groot.

Vooraf voor den arbeid der zending werken zij veel.

Er is schier geen enkele kring van vrouwen en meisjes in de verschillende evangelische gemeenten, beide van Canada en van de Vereenigde Staten, die niet geregeld en soms heel wat bijdraagt voor het werk der Missie.

In meer dan één kerkengroep komen de belangstellende dames eens of tweemaal per jaar samen als classicale of synodale zendings-unies, of bonden. Soms zelfs komen zij van heinde en verre van alle hoeken des lands, wanneer de ouderlingen en leeraars in Synode of Algemeene Vergadering, of hoe men de breedste kerkelijke vergadering noeme, te samen komen, om dan als dochteren van ééne denominatie de belangen der zending te bespreken, en vooral om dan te komen luisteren naar de toespraken der zendelingen, beide mannen en vrouwen, op verlof binnenslands, en ter breedste vergadering tegenwoordig.

Welk eene begeestering, welk een uitbreiding van kennis, welk een heerlijk genieten van „de gemeenschap der heiligen” is soms niet het resultaat van dat samen vergaderen der zusters van één Kerk. Hoe menigmaal is het gebed voor de zending daardoor bevorderd, zoowel als het geven, en dat voorwaar niet slechts van geld en goed maar ook van eigen kroost.....

Het was het zien van het gezegend optreden dezer Vrouwen Zendingsbonden dat schrijver dezes, als zendingsdirector zijner Kerkengroep, er toe leidde om ook in de hoofdplaatsen der Kerk waartoe hij behoort, zulke Bonden op te richten. Er moest met beleid worden gewerkt. Onze Hollandsche-Amerikaansche dames van Gereformeerden huize zijn evenals de mannen conservatief

van aard. Zij gaan niet over één nacht ijs. Doch de poging is aanvankelijk gelukt. Te Grand Rapids, Muskegon, Holland, en Kalamazoo, plaatsen in den staat Michigan, werden Chr. Geref. Vrouwen Zendingsbonden georganiseerd, en ook te Chicago, in den staat Illinois. Reeds arbeiden zij op gezegende wijze. En het is het feit, dat dit werk voorspoedig is, dat schrijver dezes er toe bracht om deze regelen aan te bieden aan het blad waarin dit artikel verschijnt. Misschien kan men ook in Nederland op meer dan ééne plaats iets dergelijks ondernemen.

Hoe of zulk een Vrouwenbond georganiseerd is, en hoe zij optreedt? Laat dit kortelijk worden gemeld.

In bovengenoemde plaatsen werden vergaderingen opgeroepen van vrouwen en jonge dames van Chr. Geref. huize die belangstelden in de zending. Haar werd eene Constitutie voorgelezen. De hoofdinhoud daarvan was dat alle leden van Vrouwen en Meisjes Vereenigen lid konden worden en ook zulke dames die niet tot dergelijke organisaties behoorden. De presidenten, of, zoo dat mannen mochten zijn, de vice-presidenten, zouden een Uitvoerende Commissie vormen. Aan haar moet telkens het program der te houden vergaderingen ter approbatie worden voorgelegd. Behalve deze Commissie zou er een bestuur zijn, bestaande uit een presidente, verschillende vice-presidenten, (zoo velen dat elke plaatselijke kerk vertegenwoordigd was), en dan natuurlijk een secretaresse en penningmeesteresse. Eens of tweemaal per jaar zou men vergaderen op eene centrale plaats, in elk district.

Er werd voorgesteld om des morgens om tien ure te beginnen en tot half één samen te blijven om allerlei zendingsredenen te hooren, zoowel als rapporten van de leden van de respectieve besturen. Dan zou daarop volgen het etensuur. Elke dame zou haar eigen „lunch” medebrengen, terwijl de plaatselijke vrouwenvereeniging, die als gastvrouw zou fungeren, zorgen zou voor koffie en tafelgerij. Dan wederom samenkomen om half twee, en de vergadering voortzetten tot niet later dan vier uur des namiddags, opdat de vrouwen genoeg tijd zouden hebben om in eigen huis het avondeten nog te kunnen bereiden voor het gezin. (In Amerika treedt de vrouw gewoonlijk op als „huisverzorgster” ook omdat het houden van dienstboden een groot probleem is, om van andere redenen in ons democratisch land nu niet te spreken.) Gedurende dat middaguurtje zou men vooral trach-

ten om met elkander bekend te geraken, iets dat gansch niet overbodig is in ons land met enorme afstanden, zelfs binnen de grenzen onzer groote steden.

Voorts werd als doel der Zendings-Unies ontvouwd het verkrijgen van kennis omtrent de zending, het opwekken van ijver ervoor, en met name ook het gemeenschappelijk gebed voor de Missie.

Incidenteel werd genoemd het overleggen om de een of andere bepaalde zendingszaak financieel en gezamenlijk te steunen. Overal waar deze plannen aan de dames werden voorgelegd, werden ze goedgekeurd, en op de bovengenoemde plaatsen werden Zendingsbonden georganiseerd. Eens of tweemaal per jaar overlegt de zendingsdirector het met zendelingen op verlof en met anderen die zendingskennis bezitten en goed het woord kunnen voeren, om een „toer” te maken, een rondreis, om dag aan dag, zoover mogelijk, met de dames te vergaderen.

De vrouwen van zendelingen worden zoo veel mogelijk overreed om op te treden, zoowel als hare echtgenooten. En het plan werkt. En wel op gezegende wijze. Ter bepaalde plaats en ure komen de vrouwen des morgens saam. Gewoonlijk is reeds des morgens het kerkgebouw bezet. De presidente der Unie heeft de leiding. Naast haar op het platform zit de secretaresse.

Vóór men den arbeid begint besteedt men een kwartier of langer aan Bijbellesing en gebed. Gewoonlijk treedt een dame op in dezen arbeid. Soms fungeert de plaatselijke leeraar. Meer dan eens houdt de een of andere vrouw die bezig is in het werk des Heeren, een stichtelijke toespraak. Er wordt meer dan eens gezongen. Gewoonlijk Hymnen, zendingssliederen. Zoo nu en dan een Hollandsch Psalmvers.

Dan komen de rapporten der secretaresse en der penningmeesteresse. Soms zingt een kwartet, of de een of andere begaafde vrouw zingt een solo. En daarop wordt de eene spreker of sprekster na de(n) andere verzocht om de zaak der zending te bepleiten.

De meeste toespraken zijn in het Engelsch. Het bestuur bestaat natuurlijk uit dames die beide talen machtig zijn, zooveel mogelijk. Dat is noodig in ons „overgangstijdperk”. Toch is er zoo nu en dan ook een toespraak in de taal der Vaderen. Er wordt soms gelegenheid gegeven om vragen te stellen. Allerlei merkwaardige dingen uit den lande van verre worden door de zendelingen medegenomen om gedurende het middaguurtje te worden bezichtigd.

En zoo wordt de dag doorgebracht — zooals gezegd van 10 ure des voormiddags tot vier ure des namiddags. Des avonds is er gewoonlijk eene navergadering, open voor het publiek, beide mannen en vrouwen. Er zijn dan als regel groote opkomsten. Gedurende elke vergadering houdt men een collecte voor de zending. Zulke collecten brengen heel wat op. In de laatste Chicago Unie-vergadering zelfs over de vijf honderd dollars.

Daarenboven besluit men om de aangesloten vereenigingen op te wekken om zich speciaal voor de een of andere zendingsonderneming te spannen. Zoo brachten de Grand Rapids Vereenigingen elf honderd dollars samen voor het salaris van een zending onder de Indianen.

Doch dat is niet de hoofdzaak. Het groote doel der Unies in de verschillende streken is om zendingskennis te vermeerderen, en zendingsliefde te kweken. Meer dan ééne vrouw komt in haar huis terug met nieuwe visie de zending betreffend, met nieuw enthousiasme en zij spreekt met man en kroost over de Missie. En zodoende wordt de geheele familiekring doortrokken met liefde voor de Rijkszaak des Heeren. Incidenteel krijgen de zendelingen kans om persoonlijk kennis te maken met de leidende dames in elken kring. De vrouwelijke zendelingen hebben gelegenheid om hare, soms te lang verborgen talenten te ontwikkelen, zoowel als om de dames bekend te maken met eigenaardige zendingsproblemen, die alleen een vrouw recht kan verstaan en pleitend nederleggen voor den Troon der genade. Er behoeft geen twijfel te bestaan dat deze arbeid onder en voor en door de vrouwen, ijdel zal zijn in den Heere in de Chr. Geref. kringen in de V. S. De historie van vele jaren van ervaring in andere kerkengroepen der Unie heeft overvloediglijk bewezen dat zulke vrouwen-zendingsbonden heerlijke vruchten afwerpen.

In de hope dat ook in Nederland misschien de mogelijkheid bestaat om de vrouwen te overreden iets dergelijks te doen ondernemen wordt dit artikel aan uw blad ter plaatsing aangeboden.

De uwe voor de zending, en gaarne bereid om verdere informatie te verschaffen,

Dr. HENRY BEETS.

Zendingsdirector der Christian Reformed Church in N. A. 737 Madison Ave. S. E. Grand Rapids, Mich. U.S.A.

Onze Zendingskaart.

Onze Zendingskaart is er. Ds. L. G. Goris heeft ze geteekend. Van zeer nabij weten we, dat hij er verbazend veel werk aan besteed heeft. Maar het resultaat is dan ook schitterend.

En de firma Zomer en Keuning zorgde voor een uitstekende uitgave.

Deze Zendingskaart voldoet aan alle billijke eischen, die aan een Zendingskaart mogen worden gesteld.

Zij geeft ons een goed beeld van de zendingssterreinen onzer Kerken: Midden-Java ten Zuiden, en op wat kleiner schaal Soemba.

Heel duidelijk is alles aangewezen, wat uit zendingsoogpunt van belang is. En de teekenaar heeft zich niet verloren in het onbeduidende, waardoor een kaart zoo licht al te zeer wordt overladen. Ook kan men op gemakkelijke manier een aanvulling aanbrengen, als dit door het stichten van nieuwe posten op het zendingssterrein noodig wordt. Men behoeft dus niet te zeer te vreezen dat deze kaart over een paar jaar weer veranderd zal zijn.

We hopen zeer, dat deze kaart veel af trek zal vinden, want dat zal de kennis der zending zeer ten goede komen.

Zij mag eigenlijk in geen enkele catechisatiekamer ontbreken, evenmin als in het lokaal eener Gereformeerde Jongelings- of Meisjesvereniging.

Opgeplakt en met rollen kost zij f 23.50 en in losse bladen natuurlijk heel wat minder, n.l. f 10.—. Men zal zeggen, dat is nog al wat. En dat is ook zoo. Maar men krijgt waar-voor zijn geld. En goede waar.

W. B.

Weer stijging.

Moest de vorige verantwoording in minneur gezet worden, aangezien de zomermaanden een laagte-record te zien gaven; de laatste weken buigt de lijn zich gelukkig weer sterk opwaarts. Moge zij deze richting blijven behouden.

In hartelijken dank mochten wij voor het Zendingsonderwijs in Suriname ontvangen:

Van J. H. te Nijverdal (gevonden in coll. Geref. Kerk) f 10., Pers. U.L.O. School te 's-Gravenzande f 2.40 en f 3.25, Wed. H. te Vlissingen andermaal f 2., H. B. N.-Scharwoude andermaal f 2., N. N. te G. N. andermaal f 5., Mevr. L. R'dam andermaal f 5., W. K. R'dam (uit Zendingskas Geref. Kerk) f 100., A. A. S. te Vlissingen f 2., N. N. te Hillegom f 25., W. A. S. te Lisse f 5., N. N. de Lier f 10 en Th. H. V. den Haag (gevon-

den in coll. Ger. diaconie den Haag Oost) f 25. Allen hartelijk dank.

J. VAN KEULEN,

Bilderdijklaan 12.

Hilversum. Postrek. 95494.

KORTE BERICHTEN.

P. Gericke †

P. Gericke, een bekend zendeling van de Salatiga Zending, stichter en Directeur van de Kweekschool voor onderwijzers te Tingkir, is 29 Aug. l.l. overleden. Hij ging in April 1897 voor het eerst naar Java. Zijn arbeid is zeer gezegend geweest.

Dr. J. H. Bavinck.

Dr. J. H. Bavinck, predikant van de Geref. Kerk te Bandoeng, zal na zijn verlof niet weer naar Indië terugkeeren.

Ds. A. Pos.

Ds. A. Pos, Missionair predikant te Djokja, hoopt in Juli 1927 met verlof naar Holland te komen. Het was in Juli 1920 dat hij naar Java ging. Tijdens zijn verlof zal Dr. F. L. Bakker, de tweede missionaire predikant van Djokja en docent der Opleidingsschool, den arbeid van Ds. Pos zoo-veel mogelijk waarnemen.

Mej. A. J. Vellenga.

Tot verpleegster in den Med. dienst te Wai-Kaboebak op Soemba is benoemd Mej. A. J. Vellenga te Wolfheze.

W. Vermolen.

Naar het voornemen is, zal de heer W. Vermolen, leeraar aan de Kweekschool te Solo, het volgend voorjaar met verlof naar Holland komen.

J. In 't Veld.

Aan den heer J. In 't Veld, leeraar aan de Kweekschool te Solo, is toestemming verleend in 1927 met verlof naar Nederland te gaan.

Dr. L. Onvlee.

Dr. L. Onvlee, de taalgeleerde voor Soemba, heeft zich, althans voorloopig, gevestigd te Karoeni, de plaats waar ook de Opleidingsschool van Ds. L. P. Krijger staat.

Mej. C. W. Nieuwenhuizen.

Mej. C. W. Nieuwenhuizen, die was benoemd tot verpleegster in het Zendings-

hospitaal te Poerworedjo, maar later zich terug trok, is, naar we vernemen, daarop teruggekomen en zal nu toch D.V. naar Poerworedjo gaan.

Examen Normaal cursus te Pajeti.

Voor het examen van den Normaal cursus voor volksonderwijzer te Pajeti op Soemba slaagden 12 van de 13 leerlingen. Eén was langdurig ziek en kon mitsdien zijn diploma nog niet verkrijgen.

Jubileum Soemba-Zending.

Aan de aanstaande Vergadering van Zend.-arbeiders op Soemba, in Januari 1927 te Pajeti te houden, zal D.V. verbonden worden de viering van het 25-jarig jubileum van de Zending van de Kerken van Groningen, Drente en Overijssel op Soemba. De beide oudste predikanten Ds. C. de Bruijn en Ds. J. F. Colenbrander zullen bij de herdenking voorgaan, respectievelijk in een Maleische en in een Hollandsche samenkomst. Er worden ook enkele gasten van Java verwacht.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vraagt men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

LEESTAFEL.

Wat verzen en proza, door S. Anema, bij Kok te Kampen f 1.75, geb. f 2.40.

De naam van den schrijver is voor aanbeveling genoeg. De verzen, waaronder zeer mooie, zijn te voren nog niet verschenen; de prozastukken zijn grotendeels herdrukken.

Christendom en Cultuur, door J. La Boy, bij Wed. C. Goudswaard, Rotterdam, f 0.25.

Een ernstig woord voor onzen tijd. Zeer aanbevelenswaardig.

Gezelle Meerburg - Kalender voor 1927, bij D. H. Littooi, Terneuzen.

Het schild, voorstellend Naomi, Orpa en Ruth is niet onaardig. En de inhoud van het blok is best. Voor de maand Januari zijn alle teksten genomen uit het boek Ruth.

Van het Koninkrijk der Hemelen, door Dr. A. Kuijper Jr., bij Kok te Kampen, f 2.90 geb. f 3.75.

In dit boek zijn de bekende artikelen, die de schrijver hiervan plaatste in de Heraut,

met eenige verandering gebundeld. Een boek van blijvende waarde. De zendingsgedachte is niet vergeten, maar had wel wat breeder plaats mogen hebben.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Legaat van wijlen Mevr. Erkelens van Kralingen na aftrek der successierechten f 309.25. Door J. P. Talens te Arnhem, deel der collecte der Zendingssamenkomst f 69.10. Door J. P. Schreuder voor theelood en postzegels f 9.—. Uit het Zendingsbusje van H. Meister te Bloemendaal f 5.53. Van Gravin v. Limburg Stirum-Sminia van IJsselvlied f 60.—. Van A. Zomer te Haarlem, verzameld in een familiekring f 11.70. Door J. A. Blaak, uit het nikkertje der Christ. Sch. te Varsseveld f 6.—. Van A. J. Feij te Loosduinen f 6.—. Door S. v. d. Berg uit de Zendingsbus van de Christ. M.U.L.O. School te Voorburg f 19.40.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Nov. '26.

Giro No. 32806.

Voor Djokja, van de schoolkinderen te Marken f 12.50, waarbij van Wolmet Stoker 100 ½ centen.

W. BREUKELAAR.

Voor de Zending ontvangen uit het busje van Gerrie van Barneveld f 3.12½; Dettie Funcke f 3.36; Cor van Dijk f 0.68; Tieerd van Dijk f 1.02; Willy en Nellie Verkade f 1.30; Jo, Nico en Wim v. d. Linden f 31.91; Corrie en Henk Burggraaf f 1.21; Alie van Norren f 1.37; Corrie Robbers f 1.37; Judith Bronder en Hennie Monsjou f 8.68½; Truus en Henk Stegenga f 5.57½; Corrie en Julius Felderhof f 3.48; Nico Vlieg f 5.—; Collecte Avondsamenkomst f 0.51; Opbrengst Theelood en Zilverpapier f 2.50 in de maand September. En van Willie en Beppie Verkade f 1.02; Willie en Govert Harm f 0.36; Dittie Funcke f 1.76½; Nico Vlieg f 2.95; Gerrie van Barneveld f 2.17½; Marietje van Westering f 3.43; Lientje Hoekstra f 1.14½; Reindert Renes f 0.76; Dikkie Ippel f 1.46; Judith Bronker en Hennie Monsjou f 4.15; Jo, Wim en Nico v. d. Linde f 5.52½; Corrie en Henk Burggraaf f 2.46; Cor en Julius Felderhof f 2.13½; Frits Korfmaker f 2.50; Ali van Norren f 0.80; Truus en Henk Stegenga f 3.21; Mies Renes f 1.28½. Totaal f 108.20½.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Gooiberg 36.

Zending Gerei. Kerken op Soemba.

A. Visscher te Zijldijk, busje J. Kuiper f 1.21; Ds. Middelveld te Hoogkerk 7 × 1.- + 2.50 + 5.- gev. in de coll. f 14.50; Mej. J. C. Wiersema te Bedum, Schoolbusjes 1e kl. f 3.66½, 4e kl. f 5.72, 4e kl. f 4.20, 1e kl. f 3.63½, 3e kl. f 10.79, Kl. Mendels f 1.85 = f 29.76½; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje v. Nelly Wiersema f 8.27; Ds. Smidt te Dwingeloo, v. d. Jongel.v. f 7.20; Ds. v.

Dijken te Nieuweroord, busjes der kinderen *f* 32.02; J. Jongman te Vollenhove, bijdrage *f* 5.—; Ds. v. d. Munnik uit Winsum-Obergum, v. d. Zendv. *f* 50.—; P. Sennema te Grijskerk, busjes *f* 64.98; T. v. Noort te Scheemda, gev. i. d. coll. *f* 1.—; Ds. v. d. Elskamp te Groningen, uit zijn Catechisatiebus (Gron.) opbrengst ridderorde H. W. op de bruiloft v. G. H. A. en J. W. *f* 11.65; E. Hoekstra te Losdorp, v. d. Schoolk. 10.50, Jonged.v. 4.— = *f* 14.50; J. Snippe te Smilde busje Jongel.v. *f* 6.44; Mej. A. v. d. Veen te Groningen, v. d. Jonged.v. Bidt en Werkt *f* 10.50; Ds. Middelveld te Hoogkerk, gev. i. d. coll. *f* 5.05; A. P. Schuil te Leek, v. d. Jongel.v. *f* 9.—; H. Mintjes te Rijssen, v. d. Zendv. *f* 100.—; H. Kuik te Wildervank, gev. i. d. coll. *f* 5.—; P. Koster te Valtherrmond, verzam. op een verlovingspartijtje *f* 1.70; Ds. Gootjes te Baflo, busjes in de Kerk *f* 21.80; Van een zuster uit de Provincie, nagift Pe. *f* 10.—; G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. 5.—, v. d. Zendv. 20.—, = *f* 25.—! R. v. Wageningen te Zuidwolde (Gron.) v. d. kinderen v. S. Boer *f* 11.30; H. L. Smeeman te Coevorden een collecte *f* 33.53; J. Wildvank te Delfzijl gev. i. d. coll. *f* 10.—; Ds. Bakker te Lutten busjes October *f* 20.36; G. Sloot te Kampen v. d. Zendingskring *f* 89.92; D. de Jong te Heurne (Varseveld) gev. in de coll. *f* 10.—; Mej. G. Sebens te Hoogkerk te en 2e kl. der school *f* 9.—; Mej. Tj. Mulder te de Wilp, busjes der school 7.50 + 7.52 = *f* 15.02; Mej. J. Eling te den Andel v. d. Jonged.v. *f* 21.67; Mej. C. Wiersinga te Westerbork v. d. Jonged.v. *f* 10.—; D. H. v. d. Kooi te Schouwerzijl, 't Nikkertje der School *f* 6.50; G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. *f* 10.—; W. Brons te Tenboer, v. d. schoolk. 17.— en M. Schaaphek 60 ½ c. = *f* 17.30; Ds. Visser te Oldemarkt en B. en J. Fledderus 100 ½ c. *f* 0.50; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f* 2.50; Ds. Dekker te Vriezenveen, gev. in de coll. *f* 10.—; R. Wyma te Glanerbrug, v. d. Zend. Comm. *f* 100.—; Mej. J. E. Hekman te N. Pekela, v. d. Jonged.v. *f* 3.48; A. Donkerbroek te Niezijl, busjes *f* 25.—! H. Rabbers te Emmen, bijdragen *f* 98.—; N. N. te Tenboer *f* 75.—; G. J. Denekamp te Langeslag v. d. Zendv. *f* 40.—; N. N. te G. verzam. op een bruiloft *f* 6.—; P. Sennema te Grijskerk, coll. v. e. leesgezelschap *f* 6.90; Mej. G. Mulder te Meppel, een gift van wijlen de Heer L. de Vries *f* 1000.—.

Kerkbouw Waingapoe.

A. en L. Brandenhorst te Hilversum *f* 2.

Soembaweek.

Ds. Wilp *f* 60.—; Emmen *f* 155.—.

Pinkstercollecte.

Kampen *f* 547.80; De Wilp *f* 21.03.
Groningen, 22 Nov. 1926.

Heeresingel 34 — Giro 51619.

J. DUURSEMA,
Quaestor.

COMMISSIE VAN ADMINISTRATIE VOOR DE ZENDING.

Diverse Bijdragen en Giften.

1926.

Mei 26. *Classe Amsterdam*: Huizen (Boekjaar 1925) *f* 53; Bussum *f* 670.

Juni 5. *Classe Enkhuizen*: Urk *f* 300; Enkhuizen *f* 300.

12. *Classe Amsterdam*: Naarden *f* 60; Muiderberg *f* 12.12½; Laren *f* 50; Aalsmeer *f* 72.50; Diemen *f* 22.66; Watergraafsmeer *f* 263.94½; Nederhorst den Berg *f* 54.47½; Amsterdam (Zuid) *f* 500; Muiden *f* 15; Muiden (gift) *f* 10; 's-Graveland *f* 50; Amstelveen *f* 214.81; Oudekerk (boekjaar 1925) *f* 85.26; Oudekerk (boekjaar 1926) *f* 80.55; Weesp *f* 168.75.

14. *Dr. Scheurer's Hospitaal*: remise Mevr. J. H. Brinkman—Schut *f* 400.

16. *Classe Zaandam*: Wormer *f* 50.—.

17. P. J. W. K. te Finte van de Schoolkinderen *f* 2.50; van de kinderen Chr. School Velseroord *f* 15.73. Mej. Hakvoort te Zaandam *f* 6.—.

Classe Amsterdam: Amsterdam West (Pinkstercoll.) *f* 184.59; Huizen *f* 100.—.

18. *Classe Enkhuizen*: Hoorn *f* 31.80.

30. *Dr. Scheurer's Hospitaal*: remise Mevr. Brinkman—Schut *f* 1215.88.

Juli 1. *Van Coevorden Adriani Stichting*: door H. Groenendijk C. Azn. *f* 100.

21. *Gereformeerde Kerk Amsterdam*: remise 3e kwartaal 1926 *f* 3674.96.

26. *Classe Amsterdam*: Hilversum *f* 1000.—.

28. *Classe Enkhuizen*: Medemblik *f* 100.

Sept. 8. *Classe Zaandam*: Edam *f* 16.50; Holeplaat *f* 33; Krommenie *f* 55; Landsmeer *f* 55; Monnikendam *f* 44; Nieuwendam *f* 82; Oostzaan *f* 22; Purmerend *f* 55; Westzaan *f* 33; Wormerveer *f* 55; Zuiderdorp *f* 11.

13. *Classe Amsterdam*: Watergraafsmeer *f* 366.40½; Naarden *f* 60.—; Laren *f* 50.—; Amsterdam West *f* 280.—; Nederhorst den Berg *f* 54.37½; Muiderberg *f* 18.13; Muiden *f* 25.—; Diemen *f* 15.75; Aukeveen *f* 10.—.

Sept. 20. *Classe Haarlem*: Velseroord *f* 110; Bloemendaal (Med. dienst) *f* 72; Beverwijk *f* 155.67; Bloemendaal *f* 154.71; Oostzijde (Pinkstercoll.) *f* 158.45; Sloterweg (Pinkstercoll.) *f* 72.22; Sloterweg *f* 36.74; Velsen (Pinkstercoll.) *f* 52; Nieuw-Vennep *f* 650; Hoofddorp *f* 300; IJmuiden *f* 400.

Classe Alkmaar: Alkmaar *f* 135.73; Anna Paulowna *f* 33.23; Heer Hugowaard *f* 75; den Helder *f* 213.29; Kolhorn *f* 9.70; Krabbendam *f* 47.22; Noord-Scharwoude *f* 67.87; Ooster-

- end f96.95; Schermerhorn f19.39; Sint-Pancras f38.78; Wieringen f9.70; Alkmaar f239.94½; Anna-Paulowna f29.10; Dirksborn f194; Kolhorn f10; Krabbendam f50; N.-Scharwoude f67.87; Oosterend f96.95; Schermerhorn f19.39; Sint-Pancras f38.78; Wieringen f9.70. *Amsterdam-Zuid* (buiten het verband) voor Wonosari f25; Geref. Zendingskrans te Enkhuizen f20; Coll. te Sprang voor Petron. Hosp. f17.15; Coll. te Vrijhoeve Capelle voor Petron. Hosp. f10.72.
- Oct. 16. *Dr. Scheurer's Hospitaal*: remise Mevr. J. H. Brinkman-Schut f1250.
20. *Classe Enkhuizen*: Urk (boekjaar 1925) f150; Urk f400; Enkhuizen f300; Hoorn f75; Opperdoes f120.
22. *Classe Amsterdam*: Huizen f100; Amsterdam-West f100.
- Classe Haarlem*: Halfweg (Pinkstercollecte) f389.21
- Classe Zaandam*: Nelly Dorland, Marken f1.50; Remise Ds. B. van Schelven onder Letters A.P.C. v. d. Kerkbouw te Toengak f500.—
- Namens de Comm. van Administratie:
Ds. A. Schweitzer.
G. de Bruijn.

HET ZENDINGSBLAD IN 1926.

REGISTER.

Meditatiën.

- Jan.* **De bloeiende Kroon.** Ps. 132 : 18b, door Ds. W. Breukelaar.
- Febr.* **Op den Strijdswagen des Konings.** Ps. 45 : 4—5 door Ds. N. Duursema.
- Maart* **Stervensvrucht.** Joh. 12 : 24b, door Ds. A. de Geus.
- April* **Jezus leeft.** Openb. 1 : 17—18, door Ds. L. G. Goris.
- Mei* **Een andere Trooster.** Joh. 14 : 16, Dr. J. Hania.
- Juni* **Een hemelsch bevel.** Matth. 17 : 5b, door Ds. A. H. v. Minnen.
- Juli* **Een groote schare.** Hand. 11 : 24b, door Ds. J. D. v. d. Munnik.
- Aug.* **Koning Jezus heerschend over de gansche aarde.** Zach. 9 : 10b, door Ds. Ploos van Amstel.
- Sept.* **Gelijk ook bij U.** 2 Thess. 3 : 1, door Ds. D. Pol.
- Oct.* **Alle Heidenen Heere, die Gij gemaakt hebt.** Ps. 86 : 9, door Ds. F. Staal.
- Nov.* **Des Heeren wakende oogen.** Ps. 66 : 7a, door Ds. W. Verhoef.
- Dec.* **Alle geslachten.** Gen. 11 : 3b, door Ds. W. Breukelaar.

DE FOTO's.

- Ds. D. Bakker. blz. 6.
Kwitangs oude Kerk, blz. 15.
Dr. W. L. Vogelzang en gezin, blz. 27.
Dr. en Mevr. Slotemaker de Bruine—Rutgers, blz. 31.

- Kring van Christenen te Palla Soemba, blz. 34.
Kwitangs nieuwe Kerk, blz. 36.
J. A. Wiggers en gezin, blz. 45.
Ds. en Mevr. Sillivis Smitt—Bavinck, blz. 55.
D. Koelewijn met Mevrouw. Inl. oud- en laatst geslaagden, blz. 69.
Dr. en Mevr. Onvlee—Miedema, blz. 74.
Hulphospitaal te Wonosari, blz. 89.
Christ. Holl. Chin. School te Solo, blz. 96.
Soepater de eerste Jav. predikant op Mid-den-Java, blz. 108.
Dr. D. Verhagen en gezin, blz. 113.
Ds. D. Pol, blz. 125.
Vergadering van Zendingsartsen te Solo, blz. 132.
D. Bosman en gezin, blz. 134.
Vergadering van Javaansche Kerkeraadsleden, blz. 147.
Mej. A. v. d. Burgt, blz. 149.
Ds. en Mevr. v. d. Spek—van Leeuwen, blz. 151.
De Vergadering die Soepater examineerde, blz. 161.
De Kerk te Waingapoe, blz. 165.
D. H. Krijger en gezin.
Leeraren en laatst geslaagden van de Kweekschool te Solo, blz. 185.
De ontvangzaal van den Sultan te Djokja, blz. 194.
Ds. K. van Dijk en gezin, blz. 203.
De Christ. Holl. Inl. School te Wates.
Hulphospitaal te Tandjong Tirta, blz. 209.
De Kerk te Poerbolinggo, blz. 217.
Mevr. Beumer—de Ruiter, blz. 221.
Het personeel der Kliniek te Kebonagoeng, blz. 223.

A.

- Art. 123 R. R. blz. 25.
Andel, Dr. H. A. blz. 29, 218.
Adiredio blz. 76, 129, 169.
Achmadijebeweging blz. 114.
Adriani, Dr. N. blz. 118.
Adreslijst blz. 153.
Afscheid Koelewijn blz. 163.

B.

- Bieshaar, Ds. W. blz. 5.
Bakker, Ds. D. blz. 6.
Boetselaar v. Dubbeldam, Baron Dr. blz. 25.
Brummelkamp, Dr. blz. 29, 57.
Begroting. Zending N.-Holl. blz. 33.
Bevolking der Aarde blz. 37.
Berg, Dr. J. blz. 52, 190.
Bendoengan blz. 54.
Bast, Dr. blz. 75, 132.
Bakker, Dr. F. L. blz. 87.
Both, Mej. G. A. T. blz. 98, 106.
Bosman, D. J. blz. 98, 134.
Blondo blz. 113.
Burgt, Mej. v. d. blz., 118, 149.
Bevestiging van Soepater blz. 137.
Bavinck, Dr. J. H. blz. 138, 227.

Brief Dr. Verhagen blz. 148.
 Bruijn, Ds. de blz. 165, 204.
 Beslissende Keuze blz. 205.
 Brief Mevr. v. Dijk—Zweers blz. 206.
 Beekman, H. C. blz. 210.
 Beumer—de Ruiters, Mevr. blz. 221.

C.

Clevering, Mej. H. blz. 19, 98.
 Colenbrander, Ds. J. F. blz. 75.
 Christelijk leven der Inl. Christenen blz. 104.
 Colportage blz. 105.
 Christelijk Onderwijs op Midden-Java blz. 145, 216.

D.

Dammerboer, J. blz. 10.
 Dreckmeier, Mej. Dr. G. J. blz. 19, 194.
 Dijk, Ds. K. van blz. 19, 77, 103.
 Dijk, Ds. W. van blz. 57, 147.
 Djokja. Het jaar 1925 blz. 66, 87, 188.
 Demokidjo blz. 67, 149.
 Derksen, A. blz. 77.
 Djepitoe blz. 88.
 Dijk, T. van blz. 91, 162.
 Djemingou blz. 112.
 Druten, J. van blz. 118.
 Diana blz. 133.
 Djatilawang blz. 170.

E.

Eenheid in den Med. dienst blz. 3.
 Esser, Dr. blz. 13, 38, 84, 170.
 Eijk, Ds. P. H. blz. 109, 166.
 Examen Kweekschool Solo blz. 161.

F.

Flach, Dr. blz. 75.
 Frouws, J. blz. 77.

G.

Geref. Zendingsbond blz. 5.
 Generale Kas blz. 105.
 Groot, Dr. K. P. blz. 114, 132.
 Gramberg, Dr. blz. 132.
 Goor, Dr. van blz. 132.
 Groedjoegan blz. 133.
 Graaf, Mej. C. L. de blz. 135.
 Gandhi over de Zending blz. 192.
 Gericke, P. blz. 227.

H.

Haan, E. blz. 17.
 Huizing blz. 17, 35.
 „Heidenwereld, De” blz. 57.
 Hoogere Kweekschool blz. 201.

I.

Inlandsche Jeugdconferentie blz. 159.

J.

Jacksleit, Mej. K. E. blz. 19.
 Javanisme blz. 93.
 Javaansche kleeding blz. 95.
 Jaarverslag Poerbolinggo blz. 128.
 Jubileum Soemba Zending blz. 180, 208, 228.
 Jaarvergadering Ned. Geref. Zend. Ver.

blz. 210.

Javaansch Psalmboek blz. 224.

K.

Ketijoedan blz. 15.
 Kwitang blz. 15, 34.
 King, Ds. blz. 17.
 Kraemer, Dr. H. blz. 24.
 Krijger, Ds. L. P. blz. 25.
 Keboemen blz. 29, 91, 133, 208.
 Keucheniuschool blz. 44, 163.
 Krijger, D. H. blz. 53, 167.
 Kalipenten blz. 68.
 Kartasoera blz. 70.
 Koelewijn blz. 77, 135.
 Kaspers, H. blz. 77.
 Ketel, Dr. blz. 132.
 Kweekschool Christ. Holl. Inl. blz. 144, 161.
 Karoeni blz. 149.
 Kampeeren blz. 173.
 Koomen, P. de blz. 210.
 Katongoe blz. 218.
 Kebonagoeng blz. 222.

L.

Lambooi, Ds. P. J. blz. 10.
 Lantaarnplaatjes blz. 38, 210.
 Lyceum, Christ. Bandoeng blz. 77.
 Loenen, P. A. van blz. 98.
 Lange, H. de blz. 98.
 Leersum, Dr. van blz. 132.
 Leussen, Dr. van blz. 132.
 Limburg Styrum School blz. 170.
 Leerstoel voor de Zending blz. 199.

M.

Maleisch weekblad blz. 23.
 Magelang blz. 49, 113.
 Merkelijn, Ds. A. blz. 52, 55.
 Morreau, D. blz. 58.
 Mott, Dr. John R. blz. 65, 83.
 Medari blz. 67.
 Mangkoenegoro, Prins blz. 72.
 Muller, Dr. M. G. blz. 132.
 Medan's Evangelisatie en Zendingswerk blz. 152.
 Mohammedaansche Christusbeschouwing blz. 205.
 Melolo blz. 10.

N.

Netelenbos, Dr. L. blz. 31, 181.
 Ngoelokan blz. 68.
 Nieboer, Mej. blz. 75.
 Nimpoena, Raden S. blz. 95.
 Nieuwenhuizen, Mej. C. W. blz. 227.
 Normaalcursus Pajeti blz. 228.

O.

Onvlee, Dr. L. blz. 5, 25, 74, 228.
 Opleidingsschool te Djokja blz. 43, 160.
 Onderwijs op Soemba blz. 90, 218.
 Onderwijs, Christ. Holl. Inl., Groei blz. 98.
 Offringa, Dr. J. blz. 114, 132.
 Ontvangst J. A. Wiggers blz. 164.
 Oggel, Dr. H. P. blz. 175.

P.

Poerbolingo blz. 12, 38, 154, 168, 182, 217-219.
 Poerworedjo blz. 32, 58, 75.
 Palla blz. 34.
 Pajeti blz. 46, 162.
 Poel, J. M. v. d. blz. 58.
 Pos, Ds. A. blz. 68, 116, 147, 227.
 Patalan blz. 68.
 Pening blz. 70.
 Pedan blz. 70.
 Pols, M. v. d. blz. 77.
 Pol, Ds. D. blz. 125.
 Proosdij, Dr. van blz. 132.
 Premboen blz. 133.
 Poerwokerto blz. 154.

Q.

Quarles van Ufford, Jhr. blz. 25.

R.

Rada, Dr. blz. 19, 154.
 Rutgers, Dr. H. C. blz. 65, 83.
 Rauws, Ds. Joh. blz. 135.

S.

Slotemaker de Bruine, Dr. blz. 5, 25, 31, 132.
 Soedarmadi blz. 11.
 Suriname blz. 17, 57, 97, 194, 227.
 Samarang blz. 19.
 Solo blz. 27, 30, 58, 69, 109.
 Soemba blz. 46, 52, 90, 97, 133, 190, 224.
 Sillevs Smitt, Ds. J. H. blz. 55.
 Statistiek Keboemen blz. 92.
 „ Poerbolingo blz. 92 en 130.
 „ Djokja blz. 93.
 Soepater blz. 107, 195.
 Statistiek Geref. Zending Hoofddienst blz. 115.
 Statistiek Geref. Zending Colportage blz. 116.
 Statistiek Geref. Zending Opleidingsscholen blz. 116.
 Statistiek Geref. Zending Inlandsche scholen blz. 136.
 Statistiek Geref. Zending Holl. Inl. scholen blz. 137.
 Statistiek Geref. Zending Med. dienst blz. 138.
 Strating, H. blz. 118.
 Sacramentsbediening op Java blz. 123.
 Spek, Ds. v. d. blz. 135, 151.
 Subsidie-regeling Ziekenhuizen blz. 179.
 Schooldag Djokja blz. 205.

T.

Trengeling blz. 11.
 Tlepok blz. 13, 32.
 Tiemersma, Dr. L. blz. 37.
 Toengkak blz. 68.
 Tjilatjap blz. 129.
 Tweede miss. Predikant Friesland blz. 143.
 Terugkeer Deutsche Zending 171.

U.

Ubels, Ds. J. blz. 154.

V.

Vogelezang, Dr. W. L. blz. 18, 27.
 Verhagen, Dr. D. blz. 18, 98, 113.
 Vonk, Dr. blz. 29.
 Verhoef, E. blz. 77.
 Vergadering Zendingsartsen Solo.
 Vries, R. de blz. 136.
 Vergadering Javaansche Kerkeeraadsleden blz. 146.
 Vrouw (de) in de Mohammedaansche landen blz. 172.
 Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal blz. 181.
 Vergadering van Zendingsarbeiders op Java blz. 191.
 Vrouwen-Zendingsbonden in de V. S. blz. 225.
 Vellinga, Mej. A. J. blz. 227.
 Vermolen, W. blz. 227.
 Veldt, J. in 't blz. 227.

W.

Wonosari blz. 14, 68, 89.
 Weijers, Dr. blz. 16, 35.
 Weijers Heiblom, Mevr. blz. 8.
 Wielenga, Ds. D. K. blz. 25.
 Wielenga, Ds. D. J. blz. 25.
 Wiggers, J. A. blz. 45, 85.
 Wonosobo blz. 54, 57, 195.
 Wates blz. 68, 206.
 Wonogiri blz. 71.
 Wai-Kaboebak blz. 118.
 Waingapoe blz. 165.
 Watoesigar blz. 185.

Z.

Zendings-Karakteristiek blz. 37.
 Zendingssstatistiek blz. 37.
 Zendingsscorporaties. De samenwerkende blz. 65.
 Zendingssbelangstelling blz. 66.
 Zendingssconferentie Djokja blz. 83.
 Zendingssblad. „Het blz. 86.
 Zendingssynode Friesl. blz. 48.
 Zendingssfeest, Christ. Nat. blz. 99.
 Zendingssarbeid, Z. Holl. Zuid. blz. 106.
 Zendingssconferentie Lunteren blz. 117.
 Zigterman, Mej. G., blz. 118, 135.
 Zendingstaak Soemba blz. 118.
 Zendingssarbeid in Zeeland blz. 132.
 Zendingsskalender blz. 135.
 Zendingssbegrooting Friesland 1926-'27 blz. 136.
 Zendingssmenschen (adressen) blz. 153.
 Zending, Christ. Geref. Kerk blz. 154.
 Zending, Deutsche blz. 175.
 Zwaan, C. L. blz. 175.
 Zuidema, R. J. blz. 175.
 Zendingssconferentie, Algemeene blz. 175, 189.
 Zendingssynode Utrecht-Gelderland blz. 195.
 Zendingsskaart blz. 227.

THREE DAY 343217

Gereformeerde Kerken in
Nederland.
Het zendingsblad
1926

1926

THREE DAY

343217

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY

BERKELEY, CA 94709

GTU Library

3 2400 00291 2438

